yeni aile ilmihali

Ahmed Şahin

Cihan Yayınları

YENİ
AİLE
İLMİHALİ

•

Ahmed Şahin

Ahmed Şahin

www.ahmetsahin.org
mail@ahmetsahin.org

Yeni Aile İlmihali

Türdav Yayın Grubu
Adına Editör Mehmet Dikmen
Baskıya Hazırlık Türdav Ajans
Baskı ve Cilt Step Matbaası ve Ciltevi
Göztepe Mah. İnönü Cad. No:78 Bağcılar - İST.
Tel: (0212) 446 88 46 Fax: (0212) 446 88 24

İstanbul / 2010
ISBN 978-975-6476-03-2

Yayıncı Sertifika No: 0107-34-006351

TÜRDAV YAYIN GRUBU

Göztepe Mh. Mahmutbey Yolu Orhangazi Cd. No:16 Bağcılar / İSTANBUL
Tel: (0212) 446 08 08 (pbx) Fax: (0212) 446 00 15 - 90
www.cihanyay.com.tr • bilgi@cihanyay.com • www.kitapkutusu.com

© "Cihan" markası ile üretilen bu eserin basım ve yayın hakları **Türdav Basım ve Yayım Ticaret ve Sanayii A.Ş.**'ye aittir.

YENİ AİLE İLMİHALİ

AHMED ŞAHİN

Cihan
Yayınları

AHMED ŞAHİN KİMDİR?

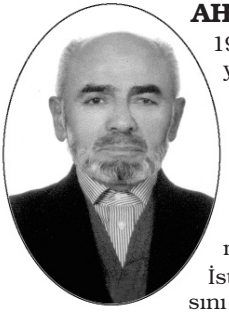

1935 yılında Yozgat'ın Çayıralan ilçesinin Yahya Sarayı köyünde dünyaya geldi.

Köy hayatının gereği olarak çocukluk devresinde kırlarda hayvan otlatıp, koyun keçi çobanlığı yaptığı sıralarda eline geçen elif cüzüyle başladığı Kur'an öğrenimini 1950'de Kayseri'de aldığı hafızlık diplomasıyla tamamladı. Tahsiline devam etmek için Kayseri'den İstanbul'a giderek okumak isteyen öğrencilere sahip çıkışıyla bilinen meşhur Gönenli Hoca efendinin talebesi oldu.

İstanbul'da 1950-60 arası Osmanlı ulemasının son halkasını teşkil eden alimlerden tefsir, hadis, fıkıh ve kelam dersleri okuyarak çok ilgi duyduğu dini ilimlerde mesafe aldı.

Cami odalarında geçen bu on senelik ilahiyat öğrenciliği devresinde İstanbul'da ilk islami yayın olarak çıkan haftalık Hür Adam gazetesinin, cuma günleri İstanbul'u bir uçdan bir uca dolaşarak, Anadolu satışına denk düşecek miktarda satışını yaptı. İlk yazılarını da satışını yaptığı bu Hür Adam gazetesinde yazmaya başladı. Okuyucuların dini sorularına cevap veren bu yazılar o günlerde kitapçık halinde yayınlandı. Gazete ise 27 Mayıs 1960 ihtilalinde kapatıldı. Bu tarihte girdiği imtihandan sonra Süleymaniye camiine din görevlisi olarak atandı. On sene süren bu cami görevi sırasında yayına giren haftalık ittihad gazetesinde İslam alemi sayfasını hazırladı. Tarihin şeref levhaları yazı dizisi de resimli tefrika halinde İttihad'da yayınlandı. İlk kitabı da bu Tarihin Şeref Levhaları oldu.

1970'de yayın hayatına giren günlük Yeni Asya gazetesinde köşe yazılarına başladı. On iki sene süren bu yazılarını tek hafta izin kullanmadan, tek gün ara vermeden 1982 yılına kadar sürdürdü.

1982'den itibaren mesaisini tamamen kitap hazırlamaya teksif etti. Altı sene süren bu kitap hazırlama devresinde arkadaşlarıyla Cihan Yayınevi'ni kurup kitaplarının basımını burada topladı.

1988'de Zaman gazetesinde tekrar günlük yazılarına başladı. 2003'de köşe yazılarını sürdürürken yayınlanan kitaplarının sayısı otuz'a ulaştı.

Moral FM radyosunda 1994'de başlayarak sürdürdüğü Cuma ve Pazar konuşmaları da (Müslüman Nasıl Yaşamalı?) adıyla kitaplaştırılarak basıldı.

Üzerinde çalıştığı son kitabı ise, 2003'ün başında yayına giren **(Yeni Aile İlmihali)** oldu.

Bir oğlu ve bir kızı olan yazar, ikamet ettiği İstanbul'da çalışmalarını sürdürmektedir. **Yazarın Yayınevimizde çıkan diğer kitapları:**

1- Tarihin Şeref Levhaları
2- Hayatın Gerçekleri ve Biz
3- Aile Hayatımız
4- Sünnet Işığında Hayat
5- İnsan ve Din
6- Sohbetler
7- İbretli Bakışlar
8- Onlar Böyleydi
9- İslâm Büyükleri
10- Bir Oku Bin Düşün
11- Fetvalar
12- Nasıl Sahabe Oldular
13- Aile İmtihanı
14- Günlük Hayatımızda Dualarımız
15- Ne Haldeyiz
16- Dini Hikâyeler
17- İslâmı Böyle Yaşadılar
18- Meğer Biz Neymişiz
19- Esas Nokta
20- Sualli Cevaplı Dini Bilgiler
21- İmanda Birlik, Vatanda Dirlik
22- Ateşte Yanmayanlar
23- Hayatın Gayesi
24- Olaylar Konuşuyor
25- Hayatınız Hedefini Buluyor mu?
26- Herkesi Kucaklayan İslam
27- İslam Adaleti
28- Yeni Âile İlmihali

İÇİNDEKİLER

Evlilikte Sabır Ve Uyum 11
Zalim de Olsa Kocamın Cehenneme gitmesini İstemiyorum!.. 11
Beyler Hanımların Sitemlerini Niçin Hoşgörmeli? 14
Eften Püften Sebeblerle Boşanmayı Düşünmek Doğru mu? 18
Cennet Hanımlarının Ablaları Kimler? 21
Evlilik Hayatı Nasıl Bir Anlayışla Kurulmalı? 23
Aile İçinde Hiç Tartışma Olmaz mı? 27
Ailede Hayırlı Erkek, Hayırlı Kadın Nasıl Olunur? 29
Kötü Huylu Bir Erkekle Evlenen Hanım Nasıl Düşünmeli? 34
Ailenin Vazgeçilmez Şartı, Niçin Sabırdır? 36
Hatice Annemizi Unutulmaz Kılan Hizmeti Neydi? 40
Karı-Koca Arasına Nasıl Fitne Düşer? 42
Karı-Kocaya Cenneti Kazandıran Anlayış Nedir? 44
Ailede Geçim ve Mutluluk 47
Başarılı Ve Becerikli Bir Ev Hanımı mısınız? 47
Hayırlı Ve Başarılı Bir Aile Reisi misiniz? 49
Hanımlar Beylerinden Neler Bekliyor? 52
Aile Sırları Anlatılır mı? 55
Büyü Ve Sihirle Geçimsizlik Durumu Ortadan Kaldırılabilir mi? 56
Gerçekten Sihir Ve Büyü Var mı? 58
Hanımının Şikayet Ettiği Kocayı Peygamberimiz Nasıl İkaz Etti? 63
Hanımlar Fazilet Ve Sevapta Erkeklere Nasıl Ortak Olurlar? 65
Kadından Evliya Olmaz mı? 68
Aile İçinde Kimin İsteklerine Boyun Eğmeli? 72
Ailede Ekonomi 75
Ailede Tüketim Alışkanlıklarımızı İstekler mi Belirlemeli, İhtiyaçlar mı? 75
Hanım, Beyin Cebinden Habersiz Para Alabilir mi? 77
Hanımların Altın Günü Toplantıları Caiz mi? 83
Kadın ve Süs 85
Hanımlar Kocalarının Karşısına Neden Bakımlı Çıkmalı? 85
Hanımlar Güzelleşmek İçin Harcama Yapabilirler mi? 88
Kadının Yüzündeki Tüyler Alınamaz mı? 91
Kadın Saçı Ne Ölçüde Kesilebilir? 92
Estetik Ameliyat Yaptırmanın Hükmü Nedir? 95
Gelin-Damat-Kayınvalide-Kayınpeder İlişkileri 97
Öz Anne-Babadan Başkasına Anne-Baba Denilebilir mi? 104
Damat Kayınvalideye Anne Diyemezse Saygısızlık Olur mu? 106
Gelin, Kayınvalide Ve Kayınpedere Bakmaya Mecbur mu? 108
Kadın Hakları 113
İslâmın Başında Toplum ve Ailede Kadının Yeri Nasıldı? 113
Sahabi Hanımların Savaşlardaki Hizmetleri 116
Peygamberimiz Kadın Dövmeye Ne Gözle Bakıyor? 118
Elle Dövmek Dille Uyarmak Şeklinde Anlaşılabilir mi? 119
Hanım Ev İşlerini Yapmaya Mecbur Değil mi? 123
Kadın Çocuğuna Bakmaya Mecbur Değil mi? 125
Kadınlar Ev Dışında Çalışabilirler mi? 130
Kadın Kocasının Haram Kazancından Yiyebilir mi? 134
Hanım Beyinin Elini Öper mi? 135
Caiz ve Mahzurlu Olan el Öpmeler Ve Tokalaşmalar 136

Hanım Beyini Adıyla Çağırabilir mi? 138
Kadın Sesi Haram mı? 139
Nişanlılık Ve Evlilik Hazırlığı 140
Bekârlık - Sultanlık mı? 140
Dinimiz Flörte İzin Verir mi? 142
Çöpçatanlığın Sorumluluğu Var mı? 144
Genç Kızın Evlilikte Tercih Hakkı Yok mu? 148
Evlilikte Sıra Şartı Var mı? İnsanın Kısmeti Bağlı Olur mu? 151
Evlenirken Önce İstişare mi Yapmalı, Yoksa İstihare mi? 154
Evlilikte Denklik Aranmalı mı? 157
Nişanlılık Döneminde Dini Nikah Kıymak Doğru mu? 164
Nikaha Rağmen Kızla Erkeği Görüştürmemek Dinin Emri mi? 166
Gelinlik Kıyafeti Giymenin Dini Hükmü Nedir? 167
Erkekler Nişan Yüzüğü Olarak Altın Takabilir mi? 170
Nişan ve Düğün Masrafları Nasıl Olmalı? 172
Fatıma Annemizin Çeyizini Biliyor musunuz? 176
Başlık, Mehir Yerine Geçer mi? 178
Günah İşlenen Düğüne Gidilir mi? 180
Evlilikle İlgili Meseleler 184
Kimlerle Evlenmek Haramdır, Kiminle Yapılacak Nikah Geçerli Olmaz? 184
Akraba Evliliği Yapılabilir mi? 186
Kız Kaçırma Yoluyla Evlenmek Caiz mi? 188
Sadece Hac Dönemi İle İlgili Süreli Nikah Caiz Olur mu? 192
Müt'a Nikahı Yaparak Evlenmek Caiz midir? 193
Müslüman Kız, Gayr-i Müslim Erkekle Evlenebilir mi? 195
Müslüman Erkeğin Hristiyan Hanımla Evlenmesi Caiz mi? 197
Evlilik ve Doğum Yıldönümü Kutlanabilir mi? 200
Doğum Kontrolü 204
Doğum Kontrolünü Meşru Kılan Haller Nelerdir? 206
Suni Tohumlama Ve Tüp Bebek Caiz mi? 209
Spiral Takmanın Hükmü Nedir? Gusle Engel Olur mu? 211
Sakat Doğma İhtimali Olan Çocuk Aldırılabilir mi? 214
Namusu Korumak 216
Kadın, Namusuna Saldıran Erkeğe Cezasını Kendisi Verebilir mi? 216
Güzellik Sahiplerini Namusunu Korumak İmtihanı mı Bekliyor? 219
Hanımını Aldatmaya Niyetlenen Adamın Başına Neler Geldi? 223
Mahrem Konular 228
Aile Mahremiyetinde Mutluluğu Artıran Tedbirler Câiz mi? 230
Özel Hayatın Mahremiyetine Saygı Emirleri Nasıl Geldi? 233
Yabancı Bir Kapıyı Çalmada Nelere Dikkat Etmeli? 236
Zifafta Bakirelik Problemi Boşama Sebebi Olur mu? 241
Kadın, Erkek Doktora Muayene Olabilir mi? 242
Evde Kadın Erkek Karışık Oturulabilir mi? 243
Kadın Konuşmak Zorunda Olduğu Erkeğe Selam Verebilir mi? 243
Cinsellik Ve Müstehcenlik 245
İslâmda Cinselliği Teşhir Ve Tahrikin Hükmü Nedir? 245
Müstehcen Görüntülere Bakmanın Hükmü Nedir? 249
Efendimizin Evliliğinde Neden Cinsellik Akla Gelmez? 254
Boşanma 257
Boşama Hakkı Yalnız Erkekte mi, Kadın da Boşayabilir mi? 257
Kadın Kocasından Boşanmayı İsteyebilir mi? 260

Boşanan Kadının Tekrar Evlenmesi İçin Bir Müddet Var Mıdır? 262
Mahkeme İle Boşanmanın Hükmü Nedir? 268
Örtünme (Tesettür)....275
Tesettürde Temel Ölçü Nedir? 275
Hanımlar Peçe Takmak Zorunda mı? 277
Başı Açık Resim Çektirmek Caiz Olabilir mi? 279
Peruk Takmak Caiz mi? 281
Hanımların Pantolon Giymesi Caiz mi? 282
Transparan Giyimle Tesettür Olur mu? 284
Kadının Başını ve Kollarını Örtmek Zorunda Olmadığı Akraba Erkekler Kimler .287
Anne - Baba - Çocuk İlişkileri 289
Kendinizi Ve Ailenizi Ateşten Koruyunuz, Emrini Nasıl Anlamalıyız? 289
Kimsesiz Çocuklara Bakmanın Hükmü Nedir? 291
Eşler Ayrılınca Çocukların Bakımı Kime Aittir? 296
Babalar Çocukları Arasında Ayrımcılık Yapabilir mi? 298
Evlat Edinmede Uyulması Gereken Kurallar Nelerdir? 300
Doğumda Okunacak Bir Dua Var Mıdır? 302
Çocuğun Kulağına Ezan Ve Kamet Okumak Gerekir mi? 303
Doğum Kurbanı Kesilir mi? Çocuğun Sünnet Yaşı Kaçtır? 304
Çocuklarımıza Ad Koyarken Neye Dikkat Etmeliyiz? 306
Çocukta Dini Mükellefiyet Nasıl Başlar, Ana-Babanın Sorumluluğu 309
Hamile Kadın Ölünce Çocuğu Ne Olur? 311
Ölü Doğan Bebeğin Namazı Kılınır mı? 313
Gusül 315
İlk Mükellefiyet Niçin Gusüldür? 315
Hamamda Toplu Halde Yıkanmak Câiz mi? 319
Gusül Sırasında Gelen Akıntılar Gusülü Bozar mı? 321
Hangi Pislikler (Necaset) İbadete Engel Olur? 323
İbadete Engel Pisliklerden Temizlik 323
İbadette Fetva Nedir, Takvâ Nedir ? 325
Tuvalette Kağıt Kullanmak Caiz mi? 327
Kolonya Kullanmak Caiz mi? 330
Abdest 333
Abdest Niçin Alınır? 333
Abdesti Bozan Ve Bozmayan Haller Nelerdir? 335
Hanım Eline Değince Abdest Bozulur mu? 336
Ay Hali 339
Kadınlarda İbadete Engel Özel Haller Nelerdir? 339
Ay Hâlinde İken Nelere Dikkat Etmeli? 340
Nifas (Lohusalık) 343
Kime Özür Sahibi Denir? 344
Namaz 347
Namazın Farzları, Vacipleri, Sünnetleri Nelerdir? 347-349
Hanımların Namazdaki Farklılıkları Nelerdir? 351
Müslümanın Hayatında Kıblenin Yeri Nedir? 353
Namazın Hareketleri Ne Mana İfade Eder? 356
Allah'ı Tazim, Namazdan Başka Şekilde Olamaz mı? 357
İbadetten Zevk Duymak Şart mı? 360
Namaz Kılınması Sakıncalı (Kerahetli) Vakit Var mıdır? 363
Hanım Açık Yerlerde de Namazlarını Ayakta mı Kılar? 364

Pijama İle Namaz Kılınır mı? 365
Kaza Namazı Borcu Olan Sünnet Kılamaz mı? 369
Cuma Namazı Kaç Rekattır, Hanımlara Cuma Farz mıdır? 371
Otobüste Namaz Kılınır mı? 374
Peygamber Efendimiz Teravih Namazını Nasıl Kılmıştı? 376
Cenaze Namazı Nasıl Başladı Kimlerin Cenaze Namazı Kılınmaz? 380
Hanımlar Cenaze Namazı Kılamazlar mı? 382
Koca Karısının Cenazesini Niçin Yıkayamaz? 387
Oruç 389
Oruçla İlgili Fetvalar 391
Zekât 393
Zekat Vermenin Şartı Nedir? 393
Zekât Verirken Nelere Dikkat Edilmeli? 394
Hac 399
Hac Kime Farz Olur? 399
Hacıların Kestiği Kurbanların Hükmü Nedir? 400
Zenginin Haccı Te'hir Etmesi Caiz mi? 403
Kurban 406
Kurban Kesmekle İlgili Hükümler Nelerdir? 406
Kurban Bayramında Tekbir Getirmenin Hükmü Nedir? 407
Yaşayanlar Ölmüşlerinin İbadet Borçlarını Ödeyebilirler mi? 408
Adak 412
Adakta Bulunmak İşlerin Olmasını Veya Kolaylaşmasını Sağlar mı? 412
Keffaretler 415
İbadetlerde Hangi Hataların Keffaretleri Vardır? 415
Yolculuk 420
Hanım Tek Başına Hacca Gidebilir mi? 420
Kadın Mahremi Olmadan Uçakla Yurt Dışına Çıkamaz mı? 422
Kadın Araba Kullanabilir mi? 424
Arabayı Sigortalamak Câiz mi? 427
Hangi Trafik Kazası Katillik, Hangisi Şehidlik Sayılır? 429
Trafik Kazasında Ölenin Yakınları Tazminat Alırsa Haram mı Olur? 432
Ölüm 435
Ahireti Neden Arzulamıyoruz? 435
İmanlı İnsanın Tuvalette Ölmesi Kötülük İşareti midir? 437
Türbe Ziyaretlerinde Ölüden Bir Şey İstenebilir mi? 442
Kadınlar Kabirleri Ziyaret Etmez mi? 445
Cenaze Helvası Var mı? 449
Günahlardan Sakınmak İnancımızı Korumak 451
Günah İşlemek Ne Zaman Caiz Olur? 451
Günahlarımız Varken Dini Hayatı Sürdürmek Boşuna mı? 453
Allah Sizden Ne Zaman Razı Olur? 456
İnancımıza Aykırı Düşen İfadeler Sorumluluk Getirir mi? 459
En Olumsuz Olayların Bile Olumlu Sonuçları Olabilir mi? 464
Yıldız Ve Kahve Falı ile Gelecekten Haber Vermek Doğru Olabilir mi? 467
İslamda Göz Değmesi Var mıdır? 468
Peygambersiz Kur'an Müslümanlığı Olur mu? 470
Aktüel Ticari Konular 474
Ticarî Sorular Üzerine –Çek, Senet, Vade Farkı–.. 474
Nemalar Faiz Sayılır mı? 491

ÖNSÖZ

Neden Yeni Aile İlmihali?

Rabbimize şükürler olsun ki, aile hayatımıza İslâm kültürüyle bakılmasını sağlamak ümidiyle hazırladığımız (Yeni Aile İlmihali) okuyucularımızdan gördüğü eşsiz ilgi sayesinde baskı üstüne baskı yaparak her eve girme yolunda mesafeler almaya devam etmektedir. İlmihali gözden geçiren her okuyucu bu konuda kendiliğinden görev almakta, bu ilmihal her eve girmelidir diyerek tanıtma ve yayma hizmetine gönüllü olarak yönelmekte, böylece ilmihal her aileye ulaşma yolunda hızla mesafeler katetmektedir. Bu arada sorular da gelmeye başlamış bulunmaktadır.

– İlmihal geleneği çok eski. Neden sizinki Yeni Aile İlmihali?.

Doğrudur, ilmihal geleneği çok eski, ama bu ilmihalin metodu çok yeni. Çünkü aile bu gün yeni sorunlarla karşı karşıyadır.

Yeni sorunlara yeni metodlarla yaklaşılmalı, unutulmaya yüz tutmuş islam kültürüyle aile yeniden techiz edilerek korumaya alınmalıdır.

İşte bu anlayışla hazırladığımız (500) sayfalık büyük boy ilmihalimizde alışıla gelen eski ilmihal geleneğiyle yetinmedik, ayrıca aileyi koruyacak İslam kültüründen örnekleri de ilmihalin baş tarafına sıralamaya özel bir itina gösterdik.

Böylece farklı sorunlarla karşılaşan günün ailesine, yaşanmış farklı olaylarla çözüm örnekleri vermiş, aileyi ayakta tutan İslam kültürünü daha da etkili şekilde sunmuş olduk...

Nitekim Peygamberimizin aile hayatından verdiğimiz mesaj yüklü çarpıcı örnekler, ailenin bir çok sorununu halleden unutulmaz misaller oldu. Bununla da kalmadık. İslam büyüklerinden, maneviyat liderlerinin aile hayatlarından sıraladığımız etkileyici örnekleri de ekliyerek aileyi sanki yeniden takviye ve techiz eylemek istedik..

İlmihal'in yarısından sonrasını ise ailenin özel hallerine, hanımların hususi sorunlarına tahsis ettik. Bunların içinde farklı yoruma müsait yeni meseleler de yer aldı. Nitekim:

– Doğum kontrolleri, tüp bebek, sakat doğum, tesettürlü giyim modelleri, büyü, sihir, kısmet bağlaması, yıldız, kahve falı, nişan, nikah, düğün, boşanma, süslenme, estetik ameliyat, kadının yalnız yolculuğu, ara-

ba kullanması, kolonya kullanma alışkanlığı, altın günü, hanımın beyinin cebinden habersiz para alıp alamayacağı, getirdiği haram kazançtan yeyip yiyemeyeceği gibi güncel konulardan tutun da:

– Trafik kazalarında diyet ödenmesi, trafik sigortası, kredi kartı, çek, senet kırdırmaları, gayrimüslim ülkelerde faiz alıp vermeler, banka, finans kurumu vade farkları.. gibi yoruma müsait bir çok aktüel ticari konularda kaynak göstermeye dikkat ettik.

Öyle ümid ediyorum ki, ilmihalin başından sonuna kadar sunduğumuz zengin İslam kültürümüzdeki değerli fıkıh bilgileri, ayrıca tasavvufi yorumlar, ibretli vakalar, hayret verici misaller.. hanıma, beye, çocuklara, geline, kayınvalideye, evlenecek oğul ve kızlarımıza çok etkili mesajlar sunacak; saygı, sevgi, sabır, şükür duygularını daha da pekiştirerek aile bireylerini bir daha gönülden kucaklaştırıp bir birine daha samimi şekilde bağlayacaktır..

Sakın sözlerimi abartılı ifadeler olarak yorumlamayın.. Çünkü İslam kültüründe bu güç ve bu özellik vardır. İslam kültürünün bariz özelliği de budur zaten. Aileyi ayrıştırmak değil, barıştırmak; uzaklaştırmak değil kucaklaştırmak; sevabını düşündürerek sabırlı davrandırmaktır. Aile içinde sabırlı davranmayı tercih ettiren sevap anlayışına kısa bir misal:

Semerkandlı meşhur alimin birinin hanımının çenesi çok kuvvetli, ama bilgi ve becerikliliği ise çok zayıftı. Ona:

– Ne tutuyorsun bunu, bırak gitsin. Sen alim bir kişisin, hemen evlenirsin, dediler. Aile içindeki sabrın sevabına özel bir değer veren Alim şöyle cevap verdi:

– Bırakırsam ikimiz de kaybederiz. O kaybeder. Çünkü benim gibi sabırlısını bulamaz!. Ben kaybederim. Çünkü sabrım sebebiyle kazandığım bu sevabı bulamam!. Sözlerine şunu da ilave eder Semerkandlı Alim. Der ki:

– Siz aile içinde hanımla bey arasındaki sabrın, taraflara Cennet kazandıracak kadar kıymetli olduğunu bilmiyor musunuz yoksa?

.....

Buyurun, İslam kültürüyle başbaşa, gönül gönülesiniz, bundan sonra...

Ahmet Şahin, Mayıs 2003
Bahçelievler / İstanbul

ÖNEMLİ NOT: İlmihalimizde gördüğünüz eşsiz denecek derecede güzel sayfa düzeni, konu özetleri, uygun resim ve vinyet yerleştirmelerini büyük bir gayret ve maharetle hazırlayıp monte eden editörümüz Mehmet Dikmen Hocamıza takdir ve teşekkürlerimi arz etmeyi ödenmesi gerekli olan bir borç bildiğimi de ifade etmeliyim. İlmihalin hazırlanışında gösterdiği halis çabalarından dolayı kendilerine gönülden teşekkürlerimi sunuyorum..

Evlilikte Sabır ve Uyum

ZALİM DE OLSA KOCAMIN CEHENNEME GİTMESİNİ İSTEMİYORUM!..

O kuyucularımla özellikle kitap fuarlarında da görüşüyor, sorularına cevap verirken dertlerini de dinlemiş oluyorum. Neler mi dinliyorum, neler mi duyuyorum? Onu ne siz sorun, ne de ben anlatayım. İbret, hayret, hikmet.. her şey var dinlediklerimin içinde. İsterseniz en son Üsküdar kitap fuarında dinlediğim bir hanım okuyucumun göz yaşlarının sebebini arz edeyim de siz de ibretle okuyun, hayretle tefekkür edin. Bakın nasıl (zalim beyler) ve (sadık hanımefendiler) yaşıyor bu dünyada görün.

– Hocam, derdim derindir bana bir yol göster!. diyerek başladı üç çocuk anası hanımefendi. Ve şöyle devam etti:

– Kocam içki bağımlısı. Gece yarılarına kadar meyhanede içiyor. Sonra da geliyor, kapıyı yumruklamaya başlıyor. Çocuklar duyup ta rahatsız olmasınlar diye hemen kalkıp kapıyı açıyorum. Buyur edip saygıyla karşılıyorum. Bir isteği olup olmadığını soruyorum. Bazen yemek istiyor, gecenin o saatinde akşamdan ayırdığım yemekle sofra kuruyorum. Bu defa beğenmiyor, bunlar beklemiş, bana yeniden yemek yap, diyor.

Çocuklar okula gidecekler uyanıp ta huzursuz olmasınlar diye hemen mutfağa giriyor, yemek yapmaya başlıyorum. Arkamdan geliyor hazırladığım yemeğe bakıyor, ben bunları yemem, başka yemek yok mu? diye bağırıp çağırmaya başlı-

yor. Ben de kazanabildiğim parayla ancak böyle yemek yapabiliyorum, sen yardımcı olursan istediğini yaparım, deyince, kıyametler kopuyor, kazandığını başıma mı kakıyorsun, diyerek tencere tabak ne varsa havada uçuşuyor, yapmadığını bırakmıyor. Çocuklar duymasın diye yine sesimi çıkarmamaya gayret ediyor, geçiştirmeye çalışıyorum ama nafile. Başıma fırlatılan tencere tava sesine çocuklar uyanıyor, ortalık ana baba günü oluyor, bağrışmalar, ağlaşmalar, bir kıyamettir gidiyor.

Şaşırmış vaziyette soruyorum:

– Kocanızın işi ne? Nerede çalışıyor?

– Ne çalışması hocam, diyor. Geceyi meyhanelerde geçiren adam gündüz iş yapabilir mi? Akşama kadar horul horul uyuyor. Akşam tekrar çıkıyor arkadaşlarının yanına.

– Evin ihtiyaçlarını kim karşılıyor öyle ise, diye soruyorum.

– Ondan ümidim kesilince, diyor. Ben komşuların ev temizliğine gidiyorum. Kocamın durumunu bilenler sağ olsunlar ev işlerini bana yaptırıyorlar, evin ve çocuklarımın ihtiyaçlarını ben karşılıyorum. Hatta onun masraflarını da ben temin ediyorum!.

Bir daha şaşırarak soruyorum:

– Yani meyhane masraflarını da mı sen veriyorsun?.

– Ne yazık ki öyle, diyor. Çıkarken para istiyor, vermesem ev başıma yıkılacak hale geliyor. Namus belası meyhane harçlığını da ben vermek zorunda kalıyorum.

Ne diyeceğimi bilemiyorum, sanki hıçkırıklar boğazıma düğümleniyor. Kendimi zor tutuyorum. Tam bu sırada beni şok eden bir açıklama daha dinliyorum. Diyor ki:

– Bunların hiç birisi mühim değil benim için. Çok da mühimsemiyorum olanları. Ben kapıcı olarak da çalışmaya razıyım. Allaha şükürler olsun elim ayağım tutuyor, çalışabiliyorum. Hatta onun harçlığını da verebiliyorum.

Yine soruyorum:

– Yediğin dayaklar da mühim değil mi?

– Evet, diyor. Yediğim dayakları da mühimsemiyorum. Nihayet bir iki saat sonra acılarım diniyor.

– Öyle ise, diyorum. Bana neyi sormak istiyorsun.

Bakın verdiği cevaba. Diyor ki:

– Bu hali onu Cehenneme götürecek, işte buna razı olamıyorum, Cehennemden kurtarma çaresi yok mu? diye sormak istiyorum. Acaba temizlik yaparak kazandığım üç beş kuruştan artırıp da kocamın adına sadaka versem Cehennemden kurtulmasını sağlayabilir miyim? Ne de olsa bu benim çocuklarımın babası.

Sözlerini şu tespitle bağlıyordu.

– **Düşene herkes tekme atar bir de ben atmayayım, diyorum.**

Artık daha fazla dayanamıyorum. Önümdeki masanın üzerinde yazdığım otuz kitabım dizili. İmzalatıp duamı almak, elimi öpmek için sırada bekleyen okuyucularım da karşımda. Ayağa kalkıp onlara sesleniyorum:

– Otuz kitaba imza atan elimi öpüp, duamı almak için bekleyen kıymetli okuyucularım! Yanlış adrestesiniz. İşte size eli öpülecek insan ve duası alınacak yılın hanımefendisi!. Doğru adres işte burasıdır. Gelin de görün sabır nedir, tahammül nedir, sadakat nedir, kötü gün dostu kimdir, vefalı eş nasıl olur?..

* * *

– Ne dersiniz Hanımefendiler! Sizin sabrınız, tahammülünüz, sadakatiniz, vefanız da böyle mi? Siz de aynı sabır kahramanlığını gösteriyor, benzeri şefkatli eş örneğini veriyor musunuz? Yoksa size, halinize şükretmek mi düşüyor?

BEYLER HANIMLARIN SİTEMLERİNİ NİÇİN HOŞGÖRMELİ?

Evde zaman zaman tartışmalar oluyor, bundan ciddi şekilde de huzursuzluk duyuyordu. Gerçi kendisi bu tartışmalarda sessiz kalmıyor, diline geleni de hanıma söylemekten çekinmiyordu. Ama yine de tatmin olmuyor, büyük bir haksızlığa uğradığını düşünüyordu.

Hatta bunun, halife Hazreti Ömer'e şikâyeti gerektirecek bir durum olduğuna da inanıyordu.

Yine bir gün aynı şekilde bir tartışmaya girince aklına koyduğunu hemen tatbik etmek isteyerek doğruca halifenin evinin yolunu tuttu. Maksadı belliydi. Hanımın bu huysuzluğunu bir bir anlatacak, böylece halifeden gelen ceza tavsiyesini hem de olanca şiddetiyle evde uygulayacaktı.

İşte bunun için gelmişti halifenin kapısına kadar. Ancak o sırada garip şeyler oldu. Evden sesler geliyordu. Kulağını ister istemez kabartınca durumu anlamakta gecikmedi. Halifenin hanımı da tıpkı kendi hanımı gibi sözler söylüyor, halifeye sitemler yağdırıyordu. Herkesin titrediği koskoca halife Hazret-i Ömer ise bunları sessizce dinliyor, yer yer cevaplar veriyor; ama asla kızmıyor, kızma gereği de duymuyordu.

Durumu anlayınca vazgeçti kendi hanımını şikâyetten. Tam geriye dönmek üzere iken, açılan kapıdan halifenin sesi duyuldu:

– **Ey Allah'ın kulu, nereye gidiyorsun, ben buradayım, gel meselen ne ise sor.**

– Şey.. dedi. Şeyi söyleyecektim de.

– Neyi söyleyeceksen söyle, çekinme.

İster istemez açmak zorunda kaldı meselesini:

– **Ben hanımımı şikâyete gelmiştim, gördüm ki senin hanımın da tıpkı benimki gibi sözler söylüyor, sitemler yağdırıyor. Sen ses çıkarmıyor, geçiştiriyorsun. Bunun**

için ben de vazgeçtim şikâyetten. Geri dönüyorum.

Burada hanımın hakkını açıklama gereği duyan halife, şöyle izah etti durumu:

– Bak, dedi bu hanımın bana olan iyilikleri, hizmetleri, sabır ve tahammülleri öylesine çok ki, bazen yaratılıştan gelen bu hissîliklerine karşılık verip de kızmak gelmiyor içimden.

Bundan sonrasını da şöyle sıraladı, Hazret-i Ömer:

– Benim evimi o bekliyor, o temizliyor, yemeğimi o hazırlıyor, çamaşırımı o yıkıyor, çoluk çocuğuma o bakıyor. Daha sayamayacağım nice hizmetleri ve iyilikleri bırakmıyor ki onun yaratılıştan gelen hissîliklerine kızıp da kırıcı şekilde karşılık vereyim, kusuruna bakayım, yuvamın huzurunu bozayım!

Dikkatle dinlediği bu açıklamalar şimşekler gibi çaktı beyninde. Düşünmeye başladı. Şimdi geriye iyice dönmüş, söylenerek gidiyordu evine. Kendi kendine diyordu ki:

– Ben Hazret-i Ömer'den daha büyük biri olamam. O hanımına öyle davranıyor, bana ne olmuş ki, ben alınıyor, ille de karşılık verip bir geçimsizlik sebebi olarak görüyorum, yuvamın huzurunu bozuyorum? O nasıl anlayış gösteriyorsa benim de benzeri şekilde anlayış gösterip sabretmem gerek.

Daha da derinleştirmeye başladı düşüncesini:

– Demek beni doldurup kızdıran nefsimmiş, nefsime kuvvet veren şeytanımmış ki, evimde huzurumu kaçırıp yuvamı yıkma kızgınlığına itiyor beni.

Karar verdi kendi kendine:

– Ey şeytan! Bundan sonra boşuna vesvese verme bana, uymayacağım çünkü sana. Benim şaşmaz örneğim Allah'ın Rasûlünün (sav) halifesi Hazret-i Ömer olacaktır. Ben, ondan daha hiddetli ve şiddetli olabilir miyim?

Ne dersiniz muhterem beyefendiler? Siz de ondan daha hiddetli ve şiddetli olabilir misiniz?

BİR DELİYE BİR VELİ ROLÜ

Ebu Müslim Havlani bir toplulukta konuşulanları dinler.Hemen hepsi de hanımından şikayette bulunmaktadırlar. Ancak Ebu Müslim'de şikayet filan yoktur. Derler ki:

– **Veli gibi bir hanıma düştün de sesin sedan çıkmıyor değil mi?**

Omuzlarını silkerek cevap verir:

– **Bizimki veli filan değil kelimenin tam manasıyla delidir deli!...**

– **Öyle ise** derler **nasıl geçiniyorsun böyle deli biriyle?**

Cevap verir:

– **Ben,** der, **usulünü biliyorum da öyle geçiniyorum, kavga gürültümüz o yüzden olmuyor!...**

Büsbütün meraka düşerler.

– Deli gibi biriyle kavgasız gürültüsüz geçinmenin usulü nedir ki? diye sormaktan kendilerini alamazlar.

Şöyle izah eder Ebu Müslim, geçinmenin sırrını.

Der ki:

– Allahü Azimüşşan, Âdem Aleyhisselam'ı topraktan yarattığında bedenine önce aklı koydu. Akıllı bir adam oldu.

Sonra öfkeyi yarattı. Ona da Âdem'in bedenine girmesini emretti.

Öfke:

– **Ben** dedi. **Âdem'in bedenine giremem. Çünkü ora-**

da akıl vardır! Akılla ikimiz bir yerde asla duramayız!...

Rabbimiz buyurdu:

– **Ey öfke! Sen Âdem'in bedenine girmeye yönel. Akıl senin geldiğini görünce hemen çıkıp gider, kendi yerini sana bırakır. Böylece sen de Âdem'i deli yaparsın.**

Ebu Müslim burada der ki :

– **İşte biz hanımla bu konuda anlaştık. Dedik ki; mademki insana öfke gelince akıl gidiyor, insan delinin teki haline geliyor. Öyle ise evde kim öfkelenirse sanki o delidir. Deliye karşı ise bir veli lazımdır. Ben öfkelenirsem hemen farkına varacaksın, sabır gösterip ters cevap vermeyecek, veli rolü oynayacaksın. Şayet sen öfkelenir de sen deli durumuna girersen bu defa da ben veli rolüne girerek sabredeceğim.**

Ebu Müslim bundan sonrasını şöyle tamamlar:

– **İşte** der ey dostlar, **siz de bir deliye bir veli rolü oynayın, öfkelenince karşı taraf veli rolüne girsin, sabır ve tahammülü esas alsın, göreceksiniz ki tartışma kısa zamanda son bulacak, taraflar birbirlerine karşı sevgiyle dolacak.**

Son hatırlatmasını ise şöyle yapar:

Sakın, der. **"bir deliye bir veli rolü basit bir şey" deyip de geçmeyin.** Sadece bir deneyin yeter.

Ne dersiniz, denemeye değer mi?

Bir deliye bir veli rolünü bir de biz denesek nasıl olur?

Ziyan mı ederiz, kâr mı?

EFTEN PÜFTEN SEBEBLERLE BOŞANMAYI DÜŞÜNMEK DOĞRU MU?

Huzurunuzu kaçırdığını sandığınız ve ayrılığa kadar götürecek ehemmiyette gördüğünüz ailevî mes'eleniz, bir bıçağın ağzı kadar ince ve basit bir çizgiden ibarettir. İnsan bir pire için bir yorganı yakar, bu kadar tahammülsüz olur mu?

Akşam eve dönerken sinirlerinin bir hayli gerginleşmiş olduğunu hissediyordu. O gün karşılaşmış olduğu hâdiseleri bir bir hatırladı, arkasından da kendi kendine mırıldandı:

– Bunların hiç biri de çekilecek şey değil ya...

Cümleyi burada kesti, biraz daha düşündü ve sonra devam etti:

– Mâmur olası hânede evlâd ü iyâl var...

Adımlarını hızlandırmış, bir an evvel eve yetişmeyi düşünmekteydi.

Evde güler yüz, tatlı dille karşılanacak, böylece gündüzki âsâp bozucu hâdiselerin, üzerinde bıraktığı gerginliği bir anda unutacaktı.

Çocukların temizlik işleriyle evin silinip süpürülmesi, yemeklerin hazırlanıp, günlük işlerin sona erdirilmesi de hanımın âsâbını bozup suratını astırmıştı.

O da düşünüyordu ki:

– Şimdi bey gelir ve teselli edici bir kaç cümle ile yorgunluğumun kaybolmasını sağlar, güler yüzlü bir sohbetle, günlük yorgunluğum yok olur.

Bu sırada kapı çalındı, asık suratla içeri giren bey:

– Of, diyerek, bir köşeye âdeta yığılıverdi.

Sanki günlük hâdiseler vücudunu kumanda edemez hâle getirmişti onu.

Bey'deki asık suratı gören hanım, biraz daha asabîleşti, hissetmekte olduğu günlük yorgunluğu, bu defa iki misli duymaya başladı.

Bir iki cümlelik soğuk ve donuk konuşmadan sonra, küçüklerden biri:

– Ma!.. Ma!.. diyerek babasının yanına yaklaştı, ağzından akan suları, babasının pantolonuna bulaştırdı.

Zaten bütün gün iyice asabîleşmiş adam:

– Çekil karşımdan be! Akşama kadar sizin için sinir buhranları geçireceğim, akşam da sizi mi pişpişleyeceğim? Benim için istirahat yok mu? diye bağırdı.

Çocuk bu beklenmedik çıkıştan korkmuş ve ağlayarak mutfaktaki annesinin yanına varmıştı. Ayaklarına dolaştığı annesi de bastı azarı:

– Defol buradan be! Bütün gün sizinle uğraştığım yetmiyor mu? Ben bu evde bir hizmetçi bile olamadım. Eğer hizmetçi kadar değerli olsaydım, en azından sizlere bakıp hizmet ettiğim için, bana teşekkür edilecek, surat asılmayacaktı!..

Böylece dakikalar geçerken iki tarafa da derin bir sessizlik çökmüştü, yüzler donuk, çehreler asık, yay gibi gerilmişlerdi.

Tam o sırada ansızın kapı çalındı ve ihtiyar komşunun sesi duyuldu. Buyur edip odaya aldılar.

Bey, hanımla olan geçimsizliklerini saklamadan bu tecrübeli zata anlattı ve ilâve etti:

– Bu gidişle galiba ayrılacağız!..

Yaşlı adam tebessüm ederek sordu:

– Ne dediniz, ne dediniz?..

– Bu gidişle galiba ayrılacağız, diyorum.

İhtiyar tebessüm etti, kelimelere basarak konuştu:

– Siz henüz hayatı bilmeyen tecrübesiz çocuklarsınız. Sizin ağzınız süt kokuyor daha...

Tecrübeli zat devam etti:

– Huzurunuzu kaçırdığını sandığınız ve ayrılığa kadar götürecek ehemmiyette gördüğünüz mes'eleniz, bir bıçağın ağzı kadar ince ve basit bir çizgiden ibarettir. İnsan bir pire için bir yorganı yakar, bu kadar tahammülsüz olur mu? Eğer sen kapıdan içeri girince hanım sana:

– Geçmiş olsun, bugün çok üzgün ve yorgun görünüyorsun. Yine âsap bozucu bir şeyle mi karşılaştın? diyerek hal hatır sormak nezaketini gösterebilmiş olsaydı, olup bitmişti. Bütün mes'ele bundan ibaretti.

Aynı tavır senin için de varitti.

Sen de hanıma:

– Çocuklar bugün seni çok üzdüler mi, bunlar gittikçe yaramazlaşıyorlar galiba? diyecek kadar takdir gösterseydin, ortalık güllük gülistanlık olacaktı. Bütün mes'ele birinizin diğerinin durumunu anlamasından ibarettir.

Yaşlı zat şöyle devam etti:

– Siz bunları bırakın da şimdi beni dinleyin:

Bizim komşu Kâmuran Bey, akşam yine eve içkili gelmiş, kadın da "Çoluk çocuğun rızkını meyhaneye bırakıyorsun" diye konuşunca, kalkıp masumcağızı sakatlayıncaya kadar dövmüş. O da bırakıp baba evine gitmiş. Sizin, namazında niyazında anlayışlı kimseler olduğunuzu bilen komşular, aralarını bulup kadıncağızı geri getirmenizi istediler. Çocukları ortada aç susuz bekleşmektedir. Bunun için rahatsız etmiştim sizi...

Misafirlerini dinleyen taraflardan **hanım, kendi beyinin böyle bir alışkanlığa düşmediğini düşündü, bey de hanımının evde beklediğini hatırladı...**

Artık asılan yüzlerde tebessüm belirtileri başlamıştı.

CENNET HANIMLARININ ABLALARI KİMLER?

Çeşitli hadislerden öğrendiğimize göre önceden bildirilen **Cennet hanımları dörttürler. Bunlar da:**

Firavn'un hanımı Asiye, İsa aleyhisselamın annesi Meryem, Efendimiz (sav)'in hanımı Hatice ile kızı Fatıma validelerimizdir.

Şurasını unutmamak gerektir ki, Allah (cc) kimseye rastgele lütufta bulunmaz, sebepsiz ikramlar ihsan eylemez. Bir İlahi lütuf ve ikram var mı, mutlaka yapılan kıymetli hizmetler, gösterilen yüce fedakârlık ve sabırlar var ki Rabb'imiz onun zerresini zayi etmeksizin sahibinin lehine değerlendirmiş, karşılığını vermiştir.

Şimdi düşünelim. Cennet hanımlarının ablaları makamına çıkanların fedakârlık ve sabırlarını. Hangi fazilet ve tahammülleri yüzünden yücelmişlerdir bu eşşiz makama. Bir göz atalım isterseniz.

Asiye validemiz kimin hanımı biliyor musunuz? Firavn'ın. Firavn gibi zalim ve aynı zamanda Allah'lık iddiasında olan haddini bilmez bir adama hanımlık yapmak az sabır mı ister, basit tahammülle mi yürütülür bu aile hayatı?

İkincisi: **Meryem validemiz.**

Rabb'imiz ana babasız Adem'i yarattığı gibi, babasız olarak da insan yaratabileceğini göstermek için İsa aleyhisselamı babasız olarak dünyaya göndermiştir. Bu mesajı alamayan çevre, Meryem validemizi itham ve iftira fırtınasına boğmuş, 'Nereden peydahladın bu çocuğu?' diyecek kadar da ileri gitmiştir. İşte bu zulme sabredip tahammül gösteren Meryem validemiz olmuştur...

Üçüncüsü de **Hatice validemiz**... O da Efendimiz uğruna, yani beyinin hatırına bütün servetini feda etmekle kalmamış, bu yüzden senelerce açlık çekmiş, ekonomik abluka-

yı yaşamıştır. Buna rağmen asla müşteki olmayıp sabrı tercih etmiş. Karşılığında da cennet hanımlarının ablalığı söz konusu olmuştur.

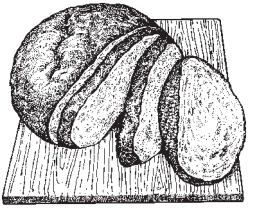

Ya **Fatıma validemiz?** Onun sabrı bütünüyle yokluk üzerineydi. Hayatı boyunca arpa ekmeğine bile karnı doymamış, hep yokluk ve darlık içinde hayat sürmüştür.

Hatta bir defasında Efendimiz misafir olduğu bir evde önüne getirilen ikramı gözyaşları içinde yiyememiş de, yemeğinden ayırıp 'Bunu da Fatıma'ya götürün, o üç gündür, böyle bir yemek ağzına almamıştır.' demek zorunda kalmıştır.

Yine bir defasında da namaza geç kalan Bilal'e Efendimiz (sav), geç kalış sebebini sormuş, Bilal de:

– Kızınız Fatıma arpa öğütmek üzere el değirmenini döndürüyordu. Öteden çocuğu ağlamaya başladı, ben de değirmeni alıp arpayı öğüttüm. Fatıma çocuk baktı, o yüzden geciktim, demiştir.

Fatımatüz Zehra kitabındaki tespitlerden de anladığımız gibi, Fatıma validemizin hayatı oldukça zorluklar içinde geçmiştir. Hatta evde yenen arpa ekmeğinin ununu el değirmeninde hep kendisi hazırladığı gibi, kuyudan çektiği suyu da omuzunda hep kendi taşımak zorunda kalmakla elinde ve omuzunda yaralar meydana gelmiştir.

Bütün bunlara rağmen Allah Resûlü Efendimiz (sav)'in ikaz ve irşadı şöyle olmuştur:

– Kızım sakın maruz kaldığın zorluk ve sıkıntılardan dolayı bir şikayet söz konusu olmasın gönlünde. Sabredersen Rabbim sana da (senden öncekilere olduğu gibi) **cennet hanımlarının ablalığını nasip edecektir.** Etmiştir de.

Evet Allah adildir. Hiç kimsenin sabrını, fedakarlık ve tahammülünü karşılıksız bırakmaz. Burada sabredenler orada cennetle müjdelenmekle kalmayacak, sabırlarının derinliği, zorluğu nispetinde de yükselecekler, hatta cennet hanımlarının ablası olma derecesine bile çıkacaklardır.

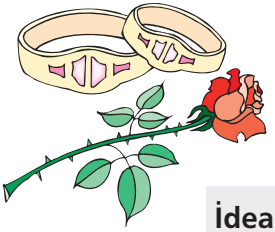

EVLİLİK HAYATI NASIL BİR ANLAYIŞLA KURULMALI?

İdeal olan evlilik taraflardan birinin sabrına ve tahammülüne bağlı olmayıp karşılıklı anlayışla sorumlulukları paylaşan evliliktir.

Evlilikte sağlam başlangıç şarttır. Başlangıçtaki hatalar belki de bir evlilik boyu sürüp gider. Sonraki derin pişmanlık fayda getirmeyebilir.

Bunun için sadece hislere dayalı tercihlerle başlatılan evlilikler sıhhatli olmayabilir. Gençler sanırlar ki hayat, sadece hislerle sürüp gider, başkaca bir tercih unsuru söz konusu olmaz. Halbuki hislerin etkisi kısa zamanda geçer. Tarafların **öz meziyetleri, mizaçları, bilgi ve becerileri çıkar ortaya.** İşte ömür boyu sürüp gidecek gerçekler bu öz varlıklar, ayrılmaz mizaç ve alışkanlıklardır.

Bunu ise birbirlerine tümüyle hisleriyle bakan gençler pek fazla mühimsemezler ve göremezler. Birbirlerinden hoşlanmışlarsa her şeyi geriye iterler. Hoşlanmanın vereceği görmezlikler, hoşgörüler tarafları her türlü olumsuzluklara o an razı eder. Tabii o an ve o günler, sonraki aylar ve seneler değil, çünkü sonraları yaprağı dökülüp dikeni kalan güller gibi olurlar.

Bunun içindir ki gençlerin başkalarının yanında vakar içinde görüşüp konuşmaları, birbirlerini iyi tanıyıp anlamaları şarttır. Hatta sadece kendi tercihlerini bile kafi bulmayıp hisleriyle değil de akıllarıyla, mantıklarıyla, tecrübeleriyle de olaya bakan ana baba gibi büyüklerin de tercihlerine değer vermeleri gerekmektedir.

Zaten Şafii'de gencin yakınının da izni ve rızası bulunması şartı söz konusudur. Hanefi'de ise şayet taraflar denk ise mesele yoktur. Değillerse babaya ayırmak için itiraz etme hakkı söz konusudur.

Evlilikte sabır, tahammül ihmal edilmeyen geçerli vasıf olmasına rağmen ideal olan değildir. İdeal olan evlilik taraflardan birinin sabrına ve tahammülüne bağlı olmayıp karşılıklı anlayışla sorumlulukları paylaşan evliliktir.

Herkes kendi görevini biliyor, vazifesinin şuuruna eriyor, birbirlerini sabra, tahammüle zorlamıyorsa mesele yoktur. Aksi halde bir taraf hep sabır, hep tahammül ve gerilim içinde evlilik hayatını sürdürüyorsa elbette bunun mükafatı çok yüksektir. Belki de bu sabırlı hayat onu cennet hanımlarının, yahut da beylerinin arasına götürecektir. Ama herkes her zaman bunu göze alamayabilir. Böylesine hayatı sürdürmek de kolay olmayabilir. Bu sebeple ideal olan, bir taraf öteki tarafı zorlanmadan yaşanmalıdır müşterek hayat.

Hayırlı hanım, hayırlı bey nasıl olur?

Bunun cevabını Efendimiz (sav)'in biricik kızı Fatıma annemiz vermiştir. Özet olarak der ki :

– **Hayırlı hanım, beyini üzmeyen, his ve hayalleriyle de olsa haramlarda gezmeyendir.**

Aynı görüşü beyi Hazret-i Ali de paylaşarak tekrar etmiştir:

– **Hayırlı bey de, hanımını üzmeyen, hayalleriyle de olsa haramlarda gezmeyendir.**

Taraflar böylesine sevgi ve saygı bağlarıyla birbirlerine bağlı olurlarsa elbette bu hayatta huzur ve mutluluk söz konusu olur. Uzunu kısaltır, kısayı da uzatarak hep ortak noktada buluşma imkanı bulurlar.

Ortak noktalarını yitirirlerse artık bir tarafa cennet kazandıran sabır düşer. Kolay olmasa da sabredenin yine de kazançlı çıktığına muhakkak gözüyle bakılır. Nitekim cennettekilerin büyük kısmı **sabırla** kazanmışlardır o erişilmez makamlarını.

Bununla beraber duamız:

– **Allah (cc) evlilikte eşini sabra zorlayan tarafın vicdanına insaf, aklına adalet duygusu nasip eylesin de, mutlu şekilde yaşanacak bir hayatı ancak sabırla sürdürülen zoraki bir hayat haline dönüştürmesin!**

NİŞAPUR VAİZİNİN HANIMINA SABRI...

Şu anda Rus, Çin ve Afganistan hudutları içinde paylaşılmış bulunan ve bir kısmı da İran toprakları içinde kalan eski **Türkistan**'da nice şehirler vardır ki, her birinde birer İslâm büyüğü yetişmiş fazilet ve güzel ahlak timsali zatlar yaşamıştır.Rey'de doğup sonra **Nişapur**'a gelerek vaizlik göreviyle ömrünü tamamlayan Nişapur vaizi **Said bin İsmail** de bu fazilet ve güzel ahlak örneklerinden biridir.

Hicri 298'de **Nişapur**'da yaygınlaşan söz şuydu:

– **Bağdad'ı Cüneyd, Şam'ı Abdullah bin Cela, Nişapur'u da Hiyereli vaiz Said maneviyatlarıyla ihyâ etmiştir.**

Bağdad'lı Cüneyd tasavvuf büyüğü idi. Ama sözünü etmek istediğimiz **Nişapur Vaizi Said** ise, tamamen bir halk adamı idi. Halk dilini ve tabirlerini konuşur, tasavvufun yanlış anlaşılacak terimlerinden dikkatle kaçınırdı.

Nişapur Vâizi'nin günümüz vaizlerinden farklı tarafı vardı. O, daima kendi nefsini itham eder, bütün vaazlarında nefsiyle münakaşaya tutuşurdu.

Gariptir ki cemaatten kimseyi itham etmediği halde bütün cemaat de kendine göre, onun sözlerinden hisse alır; hemen herkes kendi nefsine pay çıkarırdı.

Va'zına şu cümlelerle başlardı:

– **Tabib kendi hasta, gariptir ki hasta muayene ediyor. Tabibde takva yok. Acaiptir ki, takvadan söz ediyor. Allah'ım, sen bizi afveyle!..**

Şu anda İran hudutları içinde bulunan Nişapur'un bu ilmiyle amel eden vaizi **Said**, başına gelen hadiselere nefsini o kadar razı etmiş, hayatın cilvelerine kendini o kadar hazırlamıştı ki, karşılaştığı hiçbir hadise onda yeis ve üzüntü meydan getirmemişti. Hatta bu yüzden derdi ki:

– **Kırk senedir Rabb'imin beni üzen bir takdirde bulunduğunu bilmiyorum.**

Acaba **Nişapur Vâizi**'nin bu sözü gerçekten de üzüntü ve acı veren bir hayat hadisesiyle karşılaşmadığından mı? Yoksa başına gelen her olayın arkasındaki İlahi hikmet ve rahmetleri görerek sabredişinden, tahammül gösterişinden midir?

Dilerseniz bu soruya cevap teşkil etmesi için onun bir evlenme hikayesini nakledelim sizlere. Bakalım nasıl bir evlilik

yapmış, ne türlü bir sabır imtihanı vermiş...

Nişapur Vâizi ikinci defa evlenmişti. Birinci hanımı ile geçirdiği 15 yıllık hayatını nasıl yaşadığını, ikinci hanımı Meryem'in bir suali üzerine anlatmıştı. Olay şöyle meydana çıkar:

Bir gün kendisine ikinci hanımı şöyle bir sual sorar:

– **Efendi, ömrünüz içinde yaptığınız en makbul ibadetinizin hangisi olduğunu düşünürsünüz?**

Nişapur Vaizi şu açıklamayı yapar:

– **Bunu benim takdir etmeme imkan yoktur. Zira amelleri kabul eden Allah'tır. Hangisinde tam ihlasa erdim, hangisinde riyâkarlık duydum, kesin olarak bilemem. Ama buna rağmen hayatımın bir hadisesi, ümid ederim ki, Rabb'imin en makbul saydığı amelimdir.**

Bu en makbul saydığı amelini şöyle anlatır:

– Gençliğimde şöhretim her tarafı tutmuş, benimle evlenmek isteyen kızlar bizzat kendileri başvurur hale gelmişlerdi. Bir gece yalnız kaldığım bir sırada yine bir genç kız geldi. Geceleri uyku uyuyamadığını, kararsız ve halsiz düştüğünü, benimle evlenmeyi murad ettiğini ısrarlı bir dille anlattı.

Acıdım. Hemen kızın babasını bulup istettim ve nihayet evlendik. Meğer kızın melek gibi masum görünüşünün altındaki söz dinlemez gerçek çehresi, nikah zincirini boynuma takıncaya kadarmış.

Nikâhtan hemen sonra, dikeni gülünden çok fazla bir kara çalı ile karşılaştım. Ne söz dinliyor, ne de bir eksik ve kusurunu kabul ediyordu... Bir müddet düzelir zannıyla meşgul oldum. Düzelteceğime dair ümitlerimi yitirince, sabretmeye karar verdim. Hem öyle sabır ki, onu bir daha kırıp incitmemeye çok büyük gayret gösterdim. Yakınlarımın bunca sitem ve tenkitlerine rağmen bırakmayıp sabrettim. Zaman oldu ki, bu kadınla bir evde iken sırtımda ateş ocağı taşıyorum sandım. Bu hal tam 15 sene sürdü. Ve sonunda o, Allah'ın huzuruna gitti, ben de öyle bir sabra mecbur olmadığım ikinci evliliği yapmış oldum, İşte bu sabrımı, Allah (cc) indinde en makbul bir amel olarak görmekteyim. Bundan ümitliyim.

Evet kendini hayatın bütün cilvelerine önceden hazırlayan ve "**kırk senedir Rabb'imin beni üzen bir takdirde bulunduğunu bilmiyorum"** diyen **Nişapur Vaizi**'nin hayatından sevdiği bir sabır sahnesi bu. Ya bizimki? Var mı bizimde böyle tercih ettiğimiz sabrımız? Sırtımızda bir ateş ocağı taşıyışımız?

Benim makbul amelim de bu olsun deyişimiz? Bundan da mutluluk duyuşumuz?

AİLE İÇİNDE HİÇ TARTIŞMA OLMAZ MI?

Hayalperest olmamak lazımdır. Sen hanımınla, hanımın da yer yer seninle zıt düşebilir, farklı anlayış ve düşüncede olabilirsiniz. Bunlar geçimsizlik sebebi olamaz. Büyütülüp de huzursuzluk icabı sayılamaz.

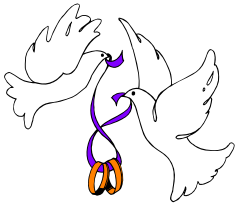

Zaman zaman hanımıyla zıtlaşmalar, ters düşmeler oluyormuş. Bu yüzden huzuru kaçık, rahatı uçukmuş. Basit de olsa bu kadarcık bir zıtlaşma bile bu işin sonunun gelmeyeceği kanaatine götürüyormuş kendisini. Sorusunda:

– **Ne diyorsunuz bu zıtlaşmamıza? Bu hayat yürümez mi, işi bitirmeye yönelmeli miyim?** diye de ilave ediyor.

Ben böyle kimselere biraz da ibretle, hayretle bakıyor, henüz hayatı bilmeyen acemiler olarak nazar ediyorum.

Sen tanımadığın birinin evinde dünyaya gelip büyümüş biriyle müşterek bir hayat yaşamaya başlayacaksın. Sonra da tümüyle aynılık bekleyecek, basit de olsa bir zıtlaşma ve ters düşmeyi, normal kabul etmeyeceksin, olur mu böyle hayali bir evlilik, böyle anlayış? Böyle insan tipi?..

Hayalperest olmamak lazımdır. Sen hanımınla, hanımın da yer yer seninle zıt düşebilir, farklı anlayış ve düşüncede olabilirsiniz. Bunlar geçimsizlik sebebi olamaz. Büyütülüp de huzursuzluk icabı sayılamaz.

Hangi babanın öz evlatları arasında görülmüş biribiriyle tamı tamına aynı olmak, farklı, düşünce ve tavırların sahibi olmamak. Var mı böyle öz kardeşlerin arasında tıpkılık, aynılık, farksızlık?

Kardeşler arasında bile farklılık mevcut değil mi? Aynı babanın, ananın çocukları arasında bulunan farklılık, başka ana babanın çocukları arasında neden bulunmasın? Bulununca neden bir geçimsizlik sebebi olarak görülüp kötülük işareti şeklinde değerlendirilsin?

Karı koca demek iki tane ağaçtan yapılmış manken insan gibi birbirinden farksız olmak demek değildir.

Mesele, temel, mefhumlarda ayrı olmamak, İslâm'ın esas konularında zıt düşmemektedir. Bunlarda bile farklılık olsa işi zamana bırakıp, düzeltmeye yönelmek gerekir.

İnsanın kalbini, gönlünü gerçeğe çevirme selahiyeti yalnız kendi elinde olan Allah'a havale etmelidir.

Rabbimiz Rasulü'ne bile:

– **Sen sevdiğini hidayete erdiremezsin. Ancak Allah'tır istediğini hidayete erdiren, gerçeğe döndüren**, buyurmuştur.

Sözün burasında insanlığa örnek aile hayatı yaşamış olan Efendimiz (sav)'den bir misal arz edeyim de görün aile içinde ne gibi olaylar olabilir, ne türlü de düzeltme yoluna gidilir.

Olayı **Buhari**'den özetleyeceğim:

Efendimiz Hazretleri kızı Fatıma'nın evine girdiğinde damadı Ali'nin bulunmadığını görünce soruyor. Cevap:

– **Ali ile bir konuda biraz tartıştık. O da küsüp gitti, nerede olduğunu bilemiyorum.**

Efendimiz (sav) üzülerek yanında bulunan **Sehl bin Sad**'a emir verir:

– **Git Ali'yi bul. Nerede olduğunu bana bildir.**

Az sonra gelen Sehl bin Sad:

– **Ya Rasûlallah, Ali mescitte toprak üzerine uzanmış uyuyor,** der.

Efendimiz (sav) hemen mescide gider, uzanmış halde toz toprağa bulanmış vaziyette görünen Hz. Ali'ye şöyle seslenir:

– **Kalk ya Eba Türab!**

Bu sesleniş üzerine uyanıp baktığında başı ucunda Rasûlullah'ı (sav) gören Hz. Ali, hemen fırlayıp ayağa kalkar. Efendimiz (sav) şefkatle elinden tutar, evine getirir ve birlikte otururlar. Şuradan buradan sohbetle arayı bulup küslüğü giderir, tam bir sevgi saygı ortamı meydana getirdikten sonra kalkıp gider.

Bu sırada Rasûlullah'ın mübarek yüzündeki sevinci gören sahabi sorar:

– **Ya Rasûlallah, sizi çok sevinçli görmekteyiz.**

Şöyle cevap verir:

– **Nasıl sevinmeyeyim? Çok sevdiğim iki kişinin arasını bulmaya muvaffak oldum. Bu sevinilecek bir olay.**

Hanımlarla beylere bu olay bir şeyler fısıldamış olmalı, benim bir şey ilave etmeme ihtiyaç duyulmamalıdır.

Zira Hazret-i Ali ile Hazret-i Fatıma da aile içi nazlanmalara maruz kalabiliyor; ama işi uzatmayıp düzeltmeye yöneliyorlar. Bize ne oluyor sanki? Yoksa (haşa!) biz onlardan da mı ileriyiz? Haşa! diyorsunuz değil mi? Öyle ise uzatmayın şu zıtlaşma ve tartışmayı. Şayet, Hz. Âli ve Hz. Fatımadan da ileri değilseniz tabi!..

AİLEDE HAYIRLI ERKEK, HAYIRLI KADIN NASIL OLUNUR?

Aile içinde ortaya çıkması mümkün sitemleri, nazlanışları olağan şeyler olarak görüp geçiştirmek mümkünken, büyütüp de içinde boğulacak hale getirmeyin.

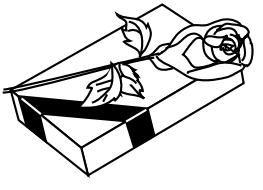

Hayırlı bir aile misiniz?

Bu suali aile içinde kime sorabiliriz?

Elbette aileyi teşkil eden iki temel direğe.

Kimdir bu iki temel direk?

Bey ile hanımefendiden başkası olamaz. Çünkü ailenin hem temeli, hem de ayakta tutan direkleridirler bu iki insan.

Öyle ise aile demek, hanımla bey demektir.

Ailenin, içinde bir ömür tükettiği yuvanın bir bakıma cennet bahçesi haline gelmesi, yahut da cehennem çukuru durumuna düşmesi bu iki insanla olur.

Başka bir ifade ile, aile, ömrünü tamamlayacağı çatının altında ya bir cennet benzeri hayat yaşarlar ya da cehennem misali bir yaşam tüketirler.

Bir hayatı ya cennet misali ya da cehennem benzeri şekle sokan fertler ise, ya hayırlı insanlar ya da şerli kimseler olma vasfını da kazanmış olurlar.

Bundan dolayıdır ki, Efendimiz Hazretleri, **"Ailenize hayırlı olsun"** şeklinde hem beye, hem de hanıma tembihlerde bulunmuş, ikazlardan geri kalmamıştır.

Bakınız, Efendimiz (sav) hayırlı beyi nasıl tarif buyurmuştur:

– **"Hayırlı bey, eve girince hanımın yüzü asılmaz, çocuklar da köşe bucak ondan kaçışmaz!"**

Evet, kendisi kısa; fakat manası uzun ve kapsamlı bir tarif.

– "Bunun zıt anlamı nedir?" diyecek olursanız, onu da arz edeyim:

– **Hayırsız bey eve girince hanımın yüzü asılır, çocuklar da köşe bucak kaçışır!**

Öyle ise bey, bu tarifi iyi düşünmelidir. Hayırlı bir bey mi, hayırsız bir aile reisi mi, bu tarife göre kendisini test etmelidir.

Hayırlı beyi arz etmiş olduk....

Öyle ise hayırlı hanıma ait ölçüyü de arz edeyim. Yine Efendimiz (sav) buyuruyor ki:

– **"Hayırlı hanım da odur ki, bey eve gelip de onun yüzüne bakınca huzur duyar, mutluluk hisseder!"**

Bunun zıt anlamı da şudur:

– **"Hayırsız hanım da odur ki bey eve gelip de ona bakınca huzuru kaçar, mutsuzluk hisseder, geldiğine pişmanlık duyar!"**

Öyle ise hanımefendi de kendini kontrol etmeli. Hayırlı bir hanım mı, yoksa hayırsız bir hanım mı olduğuna kendisi karar vermeli. Beyine huzur mu veriyor, yoksa huzursuzluk mu? İyi düşünmeli.

Hadisten mülhem olarak arz ettiğimiz bu tarif ve tavsiflerin iki tarafa da mesajı şudur:

– **Beyefendi! Eve gelince güleryüzlü, tatlı dilli ol, hanımın yüzü gerilmesin, çocukların korku ve endişe ile kaçışmasın.**

– Hanımefendi! Sen de sabırlı ve anlayışlı ol, bey eve gelince hemen dertleri sıralayıp, sıkıntıları ortaya yığma. Bey senin yanında huzur duysun, mutluluk hissetsin.

Efendimizin bu mesajından sonra ayrıca derim ki:

– **Aile içinde ortaya çıkması mümkün sitemleri, nazlanışları olağan şeyler olarak görüp geçiştirmek mümkünken, büyütüp de içinde boğulacak hale getirmeyin.**

Bakın ne büyük anlaşmazlıklar, belâlar, hastalıklar, imtihanlar vardır bu alemde.

Bazen öylesine büyük imtihanlarla karşılaşılıyor ki, çaresi olmayan bir dert, ilacı bulunmayan bir hastalık insanların dünyasını karartıyor; bu gibi geçimsizlikler o zaman şeker, bal gibi geliyor. Ama iş işten geçmiş, büyük bela ve musibet kapıyı çalmıştır.

Onun için meselenizi büyütmeyin. Sabırla, tahammülle, sevabını düşünerek, hikmetini hesaba katarak geçiştirin.

Daha çok sıkılırsanız, o meşhur cümleyi tekrar edip rahatlayın.

– **"Bu da geçer yâ hû!"** deyin.

Göreceksiniz ki, sıkıntı gitmiş, sevabı kalmış; yine siz kârlı çıkmış, huzuru mutluluğu yakalamışsınız...

UYUMSUZ BİR HANIM NASIL UYUMLU HALE GELDİ?

Bir yakınım Avrupa'da çalışıyordu. Senede bir defa köyüne izne gelir, köyden dönüşünde de bize uğrar, bir gece misafir kalır, sonra Almanya'daki işine yetişirdi.

Gariptir ki, çoğu zaman köy dönüşünde bir huzursuzluk ve üzüntü hissederdim bunda. Önce açıklamak istemez, ama beslediği itimattan dolayı derdini dökmeden de edemezdi.

Sevinçle izine geldiği evinden üzüntü ile dönmesine hanımı ile olan anlaşmazlığı sebep olurdu.

Hanım hayata kendi açısından bakar, ihtiyaçlarını çevrenin telkin ettiği anlayışla tesbit edermiş. Bu yakınım ise, malî durumunu, ilerideki ihtiyaçlarını hesap eder, ona göre bir mobilya kalitesi, ev döşemesi seviyesi, ihtiyaç tesbiti ayarlarmış...

Buna benzer daha bir kısım âilevî mes'elelerden dolayı beyine muhalefette ısrâr eden hanım, nihayet sevinçle geldiği izinden üzüntü ile dönmesine sebeb olurmuş...

Aradan yıllar geçti. O yakınım Almanya'dan tamamen döndü. Bulunduğu yerdeki hayatına devam etti. Ancak her âilede olabilecek sertleşmeler, zaman zaman bunlarda da devam ettiği muhakkaktı.

Birgün bunları ziyaret ettim.

Bu defa değişik bir anlaşma gördüm. Hanımda bir itâat ve saygı ki, görme gitsin!

Bu kayıtsız, şartsız teslimiyet dikkatimi çekti. Beyi ne diyorsa hemen "evet" diyen hanım, beyine karşı minnet ve şükran hisleriyle dolu görünüyordu. Yakınımın kulağına eğilerek takıldım:

– Allah muhabbetinizi ziyade eylesin. Değişik bir tavır görüyorum hanımefendide!

Yakınım gülümsedi.

– Sen işi Allah'a havale edeceksin Allah'a. O bilir yapacağını.

– Hayrola bir sürprizle mi karşılaştınız yoksa? Allah'a hoş gelen bir işiniz, bir ameliniz mi oldu da böyle birden yağlı ballı hâle geldiniz?

Durumu anlayan hanımda da bir tebessüm başlayınca yakınıma ısrâr ettim:

– Şu mes'elenin üzerindeki perdeyi aç da biz de öğrenelim. Bu tatlı uyumu ne ile sağladınız. Belki bize de faydası olur.

Yakınım hanımından izin istedi:

– Anlatayım mı hocaya?

– Anlat, anlat!

Tebessümüne devam eden yakınım başladı eski tatsızlıkların tamamen yok olma sebebini anlatmaya:

– Meğer bu hanımda bir hastalık başlamış. Hastalık o kadar ilerlemiş ki, ayağa kalkamaz, elini ekmeğe uzatamaz olmuş. Romatizmanın en dehşetlisiymiş. Bütün gövde romatizmanın işgaline uğramış. Bir müddet bunun derin ızdırbını çektikten sonra sık sık itiraz edip kınamaktan çekinmediği beyi bunu sırtına alıp dışarıda getirdiği arabaya bindirmiş. Doğruca vilâyete götürmüş, günlerce uğraşıp hastahaneye yatırmış, ihtisas ehli doktorların ilgisini te'min etmiş. Derken hanım, beyinin gösterdiği bu ihtimam sayesinde Allah'ın izniyle iyi olup sıhhatine kavuşmuş. Evine dönüp, ekmeğini yer, ihtiyaçlarını kimseye muhtaç olmadan görür hâle gelmiş.

İşte ne olmuşsa bundan sonra olmuş. Sonunda kimseden bir fayda olmayacağını, ne yardım ve hizmet gelirse beyinden geleceğini, nihayet ona muhtaç olacağını anlayan hanım, eski haşin tutumlarına pişman olmuş, bir daha kırıcı ve kızdırıcı karşılık vermemek için tevbe, istiğfar eylemiş, kendi kendine karar alıp beyine uyumlu olacağına söz vermiş.

– Sizler ne dersiniz bu hâdiseye? Bilhassa uyumsuz hanımlar ne düşünürler acaba? Bir uyum sağlamak için böyle bir tecrübe mi geçirmek gerek, yoksa şimdiden böyle ihtimali düşünerek uyumlu olmaya gayret mi lâzım?

KÖTÜ HUYLU BİR ERKEKLE EVLENEN HANIM NASIL DÜŞÜNMELİ?

Arapların ileri gelenlerinden **İmran bin Hattan, sureti** de **sireti** de kötü biriydi. Ona herkes dayanıp tahammül edemezdi. Ama onun tam aksine hem **suret** hem de **siret** güzelliğine sahip olan hanımı beyinin bütün kötü huylarına sabrediyor, bir geçimsizlik sinyali vermeden aile hayatını hem de mutlu şekilde sürdürüyordu.

Bir gün **İmran** bu zıtlığı düşündü, sonra kendi kendisine söylendi:

– **Hanımım ne kadar sabırlı biridir. Benim gibi hem suret hem de siret çirkinliğine maruz birisiyle bir zorluk çıkarmadan hayatını sürdürmeye razı oluyor. Hiç de şikayetçi olmuyor... Benim gibisine düştüğü için yazık oldu bu hanıma.**

Hanımı bu sözleri duyunca hemen karşılık verdi; ama nasıl?

– **Bey** dedi. **Sen hiç üzülme. Sen öylesin ben böyleyim; ama bu zıtlıklar ikimizi de cennete götürecektir. Bizi cennete götürecek bir hayata niçin razı olmayayım?**

İmran sordu:

– Nasıl olacak da senin gibi iyi biriyle benim gibi kötü biri de cennete gidecek?

Şöyle izah etti hanımı:

– **Sen benim gibi iyi bir hanıma sahip olduğun için şükrediyorsun. Ben de senin gibi kötü birine düştüğüme kaderime razı oluyor, sabrediyor, iyi geçiniyorum. Böylece sabredenlerle şükredenlerin gideceği cennete ikimiz de birlikte gitme liyakatını elde etmiş oluyoruz. Bunun için ben bu hayattan şikayetçi olmuyorum.**

Olayı anlatan zat diyorki:

– **Dünya bir yana, böyle kültürlü hanımlar bir yana!..**

Bu anlayışa ne dersiniz?

Aslında bu düşünüş Peygamberimiz (sav)'in hadisindeki mümin tarifine tıpa tıp uyan bir düşünüştür. Efendimiz (sav) mümini tarif ederken, şöyle buyurmuştur:

– **Hayret edilir müminin haline. O sevimli bir durumla karşılaşırsa şükreder, cenneti kazanır. Sevimsiz bir durumla karşılaşırsa sabreder, yine cenneti kazanır. Böylece mü'min her iki hali de hakkında hayra çevirir...**

* * *

Sahabeden sonraki devirde çok kuvvetli bir İslâm kültürü etkisi görülüyor. Beyler de, hanımlar da bu köklü kültürün tesirinde kötülüklerden korunuyorlar.

Nitekim arz ettiğim bu misalden başka bir misali de görmekteyiz bu devrenin hanımlarında. Bunu da meşhur tasavvuf büyüğü **Asmai** anlatıyor:

Hanımın birine komşusundan şöyle bir laf dokundurması gelir. Seviyesiz komşu şöyle söylenir:

– **Bu hanımın da kaderi yokmuş ki böylesine kötü bir adama düşmüş!**

Bunu hoşa giden bir iltifat olarak görmeyen hanım şu karşılığı vermiş:

– **Ne biliyorsun benim beyimin kötülüğünü? Şayet Allah (cc)'a hoş gelen bir ameli olmasaydı Rabb'im beni ona nasip eder miydi? Benim de Allah (cc)'a hoş gelmeyen bir amelim olmasaydı onu da bana kısmet eder miydi? Allah (cc)'ın her tasarrufunda isabet vardır, hiçbirinde zulüm ve yanlışlık yoktur.**

Hanım, bundan sonrasını şöyle tamamlar:

– **Sen ne kötü komşuymuşsun ki kadere karşı geliyor, yuvamızı yıkacak sözler söylüyor, şeytani telkinlerde bulunuyorsun?... Kadere isyana teşvik ediyorsun bizi.**

Evet böyleleri için söylüyorlar meşhur sözü:

– **Dünya bir yana, böyle kaderine razı olan hanımlar bir yana.**

AİLENİN VAZGEÇİLMEZ ŞARTI, NİÇİN SABIRDIR?

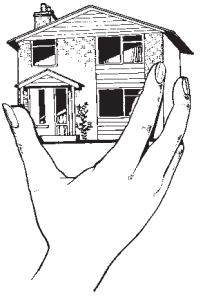

Arzulanan aile hayatı odur ki hanımla bey ortak düşüncede ve anlayışta olsunlar, verecekleri kararlarını ortak olarak versinler, 'evet'lerini, 'hayırlarını birlikte tespit etsinler.

Ancak bu, bir idealdir; idealler her zaman vaki ve mümkün olmamaktadır. Ya bey ya da hanım tarafında farklı mizaç, kültür ve beğeniler söz konusu oluyor, bazen ortak noktayı da bulamadıkları görülüyor; bu defa birinin isteğine ötekinin evet demesi, anlayış göstererek aile hayatını sürdürmesi söz konusu olabiliyor.

İşte burada sabır devreye giriyor. Zaten ben de bugün sabırdan söz etmek istiyorum sizlere.

Gerçekten de aile hayatında sabrın yeri küçümsenemez. Hatta denebilir ki **sabırsız aile hayatı olamaz, olursa mutlaka birilerinin öfkesi, hiddeti, şiddeti havayı gerginleştirir**, Bu da zor bir hayat olur. Bundan dolayı Efendimiz (sav), aile hayatında sabra dikkat çekmiş, fevkalâde özel ve güzel değerlendirmeler nazara vermiştir. Şöyle ki:

Sabır her yerde güzeldir; ama aile hayatında daha güzeldir. Çünkü aile hayatındaki sabır sahibini Cennete götürmekle kalmaz, sabrın derinlik ve şiddetine göre de cennetteki makamları da yüceltir, hatta cennet hanımlarının ablası, ağabeyi makamına bile yükseltebilir.

Daha da ilerisi, sabır, erkeği Eyyüb aleyhisselam'ın sabrının sevabına ulaştırabileceği gibi; hanımı da Asiye validemizin sabır sevabına kavuşturabilir.

Efendimiz (sav)'in bu konudaki hadis-i şerifini İmam-ı Gazali Hazretleri, Mükaşefesinde şöyle nakletmektedir:

– Kim hanımının uyumsuzluğuna sabrederse (sabrın

zorluk ve şiddetine göre) Allah o beye Eyyüb aleyhisselam'ın sabrına verdiği gibi mükafat verebilir.

Kim de beyinin uyumsuzluğuna sabrederse (yine sabrın şiddet ve zorluğuna göre) Allahü Teala o hanıma da Firavun'un hanımı Asiye'nin sabrına verdiği sevap gibi sevap verebilir.

Evet, aile içindeki taraflara sabrın kazandırdığı uhrevi derece ve mükafatlar böyledir. Zaten sabrın bu türlü sevabını düşünüp de sabredenler, derhal evde güzel bir havanın esmesine de sebep olurlar, kendilerini sabra zorlayan olumsuzluklar da bu sebeple azalır, hatta zaman içinde de yok bile olabilir. Ahiretten önce dünyada sabrın karşılığını alırlar.

İmam–ı Gazali bu hadisi naklettikten sonra taraflara oldukça ikaz edici bir not daha ilave etmekte ve demektedir ki:

> **Hanımı ile hoş geçinmek**, sadece ona kinci olmamaktan ibaret değildir. Aksine, ondan gelen kırıcılık ve aksiliğe anlayışla karşılık verip sabrı tercih etmek demektir.
>
> Aynı şey hanımı içinde söz konusudur. **Beye sabretmek, ona karşı uyumlu davranmaktan ibaret değildir**. Belki ondan gelen uyumsuzluklara sabretmek, aile ortamını böyle bir anlayışla yumuşatıp mutluluğu sağlamaktır.

Bu niçin böyle? Allahü Azimüşşan yuvanın yıkılmasını değil, devamını istiyor da ondan. O yüzden evliliğin devamını sağlayacak beylere Eyyüb aleyhisselam, hanımlara da Asiye validemizin sevabını vaat ediyor.

Sözü uzatmamak için diyebiliriz ki:

– **Ailede ideal olan, tarafların konuşarak, anlaşarak kararlarını ortak vermeleridir. Ancak idealler her zaman vaki ve mümkün olmamaktadır. Geriye sabır kalıyor. Sabrı tercih edenlerin asla pişman olmayacakları, hatta ahretteki mükafatlarını görünce keşke daha da sabırlı davransaydık diyecekleri de hatırlatılıyor.**

SABIR KAHRAMANI HANIMEFENDİLERDEN BİR ÖRNEK

Maneviyat büyükleri hayatı deniz yolculuğuna benzetiyorlar. Malum, denizde dalga eksik olmaz. Zaman zaman sakin suların üzrerinde fırtınalar da çıkabilir, gemimiz bir sağa bir sola sallanabilir. Bu arada biz de tehlikeye manız kalmış olabiliriz. Ama unutmayalım **paniğe kapılmak mahzurlu, soğukkanlılığı yitirmek yanlış, tevekkül ve teslimiyeti kaybetmek hatalıdır.** Biz imanlı kimseleriz, bütün bu zorluk ve fırtınalarda tevekkül ve teslimiyetimizi bozmayız. Büyüklerin hep böyle sıkıntılarla yüceldiklerini, sabır ve teslimiyetle zorluğu geçiştirdiklerini bilmeliyiz. İmanımızın böyle zamanlarda destek olacağını hatırlamalıyız. Allah yanında ne kadar mana büyüğü varsa hemen hepsine yakını ekonomik sıkıntılardan geçmiş, sabır ve teslimiyet örnekleri vermiş, böylesine derin tevekkülle yücelmiş, yükselmişlerdir.

Bugün sizlere hayatın zorluk ve yokluklarını bütün derinliğiyle yaşamış bir büyük hanımefendiden söz edeceğim. Daha doğrusu kendisinin anlattığı bir hatırasını sunacağım. Bakalım tarihe isimlerini yazdırabilmiş büyüklerin hanımları, kızları da nasıl yokluk ve zorluklar yaşamış, nasıl sabır ve tahammül göstermişler bir görelim.

Hazret-i Esma, şöyle anlatır unutamadığı bir hatırasını:

"Ben Zübeyrle evlenmiştim, Zübeyr'in belli başlı bir varlığı yoktu. Biricik atı vardı. Ben, onun atının yularını tutar, tımarını yapardım. Bazen de tarla ve bağdan meyve, sebze ve hurma yükleyip eve çekerdim. Bütün bunlar benim işimdi.

Bir gün yine bahçeden hurma yüklemiş, eve getiriyordum. Komşumuz olan Yahudi'nin evi önünden geçtim. Meğer Yahudi komşumuz bir koyun kesmiş evde pişiriyormuş. Ben oradan geçerken öyle bir koku geldi ki, bütün benliğimle o kokuyu hissettim. O anda kızım Hatice'ye hamile idim. Düşünürken aklıma bir çare geldi, bir bahane bulup da içeri girersem bana

ikramda bulunurlar, dedim ve ateş istemek için içeriye girdim. Ancak, evin hanımından düşündüğüm anlayışı göremedim. Çıkıp giderken duyduğum koku daha da şiddetlendi. Hem gözümle görmüş, hem de daha yakından koklamıştım. Sanki gayri ihtiyari olarak geri döndüm, tekrar girdim, ikinci defa ateş istedim. Yine anlayış göremedim, çıkınca garip karşılayacaksınız, üçüncü defa dönüp ateş aldım ve yine bomboş döndüm.

Gelip evimin tenha köşesinde kimseye duyurmadan teskin oluncaya kadar ağladım; ama şikayetçi olmadım. Benim bu halim, Rabb'ime iltica gibi bir şey olmuş ki, hemen neticesini gördüm. Evin beyi eve gelince, hanımına, "Bu eve kimse geldi mi?" diye sormuş, hanımı da "Bir Arap kadını üç defa geldi, üçünde de ateş alıp götürdü," demiş. Kocasının cevabı şu olmuş:

– Vallahi bu etten yemem. O kadına götürmedikten sonra!

Birden kapıdan seslenen oldu. Baktım ki, komşu kadın elinde bir kapla et getirmiş, rica ile vermek istiyor. Hemen aldım, evimin köşesine çekilip yedim. Hayatımda öyle tatlı bir yemek yediğimi hatırlamıyorum. Böyle günler yaşadık."

Bu sabır ve tahammül kahramanı hanımefendinin kimliğini sakın unutmayasınız. Bakınız kimdir bu büyük sabır insanı.

Hazret-i Ebu Bekrin kızıdır. Resûlüllah'ın da baldızı, yani Aişe annemizin kız kardeşi. Aşere-i Mübeşşere'den Zübeyir bin Avvam'ın da hanımıdır. Ayrıca zalim Haccac'a karşı hayatını feda edecek derecede karşı koyan şehid Abdullah'ın da annesidir. Bunca yokluk, sıkıntı ve zorluklar onların tarihin şeref levhalarına geçmelerine mani olmamış, kıyamete kadar da dillere destan olmalarını önlememiştir. Demek ki her şey maddede, lükste, dünyevi bollukta değildir, insan onlarsız da tarihin şeref levhalarına geçebilmektedir. İşte sayısız örneklerinden sadece biri Hz. Esma (Allah ondan razı olsun.)

Allah (c.c.) sonunda Hz. Zübeyr'e hem de fazla zenginlik vermiştir.

HATİCE ANNEMİZİ UNUTULMAZ KILAN HİZMETİ NEYDİ?

Mü'mine hanımlar, İslâm dâvası uğrunda fedakârca çalışan kocalarına engel olmamalı. Hatîce annemiz gibi, bütün kuvvet ve imkânlarıyla dâva uğrunda çalışan beylerini takviye ile yardımcı olmalıdırlar.

Eline aldığı kuru bir hurma dalına dayanarak Resûlüllah'ın kapısına kadar gelmiş olan yaşlı bir kadın, içeri girmek arzusunu izhar etmesi üzerine;

– **Yâ Resûlâllah, kim olduğunu bilmediğimiz bir ihtiyare kadın, zâtınızı görmek istiyor,"** dediler.

Resûl-i Ekrem Hazretleri:

– **Müsaade edin, gelsin,"** buyurdular.

İhtiyarlıktan âdeta rükû eder halde duran kadın, hurma dalından edindiği asâsına dayana dayana Resûlüllah'ın kapısından içeri girdi, bir-iki adım ilerledikten sonra, kendisini tanıyan Resûlüllah hemen ayağa kalktılar; altlarındaki içi hurma lifi dolu minderlerini göstererek oturmasını istediler.

Resûlüllah'ın bu kadına gösterdiği hürmet ve alâka, orada hazır bulunan Hazret-i Ömer'in dikkatini çekti; hattâ kim olduğunu merak ettiği bu ihtiyareye gösterilen bu ikramı, biraz da fazla gibi bulduğu içindir ki, ihtiyare kalkıp gittikten sonra:

– **Yâ Resûlâllah, bu kadın kimdi ki, kendisine ayağa kalkacak kadar hürmet ettiniz, minderinizi verecek kadar alâka gösteriniz?"** dedi.

Resûlüllah'ın cevabı tek cümleden ibaretti:

– **Bu kadın, bizim Hatîce'nin dostlarındandı!"**

Burada aklımıza şöyle bir sual geliyor:

– Resûlüllah Hazretleri, senelerce evvel vefat etmiş olan Hatice Validemize, neden bu kadar alâkâ duyuyordu ki, O'nun dostlarına bile ayağa kalkıyor, minderlerini vermek kadirşinâslığında bulunuyorlardı? Hatîce Validemizin kendisini bu derece sevdiren hususiyeti ne idi?

Bu sualin cevabını da, Hazret-i Âişe Validemizin hazır bulunduğu bir mecliste cereyan eden şu hatırada bulmak mümkündür.

Fahr-i Kâinat Efendimiz, bir aile sohbetinde, Hazret-i Hatîce Validemizi uzun uzun yâdetmiş; bazı hatıraları yeniden anlatarak, geçmiş günlerini dile getirmişti.

Hazret-i Âişe Validemiz:

– **Yâ Resûlâllah, senelerce evvel ölüp gitmiş olan bir yaşlı kadını, bu kadar hatırlayıp yâdetmekte ne fayda var? Allahü Zülcelâl, size, O'ndan daha genç ve güzelini ihsan etmiş; ağzında dişi bile kalmamış bir ihtiyare yerine daha gencini vermiştir,"** dedi.

Âişe Validemizin bu sözlerine karşı Resûlüllah Hazretleri'nin, Hz. Hatîce Validemizi niçin unutmadığını bildiren şu cevaplarını, dikkat ve ibretle okumaktayız:

– **Yâ Âişe! Seneler geçtiği halde Hatîce'yi unutmayışım, O'nun dış güzelliğinden değildir.**

Herkes beni red ve inkâr ettiği zaman, Hatîce bana inandı ve tasdik etti.

Etrafımdakiler bana, yalancısın, dediği zaman; Hatîce bana, doğru söylüyorsun, asla çekinme, dedi.

İnsanlar benden bir pulu esirgediği zaman, Hatîce, bütün servetini önüme sürerek bunların hepsi emrindedir, istediğin kadar harcayabilirsin, dedi.

Dünyada yalnız kaldığım günlerde, Hatîce, benden asla geri kalmadı; bunların hepsi geçicidir, üzülme, ileride bu güçlükleri kolaylıklar takip edecektir, dedi.

İşte ben, Hatîce'yi, bu fedakârlıkları için unutmuyorum!"

Hz. Hatîce'yi seneler geçtiği halde unutturmayan mezi-

yetleri, Resûlüllah nezdinde, kadın arkadaşına oturduğu minderini verdirecek kadar kazanmış olduğu itibar ve kıymeti; hanımların dikkatlerini çekmelidir.

Mü'mine hanımlar, İslâm dâvası uğrunda fedakârca çalışan kocalarına engel olmamalı. Hatîce annemiz gibi, bütün kuvvet ve imkânlarıyla dâva uğrunda çalışan beylerini takviye ile yardımcı olmalıdırlar.

KARI-KOCA ARASINA NASIL FİTNE DÜŞER?

İç dünyasında rahatsızlık vardı. Çevresindeki dostlarının iyilik ve ilerleyişlerinden hiç de memnun olmuyor, âdeta onların rahat ve huzurlarından rahatsızlık ve huzursuzluk duyuyordu.

Bu sıkıntısını onları perişan görmekle, huzursuz kılmakla gidermeyi tercih etmişti. Zaten bu yüzden kendisine FİTNE ADAM demekteydiler.

Günlerdir kafasında beslediği bir fitne plânını daha, tatbik sahasına koymaya karar verdi.

Masum çehreli bir edâ ile muhatap olduğu komşusuna konuşmaya başladı:

– Çok üzgünüm hanımefendi, bana söylemek düşmez ama, ne de olsa kapı komşusuyuz, sizin saâdetinizden başka şey düşünemem. Beyiniz bir başka hanım ile arkadaşlık etmekte, sizi pek yakında bırakmaya kararlı bulunmaktadır!

– Nasıl olur? Böyle bir şeyi hayal bile etmek istemiyorum!

– Ne yazık ki hayal değil, bir hakikat! Ben de senin gibi düşünüyordum ama, beyinizi defalarca o hanımla görünce artık bütün iyi niyetlerimi bir yana bırakarak size açmaya karar verdim. Fakat fazla telâş etmeyin, o kadından vazgeçirmenin çaresini de biliyorum ben!

– Nasıl?

– Beyiniz gece uyuyunca sakalından (kullanılmadık bir ustura ile) birkaç tane kıl kesip bana getireceksiniz. O sakal tellerine gerekli tılsımı yapacağım. Ondan sonra bir daha o kadına yüzünü dönüp de bakmayacak bile!

Görevini eksiksiz yapmak isteyen Fitne Adam, plânın ikinci safhasını da hazırlar. İş yerinde bulduğu kocasına da şöyle konuşur:

– Beyefendi, bir türlü dilim varmıyor ama, söylemek mecburiyetindeyim.

Saâdetinize gölge düşmekte, hanımefendi bir başkasıyla ilişki kurmuş bulunmakta!

– Nasıl olur? Mümkün değil!

– Maalesef ben de öyle düşünürdüm ama, işin içyüzünü anlayınca inanmak zorunda kaldım. Hattâ ilişki kurduğu adamla öyle bir plân hazırlamışlar ki bu gece, elinde keskin bir usturayla seni kesmeye karar vermiş olan hanım, sabaha karşı da kaçıp gitmeye niyet etmiş bulunmaktadır.

– Olmaz öyle şey! Bizim geçimsizlik gibi bir şeyimiz yok. Şu âna gelinceye kadar tatlı-tuzlu yaşadık, birbirimizden asla şikâyetçi olmadık. Buna sebeb ne?

– Beyefendi, inanmazsanız bu gece yatağınıza yatıp uyur gibi yapın, **bir müddet sonra karınızın sizi kesmek üzere elinde keskin bir usturayla yatağa doğru geldiğini göreceksiniz.** İşte o zaman senin bu sâdık komşunun seni nasıl düşündüğünü anlamakta geç kalmayacaksın.

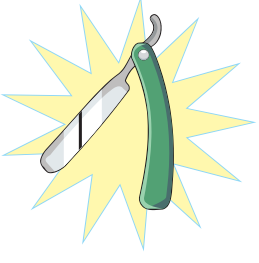

Gecenin geç saatlerine kadar evinde sohbet eden adam, nihayet uykuya yatar, kapadığı gözlerinin altından da etrafı inceler. Neden sonra bir usturayla ayak uçlarına basarak yaklaşan hanımın üzerine doğru geldiğini anlayınca ansızın sıçrayan adam:

– Demek söylenen doğruymuş, beni kimin için kesmeye karar verdin? diyerek kadının boğazına sarılır. Bu sırada ko-

pan feryad üzerine yetişen komşular bir cinayeti güç belâ önlerler.

Az sonra sinirler yatışır, öfkeler diner, ortaya giren iyi komşular:

– Sizi civârımızın en mutlu çiftleri olarak bilirdik, ne oldu böyle? diye işin içyüzünü araştırırlar.

Kadın kendisine anlatılanı bir bir açıklar. Bey de aynı adamın kendisine söylediklerini ortaya döker. Böylece işin içyüzü anlaşılır.

Olanları dinleyen yaşlı komşu, ak sakalını titrek eliyle tutar ve dudakları arasından şu cümleler dökülür:

– Allah fitneci komşunun şerrinden muhafaza eylesin evlâd. Peygamberimiz, (fitne uykudadır, uyandırana Allah lânet etsin) buyurmuştu. Cidden fitneci lânete müstahakmış. Az kalsın bir masum ocak, kanla sönecekti fitneci yüzünden!

KARI-KOCAYA CENNETİ KAZANDIRAN ANLAYIŞ NEDİR?

Aile bireylerine düşen, kaderin yazdığı yazıya razı olup müşterek aile hayatını, cenneti kazanacak şekilde yaşamaktır. Bey, hanımının meziyetlerine şükreder; hanım da beyindeki olumsuzluklara sabrederse ikisi de cennete layık hale gelmiş olurlar.

Dinin yol göstericiliğinden istifade etmeyi isteyen aileler, mutlu olur, huzurlu olur, başkalarının şöyle ya da böyle bir hayat içinde oluşları onların mutluluk ve huzurlarına gölge düşüremez.

Çünkü dindarlar dini ölçülerle bakarlar hayatlarına. Din ise mutlu kılacak, mesut edecek anlayışlar sunar kendilerine.

İsterseniz geçmiş eserlerden bazı misallerle bakalım aile hayatı anlayışına. Görelim, onlar aileyi ne türlü bir (kader) anlayışıyla ayakta tutmuşlar, nasıl bir muhakeme ve mantıkla yuvalarını yıkılmaktan korumuş, örnek olmuşlar?

Asmaî anlatıyor:

Çölde gidiyordum. Bir çadırın önünde karı koca gördüm. Hanım dış görünüş bakımından güzel, adam ise çirkin, hem de fakir.

Yaklaşıp imtihan yollu bir soru sormak istedim.

Dedim ki:

– **Hanımefendi, ne şanssız biriymişsin sen. Baksana böylesine bir güzelliğe sahipken böylesine çirkin ve fakir birine düşmüşsün!**

Kadın dudaklarını bükerek bana şöyle acı acı baktıktan sonra dedi ki:

– **Sen ne kötü adammışsın ki böyle yuvamızı yıkacak sözler söylüyorsun. Bilmiyor musun ki benim evliliğimde bütün selahiyet benim elimde değildir. Kaderin hissesi vardır. Kader ise asla zulmetmez. Böyle hükmetmişse münasip olanı böyledir. Sen diyebilir misin, "Hanım, kader bu adamla evlendirmiş; ama yanlış yapmış, sana zulmetmiş?"**

Asmaî diyor ki:

– **Diyemem** dedim. **Kaderin zulmettiğini söyleyemem. Elbette kader adildir. Hükmünde zulüm olmaz.**

– Öyle ise dedi söyle bakalım. Gerçekten de ben iyi biriysem beyimin de iyi biri olması muhtemeldir ki, kader benim gibi iyi birini nasip eylemiş ona. Doğru değil mi bu?

Hanım, bundan sonra da şunları ilave eder sözlerine:

– **Şimdi bana düşen, kaderin yazdığı bu yazıya razı olup müşterek hayatımızı cenneti kazanacak şekilde yaşamaktır. Ben beyimdeki olumsuzluklara sabredersem,**

beyim de benim gibi iyi birine sahip olduğundan dolayı şükrederse, ikimiz de cenneti kazanmış oluruz. Cennet kazandıran evlilikten daha güzel ne olabilir?

Asmaî bunları anlattıktan sonra diyor ki:

– **Yuvayı dişi kuş yapar, derler. Ben buna gönülden inandım. Çadırın önündeki bu hanım öylesine bir yuva yapma dersi verdi ki ömür boyu unutamam onun sözlerini.**

Evet, İslâm kültüründe evliliğe bakış böyle şekillenir.

Böylesine bir sağlam inanç ve anlayıştan sonra yıkılır mı aile? Medya ne kadar cazip görüntüler sergilerse sergilesin. Kötü kimseler ne türlü telkinde bulunursa bulunsun.

Burada Batılı'ların itirafları geliyor aklımıza.

Diyorlar ki:

– **Müslüman toplumda aile çok sağlam, nesil de kolay kolay bozulmuyor bu yüzden.**

Evet, bütün mesele, bizi biz yapan İslâm kültürüne bağlı kalıp ailemizi ayakta tutan ölçülerimize sadık oluşumuzda.

* * *

İsterseniz bir de aile içinde beyin anlayışından bir örnek sunalım!

Bunu da Ebülleys anlatıyor:

– **Alimin birinin hanımının çenesi çok düşük, kendisi de beceriksizdi. Ona, 'Ne tutuyorsun bunu, bırak gitsin.' dediler.**

Şöyle cevap verdi:

– **Bırakırsam ikimiz de kaybederiz. O kaybeder. Çünkü benim gibi sabırlısını bulamaz. Ben kaybederim, çünkü sabrım sebebiyle kazandığım bu sevabı bulamam.**

Bir ailenin hanımı öyle, beyi de böyle düşünürse elbette bu aile yıkılmaz, yuvasında yeller esmez. Asırlar boyu ayakta durur bütün menfi telkin ve teşviklere rağmen.

Ailede Geçim ve Mutluluk

BAŞARILI VE BECERİKLİ BİR EV HANIMI MISINIZ? (Hanımlara 13 Soru)

Hanımefendiler, kendinizi anlamak ister misiniz? Ne nisbette başarılı ve becerikli bir ev hanımı olduğunuzu öğrenmekte fayda umar mısınız?

Evet diyorsanız, soracağım suallere bir göz atın ve dikkatle üzerinde durarak cevap verin. "Evet" yahut "hayır" şeklinde.

Sonra bu evet'le hayır'ları toplayın, hangisi çok, hangisi az. İşte bu yekûn sizin derecenizi tesbit edecek, ne nisbette başarılı ve becerikli bir hanım olduğunuzu anlamanıza yardım edecektir.

Başlıyoruz:

1 – Beyinizin fikrî seviyesine yakın mısınız? (.....)

Meselâ: Okuduğu gazeteyi, kitabı aynı ilgi ile okur, aynı seviyede anlar mısınız? Dinî ve fikrî mevzularda tartışabilir misiniz? Bir gazete haberi ve fıkra yazısı üzerinde isabetli yahut değil şeklinde karşılıklı fikir yürütebilir misiniz?

2 – Dinî mükellefiyetlerinizi yerine getiriyor, ibadetlerinizi ifâ ediyor musunuz? (.....)

Meselâ, namazlarınızı eksiksiz kılıyor, tesettür gibi dinî emirlere riâyet ediyor musunuz?

3 – Beyinizin misafirleri gelince sıkıntı ve bıkkınlık değil

de sevinç ve memnuniyet duyuyor musunuz? (.....)

Yani, gelenleri memnun eden bir misafirperverlik gösterince beyinizin yanında itibarınız artacağını kabûl ediyor musunuz?

4 – Geceleri beyinizden sonra yatar, sabahları da ondan önce kalkar mısınız? (.....)

Meselâ, beyinizin yorgun düştüğü zamanlarda onu sabah namazına siz mi uyandırırsınız; beyiniz uyandığında sizi uyku mahmurluğunu atmış vaziyette mi görür?

5 – Yaramazlık yapan çocuğunuzu beyinizin yanında dövmemek için sabır gösterir misiniz? (.....)

Yani, başkasının yanında çocuk dövmenin o kimseye hakaret mânâsına geleceğini kabûl eder misiniz?

6 – Beyinizin işe gidiş saatini bildiğiniz için kahvaltıyı tam vaktinde hazırlayıp, onu gönderdikten sonra mı köşe bucak temizliğini yaparsınız?

7 – Beyinize giydireceğiniz elbise ve gömleklerin yaka kirlerine, düğme eksiğine ve cep deliklerine daha önceden bakar, onun haberi olmadan hazır hale getirir misiniz? (.....)

8 – Beyinizin sinirlendiğini anlayınca siz son derece anlayışlı ve sabırlı davranabilir misiniz? Bu öfke geçinceye kadar onu yatıştırıp, teskin etmek için özel bir gayret gösterir misiniz? (.....)

9 – Beyinizin hoşlanmadığı komşulardan siz de hoşlanmaz, gitmenizi istemediği yerlere gitmekten vazgeçer misiniz?

Yani, beyinizi üzünce siz de üzülür, memnun edince siz de memnuniyet duyar mısınız?

10 – İki gönül bir olursa samanlık saray olur, derler. Bu samanlığın saray olması için belli ölçüde bir mobilya ve ev döşemesinin şart olmadığına siz de kani olur musunuz? (.....)

11 – Beyinizin dindarlığı kuvvet buldukça hayatınızda da huzurun arttığını kabûl eder misiniz? (.....)

12 – Beyiniz işten gelirken kendinize bir çekidüzen ver-

mek ihtiyacını duyar, ona karşı câzip görünmeye ehemmiyet verir misiniz? (.....)

13 – İş bölümü yaparak evin içindeki işleri sizin, dışındakileri de beyinizin yapması hususunda kesin anlaşmaya vardınız mı? Onun iş streslerine, bir de ev stresini eklemekten kaçınıyor musunuz?

Evet hanımefendiler, suallerimiz bunlar. Bu suallerden birinci ve ikincisinin değeri beşer puandır: Buna dikkat edin. Diğer sualler ise birer puan değerindedir.

Siz bunlardan kaçına evet, kaçına da hayır diyebilmektesiniz?

Eğer ilk iki suale evet diyebiliyorsanız tebrike şayânsınız. Birden on puan yükselmiş olursunuz.

Bu durumda:

1 – Puanların tamamı evetse, tam olarak kazandınız. Huzur duyabilirsiniz.

2 – Yarıdan fazlası evetse kendinizi yetişiyor sayabilirsiniz. Durum iyi.

3 – Yarısına evetse, sıradan bir kabiliyet ve kültür seviyeniz var.

4 – Yarıdan azına evet diyorsanız gayret göstermelisiniz, geri kaldığınız noktalarda çalışıp kendinizi yetiştirmenize ihtiyaç vardır.

HAYIRLI VE BAŞARILI BİR ÂİLE REİSİ MİSİNİZ? (Aile Reislerine 2 Soru)

Müslümanın huzur menbaı da, huzursuzluk kaynağı da, ömrünü içinde geçirdiği evidir, ortak bir yaşamı paylaştığı âile ocağıdır.

Âile ocağının böyle hem huzur, hem de huzursuzluk alanı olması şüphesiz ki, âilenin temel unsuru olan bey ile hanımın karşılıklı muhatap oluşlarıyla yakından alâkalıdır.

Biz bu mevzuda çoğu zaman hanımları îkaz etmiş, beylerinin İslâm'a uygun düşen temâyül ve tavırlarına uyum gösterip, zıtlaşmaya gitmemelerini tavsiye etmiştik.

Hattâ bu konuda açtığımız bir ankette hanımlara sual sormuş, verecekleri cevaba göre durumlarını tesbit edebileceklerini anlatmak istemiştik.

Bu sohbetimizde aynı ankete benzer iki suali de beylere soracak, nasıl bir aile reisi olduklarını kendilerinin tesbit etmelerini isteyeceğiz.

Böylece adâleti de sağlamış olacağız. Sadece hanımlara değil beylere de sorumluluklarını düşündürmüş olacağız. Şimdi suale geçiyoruz.

Birinci sual:

– Düşünün bakalım, nasıl bir âile reisisiniz? Hayırlı mı, hayırsız mı?..

Sakın zorlanmayın. Bilemem demeyin.

Tesbit etmeniz kolay. İşte ölçüsü:

– Siz eve gelince hanım sıkılmaya başlıyor, evden çıkınca da rahatlıyor mu?

Cevabı siz verin, vicdanî muhâsebeyi siz yapın.

– Eve girince hanım sıkılıp, rahatsızlık duyuyorsa, hayırlı bir âile reisi durumunda değilsiniz, bunu iyi bilin ve kendinizi kontrol edin.

Bunun delili sahâbede vardır. Nitekim bir sohbetinde Hazret-i Resûlüllah şöyle buyurmuştur:

– İnsanların en kötüsü, âilesine (haksız yere) sıkıntı verendir!

Merak eden sahâbî dedi ki:

– Yâ Resûlâllah, âilesine sıkıntı vermek nasıl olur?

Şöylece cevap verdi Allah'ın Resûlü:

– Bir âile reisi evine geldiğinde hanımı ürperir; çocuğu korkar, evden çıktığında da hanımın yüzü güler, ev halkı rahatlarsa, bu hal, âilesine sıkıntı verdiğinin işareti, hayırsızlığının delilidir!

Evet, hadîsin burasında biz suâlimizi tekrarlıyor ve diyoruz ki:

– Âile reisleri! Kendi kendinizi kontrol ediniz.

Sizler gündüz çalıştığınız işinizden dönünce, evde böyle bir panik başlıyor; "Yine geldi şu hayırsız" der gibi, bir memnuniyetsizlik meydana getiriyor musunuz?..

Sabah işinize çıkarken evi terkedince çocuklar ve hanımefendi, "Oh, dünya varmış, nihayet defolup gitti!" der gibi bir hissin doğmasına sebeb oluyor musunuz?

Oluyorsanız, herhalde hayra alâmet değildir bu rahatlamalar. Kendinizi kontrol etmeli, haksız bir baskı ve korku unsuru haline gelip gelmediğinizi incelemelisiniz.

Bu ölçüyü bir başka hadîste de şu meâlde görmekteyiz:

– Sizin hayırlınız, âilesine hayırlı olandır!

* * *

İkinci suâle geçiyoruz. Âile reislerine ikinci sorumuz şu olacaktır:

– İşinizden dönünce hemen evinize geliyor musunuz? Yoksa şurada burada vakit öldürüyor, kumarhane, meyhane gibi lüzumsuz yerlerde eğlenceye mi dalıyorsunuz?

Şâyet faydasız yerlerde eğlenip kalıyor, evi yalnız bırakmaya devam ediyorsanız biliniz ki, bir âile reisliği mükellefiyetinizi daha ihmal ediyor, hayırsızlık işaretlerinden birini daha işlemiş oluyorsunuz!

Nitekim bunun delili de Hazret-i Resûlüllah'dandır.

Ashâb diyor ki:

– Biz Resûlüllah'ın sohbetinde bulunuyorduk. Sohbeti-

miz biter bitmez Resûlüllah bizi terkeder, hemen evine, âilesinin yanına girerdi, başka yerde eğlenmezdi.

Demek ki, mecburî işlerimiz bitip, günlük çalışmamız sona erince artık şurada burada eğlenilmez, hemen eve gelinip, bütün gün yalnız kalan hanımın yalnızlığı giderilmeye çalışılır. Onun hukuku düşünülür. Bunu nazara almayıp, sadece kendi eğlenmesini düşünmek, âile reisinin görev ihmalinden başka bir şey değildir. Yâni âile reisliği notunda zafiyet vardır.

Ne dersiniz beyler!

1 – Evde ailenize haksız baskınız var mı?

2 – Mesai bitiminde şurada burada eğlenerek evi ihmaliniz söz konusu mu?

HANIMLAR BEYLERİNDEN NELER BEKLİYOR?

Geçenlerde telefonun öbür ucundan bir hanım seslendi:

– Hocam, hep hanımlara nasihat ediyorsunuz, erkekleri pek ikaz ihtiyacı duymuyorsunuz. Biraz da erkeklere nasihat etseniz, hanımları kendilerinden neler bekliyor, biraz da ondan bahsetseniz olmaz mı?

Hemen cevap verdim:

– Neden olmasın. Pek yerinde ve isabetli bir istektir. Önümüzdeki günlerde bulduğum ilk fırsatta dediğinizi de yapmaya çalışacağım.

Öğretmen hanımefendi verdiğim o sözü tutuyor ve beylere diyorum ki:

– Hanımlarınız sizden neler bekliyor, hiç düşündünüz mü?

Düşünmemişseniz, gelin bugün madalyonun öbür yüzünü çevirelim.

Dr. Behiye Çifçi hanımefendinin Sur dergisinde dile getirdiği bu istekleri daha da netleştirerek dikkatlerinize takdim edelim. Bakalım hanımlar beylerinde ne türlü davranışları görmeyi istiyor, neleri bekliyorlar.

Beyler! Lütfen dikkat edin:

– Hanımlarınız, yabancı kadınlarla meşgul olmanın günahlığını unutmamanızı, istiyor.

– Kendisinin, hayatınızdaki önemli yerini sık sık hissettirmenizi, istiyor.

– Eve gelince sizin için giyinip süslendiğinde bunu derhal farkederek iltifat etmenizi istiyor.

– Onda görmek istediğiniz davranışları ve isteklerinizi emredecek değil, teşvik edici sözlerle, iltifat ederek bildirmenizi istiyor.

– Onu ruhen destekleyecek ve itimat ettiğinizi hissettirecek davranışlarda bulunmanızı, sık sık yakın akrabalar arasında riyaya varmayan takdirkâr sözler sarfetmenizi, fakat bunu asla yabancı erkeklerin yanında yapmamanızı istiyor.

– Evinize asık yüzle, patlayacak bir bomba gibi değil, mütebessim bir çehre ile gelmenizi, ara sıra da olsa ufak bir hediye ile gönüllerini hoş etmenizi bekliyor.

– Kendi ana baba ve akrabalarınıza gösterilmesini istediğiniz saygı kadar, onun da ana baba, akrabalarına hürmetkâr davranmanızı istiyor.

– Ne kadar meşgul ve çalışmalarınız yüklü olursa olsun, yalnız eşinize ayırabileceğiniz bir vaktinizin olmasını istiyor.

– Eşiniz ve çocuklarınız evde beklerken, isterse en mazbut arkadaşlarınız da olsun, her gün veya çok sık geç vakitlere kadar dışarda kalmamanızı bekliyor.

– Hele içki, kumar ve sefih eğlence hayatından tamamen uzak durmanızı istiyor.

– Mühim olmayan kusurları görmezlikten gelip affetmenizi istiyor.

– Eşinizin hatalarını anarken sizin de mükemmel ve

kusursuz olmadığınızı düşünmenizi istiyor.

– Ondan gizli işler yapmamanızı, son sözün sizde olduğunu bilerek isişareyi ihmal etmemenizi bekliyor.

– Kendisine ve yaptıklarına asla çirkin dememenizi istiyor.

– Çocuklarınız da olsa kimsenin yanında onu azarlamamanızı istiyor.

– Onu çevrenize şikayet etmemenizi, bekliyor.

– Şayet arada sırada huysuzlukları olursa buna sabrınızla Eyyûb Aleyhisselam katına yükseleceğinizi, Hazret-i Ömer (ra)'in bu gibi durumlarda nasıl müsamahakâr olduğunu da hatırlamanızı istiyor.

– Cenab-ı Hakk'ın size her meşru isteğinizde mutlak itaatla emrettiği eşinize bir çok konuda mesuliyetinizi unutmamanızı, ev işlerinde, yavrusuna süt vermekte bile hukukî yönden mükellef tutulmadığını hatırlayarak onun fedakârca çırpınmalarını takdirle anlamanızı istiyor.

– Çok sıkışık durumlarda ev işi ve çocuk bakımında imdadına yetişmenizi istiyor.

– Kendisinin hak ve hukukuna gölge düşürücü davanışlarda sehven de olsa bulunmanız halinde özür dileyip bu yanlışlığı telafi edici davranışlarda bulunma nezaketi göstermenizi istiyor.

– Kadınlarda daha fazla bulunan hissi heyecanlardan kaynaklanan hatalarda kesinlikle affedici olmanızı istiyor.

– Yersiz kıskançlıklarla huzurunuzu bozmamanızı istiyor.

– Özel, mahrem hayatınızdaki isteklerinizde onun ruh halinin yorgunluğunu, rahatsızlığını göz önüne alarak eşinize ağır yükler yeklememenizi, bıkkınlık duymasına sebep olmamanızı istiyor.

– Evin nafakasını temin onun vazifesi olmadığını bildirmenizi istiyor.

– Çalışmaya, çarşı pazar dolaşıp alış verişe ve dış işleri gibi yorucu işlere onu itmemenizi istiyor.

Ve hepsinden mühim olanı da evinize helal kazanç getirmenizi istiyor...

AİLE SIRLARI ANLATILIR MI?

Karı-kocanın karşılıklı ihtiyaçlarını anlatan ayette Rabbimiz:

– **Kadınlar sizin için, siz de onlar için elbisesiniz!** buyurmuştur.

Yani elbisenin ihtiyaçları karşılayıp ayıplarını örttüğü gibi siz de birbirinizin ihtiyaçlarını karşılar, kusurlarını örter, kimseciklere açıklamaz, ilan etmezsiniz demektir.

Karı-koca karşılıklı zaaf ve kusurlarını asla yabancılara duyurmaz, elbisenin ayıpları örttüğü gibi örter, kendileriyle Allah arasında sır olarak ev hallerini hep korurlar, asla başkalarına duyurmazlar.

Bu cümleden olarak **kadın, komşusunda beyinin ne aşırı iyiliklerinden, ne de kötülüklerinden söz etmez, hep normal sözlerle dikkat çekmeyen şekilde anlatımda bulunur, kıskançlığa sebep olacak, yahut da gıybeti gerektirecek ifade ve üsluptan uzak kalır, aile sırlan komşularda konuşma konusu olmaz.**

Yani kadın kendisi gittiği komşunun evine kendi sırlarını götürüp de komşunun gönlünü kirletmediği gibi; komşunun sırlarını kendi evine taşıyıp da kendi evinde konuşma konusu da yapmamalıdır ki, birbirinden emin olan komşular ömür boyu dostluklarını koruyup gidip gelmelerden memnun kalsınlar.

Yoksa, yine geldi, acaba bize neler konuşacak, bizden de neler alıp götürecek endişesi, komşuluğu da zedeler, dostluğu da bozar. İtimat edilmeyen aile durumuna düşme söz konusu olabilir.

Böyle bir yoruma maruz kalmamak için iddiasız olmalı, hep tevazu içinde kalmalı, sivri sözlerden, tırmalayıcı konuşmalardan dikkatle kaçınmalıdır.

BÜYÜ VE SİHİRLE GEÇİMSİZLİK DURUMU ORTADAN KALDIRILABİLİR Mİ?

Meşhur ata sözümüzdür. Denize düşen yılana sarılır, denmiştir. Biz de bazen öyle oluyoruz galiba. Çaresini bulamadığımız, teşhisini koyamadığımız sıkıntılarımızda çareyi büyüde, sihirde görüyor; hemen hükmünü veriyoruz.

– Büyü yaptılar, geçimimizi bozup huzurumuzu yok ettiler. Ya da kısmetimizi kapatıp olan işimizi olmaz hale getirdiler.

– Öyle ise çare nedir?

– Çare; büyücülere, sihircilere, falcılara gitmektir...

Maşaallah büyü bozucular, sihir çözücüler de düzinelerle.

Yeter ki sen paradan haber ver...

Bana öyle geliyor ki, parayı kesin, ortalıkta ne büyücü kalır ne de sihirci...

Aslında ben **büyünün, yani sihrin varlığını kabul ediyorum.** Ancak bunun tarihte kalan bir ilim dalı olduğunu, nasıl yapılıp nasıl çözüldüğüne dair bir ilmin günümüze kadar gelmediğini düşünüyorum. Bu yüzden de şurada burada büyü yapan yahut da bozan kimselere inanmıyorum.

Şundan inanmıyorum:

Büyü yapma yahut da çözme ilmi varsa, kitaplarda olacaktır. Kitaplarda olunca onu sadece meçhul kimseler bilmeyecek, kitap okuyan herkes bu bilgiye sahip olacaktır. Görülen odur ki, kitap okuyanlarda böyle doğru bir büyü yapma ve çözme bilgisi yoktur. Tam aksine, kitap okumayanlarda bu sırlı ilim çoğaltılıyor, müşteriler sıraya giriyor.

Kanaatim odur ki, aile içinde insanlar, beyin yahut da

hanımın tutumundan şikayetçi olurken olayı büyüye, sihre yormakta yanılıyorlar.

Büyü de sihir de tarafların kendilerindedir. Şayet rahatsızlık unsuru olarak gördükleri hallerini kendi iradeleriyle düzeltmeye yönelseler ortalıkta ne büyüye ihtiyaç kalır, ne sihirbaza. Ama nefsi böyle bir özeleştiriye talip olmuyor. Kendi kusur ve hatalarını düşünmeye de fırsat vermiyor. En kolay yolu gösteriyor.

– **Büyü yapmışlar, sihirde bulunmuşlar.**

Bundan sonra **yatakta muska aramalar, kapıda çaput bulmalar alıp yürüyecek; evhamlar, vesveseler, masum konu komşulardan şüphelenmeler meydan alacaktır.** Çık çıkabilirsen işin içinden.

Hayır hayır boşuna suçlamayın konu komşunuzu, yakınlarınızı ve dostlarınızı. Büyü falan yok, kendi ihmal ve kusurlarınız var.

Yapılan büyüden dolayı hanımı evi terk ettiğini söyleyen bir bey:

– **Ne olur büyüyü boz, sihiri çöz, bunu ancak sen yaparsın,** diye ısrarda bulundu. Ben de:

– **Büyü yapılan hanım evi terk ederken bir bahane ileri sürer, bu bahane ile evi terk eder, seninki ne bahane ileri sürdü, onu söyle,** dedim.

Söylemek istemedi. Israr edince baklayı çıkardı:

– **Güya ben akşamları işimden çıkınca hemen eve gelmiyor da meyhaneye uğruyor, iki tek atıyormuşum.**

Zaten ben de bu itirafı bekliyordum. Hemen çareyi gösterdim.

– Tamam, dedim, **işte büyü de, büyü yapan da açıklandı. Büyüyü sen yapıyorsun meyhaneye gitmekle. Büyün de oradaki içkin. Çözmek istiyorsan akşamları işinden doğruca evine gel, meyhaneye uğrama. Göreceksin ki büyü derhal bozulmuş, sihir de hemen çözülmüş.**

* * *

Sözün özü:

Evini ihmal eden beyefendi ile eşini dırdırlarıyla tacizden kaçınmayan hanımefendi, büyücü aramaya gerek duymadan kendi tutumlarını bir gözden geçirmeli; karşılıklı anlayış ve sabır içinde birbirlerine muhatap olmaya gayret göstermeliler.

Büyünün bozulup sihrin çözüldüğüne bizzat şahit olacaklardır.

Boşuna dışarıda büyücü, sihirci aramayacaklardır.

GERÇEKTEN SİHİR VE BÜYÜ VAR MI?

Sihir, yahut büyü...

Geçmişte olduğu gibi bugün de insanlarımız çaresini bulamadıkları birçok rahatsızlıklarına sihir, yahut da büyü ismi verip çekiliyorlar...

Büyüdür, sihirdir, deyince mesele bitiyor... Artık kime kızmışlarsa, kime hasım hissiyle bakmışlarsa işi onun üzerine yıkıyor, ona olan husumetlerini ilerletiyorlar. O yaptı bunu diyorlar.

Ne ile belli sihir olduğu, büyü yapıldığı?

Ancak bu konuda evham ve hayâlât işliyor, ucu bucağı gelmez vesveseler alıp yürüyor...

Bu gibi mevzularda yapılacak ilk iş, hemen hüküm vermek; sihirdir, yahut büyüdür, deyip işi evham üzerine hükme bağlamak değildir.

Önce bir durum tesbiti şarttır. Sihir, yahut büyü mü?

Yâni ruhî, manevî bir hâl mi, yoksa cismî ve maddî bir rahatsızlık mı? Bunu düşünüp tesbit etmeye zaruret vardır,

Çoğu zaman maddî ve cismî olan bir rahatsızlığı, ruhî, yani manevî sananlar, baştan hatâ ediyor; ilk tedbirlerde yanılıyorlar, çareyi ters taraftan aramaya başlıyorlar. Böylece zaman kayboluyor, hastalık ilerleyip, tedbir zorlaşıyor.

Halbuki bunu iyice tesbit ettikten sonradır ki, isabetli çare aramak mümkün hâle gelir.

Bütün bunlara rağmen:

Diyelim ki büyüdür, yahut aynı mânâya gelen sihirdir. Çaresi?..

Bunu tedavinin belli bir çaresi, dondurulmuş bir usulü yoktur. Tıpkı yapılması için de belli bir usul ve bilinen bir şekil olmadığı gibi. Umulmadık yerden Allah şifa ihsan eder, bir de bakarsınız ki beklemediğiniz anda ve tedbirde kurtuluş bahis mevzuu olur...

Şurasını hemen ifade etmeliyim ki, büyü ve sihir yapanlar, Allah indinde şirk yapan kâfirden sonra gelen büyük günahkârdırlar. Allah önce kendine şirk koşan kâfiri, hemen arkasından da büyü ve sihir yapmak suretiyle ailenin huzurunu kaçıranları azabına lâyık görüyor...

Bu yüzden sihir yaptığını iddia eden büyücüyü islâm hukuku, cemiyette yaşatmaz, İnsanların arasından alıp hemen hapse koyar. Cüzzamlı gibi, onu insanlardan uzaklaştırır...

Şurası unutulmamalıdır ki, geçmişteki gibi bugün sihir, yâni büyü yapma ilmi belli ve kesin bir bilgi hâlinde elde mevcut değildir. Kimse kesin olarak şunu yazar, şunu okur, şu hareketle şu büyüyü yaparım da tutar, diyemez. Çünkü bu mevzudaki ilim tarihte kalmış, günümüze kadar gelmemiştir. Kitaplarımızda yoktur. Olmayan şeyi kim bilir? Ama bildiğini iddia ederek insanları kandırır. Böylece denize düşen yılana sarılır.

KENDİSİNİ İHMAL EDEN KOCASINI DEVLET BAŞKANINA NASIL ŞİKAYET ETTİ?

Aileni günlerce ihmal etmeyecek, her dört günde bir mutlaka onun yanında olacaksın. En azından dört günde bir yanında olmaz, onu yine yalnız bırakmakta ısrar edersen, yaptığın ibadetten kazandığın sevabın, onu odasında yalnız bırakmaktan dolayı üstüne aldığın sorumluluğu ortadan kaldıramaz.

Herşeyde olduğu gibi, ibadette de ifrat ve tefrit makbul değildir. Makbul olanı, ne ifrata kaçan, ne de tefrite düşen... Belki vasatî olandır.

Nitekim hadîste de aynı hüküm verilmekte, aynı ölçü tavsiye buyurulmaktadır:

– Allah için yapılan ibadetlerin en faziletlisi, vasat olanıdır!

Vasat ibadet, sahibini mecburî mükellefiyetlerini yapamaz hale düşürmez. Aile ve çoluk çocuğunu ihmal eder hale sürüklemez. Belki her hak sahibine hakkını verme mükellefiyetlerini hatırlatır, o imkânı dâima elinde muhafaza etme titizliği temin eder.

Hal böyleyken, yazımıza konu olan genç, böyle bir anlayış içinde değildi. O, yeni evlenmiş olmasına rağmen yazın en sıcak günlerinde bile gün boyu oruç tutuyor, sabahlara kadar da namaz kılıyordu. Yâni, mükellefiyetlerini ifa ettikten sonra ayrıca nafile ibadetlerle çok ileri gidiyor, hattâ bu yüzden hanımını da ihmal etmiş oluyordu.

Anlayışlı ve tahammüllü hanımı, onun bu halini zamanla geçer düşüncesiyle çok görmedi, sabırla karşılamayı düşündü. Ama kocası, devam ettirmek niyetinde görünüyordu bu halini. Bu yüzden durumu Halife Hazret-i Ömer'e izah etmekte zaruret gördü. Ancak, bunu nasıl söyleyecek, ne türlü bir ifadeyle anlatacaktı?

Kendine göre bir ifade tarzı da buldu. Doğruca Halifenin huzuruna girdi. Halifenin yanında meşhur hukukçu Kâ'b vardı.

Bütün kuvvet ve cesaretini toplayarak konuştu:

– Yâ Emîre'l-Mü'minîn, öyle zâhid bir beyim vardır ki, bütün yaz boyu sıcak günlerde oruç tutuyor, yine böyle kısa gecelerde sabahlara kadar da nafile namaz kılıyor. Bunu aralıksız sürdürüyor, hiç bırakmıyor!

Halife böyle bir gencin varlığından dolayı memnun oldu.

– Maşaallah, barekallah, senin kocana. Demek bu uzun günlerde, böyle kısa gecelerde bütün mevsim boyu ibadette bulunuyor, tebrik etmek gerek böyle genci.

Kendisinin şikâyet ettiği konuyu Halifenin tebrik ettiğini gören kadın, başka hiçbir şey söylemeden çıkıp gitti.

Ama meşhur Basra Kadısı Kâ'b, buna itirazda bulundu:

– Yâ Emîre'l-Mü'minîn, siz bu kadının kocasını tebrik mi ediyorsunuz? Halbuki kadın onu size şikâyet ediyor? dedi.

Halife tereddütlü:

– Hayır, şikâyet değil, tebrik ediyor.

Şikâyetti, tebrikti derken, Halife adam gönderip kadını çağırttı.

– Söyle bakalım, zâhid gencin hanımı! Beyinin bu halini şikâyet mi ettin, yoksa takdirinden dolayı mı böyle konuştun?

– Ne takdiri yâ Emîre'l-Mü'minîn, şikâyet ettim. Ben de başka kadınlar gibiyim. Benim de normal ve fıtrî ihtiyaçlarım var. Ama onun böyle bir meselesi yok. O, bütün gün akşama kadar oruç tutar, yine bütün gece sabahlara kadar namaz kılar. Bunun dışında başka bir mes'ele dikkatini çekmez, zihnini meşgul etmez. Benim varlığımın farkında bile değil.

İslâm hukukçusu Kâ'b'ın tahmini doğru çıkınca Halife ona döndü:

– Söyle bakalım ey Kâ'b, ne diyeceksin bu hanıma? Teşhisi sen yaptın, tedaviyi de sen göstereceksin.

– Yâ Emîre'l-Mü'minin, bu kadının kocasını getirtin, ben söyleyeceğimi bilirim.

Hemen genci buldurtup getirttiler. Kâ'b, ona şu kısa nasihatta bulundu:

– Bütün gün oruç tutup, sabahlara kadar da namaz kılan delikanlı, şunu iyi bil ki, bu halin bir ifratın eseridir. İfrat ise, herşeyde olduğu gibi, ibadette de iyi değildir. Makbul sayılmamıştır. Amellerin efdali, vasat olanıdır.

Ve Kâ'b şöyle devam eder:

– Bundan böyle aileni günlerce ihmal etmeyecek, her dört günde bir mutlaka onun yanında olacaksın. En azından dört günde bir yanında olmaz, onu yine yalnız bırakmakta ısrar edersen, yaptığın ibadetten kazandığın sevabın, onu odasında yalnız bırakmaktan dolayı üstüne aldığın sorumluluğu ortadan kaldıramaz.

Genç, İslâm Hukukçusu Kâ'b'den bu nasihatı dinledikten sonra, teşekkür ederek ayrılınca Halife merakla sordu:

– Ey Kâ'b, şimdi de bana cevap ver bakalım, yarın huzur-u İlâhî'ye varınca verdiğin bu fetvanın delilini nasıl bulacak, dört günde bir ailenin yanında bulunmaya mecbursun, gibi sözün izahını nasıl yapacaksın?

Kâ'b, rahat cevap verdi:

– Ey Emîre'l-Mü'minîn. Allahü Azimüşşân Kur'an-ı Kerim'inde bir erkeğin dörde kadar evlenebileceğini bildirmiyor mu?

– Bildiriyor.

– Bu ne demektir? Demek ki, bir kadın beyinden üç gün ayrı kalabilir. Dördüncü gün ise sıra kendisine gelir. Bundan anlaşılıyor ki, onu yalnız başına uzun müddet bırakmamalı, hiç olmazsa dört günde bir yalnızlıktan kurtarmalıdır. Şayet dört günden de azına muhtaç olsalardı, erkeklerin dörde kadar evlenmelerine müsaade çıkmazdı.

– Bu cevap, önceki teşhisten de orjinal! diyen Halife Hazret-i Ömer, bu defa Kâ'b'a gözünü dikerek konuştu:

– Ey Kâ'b, hemen yol hazırlığına başla. Çünkü sen şu andan itibaren Basra Kadısısın! Tayinin yapılmıştır.

Genç adamın ifratını böylece vasata getiren Kâ'b, vefat edinceye kadar Basra Kadılığında kalmıştır.

HANIMININ ŞİKAYET ETTİĞİ KOCAYI PEYGAMBERİMİZ NASIL İKAZ ETTİ?

Her aile reisinin üzerinde, ailesinin hakkı vardır. Nefsinin hakkı vardır. Çocuklarının da hakkı vardır. Her hak sahibine haklarını vermeye mecburdur.

İman ve ihlas timsali Osman Bin Mazun, Medine'de öylesine bir mistik dini hayata yöneldi ki, kendisi gibi düşünen bir grup insanla bir araya gelerek şöyle bir karar dahi aldılar:

— Bekar olanlar evlenmeyecekler, evlenmiş olanlar dünyaya dalmayacaklar, bütün gece namaz kılacaklar, bütün gün oruç tutacaklardı!

Dediklerini yapmaya da başladılar. Geceleri hep ibadet ediyorlar, gündüzleri de hep oruçla geçiriyorlar, böylece evlerini de tabii olarak ihmal ediyorlardı. Bu durumda aileler de zor vaziyette kalıyorlardı.

Bir gün Osman'ın hanımı Havle, Efendimiz'in hanımlarına Osman'ın bu halini anlattı. Allah Resûlü Efendimiz hemen Osman'ın bu anlayışına müdahale etti:

— Osman dedi, sizin içinizde Allah'ın emirlerini en çok yerine getiren kimdir?

— Sensin ya Resûlallah, dedi Osman. Efendimiz, taşı gediğine hemen koydu:

— Öyle ise, ben geceleri namaz kılıyorum ama uyuyorum da. Gündüzleri oruç da tutuyorum; ama yiyorum da. Aile hayatımı yaşıyorum, ama onları ihmal etmiyorum da. Yani hem dünyama çalışıyorum; hem de ahiretime. Sizin her şeyi terk edip te kendinizi yalnızca ahırete yöneltmeniz benim tebliğ ettiğim dinde yoktur.

Efendimiz ikazını şöyle bağladı:

— **Osman, senin üzerinde ailenin hakkı vardır. Nefsinin de, çocuklarının da. Her hak sahibine haklarını vermeye mecbursun!**

Ashab arasında duyulan bu ikaz, hemen herkeste bir denge meydana getirmişti. Ne dünyayı ne de ahireti terk etmek uygun değildi. Her hak sahibine hakkı verilecekti. Biri diğeri için terk edilmeyecekti.

Osman bütün arzularına rağmen Bedir Savaşı'na hastalığı sebebiyle katılamamıştı. Artık iki tane hicretin sıkıntısını yaşamış Osman'ın yorulan vücudu kendisini ayakta tutamıyor, hasta yatağından kalkamıyordu. Tedavisi için gösterilen gayretler de fayda vermemişti. İki oğlu Abdurrahman ile Saib'i önce Allah'a, sonra da vefakar ve sabırlı hanımı Havle'ye emanet ederek öbür aleme yöneldi.

Cenazesinde Efendimiz'in, "kardeşim" diye hitap ettiği Osman için gözlerinden yaşların süzüldüğünü gören bir hanım sahabi:

— Osman cenneti garantiledi! manasında, "Osman artık bir kuş gibi cennete uçup gitti" dedi.

Allah Resûlü Efendimiz verilen bu cennet garantisini hiç hoş karşılamadı, hemen düzeltme yaptı:

— Nereden biliyorsunuz Osman'ın cennete uçup gittiğini? Ben Allah'ın Resûlü'yüm bana bildirilmediği takdirde ben de bilemem Osman'ın nereye gittiğini. Ancak hayatı boyunca haramsız yaşadı. Haramsız şekilde de öldü. İyi yere gittiğini ümid ederim. Ama garanti verememem. Şu kesindir ki nereye layıksa oraya gitmiştir Osman!

Bu uyarıyı dinleyen hanım der ki:

Bu ikazdan sonra bir daha kimse için garantili konuşmadım. Sadece hüsnüzanda bulunmayı tercih ettim.

Bundan dolayı ehli sünnet mensupları kimseyi ne cennet ne de cehennem garantisinde görmezler. Hep ayetin ikazını hatırlarlar:

— **Herkes kendi amelinin tutsağıdır! Nasıl yaşamışsa öyle muamele görecektir. Bu da mahşerdeki hesaptan sonra belli olacaktır.**

Sevapta ve Manevi Kazançta Kadının yeri

HANIMLAR FAZİLET VE SEVAPTA ERKEKLERE NASIL ORTAK OLURLAR?

Hanımların beylerinin hizmetlerine ortak olmalarının tek şartı vardır. O tek şart da, yaptıkları hizmetlerinde beylerine yardımcı olmaları, başka bir ifade ile evlerindeki sorumluluklarını yerine getirerek beylerinin hizmetlerine destek çıkmalarıdır.

Bir gün Medineli hanımlar mutad toplantılarından birinde iken ortaya şöyle bir sual attılar:

– Kadınlar mı daha faziletli, erkekler mi?

– Kadınlar daha faziletli. Çünkü bütün peygamberleri onlar dünyaya getirdi.

– Hayır, erkekler daha faziletli, çünkü erkekler olmasaydı, o peygamberler de olmazdı.

Bu sırada bir hanımefendi daha kesin konuştu:

– Bir defa kadınlar erkeklerin sevabına erişemezler, fazîletlerine yaklaşamazlar. Çünkü kadınlara Cuma farz değildir, cenazeye gitmezler, namazlarını cemaatle kılmazlar, bunlardan hepsinden fazla olarak da cihada da çıkamazlar. Bu sebeblerle kadınlar erkeklerin sevabına erişemezler.

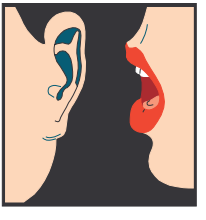

Bir başka hanım:

– Neden öyle düşünüyorsunuz? Onların fıtrî ihtiyaçlarına biz muhatap değil miyiz? Çocuklarını karınlarımızda biz gezdirmiyor muyuz?

Evlerine, eşyalarına biz bakmıyor muyuz? Biz bunları yapmazsak onlar camiyede, cihada da gidebilirler mi? Bu yüzden diyorum ki onların, bizden fazla olarak yaptıkları hizmetlerine bizler ortağız.

Sohbet bu minval üzere uzarken karar verdiler ki, rahat ve güzel konuşan ablaları Esmâ gidip, bu durumu Resûlüllah'tan sorsun.

Hanımların temsilcisi olarak Hazret-i Esmâ hemen Huzur-u Risâlete girdi. Herkes susmuş, mütesettire Esmâ söze başlamıştı:

– Yâ Resûlâllah! Buraya toplantıda bekleyen diğer hanımların temsilcisi olarak geldim, sohbet konusu olan meselemizi sormak istiyorum izin verirseniz.

– Buyur yâ Esmâ, neymiş hanımlar cemaatinin müşkülü?

– Yâ Resûlâllah, biz hanımlar Allah ve Resûlüne îman ettik, imanlarımızın icaplarını da nefsimize tatbik ettik. Ne var ki bizler evlerimizin en tenha köşesinde ibadet ediyor, sizin birçok harici hizmetlerinizden mahrum kalıyoruz. Bununla beraber erkeklerin fıtrî ihtiyaçlarına muhatap kadınlardır. Çocuklarını onlar aylarca gezdirip, senelerce bakıp büyütür. Sizler cumaya, cenazeye gidince, bizleri evlere bırakırsınız, eşya ve mallarınıza biz bekçilik ederiz. Bunların hepsinden fazla olarak da sizler Allah için cihada gidiyorsunuz, biz bunlardan da mahrumuz. Size bu hususların hepsinde de bizler yardımcı değil miyiz? Yoksa bütün bu sevaplar erkeklerin şahsına münhasır kalır, hanımları onlardan mahrum mu olurlar?

Böylece Esmâ sualini bütünüyle sormuştu.

Resûlüllah'ın sualden son derece memnun olduğu besbelli idi. Nitekim ashâbına döndü:

– Dinî sual soranların içinde şimdiye kadar böyle güzel bir sual soran oldu mu? dedi.

Herkes susmuş, neticeyi merak ediyordu. Nebiyy-i Ekrem Efendimiz ağır ağır ve kelimelere basa basa şöyle müjde verdi:

– Yâ Esmâ, temsil ettiğin hanımlara söyle ki, onlar bu saydığın hizmetlerde kocalarına zorluk çıkarmıyor, yardımcı oluyorlarsa, hiç üzülmesinler, sevapların hepsine de ortaktırlar. Cumasına da, cemaatına da, hattâ Allah için çıktıkları cihada da, yeter ki kocalarına yardımcı olsunlar, mania haline gelmesinler.

Resûlüllah'ın sözleri henüz bitmemişti ki, Esmâ yerinde daha fazla duramıyarak kalktı ve koşarak toplantı yerine döndü. Onlar ise kapıya yakın yerde bekleşiyorlardı.

Esmâ, onları görünce tekbir almaya başladı. Onlar da hayırlı bir haberle geldiğini düşünerek tekbirle karşıladılar ve Esmâ aldığı müjdeyi verince birden bayram havası esmeye başladı. Hattâ bu bayram, Medine kadınları arasında günlerce devam etti.

Bu hâdisede, hanımların beylerinin hizmetlerine ortak olmalarının tek şartı olduğu bildirilmektedir. O tek şart da, saydıkları hizmetlerinde beylerine yardımcı olmaları, başka bir ifade ile evlerindeki sorumluluklarını yerine getirerek beylerinin hizmetlerine destek çıkmalarıdır.

Bunu yaptıkları takdirde, beylerinin bütün hizmetlerinin sevaplarına hissedar oluyorlar, hattâ at üstünde çıktıkları cihaddan bile hissesiz kalmıyorlardı.

Bu fevkalâde ibretli ve mânalı olayda, günümüzün dindar hanımlarına elbette açık seçik dersler vardır. İhtar ve ikazlar söz konusudur. Yeter ki, ibretle düşünsünler, tefekkürle değerlendirsinler. Beylerinin hizmetlerine köstek değil, destek olsunlar. Böyle yardımcı tutumlarıyla erkeklerin hizmetlerinin sevaplarına ortak olma liyakatlarını fiilen gösterip ispatta bulunsunlar...

KADINDAN EVLİYA OLMAZ MI?

Telefonun öbür ucundan gelen seste bir hüzün vardı. Sebebini sormaya gerek kalmadan hanımefendi anlattı:

– Beyimle yaptığımız tartışmada bana, kadından evliya olmaz. Şayet sizlerde bir hayır olsaydı erkekler gibi kadından da evliya olurdu, diyor. Lütfen söyleyin, kadından evliya olmaz mı?

Hemen cevap verdim:

– Ne münasebet! Kadından evliya olmaz olur mu? Elbette kadından da evliya olur. Hatta **kadından evliya, erkeğe nisbetle daha kolay ve tez olur. Çünkü erkek evin geçimini sağlarken çeşitli günahlarla, haramlarla yüz yüze gelebilir. Ama hanım için böyle bir zorlanma söz konusu olmaz. Bu yüzden kadın gayret ederse erkekten önce evliya olabilir.**

Devam ettim:

– İsterseniz bir örnek olay nakledeyim de kadından nasıl evliya olurmuş, görün!

Heyecanlanan hanımefendi, **"Aman birazcık durun da beyimi de çağırayım, o da dinlesin kadın evliyayı.."** dedi.

Az sonra bey de gelmiş olacak ki, **"buyurun sizi dinliyoruz.."** dediler. Ben de başladım kadın evliyanın halini anlatmaya.

– Efendim evliya hanımların ablası sayılan **Râbia-i Adeviyye'nin** evine bir gece hırsız girer. Bakar ki, Râbia hanım namazda. Ondan istifade ile evin her tarafını araştır, ama eline bir şey geçmez. Çünkü Rabia'nın evinde gerçekten de hırsıza yarayacak dünya malı yoktur.

Bu sırada namazını bitiren Rabia Hatun eli boş dönecek olan hırsıza seslenir:

– Ey ihtiyaç sahibi, kusuruma bakma, sana verecek

eşyam ve param yoktur. Seni büsbütün eli boş göndermemek için diyorum ki:

"Ne olur, yanında bulunan ibrikten bir abdest alıp iki rekat olsun namaz kıl, yaratanına ibadette bulun, büsbütün eli boş dönme!"

Hırsız heyecanlanır, ürperti sarar bedenini. Hemen abdest alır, namaza durur ve sonra da seccadeye kapanır. İşte o sırada ellerini açıp dua eden Rabia:

– Ya Rabbi der, ben vazifemi yapıp Senin kapına gönderdim. Hiç olmazsa Senin kapından boş dönmesin.

O sırada pırıl pırıl gözyaşı dökmeye başlayan hırsızın dilinden tevbe istiğfar cümleleri duyulur. Gerçekten de tam tevbe etmektedir.

Bunu gören Rabia sızlanır:

– Ey Rabbim, bu adam senin kapına ilk defa geldi, hemen kabul ettin, ama ben bunca senedir kapındayım, kabul edildiğimi hâlâ bilemiyorum.

O sırada kulağına bir ses gelir:

– Onu da senin hatırın için kabul ettik!

* * *

Ben sözümü henüz bitirmiştim ki telefonun ucundaki hanımdan sataşma başladı:

– Görüyor musun, hanımdan evliya olmaz diyordun olur muymuş? Bak, hocam nasıl anlatıyor.

Bey buna hemen cevap verdi:

– Öyle hanımdan elbette evliya olur, ama sizin gibilerinden olmaz!

– Nedenmiş o?

– Neden olacak baksana: Rabia'nın evine hırsız girmiş de alacak bir şey bulamamış. Senin evine hırsız girse neler olur acaba?

– Allah korusun. Ağzına hayra aç, o nasıl söz öyle?

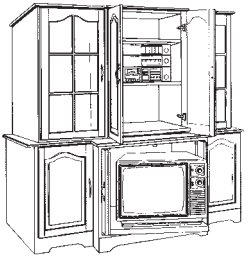

– Hocam görüyorsun ya, ben yine haklıyım. Bizimkinin evinde eşya olarak neler yok ki, buna rağmen bir türlü tatmin olmuyor, hâlâ istiyor. İşte bunun için diyorum, bunlardan evliya olmaz, diye yalan mı söylüyorum?

Ne dersiniz siz bu olaya?

PEYGAMBERİMİZİN HUZURUNDA HANIMLARIN SÖZCÜLÜĞÜNÜ YAPAN İLK KADIN KİMDİR?

Kadınlar erkeklerini razı ettiklerinde müjdeler alırlar. Çocuklarına hamile olduklarında müjdeler alırlar. Büyütme sırasında bakarken müjdeler alırlar. Yani kadınlar kadınlığa mahsus hizmetleri yaparken, erkeklerin savaşa gitmelerinde, nöbet tutmalarında aldıkları büyük sevap müjdesini alırlar.

Okuyucumun bir kız evladı dünyaya gelmiş, çevreden gelen komşular tebrik etmişler, dualarda bulunmuşlar, sonra da adını ne koyacağını sormuşlar. Anne ise:

– Benim ahdım var, bir kızım olursa adını (Selâme) koyacağım, demiş. Duyanlar itirazı yükseltmişler:

– **Selâmi erkek ismidir, kıza konmaz,** demişler.

Okuyucum da büyük bir hoca olan babasından (Selâme)nin mübarek bir hanım ismi olduğunu işitmişmiş. Meseleyi bize yazmış:

– Ben kızımın adını (Selâme) koyamaz mıyım? diye soruyor.

Anladığım kadarıyla okuyucumun babası, (dediği gibi) eski hocalardan olsa gerektir. Zira (Selâme) isminin ne kadar

değerli bir hanım ismi olduğunu ancak siyeri iyi okuyanlar, yahutta Efendimiz'in ailesini ve çevresini iyi tanıyanlar bilirler.

İsterseniz meseleye biz de eski hocaların çok okuduğu (Üsdülgâbe)deki bir hadisten söz ederek açıklık getirelim.

Ülkemizde (Selâmi) adı erkeklere verilmektedir. Ancak kelimenin sonundaki (i)yi (e)ye çevirdiğimizde bu kızlara verilen bir isim haline gelir, Selâme olur.

Şimdi Selâme'nin kimliğine bir göz atalım izin verirseniz.

Selâme, Resûl-ü Ekrem Efendimizin biricik oğlu İbrahim'in dadısı olan hanımın adıdır. Yani sahabe hanımlardan biridir. Hatta hanımların çekinip de soramadıkları bir çok sualleri gelip Selâme'ye söyleyerek sordurdukları da İmam-ı Malik'in naklettiği hadisten anlaşılmaktadır.

Bir gün Resûlullah Efendimizin huzuruna gelen Selâme, rahatça sualini sorar:

– Ya Resûlallah, sen hep erkeklere müjdeler veriyor, hayırları erkeklerin yaptıklarını beyan buyuruyorsun. Kadınlara ise böyle müjdeler vermiyor, hayırlara onların da sahip olduklarını bildirmiyorsun?

Efendimiz tebessüm ederek dinlediği Selâme'ye şöyle mukabele eder:

– Ey Selâme, bunu sana yanlarında bulunduğun kadınlar mı söylediler?

Selâme çekinmeden cevap verir:

– Evet, onlar söylediler, ben de gelip arzettim.

Efendimiz buyurur ki:

– Ey Selâme, kadınlar erkeklerini razı ettiklerinde müjdeler alırlar.

Çocuklarına hamile olduklarında müjdeler alırlar.

Büyütme sırasında bakarken müjdeler alırlar.

Yani kadınlar kadınlığa mahsus hizmetleri yaparken, erkeklerin savaşa gitmelerinde, nöbet tutmalarında aldıkları büyük sevap müjdesini alırlar.

Yetmez mi bunlar kadınlara, razı olmazlar mı bu sevaplara?

Selâme'nin yüzünde bir sevinç, gözünde bir parıltı görülür bu sırada. Zira kadınlara beklediklerinden fazla müjdeyle dönmektedir artık.

* * *

Denebilir ki, bu Selâme, saadet asrında hanımların Allah katındaki yüce mertebelerini açıklatan Selâme'dir. Şayet böyle bir suali sormasaydı, belki de hanımların hanımlığa mahsus hizmetlerinin erkeklerin erkeklere mahsus hizmetlerinden aşağı sevaba vesile olmadığını kimse meydana çıkaramayacaktı. Demek bu Selâme hanımlarında sözcüsü imiş.

* * *

Sözü uzatmadan okuyucumun sualine geçelim.

Gördüğünüz gibi Selâme, çok yüce ve azize bir hanımın ismidir. Kızlarımıza isim olarak verilmesinde hiçbir sakınca yoktur.

AİLE İÇİNDE KİMİN İSTEKLERİNE BOYUN EĞMELİ?

Evliliğin en tehlikeli yılları ilk senelerdir. Hele iki tecrübesiz ve acemi gencin yanında tecrübeli ve soğukkanlı bir büyük yoksa sen seyreyle bir pire için yorgan yakmaları... Sonra da gözyaşı içinde pişmanlık türküleri söylemeleri...

Evlilik hayatı, karşılıklı sabır ister, fedakârlık bekler taraflar, kötü günlerin geçip iyi günlerin geleceğine inanma mecburiyetindedirler.

Şayet maruz kalınan ilk sıkıntıları sanki ömür boyu devam edecek tahammülü imkansız zulümler, yanlışlar olarak görmeye başlarsanız, sizin işiniz zordur. Allah size sabırlar ihsan eylesin.

* * *

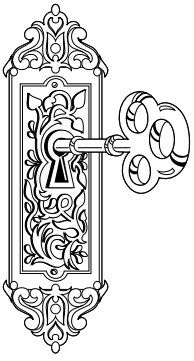

Falan beyin kızı filan beyin oğluyla bir araya gelip müşterek hayata başlıyorlar. Tabii ilk günlerde duygusal baskı sebebiyle birbirlerinin aksi ve ters taraflarını göremiyorlar.

Hatta günün birinde tersliklere düşebileceklerini hayal bile edemiyorlar. Ne var ki, gerçekler kendini zaman içinde gösteriyor. Hissi baskı azalıyor, kendilerinin aksiliklerini, sivriliklerini, mizaç farklılıklarını görmeye başlamakla kalmıyor, iğne gibi, belki çuvaldız gibi birbirlerine batırmaktan da geri kalmıyorlar.

İşte bu devrede tartışmalar, kusur ve hataları görmeler başlıyor. Bazen ayrılma, boşanma gibi kötü sonuçlara bile gidiliyor…

Halbuki bunlar bir bakıma baştan bilinmesi, beklenmesi icabeden tezahürler. Aynı karında büyümüş kan kardeşleri sanki çok mu iyi geçiniyorlar? Onların aralarında hiç mi münakaşa olmuyor, tartışma çıkmıyor?

Ama nefis ve şeytan iyi şeyleri düşündürmüyor, sabır hissi vermiyor ki..

Bir de bakıyorsunuz saman alevi gibi bir yükseliş, arkasından da bir pire için yorganı bu saman alevine atış… Aile içinde bir arena…

Sevgili gençler, muhterem evliler, aile hayatını doğru anlayın baştan. Birbirinizi iyi tanıyın lütfen.

Her insan başlı başına bir alem… Elbette farklılıklar olacak, birbirinize zıtlıklarınız göze çarpacak.

Sizler vitrindeki odundan yapılmış insan suretinde mankenler değilsiniz. Fikriniz, nefsiniz ve alışkanlıklarınız vardır. Bunlar sizleri ters düşürebilir, farklılıklar meydan getirebilir. Neden normal karşılamıyorsunuz?

Bu durumlarda kimin istek ve arzusuna uyulacak; kiminkinde karar kılınacak isterseniz bir çare söyleyeyim size.

Bunun kestirmeden sonucu şudur.

Müşterek inancınız olan İslâm'ın emri ne ise oraya gelinecek, orada karar kılınacak, orada buluşulacaktır.

Başka bir ifadeyle kimin isteği İslâm'a uygunsa onunkinde birlik sağlanacak, zıddına ise ancak **kerhen, geçimi bozmamak için bir süre sabredilecektir**.

Bakın büyük mütefekkir ne diyor taraflara:

– **Hanımın bahtiyarı, dindar kocasına tabi olur.**

– Beyin bahtiyarı da dindar hanımına boyun eğer.

Bahtiyardır o hanım ve o bey ki dinin koyduğu ölçüleri esas alır, o kurallara tabi olurlar.

Evet muhterem bey ve hanımefendiler, aziz gençler, işte buluşacağınız ortak nokta:

Hayatın başında sabrınızı tüketmeyin. Hemen kötü sonuca gitmeyin.

– **Bu da geçer ya Hû!** demeyi unutmayın. Gerçekten de inanın buna.

Yeter ki sabretmesini bilin, yeter ki Mimar Sinan'ın minareyi nasıl doğrulttuğunu hatırlayın, sizin de bir müddet minare doğrultmaya ihtiyacınızın olduğunu kabul edin, kendinizi Koca Sinan'dan üstün görmeyin. Eninde sonunda İslâm'ın ölçüsünde buluşacağınızı düşünün ve beklemeyi tercih edin. Şayet mutlu olmayı istiyorsanız..

Ailede Ekonomi

AİLEDE TÜKETİM ALIŞKANLIKLARIMIZI İSTEKLER Mİ BELİRLEMELİ, İHTİYAÇLAR MI?

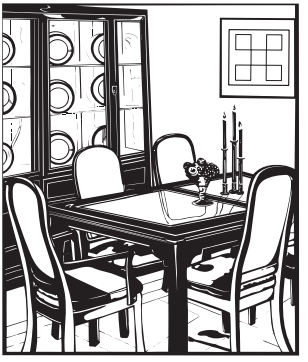

Zaman, arzuların peşine düşüp bol harcama yapma zamanı değildir. Aksine iktisat ve sünnete uygun davranma zamanıdır. Yani isteklerimizi ihtiyaçlarımızın arkasına alma devresidir.

Meşhur mutasavvıf **İbrahim bin Edhem**'den nakledilen bir söz bilhassa bugünlerde bize destek olmakta, hatta yol göstermektedir. Ne diyor büyük mutasavvıf iktisatlı ve ekonomik hayat için:

– **Her pahalılıkta ben kazanırım!**

'Nasıl olur?' diye soruyorlar Şöyle izah ediyor:

– **Bir şey pahalanırsa bir müddet ondan uzak kalmaya karar veririm. O şeye ucuzken verdiğimi de vermemiş, elimde tutmuş olurum. Böyle bir tedbir bana kazandırır, asla kaybettirmez. Böylece her pahalılıkta ben kazanırım.**

Evet, pahalanan şeylere karşı biraz serinkanlı olmak, biraz daha isteksiz davranmak herhalde çok zor bir sabır olmasa gerektir.

* * *

Krizli zor dönemlerde insanlar biraz daha temkin ve tedbirli tüketim harcaması yapmalı, daha iktisatlı bir tutum içinde olmalılar. Zira bilmeliler ki, **istekler başkadır ihtiyaçlar da bir başkadır**. Televizyon ekranlarında gördüğümüz ihtiyaç reklamları aslında bizim için ihtiyaç değil tahrik edildiğimiz istekler olabilir. Öyle ise ayaklandırılan **isteklerimizle** gerçek **ihtiyaçlarımızı iyi tespit etmeli**, arzularımızı ihtiyaçlarımızın önüne geçirmekten kaçınmalıyız. Bilmeliyiz ki, **zaman, arzuların peşine düşüp bol harcama yapma zamanı** değildir. Aksine iktisat ve sünnete uygun davranma zamanıdır. Yani isteklerimizi ihtiyaçlarımızın arkasına alma devresidir.

– **Nelerimizi gözden geçirebiliriz?**

Her şeyimizi.. yememizi, giymemizi, gezmemizi, eğlenmemizi.. hepsinde de ihtiyaç sınırına dönmeli, ihtiyaç olmayanların istek olduğunu görmeli, arzularımızın esiri olmaktan kurtulmalıyız.

Yemek çeşitlerimizi normale indirmeli, ihtiyaç derecesinde tutmalı, lezzeti geriye almalıyız. Görenek belasıyla edindiğimiz ihtiyaç çeşitlerini terk etmekten korkmamalıyız. Elektriği, suyu, doğalgazı kullanırken hep iktisatlı kullanmayı düşünmeli, en azıyla nasıl idare edebileceğimizi hesap etmeliyiz.

Sonuna kadar açılmış bir musluktan alınan abdestle azıcık açılandan harcanan su arasında bile büyük fark olduğunu unutmamalıyız.

Velhasıl, **sünnet üzere yaşama zamanıdır** diye düşünmeliyiz. Bu yüzden inanmış insanlar mütevazı hayattan fazla rahatsız olmazlar, ümitsizliğe de kapılmazlar. Çünkü sünnet olan hayatta **istekler, arzular değil, ihtiyaçlar** asıldır. Onlar buna zaten yatkındırlar.

Nitekim Efendimiz Hazretleri sabahları Âişe validemize **'Kahvaltılık bir şey var mı?'** diye sorunca bazen **'yok'** cevabını alır, **'Öyle ise ben de bugün oruca niyet ediyorum.'** dediği çok olurmuş.

Bir sabah Hazret-i Mevlana da hanımı Kerrâ hatuna **'Kahvaltılık var mı?'** diye sorduğunda **'yok'** cevabı alınca sevinerek söylenmiş:

– **Elhamdülillah bugün evimiz Peygamber evine benzemiştir!**

Bir başka gün de bütün yemek çeşitlerinin bol miktarda mevcut olduğunu öğrenince bu defa da:

– **Eyvah bugün evimiz firavun evine benzemiş!** diye söylenmiş.

Bizler elbette bu kadarına yönelemeyiz. Ama isteklerimizi ihtiyaç yerine koymaktan da bir ölçüde vazgeçebiliriz. Gerçek ihtiyaçları esas alabiliriz. Bu bizim sünnet anlayışımıza çok uzak bir anlayış da değildir.

Konumuzu **Bediüzzaman**'ın ikâzıyla bağlayalım:

– **Neticesi ne olursa olsun lezzetleri terk etmek evladır. 100 aç adamın önünde, kemal-i afiyetle yenilmez.**

HANIM, BEYİN CEBİNDEN HABERSİZ PARA ALABİLİR Mİ?

Evin beyi evi geçindirme sorumluğunu yerine getirmekte ihmalkâr davranıyor, cebinde imkanı olduğu halde bu mükellefiyetini yerine getirmiyorsa; hanımefendi, biraz da zorlayarak cebinden habersiz para alabilir, beyin karşılamaya mecbur olduğu ihtiyaçları böyle karşılayabilir, bunda bir mesuliyet te sözkonusu olmayabilir.

Bize intikal eden suallerden biri de şöyle: **– Hanımefendi, beyinin cebinden habersiz para alabilir mi?**

Sual bu. Ancak bu sual yanlış yere soruluyor gibi geldi bana. Zira bu sual, bana değil de para cebinden çıkacak kimseye sorulmalıydı ve denmeliydi ki:

– Bey, zaman zaman ihtiyaç oluyor, habersiz para almak durumunda kalıyorum. Ne dersin, alabilir miyim? Yoksa mutlaka sana haber vermek zorunda mıyım? İzin veriyor musun arada sırada para almaya?

Bakalım para cebinden çıkacak zat ne diyecek, nasıl bir mukabelede bulunacak? Şayet anlayışlı ve bonkör davranır da:

– **Hanım, bizim aramızda ayırım mı olur? Paramız olduktan sonra izinli de alabilirsin, izinsiz de! Nasıl olsa aldığını evin ihtiyacına harcayacak, çoluk çocuğun eksiğini tamamlayacaksın...**

Şayet bey böyle derse, Şahin hoca'ya ne oluyor ki?

– Hayır alamazsın, diyecek, yahut da, alabilirsin, diye beyin kesesinden cömertlik yapacak, bonkörlükte bulunacak!

Bence meselenin esası budur:

– Beyin izin verip vermemesi.

Anlaşılan odur ki, bey razı olursa alınabilir, olmazsa alınamaz.

Burada bir hususa da işarette bulunalım isterseniz.

Bey, evin ihtiyaçlarını karşılamakla zaten mükelleftir.

Ne var ki evin beyi evi geçindirme sorumluğunu yerine getirmekte ihmalkâr davranıyor, zaman zaman cebinde imkanı olduğu halde bu mükellefiyetini yerine getirmiyor da hanımefendi, biraz da zorlayarak cebinden habersiz para alıyor, beyin karşılamaya mecbur olduğu ihtiyaçları böyle karşılıyorsa; bunda bir mesuliyet sözkonusu olmayabilir. Çünkü bunda beyin yapmaya mecbur olup da ihmal ettiği harcamayı yaptırmak, bir bakıma mükellefiyetini ancak böyle yerine getirtmek vardır.

Tabii bu, ideal olanı değildir. Arzu edilen odur ki, ne hanım böyle bir zorlamaya gerek duysun, ne de bey bunu duyuracak bir ihmal ve anlayışsızlığa düşsün.

Belki olması lazım gelen; beyin, ihtiyaçları vaktinde bilmesi, istemeye bile zaman kalmadan gereken miktarı takdim etmesidir.

Burada dikkate alınacak bir husus da, harcamayı yapan hanımefendinin anlayışıdır. Bazı hanımlar çevrelerinde israflı bir hayatı esas alan komşuları örnek alıyor, gereksiz şeyleri de ihtiyaç haline getirip para yetiştiremez hale bile gelebiliyorlar. Halbuki herkesin ihtiyaç anlayışı imkanına göre olur. Herkes ayağını kendi yorganına göre uzatır. Buna mecburdur da.

İsraflı harcamaya alışanlar örnek alınmamalı, imkan bakımından kendisinden aşağıda bulunanlar örnek alınmalı, onlara göre çok iyi durumda olduğu düşünülerek hayatından huzur duyup memnun olmalıdır.

Hatem-i Esam'ın hanımına sormuşlar:

– Beyin seyahate çıkmış, ne kadar rızık, yani para bıraktı sana?

Şöyle cevap vermiş sabırlı ve şuurlu hanım:

– Benim beyim rızık verici değil, rızık yiyicidir. Allah (c.c.) ne kadar rızık takdir etmişse o kadar bırakmıştır.

Bu güzel örneğe mukabil bir de cimri beyden misal verelim:

Sabırlı bir hanım nihayet cimri kocasını kadıya şikayet etmiş, "Eve hiçbir şey getirmiyor" demiş. Kadı da çağırıp "Neden eve bir şey getirmiyorsun?" deyince, adam gayet rahat, "Ben gücümün yettiğini getiriyorum, bu hanım kanaatsiz, gücümün yetmediğini de istiyor", deyince kadı efendi hanıma bakmış. Hanım da, "Sor" demiş, "Bunun gücü neye yetiyormuş."

Kadı efendi de sormuş:

– Senin gücün neye yetiyor ki?

Cimri koca bakın nasıl cevap vermiş:

– Efendim, benim gücüm her gün bir kova su getirmeye yetiyor. Bu hanım kanaatsiz, bununla yetinmiyor, yanına bir de ekmek istiyor!

Görüyor musunuz? Demek böyle beyler de var bu dünyada!

KADINA YANLIŞ FİKİR VEREN KOMŞU

Ebû Müslim Havlânî, mâneviyat büyüklerinin hem de ileri gelenlerindendir. Kendisi ibadette, ahlâkta, zühd ve takvâda örnek bir tasavvuf büyüğüdür. Tâbiîn zamanında İslâm'a girmiş, ciddî bir araştırma tahkikten sonra girdiği İslâm'da öylesine ilerlemiş ki, kendinden önce girenler ondan sonraya kalmış, ondan feyiz alıp nasihat dinler olmuşlardır.

Ebû Müslim'in kendisi ilerleyip de hanımı geride kalmış değildi. Hanımı da hemen kendisine yakın şekilde mânen ilerlemiş, beyinin takvâsına yaklaşan bir iktisad ve kanâat ehli hâline gelmişti.

Bu yüzden birlikte oruç tutarlar, birlikte gece namazı kılarlar, yine birlikte vakit namazlarına hazırlanırlardı.

Hattâ **"Hılletü'l-Evliyâ"**da anlatıldığına göre, Ebû Müslim camiye giderken tekbir alarak evinden çıkar, namaza yönelirdi. Hanımı da onu tekbirle uğurlar, yine tekbirle karşılardı.

Ancak, bir gün durum değişti. Ebû Müslim, cami dönüşü evinin avlusuna girdiği halde tekbir sesi işitmemiş, bunun bir sebebi olacağını düşünmeye başlamıştı. Halbuki hanım evden dışarıya da pek çıkmaz, habersiz bir yere gitmezdi.

– Hayırdır inşâallah, diyerek kapıdan giren Ebû Müslim, az sonra elinde yemeklerle hanımının geldiğini gördü. Sofrayı hazırlayan hanım şöyle bir köşeye **"Offf!"** diyerek yığılıverdi.

Ebû Müslim şüphelenmeye başladı:

– Hanım, sende bir değişiklik var, nedir bu oflamalar?

Cevap verdi:

– Ne olacak, yorgunluk, bitkinlik! Bütün gün ev işleriyle meşgul oluyor, yorulup bitkin düşüyorum. Halbuki sen halifenin huzuruna girince bir hizmetçi istesen, seni kırmaz hemen verirmiş.

– Hanım, halifenin bana hemen bir hizmetçi vereceğini nereden biliyorsun? Benim böyle itibarım var mı ki?

– Varmış!

– Nereden biliyorsun?

– Nereden olacak, işte komşu kadını! O, senin böyle yüce bir itibara sahip olduğunu söyledi. Hem halifeden sadece hizmetçi değil, başka daha neler istesen alırmışsın. Onun için nüfuzunu kullanmanı, hizmetçi ile kalmayıp biraz da maddî yardım talebinde bulunmanı istiyorum.

Kendisini tekbirlerle namaza uğurlayıp, yine tekbirlerle karşılayan hanımının birden fikrinin bozulup dikkatinin dağıtıldığını gören Ebû Müslim, buna çok üzülür, ne yapacağını şaşırır.

Halife Hz. Muâviye'den böyle bir talepte bulunmayı asla istemez ama, kadın da bunda ısrar eder:

Bu defa gazaba gelen büyük velî, elini açar ve bedduasını yapar:

– Allah'ım, beni tekbirle namaza gönderip yine tekbirle karşılayan bu sâliha kadının kim fikrini çeldi, aklını bozdu ise, onun gözünü kör eyle!.

O anda evin öteki köşesinde bir feryat kopar!

– Ortalığı aydınlatın, gözlerim görmüyor!

Meğer geçim bozup, yuva yıkmakla meşhur olan komşu kadını henüz evdeymiş, birdenbire dünyasının karanlığa gömülmesini ışığın sönmesine hükmetmiş.

Ancak, bunun ansızın gelen körlükten başka bir şey olmadığını anlayınca başlamış büyük velîye yalvarmaya:

– Ben ettim, sen etme!...

Bundan dolayı derler ki:

– Dindar hanımlar, dindar olmayan kadınların verdikleri yanlış fikirleri dinlememeli, yanlış fikir verenler de günün birinde mutlaka bir belâya uğrayacaklarını hatırdan çıkarmamalıdır!..

Nitekim komşu kadını yanlış fikir verdi, körlük cezasına müstahak oldu.

Ebu Süfyan'ın hanımı **Hind,** Efendimiz (s.a.v.) Hazretlerine gelir ve der ki:

– Ya Resûlallah, Ebu Süfyan gerçekten de cimri bir adamdır. Bana ve oğluma yetecek kadar para bırakmıyor. Ben de bu yüzden habersiz harcama yapıyorum, bu olur mu?

Efendimizin cevabı şöyledir:

– Kocanın malından (ekonomik durumunuza münasip düşecek şekilde) kendine ve oğluna harcama yapabilirsin.

İbni Kayyim el Cevziyye'nin Fetavay-ı Resulüllah'ında gördüğümüz tespitte bir adam diyor ki:

– Ya Resulallah, hanımlarımız hakkında bize ne tavsiye buyurursunuz?

Efendimiz bu soruya şöyle cevap veriyor:

– Hanımlarınıza yediklerinizden yedirin, giydiklerinizden giydirin. Bir de onları dövmeyin, çirkinlikle itham etmeyin!

Anlaşılan odur ki, beyler evlerine kendi ekonomik imkanlarıyla münasip düşen harcama parası bırakacaktır. Hanım, beyinin bu ekonomik seviyesinin üstünde harcama yapmayacak, başkalarının harcamasını örnek almayacaktır. Herkesin harcaması kendine göre diye düşünecektir.

Bence burada dikkate alınacak bir husus şudur: Hanım, beyinin itimadını yitirecek derecede habersiz ve gereksiz harcama yapar duruma girmemeli, şayet habersiz harcama yaparsa bir münasip zamanı bulup haber vermeli, beyin iznini temin etmelidir ki, beyde itimatsızlık hasıl olmasın, bizim hanım müsrif ve itaatsizdir, habersiz harcamalar yapıyor, beni zor durumda bırakıyor, şeklinde bir kanaatın oluşmasına sebep olunmasın.

HANIMLARIN ALTIN GÜNÜ TOPLANTILARI CAİZ Mİ?

Gerek altın günü toplantılarında gerekse diğer misafirliklerde israf örneği vermekten ciddi şekilde kaçınmalı; az çeşitli ikram sünnetini hayata geçirme bilincini kültür düzeyini yükseltmiş hanımefendiler ortaya koymalıdır.

Bazı semt hanımları komşularla birlikte altın günü ilan ediyorlar. Bazen haftanın, bazen de ayın belli gününde sözleştikleri komşuya misafir oluyor, komşuluk ve dostluklarını pekiştiriyorlar. Bu arada misafir oldukları eve de birer altın hediye ediyorlar.

Bazıları bunun caiz olmayacağını söylemişse de bizim tespitlerimize göre bunda caiz olmayacak taraf yoktur. Çünkü kimse mağdur olmuyor. Herkes sırası gelince verdiği altını aynen geri alıyor. On kişilerse on defa altın götürüyor, ama on kişi bir defa kendisine geliyor, on altını birden veriyor. Böylece bir mağduriyet ve mahrumiyet söz konusu olmuyor. Bir tasarruf alışkanlığı bile ortaya çıkıyor.

Bu gibi hanım toplantılarında şunlar düşünülebilir:

Hanımlar anlayacakları dilde yazılmış faydalı bir (Aile) kitabını da okumayı adet edinseler. Toplantı aynı zamanda ilmi değer ifade eden kültür faaliyeti haline gelme güzelliği de kazansa. Böylece altın günü, kültür gününe de dönüşmüş olsa. Hatta altın günleri tamamlanınca bir kitabın okunması da tamamlansa da, altınla birlikte altın değerinde aile bilgisi, din kültürü de kazanılmış olsa.

Bir diğer husus ta, bu toplantılarda israflı sofralar kurarak kötü örnek olunmasa, aksine mütevazi ikramlarda bulunularak çevreye aile bütçesini zorlamayan iktisat örnekleri verilse. Sofranın güzelliği israfında değil iktisadında olduğu anlatılmış olunsa. Zira israflı örnek olmak, başkalarının da israflı olması mesajını vermektir. Bu da güzel bir örneklik

değildir. İsrafta sünnete zıtlık var, nimete de şükürsüzlük söz konusudur. İsraflı sofralar hazırlayarak kötü örneklik edenler, çevrelerindeki tek çeşitli sofrayı bile kuramayanların sızlanışlarına duyarsız kalıyorlar demektir ki, kimse bu duyarsızlık ithamına maruz kalmak istemez herhalde.

Hele bir de Zekeriyya sofrası kuruyorlar ki, tam kırk çeşitten oluşuyor.

Böylesine israflı bir sofrayı Peygambere isnat etmek de ayrı bir vebal olmalıdır. Zekeriyya aleyhisselam herhalde böylesine çok çeşitli sofradan Allaha sığınır, bunu kendisine bir iftira kabul eder.

Öyle ise gerek altın günü toplantılarında gerekse diğer misafirliklerde israf örneği vermekten ciddi şekilde kaçınmalı az çeşitli ikram sünnetini tekrar hayata geçirme bilincini kültür düzeyini yükseltmiş hanımefendiler ortaya koymalıdır.

Ne yazık ki israflı hayata kötü şekilde alıştığımızdan iktisatlı hayatı yokluk ve mahrumiyet işareti sanıyor, bunalımlara dahi girebiliyoruz.

Arap şairlerinden Herme, bonkörlüğüyle övünen bir şairdi. Bir ara Şam'a gelen bir grup dostu, şairi evinde bulamayınca kapıda oynayan kızına takılmışlar:

– Baban söylediği şiirlerinde cömertliğiyle övünüp duruyor. Haydi bize bir kuzu kesin de yiyelim, demişler. Kızcağız:

– Kuzumuz yok ki! demiş.

– Öyle ise bir tavuk kesin, demişler. Kızcağız:

– Tavuğumuz da kalmadı, deyince:

– Öyle ise bir yumurta pişirin, demişler. Kızcağız:

– Tavuk olmayınca yumurta nereden olacak? karşılığını vermesi üzerine misafirler takılmayı sürdürmüşler:

– O halde, demişler, baban bir daha cömertliğiyle övünen şiirler söylemesin!.

Kızcağızın cevabı şöyle olmuş:

– Babamın öylesine israfçılığı değil mi ki şimdi bir yumurta dahi ikram edemez hale getirdi bizi.

Kızcağız ilave etmiş:

– Keşke, demiş, öyle gösterişli sofralar kurdurup herkese bir koyun kesmeseydi de şimdi bir yumurta dahi ikram edemez duruma düşürmeseydi bizi.

Kadın ve Süs

HANIMLAR KOCALARININ KARŞISINA NEDEN BAKIMLI ÇIKMALI?

Bütün erkekler hanımlarının iyi giyinmelerini, kendilerine cazip görünmelerini isterler. Buna dikkat etmeyen bakımsız kadın, erkeğini iyi giyinen bakımlı kadınların etkisine terk etmiş olur. Zihni kaymalar meydana gelir.

Telefonun öbür ucundaki ses oldukça çekingen ve ürkekti. Sanki korkarak telefon ediyor hissini veriyordu. Rahatlatmak için önce ben konuştum:

– Biz her türlü soruya alışığız. Bu hayatın içinde birlikte yaşıyoruz. Meselen ne ise rahatça anlatabilirsin, ayıplama, suçlama gibi düşünceler bizim hayalimizden geçmez..

Yanılmamışım. Rahatlamış insan sesi kulağıma gelmeye başladı. Özür dileyerek girdi konuya.

– Bu benim çok özel meselem. Belki de bunu size sormamalıydım, ama kitaplarınızı, yazılarınızı okuyunca sizi bir sır ortağı gibi yakınımda hissettim. Şahsen görmesem de itimat hissi duymaya başladım. Siz de böyle sıcak karşılayınca yanılmadığımı anladım.

– Sizi telefon masrafına boğmayayım. Hemen meselenizi sorun isterseniz..

– Dükkanım zengin bir muhitte. Gelen müşteri bayanlar da giyim kuşamına dikkat eden bakımlı bayanlar. Onları görünce kendi kendime söyleniyorum, keşke diyorum, bizim ki

de kendine böyle iyi baksa, giyim kuşamına dikkat etse, akşam beni karşılarken mutfakta yemek kokularıyla kirlenmiş bakımsız giyimle karşılamasa. Eli yüzü karışık muhatap olmasa. Yani beni gördüklerime imrendirmese. O da derli toplu, bakımlı bir giyimle, tebessümlü bir bakışla muhatap olsa.

– Sizinki derli toplu giyinmiyor mu? Tebessümle karşılamıyor mu?

– Hayır. Bizimki tam tesettürlü bir sıkıyönetim komutanı..

– Eyvah, hanımın tesettürünü mü terk etmesini isteyeceksiniz?.

– Hayır hayır. Asla!. Tesettürlü olmasını ben de istedim. Ama **tesettürlü olmak palyaço gibi giyinmek, sokağın tozunu toprağını süpürmek değildir herhalde.** Öyle tesettürlü hanımlar görüyorum ki, yakıştırıyorlar doğrusu. Hatta açıklar bile imreniyor, ben de bu güzel giyimi benimseyebilirim diyebiliyorlar. **Benim isteğim, tesettürü terk etmesi değil, tesettürüyle de güzel giyinmesi, beni başkalarına imrendirmeyecek bir bakımlılık içinde, güler yüzle muhatap olması. Asık suratla değil.**

– Bence bunları karşı karşıya oturup sakince kendisine anlatmalıydınız.

– Anlatmaz olur muyum. Hem de defalarca anlattım. Bak hanım dedim, ben bütün gün giyim kuşamına dikkat eden bakımlı beyanlara muhatap oluyorum. Onların cazip durumlarını seninle kıyaslıyorum. Sen hep sınıfta kalıyorsun. Sana duymam gereken ilgimi bu bakımsız halinle, asık suratınla zayıflatıyorsun. Beni yemek kokularıyla dolu, yıpranmış giyim ve asık suratla karşılama. Başkalarında gördüğüm bakımı ve tebessümü sende de görmeliyim. Aradığımı sende göremeyince kalbimde gönlümde kaymalar oluyor. Ben ise bunları günah biliyor, böyle kaymalara düşmek istemiyorum.

– Hanım bunları dinliyor mu?

– Dinliyor!.

– Ne diyor bunlara karşı?

– Beni suçluyor. Sen hacca gitmeden önce böyle değildin. Hacdan sonra düzeleceğine, daha da bozuldun, utanman lazım artık, diyor.

– Gerçekten hac'dan sonra mı böyle oldun?

– Hacdan önce fakir muhitteydim. Perişan giyimli kimselerle muhatap oluyordum. Yoksul kimselerdi müşterilerim. Hac'dan gelince dükkan değiştirdim. Şimdi bu muhitteyim.

– Peki bana ne diyorsun bu durumda?

– Senin yazılarının etkisi çok. Gazeteden kesiyor, toplantılarında okuyorlar.

– İyi güzel de. Ben ne diyeyim, ne yazayım?. Onu söyleyin bana.

– Biliyorsunuz bütün erkekler hanımlarının iyi giyinmelerini, kendilerine cazip görünmelerini isterler. Buna dikkat etmeyen bakımsız kadın erkeğini iyi giyinen bakımlı kadınların etkisine terk etmiş olur. Zihni kaymalar meydana gelir.

– Aynı dikkat erkekler için de söz konusu değil mi? Hanımlar da beylerinin iyi giyimli, bakımlı olmalarını istemezler mi?

– İsterler elbette. Onların da hakları var şüphesiz.

– Öyle ise iki taraf ta kendilerine dikkat etmeli değil mi?

– Elbette. Ama **tesettürlü hanımlar daha da dikkatli davranmalı, beylerinin dikkatini kendi üzerlerinde toplayacak bakım ve temizliğe daha da önem vermeliler, tebessümü unutmamalı.** İşte bu konuda yazı istiyorum sizden.

– Öyle bir yazı nasıl yazılır şu anda bilemiyorum. Ama telefon konuşmamızı aynen aktarabilirim.

– Ben ona da razıyım. Yeter ki erkeklerin nasıl düşündüğünü öğrenme imkanı bulsunlar.

* * *

– Ne dersiniz? Bu görüşlerin düşünülecek tarafı var mı? Yoksa topyekun ret mi gerekir? Hac'dan sonra bozulmuş mu bu bey!.

HANIMLAR GÜZELLEŞMEK İÇİN HARCAMA YAPABİLİRLER Mİ?

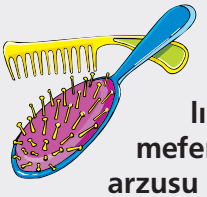

Evlenmiş olan bir hanımefendinin, kendini yabancılar için süsleyip cazip hale getirmeye çalışması yanlıştır. Hatta günahtır. Çünkü bir hanımefendinin yabancılara cazip hale gelme arzusu meşru bir arzu değildir. Aile yuvasının huzurunu kaçırabilir, yanlış yorumlara da sebep olabilir. İşte bundan dolayıdır ki, hanımlar süslenmeyi, zinetlenmeyi yabancılar için değil, kendi beyi için yapmalı, nikahlısı için söz konusu etmelidir. Bunda ise mahzur olmadığı kesindir.

İnsan hedefini unutur, gayesine yabancılaşırsa kendini dinlemeye başlar. Bu defa yersiz düşüncelere, manasız özentilere saplanır. Gereksiz şeyler dikkatini çeker, lüzumsuz şeyleri çok lüzumlu ihtiyaçlarmış gibi görmeye başlar... İşte bundan sonradır ki, yanlış istekler, manasız arzular onu alıp götürür... dış güzellik özentisine saplanır kalır...

Nitekim okuyucumun anlattığı olay da böyle gelişmekteymiş. Bir hanım arkadaşı durmadan kendisiyle uğraşıyor, güzellik için başvurmadık çareler bırakmıyormuş. Bu defa kendisine ikazda bulunanlar demişler ki:

– **Senin yaptıkların yanlış ve günahtır. Yüzündekileri neden aldırıyorsun, eline yüzüne neden böyle şeyler sürüyor, kendini farklı hale getiriyorsun? Niçin bu kadar uğraşıyorsun?**

Bunun üzerine konu derinleşmiş, bize yazmışlar. Soruları şöyle olmuş:

– **Bir hanım kendini güzelleştiremez mi? Bu günah sayılır mı?**

Efendim, önce şu hususu arz edeyim.

Bilhassa evlenmiş olan bir hanımefendinin, kendini yabancılar için süsleyip cazip hale getirmeye çalışması yanlıştır. Hatta günahtır. Çünkü bir hanımefendinin yabancılara cazip hale gelme arzusu masum ve meşru bir arzu değildir. Aile yuvasının huzurunu kaçırabilir, yanlış yorumlara da sebep olabilir. İşte bundan dolayıdır ki, hanımlar süslenmeyi, zinetlenmeyi yabancılar için değil, kendi beyi için yapmalı, nikahlısı için söz konusu etmelidir. Bunda ise mahzur olmadığı kesindir. En başta bunu tespit etmiş olalım.

Demek ki, söz konusu süslenme beyi içinse, nikahlısına özel bir bakımlılıktan başka bir şey değilse buna günah demek yanlış olur. Aksine sevap demek bile mümkündür. Çünkü **beyin dikkatini haramlardan çekip helaline tahsis etmeyi temin etmek gibi meşru bir arzu da söz konusudur.**

Zaten bugün sokak ve günlük hayat zihinleri yanıltıcı haram cazibelerle dolu bulunmaktadır. Böyle zamanlarda **hanımın beyini dışarının cazibesinden koruyacak tedbir almasını yadırgamak makul de olmasa gerektir.**

Kitaplarımızdaki yasaklar (normal ve tabii olanı) değiştirme çalışmaları için söz konusudur. İlk bakışta normal görülen, göze batacak bir çirkinlik şeklinde anlaşılmayan görünüş (fıtrî olan, tabii sayılan) görünüştür. İşte bu tabiî olan durumu değiştirmeye hacet yoktur.

Şayet, bakınca göze batıyor, dikkat çekiyor, çirkinlik hissi veriyorsa bundan kurtulmak için tedbirler almakta mahzur yoktur. (Yanaktaki tabii ve fıtrî görünüş arz etmeyen kılların alınmasının caiz olması gibi.)

Hemen ifade edelim ki, güzellik sadece yüz güzelliğinden ibaret de değildir. Asıl güzellik ahlak ve huy güzelliğidir. İlim, irfan zenginliğidir. İhtiyaç seviyesinde bir kültüre sahip, mantık ve muhakemeye malik bulunma güzelliğidir. Bunlardan mahrum bir dış güzellikle kalmak ise yanıltıcıdır. Çünkü ilim, kültür, ahlâk güzelliği, yaşlandıkça geliştiği halde sadece yüz güzelliği kısa zamanda son bulmakta; sahibi, kültürsüzlüğüyle, maneviyat eksikliğiyle, beceriksizliğiyle baş başa kalmaktadır.

İşte korkulması gereken çirkinlikler bu gibi devamlılık arz eden cehalet çirkinlikleridir

Mezhep sahibi Ahmed bin Hanbel'e iki kızdan söz etmişler:

– Biri yüz güzelliğine sahip. Diğeri de huy ve maneviyat güzelliğine malik. Hangisini tercih edersin? demişler.

– Ben, demiş, huy ve dindarlık güzelliğine sahip olanı tercih ederim. Çünkü öteki dış güzellik yok olup gider. Ama dindarlıktan doğan ilim, irfan, huy ve ahlak güzelliği yaşlandıkça kuvvetlenir, devam eder. Beni de ömür boyu devam eden güzellik mutlu eder. Kısa zamanda kaybolan değil...

Diş doldurtma, kaplatma gibi ihtiyaç tedavilerini meşru gören alimler, sırf güzel görünsün diye dişleri törpületmeyi, seyreltmeyi, sağlam dişlerin dış yüzlerine altın ve gümüş gibi madeni süslemeler yaptırmayı caiz görmemiş; Allahın yarattığına gereksiz müdahale kabul etmiş; ihtiyaç olmayan şeyi ihtiyaç haline getirme israfı ve yabancıların dikkatini üzerine çekme gayreti olarak yorumlamışlardır.

* * *

Bir hanım süründüğü kokuyla mescide giderken yabancıların dikkatlerini çekmesi üzerine Efendimiz tarafından ikaz edilmiş; kıldığı namazın mı sevabı çok olacağı, yoksa kokuyla yolda yabancıların dikkatlerini çekme günahının mı daha fazla olacağını düşünmesi hatırlatılmıştır.

Bu itibarla, yabancılara karşı süslenme ve dikkatlerini üzerine çekme çabalarının, nikahlısına karşı ibadet derecesindeki sevap olan süslenmeye dahil olmadığı da ifade edilmiştir.

Hazret-i Fatıma validemiz, "hayırlı hanım kocasından başkasının dikkatini çekme ihtiyacı duymayan hanımdır," derken Hazret-i Ali Efendimiz de: "hayırlı bey, hanımından başkasını hayaline almayan beydir" hatırlatmasında bulunmuştur.

KADININ YÜZÜNDEKİ TÜYLER ALINAMAZ MI?

Kadını çirkinleştiren yüzdeki tüyler alınır. Erkeklerde görülen sakal, bıyık gibi şeylerin kadınlarda görülmesi halinde; alınması, câizdir.

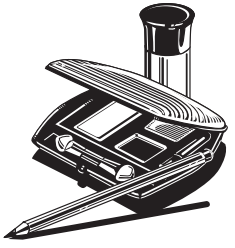

Hanımların kendilerini çirkinlikten kurtaran usullere başvurmaları yasak değildir. Hatta gereklidir de. Ancak dikkat, edilecek husus şudur:

– Hanım kim için süslenecek, kime kendini cazip gösterecek? Yani kim için böyle bir görünüş güzelliğini geliştirmeye çalışacak?

Beyi içinse mesele yoktur. **Bir hanımın beyi için süslenip kendisini cazip hale getirmesi kitaplarımızın tavsiye ettiği bir tedbirdir.** Çünkü nâmahremden anlamayan nice kadınlar kendilerini herkese cazip göstermekte; dindarını da dindar olmayanını da fitne seline atar durum arz etmektedir.

İşte böyle bir vasatta **hanımın kendini cazip hale getirmesi ve beyinin dikkatini sokaktan çekip kendine bağlamasından daha makul bir şey düşünülemez.** Hem beyi, hem de kendisi için faydalıdır bu.

Mahzurlu olan hal, kadının kendisini kocasından başkasına cazip gösterir hale getirmesi, nikâhlısının dışındaki erkeklere karşı çekici duruma girmeye çabalamasıdır.

Zaten her türlü fitne de buradan meydana gelmektedir.

Kendisini kocasının dışındaki erkeklerin dikkatini çekmek için süsleyen kadınları, Efendimiz şiddetle uyarmış.

– Benden sonra erkekler için en yıkıcı fitne (kendini nikâhlısından başkası için süsleyen) **kadın tahrikidir,** buyurmuştur...

* * *

Bu konuya niçin mi girdim? Bir okuyucumun sualinden dolayı. Yeni evlenmiş olan bey, dinlediği bir konuşmadan sonra bize şu suali sorma ihtiyacı duymuş:

– Hanımlar yüzlerindeki tüyleri alamazlar mı? Dindar hanıma bu konuda izin yok mu? Dinlediğim bir konuşmada buna izin olmayacağı intibaını aldım. Çok da üzüldüm. Çünkü yeni evli biri olarak buna ihtiyacımız vardı. Bunu yasaklayan hadis var deyince zor durumda kaldık doğrusu. Demek dindar hanım, kendisini beyine cazip hale getiremez.

Fıkıh kitaplarına baktığımızda şu hükmü görmekteyiz:

– Kadını çirkinleştiren yüzdeki tüyler alınır. Erkeklerde görülen sakal, bıyık gibi şeylerin kadınlarda görülmesi halinde; alınması câizdir.

"**İbn-i Âbidin,** sakal ve bıyığın kadında fıtrat olmadığını, bu sebeple (eğer çıkarsa) kesilmesinin (müstehab) olacağını beyan etmiştir!

Bu kılları gidermenin en uygun yolu tıraş olmak değil, ağda, pudra veya benzeri tıbbî şeylerle yolmaktır." (Kadın İlmihali, Mürşide Uysal, s. 370)

Anlaşılan odur ki, **dindar hanımın kendini beyine karşı cazip duruma getirmesi müstehabdır. Beyini yabancıların cazibesinden korumuş olma hikmeti de vardır bunda.**

KADIN SAÇI NE ÖLÇÜDE KESİLEBİLİR?

Kadın, erkeğe benzeyecek şekilde saçını tıraş edemez. Ama ucunden kesmek suretiyle kısaltabilir.

Bir muhterem okuyucum, hanımların saçlarının ucundan kesebilecekleri mevzuundaki yazım üzerine, değerli bir mektup göndermiş, mevzuu bir daha yeniden gözden geçirmemi istemekte, bir yanılma olduğu ihtimalini hatırlatmaktadır.

Araştırmacı okuyucumun pek değerli bulduğum mektubunun burada zikri gerekli kısmı şöyledir:

– Kadınların saçlarının uçlarından kesebilecekleri yolundaki izahlarınız üzerine ilgili kitapları inceledim. Oralarda dikkatimi çeken hadîsler ve deliller sizi te'yid etmemektedir. Bilâkis, aksini kaydetmekteler. Meselâ, sizin verdiğiniz kaynaktan Tâc'da kadının başını (tıraş) etmesinin menedildiği zikredilmektedir. İbn-i Âbidîn'de de saçını kesen kadının, günah işlemiş olacağı, hattâ lânete bile uğrayacağı zikredilmektedir. Size itimadım vardır. İlmî mevzuları okuyucuların kolayca anlayacağı seviyeye indirerek ifade ediyorsunuz. Ancak sizin yazılarınıza bakarak saçlarını kesen kadınların da mes'uliyetlerini yükleniyorsunuz. Bu malûmatımı sizlere arzetmeyi faydalı buldum. Gerekirse mevzuyu yeniden izah edin, faydalı olur sanırım.

* * *

Bana öyle geliyor ki burada karıştırılan yahut açıklığa kavuşturulmasında zaruret olan bir husus var. O da şudur:

– Kadının saçını (tıraş) etmesi başka, (ucundan kestirmesi) de bir başkadır. İkisinin de hükümleri ayrı ayrıdır.

Kadının saçını tıraş ettirmesi, yâni erkeğe benzeyecek şekilde kestirmesi, ensesi görünecek dereceye varan ölçüde kısaltılması, okuyucumun yazdığı hadîslerle kesin şekilde haramdır, günahtır, yapan kadın lânetlenmiştir. Bunda hiçbir âlimin ihtilâfı söz konusu değildir.

Ancak tıraş değil de, kısaltmak, yâni saçın ucundan kesmek, aynı şekilde haram değildir, lânetlik fiil cümlesinden sayılmamıştır.

Nitekim, okuyucumun da görmüş olduğu Tâc'daki kayıtta:

"– Eğer âdet, kadının saçını kısaltması şeklinde cereyan ediyorsa kısaltabilir, câizdir," denmektedir.

Bundan başka, hadîsin "Askalânî"deki şerhinde de ay-

nen şu ibare vardır ki, mes'elemizin özünü teşkil eder:

"– Kadınlara saç tıraşı yoktur. Onlara ancak kısaltmak vardır." (c. 1, s. 316).

Zaten bizim nazara vermek istediğimiz de budur:

– Kadın, erkeğe benzeyecek şekilde saçını tıraş edemez. Ama ucunden kesmek suretiyle kısaltabilir.

Mes'eleye bir başka açıdan bakalım:

Saç kadının ziynetidir. Bu ziyneti örtmesi, nâmahreme göstermemesi farzdır.

Ucundan kesmeyip uzattığı takdirde, bugünkü küçük başörtü ve eşarplarla tam örtülememekte, böylece bir ziynetin ucundan kısaltmaya razı olmazken bir farzın terki söz konusu hale gelmektedir.

Mes'eleye bu açıdan bakınca da, eşarpların altından taşmayacak şekilde kısaltmakta maslahat vardır. Uzatılan saç şayet eşarptan dışarıya sarkar da açıkta kalırsa, mahrem bir yer açıkta kalmış olacağından, namaza da mani olur, bu saç dışta iken namaz bile câiz olmaz.

Bu bakımdan da, saçın örtü içinde kalması temin edilecek şekilde ucundan kesilmesinde sakınca olmasa gerektir.

Demek ki, bu mevzudaki hadîsler, erkeğe benzeyecek şekilde tıraş olmalara işaret etmektedir. Erkeğe benzemeyecek azlıkta, sadece ucundan kesip kısaltmaya şâmil olmamaktadır. Şayet hiç kesmemeye delâlet etmiş olsaydı, Tâc'da "âdet kesme üzere cereyan ediyorsa, kesmesi câiz olur" kaydı olmaz, ayrıca "Askalânî"de de "kadınlara tıraş olmak yoktur. Ancak kısaltmak vardır" hükmü konmazdı.

Hem tesettür kolaylığı, hem de sıhhî bakımdan tercih edilen saç kesmeye ait bilgim budur. Mes'eledeki iki cihet ayrılırsa, yanlış anlamalar da önlenir sanırım.

ESTETİK AMELİYAT YAPTIRMANIN HÜKMÜ NEDİR?

Çirkinlik bakanların hemen dikkatini çekiyor, bakılana da küçüklük hissi veriyor, kompleksten kurtulamıyorsa, bu kimse ameliyatla durumunu düzelttirebilir.

Efendim, bir kardeşimiz hanımının burun yapısına kafasını takmış, bunun bir ameliyatla düzeltilmesini istemiş. Yoksa ailesine olan bağı kopacak, kendini başka tarafa yönelmiş bulacakmış. Ancak bu niyetini hanımına açıklamamış. Duyunca üzülür, başka türlü düşünür diye. Ne var ki, çok da sabredememiş, nihayet bir gün ağzından kaçırıvermiş. Hanım duyunca şoke olmuş. Dernek beni ihmal edişinin sebebi buydu, diyerek hemen ameliyata gidilmesini istemiş. Bu defa da bey vazgeçmiş. Bir vebal, bir manevi mesuliyet söz konusu olur diye. Ne var ki, hanımın ısrarı ileri safhaya varınca tutmuş, ameliyata karar vermiş ve yaptırmışlar. Yani meseleleri bitmiş.

Hal böyle olunca ne benim verecek cevabım, ne de kendilerinin soracak bir soruları kalmış. Çünkü estetik ameliyat yapılmış, sıkıntıları da bitmiş. Ancak, bize göre öyle. Beye göre asıl sıkıntı bundan sonra başlamış. Bey şimdi düşünüyormuş ki, bu estetik ameliyatın günahı vardır. Bu günahı ben işledim, ben yaptırdım. Bunun vebali ne olacak?..

Bunalıma kadar gitme durumu bu düşünceden kaynaklanmış. Şimdi suali şuymuş:

– **Ben çok kötü bir şey mi yaptırdım? Bunun vebali çok mu büyük? Hangi hallerde estetik ameliyat yaptırılır? Düşünceniz nedir? Durumuma çare yok mu?**

Madem olayın bu safhasından sonra da okuyucum görüşümü merak etmiş. Arz edeyim öyleyse. Şöyle ki:

İnsanın bir fıtrî görünüşü vardır. Her insanda olabilen

görünüş. Burun uzun olabilir, kaş, göz şöyle ya da böyle bulunabilir? Her insanda farklı şekiller, ayrı özellikler olabilir. İnsanın yapısı böyle. Bu görünüşlere ilk bakışta kimsenin kafası, gözü takılmaz. Normal bulurlar.

İşte görünüşü böyle tabii ve fıtrî durumda olanların estetik ameliyat yaptırmalarına hem ihtiyaç yok, hem de cevaz... Çünkü birçok insanda benzeri görünüş ve oluşlar söz konusudur. Garipsenecek bir hal değildir bu.

Şayet durum böyle normal değil de, çirkinlik bakanların hemen dikkatini çekiyor, bakılana da küçüklük hissi veriyor, kompleksten kurtulamıyorsa, bu kimse ameliyatla durumunu düzelttirebilir. Kendisini, yahut da beyini rahatsız eden görüntüyü rahatsızlık vermeyecek şekle getirebilir.

Demek ki, mesele tabii ve fıtrî olanla olmayanın ayrımı meselesidir.

Bu anlayış içinde duruma baktığımızda diyoruz ki:

Şayet yaptığınız iş, ihtiyaç idiyse yapmışsınız, meseleniz bitmiştir. Huzura kavuşmanız gerekir. Daha başka bir vesveseye kapılmaya gerek yoktur.

Eğer ihtiyaç değil de siz ihtiyaç haline getirmiş, veballi bir iş yapmışsanız (ki bunu siz bileceksiniz) artık yapacak başka bir iş yoktur, tövbe istiğfardan başka.

Rabbimiz şirkten başka bütün günahları affedeceğini bildirmiştir. Kalbinize, gönlünüze bakın. Yanlış bir iş yaptığınız hissine giriyorsanız; tövbe, istiğfar edin, vesveseden kurtulun. Vebalinden kurtulunamayacak bir olaymış gibi kafanızı buna takıp kalmayın.

Bir ayette, "sevaplar günahları giderir", buyurulmaktadır. Sevabınızı çoğaltın, hizmete desteğinizi genişletin, şayet bir günaha maruz kalmışsanız ona mukabele edecek binlerce sevap işleyin. Bir günaha bin sevapla karşı koymuş olun.

Biliyorsunuz mahşerde sevabı mı çok, yoksa günahı mı, diye bakacaklar. Sevabı çok olanlar kurtulacak, bir günaha birçok sevapla karşı koymuş olanlar zorda kalmayacaklardır.

Gelin-Damat-Kayınvalide Kayınpeder ilişkileri

KAYINVALİDELERİN KIZLARINA KOCALARI ALEYHİNE TELKİNDE BULUNMALARI DOĞRU MU?

O kuyucum **önce kayınvalidesine koşmuş, sonra ise kaçmış...** Kendisi böyle ifade ediyor durumu. İsterseniz olayı birlikte dinleyelim.

– Kayınvalidemin yakınında bulunursam daha huzurlu oluruz düşüncesiyle yanlarından bir ev kiralayıp yakınlarına yerleştik. Ancak kısa bir süre sonra benim itaatli ve saygılı hanımımda bir sertlik, tepkisellik meydana geldi. Her fırsatta hatalarımı, kusurlarımı sayıp dökerek sık sık münakaşaya başladı. Bu sefer beni bir düşüncedir aldı. Bu hanımda böyle bir tepkisellik yoktu, nereden geliyor diye araştırmaya başladım. Karşıma şu gerçek çıktı. Meğer sık sık bir araya gelen kayınvalide ile kızı, benim kusurlarımı sayıp döküyorlar, kayınvalide de, **kendini ezdirme, hakkını koru, bu kifayetsiz ve beceriksiz adamdan senin neren aşağıdır!..** gibilerden akıl veriyor, telkinlerde bulunuyormuş... Aldığı bu türlü telkinlerden sonra hanım da böylesine tepkiselliğe giriyormuş.

Bunu anlayınca hemen fikrimi değiştirdim, evimi uzaklara taşıma gereği duydum. Bununla kalsam iyi. Bu defa da hanıma yasak koydum. Babasına, annesine gitme yasağı. Bu yasağı halen uyguluyorum. Lakin, **böyle bir yasak koymaya**

hakkın yok, dinimiz ana babayı ziyarete engel olmana izin vermez, günaha giriyorsun, dediler. Zaten ben de bunu sormak için aradım sizi. Ne diyorsunuz? Bu yasağı koymaya hakkım yok mu? Yuvamı yıkmaya yönelik telkinlerde bulunan kayınvalideye gitmesine engel olamaz mıyım?..

* * *

Efendim, önce düzeltilmesi gereken bir noktaya dikkat çekmek istiyorum, sonra sorunun cevabına geçebiliriz.

Şu kesindir ki, **hiçbir kayınvalide yavrusunun geçimini bozmaya, yuvasını yıkmaya yönelik telkinde bulunmaz. Yavrularının mutluluğu anne babanın da mutluluğudur çünkü.**

Bunu böyle bilmeli, anne babalar çocuklarının geçimini bozucu, yuvasını yıkıcı telkinlerde bulunmazlar, diye baştan kabul etmeliyiz. Ancak, bazan kızın annesi damadın kusurlarını sayıp döker, bazen de damadın annesi, gelinin kusurlarını sıralayıp öne çıkarır. Düzeltmek maksadıyla tabii. İşte yıkım da böyle maksadı aşan iyi niyetli konuşmalardan sonra meydana gelir. Nitekim okuyucunun önce kayınvalidesine koşup da sonra kaçmasında da aynısı olmuştur.

Eminim ki, bu kayınvalide, konuştuklarının kızcağızda ne türlü olumsuz hisler meydana getirdiğini bilmiyor; beyine karşı beslediği sevgi ve hürmeti yıktığının farkında olmuyor.

Öyle kayınvalideler biliyorum ki, kızının yanında damadının eksik ve kusurunu asla konuşmaz, kızının sevgisinde bir azalma, saygısında bir çözülme olur diye.

Yine öyle kayınvalideler biliyorum ki, gelinin eksik ve kusurlarını oğlunun yanında asla söz konusu etmez. Aksine ne kadar iyi ve hoş yanı varsa ondan söz eder. Oğlunun sevgi ve saygısını kuvvetli tutmayı düşünür, aradaki bağı çözecek ima ve işaretlerden bile dikkatle kaçınır.

Böylesi kayınvalideler, **kaçılan değil koşulan** kayınvalidelerdir elbette. Şu anda da böyle anlayışlı, muhakemeli ve mantıklı kayınvalidelere muhtacız. Onlar örnek alınıp, misal gösterilmelidir. İstisnalar değil.

Farkında olsa söyler mi böyle sözleri? Yıkar mı yavrusunun yuvasını?

* * *

Gelelim yanlış fikir veriyor zannıyla kızıyla ana babasını ziyaretten men etme konusuna.

Hemen ifade edelim ki, ana baba hakları, hakların hiçbir suretle vazgeçilemez, yok edilemezidir. Bunlar Hıristiyan bile olsalar hakları sabittir. Şu, bu bahanelerle hakları yok sayılamaz.

Yakında iseler haftada bir gün sabahtan akşama ziyaret haklarıdır. **Uzakta, ayrı şehirlerde iseler senede bir defa** aynı haklarını kullanırlar. Onlar gelip gidemezlerse kızları onlara gider, bu hakkını kullanır. **Yanlış fikir veriyor düşüncesi küslüğe gerekçe kılınamaz.**

Din kardeşiyle üç günden fazla küs durmayı yasaklayan bir dinin mensubu olan bey, herhalde valide makamına kâim olan kayınvalide için de bunu geçerli görür.

Burada esas konunun özeti şu olsa gerektir:

Anne makamına kâim olan kayınvalidelerden kaçılmamalı, ama onlar da kaçılacak bir kayınvalide kanaatini de uyandırmamalı, tutum ve tavırlarıyla bu intibaı vermemelidir.

Meselenin özü budur bence.

"NE OLUYOR BU GELİN OLACAK KIZLARA!" DİYE ÇIKIŞTI

Telefonun öbür ucundan feryatlı bir ses:
– **Hocam ne oluyor bu gençlere?**

– Ne oluyormuş ki? diye soruyorum. Cevap veriyor:

– **Bunlar hiç ihtiyarlamayacak mı, hep böyle genç mi kalacaklar?**

Duraklıyorum. Anlıyor anlamadığımı.

– **Şu gelin olacak kızlarımızdan söz ediyorum. Bunlar nasıl terbiye alıyorlar, ne türlü bir anlayışın temsilcisi oluyorlar, aklım ermiyor..** diyerek devam ediyor:

– İki tane delikanlıya sözcülük ettim. Kız tarafına her şeyi açıkça anlattım. Dedim ki:

– **Bu oğlanın bir anası var. Onu sokağa atamaz. Yanında kalacak, kızımız da ona hizmette kusur etmeyecek.**

Bir de baktım renkler attı, fikirler değişti. Son sözlerini söylediler:

– **Biz anasıyla beraber oturamayız. Onsuz olacaksa (evet) deriz, onunla kalacaksa hayır!**

Muhatabım hayretini hala yenemiyor ve ilave ediyor:

– **Peki bu ana ne olacak? Bu evlat anasını, alacağı kızın hatırı için sokağa mı atacak? Bu nasıl anlayış, bu nasıl düşünüş?**

İkinci olayı da şöyle anlatıyor?

– Bir başka genç için de devreye girdik. Gidip kıza talip olduğumuzu anlattım. Delikanlının durumunu da izah ettim:

– **Ana baba vardır. Oğlumuz hürmetli ve saygılıdır. Ana babasını ihmal edemez.**

Gelin olacak kızımızın cevabı kesin:

– Ben ana babasıyla birlikte oturamam!

Ben yine şaşkın ve üzgünüm... Gelip delikanlıya durumu anlattım.

– **Birlikte oturmazsa ayrı ev tutarız. Ancak ayrı ev bizden uzak olmamalı ki, ben sık sık uğrayıp ana babamın hizmetlerinde olayım. Yani aynı apartmanın bir katında biz kalırsak, bir katında da anam babam olmalı..** dedi.

Bunu da gidip kızımıza naklettim. Buna da razı olmadılar.

– Aynı binada olmaz. Onlar başka binada, biz de bir başka binada... Sonra sık gelip gitmelerden rahatsız olabiliriz. Geçimsizlik başgösterebilir!..

Okuyucum yine şaşkın ve hayretli. Bir türlü izah edemiyor bu tutumu. Yine tekrar ediyor:

– Peki bu kızlarımız yarın kendileri de kayınvalide olmayacaklar mı? O zaman kendilerini de evlatlarının reddetmesi gerekmeyecek mi? Bu akıbete şimdiden razılar mı? Bunu hiç mi düşünmüyorlar?

Sonra yine kendisi ekliyor:

– Tabii, ülkemizde artık Amerikan ve Avrupa terbiyesi söz konusu. Öyle terbiyenin böyle neticesi olacak elbette...

ANA- BABA, YAVRUSUNUN YUVASINI YIKAN KİŞİ OLABİLİR Mİ?

Evlatlar, haksız istekte bulunan ana babanın sözlerine uymaya mecbur değiller. Kurulmuş yuva yıkılmamalı, ama ana baba da kırılmamalı; bir münasip dille kendileri aydınlatılma ciheti tercih edilmelidir.

Bir baba ve ana yavrusunun yuvasını bozabilir mi? Aile ocağını söndürmeye yönelik tutum ve tavır içinde olabilir mi?

İlk bakışta insan buna ihtimal veremiyor, hatta hemen cevap da vermek istiyor:

– Hayır bir baba, ya da ana ne oğlunun, ne de kızının yuvasını yıkmak isteyemez, aile saadetini bozmaya yönelik telkinde bulunamaz.

Ne yazık ki beklenen bu olmasına rağmen, olan bu değildir. Kızının yuvasını, oğlunun ocağını bozacak tutum ve tavır içinde olan baba da vardır, ana da..

Niçin mi böyle?

Sebepleri çok ama ne olursa olsun bazı babalar, analar beklenmeyen yanlışa sebep olabiliyorlar.

Şayet gelin kendilerine hoş görünmemişse, isteklerine uygun hareket etmemişse (ki, istenen, uyum sağlamasıdır) bu defa veryansın ediyorlar gelin aleyhine. Bir de bakıyorsunuz ki evlad, hanımı ile ana babası arasında sıkışıp kalmış, kime göre hareket edeceğini bilemez hale gelmiş. Ya ana babanın telkinine uyacak, yuvasını bozmaya yönelecek; yahut da ısrarlı şekilde gelen telkinin altında ezilmeye devam edecektir.

– Sen bu kadını bırak, sana biz daha iyisini buluruz...

* * *

Bir defa ana babalar bilmeliler ki, evlenen oğul artık elleri altında emir eri gibi tuttukları bekar çocukları değildir. Evlenmiştir. Yani artık kendi başına yaşayacak hale gelmiştir. Onun da bir ailesi, onun da bir müstakil hayatı olacaktır.

Siz onu süt çocuğu gibi görmeye, hayatına müdahale etmeye devam edemezsiniz.

Bırakın yakasını, yaşasın müstakil hayatını... Hanımı size hizmet eder, saygıda bulunursa takdir ve tebrike şayan bir tutumdadır. Ama bunu siz beklemeyin, o göstersin, o duysun bu saygı ve hürmeti.

Şayet dini ölçülerle zorlayacak olursanız karşınıza şu gerçekler çıkar:

– Gelin, sizinle birlikte yaşamaya mecbur değildir. Ayrı ev isteyebilir. Beyinin gücü yetmiyorsa aynı evde ayrı yaşayacağı oda bile isteyebilir. Bu odanın müstakil ev gibi özelliği de olacaktır...

Gelin, Beyinin babasına, anasına hizmete etmeye, arzularına uymaya mecbur değildir. Ancak uyum göstermesi, anlayışlı davranması elbette idealdir. Bu da zorla olmaz. Öyle ise artık elinizin altında bulundurmaya alıştığınız oğlunuzu, gelininizi birazcık bırakın, hayatlarını yaşasınlar. Bir gölge gibi takip ederek kendinize isyan ettirmeyin, hürmeti kendi-

liklerinden duymalarını bekleyin, zorla duyurmaya çalışmayın.

Şu satırların yazılmasına sebep olan bir konuşmanın özetini arz edeyim, sizler de ibretle bakın olaya.

Kızcağız bakın neleri nasıl anlatıyor:

– Hocam, babam evimize geldi, beyimle tartıştı. Ondan sonra elimden tutup beni evine götürdü. Beyime, 'Sana kız filan yok, bekle, gör' dedi. İki tane oğlum, şu anda beyimin yanında, ben babamın bedduasından korktuğum için babamın evinde beklemekteyim. Ne olacak benim halim? Bir tarafta beyim, bir tarafta babam. Babamın bu tavrı doğru mu?..

Siz böyle baba gördünüz mü hiç? Damadı ile bir konuda tartışacak, kızınca da kızının elinden tutup tekrar geriye döndürecek. İki tane de torun geride anasını bekleyecek...

* * *

Bir de şu ananın telkinine bakın:

– Oğlum, ben bu gelini beğenmiyorum. Hep kendi başına hareket ediyor, beni dinlemiyor. Sen bunu götür, babasının evine bırak, sana dünya güzelini bulurum ben...

Bunlar kızının, oğlunun yuvasını yıkmaya yönelik yanlışlar... Hem de ana babadan beklenmeyen yanlışlar.

Evlatlar, böylesine haksız istekte bulunan ana babanın sözlerine uymaya mecbur değiller. Kurulmuş yuva yıkılmamalı, ama ana baba da kırılmamalı, bir münasip dille kendileri aydınlatılma ciheti tercih edilmelidir.

Ana babanın istekleri haklı olursa uyulur, olmazsa uyma mecburiyeti söz konusu olmaz. Bu konudaki beddualarý da tutmaz. Çünkü haklı değiller. Haklı olmayan beddualar etkili olmaz.

ÖZ ANNE-BABADAN BAŞKASINA ANNE-BABA DENİLEBİLİR Mİ?

Kayınpeder ve kayınvalideler damatlarından ille de "baba-anne" diye hitap beklememeli; anne baba ifadelerini saygı ve hürmetin tek şartı gibi görmemeliler..

Hiçbir evlat annesi ile babasını geriye itip başka anne babayı onların önlerine geçirmek istemez. İnsanın yaratılışında yer alan temel duygudur bu. Her evladın kendi annesi, babası kendisi için en önde olur. Onların önlerine başka anne babaları geçiriyor intibaı vermekten çekinmesi gerekir..

Çünkü en önde tuttuğu gerçek anne babaya dayanarak kendi kökünü, neslini korur; namahremlik sınırları, miras olayları, akraba yakınlıkları gibi tüm hukuki sorunlar hep gerçek ana babanın en önde görünüp bilinmesiyle hükme bağlanır.

Nitekim evlat edinmelerde bile çocuğun gerçek anne babasının inkar edilip unutturulması, günün birinde evlenecek olan bu çocuğun kendi anne babasının çocuklarıyla evlenme ihtimalini hep hatıra getirir. Muhtemeldir ki evlendiği kimse, unutturulduğu kendi öz ana babasının çocuklarından, ya da yakınlarından biri olsun. Nikah düşmeyecek bir yakınıyla evlenmiş bulunsun. Bunun için **evlat edinenler ve evlatlık olanlar, gerçek anne babayı kaybetmenin mahzurlarını hatırlayarak kökene ait bilgiyi hep muhafaza etmeleri gerekir.**

Osmanlı, bu konuda öylesine titizlik göstermiştir ki, gerçek anne

babanın şaibe altına girmemesi, hissi bir rahatsızlık ta meydana gelmemesi için hanımın annesine anne, babasına da baba dedirtmemiş, bunun yerine fevkalade hürmetli ve saygılı güzel bir tabir bularak (kayınbaba-kayınvalide'yi tercih etmiş, asırlar boyu da bu hürmetli tabirler benimsenerek kültürümüzde yerine yerleşmiştir. Nitekim oğullarının (kayınvalide-kayınpeder) tabirlerini kullanmalarından hiçbir anne baba da gizli bir rahatsızlık duymamış, Türklere mahsus bir hürmet ifadesi olarak yan etkisiz iftiharla söylene gelmiştir.

Ahzab suresi ayet (5)de: "çocuklara ana babalarının ismiyle hitap edin, onları başka ana babalara mal etmeyin." manasına gelebilen ikazdan da bu işari manayı çıkarmak mümkündür.

Bu itibarla kayınpeder ve kayınvalideler damatlarından ille de "baba-anne" diye hitap beklememeli, anne baba ifadelerini saygı ve hürmetin tek şartı gibi görmemeliler.. Kayın valide kayın peder tabirlerini yeterli bir hürmet ifadesi olarak kafi bulmalı, bu tabirlerin de zaten valide ve peder makamına kaim olanlar demek olduğunu unutmamalılar.

Aslında **mühim olan hürmet ve saygıdır. Baba, anne demeseler de onları baba, anne makamında görmeleri yeterlidir.** Nitekim ecdadımız da baba ve anne dememiş ama baba anne makamında görmüş, kayınbaba ve kayınvalide tabirlerini nesillerine intikal ettirerek gelmişlerdir. Böylece de gerçek anne babaların geriye itiliyoruz duygusuna girmelerini önlemiş, onların gizli rahatsızlığına da mani olunmuş, akrabalar arası muhtemel rekabete de fırsat verilmemiştir.

Hemen ilave edelim ki alışkanlık eseri anne, baba denmesi de yasaklanmamıştır.

DAMAT KAYINVALİDEYE ANNE DİYEMEZSE SAYGISIZLIK OLUR MU?

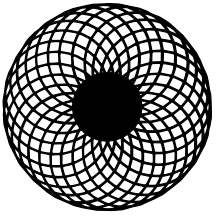

Bence mühim olan, anne-baba hitabı değildir. Belki esas olan, ister gelin olsun isterse damat, onlara karşı anne-baba gibi hürmetli davranmaları, saygılı muhatap olmalarıdır. Olması icabeden, beklenen budur.

İnsanlar bazen bir pire için bir yorgan yakar, bir hiç yüzünden de bir yuva yıkar.

Okuyucum Hayriye Hanım'ın mektubundan bu tekerlemeyi hatırladım ister istemez. Bakın bir yuva nasıl bir sebeple huzursuz oluyor, ne türlü bir mesele yüzünden yıkıma gidebiliyor?..

Hayriye Hanım, gelin geldiği evde beyinin annesine anne, babasına da baba diye hitap edebiliyormuş. Bu konuda bir zorluk çekmiyormuş. Ancak beyi o kadar rahat değilmiş bu hususta. Ne kayınpedere baba diyebiliyormuş, ne de kayınvalideye anne diyebiliyormuş. İşte huzursuzluk da bu yüzden çıkıyormuş.

Zaman zaman Hayriye Hanım'ın anne-babaları kendilerine anne, baba diye hitap etmeyen damatları için:

– Ne saygısız, ne görgüsüz, ne kibirli biri... diye söyleniyorlarmış.

Damat da bu sözleri duyunca evlerine gitmek istemiyor, yakınlık duymuyormuş. Böylece ailede bir huzursuzluk başgösteriyormuş. Durumu bize yazma gereği duymuşlar.

– Siz ne dersiniz? diyorlar. Damadın, yahut da gelinin anne, baba diye hitap etmeyişleri bir saygısızlık sayılmaz mı? Böyle hitap etmeye mecbur değiller mi?

* * *

Efendim, başta söylediğim sözü burada bir daha tekrar edeceğim nerdeyse. İnsan bu kadar basit, bu kadar mühim olmayan bir meseleyi büyütür, aile içinde bir huzursuzluk sebebi haline getirir mi, bilemiyorum. Bunun mesele edinilmesi, bize yazacak kadar büyütülüp mühimsenmesi, "bir pire için bir yorgan yakmak, bir hiç yüzünden bir yuva yıkmak" tekerlemesini hatırlatıyor ister istemez.

Önce şu hususa bir göz atalım:

İster gelinin olsun, isterse damadın, kayınpeder ve kayınvalideye mutlaka anne, baba diye hitap etmeleri hususunda dinî bir emir mi var ki, bunu göremeyenler bundan rahatsızlık duyuyor, temel İslâmî bir hükmü terkediyorlarmış gibi tepki gösteriyorlar? Bunu anlamak biraz zor gibi geliyor bana. Bu bir örf, âdet ve anlayış meselesidir. Kimi yerde gelinler de, damatlar da bunu rahatça söyleyebilirler. Anne-baba diye hitapta bulunabilirler. Kimi yerde de kendi anne, babasının bir bakıma inkârı mânâsına geliyor gibi bir vehim gelir insanın aklına. Bu yüzden rahatça aynı kelimeleri teleffuz etmeyebilirler.

Bence mühim olan, anne-baba hitabı değildir. Belki esas olan, ister gelin olsun isterse damat, onlara karşı anne-baba gibi hürmetli davranmaları, saygılı muhatap olmalarıdır. Olması icabeden, beklenen budur. Saygısını, hürmetini terketmeyen bir gelin, yahut da bir damat, ne türlü kolayına geliyorsa öyle hitapta bulunabilir. Muhitin örf, âdetine uymak da isabetli olur.

Şayet Osmanlı'nın örf, âdeti olan baba, anne diye hitap etme alışkanlığı muhitte olanca kuvvetiyle sürüyorsa, buna uymaya gayret edilir; baba, anne diye hitap etmeye uğraşılır. Ama dili varmıyor, kendini ikna edemiyorsa dinin kesin bir emrini terkediyormuş gibi bakılmaz olaya. Belki bir örf ve âdet ihmali diye düşünülür, ailenin huzuru esas alınır.

Bu konuda bazı oğlan anne-babaları, bir rahatsızlık içine de girebiliyorlar. Oğullarını ellerinden almış gibi görünen gelinin, bir de oğullarına yeni bir anne-baba getirmiş gibi olması, onları rahatsız edebiliyor. Kendilerinden başka birine oğullarının anne, baba diye hitap etmesini yadırgayabili-

yorlar. Buna gerek olmadığı, böyle düşünmek yanlış olduğu halde hissen böyle düşünebiliyorlar. Bu durumda **oğulun, gerçek anne-babasını rahatsız etmemek için hitaplarına dikkat etmesinde fayda vardır.**

Ancak gerek ayetlerde, gerekse hadislerde bu konuda ne bir emir, ne de bir yasak görünmemektedir.

GELİN, KAYINVALİDE VE KAYINPEDERE BAKMAYA MECBUR MU?

Beyinin mutluluk ve huzuru hanımın da mutluluk ve huzuru olacağından bir hanımefendi mümkün olduğu kadarıyla beyinin ana babasına hizmette kusur etmemeye gayret gösterir. Böylece ailenin mutluluğunu, huzurunu sağlamaya katkıda bulunmuş olur.

Gelin kocasının ana babasıyla aynı yerde kalmaya, onlara bakmaya (hukuken) mecbur değildir. Ama (diyaneten) hizmet etmesi tavsiye edilir.

Beyinin imkanı elverdiği nispette ayrı ev, yoksa ayrı oda dahi isteyip ayrı yerde kalabilir, hizmet etmeye zorlanamaz..

Ancak beyinin mutluluk ve huzuru hanımın da mutluluk ve huzuru olacağından bir hanımefendi mümkün olduğu kadarıyla beyinin ana babasına hizmette kusur etmemeye gayret gösterir, böylece ailenin mutluluğunu, huzurunu sağlamaya katkıda bulunmuş olur.

Çünkü hiçbir evlad ana babasını ihmal etmez, muhtaç oldukları zaman onların hizmetine koşmaktan geri durmaz.

Mutlaka ana babasına hizmet edecek, onların mutluluğuyla mutlu, mutsuzluğuyla da mutsuz olacaktır.

Hanım hukuki hakkını kullanıp ta kayınvalide ve kayınpederine hizmetten uzak kalması beyinin mutsuzluğu-

na sebep olup sevgi azalmasına vesile teşkil edecektir. Bir hanım da, bunu istemez elbette.

Kaldı ki bugünün gelinleri yarınların da kayınvalideleridirler. Onlar bugün kayın validelerini ihmal edince yarın kendilerinin de ihmal edilmeye müstehak olacakları aşikardır. Öyle ise hukuken olmasa da diyaneten istenen bu hizmet işlerini, gelinler ihmal etmemeli, bir gün kendilerinin de aynı şekilde hizmete, hürmete muhtaç hale geleceklerini unutmamalılar.

Ayrıca bu gibi iyilikler karşılıklıdır. Bugün kendisi beyinin ana babasına hizmet eder, yarın da beyi kendisinin ana babasına hizmet eder. Hiç belli olmaz; kim kime ne zaman ne şekilde muhtaç hale gelecektir. Asıl vefa ve sadakat ta böyle günlerde belli olur zaten.

Kaldı ki bu hizmetler de yabancıya değil; ana baba makamına kaim olan kayınvalide ile kayınbabaya yapılmaktadır. Öz ana baba olmasa da ana baba yerine geçenlerdir bunlar..

GELİNLE KAYINVALİDENİN ARASINI DÜZELTEN BÜYÜ VAR MI?

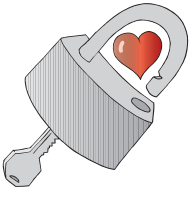

Hürmet eden hürmet görür, saygı gösteren saygı görür. Bu hem gelin hem de kayın valide için böyledir. Taraflar sevgi ve saygılarını basit söylentilerle yitirmemeliler ki, bir pire için bir yorgan yakmasın, bir yuva yıkmasınlar!

Gelin olacağı günlerde babasıyla annesinden hep aynı ikazı dinlemişti:

– Bak kızım, artık senin annen de baban da varacağın evdeler. Beyinin babası baban, annesi de annendir. Bize olan itaat ve hürmetin artık onlara yönelecek, böylece vardığın

evde mutluluk duyacak, itibar göreceksin! Sakın kayın babanla kayın validene hürmette kusur etme!..

Bundan dolayı baştan kayın babasına hep babası gibi hürmet duyuyor, kaynanasına da annesi gibi hizmet edip saygı gösteriyordu.

Onlar da bu hürmet ve hizmete aynı sıcaklıkta karşılık veriyor. Öz kızları gibi gelinleri bağırlarına basıp, sevgi ile kolluyorlardı. Bunun böyle olması da normaldi. Saygı gösteren elbette saygı görecekti. Ne var ki, gelin hanım bir defasında **"Yaşlılar gençlerin halini pek düşünmüyorlar, hep kendi dünyalarını yaşıyorlar"** diye bir söz kaçırmıştı ağzından. Bu söz kayınvalideye ulaştırılınca, o da: **"Zamane gençleri yaşlıların halini hiç anlamıyorlar, hep kendi savurgan hayatlarını düşünüyorlar"** diye karşılık vermişti. İşte bu gibi gereksiz söylentiler eski sevgilerini zaman içinde yok etmiş, karşılıklı rahatsızlıkları bile başlatmaya yetmişti.

Hatta, gelin hanım bir ara o hale geldi ki, artık yaşlı kayınvalidesi, ne derse ona kızıyor, yüksek sesle cevap veriyor, o da aynı sertlikte karşılık veriyor, sık sık gerilimler yaşıyorlardı evde. Gelin hanımın aklına, kendisini istemedikleri yolunda vesveseler gelmeye başladı. Aynı vesvese kayınvalideye de geldi. O da gelinin kendisini istemediğini düşünüyordu artık.

Mahallede, kimine göre okuyucu, kimine göre de büyücü olarak bilinen bir Firaset Teyze vardı. Böyle konulara okur, büyü yapar, çareler bulur diye biliniyordu.

Gelin hanım, Firaset Teyzeye koşma gereği duydu. Derdini yana yakıla anlattı:

– **Artık iyice inandım ki kayınvalidem beni istemiyor. Kocamdan ayırmayı dahi düşünüyor, çok kötü davranıyorlar. Ne yapacaksan yap, beni kayın validemin kötülüğünden koru. Okuyacak mısın, büyü mü yapacaksın. Kendisine karşı duyduğum güven ve sevgi tümüyle yok oldu.**

Firaset teyze soğukkanlıydı. Önce biraz düşündü, sonra

da geline hem akıl hem de teminat vererek dedi ki

– Ben ona bir müddet okuyarak öyle bir büyü yapayım ki, kısa zamanda hastalanarak mezarlığı boylasın. Ancak, dedi Firaset Teyze; senden kimsenin şüphelenmemesi için bu günden itibaren ona hürmette kusur etme, hep iyi davran ki, ölünce kabak senin başında patlamasın. Ölümüne senin sebep olduğun söylenmesin! Bugünden itibaren ben okumaya başlayacağım. Sen de hürmet ve hizmete başla.

Gelin hanım, teşekkür ederek ayrıldı. Gelir gelmezde tutumunu değiştirip kayınvalidesine hizmete yöneldi. Hep hürmetli, saygılı davranmaya başladı.

İşte bu günlerden sonra evde havalar da değişmeye başladı. Sert ve tepkili kayınvalide gitmiş sevgi ve şefkat dolu bir kayın valide görünmeye başlamıştı. Son günleridir diyerek nasıl gelin hanım kayınvalidesine annesi gibi hizmet ediyorsa, o da kendisine kızı gibi bakıyor, aynı sıcak ilgiyi gösteriyordu. Bir müddet tereddüt içinde kaldı. Acıma duyguları belirmeye başladı içinde. Böyle kayınvalidenin ölmesi için büyü yaptırılır mı, buna Allah razı olur mu, bu insafsızlık değil mi? diye kendini suçlamaya yöneldi. Bir müddet vicdanında mücadeleden sonra daha fazla dayanamadı. Doğruca Firaset Teyzeye koştu. Nefes nefese yalvarmaya başladı:

– Kayın validem değişti. Artık bana kendi kızı gibi bakıyor. Ben de ona kendi annem gibi nazar ediyorum. Ne olur ölümüne okumayı kes de yaşaması için oku artık.

Firaset Teyze tebessüm ederek cevap verdi:

– Kızım okuma yazma diye bir şey yok ki zaten. Ben ne okuyucuyum ne de büyücü. Ben Firaset Teyzeyim Firaset! Firaset nedir biliyor musun?

– Biliyorum, senin adın.

– Hayır dedi. Firaset, benim adım değil sıfatımdır. Peygamberimiz **"Müminde firaset sıfatı bulunur, bakınca olayın arkasındaki gerçeği görür"** buyurmuştur. Ben de firasetle bakınca, aranızda laf getirip götürenlerin karşılıklı sevginizi yok ettiğini, bir birinizden şüpheye düştüğünüzü anla-

dım. Bunun çaresinin ise şüpheyi yok edecek hizmet ve hürmet olduğuna kanaat getirdim. Sana onun için **"ölümüne okuyacağım, sen de hizmette kusur etme, ta ki senden şüphelenmesinler"** diyerek seni kesin hizmet ve hürmete yönelttim. Sen hizmete başlayınca senden duyduğu şüphe yok olacak, o da sana sevgi duyup, ilgi gösterecek, aranız düzelecek. Sonra sen de gelip benden büyüden vazgeçmemi isteyecektin. Nitekim öyle de oldu.

Kızım şunu iyi bil ki, benim ne okuma büyüm var, ne de yazma sihrim. **Büyü de sihir de sizin karşılıklı tutumunuzu düzeltmenizde, şüpheye yer vermeyecek derecede saygılı davranmanızdadır.**

Sen kayınvalidene karşı değiştin. O da senin tavrına göre tavrını değiştirdi. Her şey karşılıklıdır. Hürmet eden hürmet görür, saygı gösteren saygı görür. Bu hem gelin hem de kayın valide için böyledir. Taraflar sevgi ve saygılarını basit söylentilerle yitirmemeliler ki, bir pire için bir yorgan yakmasın, bir yuva yıkmasınlar!.

– Ne dersiniz Firaset Teyzeye? Düşünmeye değer mi yaptığı büyü?

Kadın Hakları

İSLÂMIN BAŞINDA TOPLUM VE AİLEDE KADININ YERİ NASILDI?

İslamın başında kadının yerini incelerken Hazret-i Ömer'in bir itirafını düşünmemiz gerekiyor. Diyor ki bu büyük insan:

– Biz İslamdan önce kadınları adam yerine koymazdık. İslam gelince onlara hem ayetlerde hem de hadislerde yer verdi, erkekler gibi haklarından bahsedildi. Ondan sonra biz de kadınların hakları olduğunu düşünür olduk!. (Buhari-Müslim)

Bir tespit de oğlu Abdullah'dan. O da şöyle açıklamıştır kadınların durumlarını:

– Biz kadınlar hakkında ileri geri konuşmaktan korkar olduk vahiy gelir de bizi suçlar diye!. (Buhari)

Demek ki İslam, kadınları, değer verilmeyen varlıklar olmaktan çıkarıp ayetlerle hadislerle hakları anlatılacak kadar Allah yanında itibarı olan insan olduklarını ifade etmiş, sosyal hayatta erkekler gibi onların da yerlerini almalarını sağlamıştır.

Nitekim İslamın ilk günlerindeki hanımlar toplumdaki yerlerini o kadar rahatlıkla almışlar ki haftada bir erkekler gibi cumaya gitmekle kalmamış, günde beş vakitte cemaata iştirak edenler olmuştur. Hatta, ilk günlerde erkeklerle aynı kapıdan mescide girip çıkmışlar, ama meydana gelen izdiham sebebiyle Efendimiz daha sonra hanımlar için ayrı kapı açtırmıştır. Bu kapı halen Mescid-i Nebide (Babun-nisa)

adıyla varlığını koruya gelmiştir..

Camide erkeklerin hemen arkasında saf tutan hanımlar gerektiğinde sorularını buradan sormuş, cevaplarını da dinlemişlerdir. Ne var ki erkeklerin de bulunduğu mecliste her türlü özel sorularını sormada zorlandıklarından Efendimizden, kendilerine özel bir gün ayırarak kadınları bilgilendirmesini istemişlerdir. Bu istekleri de kabul edilerek haftada bir gün Efendimizden özel bilgi alma hakkını da kazanmış; böylece hanımların İslam kültürüyle aydınlanmalarını sağlamışlardır. Bu sıralarda meydana gelen samimi ortamda Resûlüllahı o kadar yakından takip etme imkanı bulmuşlar ki, bir hanım Kaf suresini sadece Resulüllahın okuyuşlarını dinleyerek ezberleme imkanı dahi bulmuştur.

Bu sıralarda mescidde son derece özgür bir öğrenim ortamının da meydana geldiği anlaşılmaktadır. Nitekim Hazret-i Ömer'in Cuma hutbesini dinleyen bir hanım:

– Hanımların mehir miktarını yüksek tutmayın! manasındaki sözlerine bulunduğu yerden itiraz seslerini yükselterek cevap verme cesaretini dahi bulmuş:

– Allahü azimüşşan Nisa suresindeki ayetinde mehre sınır koymazken, Ömer hangi hakla hanımların alacakları mehre sınır getiriyor? diye çıkışabilmiştir. Halife de bu çıkışa asla sert mukabele etmeyip tam aksine:

– **Hanım isabet, Ömer ise hata etti!** diyecek kadar fazilet göstermiştir..

Celadet ve şiddetiyle tanınan Hazret-i Ömer, cami içinde verdiği bu hoşgörü örneğiyle kalmamış; cami dışında da hanımlara değer vermiş, bilgili ve becerikli bir hanım olan **Şifa hatunu** da çarşı, pazarı denetlemekle görevlendirmiş, bir nevi belediye zabıta memurluğu yaptırmıştır.

İlk günlerde barışta böylesine hayatın içinde yer alan hanımlar, savaşta da geri kalmamışlar Uhud gazasında Aişe validemizle Ümmü Süleym cephe gerisinde hizmetlerde bulunmuşlardır..

Hayber gazasına ise tam yedi kadın birlikte iştirak etmişlerdir.

Ümmü Atıyye adındaki sahabiye ise tek başına tam yedi savaşa katıldığını anlatmıştır.

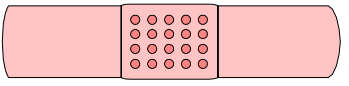

Bu hanımlar cephe gerisinde gazilere su taşımış, yemeklerini hazırlamış, yaralarını sarmışlardır. Hatta İslamda ilk hastabakıcı hanımın adının Rüfeyde olduğu tespit edilmiştir. Mescide kurulan yaralıların çadırında bu fedakar hanım, şefkatle hizmet etmiş, sonrakilere hemşirelik örneği vermiştir.

Efendimizin süt halası Ümmü Haram ise bir başka ibret vesikası. Efendimizden, ümmetinden bir mücahit grubun deniz yoluyla Kıbrısın fethine çıkacağı haberini dinleyince, kendisinin de onların arasında bulunup hizmet etmesine dua etmesini istemiş, yapılan dua kabul olmuş olacak ki, hicri (28) de Hazret-i Osman (ra) zamanında çıkılan Kıbrıs seferine kocası Übade bin Samit'le hem de seksen yaşını geçmiş olduğu halde katılmış, fetih sırasında Larnaka yakınlarında bineğinden düşerek şehid olmuştur. Osmanlılar buraya (I57O) de bir türbe yapmış Hala Sultan türbesi diye bilinen, Eyyup Sultan gibi ziyaretgah olan bu türbeyi civardan geçen Osmanlı donanması de top atışlarıyla selamlayarak geçmeyi bir vefa borcu olarak adet edinmişlerdir.

Sözün özü:

İslam'ın ilk günlerinde hanımlar toplumdaki yerlerini rahatça almışlar, örneklerini verdiğimiz, veremediğimiz daha nice olaylarla da sadece barışta değil savaşta da mühim hizmetlerde bulunmuşlardır.

Ancak daha sonraları durum değişmiş, bir takım gelenekler, hanımların haklarını daraltmış, bu daraltmayı da İslamın emri gibi gösterenler çıkmış, İslam kadını hapsetmiştir diyebilmişlerdir.

SAHABİ HANIMLARIN SAVAŞLARDAKİ HİZMETLERİ

Silahlı Mekke müşrikleri Medine'nin yanı başındaki Uhud'a kadar gelmişlerdi. Maksatları toprak kazanmak değil, bir inancın mensuplarını yok etmekti. Durum böyle olunca yok etmek istedikleri inancın mensupları da sayı bakımından az olmalarına rağmen bunlara karşı koymakta tereddüt etmediler. Efendimizin kumandasında Uhud'da, mütecaviz müşriklere karşı koyarken, hanımlar da savaştan geri kalmamış; birer ikişer halde bu hizmette yer almayı dini ve vatani bir görev bilmişlerdi.

Hanımların savaştaki bu fedakarlıklarını, olayın içinde bulunan şahitlerden dinleyelim isterseniz. İlk dinleyeceğimiz insan da, Hazreti Enes olsun. Şöyle anlatıyordu Uhud'da annesinin de içinde bulunduğu sahabi hanımların hizmet ve fedakarlıklarını:

– Uhud'da çok zor anlar yaşamıştık. Bir ara öyle olmuştu ki Resulüllahın yanında on iki kişi kalmıştı. Bir de bazı hanımlar.. Bunların içinde Efendimizin hanımı Aişe ile benim annem Ümmü Süleym de vardı. Kimi hanımlar mücahitlere, düşmana atacakları oku taşıyor, kimileri de geriden su getirip susuzluktan halsiz düşmek üzere olanlara kırbalarla su yetiştiriyordu. Bu sıralarda yaralanıp da su içemeyecek halde sıcak kumların üzerinde yatanların da ağızlarına su boşaltıyor, yüzlerini gözlerini ıslatarak biraz daha dayanmalarını sağlıyorlardı."

Bir de Efendimizle birlikte tam yedi savaşa katılmış olan Ümmü Atıyye'yi (ra) dinleyelim. Bakalım o ne hizmet görüyordu katıldığı bunca savaşlarda. Şöyle anlatıyordu O da:

– Allah Resulüyle savaşa katıldım. Ben meydanda kurulmuş olan çadırların arasında dolaşır, yemeklerini pişirir, elbiselerinin yırtıklarını diker, yamalarını yamar, yaralıların yaralarını sarar, en çok da bunalanlara su yetiştirirdim. Bilhassa hasta olanlarla yaralananların bizim hizmetimize ihtiyaçları çok fazla olurdu. Bu hizmetlerimiz Allah Resulü tarafından da hep takdirle karşılanırdı".

Hanımların savaştaki bu hizmetleri başta Efendimiz (sav) Hazretleri olmak üzere öylesine takdir edilir, unutulmazdı ki yıllar sonrasında da bu gayretin sahiplerine hep öncelik tanınır, göstermiş oldukları fedakarlıkları hep değerlendirilirdi. Nitekim bir defasında Hazret-i Ömer (ra) Medine'de ihtiyaç sahibi hanımlara elbise dağıtıyordu. Bir tane de elinde artmıştı. Bunu görenlerden biri:

– Bu kalan elbiseyi de hanımınız Ümmü Gülsüm'e verseniz, dedi. Halife:

– Düşünüyorum, dedi. Buna layık olan hangi hanımdır diye de, hep şu Ümmü Sülayt aklıma geliyor, hak onun olduğuna inanıyorum.

– Ümmü Sülayt ne yapmıştır ki Ümmü Gülsüm'e tercih ediyorsunuz? dediler.

Şunları anlattı Hazret-i Ömer:

– Biz Uhud'da çok zor anlar yaşadık. Böylesine tehlikeli anlarda Ümmü Sülayt koşarak gider, kırbaları doldurup getirir, susuzluktan yere düşmek üzere olanlara kırbalarla su dağıtırdı.

Çarpışma sırasında yırtılmış, sökülmüş elbiseleri de hemen oracıkta bir anda yamar, diker, yine giyilecek hale getirir, perişanlıktan kurtarırdı. Onun bu fedakarlığını unutmak büyük bir vefasızlık olur. Onun için tercihe layık görüyor, hak bu Uhud kahramanının diyorum."

Savaşlarda hayatını tehlikeye atarak hizmet etmiş olan hanımları, Halife Ömer hiçbir zaman unutmaz, onları hep kollamayı bir vefa borcu olarak görürdü. Bunu halifeliğinin devamı müddetince hep gösterdi.

Bir defasında dağıtılmak üzere yine giyim eşyası getirmişlerdi hayır sahipleri. Bir tane elbisenin ise yeni ve çok değerli olduğu anlaşıldı. Bu sırada çevreden teklifler geldi:

– Bunu yeni evlenmiş olan oğlunuz Abdullah'ın hanımı Safiye'ye (gelininize) verseniz uygun olur. Elbise pek güzel. Abdullah da yeni evli.

Hazret-i Ömer'in cevabı tereddütsüzdü:

– Bu elbiseyi dediğinizden daha hayırlı bir hanıma vereceğim. Bu hanım Uhud kahramanlarından biri olan Nüseybe'den başkası değildir, dedikten sonra şöyle devam etti:

– Resulüllahdan (sav) bizzat dinledim. Buyurdu ki:

– "Uhud gününde tehlike çok fazla büyümüş, müşrikler bana çok yaklaşmışlardı. Bu sırada baktım bir hanım hayatını hiç düşünmeyerek bir sağımda bir solumda koşuşturuyor, yaklaşan müşriklere karşı koymaktan çekinmiyordu. Bu hanım, Kab'ın kızı Nüseybe'den başkası değildi".

Hazret-i Ömer sözünü şöyle bağladı:

– İşte ben beğendiğiniz bu elbiseyi Nüseybe'ye layık görüyorum.

Evet, sahabi hanımlar böyle hizmet ediyor, böyle de vefa görüyorlardı. Bilmem bize verilen ders var mı bu hizmette ve bu vefa örneklerinde.

PEYGAMBERİMİZ KADIN DÖVMEYE NE GÖZLE BAKIYOR?

Resûlüllah Efendimiz, kendi sünnetinde, özel hayatında asla dövme örneği vermemiştir.

Kur'an–ı Kerim'in en canlı ve sarsılmaz müfessiri, yorumcusu Peygamberimiz (sav)'dir. Kur'an'da geçen kelimeleri O'ndan daha doğru ve net şekilde anlayan birini düşünmek mümkün değildir.

Öyle ise kadın dövme konusunda Peygamberimiz (sav)'in aile hayatına bir bakalım. O'nun bunca sıkıntıları birlikte yaşadığı aile hayatında var mı böyle bir vurma olayı?

Efendimiz (sav)'in aile hayatında dövmeyi hoş görmeyi bir yana bırak; dövmeyi yasaklayan nice irşad ve ikazlarını görmek mümkündür.

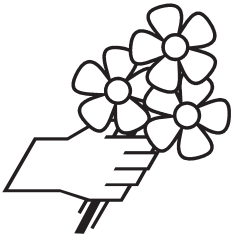

Akşam yatağına alıp da birlikte yatacağı ailesini gündüz döven adamı ayıplayan sözlerinden sonra şöyle buyurmuştur:

– **Bana göre sizin hayırlınız, ailesine hayırlı olan, anlayışlı sabırlı hoşgörülü davranandır.**

Bundan sonra anlayışlı davranma örneğini de bizzat kendi yaşadığı aile hayatından şöyle vermiştir:

Bir defasında Aişe validemizle bir konuda anlaşamamışlardır. Aişe validemiz **öyle değil şöyle** der. Efendimiz de **hayır öyle değil böyle** der.

Akla gelir ki Efendimiz (sav) sert bir karşılık vererek hanımını susturup sonucu dediği şekle bağlamıştır. Hayır, gerçek öyle değildir. Efendimiz'in teklifi şöyle olur:

– **Aişe! Sen öyle değildir böyledir diyorsun; ben ise hayır öyle değil şöyle, diyorum. Bu işin sonu nasıl olacak? İstersen babanı çağır, durumu ona anlatalım, onun**

hakemliğine razı olalım. O ne derse öyle olsun. Razı mısın?

"Elbette," diyen Aişe validemizin babası Hz. Ebu Bekir gelir, aralarında hakem olur.

İşte bu sırada ibretli bir diyalog cereyan eder:

Efendimiz (sav):

– **Sen mi önce anlatacaksın ben mi?** diye sorduğunda Aişe validemiz:

– **Sen anlat; ama doğru anlat!** deyiverir.

Bu "doğru anlat", sözü baba Hazreti Ebu Bekr'in beyninde şimşek gibi patlar ve der ki:

– **Allah'ın Rasûlü eğri de anlatır mı ki böyle bir şart ileri sürüyorsun?**

Bundan sonra elini kaldırıp kızına vurmak isteyen babaya Efendimiz (sav)'in ikazı şöyle olur:

– **Ya Eba Bekir, biz seni buraya aramızda hakem olasın diye çağırdık, yoksa kızını dövesin diye değil!**

Böylesine haklı bir zeminde bile Efendimiz (sav) dövmeye, dövülmeye izin vermemiş, rıza göstermemiştir. Kendi sünnetinde, özel hayatında da asla dövme örneği vermemiştir.

ELLE DÖVMEK DİLLE UYARMAK ŞEKLİNDE ANLAŞILABİLİR Mİ?

Aslında hanımların hatalı hallerinde **elle dövmek** değil, **dille uyarı** yapmak, dille konuşup anlaşmazlığı halletmeyi benimsemek, bugün için en makul ve meşru çaredir.

Zaten **dille uyarmanın tesiri,** elle **dövmeden daha derin ve uzun süreli de olur.**

Nitekim, bir defasında bir hanımefendi tuzsuz bir yemek koymuştu beyinin önüne. Bunu hoş karşılamayan bey de

hanımını dille uyarmayı tercih etmiş;

– **Hanım, bu nasıl yemek böyle, ne tadı, ne tuzu var?** demişti.

Hanımın buna cevabı da bir bakıma dille karşılık vermek cinsinden olmuştu;

– **Sen de Allah (cc)'ın nimetine kusur bulmadan kalkmazsın sofradan!**

Fakat bey gerilememişti bu cevap karşısında. Asıl susturucu uyarısını yapmıştı bu defa. Demişti ki:

– **Hanım hanım, işi laf kalabalığına getirme. Ben Allah (cc)'ın nimetine kusur bulmuyorum. Allah (cc)'ın kusursuz yarattığı nimetini neden kusurlu hale getirerek önüme koyuyorsun demek istiyorum..**

Tabii bu sözü değerlendiren hanımdan artık bir cevap gelmemişti.

Demek ki sözün ağırlığını anlamış, ifade ettiği manayı idrakte gerilik göstermemişti.

Böylesine anlamlı sözlerle birini uyarmak mümkünken ille de hanımı ilkel manada elle dövmeye yönelmek, kafa göz yaran bir çirkinliğe niyetlenmek ne makul olur, ne de sünnette yeri gösterilebilecek bir İslâmi tavırdır.

KADININ KOCASINDAN KISAS HAKKI VAR MIDIR?

Hissîlikleri erkekten fazla olan hanımlar beylerine karşı saygılarını korumalılar. Beyin yaptığı haksız harekete aynıyla karşılık vererek kısas yapar gibi bir ataklığa girmemeliler. Rabbimizin bey ile hanım arasında kısası yasakladığını; hoşgörülü ve sabırlı geçimi esas aldığını bilmeliler.

Ashâbın ileri gelenlerinden Medine'li Saad bin Rebi, Zeyd'in kızı Habibe ile evli idi. Habibe beyine itâatlı, sözüne saygılı idi. Ama zaman zaman her âilede olabilecek sinirlilikler oluyor, Habibe beyinden yüksek sesle bağırıyordu. Ancak Saad bin Rebi, buna sabrediyor; şiddete kadar işi götürmüyordu.

Ne var ki, Saad'ın bu sabrı Habibe'nin cesaretini çoğaltmıştı.

Bir defasında yine Habîbe, beyine yüksek perdeden bağırmış; onun sesini kendi sesi içinde boğmuştu. Beyinden üstün çıkan bir öfkeyle karşılık veriyordu.

Saad bin Rebi, hanımın cüretini bu defa sabırla karşılayamadı. Öfkeyle kaldırdığı eliyle bir tokat vurdu. Tokadı yüzünde şimşek çakmış gibi hisseden Habîbe, doğruca babası Zeyd'in evine yollandı. Ağlayarak şikâyette bulundu:

– Babacığım, Saad yüzüme öyle bir tokat vurdu ki, şimşek çaktı zannettim.

Baba Zeyd, kızına ne hak verdi, ne de damadını kötüledi.

– Ben bu hususta bir şey söyleyemem. Beyin seni tokatlayabilir mi, bunu da bilemem. Resûlüllah hayatta iken bize söz düşmez, gel seninle birlikte O'nun huzuruna gidelim, dedi.

Habibe babasıyla birlikte Hazret-i Resûlüllah'a gidip huzuruna girdiler.

Her kadında olduğu gibi Habibe de gözyaşları içinde yediği tokadın acısını duygusal bir dille anlattı, hakkının beyinden alınmasını istedi.

Resûlüllah Hazretleri üzülmüştü. Gözyaşları sürekli akan Habîbe'yi teselli eden kararını şöyle açıkladı:

– Sen merak etme, şimdi Saad'ı çağırırım. Sana vurduğu tokadın aynını sen de ona vurursun, böylece kısas yapmış, hakkını almış olursun.

Habibe buna çok sevindi. Kendine vurulan tokadın aynı-

nı kendi de kocasına vuracak, böylece kısas olup teselli bulacaktı. Habibe beyine tokat vurma hazırlığı içine girdiği bu sırada Resûlüllah Hazretlerine vahiy geldi. Vahiy, bu gibi ailevî mes'elelere âit ilâhî emirleri bildiriyordu. Resûlüllah Hazretleri Habibe ile babası Zeyd'e şöyle bir açıklama yaptı:

– Sizin mes'eleniz hakkında biz kısas murad ettik. Rabbimiz ile başka şey murâd etmiş. Hakikat şudur ki, hayır, Rabbimizin muradındadır.

Bundan sonra Resûlüllah Hazretleri, Rabbimizin muradı olan âyetin emrini açıkladı. Nisâ sûresindeki âyette meâlen şöyle buyruluyordu:

– Erkekler kadınlarına hâkimdirler. Evlerinin reisidirler. Haksız olmamak şartıyla onları îkaz etmeye, ailede geçimi sağlamaya selâhiyetlidirler. Yaratılışta farklı olan erkek, aynı zamanda hanımın nafakasını da te'mine mecburdur. Hanım evde kalır, bey çalışıp çabalayarak nafaka kazanır.

Bu âyetin gelmesi üzerine kısastan vazgeçen Efendimiz, Habibe'ye, beyine itâatlı olmasını, onu kızdıran hissi davranışlardan uzak kalmasını söyledi. Beyinin hanımının nafakasını te'mine mecbur olduğunu, ona karşı daha müsamahalı davranması gerektiğini hatırlattı.

Böylece âile içinde evin reisinin erkek olduğu, hanımın beyine itâat ve saygı ile sorumlu bulunduğu; beyin de hanımın ihtiyaçlarını karşılayıp, nafakasını getirmekle mükellef tutulduğu meydana çıkmış oldu.

Demek oluyor ki, hissîlikleri erkekten fazla olan hanımlar beylerine karşı saygılarını korumalılar. Beyin yaptığı haksız harekete aynıyla karşılık vererek kısas yapar gibi bir ataklığa girmemeliler. Rabbimizin bey ile hanım arasında kısası yasakladığını; karşılıklı hoşgörülü ve sabırlı geçimi esas aldığını bilmeliler.

HANIM EV İŞLERİNİ YAPMAYA MECBUR DEĞİL Mİ?

Beyin ailenin geçimi için çalışıp çabalaması nasıl nafile ibadet kutsiyetine yüceliyorsa; hanımın ev işlerinde çalışıp çabalaması, yemek pişirip çoluk çocuk hizmetinde yorulması da aynı şekilde ona nafile ibadet kutsiyetinde sevap kazandırmaktadır.

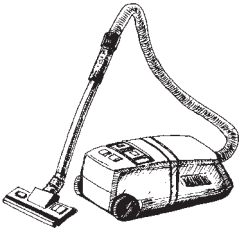

Çokları tarafından yanlış anlaşılan bir konu şöyle sorulmaktadır:

– Hanım ev işlerini yapmaya mecbur değil midir? Bu söylentilerin mahiyeti nedir?

Böyle bir tereddüde düşenler şu mealdeki hadis-i şerifi öne sürmüşlerdir.

Efendimize gelen bir hanım:

– Benim malım olmadığından sadaka verip de sevap kazanamıyorum! diyerek üzüntüsünü ifade etmiş.

Efendimiz de üzülen hanıma:

– Senin evinde beyine hizmetin sadakadır, üzülme! buyurmuş.

Bundan hareketle bazı alimler: "hanımın ev işlerinde hizmet etmesi sadakadır. Sadaka da verilirse sevap olur" verilmezse günaha girilmez. Öyle ise hanım da evde hizmet ederse sevap olur, etmezse günaha girmez" şeklinde yorum yapmış, hanımın evde hizmetinin zorunlu olmadığını ileri sürmüşlerdir.

Şafii ve Hanefi görüşleri de bu konuda şöyle ifade edilmiştir:

– Nikah, kadından nesil yetiştirmek için istifade helallığı

getirir, ev işlerinde çalışma mecburiyeti getirmez..

Ancak, gerek toplumlarda yaşanan örfe göre, gerekse diğer dini delillere bakıldığında durum netleşmekte, hanımın ev işlerinde çalışması en azından (diyaneten) görevi olduğu hükmüne varılabilmektedir.

Nitekim Hazret-i Ali ile Fatıma validemizin aile hayatlarına ait nasıhatlarda bulunan Efendimiz:

– Kızım sen ev hizmetlerini yap, Ali de dış hizmetleri görsün! şeklinde tavsiyelerde bulunmuştur.

Bu yüzden Fatıma validemizin evde el değirmeni çevirmekten eli nasırlaşmış, hamur yoğurmak için küplerle su getirmekten de omuzlarında berelenmeler meydana gelmiştir. Hatta yardım edecek bir hizmetçi tahsisi için kendisine yapılan müracaata Efendimiz:

– Kızım! Henüz Suffa ashabının yemek ihtiyaçlarını karşılayamadım ki sana bir hizmetçi tahsis edeyim, diyerek üzüntülü cevap vermek zorunda kalmıştır.

Bundan da Fatıma validemizin ev işlerini bizzat kendisi gördüğü anlaşılmış, hanımların ev işlerinde çalışmaları görevleri olduğu hükmü çıkarılmıştır.

Nitekim bir gün Hazret-i Ebu Bekrin (ra) kızı Hazret-i Esma'yı ev işlerinde çalışırken başı üzerinde yük de taşıdığını gören Efendimiz (sav) Hazretleri, gördüğü çalışmayı yasaklamamış, hanımların böyle ev işleri yapmaları caiz değildir, dememiş ama bu hizmetlerin sevabından söz etmiştir.

* * *

Âlimlerin çoğunluğu:

– Hanımların ev işlerini yapmaları (hukuken) olmasa bile (diyaneten) görevleridir! hükmünü vermişlerdir.

Anlaşılan odur ki, İslam hukukuyla hükmeden bir hakim ev işlerini yapmayan hanıma nasihatta bulunup ceza vermese de ahirette Rabbimiz diyaneten hanımın bu ihmalini sorar:

– Bey evin dış işlerinde çırpınırken, sen evin iç işlerinde neden aynı gayreti göstermedin? şeklinde soruya muhatap olurlar.

Bey'in, ailenin maişeti için çalışıp çabalaması nasıl nafile ibadet kutsiyetine yüceliyorsa hanımın ev işlerinde çalışıp çabalaması, yemek pişirip çoluk çocuk hizmetinde yorulması da aynı şekilde ona nafile ibadet kutsiyetinde sevap kazandırmaktadır.

Bundan dolayı bazı alimler erkeğin asli görevine bir de sevap getiren yardımcılık görevi ilave ederek derler ki:

– Beyin dış işlerinde çalışması farz olan aslî görevidir. Ev işlerinde hanıma destek vermesi sünnet olan yardımcılık görevidir.

Gerçekten de Efendimiz (sav) Hazretleri ev işlerini tümüyle üzerine almamış, ama tümüyle de hanımlara yüklememiş; bulduğu fırsatlarda bizzat evde yardımcılık yapmış, bu türlü hizmetleriyle de ümmetine sünnet olan örnek sunmuştur.

Demek ki beylerin asli görevleri her ne kadar dış işlerini sürdürmek ise de evde hanımlara yardımcılık görevleri de sünnet olarak mevcuttur.

Bunun için " hayat müşterektir" denmiştir.

KADIN ÇOCUĞUNA BAKMAYA MECBUR DEĞİL Mİ?

Kadının çocuğuna bakması dinî mecburiyettir, kanunî değildir. Şayet çocuk başkasından süt almıyor, yahut da beyin durumu başkasını tutmaya müsait olmuyorsa, o zaman hanımın dinî mecburiyetine kanunî mecburiyet de eklenir. Her iki cihetten de çocuğuna bakmaya mecbur ve mükellef olur.

Kırşehir'den mektup yazan okuyucum diyor ki: **"Geçenlerde bir gazetede bir hanımın yazısı çıktı. İslâmiyetin kadınları koruduğunu ifade eden hanım,**

şöyle diyordu: 'Bir kadın çocuğunu doğurduktan sonra işi biter. Kadın çocuğa bakıp beslemek mecburiyetinde değildir. Bundan sonrası beyine âittir. İslâm kadına böyle hak tanımıştır.'

Bu ifade doğru mu? Şayet doğru ise, ana sütünden başka bir şeyle beslenemeyen bu çocuğa baba nasıl bakacaktır? Çocuğu doğuran ananın hiç mi mecburiyeti ve sorumluluğu yoktur?"

Okuyucuma hemen ifade edeyim ki, mes'ele kısa ifade edilmiştir. Fıkıh açısından genişçe izahı şöyledir:

Hanım doğurduğu çocuğa bakmaya "diyaneten" mecburdur, "kanunen" değil. Okuduğu yazının demek istediği de bu olsa gerektir.

Yani, bey dinî mahkemeye başvursa da, hanım çocuğa bakmıyor dese, hâkim kadını mahkûm edemez, sadece nasihat eder, günahtır evlâdına bak, deyip serbest bırakır. Mecbur tutamaz.

Çünkü kadının çocuğuna bakması dinî mecburiyettir, kanunî değildir.

Şayet çocuk başkasından süt almıyor, yahut da beyin durumu başkasını tutmaya müsait olmuyorsa, o zaman hanımın dinî mecburiyetine kanunî mecburiyet de eklenir. Her iki cihetten de çocuğuna bakmaya mecbur ve mükellef olur.

Hanım "Ben senin çocuğuna (diyaneten) bakmaya mecburum, (kanunen) değil. Öyle ise bakım ücreti isterim," diyemez. Böyle bir hak talebinde de bulunamaz. Çünkü çocuk ana-baba arasında ortaktır. Mecburiyet halinde hanım da mükelleftir.

Hanımların en bahtiyarı, Cennet hanımlarının en ileri geleni; olan Fâtıma vâlidemizdir. İşte bu Fâtıma vâlidemize evlendiği günü Resûlüllah Aleyhisselâm'ın ilk nasihatı şudur:

– Kızım, sen ev içi işle meşgul olacaksın. Beyin Ali de ev dışı işle meşgul olacaktır!

Nitekim Cennet hanımlarının önderi Fâtıma vâlidemiz, ev işlerini bizzat kendisi yapmış, yavruları Hasan'la Hüseyin'i de yine bizzat kendileri besleyip büyütmüştür.

Ne var ki, bu bakım (diyâneten) vazife olmuş, (hukuken) vazife olmamıştır. Diyaneten vazife oluş da zaten kâfi gelmiş, başka müeyyideye hacet kalmamıştır.

Nitekim hanımın ev işlerini yapması da yine (diyâneten) vazifedir. Kanunen değil.

Hanım bu noktaya dayanarak ev işlerinin dünyevî mecburiyeti yoktur, diye ifa etmese, bey de hanıma bakma mecburiyetindeki cömertliğini terkedip işi cimriliğe dökebilir. Mutfağa getireceği yiyeceklerden katık cinsini ihmal eder, sadece ekmekle iktifa edebilir. Hanımının bu hareketine karşılık da beye böyle bir hak doğmuş olur.

Demek ki, İslâm'da bir tarafa aşırı hürriyet verip diğer tarafı ona mahkûm etmek yoktur. Her iki taraf da fıtrî yapısına, yaratılış özelliğine durumuna göre mükellef tutulmuştur. Biri bir vazifede ihmale gidecek olursa karşılığında bir başka haktan mahrum olabilir.

Bu gibi ihmaller, beyin ev işlerini yaptıracak birini tutmaya kuvvetinin var olup olmamasıyla alâkalıdır. Kudret varsa ihtimaller nazara alınmaz, yapacak birini tutabilir. Ama buna imkânı yoksa hanım için şifahî olan vazife resmiyete meyleder, mecburî mükellefiyet hâlini alır. Aksi halde karşılığında katıksız bakıma lâyık olmak gibi haller doğar.

Nimetü'l-İslâm'a bakılabilir.

EV HİZMETLERİNİ GÖRMEK İSTEMEYEN HANIMA KOCASININ ŞAKASI

Gariptir ki İslâm'la fiilen ilgisi bulunmayanlar İslâm hakkında söz söylüyor, hükümler veriyorlar.

Nitekim bunların bir iddiaları da İslâm'ın kadınlara haklarını vermediği, erkeklerin kölesi gibi kullandığıdır.

Böyle iddialardan etkilenmiş olan bir hocaefendi camideki vaazında demiş ki:

– **İslâm kadına öylesine geniş haklar vermiş ki, bir hanım dilerse evinde beyinin çamaşırını yıkamaz, yemeğini pişirmez, ev temizliğine bakmaz, bey bunları yapması için hanıma ısrarda bulunamaz...**

Hanımefendinin biri de bu bilgiden son derece memnun olmuş.

Akşam eve gelince beyine fikrini söylemiş:

– **Efendi demiş, İslâm bana haklar tanımış. Ben bu haklarımı kullanmak istiyorum. Yarından itibaren ne çamaşır yıkama, ne de yemek yapmak var. Madem İslâm bu hakkı tanımış, ben de tanınan bu hakkı kullanmak istiyorum.**

Bey bakmış ki, itiraz mümkün değildir. Gerçekten de hanımın bu işleri yapması, diyaneten vazifesidir, hukuken değil, Yani kadıya gidilse bunları yapması için sadece nasihat eder; ama ceza veremez. Çünkü bunlar hukuki mecburiyet değildir.

Bey düşünmeye başlar. O da karşı teklifini yapar.

Der ki:

– Hanımefendi madem öyle. Bu hizmetleri yapmamaya hakkın var. O hakkını kullanmak istiyorsun. Şu orta odayı da boşalt, orası bana lazım olacak.

– **Ne için lazım olacak?**

– **Sen İslâm'ın sana tanıdığı hakkı kullanmak istiyorsun. Ben de bana tanıdığı hakkı kullanmayı düşünüyor ikinci bir hanım nikahlayarak o odaya getirmek istiyorum. Senin yapmadığın hizmetleri o hanım yapsın.**

Hanımefendi bakmış ki işler sarpa sarıyor. Hemen zekasını kullanmış:

– **Yahu,** demiş, **sen de hiç şakadan anlamıyorsun?**

Böylece işi tatlıya bağlamışlar.

* * *

Aile içinde hanımla bey arasında böylesi şakalar yapılagelmiştir. Kitaplarımızda örnekleri kaydedilmektedir. İzin verirseniz bir tanesini daha arz edeyim de şu sıkıcı devrede birazcık dinlenip, tebessüm hissi duyabilelim.

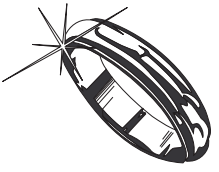

Hastalanmış olan beyinin başında gözyaşı döken hanım tekrar ediyormuş:

– **Allah'ım, beyimi değil önce beni al huzuruna, ben ondan sonraya kalmak istemiyorum. Onsuz bu dünyada yaşayamam.**

Hanımın böylesine sızlanışı beyin dikkatini çekmiş:

– **Bu hanım beni ne kadar seviyormuş da haberim yokmuş,** diye düşünürken, bir denemek istemiş.

Bir akşam eve gelip de oturunca endişesini anlatmış.

– **Hanım** demiş, **hayatım sona ermek üzere, bensiz nasıl yaşayacaksın artık?**

Heyecanlanan hanım sormuş:

– **Hayrola neden hayatın sona ermek üzere?**

– **Çünkü,** demiş, **hükümet bir kanun çıkarmış, evliler bir hanım daha alırlarsa idam olmaktan kurtulurlar. Dul kadınlar sokakta kalıyorlarmış. Eğer almazlarsa idam olacaklar. Yarından itibaren de idamları uygulayacaklar. Onun için hayatım yarın sona eriyor. Bir kadın alırsam kurtulacağım, almazsam idam olacağım.**

Hanım bu kadarcık şey için üzülünür mü, dercesine dudaklarını bükmüş, başını sallayarak sormuş:

– **Bunun için mi üzülüyorsun?**

– **Evet**, demiş saf beyi.

Hanım hemen cevabı yapıştırmış:

– **Üzülme, üzülme. Şehit olursun şehit!**

KADINLAR EV DIŞINDA ÇALIŞABİLİRLER Mİ?

Efendim, kadının çalışıp çalışmayacağı konusunu soran okuyucularıma burada tek şıkkı tavsiyeyi pek isabetli bulmamaktayım. Çalışamaz, yahut da çalışmalıdır şeklinde tek hükmü takdim etmek, herhalde ailenin içinde bulunduğu ekonomik şartları nazara almamak olur. Onun için konuya biraz geniş açıdan bakmaya çalışacağım.

Şöyle ki:

İdeal olanı, kadının çalışmamasıdır. Yani dışarıda yabancıların yanında çalışmaya mecbur kalmamasıdır. Çünkü kadının evindeki çalışması kendisine yetip de artar bile.

Zaten **evindeki çalışması da bir bakıma nafile ibadet hükmünde bir meşguliyettir.** Hanımların bu konuda imtiyazlı durumları vardır. Beyine gönül rızasıyla hizmeti, çocuklarına bakması, onlarla gece-gündüz haşır neşir olması nafile ibadetten başka bir manaya gelmez. Bu kudsiyette bir çalışma ise düşünen bir hanımefendi için tatmin edici olsa gerektir.

Çünkü bu çalışma, yuvasında huzur, amel defterinde de sevaba vesiledir. Ancak, ekonomik şartların zorlamasıyla yabancıların yanında çalışmaya mecbur kalan hanımları da görmekteyiz.

* * *

Bir mühim nokta da, çalışacak hanımın beyi ile olan durumudur. **Hanımın çalışması beyinin izin ve rızasına bağlıdır. Beyinden izin çıkmaz, rızası söz konusu olmazsa hanımın çalışması meşru da olmaz, makul de görülmez.**

Bu izni vermeyen beyden hanımın makul ve meşru isteklerine cevap verip vermediği araştırılır. Zarurî ihtiyaçları temin ediyor, mecburî olan istekler eve getiriliyor da, hanım

bunlara kanaat etmiyor, daha fazlasını, daha lüks ve israflısını talep ediyorsa, buna çalışma gerekçesi olarak bakılamaz. İhtiyaç üstü istekte bulunan hanımın arzularına haklılık payı verilemez.

Bu konuda bazı hadisler bizi uyarmaktadır

Ahir zamanda lüks ve israf alıp yürüyecek. Öyle ki, ihtiyaç olmayan şeyler dahi zarurî ihtiyaç telakki edilir hale gelinecek. Bu durumda hanımlar, kızlar, oğullar ailenin reisini isteklerini karşılaması konusunda zorlayacaklar... Helal kazançla bu istekleri karşılayamayan evin reisi de bu defa helal-haram sınırlarını tanımaz hale gelecek, ne bulursa almaya çalışacak. Böylece aile reisini, çocuklarıyla ailesi, uhrevi yönden felakete sürüklemiş olacaktır. Demek ihtiyaç anlayışı çok değişecek...

Hadisin bu ikazı aile bireylerini ciddi şekilde düşündürmeli, çevrenin telkin ettiği ihtiyaç olmayan şeyleri de ihtiyaç gibi görmekten uzak kalmalı, helal lokmayla iktifa etmeye nefsimizi razı etme basiretini göstermeliyiz. Aksi halde beyi bırak hanımın çalışması dahi geçinmeye yetmeyecektir.

Çalışmak zorunda kalan kadınlar için akla ilk gelen temel şartlar şunlar olsa gerektir:

1- Çalışma yerine gidip gelirken ve iş yerinde fitne olmayacak, hanımı ve yakınlarını zihnen rahatsız edecek ahlakî davranışlar mevcut bulunmayacaktır. Yani çalışma ortamında emniyet ve ciddiyet bulunacaktır.

2- Çalışan hanım yabancı bir erkekle iki ikiye muhatap olmayacak, baş başa kalma gibi mecburiyetler söz konusu hale gelmeyecektir.

Bu konuda Efendimiz (s.a.v.)'in ikazı her zaman hatırda tutulacaktır.

"Bir kadınla yabancı bir erkek, iki ikiye muhatap olur, baş başa kalırsa bunların üçüncüleri şeytandır!"

3-Tesettürlü bulunmak, namahreme tesettürsüz muhatap olmak zorunda kalmamak.

KOCASININ MİSAFİRLERİNE İKRAMDAN KAÇINAN KADININ AKIBETİ NE OLDU?

Mutlu bir aileydiler. Bey kendine göre bir çevre edinmiş, mazbut dostlarıyla sık sık görüşüyor, onları zaman zaman da evine davet edip İslâmî konularda seviyeli sohbetlerde bulunuyorlardı.

Ne var ki, hanım bu davetlerdeki hizmetinden memnun değildi. Nihayet bir gün son sözünü söylemekten çekinmedi:

– Artık ben misafir falan istemiyorum. Senin dostlarının çayını hazırlamaya da mecbur değilim!

Sakin ve edebli bey, her zamanki gibi sesini çıkarmadan düşünmeye başladı. Kendi kendine söyleniyordu:

– Benim dostlarım kahve dostu değil ki. Her biri İslâm'a hizmetten başka derdi, meselesi olmayan kültürlü insanlar. Bunlarla bir araya gelmek, şöyle bir çay sohbetinde meselelerimizi konuşmak bir eğlence değil, bir hizmettir. Ne var ki bu hanımın hizmetle, misafire ikramın sevabıyla hiç alâkası yoktur. Rabbim bana sabırlar ihsan eyle!..

Biricik kızı Mümine ise babasının hüznünü yüzünden okuyordu. Hemen atıldı:

– Babacığım, neden üzülüyorsun? Anneme bakma sen. Misafir ağabeyleri her zaman çağırabilirsin. Senin bütün hizmetlerini tek başına ben görebilirim. Çayını da, hattâ gerekirse sofranı da ben hazırlayabilirim!

Baba, çok etkilenmişti. Zaten çok sevdiği biricik kızını, daha da çok sevmeye başladı. Artık misâfirlerini rahatça davette bulunabiliyor, anneye rağmen küçük hanımın üzerine düşen hizmette hiç de kusur etmediği görülüyordu. Zamanında gelen berrak çaylarını yudumlarken de hizmetlerini konuşabiliyorlardı. Ne var ki Anne malum tutumunu yine devam ettiriyordu:

– Senin misafirlerinden de bıktım! Sana ne falan öğrencinin perişan oluşundan, filanların hizmete muhtaç halde bulunuşundan. Çivisi çıkmış dünyayı sen mi ıslah edeceksin? Sen

kendine bak, kendi işinle, gücünle meşgul ol!

Hep sabır içinde şükreden bey, bir gün Eskişehir'den İstanbul'a gitmek zorunda kalmıştı. Arabasına hanımı ile kızı da bindiler. Yolda Cumayı münasip bir yerde edâ etmeyi düşünüyordu. Ne var ki, hanım yine itiraz etti:

– Cumayı yolda kılmaya mecbur değilsin. Hızlı git, İstanbul'da kıl!

Bu yüzden hızla yol alırken ansızın önlerine çıkan bir demir kasalı kamyonun altına girmezler mi! Tabii her şey bitmiş, her üçünün de hayatları sona ermişti. Haber duyulduğunda dostları koşuşmuş, ama ilahî takdiri kimse değiştirememişti.

Her üçünü de defnettikten sonra masum bir yakınları bunları rüyada gördü. Öyle bir rüya ki, tesirinden bir türlü kurtulamayıp bir maneviyat büyüğüne şöyle anlattı:

– Bey, hanımı ve kızı ile hacca gidiyorlardı. Sınır kapısına vardıklarında pasaport kontrolü başladı. Bey ile kızının bütün muameleleri gözden geçirildi. Eksik yoktu. Geçin, dediler. Hanımınkini kontrol ettiklerinde:

– Bu hanım bu pasaportla hacca gidemez! Geri çevirin! dediler. Hanım feryadı bastı:

– Ne münasebet! Biz bir aileyiz. Muâmelemiz aynı. İşte bu, beyim, bu da kızım. Bizi ayıramazsınız!

Cevap kesindi:

– Hayır! Senin muamelen onlarınkinden ayrı yapılmış. Sen giremezsin, çekil geriye bakayım.

– Bu rüyanın tevili ne ki? diye sorulduğunda maneviyat büyüğünün cevabı şundan ibaret oldu:

– Evladım, bunun tevile ihtiyacı yok ki, rüya açık!

O günden bu yana bu olay ürperti ile anlatılıyor, ibretle dinleniyor. Bilmem size de bir şey söylüyor mu?

KADIN KOCASININ HARAM KAZANCINDAN YİYEBİLİR Mİ?

İslamda ailenin reisi erkektir. Hanım ailenin iç işlerini yürütmekle görevlidir. Bu itibarla ailenin reisi olan bey çalışıp kazanacak, reisi olduğu ailenin geçimini sağlayacaktır. **Ailenin geçiminden sorumlu olan beydir. Öyle ise bey sorumluluğunu yüklendiği aileye helal kazanç yedirecek, harama düşürmeyecek, haram yedirmenin sorumluluğunu yüklenmekten korkup titreyecektir.**

Evdeki hanım ve çalışıp kazanacak durumda olmayan çocuklar gelen bu kazançtan elbette yiyeceklerdir. Ancak çocuklar çalışıp para kazanacak duruma gelince, bu haramdan yemeye devam edemezler. Kendileri helalından kazanmaya başladıkları günü, artık haramdan yeme ruhsatının bittiğini anlamaları gerektir.

Bu konuda meşhur fıkıh kitabımız İbn-i Abidin'de şu hükmü okumaktayız. Şöyle deniyor:

– Kocasının aslen meşru olmayan bir yoldan temin ederek getirmiş olduğu bir yiyeceği yemesinde, giyeceği de giymesinde hanım için bir günah yoktur. Günah, sadece haramdan kazanan kocaya aittir. (Reddül-Muhtar-5:247)

Bu konuda hanıma düşen, beyini harama zorlamayacak bir iktisat içinde yaşamak, evin ihtiyaçlarını asgariye indirerek beyinin harama yönelmesine engel olmaya gayret etmektir.

Zaten haram olan maldan ancak ihtiyaç kadar kullanılır. İhtiyaçtan fazlası olan israflı ve lükslü harcama yapılamaz.

HANIM BEYİNİN ELİNİ ÖPER Mİ?

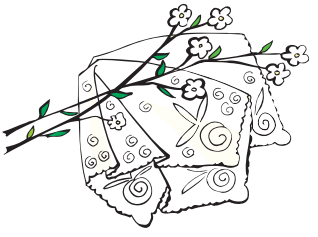

Dinimizde hanım beyinin elini öpmesi gerekir, diye bir emir olmadığı gibi, öpmemesi icap eder diye bir yasak ta yoktur.

Hanımla bey arasında olması icap eden şey, karşılıklı sevgi ve saygıdır. Bu sevgiyi sağlayan her hareket emir sayılır yapılmalıdır, buna engel olan her tavır da yasak sayılır, yapılmamalıdır.

Bu anlayış içinde baktığımızda bazı yelerde hanımın beyinin elini öpmesi hem sevgi hem de saygı gösteren güzel bir terbiye örneği olarak yorumlanır. Böylece de hanımın beyinin elini öpmesinde bu kültür içinde isabet olduğu anlaşılmış olur..

Bazı şehir kültüründe ise durum bunun tam aksine gelişir. Beyin hanımın elini öpmesi centilmence bir davranış olarak yorumlanır. Bu defa da beyin el öpmesinde isabet olduğu söylenebilir.

Şu kadar var ki, öteden beri evin ekonomik sosyal kültürel her türlü yüküne göğüs geren beye karşı hanımlar hep takdir hissi beslemiş, hayatın sıkıntısını bütün gücüyle en başta omuzlayan beye minnet ve hürmet hisleriyle dolu olagelmişlerdir.

Hanımın beyine karşı beslediği bu hürmet ve minnet hisleri Allahın da rızasına uygun düşmüş olacak ki Rabbimiz hanımın bu itaatli ve hürmetli halini Cennete girme sebepleri arasında zikrederek buyurmuş ki:

– Namazını kılan, orucunu tutan, kendini namahremden koruyan, evinde de beyine hizmet ve itaatta kusur etmeyen hanım Cennetin hangi kapısından isterse girsin! Yani bütün kapılar açık...

Demek ki hanımların önce Allaha karşı kulluk görevleri olan ibadetleri, sonra da beylerine olan itaat ve hürmetli halleri Cennetin hangi kapısından isterlerse girmelerini sağlayacak kadar özellik ve güzelliklerinden sayılmıştır.

– Ailede karşılıklı sevgi saygıyı sağlayacak olgunluklar kimden gelirse gelsin güzeldir. Bu sevgiyi zayıflatacak kabalıklar da hangi taraftan gelirse gelsin çirkindir. İki taraf ta güzelliklere talip olmalı, çirkinliklere değil.

Ama tarih boyunca hanımın saygı ve itaatta hep öne geçtiği görülmüştür. Beyin de bu güzel anlayışa mukabele etmekle görevli olduğu anlaşılmıştır.

CAİZ VE MAHZURLU OLAN EL ÖPMELER VE TOKALAŞMALAR

Karı- koca arasında el öpme ve tokalaşmalar sadece serbest bırakılmayıp teşvik edilirken yabancı erkekle kadınlar arasında aynı şekilde teşvik edilmemiş, aksine meydana gelecek hukuki sonuçlara dikkat çekilmiş, mahzurlarına işaret olunmuştur.

Bu mahzur kadın erkek arasında yaratılışta var olan cinsel etkileşmeden meydana gelmiştir. Kötü niyetli oluşlarından değil. Bu sebeple bir erkek kadının çıplak elini tuttuğu anda duyabileceği bir cinsel elektriklenme halinin hukuki hükmünü bilmesine ihtiyaç vardır. Zira el tutuşma anında duyulacak cinsel heyecanlanma hali, taraflara hukuki haramlıklar yükleyebilir. En yakınlardan verelim misali.

– Damat kayınvalidesinin elini öperken bu elektriklenmeye maruz kalsa bazı alimlere göre hanımının nikahında bozulma olabilir..

– Kayınpeder gelinin elini tuttuğu anda bu hal olsa gelini oğluna haram olabilir.

– Kızının elini tutuğu anda olursa, hanımı kendisine haram olabilir.

* * *

Hemen ifade edelim ki, haramlık getiren bu cinsi his elektriklenmesi, elin teması anında cinsel organda hasıl olan canlanma ile tahakkuk eder. Yoksa **hayalden kötü duygu ve düşüncelerin geçmesiyle haramlık gelmez.** Bir de elin temasından önce ve daha sonra meydana gelen his de haramlık hasıl etmez. Haramlık tutma anındaki hisle hasıl olur. Umumiyetle de böyle kısacık bir el tutuşma anında bir his elektriklenmesi belki de binde bir ihtimaldir.

Ayrıca haramlık getiren hükümler sadece Hanefi'dedir. Diğer hak mezheplerden Şafii ve Hanbeli'de böyle bir haramlık meydana gelmemektedir. Zaruret halinde bunlarla da amel edilebilir.

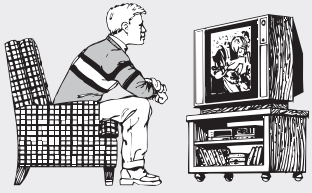

Özetle denebilir ki: Böyle tehlikeli haramlıklara sebep olabilecek bir el öpme, el tutuşma alışkanlıklarından uzak kalınması, hürmet ve saygının böyle sonuçlara ihtimali olmayan bir hoş geldinizle sözle yapılmış olması mahzursuz, tarafları şaibeden koruyan bir tedbir diye de düşünülmelidir.

Zaten günümüzde cinsi hisler sokakta ve televizyonlarda uyarılarak tetiklenmeye hazır hale getirilmekte, bu açıdan da şaibeli hallerden uzak kalınmasında da isabet akla gelmektedir. Bir şeyin ilmi cehlinden güzeldir diyerek arz etmiş olduğum bu konu inşaallah yanlış anlaşılmaz, bilmemek daha iyidir diyenler çıkmaz..

HANIM BEYİNİ ADIYLA ÇAĞIRABİLİR Mİ?

Hanımla bey arasında temel anlayış, karşılıklı sevgi ve de saygıdır. Bu karşılıklı sevgi ve saygıyı zedeleyecek hiçbir söz ve hitap meşruluk kazanamaz.

Bu itibarla hanımın beyine ismiyle hitap etmesinde bir saygısızlık manası düşünülen yerlerde elbette böyle bir saygısızlığa izin verilemez. Yani beyine adıyla seslenemez. Ama **bazı yerlerde hanımın beyini adıyla çağırması bir samimiyet ve sevginin ifadesi sayılmakta; bu gibi yerlerde de isimle hitap edilmesinde mahzur değil, fayda mülahaza edilmektedir.**

Bazı değerli fıkıh kaynaklarında hanımın beyine ismiyle hitap etmesinin mekruh sayılması, o günlerde saygısızlık manasına gelişinden dolayı olmalıdır.

Nitekim bazı muhitlerde hanımın beyinin koluna girerek birlikte yürümesi de böyledir. Ayıp sayılır, mahzurlu sanılır. Aslında **bu ayıp ve mahzur dinden gelmemekte, insanların kendi örflerinden kaynaklanmaktadır.**

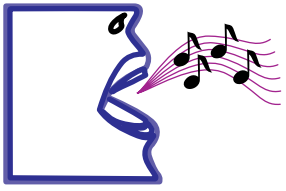

KADIN SESİ HARAM MI?

Kadın istek ve ihtiyaçlarını sesiyle anlatır. Sesini kullanamayan kadın maksatlarını ifade edemeyen insan demektir. Bunu ise mümkün görmek kabil değildir. Bu sebeple **kadının sesi haram olmaz.** Haram olan yanı yoksa, neden bazı alimler, **kadının sesi avrettir, yani erkeklere duyurulmaması gereklidir,** demişler?

Şundan dolayı olabilir:

– Kadın erkekle konuşurken sesinin doğal tonunu değiştirip incelterek yüzünü de normal görünümden ayrı olarak cezbedeci bir eda ile konuşursa, bu sırada haram olan, ses değil, meydana gelmesi muhtemel fitnedir. Muhatap olan erkeğin bunu normal anlamayıp yanlışa yormasıdır.

Bu bakımdan kadın erkekle konuşurken sesini, jest ve mimiklerini doğal şekilde kullanmalı, vekar ve ciddiyetini olanca ağırlığıyla muhafaza ederek muhatap olmalıdır ki sesinden dolayı, yüz görüntüsünden dolayı yanlış anlamaya sebep olmasın, haramlık da akla gelmesin.

Nişanlılık ve Evlilik Hazırlığı

BEKÂRLIK - SULTANLIK MI?

Kendini haramlardan koruyan kimse için evlenmek sâdece sünnettir. Koruyamayanlar için de evlenmek farzdır!

Efendim, bekârlık mes'elesi tarih boyunca sohbetlere mevzû teşkil etmiş, kimileri bekârlığı bir vezirlik, kimileri de bir rezillik saymış, böylece lehte ve aleyhte söyleyip yazanlar olmuştur.

Bize göre ne bekârlık bir vezirlik, yahut rezillik; ne de evlilik bir sultanlık, yahut şâhlık...

Her ikisi de şahısla, şahsın düşünce yapısıyla alâkalı bir şey. Öyle kafalar, öyle düşünce sahipleri vardır ki, dünyanın imkânını yanına yığsanız huzur bulamaz, tatmin olamaz. Böyle biriyle yapılan evlilik ne sultanlıktır, ne de vezirlik... Tam mânasiyle bir rezilliktir.

Ama öyle kanaat ve fazilet sâhipleri de vardır ki, onlar bütün gayret ve takatlarıyla çalışıp çabalarlar; buna rağmen ellerine geçen mütevazi imkânlarıyla kurdukları vasatî hayatlarından zevk alır, huzur duyarlar. İşte böyleleriyle yapılan evlilik bir vezirlik mâhiyetini de taşır, sultanlık hüviyetini de iktisap eder.

Evlenmek, yahut bekâr kalmak mes'elesi, dışarıdan telkinle tahakkuk edecek bir mes'ele değildir. Bu, şahsın hissî yapısıyla alâkalı bir husustur.

Bunun içindir ki, fıkıh kitaplarında şu mealde hüküm

verilmiştir:

– Kendini haramlardan koruyan kimse için evlenmek sâdece sünnettir. Koruyamayanlar için de evlenmek farzdır!

Demek oluyor ki, şahıs kendini bilir, durumunu muhasebe eder. Kendisi için farz mı, yahut sâdece sünnet mi, vicdanı bir değerlendirme ile hükmünü verir.

Şüphesiz ki, evlenme kararı, mânevî değerlere sâhip olmanın yanında bâzı maddî şartları da hazırlamış olmayı gerektirmektedir. Bu şartların hiç olmazsa asgarîsini hazırlamadan gözü kara bir şekilde evlenme teşebbüsüne geçmek, biraz cesaretlice başlangıç olur.

Ne yazık ki, bâzan kız tarafı, yavrularını gönderecekleri evin maddi zorluklarını düşünmeden bir sürü gösterişli masraflar ihdas etmekte, böylece evlâtlarını borç harç içinde bıraktıkları bir yuvaya göndermekte, hayata daha ilk gününde borçlu olarak başlatmaktalar. Çevrenin gösteriş te'sirinden kurtulamayan bu ebeveynler keşke, daha gerçekçi düşünebilse, daha az bir masrafa râzı olup yavrularını huzur duyabilecekleri borçsuz bir hayata başlatsalar...

Evlenme kararı, mânevî değerlere sâhip olmanın yanında bâzı maddî şartları da hazırlamış olmayı gerektirmektedir. Bu şartların hiç olmazsa asgarîsini hazırlamadan gözü kara bir şekilde evlenme teşebbüsüne geçmek, biraz cesaretlice başlangıç olur.

Ne var ki, çevrenin kötü örnekliği, bunu tatbiki zor bir fedakârlık gibi göstermektedir.

* * *

Maddî tedbirlerin asgarisini dahi almadan evlenen adamı, hanımı kadıya şikâyet etmiş, eve bir şey getirmediğini söylemiş. Adam da, eve getirdiğini farelerin yediğini söyleyince, Kadı efendi: "Demek fareler yiyecek bir şey buluyor ki evden çıkmıyor" demiş. Hanım buna şu karşılığı vermiş:

– Kadı efendi, farelerin bu adamın evini terk etmeyişi yiyecek bulduğundan değil, sâdece vatan muhabbetindendir.

DİNİMİZ FLÖRTE İZİN VERİR Mİ?

Sonu evliliğe varmayan gayrımeşru yakınlaşmalardan taraflar öylesine pişmanlık duyacak ki ahirette:

– Keşke ateş parçası tutsaydım da böyle sonuçlar verecek başlangıçlar yapmasaydım, diye feryat edeceklerdir.

Edirne'den yazan okuyucum **baharın geldiği, kırların, gezinti yerlerine dönüşmeye başlamak üzere olduğu şu günlerde flörtten söz eder misiniz, flörtün dinimizdeki yeri ve hükmü nedir?** gibi oldukça yorum götüren bir konuyu sormuş. Mutlaka açıklama beklediğini de ilave etmiş.

Efendim, flört Müslümanlarların lügatında yeri olan bir kelime olmadığı gibi, ifade ettiği mânâ da Müslümanlarda hayat bulan bir olay değildir. Flörte kimler ne mânâ yüklerse yüklesin. İslâm böylesine hissi bir konuda erkekle kadına sınırlar çizer ve Efendimizin meşhur ikazı iki tarafı da kesin ölçülerle korumaya alır, muhafaza eder.

Nedir Efendimizin kesin ve çok makul olan ikazı?

– Yabancı bir kadınla bir erkek iki ikiye, baş başa kalırlarsa üçüncüleri şeytandır!

Evet, biribirine yabancı iki karşı cinsin tenha bir yerde baş başa kalışları; hislerinin isyanına, yaratılışta var olan duyguların ayaklanmasına vesile teşkil eder. Cinsi hislerin ayaklanması ve isyanından sonraki safhaları ise kimse kestiremez. Nerede başlar, nerelere kadar gider. Zaten toplum hayatındaki pişmanlıkların, hatta cinayetlerin ve kötülüklerin büyük çoğunluğunun bu ikaza kulak asmayıştan, aradaki sınırı aşıp taşmaktan kaynaklandığı da yaşanan günlük olaylarla sabittir.

Bunun istisnası yok mu, her kadın, her erkek böyle mi?

Elbette öyle bir iddiamız olmaz. Elbette her kaidenin istisnası olur. Lakin istisnalar hep müstesna kalır, umumi hükmü değiştirmez. Bildiğim gerçek odur ki **kadın kendisini şaibe altına sokacak laubaliliklerden uzak kalmalı, kolay elde edilen, kolayca da terk edilen eğlence metaı haline gelmemelidir.**

Bilindiği üzere kolay elde edilen şeyin kıymeti pek bilinmez, kolayca da terk edilmesinde mahzur düşünülmez. Değerli şeyler ise hep zor elde edilir, böylece de kolayca terk edilmezler. Kadın değerlerin en yücesi, itibarını korunması lazım gelenlerin de en önde gelenidir. Kadının bir gün falanın yanında, öteki günü de filanın kolunda olması, bir başka gün ise kimin yanında olacağının bilinmez hale düşmesi, onu hayatı boyunca itibarsızlığa mahkum eder. Bir değerli hayatı böylesine değersiz ve itibarsız hale düşüren şeye ise siz ister flört deyin, isterse başka bir şey; ne savunulur ne de sonucu basite alınacak bir doğallık olarak görülebilir.

Yine bir kudsi beyandan öğrenmekteyiz ki sonu evliliğe varmayan gayrımeşru yakınlaşmalardan taraflar öylesine pişmanlık duyacak ki ahirette:

– Keşke ateş parçası tutsaydım da böyle sonuçlar verecek başlangıçlar yapmasaydım diye feryat edeceklerdir.

Ama bunun faydası olmayacaktır. Çünkü ok yaydan çıkmış, kurşun hedefi vurmuş; tamiri mümkün olmayan tahribat vaki olmuştur.

Onun içindir ki dindar ailelerde kadın, kuracağı yuvada mutlu ve huzurlu olmak için geride şaibeli bir geçmiş bırakmamaya çok dikkat eder, vardığı yerde başına kakılacak bir sürü yanlışların sahibi olmama konusunda büyük titizlik gösterir. Bu dikkat ve titizliğinden dolayı da ömür boyu sevinç duyar, itibar sahibi olmanın mutluluğunu yaşar.

Kadını tertemiz mutlu bir ailenin kurucusu değil de, günlük zevklerin malzemesi haline getiren erkekler, yahut da kendilerini bu duruma düşürmüş kadınlar elbette konuyu bizim gibi yorumlamayacak, hallerine uygun düşen hayatın savunucusu olacaklardır. Böylelerine bizim ne söyleyecek sözümüz, ne de verecek cevabımız olur.

Kendi düşen ağlamazdan başka.

ÇÖPÇATANLIĞIN SORUMLULUĞU VAR MI?

İslâm'ın küfüv, yâni tarafların birbirine denk olmaları ölçüsü hâkim kılınsa, başkalarının yanında tarafların birbirini iyice tanımaları, hayat anlayışlarını incelemeleri temin edilse, mesele biter, yuva yıkımı önlenebilir.

Din adamı bir sır küpü, bir mahremiyet mahzenidir. Ona her türlü ailevî mesele anlatılır, her çeşit dertler dökülür, o da bunları dinler. Anlatanla kendisi arasında mezara kadar saklar. Başka kimseler vâkıf olmaz bu sırlara, dertlere...

Gerek bulunduğumuz mevkiin icabı, gerekse az çok edindiğimiz dinî bilginin eseri olarak bize de birçok ailevî sırlar anlatılır, dertler dökülür, çareler sorulur.

Bunların içinde aile geçimsizliği, yâni karı-koca eşitsizliği birinci dereceyi alır. Ekseriyetle beyler müşteki... Derinden feryad ediyorlar.

– Sorma yaktılar birader beni. Ben, kızın durumunun böyle olduğunu bilmiyordum. Meğer hiç de anlatıldığı gibi değilmiş, anlaşıp geçinmemize imkân yoktur. Ne yapacağımı şaşırdım!

Bir diğer genç dertleniyor:

– Bir başörtüsü, bir uzun pardesü yaktı beni. Meğer her şey bir tesettürle bitmiyormuş. Bir aile yuvası sadece fizyonomik tercihle devam etmiyormuş, başka kabiliyetlere de, **Ev hanımlığına da ihtiyaç varmış.**

Hanım sızlanmaları da eksik değil. Onlar da bir başka türlü feryad ediyorlar.

– Bize hiçbir kötü alışkanlığının olmadığını, namazında niyazında, hem de son derece sakin bir genç olduğunu

anlattılar. Şimdi görüyoruz ki, anlatılanla olanın hiç mi hiç ilgisi yoktur.

Benim bunlara yönelttiğim ilk soru şu oluyor:

– Peki sizi birbirinize olduğu gii gösteren bir aracınız yok muydu? Birbirinizi dönülmesi imkânsız hale geldikten sonra mı tanıdınız? Araya giren çöpçatanların vazifesi neydi? Onlar tanıştırmadı mı sizi?

Bu suali işiten tarafların hiddet ve gazabı ise korkunç. Hemen hepsi de başlarını hışımla sallıyorlar onlara:

– Ah onlar yok mu, onlar? Bizim baş düşmanımız, unutulmaz hasmımız. Bizi onlara, onları da bizlere bulunmaz meta gibi anlatanlar onlardır. Mizaçlarımızın farklılığını gizleyen, sahip olmadığımız meziyet ve faziletlere sahipmişiz gibi gösteren onlar. Bizi dönülmez bir yere getirdikten sonra ortadan çekilip, kaçanlar da onlar!

Baştan bizi, birbirimize olduğumuz gibi gösterselerdi, gerçek durumumuzu, hakikî çehremizi tam anlatsalardı, şimdi sürprizlerle, birbirimizin meçhul taraflarıyla karşılaşmazdık.

– İslâm'da kızla oğlanın küfüv olmaları vardır, yâni, taraflar birbirine denk olmalı, her bakımdan eşit durumda bulunmalılar. Siz araştırmadan mı evet dediniz?

– Ne yazık ki öyle. Kız tarafları üçüncü şahsın bulunması şartıyla yapılacak tanışmaya dahi engel olmakta, İslâm'ın müsaade ettiği böyle bir sohbete bile tahammül etmemektedir. Böyle olunca iş daha çok araya girenlerin beyanlarıyla karara bağlanmakta, bu da hem kız, hem de erkek tarafında, sonradan meçhullerin (müşkillerin) çıkmasına sebep olmaktadır.

– Demek ki, İslâm'ın üçüncü şahsın bulunması şartıyla görüşüp tanışma müsaadesini tatbik etmeyişin cezasını görmektesiniz şu halinizle...

– Hiç şüphesiz ki öyle, işin başında iken, birbirimizi bizzat tanısak, çeşitli hususiyet ve özelliklerimizle kendimizi ortaya koysak; kabiliyetimiz, meziyetimiz ve hayat anlayışımız nedir, ne değildir, kesin teşhisimizi tespit etsek, herhalde sonraki günde bir sürprizle karşılaşmayacak, birbirimizi olduğumuzdan farklı şekilde hayal etmeyecektik. Bu sebeple

bir geçimsizlik, bir yuva yıkımı ile burun buruna gelmeyecektik.

Evet, vâkıf olduğum geçimsizliklerin büyük ekseriyeti bu gibi hatâlardan meydana gelmektedir. İnanıyorum ki, İslâm'ın küfüv, yâni tarafların birbirine denk olmaları ölçüsü hâkim kılınsa, başkalarının yanında tarafların birbirini iyice tanımaları, hayat anlayışlarını incelemeleri temin edilse, mesele biter, yuva yıkımı önlenebilir.

Ne yazık ki, şahsî telâkkilerimizi islâm'ın emri gibi göstermeye çalıştığımızdan hatâya düşüyor, islâm'a da gölge etmiş oluyoruz. Bundan sonra kavgalar, ayrılma teşebbüsleri, vasıta olanlara beddualar alıp yürüyor.

DÜNÜRLÜKTE DOĞRUYU KONUŞMAK MI GEREKLİ, YOKSA "NİKAHTA KERAMET VAR" DİYE GERÇEKLERİ GİZLEMELİ Mİ?

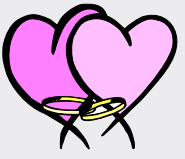

Çoğu zaman ya oğlanı, yahut da kızı benzeri görülmeyen biri olarak anlatmaktalar. Bu hayal içinde biraraya gelen gençler bir de bakıyorlar ki anlatılanın hiçbiri yok. Bu defa da aldatılmışlık hissi başlıyor taraflarda.

Meşhur bir söz vardır:

İnsana sadakat yaraşır, görse de ikrah.

Yardımcısıdır doğruların Hazret-i Allah.

Evet, insana doğruluk yaraşır, beğenilmese de.

Zira doğru söyleyen sonunda pişmanlık duymaz, mahcubiyet hissetmez.

Konuya niçin mi böyle girdim? Arzedeyim.

Bir okuyucum için dünür gitmişler. Talip oldukları aileye çocuğun durumunu hiç abartmadan anlatmışlar. Maddi durumu şu, manevi durumu bu... demişler. Olan ne ise onu artırmadan, eksiltmeden nakletmişler. Anlaşılan muhatap da anlayışlı biri imiş.

– Madem siz doğruyu söylediniz. Durumu hiç abartmadınız. Öyle ise ben de hayır demiyorum. Böyle doğru konuşan insanlarla akrabalık kurulabilir, diyorum diyerek işi tatlıya bağlamışlar.

Bu olay bana güzel bir örnek gibi geldi. Çünkü çoğu zaman ya oğlanı, yahut da kızı benzeri görülmeyen biri olarak anlatmaktalar. Bu hayal içinde biraraya gelen gençler bir de bakıyorlar ki anlatılanın hiçbiri yok. Bu defa da aldatılmışlık hissi başlıyor taraflarda. Tabii bu da hayatın başında rahatsızlığa itiyor, huzursuzluk sebebi oluyor.

Bunun için hatırlıyorum şairin sözünü:

İnsana sadakat yaraşır, görse de ikrah.

Yardımcısıdır doğruların Hazret-i Allah.

Evet, Hazret-i Allah doğruların yardımcısıdır. Yeter ki insan yanılıp da doğruluktan vazgeçmesin, yalana, mübalağaya başvurma gereği duymasın.

Size bu konuyla ilgili bir tarihî olay arzedeyim izin verirseniz.

İslâm büyüklerinden Şuayb bin Harb, Horasanlı bir âlimdir. Tahsil için geldiği Medine'de kalmış, geriye bir daha dönmemiştir. Bir ara Medine'de kendisi için bir dünürlük sözkonusu olunca yakınlarına şöyle söyler:

– Benim maddî - manevî durumumu biliyorsunuz, sakın abartmayın, ne isem onu anlatın. Beni bu halimle bilsinler, sonunda bir sürprizle karşılaşmasınlar.

Gariptir ki Şuayb biraz sert sözlü, haşin mizaçlı biriymiş. Bunu da nazara vermeyi istemiş. Nitekim kız evindeki konuşma sırasında kendisi bizzat şöyle demiş:

– Benim mizacım serttir. Yanlışı görürsem hemen hatırlatırım, tekrar edilirse pek hoş karşılamam. Sabrımın fazla olduğu söylenemez. Beni böyle bilin.

Talip olduğu hanım ise ondan geri kalmamış. O da şöyle karşılık vermiş:

– Ben de çenesi düşük, huyu kötü bir kadınım. Sırası gelince taşı gediğine koyar, lafımı söylerim. Beni de sessiz biri sanmayın.

Bunun üzerine Şuayb bin Harb şu ibretli cevabı verir:

– Ben sizi söylediğiniz şekilde kabul ediyorum. Şayet söylediğiniz gibi iseniz, kendinizi medhetmediniz, doğruyu söylediniz. Doğruyu söyleyen ise bırakılmaz. Söylediğiniz gibi değil de tevazu için böyle konuşmuşsanız zaten siz iyi insansınız. İyilerle elbette kolay geçinilir. Her iki halde de ben evet diyorum.

Bu evlilik mesud ve bahtiyar şekilde sürer. Bir gün Şuayb rüyasında Efendimiz (s.a.v.)'i görür. Efendimiz, Şuayb'a şöyle hitapta bulunur:

– Gel bakalım doğru sözlü, muttaki Şuayb!

GENÇ KIZIN EVLİLİKTE TERCİH HAKKI YOK MU?

Tercihte söz kıza âittir. Ancak tercih ettiğinde denklik (küfüv) yoksa anababanın hâkim kararı ile mâni olma hakkı vardır.

İslâm'dan önceki devirlerde evlenecek kızların kendi tercihlerini yapma hakları yoktu. Kızın üzerinde söz hakkı kimin ise tercihi o yapardı. Böylece kız, velisinin yaptığı tercihte şansına çıkan erkekle evlenmek zorunda kalırdı.

Bu insan tabiatına aykırı tutum, İslâm'ın gelişine kadar devam etti. İslâm'ın zuhuruyla değişen bir çok câhiliye âde-

tinin bu anlayışında da bir değişiklik lâzımdı. Bunu evlenecek gençlerin hepsi de bekliyordu.

Nitekim Medine'de bir kız Âişe vâlidemizin gelişine girdi. Zihninde sakladığı fikrini hükme bağlamak için şöyle dedi:

– Ey Resûlüllah'ın aziz zevcesi, bir mes'elem var, çare bulur musun?

Âişe vâlidemiz genç kızın sözüne değer verip dinlemeye başladı. Kızcağız şöyle dedi:

– Babam beni şöhretli olan kardeşinin oğluna verdi, itibar kazanmayı istedi. Ben verdiği genci istemesem ne lâzım gelir? İstemeyişime rağmen babam beni verebilir mi? Benim söz hakkım yok mu?

Âişe vâlidemiz henüz bu mevzuda kesin bir hüküm hatırlamadığından kızcağıza tenbihte bulundu:

– Şuracıkta biraz bekle, Resûlüllah gelince ona da anlat. Rabbimizin emrini ondan öğrenirsin. Bakalım evleneceğin genci seçerken senin de söz hakkın var mı?

Az sonra Hazret-i Resûlüllah içeriye girdi. Âişe vâlidemiz durumu anlatınca kızcağızın babasına haber gönderen Resûlüllah Hazretleri adamı huzuruna getirtti.

Tek suâli şu oldu:

– Kızını verirken fikrini sordun mu? Vereceğin genci beğenip beğenmediğini ifade etti mi?..

Tam bu sırada kız atıldı. Beklenmedik açıklamasını şöyle yaptı:

– Ya Resûlâllah, ben babamın yaptığına karşı değilim. Ancak bir kız verilirken ona da sorulması lâzım gelip gelmeyeceğini öğrenmek istedim. Maksadım buydu. İslâm'ın bu mevzudaki emri nedir?

Hazret-i Resûlüllah'ın kısa, fakat kesin hükmü şu oldu:

– Kızlar evlendirilirken fikirleri sorulur. Evet, derse nikâh yapılır, demezse yapılmaz!

Sordular:

– Ya Resûlâllah, utangaç kızların evet demesi nasıl olur?

Buyurdu ki:

– Utanan kızların susmaları evet mânasına gelir.

.....

Demek ki, ömür boyu birlikte yaşayacağı insana ısınıp ısınmadığını ifade etmek hakkı, kızın elinden alınıp da velisine verilemez. Onların yaşayacakları müşterek hayat hakkında hükmü alâkasız insanlar veremez. Mutlaka kıza da sorulur, fikri alınır. Evet demesi beklenir. Demezse zorla nikâh yapılamaz.

Ancak madalyonun öbür yüzü de vardır. Gençler tecrübesizdirler. Hislerinin tesirinde kalır, yanlış tercihte de bulunabilirler, denk olmayan namzet seçerler.

Bunu önlemek için tecrübeli ana babalara müdahale hakkı vardır.

Şayet namzetler arasında münasiplik yoksa mani olurlar. Bu hak ebeveynin elinden alınamaz.

Hiç bir zaman yavrularının zarar görmelerini istemeyen ana babanın bu müdahalesi yabana da atılamaz. Şayet taraflar denk değilse, küfüv denen eşitlik yoksa, bu müdahale haklılık arzeder, engel olma haklarını kullanırlar.

"Cahili kendi haline bırakırsan ya davulcuya varır, yahut da zurnacıya" ihtimaline bu müdahale hakkı ile mâni olunur. Dönülmesi zor bir yere varmadan geri dönülebilir. Bunu da müdahale hakkına sahip ana-baba yapar.

Demek tercihte söz kıza âittir. Ancak tercih ettiğinde denklik (küfüv) yoksa ana-babanın hâkim kararı ile mâni olma hakkı vardır.

EVLİLİKTE SIRA ŞARTI VAR MI? İNSANIN KISMETİ BAĞLI OLUR MU?

Dinimizde bir sıra mecburiyeti yoktur. Büyükler beklerken küçüklerin evlenmesi caiz olmaz, yahut ta günah ve saygısızlık olur diye bir hüküm mevcut değildir. Bu, daha ziyade örf, töre meselesidir. Uyulursa örfe uyulur, uyulmazsa töreye uyulmamış olunur.

Dinimizde evlenecek kardeşlerin arasında sıra şartı söz konusu mu? Diyelim ki ağabeyi, yahut ta ablası olanın bir taliplisi çıksa evet demesi günah mı olur? Ya da öndekilere saygısızlık manasına mı gelir küçüğün onlardan önce çıkan kısmete evet demesi? Yoksa bazılarının kısmeti bağlı mı olur? Evet dese de anlaşma olmaz, yine bozulur mu? diye sorulmuş.

.....

Önce bir hususa işaret etmeliyim. Dinimizde böyle bir sıra mecburiyeti yoktur. Büyükler beklerken küçüklerin evlenmesi caiz olmaz, yahut ta günah ve saygısızlık olur diye bir hüküm mevcut değildir. Bu, daha ziyade örf, adet meselesidir. Uyulursa örfe uyulur, uyulmazsa adete uyulmamış olunur.

Duruma dini açıdan bakacak olursak şöyle düşünmek de mümkündür. Denebilir ki:

– Allah küçüğün kısmetini önce göndermiş, büyüğünki ise ondan sonraya tehir edilmiş!.

Bu sebeple kısmeti çıkanın, (şayet çok denk ve münasip bulunuyorsa) evlenmesinde sakınca söz konusu olmaz.

Böyle bir denklik ve uygunluk söz konusu olunca büyükler bunu bir saygısızlık manasına almazlar:

– Kısmeti çıkan evlenir, kısmeti yolda olan da gelinceye kadar bekler!. deyip yardımcı olurlar.

Bu gibi kısmet beklemelerde yanlış yorumlardan uzak kalınmalıdır. Bazı kimselerde yanlış bir kısmet bağlama anlayışı görülmektedir.

Evham ve su-i zanna kapılan bu kimseler tereddüt etmeden konuşabiliyorlar:

– Kızımızın ya da oğlumuzun kısmeti bir türlü çıkmıyor, çıkınca da anlaşmayla sonuçlanmıyor, bir bahane bulunup iş bozuluyor! Demek ki kısmetini bağlamışlar. Zaten falan ve filan komşulardan da şüphe ediyoruz.. diye hüküm verebiliyorlar.

Kısmet bağlanması diye bir olay olamaz. Ama kısmet beklenmesi diye bir gerçek olur.

Demek ki mesele, kısmet bağlanması değil, kısmetin beklenmesi meselesidir.

Halbuki Allah (cc), hiçbir insana bir başkasının kısmetini bağlama imkan ve salahiyeti vermemiştir. Bu sebeple, kısmet bağlanması diye bir olay olamaz. Ama kısmet beklenmesi diye bir gerçek olur.

Demek ki mesele, kısmet bağlanması değil kısmetin beklenmesi meselesidir.

Bu kısmet bekleme meselesini, maneviyat büyüğü İsmail Fakirullah Hazretlerinin verdiği misal, pek güzel açıklamaktadır.

Öğrencilerinden birinin eline bir testi verip kuşluk vakti çeşmeye gönderir Fakirullah Hazretleri.

Ne var ki öğrenci çeşmenin başına varınca oradaki çocuklarla oyuna dalar, ta ikindiye kadar oyun sürer. Nihayet gün batarken aceleyle testiyi doldurup döner. Bunca vakittir orada oyuna dalan öğrenciyi bu defa arkadaşları aralarına alıp hırpalamak isterler. Ancak Fakirullah Hazretleri müdahale ederek der ki:

– Neye suçluyorsunuz arkadaşınızı?

– Kuşluk vakti gönderdiniz ikindi üzeri döndü, bizi bu kadar bekletmeye hakkı var mı? derler.

Büyük insan şöyle izah eder geç kalma sebebini.

– Arkadaşınızın kabahati yoktur bu bekleyişte. Çünkü der, çeşmenin başında oyuna dalmaya mecburdu. Kısmetiniz olan su henüz kurnaya gelmemişti, yoldaydı. Başkaları-

nın kısmetini doldurup ta size getiremezdi. Ne zaman yoldaki sizin kısmetiniz kurnaya geldi, işte o zaman oynamayı bırakıp testiyi çeşmeye tutarak kısmetinizi doldurup getirdi. Onun kabahati yoktur, yoldaki kısmetinizi beklemiştir.

İşte, evlenme olayındaki bekleme de, yoldaki kısmeti beklemeden başkası değildir.

Demek ki, kısmet bağlaması yoktur ama kısmet beklemesi vardır.

Şunu hiç unutmamak gerektir ki, Allah yarattığı kulunun kısmetini asla bağlamaz. O kadar bağlamaz ki, dünyada evlenemeden vefat edenleri bile Cennette otuz üç yaşında en güzel bir Cennet genci olarak olarak evlendirir, kısmetini yine karşısına çıkarır, asla kısmetsiz bırakmaz. Onlar da o zaman asla pişmanlık duymazlar dünyadaki bekleyişlerinden dolayı. Çünkü Cennet evliliği dünyadakiyle kıyaslanamayacak kadar özel ve güzel bir evlilik olur.. Bütünüyle mutluluk ve saadet kaynağı halini alır.

Dünyadaki kısmetini bekleyenler, bekleme süresini büyük bir fırsat bilmeli, bu sıralarda kendi özelliklerini geliştirip vasıflarını çoğaltmayı hedef almalı, vasıfsız işçi durumundan çıkıp aranan vasıflı aday özelliğini kazanmalı, kendini bir çok vasıflarla değerli durumuna getirmelidir.

Bence burada unutulmaması gereken en mühim nokta şu olmalıdır.

Dünyadaki kısmetini bekleyenler bekleme süresini büyük bir fırsat bilmeli, bu sıralarda kendi özelliklerini geliştirip vasıflarını çoğaltmayı hedef almalı, vasıfsız işçi durumundan çıkıp aranan vasıflı aday özelliğini kazanmalı, kendini bir çok vasıflarla değerli durumuna getirmelidir. Çünkü denklik dünyada da ahirette de esastır. Dünyada vasıflı olanlar Cennette de vasıflılarla evlenirler.

Bu bakımdan da kısmet bekleme devresini güzel vasıfları kazanma, çoğaltma devresi olarak düşünmeli, yüksek vasıflılara layık hale gelmeye gayret göstermelidir.

Zaten beklemenin bir faydalı yanı da, güzel vasıflarını çoğalt ikazını yapıyor olmasıdır.

EVLENİRKEN ÖNCE İSTİŞARE Mİ YAPMALI, YOKSA İSTİHARE Mİ?

Okuyucumun suali şöyle:

– **Hayırlı bir kısmet çıktı, evet demek üzereyken bir de istihareye yatın, dediler. Kendimize itimat etmediğimizden yaşlı bir hanıma istihare emanet ettik. Ertesi sabah, istiharede iyi görünmüyor, vazgeçin, şeklinde bir yorumla karşılaştık. Halbuki bizim yakınlarımızla yaptığımız istişarede münasiptir, uygundur, denktir, demişlerdi. Biz de evet, demek üzereydik. Şimdi durumumuz ne olacak? İstihareye göre mi, istişareye göre mi hareket edeceğiz?**

Önce istihareyi kısa bir tahlile tabi tutalım. İstiharede görülen şey evet mi, yoksa hayıra mı işaret ediyor, onu kestirmek kolay değil. Yoruma bağlı bir keyfiyet.

Sonra görülen şey şeytani mi, yoksa Rahmani mi? Bunu da kestirmek kolay değil. Bunun için de ehil olmak gerek.

Bir de istihare bağlayıcı değil. İlle de görülen işarete göre hareket edilecek diye bir mecburiyet yoktur.

İstişareye gelince. Ehil kimselerin meseleyi enine boyuna konuşup düşünmeleri sonunda vardıkları bir sonuç var. Bu sonuç hem aklın, hem mantığın, hem de ilmin icabı olacak seviyede olur. Yahut da olmalıdır.

Öyle olunca istişareye uymaktan başka yol kalmaz.

Meseleyi istişareye iştirak edenlerin akıllarıyla da düşünmek, gözleriyle de görmek, ilimleriyle de nazar etmek., herhalde sağlam bir incelemedir. Biri yanılabilir, ikincisi görmeyebilir, ama hepsi de aynı yanlışa düşmezler.

Bundan sonrası Allah'a tevekküldür.

Esasen bu gibi hayati konularda en sağlam tedbir, tarafların birbirlerini gerçek hüviyetleriyle tanımalarıdır. Olmayan vasıfları var gösterip de sonunda sürprizle karşılaşmamalıdır.

DUYGUSAL KARARLAR PİŞMANLIK GETİRİR Mİ?

Gençlik... hislerin baskın geldiği, duyguların isyan ettiği devre... Bu devrede gençler akıl almaz kararlar alır; mantık kabul etmez tutumlara girebilirler. Ancak sonunda yaptıklarına bin pişman olur, ömür boyu teessür duyarlar...

Ne var ki, bir defa ok yaydan çıkmış, öfkeyle, hisle verilen kararın gereği yaşanmaya başlanmıştır. İşte böyle hatalardan biri de Arap krallarından Zizen'in kızı Nazire'nin yaptığı gençlik hatasıdır. Sonunda bu hatasını hayatıyla ödemiş, gençlere de ibret olacak vakayı böylece tarih sayfalarına sunmuştur.

Musul yakınlarındaki kalesinde mahsur kalan Kral Zizen, İranlı kumandan Şapur Şah'a teslim olmamış, uzun süre mukavemetini devam ettirmişti.

Şapur Şah'ın ümidini kesip de muhasaradan vazgeçmek üzere olduğu sıralarda, kralın kızı Nazire kale burcuna çıkar, dıştaki kumandan Şapur Şahı görür. Bu sırada şeytan telkine başlar:

– Böylesine cesur ve genç kumandanla evlenmelisin!

Gençlik bu... Şeytana uyar, aklına geleni hemen yapar. Bir mektup yazıp bir askere verir, kaleyi dıştan muhasara etmiş olan Şapur Şah'a ulaştırmasını temin eder. Şapur mektubu açar, bakar ki tam istediği şey. Diyor kî:

– Ben Kral Zizen'in kızıyım, seninle evlenmeyi gönlüme koydum. Şayet beni zevceliğe kabul edersen sana kale kapılarını açmaya hazırım.

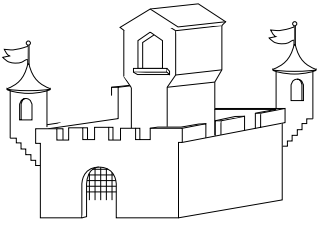

Şapur Şah'ın arayıp da bulamadığı fırsat. Derhal mukabil mektup yazar:

– Seni kale burçlarında görüyordum da kendimden geçiyordum. Demek ki ben sana, sen de bana âşıkmışız. Hayatımın en mutlu olayı, seninle evlenmek olacaktır!

Babasının itibar ve haysiyetini asla düşünmeyen kral kızı Nazire, tutar, bir gece kale kapılarını ardına kadar açar, kimseciklere de bildirmeden burca çıkıp işaretini yapar.

Şapur'un askerleri sabaha karşı ansızın hücuma geçer, bir anda açık kapılardan girip kaleyi fetheder; Nazire'nin babasını da, yanındaki askerlerini de kılıçtan geçirirler.

Sonunda Nazire de düşman kumandanıyla evlenir, birlikte yaşamaya başlarlar.

Bir gece Nazire'nin gözüne uyku girmez. Yataktan rahatsızlık duyar.

Şapur Şah:

– Bu yatak yumuşak ve çok rahat yataktır. Neden uyuyamıyorsun? diyerek kalkar, yatakta araştırma yaparlar. Bir de bakarlar ki, küçük bir mersin yaprağının ezik parçaları rahatsızlık vermektedir.

Şapur Şah:

– Hayret yahu, der. Bu kadarcık şeyden rahatsız olunur mu?

Bizler savaşlarda hasır dahi bulamıyor, sivri taşlar üzerinde yattığımız bile oluyor.

Kral kızı Nazire buna şöyle cevap verir:

– Biz de kuş tüyü yataklarda yatar, ipekli elbiseler giyerdik. Babam, soframızda oğul balı ile bembeyaz kaymağı hiç eksik etmezdi... Şapur, birden ciddileşir:

– Demek öyle ha!.. İpek elbise giydiren, kuş tüyü yatakta yatıran, oğul balı yedirip, beyaz kaymakla besleyen bir babaya ihanet eden kadın, bana daha kolay ihanet eder, diyerek emir verir:

– Derhal en kuvvetli atım getirilsin!

Azgın at getirilir. Şaşkın şaşkın bakan kızcağızı kuvvetli elleriyle atın kuyruğuna bağlayan Şapur, arkasından da bir

kamçı şaklatır... Namludan çıkan kurşun gibi fırlayan atın kuyruğunda kadıncağız çığlık çığlığa... Vaktiyle verdiği gençlik kararına bin pişman. Ama dönüşü yoktur bu yolculuğun...

EVLİLİKTE DENKLİK ARANMALI MI?

Tarafların dindarlıkta denklik sağlamaları, hayatın temel mefhumlarında aynı anlayış ve inanış içinde olmalarıdır.

Evlilikte denklik mühimdir. İslâm hukukunda buna (küfüv) tabiri kullanılmaktadır ki, taraflar terazinin iki gözü gibi birbirine eşit seviyede olmaları şeklinde düşünülebilir. Ancak böylesine denklik bilmem kaçta kaç çiftte bulunur? Mutlaka bir tarafta bir konuda ağırlık, diğer tarafta da başka konularda ağırlık söz konusu olmaktadır.

Bu hususta mühim olanı, tarafların dindarlıkta denklik sağlamaları, hayatın temel mefhumlarında aynı anlayış ve inanış içinde olmalarıdır.

Şayet dindarlıkta denklik yoksa, birinin haram deyip uzak kaldığına öteki, "Bunda ne yar, çağın icabıdır" diyerek tercih etme temayülünde ise burada durup düşünmek gerek. Zira bu temel konuda ayrılık ileride bir çok konularda da ayrılıkların olacağına işarettir. Böylesine köklü ayrılıklar, tarafları mutlu ve bahtiyar olacakları bir hayata götürmez. Biri başörtüsünün farz olduğunu düşünüyor, öteki ise açıklığın çağın gereği olduğunu söylüyor, mesele yapılmaması icab ettiğini ileri sürüyorsa denklik yok, farklılık var demektir.

Bu gibi hayati konular baştan iyi konuşulup tartışılmalı, sonundaki pişmanlığın pahalıya mal olacağını baştan iyi bilmelidir.

Bazı gençler gençlik gereği hislerine mağlup oluyor, zamanı gelince onları da yaparım diyor, ileride istediğim gibi islâmî giyime girecek, dinî hayata başlayacak, diyerek bir başlangıç yapıyorlar. Tabii hislerinin baskısı geçip gerçek hayat anlayışlarıyla birbirine muhatap olmaya başlayınca bir sıkıntı da başlıyor.

Bu defa da, "Ne yapacağız?" diye çare aramaya yöneliyorlar. Tabii iş işten geçtikten sonra.

Bana gelen sızlanmalardan anladığıma göre bazı gençlerimiz şampuan kurbanı. Bazıları da dar pantolon hayranı. Kimileri de makyaj ve boyanın mağlubu. Tabii yağmur yağıyor, boya dökülüyor, süs bozuluyor, gerçek çehre olanca netliğiyle meydana çıkıyor, Bu defa da "Vay sen böyle miydin?" gibilerden feryad başlıyor. Bundan sonrası iki tarafın da sızlanışı, feryad ve figanı şeklinde gelişiyor.

İşte bunun içindir ki, gençler tek başlarına karar vermemelidirler. Çünkü gençler hislerinin etkisinden kurtulamaz, denkliğin var olup olmadığını tespitte yanılabilirler.

Gerçi son söz yine kendilerinin olacaktır, bunda kimsenin şüphesi yoktur. Ama kendilerinin bilemeyecekleri, anlayamayacakları birtakım özellikleri tecrübe sahibi ana-babalar daha yakından tesbit edip anlayabilirler. Öyle ise yaşlıları devreden çıkarmamalılar. Denklik var mı, yok mu, onların gözüyle de tesbite çalışmalılar.

Zaten ana-babadan gizli evlilik hiçbir zaman tavsiye edilmez. İmam-ı Şafii'de, velilerin izni olmadan nikah yapılamaz. Hanefi'de ise, denklik olmadan nikah yapılmışsa ana-baba buna mani olabilir, müdahale hakkını kullanabilir.

Sonra Efendimiz (s.a.v) de tavsiyede bulunmuş: "Nikahanızı ilan edin, def çalarak da olsa etrafa duyurun" buyurmuştur.

Sözün özü, sonraki pişmanlık pahalıya patlamaktadır. Çünkü yaz bitince yapraklar dökülüyor, ağaçlar öz varlıklarıyla meydana çıkıyorlar. Meyvesiz ağaçlar ise sadece odun oluyorlar.

NİŞANLILIK DÖNEMİNDE DİNİ NİKAHTA VE DÜĞÜNDE NELERE DİKKAT ETMELİ?

Şayet nişanlılık döneminde bir aksilik çıkar da vaz geçme söz konusu olursa, alınmış olan hediyeler karşılıklı olarak geri verilir; taraflar helalleşmeyi de sağlamaya çalışırlar.

İki bekar insanın bir araya gelip mutlu bir evlilik hayatı kurabilmeleri için birbirlerini iyi tanımaları şarttır. Bunun için önce bir nişanlılık dönemi yaşarlar. Bu dönemde taraflar birbirlerini iyice tanımayı hedef alırlar. Bu tanışmayı temin içinde üçüncü şahsın yanında yahut ta her an birinin gelebileceği açık bir mekanda konuşurlar. İnançlarını, mizaçlarını, hayat anlayışlarını etraflıca konuşur, birbirlerini anlamaya gayret ederler ki, ilerideki hayatlarında bir uyuşmazlıkla karşılaşıp ta mutsuzluğa düşmesinler.

Bazı kimseler, nişanlılık döneminde taraflar birbirlerine haram olmasın da iyi tanışsınlar diye resmi nikahtan önce dini nikahı hemen yaptırıyorlar, böylece kızın elinden vaz geçme özgürlüğünü alıp tümüyle erkeğin eline teslim etmek gibi bir yanılgıya düşüyorlar. Böylesine tek taraflı bir tercih adaletsizliğine düşmemek için kadını bağlayan dini nikahı, erkeği de bağlayan resmi nikaha yakın güne kadar tehir etmekte fayda olsa gerektir..

* * *

Şayet nişanlılık döneminde bir aksilik çıkar da vaz geçme söz konusu olursa alınmış olan hediyeler karşılıklı olarak geri verilir; taraflar helalleşmeyi de sağlamaya çalışırlar.

Meseleye dönülmesi zor yerlere varmadan uyuşmayacakları noktaları tespit edip vazgeçmişler diye bakılabilir. Bu devrede bilhassa kızcağız, mahremiyete hep dikkat edip tedbirli muhatap olursa iki ikiye baş başa kalmadığı, birlikte ge-

zip tozma gibi bir laubalilik de yaşamadığından itibarına gölge de düşürmüş olmaz. Mahremiyete dikkat etmenin faydasını da böylece görmüş olur.

* * *

İyi bir tanışmanın sonucunda yapılan dini nikah, tarafların haklarını koruyan bir anlaşma tutanağıdır. Bunun için de en azından iki güvenilir şahit huzurunda yapılır. Şahitsiz nikah, nikah sayılmaz. Tarafların hukukunu ispat edecek delilden yoksun, gayrı meşru ilişki kabul edilir.

Bununla beraber dini nikahın bu gün resmi nikah gibi tarafları bağlayıcı kanuni yaptırım gücü olmadığından dini nikahla kalmayıp mutlaka resmisini de yaptırmaya ihtiyaç tartışılmaz derecede kesindir. Resmi imza ve yazılarla kayda geçirilmeyen bir evliliği, kadın ispat edemeyeceğinden evlilikten doğan hiçbir hakkını elde edemez. Hakları erkeğin insafına, manevi sorumluluğuna kalmış olur.

* * *

Dini nikahta Şafii'de kızın velisinin haberi ve izni olması şartı vardır. Hanefi'de de erkek kıza denk değilse kızın velisinin müdahale edip mani olma hakkı söz konusudur.

Denklikte aranan ölçü, tarafların anlaşacakları, ters düşmeyecekleri kanaatinin var olmasıdır.

Kız her manada yukarıda, erkek ise aşağıda bir dengesizlik ailede olmamalıdır.

* * *

Dini nikah sırasında erkek tarafından kadına bir miktar maddi imkan ya peşin, yahut ta veresiye vermek üzere tespit yapılır. Adına Mehir denen bu hanım hakkı, hiçbir zaman yok olmaz. Nikahın şartından olmamakla birlikte nikah sırasında konuşulursa konuşulan miktar, konuşulmazsa akrabalarındaki emsal değerde Mehir, ölünceye kadar hanımın beyindeki hakkı olarak mevcut olur; istediği zaman alma hakkını hep muhafaza eder. İsterse kocasına bağışlayabilir de..

Nikahtan sonra düğün toplantılarında dikkate alınacak en mühim husus, kadın erkek karışık çığırından çıkan bir eğlence ile veya içkili davetlerle evlilik hayatının temelini günahlarla atar duruma girmemektir. Günahsız, belki de sevaplı nezih bir düğünle bu yeni hayata başlamak uygun olur.

Dini nikahta Şafii'de kızın velisinin haberi ve izni olması şartı vardır. Hanefi'de de erkek kıza denk değilse kızın velisinin müdahale edip mani olma hakkı söz konusudur.

Düğünlerde giyilen gelinlikte ise, tesettür ölçülerinin aşılıp taşılmamasına dikkat etmelidir.

El yüz dışında başı ve bütün bedeni örten gelinliğin etek uçları da ayak üstüne kadar inmekle kalmalı; yerlerden sürünerek pislikleri toplayacak kirlilikte olmamalıdır.

"GİZLİ DİNİ NİKAH YAPTIRMAK" DOĞRU OLUR MU?

Zaman zaman kapıldığı öfkelerle pişman olacağı şeyler yapan bir adam Efendimize gelerek sormuştu:

– Beni Cennete götürecek bir iş haber ver ki onu yapayım da Cennete gideyim!

Efendimizin cevabı çok kısa ve net oldu.:

– Öfkeni yen, öfkene uyma, sana yeter!

Evet, öfke basite alınacak bir hal değildir. Nitekim öfkesini yenemeyen adam, tetiğe basar; bir insanı gözünü kırpmadan öldürüverir. Bundan sonrası ise ömür boyu pişmanlıktır...

Öfkenin bu türlü sonucundan dolayıdır ki Efendimiz sık sık ikazlarda bulunur:

– Öfkene uyma, öfkeni yen, öfkeni yut, öfkeye götüren tahrikten uzak dur, şayet cennete götürecek bir amel sahibi olmak istiyorsan!. diyerek çevresine uyarılarda bulunmuştur.

Sonucu mutlaka pişmanlık olan öfke konusunda bilinmesi gereken en mühim nokta, öfkenin tek çeşit olmamasıdır.

Bazıları öfkeyi sadece sinirsel bir şiddetten ibaret zannederler.

Halbuki öfkenin bir de cinsel tahrik sonucu duyulanı vardır ki, bu türlü cinsel öfke, tetiği çekip de gözünü kırpmadan adam öldürten sinirsel öfkeden daha korkunç sonuçludur.

Hatta cinsel öfkenin sinirsel öfkeden çok daha korkunç sonuçlar vereceğinden dolayıdır ki Efendimiz bu öfkeye sebep olacak tahrikçi görüntü ve çevrelerden uzak durmayı, mahremiyet sınırlarını aşmamayı, taşmamayı tenbih buyurmuş, bu konudaki ikazlarından birinde de şöyle çarpıcı bir uyarıda bulunmuştur:

– Cinsel duyguları ayaklanan insan, aklının ya tümünü ya da üçte ikisini yitirmiş insan gibidir. Yani her türlü riski göze alacak hale gelir, cinsel duyguları kabarıp isyana yönelen insan..

Evet tek ve tenha yerlerde iki yabancının göz göze, yüz yüze gelmesi, cinsel öfkenin yavaş yavaş kabarmasına zemin teşkil etmesi demektir. Önce masumca sohbetler, sonra el tutuşup tokalaşmalar, derken bir zaman gelir ki cinsel öfkenin kabarmış dalgaları tarafları sürükleyip götürmeye başlar. Olmayacak şeyleri olur hale getirmeye bile yönelirler. Tıpkı telefondaki kızcağızın çare arayışları gibi.

Bir kızcağız telefonun öbür ucundan soruyordu:

– Okuldaki arkadaşımla gizli dini nikah yapmak istiyoruz, ne dersiniz?.

Tepkili cevabım sert oldu herhalde.

– Ben, dedim, intiharın her türlüsüne karşıyım. Hayatının baharında bir genç kızın ailesinden habersiz gizli nikahla hayatını baştan riske sokması, büyük ihtimalle bir intihar gibidir. Erkek için aynı derecede olmasa da kız için sonuç bundan başkası değildir.

– Çaresi yok mu bunun? diye üsteledi kızcağız.

– Var, dedim. Hem de çok kolay.

Heyecanlandı:

– Lütfen onu söyleyin hemen.

– Resmi nikahla evlenmek. Böylece kendini ve aileni büyük bir yıkıma uğramaktan kurtarmak.

– Ama şu anda buna imkan yoktur. Ne ailem buna razı olur, ne de bizim okul ve yaş durumumuz buna müsaittir.

– Demek hem yaş, hem okul, hem de aile durumu müsait olmadığı halde, siz yine de gizlice dini nikahla evlenmeye cesaret edebiliyorsunuz. Bu acelenin sebebi ne ola ki?

– Uzun zamandır birlikte arkadaşlık etmekteyiz. Birbirimize çok alıştık. Önümüzdeki bu manileri düşünemez hale geldik sanki. Dini nikah yaptırmayı göze alıyoruz artık.

Evet cinsel öfkeye girecek kadar mahremiyet sınırlarını aşıp da yabancıyla yüz yüze göz göze yaşamaktan kaçınmamak, işte böyle sonucu düşünemez hale getirir tarafları. Ömür boyu pişmanlık duyacakları hatayı göze aldırır. Sadece kendilerini değil ailelerini de perişan hale sokarlar.

Kaldı ki, Şafiiye göre, velinin izni olmadan dini nikah yapılamaz.

Hanefi'de de, taraflar denk değilse velinin itiraz edip ayırma hakkı vardır

Bunlardan başka resmi nikahtan önce dini nikah yapmak da kanunen yasaktır artık.

Ama bütün bu engelleri cinsel öfkeye kapılanlar düşünemezler ki!..

Aziz gençler! Mahremiyet sınırlarını aşıp taşmamaya, cinsel öfkeye maruz kalmamaya gayret gösterin, kendinizi böylece korumaya alın. Yoksa cinsel öfke ömür boyu pişmanlık duyacağınız riski göze aldırır. Üzerine de bir aşk kılıfı örterek mazur göstermeye çalışır. Ama ne yazık ki işin sonu, başı gibi tatlı olmaz, ömür boyu ıstırap ve pişmanlık. sizi takip eder.

NİŞANLILIK DÖNEMİNDE DİNİ NİKAH KIYMAK DOĞRU MU?

Nişanlılık dönemi tarafların biribirlerini tanıma dönemidir. Böyle tanışma döneminde işi hemen sonuca götürüp de dinî nikah yapılmaz. Yapılırsa selahiyet erkeğin eline geçtiğinden, geri dönülmez hale gelinir. Halbuki nişanlılık, dönülmesi mümkün olan bir devre olmalı; bu dönemi taraflar tanışma süreci olarak yaşamalılar.

Bina mı yapacaksınız, temeline dikkat ediniz. Çünkü temeldeki yanlışlık çatının sağlamlığıyla düzeltilemez. Zayıf temel, üzerindeki sağlam çatıyı da çökertebilir.

Okuyucumun sorusu bunu hatırlatıyor bana. Nasıl bir yanlış başlangıç yapmışlar onu arz edeyim.

Öğretmen kızcağız, yine öğretmen bir delikanlı ile nişanlanmışlar. "Ne âlâ ne güzel." diyeceksiniz benim gibi. Acele etmeyin sonuna bakın.

Daha nişanlılık döneminde tutmuşlar bir de hemen dinî nikah yapmışlar. Yani kızcağız, bütün selahiyeti tam tanımadığı nişanlısının eline vermiş.

Sonra ne mi olmuş? Bakın ne olmuş.

Nikahı yaptıktan sonra oğlan teklifini yapmış:

– Sen özel okulda öğretmensin, orayı terk et, benim gibi Milli Eğitim'e geç. Birlikte olmamız daha güzel.

Kızcağızın cevabı ise kesin hayır olmuş.

– Milli Eğitim'de ben başım örtülü çalışamam. Burada idare ediyorlar. Dolayısıyla bu isteğine uyamam.

Ne olmuşsa bundan sonra olmuş. Damat "Sen de başını açarsın", deyince kıyamet kopmuş.

Aldıkları bütün eşyalar iade edilmiş, münasebetler kesilmiş. Yani ayrılmışlar.

Ancak oğlan diretiyormuş:

– Gerçi eşyalarımı aldım; ama nikahı vermem. Yani boşamam.

Kızcağızın sorusu şu:

– Şimdi ne olacak?

Baştan yapılan yanlışlığın sonunda neler hissedilirse bunda da onlar hissedilecek, aynı üzüntü ve sıkıntı yaşanacaktır.

Çünkü yanlışlık baştan yapılmış, henüz taraflar biribirlerini tam tanımadan, bütün ihtimalleri konuşup bir sonuca bağlamadan hemen karar vermiş, dinî nikahı yaptırmışlar.

Defalarca yazdık. Nişanlılık dönemi tarafların biribirlerini tanıma dönemidir. Böyle tanışma döneminde işi hemen sonuca götürüp de dinî nikah yapılmaz. Yapılırsa selahiyet erkeğin eline geçtiğinden, geri dönülmez hale gelinir. Halbuki nişanlılık, dönülmesi mümkün olan bir devre olmalı; bu dönemi taraflar **tanışma süreci** olarak yaşamalılar.

Bu muhayyerlik dönemi yaşanmamış, resmisinden çok önce dini nikah yapılmış, sonunda iyice tanışıp da, **ben senin özel okuldaki hizmetini** uygun bulmuyorum; uygun olanı, benim gibi resmî yerde hizmet etmen, başın açılsa da.. demeye gelince, anlaşamayacaklarını anlamışlar. Anlamışlar; ama iş işten geçmiş, dinî nikahı yapmış, ayrılma imkânını bütünüyle erkeğin eline vermişler. Buna rağmen de ayrılmışlar; ama erkek nikahı vermiyor, yani boşanmıyormuş.

Şimdi ne olacak? Esas mesele burada.

* * *

Bir defa nikah, kızcağıza verilen zinetleri, mehri ve eşyaları kendi malı yapar, iadeyi gerektirmez. Çünkü nikahla bunlar onun malı olmuştur. Dinî sorumluluğu hisseden taraflar bunun da uhrevi sorumluluğunu hissetmeli, verdiklerini geri almamalılar.

İkincisi de, erkeğin kadını boşamasıdır. Çünkü nikahı altında birinin, hem maddi hem de manevi sorumlusudur. Bu

sorumluluğu sebepsiz yere taşımaya razı olmamalıdır.

Üçüncüsü bizim temennimiz, bütün bunlara rağmen tarafların ortak noktaları bulmaları; anlaşmayı, temel mefhumlarda birleşmeyi düşünmeleridir. Çünkü meslek birliği vardır. Bu, önemli bir birliktelik olsa gerektir.

Biribirlerini anlamaları kolay olacaktır. Acele karar, iki tarafa zarardır.

NİKAHA RAĞMEN KIZLA ERKEĞİ GÖRÜŞTÜRMEMEK DİNİN EMRİ Mİ?

Efendim, herkesin derdi kendine göredir. Doğu'dan iki defa telefon edip dert yanan okuyucumunki de kendine göre bir dert.

Önce nişanlanmışlar. Ne güzel diyeceksiniz. Ben de öyle demiştim. Hemen arkasından da nikahlanmışlar. Siz yine ne güzel diyeceksiniz. Ben de öyle demiştim.

Ama gel gör ki bu güzellikler nikâhlıları bir araya getirip de bir iki satır konuşma imkanı vermemiş, neyi nasıl düşündüklerini anlayacak bir sohbete muvaffak olamamışlar. Aile fertleri içinde de olsa hâlâ bir araya gelemiyor, birbirlerinin neyi nasıl düşündüklerini bilemez halde bekliyorlarmış.

Okuyucumun sorusu şu:

– **Nişan yapılmış, arkasından nikâh da icra edilmiş. Neden bir araya gelip de konuşma imkanı tanınmıyor, birbirimizle ne ölçüde uyum içinde olacağımızı tesbit fırsatı verilmiyor? Dinimiz böyle mi emrediyor? Bu nasıl dindarlık? Haksız mıyım bu tutumu yanlış görmekte?**

Hemen arzedeyim ki durum anlatıldığından ibaretse haksız değilsiniz. Nişan yapılmış, arkasından nikâh da icra

edilmiş, geriye mahremiyet adına bir şey kalmamış ki hâlâ yabancı kabul etsinler de bir araya getirip de aile içinde olsun konuşup tanışma imkânı vermesinler...

Bu işin yanlışlığı şuradan da belli.

Ya ileride bir araya gelince anlaşamayacak yapıda olduklarını tesbit ederlerse ne olacak? İş işten geçtikten sonra yapacakları bu tesbit, bunu şimdi anlama imkânı vermeyen kız tarafı için çok pahalıya mal olacak bir sonuç olacaktır.

Halbuki nişanlı iken aile fertlerinin de bulunduğu yerde konuşup tanıştırmalılar ki, ne kadar anlaşıp uyuşacaklarını baştan tesbit etsinler. Haydi bunu yapmamışlar, nikâhtan sonraya ne oluyor, hangi engel var ki hâlâ tanıştırıp konuşturmamaktalar?

Bana öyle gelir ki bu yanlış din adına değil, yersiz olan örf, âdet adına icra edilmekte, dini de örtü olarak kullanmaktalar.

Halbuki nikahtan sonra ana-babanın kızları üzerindeki tasarrufları sona ermiştir. Artık kızın yemek masrafı dahi kocasına aittir. Kocası dilerse, babası evinde dahi bırakmaz. Alır kendi evine götürür. Başka kimse de engel olamaz.

Demek olanlar islamın gereği değil, yöresel örfün, adetin, geleneğin batıl uygulamasıdır.

GELİNLİK KIYAFETİ GİYMENİN DİNİ HÜKMÜ NEDİR?

Hanım okuyucum diyor ki:

– Gelinlik giyme âdeti nereden geldi bize? Böyle bir mecburiyet söz konusu mu bizim geçmişimizde? Bunun ekonomik durumla da alâkası var mı?

Gelinlik denen özel giyim, en çok bir iki saatliğine kullanılmakta, sonra bunca masrafa rağmen bir köşeye bırakılarak verilen para boşa gitmektedir. Ama diğer günlerde de giyilecek bir kıyafet tercih edilse; yerinde bir seçim olur. Ona ne kadar para verilmiş olsa, ne kadar pahalı da alınsa, fazla rahatsız edici olmaz.

Okuyucuma hemen arzetmeliyim ki, gelinlik giyme âdeti diye bir olay görünmüyor bizim geçmişimizde...

Bu, böylesine güzel bir günümüzde güzel bir giyimimiz olmayacaktır, demek değildir.

Tam aksine, böylesine, güzel ve mutlu bir günde giyimlerin en güzelini giymek mümkündür. Ancak burada en güzel giyimi tarif etmemiz gerekmektedir.

En güzel giyim, Hıristiyanların bir kısım yerleri açık saçık şekilde benimsedikleri giyim değildir. Bu, onlar için en güzel giyim olabilir, ama bizim için değildir. Bizim için en güzel giyim, ana baba ve kardeşlerle birlikte damadın ve diğer akrabaların baktıklarında hicab duymayacakları, aksine iftihar edecekleri giyimdir.

Bu ise tesettürü tam temin eden giyimdir. **Bugünkü gelinlik giyimlerinde ise teşhir esastır.** Zavallı kızcağızı merasimdekilere teşhir esas alınmaktadır. **Böyle bir gelinlik anlayışı bizim ne mantığımıza, ne de meşruiyet anlayışımıza uygun düşmektedir.** İştirak ettiğim düğünlerde Hıristiyanlardan alınan giyimi asla hatıra getirmeyen gelinlikler giyilmektedir. Bu da günlük kıyafetten çok uzak değil. Tam aksine, günlük giyimin en kıymetlisi, en nadidesidir. Böyle bir uygulama şunu hatıra getirmektedir.

Gelinlik denen özel giyim, en çok bir iki saatliğine kullanılmakta, sonra bunca masrafa rağmen bir köşeye bırakılarak verilen para boşa gitmektedir. Ama diğer günlerde de giyilecek bir kıyafet tercih edilse; yerinde bir seçim olur. Ona ne kadar para verilmiş olsa, ne kadar pahalı alınsa göze batmamaktadır. Çünkü günlük giyimde kullanılmak suretiyle, lüzumsuzluktan kendini kurtarmış olmaktadır.

Aslında bu konu basit değildir. Kuvvetli bir iman, sağlam bir şuur, dağ gibi de bir şahsiyet istemektedir. Bu vasıflara sahip olan genç, avamın tesirinden kurtulur, aklın, mantığın ve imanın icabını istemekte asla çekingenlik duymaz, komplekse girmez. Aksine, eline bayrağı alarak öne düşmüş mücahidin cesaretini duyar, şerefine denk bir şeref duygusu içinde bulunur. Kilise giyimini taklid etmemenin verdiği iftihar duygusu onu mesud ve bahtiyar kılar.

Ancak bu duyguyu sıradan kimseler duyamaz. Sağlam bir İslâm kültürü, kuvvetli bir iman şuuru sonunda çıkılır bu yüce makama.

Bu konuyu şöyle hükme bağlayabiliriz:

– Ya günlük hayatta da giyilecek cinsten bir gelinlik modeli geliştirip, onunla bu ihtiyacı karşılamalıdır...

Yahut da, Hıristiyanlardan gelen modeli Müslümanlaştırıp, onunla durumu geçiştirmelidir.

Birincisine muvaffak olamayanlar, ikincisinde çare arayacaklar.

Bu da ancak, **el, yüz dışında tesettürü tam temin eden ölçüde olan gelinliktir.** Şekil olarak kiliseden geleni hatırlatsa da tesettürü temin edeceğinden dolayı mahzur yok denebilir.

Ancak böylesine ciddi bir meseleyi sadece kızcağıza yüklemek haksızlık olur. Onu akrabaların iki tarafı da teşvik edip desteklemelidir.

Zaten evlilikteki bir şart da tarafların birbirine denk olmasıdır. Yani (küfüv) olmak. İki tarafın da düşünceleri, inançları biribirine yakın olmaktır.

Böyle bir denkliğin varlığı ise lafla olmaz. İşte böyle

konularda açık seçik ortaya çıkar.

Kimde ne kadar kuvvetli iman, sağlam kültür, millî ve manevî zemin var, kimde bunlardan nasip az, ya da hiç yok?..

Buna siz manevî imtihan da diyebilirsiniz. Altınımızla bakırımızı meydana çıkaran imtihan...

ERKEKLER NİŞAN YÜZÜĞÜ OLARAK ALTIN TAKABİLİR Mİ?

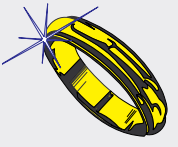

Hanımların beylerinin hizmetlerine ortak olmalarının tek şartı vardır. O tek şart da, saydıkları hizmetlerinde beylerine yardımcı olmaları, başka bir ifade ile evlerindeki sorumluluklarını yerine getirerek beylerinin hizmetlerine destek çıkmalarıdır.

Suâl:

– **Buhâri'nin tercümesi olan Tecrîd-i Sarîh'in bir hadîsini açıklayan mütercim, nişan yüzüğü olarak takılan altın yüzüklerin erkeklere haram olmayacağını ifade etmektedir. Biz ise altın yüzüğün erkeklere haram olduğunu biliyorduk. Şimdi ise tereddüde düştük. Acaba bu izah, hadîsi tercüme eden zâtın şahsî fikri mi, yoksa âlimlerin umumî hükmü mü?..**

Âlimlerin umumî hükmü olduğunu söylemeye imkân yoktur. Zira bu hususta delil açık seçiktir.

Resûl-i Ekrem Efendimiz bir gün bir eline saf ipekle bir eline de altını almış, çevresindeki müslümanlara göstererek şöyle buyurmuştur:

– Şu iki nesneyi görüyorsunuz ya, ümmetimin erkeklerine bunlar haram kılınmıştır!

Yani erkekler, ne saf ipekten elbise giyebilirler, ne de altından yüzük takabilirler.

Nitekim bundan sonraki devirlerde âlimler erkeklerin altından yapılmış yüzük kullanmalarını haram bulmuşlardır.

Zikri geçen eserdeki izahında mütercim demek istiyor ki:

– Resûlüllah'ın haram olduğunu bildirdiği altın, erkeklerin ziynet olarak kullandığı altındır. Nişanda takılan altın yüzük ise ziynet için değil de, evlilik işareti için takıldığından haram olan ziynet altınından sayılmaz...

Ancak, bu görüş âlimlerin çoğunluğunca, doğru bulunmamıştır. Zira nişanlılık ve evlilik işareti olarak takılan yüzük hanımlar için altından olması gerekliyse de, erkekler için gümüşten de olur, gümüş yüzük bu mânayı daha huzurlu ve uğurlu şekilde ifade eder.

Bu yüzden bir çok kimseler akik taşlı gümüş yüzük takarlar, sünnet olarak bunu kullanırlar.

* * *

Erkeklerin nişan yüzüğünden ayrı olarak, başka yüzük takmaları da doğru değildir.

Hele bazı kimselerde kaşı parmak ucu büyüklüğünde altın yüzükler görmekteyiz ki, bunlar bir kompleksin ifadesi gibi geliyor insana.

Adam olanın kafası dolu, gönlü hoş olmalı; bir takım altın, tunç, demir halkalarla insana ne fikir gelir, ne de kerâmet...

Hani anlatırlar ya; bir padişahın sıhhati bozulmuş, neş'esi kaçmış. Hekimler muayene edip son çareyi dertsiz bir adamın gömleğini giymesinde bulmuşlar.

Çevredeki neş'e ve huzuruyla meşhur olan bir çobanın dertsiz adam olduğunu söylemeleri üzerine çobana gidip, gömleğini Sultan için istemişler. Dertsiz çoban gülerek omuzlarını silkmiş, istediklerini veremeyeceğini söylemiş. "Niçin?" diye sorunca da şu karşılığı vermiş:

– Benim gömleğim yok ki? Ben hep çoban kürküyle gezerim.

Kafaya, gönüle fikir ziyneti takmalı, yoksa parmağa, kola takılan maden parçalarıyla huzur gelmez, adam olunmaz...

NİŞAN VE DÜĞÜN MASRAFLARI NASIL OLMALI?

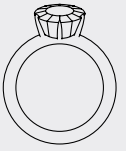

Bir başörtüsü, bir namaz, bir niyaz artık kâfi gelmemektedir. Şuur mühimdir şuur! Kendini başkalarına göre ayarlayan Müslüman'ın dindarlığı şuurlu değildir. Kendini, imkânlarına ve İslâm'a göre ayarlayan dindarlık gerekmektedir. Bundan böyle sadece tesettür ve namaz aranmayacak, bunları şuurlu şekilde, yaşayıp yaşamadığı tesbit edilecektir. Ayrıca her şey baştan çok açık seçik konuşulacaktır!..

Son günlerde tek duası belliydi: Biricik kızına münasip bir eş bulmak, mutlu bir hayat kurmasını sağlamaktı. Bunun için gece gündüz demeden dua ediyor, yavrusuna dindar bir bey nasip etmesini niyaz ediyordu. Çok geçmedi.

Duası kabul olmuş gibiydi. Bir dindar genç talip olmuş, kısa zamanda mesele tatlıya da bağlanmıştı.

Dindar genç de örtülü, namazında, niyazında bir aile kızıyla yuva kuracağından dolayı memnun ve mesuddu. Aradığını bulduğu düşüncesiyle mutlu ve sevinçliydi.

Ancak, gencin bu masum sevinci çok sürmedi. Daha ilk çarşı pazar alış verişinde en pahalı eşarp, en pahalı ayakkabı, en pahalı çanta, en pahalı elbise... onu şaşkına döndürmüştü. Kendi kendine sualler soruyordu:

– Bunları bana dindar bir aile olarak tanıttılar. Kendilerini ölçüsüz çevrenin israflı hayatına göre değil, ölçülü Müslüman'ın israfsız sağduyusuna göre ayarlamış Müslümanlar şeklinde takdim ettiler... Ama daha ilk günlerin alış verişi beni yıkmaya yetti. Ben böylesine lüks ve pahalı bir hayatın masrafını helal yoldan karşılayamam ki?..

İlk günlerin bu itimadı sarsan tatbikatı iyiden iyiye düşündürdü masum genci.

Nişanın böylesine yüksek faturaya mal oluşu, nikâhın nasıl olacağı konusunu hatırlattı. Endişelerini kimselere açmadan dinî nikâha da teşebbüs ettiler. Nikâhta beklemediği bir şart daha karşısına çıktı. Bu şart mehirdi. İslâmî bir ödeme şekli. Mehir konuşulsa da konuşulmasa da otomatikman devreye girebilirdi. Ancak konuşulursa konuşulan tesbit edilmiş olurdu. Nitekim konuştular da. Ama ne teklif ettiler? Ne kadar mehir verecekti? Çeyrek, yarı filan değil tam altın... Sayısı da iki elin on parmağını beş defa geçen miktarda bir yekûn!..

Tekrar içine döndü. Bana bunları dindar diye tanıttılar. Gerçekten de dindarlar... Tesettürü, namazı, niyazı tamam... Ama bu anlayışlar, bu gösterişler, bu israflar ve helal parayla kolay kolay elde edilmeyecek masrafları üzerime yıkmaktan çekinmeyişler, nasıl bir anlayış eseri?..

Düşünmeye devam etti. Hayalinde, okudukları canlanmaya başladı. Dindarların biricik örneği Allah'ın Resûlü, böylesine yekûn tutan mehir almamış, vermemişti. Yine böylesine israflı nişan, nikâh gösterişinde ise asla bulunmamıştı. Bunlar ise Allah'ın Resûlünü örnek aldıklarını iddia eden dindarlardı. Bu nasıl bir durumdu? Bir ara sıkıntısını kızın annesine, yani kayınvalidesine açacak gibi oldu. Bomba gibi bir karşılık aldı:

– Bu bir defa olur. Ne kadar pahalı olsa yeridir. Hem bizi görenler, duyanlar var. Onlara karşı aşağıya düşmek olmaz!

Suskun damat düşünmeye devam etti:

– Doğrudur, bu bir defa olur. Ama bu bir defa ele geçen fırsatta beni yıkan ailenin tavrı ömür boyu unutulur mu? Sonra kime gösteriş yapıyoruz? Bizi görenler dindarlar ise, onlara göre bu israflı ve pahalı maliyet kötü örnek, beğenilmemesi lazım gelen tavır olmalı. Nikâhın ve nişanın en hayırlısı Resûl-ü Ekrem Efendimizin kudsi beyanıyla:

– En kolay olanıdır!

Halbuki bu başlangıç en kolay şekilde değil, en pahalı ve en zor şekilde, müsrif bir örnek hâlinde gerçekleşmiştir.

Hayatın henüz içine girmeye başlayan masum genç, olayları düşünerek gittiği camide itimat ettiği hoca efendiye durumu açtı ve bu çelişkinin izahı istedi. Şöyle diyordu itimat ettiği zat:

– Bir başörtüsü, bir namaz, bir niyaz artık kâfi gelmemektedir. Şuur mühimdir şuur! Kendini başkalarına göre ayarlayan Müslüman'ın dindarlığı şuurlu değildir. Kendini, imkânlarına ve İslâm'a göre ayarlayan dindarlık gerekmektedir. Bundan böyle sadece tesettür ve namaz aranmayacak, bunları şuurlu şekilde, yaşayıp yaşamadığı tesbit edilecektir. Ayrıca her şey baştan çok açık seçik konuşulacaktır!..

Masum genç başını sallayarak tasdik etti:

– Demek bende de hata varmış...

KIZIN ÇEHİZ PARASINI KİM VERECEK?

Bir zayıf imkânlı babanın üç kızı, bir de oğlu vardır. Bu adam şâyet gelin edeceği üç kızının bütün masraflarını kendi çekecekse, durumu ne olur, iktisadî vaziyeti ne hâle gelir?

Diyelim ki çok mütevazi bir çeyizle işin içinden çıkmayı tercih ederek her kızına beş milyar liralık masraf yapsa; üç kızına on beş milyar liralık masrafa girecek, belki de borç yüklenecektir. Varsa ne ise de, yoksa ne yapacak bu baba, bu anne?..

Nasıl çıkacak bu işin içinden? Baba ve anneleri kızlarının bunca masraflarını kendi keselerinden görmek zorunda kalacaklarsa, onlara hep iktisadî durumunu mahveden, bir sürü borca, harca sokup, sonra aldığıyla başkasının evine giden biri olarak bakmayacaklar mı? Oğlan kardeşin bu

İslâm hukukunda mehir kızın hakkıdır. Kendisine âit çeyiz eşyalarını bununla alır, ana babalarına yük olmamaya çalışır. Aileyi sarsmamaya gayret eder. Böylece oğlan çocukları da kız kardeşlerine kendilerini bir sürü iktisadî sıkıntıya sokacak, kendi evlenmelerini güçleştirecek yabancı nazarıyla bakmazlar.

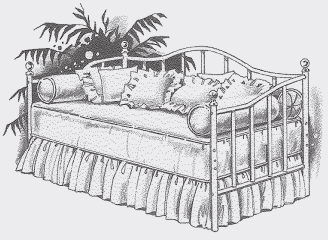

noktadaki duygusu ne olacak? Kendi evlenme imkânının başkasına sarf edildiğini düşünmeyecek mi? Bu düşünce âile düzenine kötü te'sir getirmeyecek mi?

İşte bunun içindir ki, kız tarafı çeyiz eşyası almak için oğlan tarafından bir miktar para alır, bu para kızın, dolayısıyla kızın vekili olan babanındır. Baba ve ana, bu paradan şahsî ihtiyaçları için kuruş harcayamazlar. Para sâhibi olan kız helâl etmedikçe.

İşte bunun İslâmdaki adına mehir denir. **İslâm hukukunda mehir kızın hakkıdır. Kendisine âit çeyiz eşyalarını bununla alır, ana babalarına yük olmamaya çalışır.** Aileyi sarsmamaya gayret eder. Böylece oğlan çocukları da kız kardeşlerine kendilerini bir sürü iktisadî sıkıntıya sokacak, kendi evlenmelerini güçleştirecek yabancı nazarıyla bakmazlar. Bu takdirde hem kızını verip, hem de bir sürü ev eşyası hibe etmek zorunda kalan anne ve baba fedakârlık üstüne fedakârlığa katlanmak zorunda kalmazlar.

Demek ki mehir ölçüsünü kaybetmeden geçmişte olduğu gibi devam etmiş olsaydı, kız babaları senelerdir bu kızın ihtiyaçlarını nasıl karşılayacağım, gibilerden bir sıkıntı içine girmeyeceklerdi. Ne var ki, mâkul ve meşrû ölçüyü aşıp taşarak başlık parası şekline inkılâp eden mehir, bu defa da yer yer, muhit muhit, oğlan tarafını yıkan bir gayrimeşru duruma girmiş, böylece de çığırından çıkmıştır.

Elbette ki bu da yanlıştır. **Doğru olanı yorgana göre ayak uzatmak, malî duruma göre mehir istemek ve bu mehirle kızın çeyiz eşyasını alıp evi fazla sarsmamaktır.**

FATIMA ANNEMİZİN ÇEYİZİNİ BİLİYOR MUSUNUZ?

Hazreti Ebû Bekir Efendimiz, yanına Bilâl ve Selmân'ı da alarak doğruca Medine çarşısına çıktı. Hazret-i Ali'yle nikahı kıyılmış olan Fâtıma validemizin çeyiz eşyasını alacak, birlikte İmam-ı Ali'nin evine bırakacaklardı.

Cennet hanımlarının baş tacı olan Fâtıma validemizin ömrü boyunca kullanacağı ev eşyası da, bundan ibaret olacaktı.

Bu çeyiz eşyasının parasını, müstakbel eşi Hz. Ali vermişti. Bunun İslam'daki adı mehirdi.

Bakalım Hz. Ali'nin verdiği (dört yüz dirhemlik) mehirle, Resûlullah'ın muazzez kerimesi Fâtıma validemize nasıl bir Çeyiz eşyası alınacak; cennet hanımlarının baş tacı, günümüzdeki hanımlara örnek olan saâdethanesini nasıl bir çeyiz eşyasıyla süsleyecektir?

Neden sonra İmam-ı Ali'nin evinin kapısına bir deve yükü olarak getirilen çeyiz (doğru adıyla cihaz) eşyası indirilmeye başlandı.

Ashabın her biri, bir hizmetin içindeydiler. Bu mutlu günün sevinç ve huzuru, her birinin mütebessim yüzlerinden okunuyordu.

Dilerseniz, Hazret-i Ebû Bekir'in seçip, Bilâl-i Habeşî ile Selmân-ı Farisî'nin yardım ederek getirdikleri çeyiz eşyasına bir göz atalım. Bunlar nelerdi?

1- Üzerinde namaz kılınacak güzel bir seccade.

2- Üç adet üzerine oturulacak minder.

3- İçi hurma kabuğu lifleriyle doldurulmuş yastık.

4- **Buğday öğütecek el değirmeni ile, su tulumu, su testisi, su bardağı,**

5- Değirmende öğütülmüş buğdayın kepeğini ayırmaya yarayacak, yeni geliştirilmiş bir elek...

6- Elle örülmüş bir battaniye, havlu, üzeri yünlü deri, pösteki.

7- Sedir, yani divan.

8- Kadife yorgan...

9- Geliştirilmiş deriden ma'mul, yere serilecek sofra...

Fâtıma validemizin bu cihaz eşyası, Hazret-i Ali'nin evine indirilip içeri alınırken, durumu seyreden Allah'ın Resûlü, bunu onların çok göreceklerini, fazla bulacaklarını düşünmüş, ellerini kaldırıp, pırıl pırıl gözyaşı dökerek şöyle dua etmişti:

"- Yâ Rab! Senin sevmediğin israftan çekinen bu insanlara, bu eşyayı hayırlı eyle!"

İşte cennet hanımlarının seyyidesi olduğu hadislerle sabit olan Fâtıma validemizin cihazı bu idi.

O, bunlarla mutlu oldu. Bu eşyalarla ömrünü tamamladı. Bunlarla huzur bulup rahat etti.

Günümüzde nice ana-babalar, nice kız ve gençler vardır ki, çeyiz için karşı tarafı kasıp kavurur, soyup soğana çevirir; huzuru, saadeti birtakım mobilyada, koltukta, ev eşyasında ve sandık içinde ararlar. Halbuki, bunların hiçbiri huzurun tek şartı, esas unsuru olamazlar. Saadet birtakım odun parçası, çaput yükü ile vücut bulmaz.

Evlilikte, huzurun ilk şartı, ana unsuru, fikirde birlik, değer ölçülerinde ortaklık, hayat anlayışında müştereklikte dir. Dinî ölçülere, İslamî kaidelere olan bağlılıktadır. Çevrenin kötü telkinine boyun eğmeyecek şahsiyete sahip olmaktadır. Bu şuura mâlik olan taraflar, bu iman ve iz'an birliğine sahip bulunan akraba ve karı-kocalar, ayaklarını yorganlarına göre uzatırlar, ne iyiden iyiye temel ihtiyaçlarını iptal ederler, ne de işi çığırından çıkartıp da karşı tarafı yıkmaya yönelir, ihtiyaç dışı isteklerde ısrar ederler. Belki, zararlı arzularını durdurur, fuzuli isteklerini terk eder, gönüllerdeki birliği, sevgi ve muhabbeti en büyük çeyiz olarak görürler.

BAŞLIK, MEHİR YERİNE GEÇER Mİ?

Fiyata göre iyilik ve değerlilik ölçüsü pazarda satılan koyun ve keçide bahis mevzuu olur. İnsan için, bilhassa kadın için değer ölçüsü ise, İslâmiyet'ine bağlılığı, dindarlığı, ev işlerindeki becerikliliği ve ailesinin sosyal itibar ve şerefidir.

Bu ara başlık mevzuunda bir yazı yazmıştım. Bu yazıda bazı hususlar göz önünde bulundurulmak şartiyle, başlığı mehir'e benzeterek meşrû görmüş; ancak ifrata varan miktarın, tarafları yıktığı için, doğru bir davranış olmadığını ifade etmiştim.

Bir okuyucum bu konuya itiraz eden bir mektup göndermiş, diyor ki:

– Başlık, bugün oğlan tarafını yıkan kötü bir itiyat haline gelmiştir. Evlenen gençler, vermeye mecbur kaldıkları büyük yekûn tutan başlık parası yüzünden, borçla hayata başlıyorlar. Nişanlılık devresinde edilen bu borçları, evliliğin 3., hattâ 5. senesine kadar devam ettiğinden, hayatlarının en huzurlu olması gereken günlerini borç derdi içinde perişanlıkla geçiriyorlar. Bu ise, başlığın meşrûiyetini şüpheye düşürüyor; başlığı mehir'e benzetmekte isabet etmediğinizi isbat ediyor.

Bu dikkatli ve araştırıcı okuyucuma teşekkür ederim.

Bence çok hayatî bir mevzu üzerine eğilmiş, ilmî sayılacak bir muhakeme yürütmüştür. Hakikaten, bugün başlık parası yüzünden, birçok genç gurbet ellere düşmekte; büyük bir borçla hayata başlamak zorunda kalmaktadır. Bu, elbette akıl ve mantıkla izah edilecek bir davranış değildir. Hattâ buna, sadece oğlan tarafı değil, şuurlu kız tarafı da razı olamaz. **Hiçbir baba, kızını, borçlu, fakir bir eve göndermek istemez. Ne var ki, Anadolu'muzun bazı yerlerinde son derece bâtıl bir âdet alıp yürümüştür:**

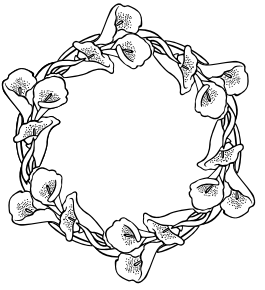

– Falancanın kızı ..... liraya satılmış. Demek ki, çok itibarlı ve nüfuzlu bir aile kızıymış.

Yani kıza verilen parayla, itibar ve haysiyet ölçülüyor; ne kadar fazla parayla satılmışsa o kadar haysiyeti var olduğu kabûl ediliyor. Şüphesiz ki, bu anlayışın tesiri altında kalan kız babaları, istedikleri halde kızlarını, karşı tarafa daha kolay imkânla veremiyorlar. Çünkü o takdirde, kızın itibar ve kıymetsizliğinin ifadesi şeklinde bir değerlendirme meydana geliyor.

Bu yanlış takdir, elbette bir mazeret olamaz. Fiyata göre iyilik ve değerlilik ölçüsü pazarda satılan koyun ve keçide bahis mevzuu olur. İnsan için, bilhassa kadın için değer ölçüsü ise, İslâmiyet'ine bağlılığı, dindarlığı, ev işlerindeki becerikliliği ve ailesinin sosyal itibar ve şerefidir.

İtiraz eden okuyucuma cevap vermiş olmak için, şu iki maddeyi dikkatinize arzediyorum:

1 – Mehir meşrû bir karşılıktır. Bu paranın azamî veya asgarî miktarı, dinde sınırlandırılmış değildir. Daha ziyade bulunulan çevrenin tesbit ettiği örfe göre verilmektedir.

2 – Bu mehir, tamamiyle kızın hakkıdır. Kızın izni olmadan, babası da olsa harcama yapamaz. Hattâ bu paranın alınıp alınmaması, ne kadarı peşin, ne kadarı da evlendikten sonra alınması, çeyiz yapılıp yapılmaması hususlarını tamamen kız veya vekili tayin eder. Ana-baba, yani kızın velisi, kızın ricasına aykırı istekte bulunamaz.

İşte şu iki madde ile târif etmeye çalıştığım mehir, başlık mıdır, değil midir? Bu noktada ihtilâfa düşülmektedir. Şayet bugünkü başlıklar, adını değiştirmiş mehir ise; yani babanın değil, kızın, meşrû bir hakkı olduğu bilinerek, kız adına verilip alınıyorsa; bunun haram olduğunu söylemek mümkün değildir. Ancak, oğlan tarafının gücü yetmeyeceği miktarı istemenin doğru olmayacağı söylenebilir. Çünkü Resûlüllah Efendimiz:

– Mehrin en hayırlısı, ehven olanı yani ödemesi erkeğe en kolay gelenidir, buyurmuşlardır.

Kızın hakkı olan ve günümüzde başlık adı altında yanlış bir tatbikatın konusu olan mehri, tamamen ortadan kaldırmak değil, oğlan tarafını yıkan ifrat şeklinden kurtarmak şarttır. -Zaten mehir hakkının (kızın rızası olmadan) tamamen ortadan kaldırılması, şer'an da mümkün değildir.- Şayet başlık parası ortadan kalkacak olsa, Anadolumuzda nicelerinin, "Süleymaniye'de evlenir, Sultanahmet'te boşanır" sözünün tecellisine uğrayacaklarını söylemek, pek mümkündür. Başlık korkusudur ki, onları bir çatı altında yaşatmakta; yuvalarının bozulması önlenmektedir. **Tarafları yıkmayacak, malî durumlarını sarsmayacak ölçüde başlık alınabilir. Tabili ki bahsettiğim bu başlık parası mehrin tarifi içine giren başlıktır. Yoksa kızın babasının veya akrabalarının kendi şahıslarına aldıkları ve kız için tek kuruşunu bile harcamadıkları başlık bedelleri, İslâmî bir âdet değildir ve mehir yerine de geçemez.**

GÜNAH İŞLENEN DÜĞÜNE GİDİLİR Mİ?

İnanmış insanlar komşunun sevinçli günlerinde sevincini, üzüntülü günlerinde de üzüntüsünü paylaşır her iki durumuna da ortak olurlar. Bunu da komşuluk hakkı olarak bilirler. Çünkü komşunun sevinci paylaşıldıkça çoğalır, üzüntüleri de paylaşıldıkça azalır. Komşunun sevincini çoğaltıp üzüntüsünü azaltmak da bir komşuluk görevidir.

Bu sebeple, komşunun sevinç günü olan düğününe gidip sevincini paylaşmak, komşuluk hakkını yerine getirmek demektir. Bu, bizim dini görevimiz, komşuluk mükellefiyetimizdir.

Ancak, bu düğün toplantısında inançlarımıza aykırı işler işlenmiyor, örfümüze, adetimize ters düşen yanlışlar yapılmıyorsa böyledir.

Düğün cemiyetleri cenaze toplantısı değildir. Mutlaka bir eğlence ve neşe sebebi olacaktır. Bazılarının düğün merasimlerinde ölüm ilahileri okumaları, uzun ağıt havaları terennüm etmeleri düğünün manasına uygun düşmez. Düğünde mutlaka eğlenme olacaktır. Ama bu eğlenme ve neşelenme proğramı çığırından çıkarılmamalı.

Şayet düğünde bir takım günahlar işleniyor, içkiler içilip kadın erkek karıştırılarak çirkin eğlence ve müstehcen görüntüler sahneleniyorsa, artık buraya gitme mecburiyetimiz kalkar; sergiledikleri günahlarla çevreye kötü örneklik eden komşular da bize sitem etme haklarını kendilerinde göremezler.

Değerli fıkıh kitabı İbni Abidin'de deniyor ki:

– "Düğünde bir takım günahların işlenip utanma hislerinin yıpratılacağını önceden bilen insan, bu düğüne katılamamalıdır!"

Bir hadis-i Şerifte Efendimizin (sav) şu uyarısı dikkatimizi çekmektedir:

– "Allaha ve ahiret gününe inanmış kimse, içki içilen sofraya oturmasın!."

Hatta kendisi içmese de orada bulunmasın. Çünkü içmediği halde içkili topluluğa katılmak, içenleri normal bulup destek vermek manasına gelmekte, böylece içen değil de destek veren durumuna düşülmektedir. Halbuki Rabbimiz Maide suresi ayet (2) de iyiliklere destek vermeyi emrediyor, kötülüklere destek vermeyi ise yasaklayarak şöyle buyuruyor:

– İyilik ve sevap olan işlerde destek verip yardımlaşın, kötülük ve günah olan işlerde destek vermeyin, yardımlaşmayın. Allahın şiddetli azabından korkun!"

Mealini arz ettiğim bu ayet, kötülük ve günahların işlendiği bütün toplantı ve mekanlara şamil hüküm ifade etmektedir.

Demek ki inanmış insan, günahı, haramı bizzat işlemese de işleyenleri tasvip, teşvik manasına gelen bir görüntü içinde de olmamalı, destek veriyor, tasvip ediyor imajını uyandırmamalıdır.

Bu sebeple komşu hakkıdır deyip bilmeden gittiği düğünde bir takım günahların işlenip haramların irtikap edildiğini anlarsa, hemen oradan uzaklaşma hakkına sahip olur, tasvip ediyor görüntüsüne girmeyi istemez. Şayet kendisi korunmalı bir yerde bulunuyor da işlenen günahları görmüyor, tenha bir köşede gözünü gönlünü koruyabiliyorsa durumu idare etmeye de çalışabilir.

Şurası da bir gerçektir ki, düğün cemiyetleri cenaze toplantısı değildir. Mutlaka bir eğlence ve neşe sebebi olacaktır. Bazılarının düğün merasimlerinde ölüm ilahileri okumaları, uzun ağıt havaları terennüm etmeleri düğünün manasına uygun düşmez. Düğünde mutlaka eğlenme olacaktır. Ama bu eğlenme ve neşelenme proğramı çığırından çıkarılmamalı, yuva kuracak gençlerin yeni hayatları günah temelleri üzerine oturtulmamalı, komşuları da bu günah temeline destek veriyor durumuna sokulmamalı.

Aslında iyi komşu, komşusunu aydınlatarak günahlardan koruyan komşudur. Yoksa bildiği yanlışları tasvip eder görünüp de ahirette düşman olacak komşu değildir.

Nitekim bir birini günahlara teşvik eden can ciğer dostların ahirette nasıl yaka paça kavga edip te düşman olacaklarını Furkan suresindeki ayetler haber vermekteler.

Biri diyecek ki: “Senin yüzünden bu günahlara girdim. Senin teşvikinle bu hataları işledim. Beni uyarmadın, ikazda bulunmadın. Benimle birlikte oldun.!” Öteki buna karşılık verecek: “Asıl ben senin yüzünden bu duruma düştüm, sen kötü örnek olmasaydın, ben bu günahların teşvikçisi durumuna düşmeyecektim”. O sırada gelen melekler ikaz edecekler:

– Siz dünyada iken düşünecektiniz bunları. Biriniz

günahı başlattınız diğeriniz de ona destek verip teşvikte bulundunuz. Böylece komşuluk haklarınızı bir birinizi iyiliğe değil de kötülüğe teşvikte kullandınız. Yürüyün bakalım sevapta değil de günahta yardımlaşanların gideceği yere.!

Böylece dünyada can ciğer dostlar, âhirette amansız düşmanlar olarak yürüyecekler hedeflerine doğru.

Sözün özü:

İster düğünlerimizde isterse başka toplantılarda olsun bir birimizi günahlara değil de sevaba, iyiliğe teşvikte bulunmalı; burada sevimli dost iken orada amansız düşman durumuna düşmemeliyiz.

Evlilikle İlgili Meseleler

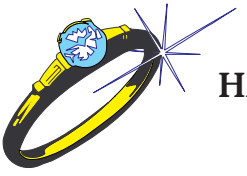

KİMLERLE EVLENMEK HARAMDIR, KİMİNLE YAPILACAK NİKAH GEÇERLİ OLMAZ?

1) **Babanın eşi:** Bundan maksat analıktır. Babanın nikahı altında olsun, boşanmış olsun analıkla evlenmek haramdır.

2) **Ana:** Bu ninelere de şamildir.

3) **Kız:** Torunları da içine alır.

4) **Kız kardeş:** Öz veya bir cihette üvey (ana bir veya baba bir)

5) **Hala:** Babanın öz veya üvey kızkardeşleri.

6) **Teyze:** Ananın öz ve üvey kızkardeşleri.

7) **Erkek kardeşin çocukları.**

8) **Kız kardeşin çocukları.**

Bu sekiz sınıf içinde yer alan erkek ve kadınlar birbirinin mahremidir; aralarında evlenme devamlı olarak haramdır.

9) **Süt ana:** Çocuğun ilk iki yaş içinde sütünü emdiği kadın onun süt-anası olur ve bununla evlenmesi haramdır. Asla helal hale gelmez.

10) **Süt kardeşler:** Süt ananın kendi oğul ve kızları, emzirdiği çocuğun süt kardeşleri olur ve bunlarla evlenmesi de caiz değildir.

"Soy birliğinden haram olanlar sütten dolayı da haram olur." hadisi, haram sınırını biraz daha genişletmiştir, Buna göre süt ananın usul ve füruunun hepsi, yan hısımlarının ise bir kısmı ile süt çocuğunun evlenmesi haramdır.

Bu sebepledir ki kimin sütünü kimin emdiğini bilme imkanını ortadan kaldıran süt nakli ve bankası uygulaması caiz görülmemiştir.

11) **Kaynana:** Bir kız ile nikahlanan, birleşmemiş olsa bile o kızın anası ile evlenemez.

12) **Üvey kız:** Bir kadınla nikahlanıp birleşen kimse, o kadının başka erkekten olan kızı ile de evlenemez,

13) **Gelin:** Öz oğlun karısı ile evlenmek haramdır.

14) **Baldız:** İki kız kardeşten birisi ile evli olan, boşanmadan veya karısı ölmeden baldızı ile evlenemez. Hadisler eşin hala ve teyzesi gibi yakınlarını da baldız sınıfına katmıştır.

Bu dört sınıf, evlilik rabıtası dolayısıyla haram olanlardır. Bu engele "hurmetu'l-musahare" denir.

15) **Evli kadın:** Bir başkasıyla evli kadın boşanıp veya kocası ölüp iddetini doldurmadıkça ikinci erkekle evlenemez.

Buraya kadar sayılanlarla evlenmenin haram olmasını iki hikmet altında toplamak mümkündür:

a) İslamın kurmak istediği aile, toplum ve ahlak düzenine aykırı oluşu.

b) Yakınlar arasındaki evliliğin psikolojik ve biyolojik mahzurları.

16) **Başka dinden olanlar;** Müslüman olmayanlar aynı zamanda ehli kitap da değil iseler onlarla evlenmek müslüman erkek ve kadınlar için haramdır, (el-Bakara: 2/221)

Ehl-i kitap olan gayr-i müslimlere gelince, bunlardan kız almak caizdir, müslüman erkekler yahudi ve hıristiyan kadınlarla evlenebilirler (el-Maide; 5/5). Ancak bunlara kız vermek caiz değildir; yani müslüman kadınlar müşrik ve dinsizlerle evlenemeyecekleri gibi yahudi ve hıristiyan erkekler ile de evlenemezler (el-Bakara: 2/221; el-Mümtehine: 60/10).

17) **Fahişe:** Bir müslüman erkeğin fahişe kadınla evlenmesi caiz değildir. Zina yapan ve bunu gizlemeyen erkek de böyledir. (en-Nur: 24/3.) Ancak tevbe eden, nefsini islah eyleyenler müstesnadır.

Başından zina geçtiği bilinen, fakat buna devam etmeyen mü'min kadın veya erkekle evlenmek mekruh olmakla beraber nikah akdi sahih (evlilik geçerli) olur. Alimlerin çoğu bu görüştedir. (Bk: Helaller ve Haramlar, H. Karaman, Sayfa 97-98)

AKRABA EVLİLİĞİ YAPILABİLİR Mİ?

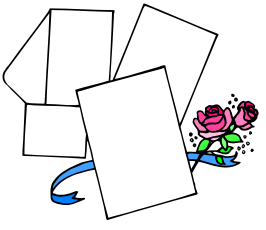

Halkımız bir dönemden beri akraba evliliği üzerinde farklı iddialar dinlemeye başlamış halde.

Kimilerine göre akraba evliliğinden sakat nesil meydana geliyor. Kimine göre de, böyle kesin bir sonuç yoktur, söylentilere itibar edilmemelidir.

Medya ise bu işin biraz da aşırıya kaçan şekliyle görüntülerini veriyor.

Bunlara bakarsanız akraba ile evlenmiş olan kimselerden meydana gelen çocukların kimi elinden, kimi gözünden, kimileri de ayaklarından mutlaka sakat doğmakta, yahut da daha sonra sakatlıklar meydana gelmektedir. Zihinsel özürlüler de akraba evliliğinden hasıl olan başka bir tehlike.

Konu etrafında farklı yorumlar meydana gelince farklı anlayışlar da mecburen meydana gelmekte, tek görüşü savunmak da zorlaşmaktadır.

Görünen gerçek odur ki:

Akraba evliliğinde sıhhatli neslin doğduğu gibi, sağlıksız neslin olduğu da kesindir. Her ikisi de görülmektedir.

Nitekim İslam tarihine baktığımızda akraba evliliği yapan meşhur alimler, maneviyat büyükleri görülmektedir. Bunların bir şikayetleri olmamıştır.

Ama hiçbir zaman da, akraba ile evlenin, diye bir tavsiyede de bulunmamışlardır.

Hal böyle olunca **akraba ile evlenmiş olanlarda, yahut da evlenecek bulunanlarda mutlaka sakat nesil doğacak diye kesin hükme varmak mümkün olmaz. Ancak aksine hüküm vermek de kesinlik arz etmez. Olabilir de. Nitekim olmaktadır da.**

Öyle ise bir zaruret bulunmadan, bir mecburiyet olmadan akraba evliliğine gitmemeli, uzak da olsa böyle bir riski göze almamalıdır.

Zira uzak da olsa risk büyüktür. Kimse yavrusunun doğuştan özürlü ve sakat olmasını istemez, böyle bir sonucu hiç kimse başka bîr kazançla telafi edemez.

Nitekim bu konuda bize sorduğu bir soruda okuyucum şöyle demektedir:

– Komşularımızdan akraba evliliği yapanlar vardır. Bunların birinde sakat doğum var, diğerinde ise yoktur. Sakat doğum sahipleri çok pişmanlar. Ancak bunun akrabalıktan olmadığını iddia edenler de vardır.

İnsan böyle durumlarda meşhur sözü hatırlıyor: **Kaç sevaptan girmemek için günaha, demişler. Ayrıca, korkulu rüya görmektense uyanık durmak daha iyidir,** diye de eklemişler. Tabii tercih meselesi. İhtimali vaki olabilir şeklinde yorumlama olayı.

Konunun kesin olan tarafı şudur:

– **Dinimiz akraba evliliğini yasaklamamıştır**.

Bu, şu demektir:

Muhtemel riski göze alanlar akraba ile evlenebilirler. İnşaallah bir pişmanlık da olmaz. Ama uzak da olsa riski göze alamayanlar, korkulu rüya görmeyi istemezler, uzak kalırlar.

Burada benim asıl üzerinde durmak istediğim bir başka husus, süt kardeşliği meselesidir. Asıl tehlike, evliliklere süt kardeşlerinin evlenmesiyle meydana gelebilir.

Bunun için deniyor ki, **sütü olan hanımlar rasgele çocuk emzirmemelidir. Çünkü süt kardeşliği zamanla unutulabilir. Sonra bu kardeşler evlenip sakıncalı durumlara sebep olabilirler.**

Kızı kaçırmakla helallık gelmez. Helallık ancak rızasıyla evet diyen kızın nikahından sonra söz konusu olur.

KIZ KAÇIRMA YOLUYLA EVLENMEK CAİZ Mİ?..

Beğendiği kızı kaçırma yoluyla evlenmeyi soran okuyucuma:

İlkel topluluklarda, kaba kuvvete dayalı zoraki evlilikler çok yaşanmıştır. Böyle devrelerde ve öyle çevrelerde ne bir kızcağız kendi istediğini kendisi tercih etmekten emin olabilir, ne de kızı yetiştiren ana baba yavrularının geleceğinden korku duymadan yaşayabilirler. Çünkü her an bir kaba kuvvet sahibinin saldırısına maruz kalabilirler. Kızlarını kaçırmayı kafasına koymuş bir ilkel düşünce, her şeyi alt üst edebilir. Ana baba ve aileyi kolayca devre dışına itip rızası olmayan kızı kaçırarak sonunda evlenmeye razı olacak duruma getirebilir.

Bu türlü zoraki evlilikler kaba kuvvetin hakim olduğu ilkel toplumlarda korkutucu boyutta yaşanmıştır. Böyle bir kaçırma olayından sonra iki aile de baştan bunu namus meselesi yapıp düşman kesilmişler, bir müddet bu düşmanlıklarını sürdürdükten sonra çaresiz kalıp olanları unutmaya çalışmak ve bir anlaşma zemini bulup barışmak zorunda olduklarını anlamışlardır. Yani bir mutsuz ve tatsız başlangıç temeli üzerine mutlu aile yuvası inşa etmeye mecbur kalmışlardır.

Kaba kuvvetle işini halletmeyi tercih eden saldırganın bundan sonra anlaşmaya yatkın medeni insan görüntüsü vermesini ise, ayının kimseye kaptırmamak için av etini toprağa gömüp kokutarak kimsenin yemeyeceği duruma getirdikten sonraki saldırganlıktan vaz geçme haline benzetirler. Eti kokuttuktan sonra artık kimsenin elinden alma teşebbüsüne geçmeyeceğinden emin olan ayı, saldırganlıktan vaz geçer, çevresiyle uyumlu hale gelir.

Tabii bu teşbih ve yorum, rızası olmayan kızı zorla kaçırıp artık kimsenin istemeyeceği hale getiren zorba için yapıl-

mıştır. Şayet kızın rızası dahilinde bir kaçışsa bu, elbette durum aynı ağırlıkta bir teşbihe layık olmaktan çıkar; keşke ailesiyle anlaşarak kurulsaydı bu akrabalık temennisine dönüşür.

Bu türlü kız kaçırma olaylarında ihmale uğramaması gereken ilk acil meşruiyet çaresi, nikahtır!. Kızı kaçırmakla helallık gelmez. Helallık ancak rızasıyla evet diyen kızın nikahından sonra söz konusu olur. O sebeple nikah anlaşması tehir edilemeyecek ilk acil meşruiyet çaresi bir mecburiyettir.

Hanefi'ye göre en azından iki adil şahidin huzurunda yapılan serbest isteğe bağlı nikah, geçerlidir. Ancak böyle bir nikahtan sonraki münasebet meşruiyet arz eder, haramlıktan kurtarır, helallık getirir. Yeter ki taraflar en azından iki şahitle evlilik haklarını ispat etme imkanına kavuşmuş, inkar ihtimalinden kurtulmuş bulunsunlar

Şafii'ye göre ise, iki yabancı şahit yeterli olmaz. Kızın velisinin izin ve rızası da bulunması lazım gelir. Yani kaçırmakla meşru evlilik başlamaz. Olaydan haberi olan ana babanın izniyle yapılan nikahtan sonra meşru evlilik söz konusu olur.

Anlaşılan odur ki, kız kaçırmak suretiyle yuva kurma teşebbüsleri kızın rızası dışında ise tümüyle meşruluktan uzak ilkel bir zorbalıktır. Rızasıyla gerçekleştirilmişse, bu defa nikah olayı ilk çare olarak en önde görünmektedir.

Bundan dolayı İslamda kurulacak yuvanın temeli, aileyi devreden çıkaran kaba kuvvete ve ilkellik üzerine atılmaz. Karşılıklı anlayış ve rıza temeli üzerine inşa edilir mutlu aile yuvası. Bu sebeple aileler gençlerin mutlu olacakları tercihlerine değer vermeliler. Böylece kaçma, kaçırma olayının da baş sorumlusu haline gelmemeliler. Bazen bir inat ve hiç yüzünden büyük yanlışlıklar yapılıyor, tamiri mümkün olmayan tahribatlar söz konusu olabiliyor.

Gençler ise her tarafı kırıp dökme pahasına yaptıkları izinsiz tercihlerinin yanlışlığını ancak hislerinin baskısından kurtulduktan sonra anlayabiliyor, onlar da derin pişmanlıklar duyuyorlar. Ama iş işten geçmiş, bu pişmanlıklar fayda getirmez hale gelinmiştir.

Artık bundan sonraki çare, arayı açacak şekilde geçmişi kurcalamak değil, tam aksine birlik beraberliği sağlayacak şekilde geleceğe bakmak, gençlerin istikbalini düşünmektir..

Allah (c.c) intikam peşinde koşanları değil, af ve hoşgörü içinde olanları sever. Büyüklüğün şanından olan da aftır; intikamcı bir zihniyetle küslüğü sürdürmek değildir.

HİÇ BÖYLE EVLENME OLAYI DUYDUNUZ MU?

Yüzü simsiyahtı. Ama kendisi boyamamıştı ki! Kaldı ki, kalbi bembeyazdı. Buna rağmen onu basite alanlar vardı. Dedi ki:

– Ya Resûlallah, yüzümün siyahlığı cennete girmeme mani midir?

– Asla!

– O halde beni niçin insanlar hor görüyorlar, kimse bana niçin kızını vermiyor?

– Amir bin Veheb'in evine git ve "Resûlullah selamı var, kerimeni bana nikahlamanı emretti" de.

Siyah yüzlü genç hemen adrestedir. Kızın yanında babaya selamı aynen tebliğ eder ve teklifi de açıkça anlatır.

Baba kızgın, hemen reddeder. Ancak, teklifi dinleyen kızcağız babasını ikaz eder:

– Babacığım, vahiy gelir de sonra seni mahcup eder. Ne biliyorsun bu olayı Rabbimin emretmediğini? Efendimiz (sav)'in o emri tebliğ buyurmadığını? Hemen git, Resûlullah'tan özür dile ve beni o gence nikâhla. Resûlullah'ın uygun bulduğunu ben de uygun bulurum.

Kızının ikazıyla mescide koşan baba özür diler:

– Söylediğinin doğru olup olmadığını bilmiyordum. Demek ki doğruymuş. Kızımı verdim. Şu anda nikahlısıdır.

Efendimizin gence emri:

– Git, evini hazırla, aile oturacak şekilde döşe.

– Benim ev döşeyecek tek dirhemim bile yok!..

– Öyle ise Ali'ye, Osman'a, Abdurrahman bin Avf'a git. Onlar sana ikişer yüz dirhem versinler.

Uçarcasına gider. Onların her biri, emredilenden fazla yardımda bulunurlar ve sıra çarşının yolunu tutmaya gelmiştir. Bir ev hazırlamak için gerekli para elde mevcut. Hele zevcesi, ümidinin de üstünde bir azizedir âdeta...

Çarşı yolunda hızla giderken kulağına bir ses gelir. Önce anlayamaz, duraklar ve nefesi kesilircesine dinler. Evet, evet yanlış anlamamıştır, doğrudur. Ses herkese ilan etmektedir:

– Ey kendini Allah'a asker bilen Müslümanlar!

Derhal atınıza binin, cihada yönelin. Ordu mescidin dışında beklemektedir. Siz böyle gün için varsınız dünyada! Düşman ani baskın yapacak!

Şimdi ne olacak?.. Cihada mı gitsin, evlenmeye mi?.. Yönünü hemen değiştirir, demirciler çarşısına gider. İlk işi bir kılıç, sonra bir zırh, daha sonra da bir at almak olur. Elindeki paranın hepsini de harcamıştır. Ama cihad için lazım olan silahını da tamamlamıştır...

Sıçradığı atının üzerinde kuş gibi uçar, bekleyen orduya toz duman içinde karışır.

– Bu genç, herhalde Bahreyn'den gelen biridir, derler. Ancak onun siyahlığını fark eden Resûlullah Aleyhisselam:

– Sen Saad mısın? buyurur.

– Evet, deyince de dua eder:

– Ceddine saadetler!..

Kumlu çöllerden geçilir, tozlu yollardan gidilir ve nihayet düşmanla müthiş bir savaş başlar... Herkes cesaretle ileri atılır. Ama içlerinden biri herkesten de cesaretle atılır; saldırdığı tarafın adamlarını sağa sola püskürtür. Neden sonra meydan sakinleşir, düşman kaçmış, müşrikler yok olmuşlardır. Şehitler tespit edilirken, bir ses:

– Allahü Ekber! Evlenmek üzere olan Saad da şehit!

Efendimiz onun cesedi başına gelir, mahzun şekilde bakar:

– Seni Havz-ı Kevserimin başında bekleyeceğim!

Bir hayret nidası daha:

– Allahü Ekber!

Sonra döner, oradakilere hitap eder:

– Kılıcını, mızrağını ve atını alın, kendisini gönüllü olarak isteyen kızcağıza verin. Babasına da deyin ki:

– Kızını vermekte tereddüt ettiğin siyah yüzlü gence Allahü Teâla cennet hurilerini lâyık gördü!

Ve hayret nidaları birbirini takip eder:

– Allahü Ekber! Allahü Ekber!..

SADECE HAC DÖNEMİ İLE İLGİLİ SÜRELİ NİKAH CAİZ OLUR MU?

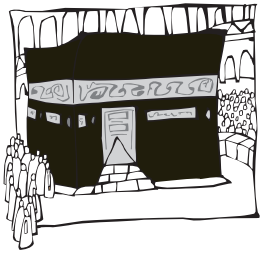

Zannedildiği gibi, mahremsiz hacca gidemeyen hanımların biriyle nikâhlanıp da hacca gitmeleri hac dönüşünde ise bu nikâhı bozup tekrar bekâr hayata dönmeleri diye İslâmî bir usul yoktur.

Sırf mahremi olsun diye böyle bir usule başvurmak aslâ İslâmî değildir. İslâm, ahlâk ve iz'an dinidir. Namus ve iffet hazinesidir. **Hacca gidip dönünceye kadar müddetli bir nikâhı asla kabûl etmez.** Buna, nikâh-ı muvakkat denir. Muvakkat nikâh, yani aile hayatı kurma niyetinin dışında yapılan müddetli nikâh, nikâh değil; aldatıcı ve gayr-i meşrû münasebeti kolaylaştırıcı bir safsatadır.

Müşterek âile hayatı kurup beraber yaşama niyeti dışında nikâh yapılmaz. Şayet hacca gitmek üzere olan iki hacı adayı böyle bir karara vardılar da müşterek âile hayatı ve ömürleri boyunca birlikte yaşamayı kabûl ederek nikâh yaparlarsa bu meşrû bir durumdur. Hacla alâkalı değildir, âile hayatı kurup yeni bir hayata başlamaktır. Sadece hacca gidebilmek için yapılan bir nikâh değildir. Zira nikâhta müddet bâtıldır. Şu kadar müddet birlikte yaşamak şartıyla nikâh yapıp evleniyoruz, şeklinde bir nikâh asla meşrû değildir.

Bu noktanın iyi bilinmesi, İslâm'a bühtan ve isnadda bulunanların reddedilmesi gereklidir.

MÜT'A NİKAHI YAPARAK EVLENMEK CAİZ MİDİR?

Dört mezhebin dördü de müddeti belli edilmiş paralı nikaha cevaz vermemiş, meşru bulmamıştır.

Önce müt'a nikahından neyi kastettiğimizi ifade edelim. **Müt'a nikahı, bir miktar para vererek razı ettiği kadınla belli bir müddet evlilik hayatı yaşamak şartıyla yapılan nikahtır.** "Şu kadar para vereceğim, şu kadar müddet birlikte aile hayatı yaşayabilir miyiz?" teklifine 'evet' cevabı veren kadınla yapılan bu nikah, müt'a nikahı demektir, Ömür boyu değil de belli müddeti şart koştuğu için ehl-i sünnet bu nikahı caiz görmez, meşru bulmaz.

Şayet böyle para karşılığı belli bir müddet içinde evlilik yapıp nikahla aile hayatı yaşamak caiz olsa; nikahsız yapılan gayri-meşrulukların hepsi de müddetli nikah yoluyla meşruluk kılıfıyla yapılır. Ahlakî sefaletin sonucu dine mal edilebilir. Aile çöker, toplum yeni ahlak sefaletiyle burun buruna gelir. Kimin kimlerle nasıl yakınlıklar kurduğu bilinmez hale gelir.

Belki de böylesine korkunç sonuçlarından dolayıdır ki, dört mezhebin dördü de müddeti belli edilmiş paralı nikaha cevaz vermemiş, meşru bulmamıştır.

Nitekim Resûlullah Efendimiz, Mekke'nin fethi sırasında o güne kadar sürdürülen bu türlü nikahı şu sözleriyle yasaklamış, haram kılındığını ilan buyurmuştur ki, ehli sünnetin delillerinden biridir bu hadis:

– **Ey insanlar! Sizin kadınlardan müt'a nikahı ile faydalanmanıza izin vermiştim. Biliniz ki, Allahü Teala bunu kıyamet gününe kadar artık haram kılmıştır. Kimin**

yanında böyle bir kadın varsa bıraksın, onlara verdiği paradan da hiçbir kısmını geri almasın. (Müslim, nikah bahsi)

Müt'a nikahını (İslam'da Kadın ve Aile) kitabında etraflıca izah eden Prof. Dr. Hayreddin Karaman Hocaefendi konuyu şöyle sonuca bağlamaktadır:

– Sonuç olarak Sünni fıkıh mezhepleri, ittifakla müt'a nikahının caiz olmadığı, neshedildiği hükmünü benimsemişlerdir. Bu mezhebe mensup bulunan müftü, müt'a nikahının cevazına, durumu ne olursa olsun fetva veremez. Ancak samimi olarak, içtihat veya taklit yoluyla farklı görüşte olanlara da fasık diyemez.

Büyük Kadın İlmihalinde İsmail Hakkı Uca ise, konuyu aynen şöyle ifade etmektedir:

– Müt'a, geçici bir nikahtır. Ücret karşılığında belli bir vakit kadınla nikahlanarak evlenmektir. Buna halk dilinde acem nikahı da denir. Bu nikahın müddetinin az veya çok olması arasında hiçbir fark yoktur. Allah'ın Resûlü kesin olarak bunu yasaklamıştır. Ashabdan, tabiinden ve müctehitlerden bu türlü nikahı kabul eden kimse yoktur. Böyle bir akit (nikah) ne kadını helal kılar, ne boşama hükmüne kapı açar, ne zıhar, ne de mirastan yararlanma hakkını verir.

Dört mezhebe göre, böyle bir akit (nikah) yapmak batıldır. Yani geçerliliği yoktur. Şiiler ve Rafiziler hariç bütün İslam alimleri bu nikahın haram olduğunu kabul etmişlerdir. (sayfa 563)

Nisa suresinde: **"...Faydalandığınız kadına farz olan ücretini ödeyin"** şeklindeki emir, ömür boyu yaşamak niyetiyle yapılan sahih nikahtan sonra ödenecek mehir içindir. Belli müddet için razı edeceğiniz kadına ücretini; verin, demek değildir. Bu ayetten müt'a nikahına izin çıkarmak mümkün değildir. Ayetin öncesi, sonrası da bunu göstermektedir.

MÜSLÜMAN KIZ, GAYR-İ MÜSLİM ERKEKLE EVLENEBİLİR Mİ?

Dinen böyle bir evlilik meşru olmaz. Müslüman bir kızın bir gayrimüslim erkekle yapacağı nikah sahih değildir. Müslüman kız ancak Müslüman erkekle evlenir, Hıristiyan'la, Yahudi'yle değil.

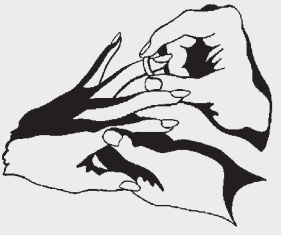

Telefonda, ürkek olduğu kadar da korkak bir ses:

– Hocam, bir yakınımızın düğünü olacak, biz de iştirak etsek caiz olur mu acaba? diye sordu. Hemen cevap verdim.

– Ne demek? Yakınınızın düğünü olacak, siz de iştirak etmekten çekineceksiniz, olur mu öyle şey. Elbette gitmeli, yakınlığınızın gereğini yapmalısınız?

– Hocam bu şey de?.. Nasıl söylesem ki, bir türlü dilim varmıyor.

– Nedir, rahat söyle ki biz de doğru görüş bildirelim.

– Bu yakınımız Müslüman olmayan bir erkekle evlenecek de?!

– Anlamadım, yani Müslüman kız, bir gayrimüslim erkekle mi evlenecek?

– Maalesef öyle. Kız, bir Musevi ile evlenmeyi aklına koymuş, bir türlü mani olamadık. Şimdi ise düğünleri olacak. Biz buna iştirak etmek suretiyle durumu onaylamış olmak istemiyoruz, gitmesek günaha girer miyiz?

– Bence "gitmesek" değil, "gitsek günaha girer miyiz?" deseniz yeridir. Çünkü dinen bu evlilik meşru olmaz. Müslü-

man bir kızın bir gayrimüslim erkekle yapacağı nikah sahih değildir. Müslüman kız ancak Müslüman erkekle evlenir, Hıristiyan'la, Yahudi'yle değil. Hattâ Müslüman kadınla Yahudi veya Hıristiyan koca arasında miras bile cereyan etmez, taraflardan birinin mirası diğerine intikal etmez. Doğacak çocukların durumu ise ayrı bir macera... Çocuklar hangisinin dini üzere yetiştirilecek. Çifte şahsiyetli mi olacaklar? Yahudi baba yanında Yahudi, Müslüman ana yanında Müslüman görünmek zorunda mı kalacaklar? **Bu çıkmazın tek çaresi, erkeğin Müslüman olmasıdır. Ümid edilir ki bu tahakkuk etsin. Bu macera da böylece burada bitsin.**

– Hocam buna bir ilave de ben yapabilir miyim?

– Zaten Museviler de oğullarının bir Müslüman kızla evlenmesine razı olmamışlar, onlar da oğlanı Müslüman kızla evlenecek diye aileden tard etme kararı almışlar.

– Demek taraflar durumdan rahatsızlar. Ne kız, ne de oğlan tarafı bu yanlışı kabul etmemişler?

– Evet, öyle sayılır. Buna rağmen kız, Musevi'yle evlenmeye kesin niyetli görünmekte; biraz da ilerici, çağdaş geçinen babası buna göz yumar, gibi davranmaktadır. Bununla beraber Müslümanların Musevi aile ile nasıl akrabalık bağı kurup yakınlık tesis edeceği merak konusu. Biz bile şu anda düğüne gitmekte zorlanmaktayız.

– Ben bu olaya ömür boyu pişmanlık duyulacak bir duygusal karar şeklinde bakmaktayım. Dini dinine aykırı; örfü, adeti, görgüsü, ömür boyu alışkanlığı, daha doğrusu her şeyi her şeyine aykırı olan iki taraf nasıl olup da bunca, terslikleri görmezlikten gelecek, uyum içinde mutlu ve bahtiyar olacaklar?

Bunların birliktelikleri, baskısı altında bulundukları cinsel hislerin tesirini azaltmaya başlayacağı devreye kadar sürer.. Bundan sonra yavaş yavaş zıtlıklarını, tersliklerini görmeye başlarlar. Hatta bu zıtlık ve terslikler gittikçe o kadar çoğalır ve sivrilir ki artık görmezlikten gelemez, sabırları bunu karşılamaya yetmez olur. O zaman anlarlar ki, iki deli bir olup kuyuya kocaman bir taş atmışlar, birçok akıllılar da bunu çıkaramaz olmuşlar.

Bu gibi sonu başından, belli olaylarda benim duam şudur:

– **Allah, gençlerimizi daha hayatlarının baharında iken duygusal karar verme felaketinden korusun.**

"Hissin gözü kördür." derler. Gerçekten de öyledir. Birkaç ay sonraki neticeyi göremiyor, kendilerini hayatlarının baharında hazana sürüklüyorlar.

MÜSLÜMAN ERKEĞİN HRİSTİYAN HANIMLA EVLENMESİ CAİZ Mİ?

Müslüman bir kadın varken Hristiyan bir kadınla evlenmek sahih olsa da, mekruhluktan kurtulamaz.

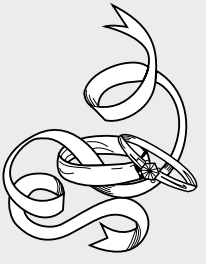

İslâm hukuku evrensel bir hukukdur. Bu yüzden hükümleri bütün insanlığın ihtiyacına cevap verecek genişlikte ve müsamahada olacaktır. Nitekim İslâm hukukuna göre bir Müslüman, Müslüman olmayan ehli kitaptan bir kadına eş olarak nikah yapar, yavrularının anası haline getirebilir.

Bu caiz ve sahihtir. Bundan dolayı **Hristiyan kadınlarla evlenenlerin nikahları sahih sayılmış, çocukları da meşru bulunmuştur.**

Ancak bu evliliğin caiz ve sahih olmanın yanında düşünülmesi gereken bazı hususlar da söz konusudur.

Müslüman bir hanım varken Hristiyan terbiyesiyle, örf ve alışkanlıklarıyla büyümüş bir kadın, Müslüman kocadan doğan çocuklarına nasıl bir terbiye verecek, ne türlü bir alışkanlıkla kocasına ve yavrularına muhatap olacaktır? İşte

düşünülmesi lazım gelen konu budur...

Müslüman koca İslâm terbiyesini isteyecek, Hristiyan ana ise kendi inancının gereğini yapmaya yönelecektir.

İki ayrı inanç ve kültür arasında kalan çocuk, bazen anasının, bazen de babasının inancına göre davranan çifte şahsiyetli mi olacaktır? Yoksa her ikisini de reddeden bir üçüncü şahsiyet mi doğacaktır? Yani hiçbir dini kabul etmeyen bir ateist mi?

Hristiyan hanımın beyine etkisine bir misal:

Osmanlı Sultanı **Yıldırım Bayezıd** babasının **Kosova**'yı fethinden sonra Hristiyanprenses Olivera'yı nikahlamıştı. Bu kadıncağız görünüşte sultana eş olmuş; ama gönlündeki hristiyanlık inancını ve ülkesini hiç unutmamıştı. Nitekim deniyor ki, tertemiz sultanı içkiye alıştıran, eğlenceye düşkün hale getiren bu Hristiyanzevce Olivera olmuştur.

Bu sultan ki, bütün Haçlıların birleşerek yok etmeye çalıştıkları Osmanlı'yı Niğbolu'da tarihten silmek için toplandıkları sırada, gecenin karanlığında düşman içinden tek başına atını sürüp köye gelir. Karanlıkta:

– **Bre Doğan!** diye kale kumandanına bağırarak durumu iyice öğrenir; sonra da geriye döner ve tüm tedbirleri alarak gelip zaferi kazanır.

Demek Haçlı ordularına mukavemet etmiş, ama evindeki yabancı terbiye ile yetişmiş bir dilbere, direnç gösterememiştir.

Nitekim Yıldırım, Bursa'da Ulu Camii'yi yaptırıp da büyük alim Emir Buhari Hazretleri'ne:

– Ülkeme kazandırdığım bu ulu mabedin inşaallah bir eksiği yoktur, derken Emir Buhari Hazretleri'nden şu ikazı alır:

– **Belî (Evet) sultanım, her tarafı güzel ama bir eksiği hiç gözden kaçmamıştır.**

– **Nedir eksiği, buyurun da öğrenip düzeltelim,** deyince de büyük alimin şu ikaz ve irşadına muhatap olur:

– **Caminin köşelerinde birer meyhane olmalıydı. Bu yoktur!**

Müslüman bir erkek Hristiyan bir kadını alabilir.

Bunda bir yasak yoktur: Sosyal ve kültürel mahzurlardan başka...

Neden yasak yoktur? Çünkü Müslüman erkek aldığı Hristiyan kadının peygamberini ve kitabını inkar etmiyor, aksine onlardan daha doğru ve sağlam şekilde inanıyor, iman ediyor ki, **Hazreti İsa Allah'ın en büyük peygamberlerinden biridir. İncil de yine Allah'ın gönderdiği büyük kitaplardan biridir.**

Kitabına ve peygamberine inandığı bir kadını nikahına almasında da yasak yoktur. **Nitekim Hristiyan kadının da bu evlilikte bir kaybı söz konusu değildir. Çünkü inancını inkar etmiyor evlendiği Müslüman erkek!**

Bu bakımdan Müslüman bir erkek Hristiyan bir kadınla evlenebilir. Hukuki engel yoktur. Sosyal zorluklardan başka...

Gelelim Müslüman bir kadının Hristiyan bir erkeğe varmasına. **İnancını inkar eden biriyle evlenmesine... Buna cevaz yoktur!**

Olması için, Hristiyan erkeğin de (Müslüman erkek gibi) aldığı Müslüman kadının peygamberine ve kitabına inanması lazımdır ki, yapılan nikah sahih olsun, evlilik fıkhen de cevaz bulsun.

Demek ki mesele çok açık ve nettir.

Nasıl Müslüman erkek aldığı Hristiyan kadının kitabını ve peygamberini açıkça kabul edip inanıyorsa, onun kutsallarını inkar etmek gibi bir saygısızlığa yönelmiyorsa, Hristiyan erkek de almayı düşündüğü Müslüman kadının kitabını ve peygamberini kabul edip inanacak, onun kutsallarına hürmetsizlikte bulunmayacak, ortak noktada buluşup mutluluğun temelini sağlamlaştırmış olacaklardır.

Bu beklenmedik çıkışın nereye varacağını kestiremeyen sultan sorar:

– **Hocam, caminin meyhane ile ilgisi ne ola ki?**

Cevap:

– **Allah'ın binası olan vücudunuzun içki ile ilgisi ne ise, caminin ilgisi de odur. Siz Allah'ın inşa ettiği vücut**

binasına içkiyi dolduruyorsunuz ve bu oluyor da, kendinizin inşa ettiğiniz ibadet binasının köşelerine mi içki koymaktan çekiniyorsunuz?

Bu, ötekinden daha mı günah?..

Bundan sonradır ki Yıldırım'da bu kötü alışkanlık bir daha görülmemiş. Olivera'nın yaptığı olumsuz etki böylece son bulmuştur.

Bu sebeple fıkıh kitaplarında şöyle yazılıdır: Müslüman bir kadın varken Hristiyan bir kadınla evlenmek sahih olsa da mekruhluktan kurtulamaz. Çünkü sakıncalardan uzak olamaz bu evlilik. Ama nikah sahih (geçerli), doğan nesil meşrudur. Çünkü İslâm hukuku her türlü ihtiyaca cevap verecek evrenselliktedir.. Vermiştir de. İstisnaları da olur elbette.

EVLİLİK VE DOĞUM YILDÖNÜMÜ KUTLANABİLİR Mİ?

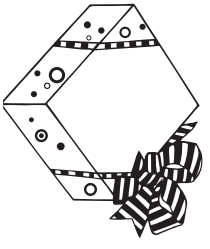

Gerek evliliğin yıldönümü gerekse doğum yıldönümü münesebetiyle tertiplenen merasim ve toplatıların kendisi günah olmaz. Günah, bu toplantılardaki tutumlardan meydana gelebilir.

İnsanlar bir araya gelince helal olan şeyleri yiyor, helal olan şekliyle sohbet ediyor, hayattan bir yaprağın daha koptuğunu, ömürden bir yılın daha gittiğini düşünüyor, faydalı sohbetler yapıyor. Günah olmayan şekilde eğleniyorlarsa elbette böyle evlilik yıldönümü veya doğum günü kutlamalarında haram olmaz. Hiçbir sakınca söz konusu hale gelmez. Şayet bu vesile ile haramlar işleniyor, günahlara maruz kalınıyor, çok israflı eğlence ve yeme içmelerle kötü örnek olunuyorsa; günahlık, günden değil, günde işlenen hatalardan meydana gelmektedir.

BİRDEN FAZLA EVLİLİK YAPAN HANIM CENNETTE HANGİ KOCASIYLA OLACAK?

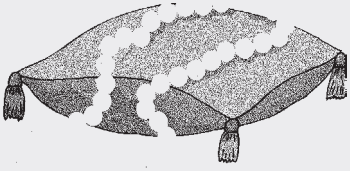

Dünyada kadını hangi kocası memnun etmiş, mutlu kılmışsa Cennette de onunla olmayı tercih edecek; dünyadaki mutluluğuna ahirette daha da ileri safhada mutluluk katacaktır. Çünkü sevmediği, memnun olmadığı kimseyle birlikte olmak mutluluk yeri olan Cennette söz konusu olmayacaktır.

– Dünyada iken başından birkaç nikah geçen bir hanım Cennette bu beylerinden hangisiyle birlikte olacak?

– Efendim, önce Cennetin özelliğini hiç unutmamak gerekir. Bu özellik unutulursa bir çok sorunun cevabı da verilemez. O özellik şudur:

Cennet eksiksiz mutlululuk yeridir. Cennete giren insan artık orada mutluluğunu gölgeleyecek en küçük şeyle karşılaşmayacaktır. Tam aksine, kendisini ne mutlu edecekse onların hepsine de orada hem de istediği şekilde kavuşacak, mahrumiyet asla söz konusu olmayacaktır.

Bu temel ölçüden hareketle denebilir ki, hangi kocasıyla mutlu olacaksa, Cennette onunla olacaktır. Diğer bir ifadeyle dünyada hangi kocası kendisini memnun etmiş, mutlu kılmışsa Cennette de onunla olmayı tercih edecek; dünyadaki mutluluğuna ahirette daha da ileri safhada mutluluk katacaktır. Çünkü sevmediği, memnun olmadığı kimseyle birlikte olmak mutluluk yeri olan Cennette söz konusu olmayacaktır. Öyle ise sevenler Cennette de sevdikleriyle birlikte olacaklar, dünyadaki fani mutluluklarını Cennette ebedi mutluluğa çevireceklerdir. Bu konuda farklı manalara geldiği sanılan hadislerin verdiği özet hüküm budur.

Nitekim halk dilinde ata sözü halinde söylenen meşhur hadis de bunu ifade etmektedir:

– Kişi sevdiğiyle beraberdir!

Ne yazık ki dünya öyle her arzuyu yerine getirmeye müsait bir mekan değildir. İnsan bütün isteklerine rağmen dünyada sevdiğiyle beraber olmayabiliyor. Şu kesin ki, dünyada beraber olamasa da ahirette olacaktır.

Hatta içine hapsettiği aşkının icabını burada yaşayamayarak gidenler, orada sevdiklerine kavuşacaklardır.

Buraya şöyle bir nükte de ilave edebiliriz.

Madem kişi sevdiğiyle beraber olacaktır ahirette. Aman dikkat! Cennetlikleri sevin ki Cennette beraber olasınız. Allah korusun, Cehennemlikleri severseniz bu defa da sevdiğinizle birlikte olmak için Cehenneme girmek hiç de ihtimal dışı değildir.

– Olur mu öyle şey demeyin? Olabilir. Sevginin gözü kördür derler. Kişi, kalkar Allahın sevmediğini sever. Onun gideceği yere de gider. Çünkü kişi sevdiğiyle beraberdir.

Öyle ise Allahın sevdiklerini sevin ki, onunla birlikte olasınız ahirette. **Bir yersiz sevgi kurbanı, hissine mağlup duygu insanı haline gelmeyesiniz.**

Burada hatırlanmasına ihtiyaç olan mühim bir başka husus ta şudur.

Maneviyat büyükleri diyorlar ki:

– Sakın dünyadaki evliliğinizde sevginizi kısa zamanda yok olacak suret ve dış güzelliğine bağlamayasınız. Tezden yok olacak olan yüz güzelliğini yegane sevgi sebebi saymayın. Çünkü bu dış güzellik kısa zamanda yok olur, sevmenizi gerektiren şey de yok olacağından aranızda sevgi sebebi kalmamış sayılır. Bu anlayış aileyi kısa zamanda sevgisiz bırakır. Halbuki sevgiyi kısa zamanda yok olacak dış güzelliğe değil de yaşlandıkça daha da artacak olan iman, ahlak, ihlas ve sadakat gibi güzel vasıflar üzerine inşa etme halinde, ailenin geleceği garanti altına alınır. Aradığı sevgi sebebinin

ömür boyu sürdüğünü gören taraflar, aile bağını bir ömür boyu zayıflatmadan sürdürürler. Çünkü dindarlıktan kaynaklanan güzel ahlak, hanımla beyi cennette de birlikte kılar, dünyadan sonra ebedi hayatta da birlikte olmalarını sağlar, sevgilerini sanki ebedileştirmiş olurlar böylece. Bu yüzden de ebedi hayat arkadaşını kırmamaya, incitmemeye burada daha çok dikkat ederler.

Bu hususta şu nokta hatırdan hiç çıkarılmamalıdır:

– Cennette birlikte olacak hanımla bey, dünyadaki zaafların sahibi hanımla beyin aynısı olmayacaktır. İkisi de ayetin tabiriyle (tathir) olmuş, yani her türlü maddi manevi kirlerden kusur ve çirkinliklerden tümüyle temizlenmiş olarak Cennette birlikte olacaklardır. Hatta hayallerinde olan hanım ve bey nasıl idiyse, ikisi de aynen öyle duruma çıkacaklar, birbirlerini mutlu edecek cennet genciyle Cennet hurisi görüntüsüne gireceklerdir. Dünyada var olan bazı sevgiyi gölgeleyici görüntülerden de tümüyle arınmış halde buluşacaklardır Cennette..

Böylece beyin dünyadaki hanımı her manasıyla hayran kalacağı bir Cennet hurisi haline geleceği gibi, hanımın dünyadaki beyi de her manada hayran kalacağı bir Cennet genci haline gelecek; dünyadaki gölgeli mutluluklarını Cennette gölgesiz şekilde daha ileri safhada yaşama imkanı bulacaklardır.

Bu sebeple dünyadaki sevgilerini yalnız gençlik devresine ait geçici dış güzelliğe bağlamamalılar. Yaşlandıkça gelişen, Cennette ebedi hayat arkadaşlığını kazandıracak olan iman ve ahlak güzelliğine kilitlenmeliler ki, aile sevgisi ömür boyu sürmekle almasın, ebedi hayat arkadaşlığına dönüşme özellik ve güzelliği kazansın..

Doğum Kontrolü

DOĞUM KONTROLÜNDE KAÇ GÖRÜŞ VARDIR?

İslamda esas olan doğacak çocuklara mani olmamak, Resulüllahın çokluğuyla iftihar edeceği inançlı bir nesil yetiştirmektir. Bu bakımdan çok çocuktan kaçınılmamalıdır.

Ancak günün şartları çok çocuğun bakımını, besleyip büyütmeyi, ayrıca da İslam ahlakıyla hayata hazırlayıp Resulüllahın ümmet olarak iftihar edeceği nesil haline getirmeyi zorlaştırıyor, aile ciddi sıkıntı içinde kalabiliyor. Böyle durumda kalan ana babalar da bu defa bakabilecekleri, yetiştirebilecekleri kadar çocuk sahibi olmayı tercih ediyor, fazlasından kaçınıyor, korunmak istiyorlar..

Ancak fazlasından korunmak nasıl olacak? Manevi sorumluluğa maruz kalmadan bakabileceği kadar çocukla kalmayı nasıl sağlayacaklar?

İşte tereddüt ve zorluklar burada meydana geliyor.

Konuya baktığımızda **görüyoruz ki, saadet asrından beri uygulana gelen en mahzursuz, yahut ta en az mahzurlu korunma şekli (azil) ve daha sonrasında da (kılıf) olmuş, buna alimler fazla itiraz da etmemişler. Çünkü bu yöntemde erkeğin nutfesiyle kadının yumurtası rahim içinde birleşme imkanı bulamamış, böylece insan çekirdeğine esas teşkil edecek bir madde (alaka) oluşmamış, bir insan adayının öldürülmesi *söz konusu olmamıştır.***

Erkeğin bu tedbirine mukabil hanımın da rahim ağzını

kapatma hakkının olduğu değerli fıkıh kitabı İbn-i Abidin'de bildirilmiştir. Kadın da rahim ağzını kapatma hakkını kullanabilmektedir.

Tarafların alacakları bu tedbirlerde bir sakınca gözükmemektedir. Çünkü bunlarda hamile kalma önlenmekte, böylece bir oluşumu yok etme söz konusu olmamaktadır.

Endişe ve yasak şüphesi, rahme düşmüş spermin kadın yumurtasıyla buluşmasından sonraki gebelik safhasına aittir. Yani hamile kaldıktan sonrasında söz konusudur. İşte burada şu soru akla geliyor:

– Acaba doğum kontrol hapları, özellikle spiral, hamile kalmayı mı önlüyor, yoksa hamile kaldıktan sonra oluşan varlığı mı yok ediyor?

Bu konudaki seminerlerde ilgili tıp uzmanlarının verdikleri bilgiye bakılırsa doğum kontrolünde kullanılan spiral (çoğunlukla) hamile kalmayı önlüyor.

Tabii ki çoğunlukla böyle olunca dini hüküm de çoğunluğa göre oluyor, spiral kullanmak caiz sayılıyor.

Hayrettin Karaman Hoca efendi (Hayatımızdaki İslam) kitabında bu konuda geniş bilgi verirken spiralle ilgili arz ettiğimiz hükmünü de kaydetmektedir. Tatmin edici genişlikteki bilgiyi bu değerli eserde bulmak mümkündür. Burada hamilelikten sonrasında müdahalenin caiz olmayacağı görüşü de ifade edilmektedir. Elbette en sağlam görüş de bu birinci görüştür. Çünkü burada bir oluşumun yok edilmesi şüphesi yoktur.

Doğum kontrolünü hamile kaldıktan sonraya da uzatan ikinci görüşü ise (Prof, Dr, Hamdi Döndüren- Aile İlmihali) kitabında kaydetmiştir.

Buna göre, (meşru mazereti olanlar) bir buçuk ay içinde kontrol yaptırabilirler.

Bu ikinci görüşte de mazeretin ciddiliği nispetinde sorumluluğun hafiflediği, mazeretin hafifliği nispetinde de sorumluluğun ağırlaştığı hatırlatılmaktadır.

Bir üçüncü görüş daha vardır. Bu da geçmiş devrin bazı fıkıh alimlerinin o günkü eksik tıp bilgileriyle dört aylık olun-

caya kadar bebek aldırılabilir, çünkü azaları belirmemiştir şeklindeki görüşleridir

Bu görüşe itiraz edenler bugün çoğunluktadırlar. Bunu bir cinayet olarak ta ifade edenler vardır.

Çünkü tıbbın gelişmiş cihazları bugün, spermin yumurtayı aşıladığı andan itibaren, hayatın ve insan azalarının oluşmaya başladığını tespit etmektedir. Dolayısıyla bu kadar erken beliren insan çekirdeğinin dört aylık oluncaya kadar alınabileceğini söylemek, geçmişte bilgi eksikliğinden kaynaklanan bir söz olur denmektedir.

Özetle denilebilir ki: hamile kalmayı önleyecek doğum kontrol hapı ve spiral kullanımı ile rahim ağzını kapatma tedbirinde dinen mahzur yoktur. Tıbbî zararları ayrı bir konu.

Hamile kaldıktan sonra ise, (meşru mazeret ve mecburiyeti olanlar) bir buçuk ayı geçmeden müdahale edebilirler. Bunda da mazeret ne kadar ciddi ise sorumluluk da o kadar azalabilir.

Hatta denebilir ki: doğum kontrolünde vebal, ceninle eşit şekilde büyümektedir. Cenin büyüdükçe müdahale vebali de büyümektedir.

En mahzursuzu, cenin oluşmadan, yani hamile kalmadan tedbir almaktır.

DOĞUM KONTROLÜNÜ MEŞRU KILAN HALLER NELERDİR?

Doğum kontrolü, ya da çok çocuk sahibi olma konusunda farklı görüşler vardır.

Kimileri, konuya tasavvufi bakışlarla yorum getirmekte, "rızkını veren Allah, bakımını da kolaylaştırır, boşuna çok çocuğa engel olmayın" demekteler.

Kimileri de sade mantık açısından bakmakta, "bakacağın kadar çocuk sahibi olmaya yönel, ihmal edeceklerinin vebalini yüklenme" demekteler.

Biz de konuya İslam hukuku ölçülerine sadık kalarak bakmaya gayret edeceğiz. Şöyle ki:

İslam, ümmetin çoğalmasını istemektedir. Asıl olan Resulüllaha ümmet olacak neslin çoğalmasıdır. Efendimiz:

– **"Ben ümmetimin çokluğuyla iftihar ederim"** buyurmuştur.

Ancak Resulüllahın çokluğuyla iftihar edeceği ümmet, herhalde iyi yetiştirilmiş vasıflı ümmet olsa gerektir.

Öyle olunca Resulüllahın iftihar etmeyeceği vasıfsız bir nesil, bu çoğalma imtiyazına sahip olamaz.

Bu bakımdan da:

– Yetiştirebileceğiniz kadar çocuk sahibi olun, Resûlüllahın iftihar etmeyeceği vasıfsız neslin yetiştiricisi durumuna düşünmeyin" sözüne, doğru demek mümkündür.

Bu sebeple çok çocuk sahibi olamamak için başvurulan tedbirleri ikiye ayırmak gerekmektedir. İki safhasıyla incelemekte isabet olsa gerektir.

Birincisi:

– Baştan çocuğun teşekkülüne mani olmak. Çeşitli yöntemlerle oluşumu önlemek. (Azil kılıf gibi).

İkincisi:

– Rahimde şekillenmiş ama henüz bir buçuk aylık olmamış çocuğu, kan pıhtısı halinde iken aldırmak..

Bu iki durumun ayrılması, farklarının iyi bilinmesi gerekiyor. Çünkü her ikisinin de hükümleri ayrıdır.

.....

Önce baştan teşekküle mani olmaya bakalım.

Bunda bir mahzur söz konusu değildir. Sahabe Hazretleri, zamanlarında teşekküle mani olabilecek o günkü yöntem olan azli tatbik etmişler; Efendimiz de bunlara mani olmamış.

Bu sebeple azil ve benzeri zararsız yöntemlerle rahimde oluşumu önlemek suretiyle tedbir almak caiz ve zararsız, yahut ta en az zararlısıdır, denebilir.

Çünkü baştan teşekküle mani olma konusundaki bu gibi tedbirlerin vebal getirecek tarafı yoktur. Şekillenmiş bir varlığı imha söz konusu değildir.

Esas mesele, rahme düştükten sonraki varlığın alınması meselesidir.

Bunun da 45 günü geçmeden alınması var, geçtikten sonra alınması var.

Mazeretleri bulunanlar 45 günü geçmeden gebeliği önlemeye çalışabilirler.

Bu konuda değerli bir (Aile İlmihali) hazırlamış bulunan Prof. Dr. Hamdi Döndüren (s. 55I) de şu özeti vermektedir:

– Cenin'in özellikle I.5-2 aylık döneminde kan pıhtısı durumunda iken düşürülmesi, Hanefilerden Maveraünnehir bilginlerine ve bazı Şafiilere göre (özür olsun veya olmasın) caiz görülmüştür!

– Ancak Hanefilerde tercih edilen görüşe, Gazali ve İbn-i Hacer el Askalani gibi bilginlere göre bu durumda (özürsüz) düşürmek caiz değildir.

– Ancak meşru bir özür bulununca kan pıhtısı durumundaki cenini ilaçla düşürmekte veya onu aldırmakta bir sakınca yoktur.

Meşru özrü de İbn-i Abidin şöyle sıralamıştır:

1- Gebelik yüzünden kadının hastalığının artması veya ölüm tehlikesinin bulunması.

2- Çevrenin bozuk olması yüzünden doğacak çocuğun İslami ahlak ve terbiye ile yetiştirme zorluğunun bulunması.

3-Yoksulluk ve zaruretin hüküm sürmesi. Gebe kadının süt emen bir çocuğunun bulunması ve gebelik yüzünden süt kesilirse, babanın çocuğa süt anne tutma gücünün olmaması da bir özür sayılmıştır. "

Konuyu özetleyecek olursak kısaca şöyle diyebiliriz.

Baştan tedbir alıp ta hiç gebe kalmamak en isabetlisidir. Bunda bir varlığı yok etmek söz konusu olmadığından bir tartışma da söz konusu değildir.

Hamile kaldığını anladıktan sonraki 45 gün içinde aldırmak ta ancak, mazereti olanlar için caizdir. Mazereti ise üç madde halinde okudunuz.

45 günü geçtikten sonra aldırmak ise, ancak ananın ve önceki emen çocuğun hayati tehlikeye maruz kalması gibi ciddi bir zaruret halinde söz konusu olabilir. Soru sahipleri diğer bilgiler için zikri geçen kitaba bakabilirler.

SUNİ TOHUMLAMA VE TÜP BEBEK CAİZ Mİ?

Tüpte çocuk sahibi olabilmek için, üç unsurun bir araya gelmesi gerekmektedir:

Sperm, yumurta ve rahim.

Bunların her üçü de birbiri ile evli çifte ait olursa tüpte aşılama yoluyla çocuk sahibi olmakta dinen hiç bir sakınca yoktur.

Sık sorulan sorulardan biri de şudur: – **Tüp bebek caiz midir? Bu yolla çocuk sahibi olmaya meşru gözle bakılabilir mi? Bu konuyu çoğu kimseler farklı anlıyor, böylece de farklı yorumluyorlar. Siz ne dersiniz?.**

Biz tüp bebekle neyi anladığımızı anlatalım, sonra da bu anladığımız şekildeki tüp bebeğin caiz ve meşru olduğunu ifade edelim.

Elbette caiz olmayan, kabul edilmeyecek şekilde olanları da vardır. Biz caiz olanını arz ederken, caiz olmayanına da mecburen işarette bulunacağız. Konunun iyi anlaşılması için tabii.

Bu girişimiz de zaten konuyu iyi anlatmak içindir.

Demek tüp bebeğin caiz olan kısmı var, caiz olmayan kısmı var.

Caiz olan kısmında esas olan:

Nikahlı karı kocanın ortaklığındaki tüp bebektir. Araya yabancı bir kadın, yahut da erkeğin girmediği tüp bebektir. Üçüncü şahsa ait bir müdahale yoktur.

Caiz olmayanı ise:

Ya kadın, yahut da kocadan birinin yerine devreye yabancı bir kadın ya da yabancı bir erkek girmesi, yabancıya ait bir üreme unsurunun alınarak nikahlı karı kocaya mal edilmesidir. İşte helali haram kılan da bu yabancı karışımdır.

İsterseniz bu ön bilgiden sonra konuyu çok net şekilde istifademize açan H. Karaman Hoca'mızın (İslam'da Kadın ve Aile) kitabından bir özet bilgi arz edelim. Herhalde bu çok özellik arz eden konuyu kolay anlayacak, caiz olanı ile olmayanını ayırma bilgisine sahip olacağız.

Günümüzde suni tohumlamada bazı gelişmeler olmuş, normal yoldan çocuk sahibi olamayan çiftleri çocuk sahibi edebilmek için yeni usul ve çareler bulunmuştur.

Bunlar içinde en fazla uygulanan usul, erkeğin spermi ile kadının yumurtasını bir tüpte birleştirmek, sonra aşılanmış yumurtayı rahme yerleştirmektir.

Bu yoldan çocuk sahibi olabilmek için, üç unsurun bir araya gelmesi gerekmektedir:

Sperm, yumurta ve rahim.

Bunların her üçü de birbiri ile evli çifte ait olursa tüpte aşılama yoluyla çocuk sahibi olmakta dinen hiç bir sakınca yoktur.

Bu, normal aşılanma yoluyla çocuk sahibi olamayan karı kocaya uygulanan bir tedavi mahiyetindedir.

Karısının yumurtasını, tabii yerinde iken kocasının spermiyle aşılamakla, yumurtayı alıp tüpte aşılamak, sonra rahme yerleştirmek arasında bir fark yoktur; yeter ki bütün bu işlemler zarurete yani başka türlü çocuk sahibi olmanın

mümkün bulunmadığı gerçeğine dayanmış olsun!

Gerek İslam konferansına bağlı Fıkıh Akademisi ve gerekse Rabıta'ya bağlı Fıkıh Meclisi yukarıdaki şekillerin caiz olduğu sonucuna vardıkları gibi, bunlara bir üçüncü şıkkı daha eklemişlerdir; bu da iki karısı olan, fakat bunlardan birisinin çocuğu olmayan kocanın spermini, çocuk sahibi olmayan karısının yumurtası ile tüpte aşıladıktan sonra diğer karısının rahmine yerleştirmek şeklinde yapılacak uygulamadır.

Çocuğu olmayan hanımın rahmi gebeliği sürdürmeye müsait olmadığı için diğer hanımın rahmi kullanılmakta, her iki hanım da aynı kocayla nikahlı olduğu için araya yabancı bir unsur girmemekte, bu sebeple yukarıdaki usul caiz görülmektedir.

Tüp bebek uygulaması, yukarıdaki şekillerin dışına çıkıldığı ve araya yabancı unsur sokulduğu; yani sperm, yumurta ve rahimden biri, karı koca dışında bir başka şahsa ait olduğu takdirde caiz olmamaktadır; çünkü meşru bir çocuğun teşekkülünde, gerek sperm ve yumurta, gerekse rahim ortamının karı kocaya ait olmasında İslam dini bakımından zaruret vardır.

SPİRAL TAKMANIN HÜKMÜ NEDİR? GUSLE ENGEL OLUR MU?

İslam nüfusun azalmasını değil çoğalmasını esas alır. Çoğalmak asıl, azalmak istisnaidir İslam nazarında.

Bu bakımdan Müslümanlar çocuklarının az olmasını pek istemezler. Ancak çoğalan nüfusun kalite kazanmasını, vasıflı eleman halinde hayata atılmasını da düşünürler.

Şayet çocuklarını iyi bir İslami terbiye ile yetiştiremeyecek, bakımını, beslenmesini sağlayamayacak, Peygamberi-

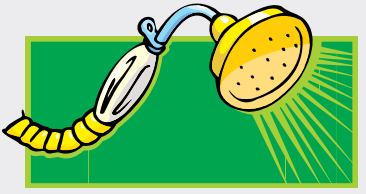

Hazneye spiral konması guslü gerektirmediği gibi, yapılacak gusle de mani olmaz. Çünkü gusülde haznenin içi yıkanması lazım değildir ki, spiral gusle mani olsun.

nin iftihar edeceği ümmet vasfını da kazandıramayacaksa durup düşünür. Bakabileceği, bu vasıfları kazandırabileceği kadar çocuk sahibi olmayı ister. Ancak bu niyet ve anlayışla çok çocuktan kaçınabilir, çocuğun teşekkülüne mani olacak ilaçları, hapları kullanır, spiral takmaya da ancak bu anlayış içinde yönelebilir.

Rahim ağzına konan bu spiral aleti, çocuğun teşekkülünü yüzde (97-98) nispetinde önler, fazla çocuk sahibi olmaya mani olur. Ancak hanım bunu beyi ile anlaşarak yapar. Kocasından izinsiz kullanması helal olmaz.

Sıhhi açıdan mahzurlarının da görüldüğü söylenen bu spiral'in, gusül açısından da engelinin olduğunu düşünenler var. Bu konudaki sorularını da şöyle sormaktalar:

– Rahim ağzına konarak oluşumu önleyen bu spiral, guslü gerektirir mi? Ya da sonra yapılacak gusle mani olur mu?

İlgili eserlerde iki ihtimalden söz edilmekte, cevapta bunlara göre verilerek şöyle denmektedir: :

– Kadın haznesine (erkek tenasül aleti hariç) parmak salınır, spiral gibi plastik alet konur veya benzeri şeyler sokulursa gusül lazım gelmez!.

Ancak kadın bunlardan şehvet duyarsa, ya da bu maksatla kullanmış olursa gusül lazım gelir, yıkanması icap eder. Duyduğu lezzeti, ya da beslediği niyeti guslü gerektirir.

Bu duygu dışında kadının haznesine tedavi için doktorun parmakla veya alet ile müdahale etmesinde, kadına ve doktora gusül gerekmez. Tedavi için kullanılan diğer fitil ve benzerleri de aynıdır, gusül gerektirmez. Bununla beraber

şüpheden kurtulmak için gusül yapması ise rahatlamaya sebep olur, mahzur getirmez.

Hazneye spiral konması guslü gerektirmediği gibi, yapılacak gusle de mani olmaz. Çünkü gusülde haznenin içi yıkanması lazım değildir ki, spiral gusle mani olsun.

Gusülde gözlerin içi ile hazne içi yıkanması gereken kısma dahil değildir. Suyun buralara kadar ulaşması gerekmez. Bu sebeple gözlerin kapalı kalması da guslü önlemez.

Ancak kulakta kapanmamış küpe deliği ile derinde kalmış göbek çukurunu elle hafifçe ovup suyun buraları yıkamasına ihtiyaç vardır. Zira buralar gusülde vücudun yıkanması gereken dış kısmına dahildir.

Tırnak üstüne yapışmış (oje gibi altına su geçirmeyen) boyaların da gusle mani olacağını burada hatırlamakta fayda olsa gerektir.

* * *

Gebe kalmayı önleyen modern buluşların içinde kadını ve erkeği geri dönüşü imkânsız şekilde kısırlaştıranları da vardır.

İslam, insanın fıtratını değiştiren bu kısırlaştırma yöntemine izin vermez. Gerek kadın, gerekse erkeği kısırlaştırıp ebedi olarak çocuk sahibi olamaz hale getirmeyi helal görmez.

Olabilir ki bugün çocuk sahibi olmak istemeyen eşler yarın şartlar değişir, çocuk sahibi olma ihtiyacıyla karşılaşabilirler. Bu imkanı tümüyle yok eden bir yönteme İslam meşru gözle bakmaz.

Kısırlaştırma, ya da bunun aksi olan sun'i tohumlama ancak hayvanlarda caiz olabilir. Bir hayvandan alınan tohum, başka bir hayvana aşılanabileceği gibi, hayvan ebedi olarak ta kısırlaştırılabilir de. Ama ancak hayvana böyle yapılabilir, insana değil..

Çeşitli haplar, ilaçlar ve spirallerle yapılacak korunmanın bazı bünyelerde yan etkisi de görülmekte, vücuda zararları da söz konusu olmaktadır. Bu bakımdan ilaçlar, haplar, spiraller bir uzman doktordan alınan sağlam bilgilerle kullanılmalı, böylece yan etkilerden korunmaya dikkat göstermelidir.

SAKAT DOĞMA İHTİMALİ OLAN ÇOCUK ALDIRILABİLİR Mİ?

Sakat ta olsa hiçbir çocuğun yaşama hakkı elinden alınamaz. Ama ölü doğarsa veya doğduktan sonra ölürse ondan da kimse sorumlu tutulamaz..

Telefonun öbür ucundan gelen ses sanki imdat diye sızlanıyor gibiydi. Belli ki ciddi bir sıkıntı içindeydi.

– Hocam şükürler olsun ki size ulaşabildim, ömür boyu bana vicdan azabı çektirecek bir imzayı atmak üzereyim. Yardım edin lütfen!. dedi.. Önce şaşırdım böyle bir imza işine. Ne imzasıydı bu?

– Atacağın imza çek, senet imzası ise bizim bu konuda pek bilgimiz olmaz, dedim. Bir ah çekti:

– Keşke, dedi, çek senet imzası olsaydı. Çekten, senetten çok daha büyük olay bu. Bir insanın öldürülmesi için atacağım imza. Daha doğrusu kendi yavrumun ölümüne izin vermem için istenen imza.!. İyice şaşırdım:

– Açıklayın da şaşkınlıktan kurtarın bizi. Çocuğunuzu mu öldürtmek istiyorlar size?

– Aynen öyle, dedi. Sonra da şöyle açıkladı durumunu:

– Bir müddetten beri hamilelik kontrolleri yaptırıyorum. Son kontrolümde çocuğun sakat olacağı görüşünü benimsediler doktorlar. Bu çocuğun sağlam doğma şansı yok denecek kadar azdır, geç kalmadan aldır, dediler. Günlerdir buhranlar içindeyim. Uzatılan kağıdı imzalayıp sakat doğacak çocuğumu aldırayım mı? Yoksa sakat ta olsa doğsun mu? Yanlış bir karar verir de ömür boyu vicdan azabı çekerim diye deprasyona girdim. Çek, senet imzasıyla kıyaslanamayacak kadar büyük bir olay değil mi bu? Bana bir çıkış yolu gösterin. Aldırayım mı sakat doğma ihtimali olan çocuğumu? Yoksa sakat ta olsa doğmalı mı?.

– Bu sizinle doktorlarınızın arasında bir mesele. Durumun ciddiyetini doktorlarınız bilir. Biz ancak ilgili kitaplardaki bilgiyi aktarmakla iktifa ederiz. Başka bir etkimiz, tepkimiz olamaz!.

– Ben de onu istiyorum zaten. İlgili kitaplarımızda ne hüküm veriliyor sakat doğacak çocuk konusunda? Sakat doğma ihtimali varsa aldırılabilir, diyor mu?

– Hayreddin Karaman Hocaefendi (Hayatımızdaki İslam) kitabında, **"sakat, geri zekalı, hasta doğma ihtimallerinden dolayı çocuk aldırılamaz"** diyor. Anlaşılan, sakat ta olsa hiçbir çocuğun yaşama hakkı elinden alınamaz. Ama ölü doğarsa veya doğduktan sonra ölürse ondan da kimse sorumlu tutulamaz..

– Açıkça aldırma mı diyorsunuz bana?.

– Ben bir şey demiyorum. Kararı siz verin. İmzayı siz atacaksınız. Ben sadece bildiğimi arz etmeye çalıştım...

Teşekkür ederek ayrıldı telefondan..

Aradan epeyce bir zaman geçti. Bir gün yine bir telefon. Ama nefes nefese:

– Hocam iki gündür durmadan size dua ediyorum. Beni ömür boyu vicdan azabı çekeceğim bir yanlıştan kurtardınız.

– Tanıyamadım kusura bakmayın!..

– Hani sakat doğum yapma ihtimali olan biri vardı ya?. İşte ben O'yum. Siz, **sakat ta olsa çocuğun yaşama hakkı elinden alınamaz,** demiştiniz. Ben de sizden aldığım cesaretle, dua ederek sonucu beklemeye başladım. Şu anda Ok Meydanı hastanesindeyim. Mutluluğumu sizinle paylaşmak istiyorum. Şükürler olsun Rabbime. Sakat filan değil nur topu gibi bir oğlan çocuğu ihsan etti bana. Sağlam doğma ihtimali çok az demişlerdi. İşte o çok az gerçekleşti. Bana cesaret verdiğiniz için, size özel dualar ediyorum.

– **Dileriz bütün sakat ihtimali olan doğumlar da sizin gibi mutlu şekilde sonuçlansın...**

– Bu duanıza da amin diyorum. Rabbim benzerlerine de aynı mutluluğu nasip eylesin!

* * *

Sakat doğum konusuna ait bir telefon sohbetimizi takdim etmiş olduk. Bilmem iştirak ettiniz, bilmem itiraz.. Artık takdir ve tercih sizindir..

Namusu Korumak

KADIN, NAMUSUNA SALDIRAN ERKEĞE CEZASINI KENDİSİ VEREBİLİR Mİ?

Hüzeyl kabilesinden Medineli Hamele, devesine binmiş, kırda gidiyordu. İlerideki vahada koyunlarını otlatan Raşid'in kızı Es'ile'yi gördü.

Es'ile, koyunları sürerken rüzgâr yüzündeki örtüyü sıyırmış, onun sahip olduğu fıtrî güzelliği gören Hamele, fikrini bozmaya niyet etmişti.

Sürüye yaklaşınca devesini çökertip dizlerinden bağladı, yalnız bulunan Es'ile'ye seslendi:

– Es'ile, beni reddetme. Seninle beraber olalım.

Es'ile'nin cevabı makuldü:

– Buradan derhal uzaklaş. İyi niyet sahibi isen babama müracaat et. Beni eş olarak iste. O seni reddetmez.

Fakat Hamele'de iyi niyet yoktu. Sadece geçici ve zevkli bir macera yaşamayı düşünüyordu. Es'ile'ye doğru yürüdü. Es'ile, başka çıkış yolu kalmadığını anlayınca bütün cesaret ve hiddetini toplayarak namusunu savunmaya karar verdi. Kapışmada çok sürmeden Hamele'yi yere yatıran Es'ile:

– Def olup gidecek misin, yoksa başını parçalayayım mı? dedi.

Hamele söz verdi. Hemen def olup gideceğini söyledi. Ne

yazık ki yatırıldığı yerden kalkar kalkmaz hücumunu tekrarladı. Es'ile yine bir hamlede onu yere yatırdı. Hareketsiz hale getirerek teklifini tekrarladı.

– Buradan def olup gidecek misin, yoksa şu taşla başını parçalayayım mı?

Bu zor karşısında kesin söz veren Hamele, yine yakasını sıyırdı. Ne yazık ki, sözünde bu sefer de durmadı, yalnız bulduğu Es'ile'ye hücumunu tekrarladı. Es'ile güçlü ve hiddetliydi. Onu yere yıkıp göğsü üzerine çöktü. Başına yanındaki büyük bir taş parçasıyla öylesine vuruşlar vurdu ki, mütecaviz Hamele, artık yerinden kalkamaz, kalksa bile hücumunu tekrar edemez hale geldi.

Bundan sonra koyunlarını sürerek oradan uzaklaşan Es'ile, böylece şerefini korumuş, namusuna leke kondurmamıştı. Az sonra oradan geçen bir yolcu kafilesindeki Hüzeylliler Hamele'yi tanıdılar.

– Ne oldu sana böyle Hamele? dediler. Hamele:

– Sormayın, devem beni yere attı, düşünce böyle oldum, dedi.

– Deven burada dizlerinden bağlı, şu taşta da kan var, ayrıca başında da taşın açtığı yaralar görünüyor, deyince kızardı:

– Ne diyorsam öyle, daha ne inceliyorsunuz, beni deveme bindirip evime götürün, dedi.

Hamele'yi evine götürdüler. Birkaç gün yattıktan sonra iyi olma ümitleri kaybolmaya başladı. Kendisine sordular:

– Başına bu durum sebebiyle ölüm gelecek olursa kimi dava edelim, kan diyetini kimden isteyelim?

Titrek sesle açıkladı:

– Kanımdan, Es'ile'den başkası sorumlu değildir. Bu cümle, Hamele'nin son sözleriydi. Başı yana düşüverdi.

Hüzeyl ileri gelenleri toplanıp Resûlüllah'a geldiler:

– Oğlumuz Hamele'nin kanını, Raşid ödeyecektir. Dava

ediyoruz.

Resûlüllah Hazretleri Raşid'i çağırttı.

Raşid'in asıl adı Zalim'di. Resûlüllah, İslâm'a girince Zalim ismini Raşid olarak değiştirmişti. Durumu anlayan Raşid:

– Benim öyle bir ölümden haberim yok. Ne gördüm, ne de işittim, deyince:

– Ya Resûlâllah, Raşid'in kendi değil, kızı Es'ile'dir katil, dediler.

Az sonra Es'ile yakalanarak getirildi.

– Es'ile, bak senin Hamele'yi öldürdüğünü iddia ediyorlar, ne dersin?

Es'ile dalgın, aynı zamanda tereddütlü idi. Sadece:

– Hiç kadın erkeği öldürebilir mi? diyebildi.

Ancak bu sözün gerçek bir müdafaa olmadığını hemen anladı. Sonra vahiy gelerek Allah'ın Resûlü'ne olayı haber vereceğini de düşündü. Hadiseyi aynen anlatmaya karar verdi.

– Üç defa üzerime yürüdü, iki defa yatırıp söz aldım. Defolup gideceğine söz verdi. Kurtulunca üçüncü defa üzerime geldi. Ben de şerefimi ve namusumu müdafaa için başını yaraladım, bana hücum edemez hale getirerek kaçıp kurtuldum. Sonra öğrendim ki, o yaralardan ölmüş.

Hüzeylliler hep birlikte bağrıştılar.

– Suçunu itiraf etmiştir, diyetimizi isteriz. Resûlüllah Hazretleri de kararını açıkladı:

– **Es'ile namusunu müdafaa etmiştir. Mütecaviz Hamele de kanını heder etmiştir. Böylece dava bitmiş, diyet ortadan kalkmıştır.**

Hüzeylliler süklüm püklüm. Raşid ve Es'ile şen ve şatır, evlerine döndüler. **Asr-ı Saadetten bir namusu koruma olayı böylece tarihe geçti,** bize de ibretlerinize sunmak düştü.

GÜZELLİK SAHİPLERİNİ NAMUSUNU KORUMAK İMTİHANI MI BEKLİYOR?

İnsanlar çirkinlikle imtihan oldukları gibi güzellikle de imtihan olurlar. Hatta denebilir ki, güzellikle imtihan olup da kaybedenler çirkinlere nisbetle daha fazladır.

Hep hikmetli konuşan Lokman Hekim'in derisi siyah, dudakları da kalınmış. Değerli sözlerini duyarak hayranı olan biri bir gün bakmış ki hayalinde büyüttüğü Lokman, siyah yüzlü, kalın dudaklı biri. Şaşkınlıkla yüzüne bakarken Lokman Hekim, adamın içinden geçenleri sezmiş olacak ki, şöyle çıkışmış:

– Birader, neden öyle şaşkın bakıyorsun? Boyayı mı beğenemedin, yoksa boyacıyı mı?

Sonra da ilave etmiş.

– Bak, demiş, benim ne yüzümün siyahlığında, ne de dudaklarımın kalınlığında bir tesirim vardır. Onları Yaratan öyle yaratmış, öylesine uygun görmüş. Benim tercihim değil...

Evet, insanların *yüz* güzelliği, yahut da çirkinliğiyle kendilerine bir pay çıkarmaları son derece yanlıştır. Ne güzellikte bir etkisi vardır, ne de çirkinlikte. Her ikisini de yaratan ve layık gören Allâh-ü azimüşşandır. İnsan kendi iradesiyle kazandığından sorumludur.

Şu kadarı da var ki, insanlar çirkinlikle imtihan oldukları gibi güzellikle de imtihan olurlar. Hatta denebilir ki, güzellikle imtihan olup da kaybedenler çirkinlere nisbetle daha fazladır. Bu bakımdan fizikî güzellik bazı şımarık kimselerde bir mutsuzluğu da beraberinde getirmektedir.

Nitekim güzellikte Hazret-i Yusuf aleyhisselam bile imtihana tabi tutulmuş, nihayet Rabb'inin yardımıyla büyük bir günah musibetine maruz kalma tehlikesinden kurtulabilmiştir.

Böylesi imtihanlarla karşılaşanlardan biri de Tabiin'den Süleyman bin Yesâr olmuştur. Onun da tıpkı Yusuf aleyhisselam gibi fizikî güzelliğe sahip olduğu, imtihanı da bu yüzden meydana geldiği Hilye'tü'l-Evliya'da şöyle nakledilmiştir:

Süleyman bin Yesâr, bir arkadaşıyla "Ebva" denen yerde konaklamışlardı. Arkadaşı yakındaki alışveriş yerinden bir şeyler almak üzere çadırdan ayrıldığı sırada Süleyman'ı geriden gözetleyen bir bedevi kadını hemen çadırın kapısına gelerek:

– Buraya kadar gelir misin? diye seslendi.

Süleyman, serili sofradan yiyecek isteyeceğini düşünerek bazı şeyleri alıp da kadına doğru yürürken kadının ikazı farklı oldu:

– Ben yiyecek falan istemiyorum, seni istiyorum seni. Yakışıklılığın hoşuma gitti. Karşı çadıra gel. Kimsecikler yok yanımda!

Süleyman, bir imtihana tabi tutulduğunu düşünerek bağırmaya başladı:

– Defol buradan şeytanın elçisi. Şimdi arkadaşım gelir, İkimiz de rezil oluruz!

Kadın, beklemediği bu karşılıktan ürkerek peçesini yüzüne kapayıp çadırına dönerken, Süleyman da içeriye girip ağlamaya başladı. Bu sırada çarşıdan aldığı şeylerle gelen arkadaşı Süleyman'dan yaşadığı durumu dinleyince o da ağlamaya başladı. Süleyman şaşırmıştı.

– Sen niçin ağlıyorsun? diye sordu. Aldığı cevap şöyle oldu:

– Kardeşim, sen gerçekten de bir iffet abidesiymişsin. İyi ki ben muhatap olmadım böyle bir imtihana. Muhtemeldir ki kaybedebilirdim. Allah sana senin güzelliğin kadar iman kuvveti lütfeylemiş demek ki.

Süleyman oradan kalkıp Medine'ye varır, o gece rüyasında Yusuf aleyhisselamı görür. Karşıdan kucağını açarak gelen Hazret-i Yusuf ona şöyle hitap eder:

– **Gel seni kucaklayayım iffet abidesi kardeşim. Güzelliğin de kendine göre imtihanı vardır. Sen de benim gibi bu konuda imtihanlara tabi tutuldun, ama kazandın. Tebrik ederim seni.**

"ALLAH'TAN KORK, MÜHRÜMÜ BOZMA!"

İffetini yitirmiş, iffetsiz kalmış kimseler iffetin korunması lehinde olamazlar. Kaybettiklerinin başkalarında bulunmasından rahatsızlık duyabilir, herkesin de kendileri gibi olması halinde rahat edeceklerini sanarak iffetsizliği savunur, hatta iffetin mânâsızlığından, yersizliğinden, daha da ileriye giderek ilkelliğinden bile söz edebilirler.

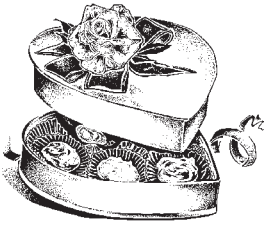

İçki içen alkolik, alkolün yasaklanması taraftarı olmaz. Çünkü alıştığı içki, onun nazarında terkedilemez bir şeydir. Yasaklanırsa, yaşayamaz olur. Bu yüzden alkol bağımlıları içkinin yasaklanması taraftarı olmazlar. Tıpkı iffetin aleyhindekiler gibi. İffetini yitirmiş, iffetsiz kalmış kimseler de iffetin korunması lehinde olamazlar. Kaybettiklerinin başkalarında bulunmasından rahatsızlık duyarlar, herkesin de kendileri gibi olması halinde rahat edeceklerini sanarak iffetsizliği savunur, hatta iffetin mânâsızlığından, yersizliğinden, daha da ileriye giderek ilkelliğinden bile söz ederler. Tıpkı hırsızlık yapanın başkalarının da hırsızlık yapması hâlinde rahat edeceği gibi...

Sizlere bir iffet örneği arzetmek istiyorum. Bugün bâzılarının ilkelliğinden söz ettikleri kızlık işaretine, hadiste mühür tabiri kullanılmakta, "İffetimi zedelemeyin!" mânâsında "Mührümü bozmayın!" tâbiri geçmektedir. Birlikte okuyalım:

* * *

Geçmiş ümmetlerde gurbete çalışmaya giden üç arkadaş, bir ara yoğun bir yağmura mâruz kalınca yol kenarındaki bir mağaraya sığınırlar. Ne var ki, karşı dağdan, düşen yıldırım sebebiyle kopup yuvarlanan bir taş gelir, içinde bulundukları mağaranın kapısına sıkışıp kalır.

İçeride bulunan üç arkadaş korkup düşünmeye başlarlar. Nasıl çıkacaklar kapanmış olan mağaradan?

Biri der ki: Bu belâdan kurtulmamızın bir çâresi olabilir. O da, Rabbimizin rızâsı için yapmış olduğumuz iyilikler. Gelin bunları şefaatçı yapıp buradan kurtulmayı Rabbimizden dileyelim.

Bu sebeple biri der ki:

– Ey Rabbim! Ben yanında işçi çalıştıran biriydim. Bir gün, çalışan işçim akşam yevmiyesini almaya gelmedi. Ben de onun parasını onun adına ayırıp çalıştırdım. Seneler sonra gelince parasını kazancıyla birlikte verdim. Şaşırdı, almak istemedi. Sonra ciddi olduğumu anlayınca yevmiyesini kazancıyla alıp sevinerek gitti. Bunu sadece senin rızân için yaptım. Eğer senin yanında makbul oldu ise, bunun hürmetine şu kayayı, çıkacağımız yerden uzaklaştır!

Bu dua üzerine kaya yerinden kımıldar, ama çıkılacak kadar yer açılmaz.

İkincisi de şöyle der

– Ey Rabbim! Ben annesine çok hizmet eden biriyim. Bir gece annem su istemiş, ben de koşup dışarıdan su getirmiştim, baktım annem uyumaktadır. Karşısında uyanıncaya kadar bekledim. Gece yarısı uyandığında beni karşısında bekler halde görünce çok memnun olup duâ etmişti. Bunun hürmetine bu belâdan bizi kurtar.

Kaya biraz daha kımıldar, ama yine kurtulmaya yeterli değildir.

Üçüncü olarak da son arkadaşları şöyle duâ eder:

– Ey Rabbim! Memleketimizde kıtlık olmuş, bir çok âile açlık belâsına mâruz kalmıştı. Benim durumum ise iyi idi. Bir gün komşum kızı yanıma gelip açlıktan ölüm tehlikesi geçirmekte olan âilesi için benden yiyecek birşeyler istemiş, ben de ona kendisini bana teslim etmesi halinde istediğini verebileceğimi söylemiştim. Başka çâresinin kalmadığını anlayan kızcağız, nihayet isteğime râzı olmuş, birlikte tenha yere gittiğimizde birden şu ikazda bulunmuştu:

– Ey elinde imkân olan adam! Allah'dan kork, benim iffet mührümü nikâhsız bozmaktan hicap duy! Bu mühür, ancak nikâhla bozulur, başka değil!

Bu beklenmedik ikazdan korkup titremeye başladım. Kendimi mâsum bir kızın namus mührünü bozan iffetsiz durumuna düşürmekten utandım ve dedim ki:

– Haydi gel, istediğin kadar yiyecek al, mührünü muhafaza ederek iffetinle yaşa.

Böylece ona istediğini verdim ve mührünü bozmadım. Bunu senin rızân için yaptım. Eğer kabul edildi ise, şu kayayı kapımızdan uzaklaştır da çıkıp kurtulalım.

Bir de baktılar ki, sıkışmış kaya paldır küldür yuvarlanıp gitti, kurtulup dışarı çıktılar.

Evet, işte iffetsizlerin yersizliğini söylemek istedikleri kızlık işaretinin hadisteki adı mühürdür.

HANIMINI ALDATMAYA NİYETLENEN ADAMIN BAŞINA NELER GELDİ?

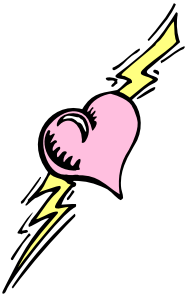

Telefondaki sesi ağlamaklıydı. Hem titriyor, hem de muhtemelen gözyaşı döküyordu. Oldukça stresli bir hanım olduğu anlaşılıyordu. Derdini şöyle dile getirdi:

– Beyim açık saçık gezmemi istiyor. Ben ise cemaati tanıdım, imanî ve İslamî şuur kazandım. Dinimin emrettiği gibi giyinmek istiyorum. Sokakta şunun bunun bakışlarına hedef olmaktan büyük sıkıntı duyuyor, Rabbimden utanıyorum. Beyimden habersiz olarak başıma eşarp örterek çıktım sokağa. O gelmeden de hemen acele ile eve döndüm. Beni bu halde görmüş, eve gelince söylemedik söz bırakmadı. Ağır hakaretlerde bulundu, en sonunda ne dedi biliyor musunuz?

– Ne dedi?

– Bir daha sokakta seni örtülü görürsem kesinlikle söylüyorum, seni başka kadınlarla aldatırım!.

– Bu nasıl söz? Böylesini de ilk defa duyuyorum.

Bu adam öyle bir söz etmiş ki, bu söz Gayretullaha dokunur, bunun sıkıntısı çeker, başına bir dert gelir.

– Hocam bu sözünüze karşı hemen bir şey söyleyeyim mi?

– Buyur, söyle.

– Çekiniyorum, acaba aile sırrını ifşa etmiş olur muyum?

– Öyle bile olsa bizde kalır, kimseye anlatılmaz.

– Ya yazarsanız?

– Yazarsam herkesin ibret alması için yazarım. Sizin isminiz, cisminiz geçmez yazıda.

– Peki öyleyse anlatayım. O dediğiniz oldu.

– Ne dedim ki?

– Gayretullah'a dokunur dediniz ya.

– Evet...

– İşte o oldu. Bu söz gayretullaha dokunmuş ki hemen tecelli etti.

– Nasıl?

– O bana böyle **örtülü olursan seni başka kadınlarla aldatırım** dedi ya?

– Evet...

– İşte o tarihten sonra beyde bir hastalık ortaya çıktı. Doktor doktor gezdi, bir türlü çaresini bulamadı. Halen de aramaya devam ediyor, kurtulamadı.

– Neymiş hastalığı?

– Şey!.. İktidarını kaybetti! Cinsi duyguları ansızın yok oldu. "Seni bir kadınla aldatırım" diye tehdit ettiği tarihten sonra bu tehdidini yerine getirecek durumunu yitirdi. Halen doktor doktor geziyor. Tıp adamlarının hepsi de, **"Senin bir şeyin yok",** diyorlar. O da, **"Yoksa neden böyleyim, kadın gibi oldum",** diyor. Çare bulamıyorlar.

– Sübhanallah! Bu ibretli bir olay. Bu olay hem yazılmalı, hem de üzerinde uzun uzun düşünülmelidir. Ama buna rağmen beyinize Rabbimiz acımış. Yine de iyi insanmış.

– Nasıl olur? Bütün bunlara rağmen ona **'iyi insanmış'** demek mümkün mü?

– Şu bakımdan mümkün. Şayet bu ikaza uğramasa da sağlıklı olsaydı, dediğini yapacak; o büyük günahları işle-

meye başlayacaktı. Bu ise kambur üstüne kambur olacak, daha büyük cezalara müstahak olmasına sebep olacaktı. Şimdi ise günah işlemekten mahrum kalmış, bir bakıma cezası kendisine dünyada peşin olarak verilmiştir. İkaz olur da tevbe, istiğfar ederse kurtulur; uğradığı musibeti mükafata çevirmiş olur.

– Keşke bunları o da bilseydi.

– Bundan sonra bileceğini ümid ederim. Olanlardan ibret almak gerek. Ayet-i Kerime'de Rabbimiz öyle buyuruyor:

– **İbret alın ey basiret sahipleri!**

Hanımının dinî hayat yaşamasına engel çıkaran beyler, bu olaydan ibret alıp, basiret sahibi olmalılar. Yoksa musîbet üstüne musibet gelir, kambur üstüne kambur olur.

KABAK LASTİKLİ ŞOFÖR VE NAMUSUNU KURTARDIĞI KADIN...

Kerkük sokaklarında sefâlet kol geziyordu. Kim kime yardım edecek, destek olacaktı? İşsizlik yaygındı. Çevresi de perişandı. Bir yanı yıkılmaya yüz tutmuş evceğizinin camından yola doğru ümitsizce bakarken bir taksinin kapının önünde durduğunu, içinden de bir yolcunun indiğini gördü. Demek ki taksi şoföründe az çok para olacaktı. Çünkü müşteri indirmişti. Bütün cesaretini ve ümidini toplayarak evden çıkıp yola koştu. Yaklaşıp direksiyon başında arabasını hareket ettirmek üzere olan şoföre seslendi.

– Sakın beni dilenci falan zannetmeyin. Üç çocuğumla üç gündür aç beklemekteyim. Bu gidişle namusumu lekelenmemden korkmaya başladım. Allah rızası için yardımda bulunun. Ben açlıktan ölmeye razıyım. Fakat çocuklarımın çığlıklarına tahammül edemiyorum.

Beklenmedik bir anda gelen bu "Allah rızası için yardım" talebi zaten kıt-kanaat geçinen şoförü şaşırtmıştı. Düşünmeye başladı. Cebinde bir miktar parası vardı var olmasına; ancak bu parayı aylardır biriktiriyordu. Çünkü taksinin dört lastiği de kabaklaşmıştı. Onları değiştirmek için çırpınıyordu. Zaten akşamları eve gelince hanım da ikaz etmekten geri kalmıyordu:

– Ne zaman değiştireceksin bu lastikleri? Birazcık geç kalsan, aklıma kötü şeyler geliyor. Acaba bir kaza mı yaptı kabak lastiklerle?' diye korku içinde bekliyorum.

O an için nefsi ve şeytan birlik olup vesvese vermeye başladılar:

– Sen zaten zor geçinen kimsesin. Yardım edecek durumda değilsin. Bas gaza, git yoluna!

Fakat imanı ve vicdanı da şöyle sesleniyorlardı:

– Para dediğin şey böyle gün için lazım olur. Belli olmaz Allah'ın rızasının nerede olduğu. Biriktirdiğin parayı bu muhtaç hanıma vermelisin. Tam yeridir. Çocukları aç durumda, Onu namusunu

kirleterek, para kazanma zorunda bırakmamalısın.

Nihayet nefsini ve şeytanını yenmiş, cebindeki lastik parasını tümüyle kadıncağıza uzatarak:

– Al bacım, namusunla yaşa. Bu para bir müddet seni idare eder. Sonrasında da Allah başka sebepler halk eder! Dedi. Minnet etmemek için de hemen gaza basıp oradan uzaklaşırken kadının:

– Sen benim ihtiyacımı karşıladın, Allah da senin ihtiyacını karşılasın! duasını duydu. Gün boyunca kulaklarında çınlayan bu duaya hep (amin) dedi.

Akşam eve gelince beklediği soruyla yine muhatap oldu.

– Hâlâ değiştirmemişsin lastiklerini...

– Bir lastikçiyle anlaştım. Yeni lastikler gelince hemen değiştirecek... diyerek geçiştirdi.

Bu geçiştirme işi birkaç gün devam etti. Bir akşam yine eve gelirken iyice sıkılmış, "Bu defa ne diyeceğim?" diye düşünürken beklenmedik bir durumla karşılaşmıştı. Hanım kendisine adres yazılı bir kağıt uzattı, sonra da şöyle dedi:

– Bugün bir lastikçi geldi, şu adresi verdi. "Yarın bana mutlaka gelsin, lastiklerini değiştireceğim" deyip gitti. Al şu adresi.

Belli etmemişse de bunun izahını yapamamıştı. Çünkü böyle bir lastikçi ile konuşmamıştı. Merakla sabahı bekledi. İlk işi kağıttaki adrese gitmek oldu. Garipliğe bakın ki lastikçiyi hiç görmemiş, buraya hiç gelmemişti. Elindeki kağıdı uzatınca bir şaşkınlık iki tarafta da yaşandı. Oturduğu masa başından kalkan Lastikçi:

– "Sen o musun?" deyip şoförün boynuna sarıldı, başladı hıçkıra hıçkıra ağlamaya. Sonra da şöyle devam etti:

– Tam üç gündür Resûlüllah Aleyhisselam rüyama giriyor ve bana, "Şu adresteki şoförün lastiklerini değiştir, ücret olarak da benim şefaatime nail ol" buyuruyor. Allah için söyle. **Sen ne türlü bir iyilik ettin, nasıl bir hayır dua aldın ki Resûlüllah Aleyhisselam üç gündür beni ikaz ediyor, senin lastiğini değiştirmem için beni vazifelendiriyor?**

Mahrem Konular

MAHREM KONULARDA SORU SORMANIN AYIP VE GÜNAHI VAR MIDIR?

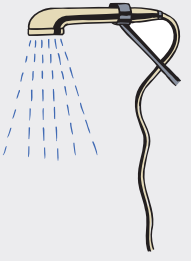

Rasûlullah (sav)'ın hayatında en mahrem konular bile konuşulmuş, en nihai cevaplar verilmiş, hatta konuşması ayıp sayılacak özel hallerin bile sorulup hükümlerinin açıklandığı görülmüştür.

Denilebilir ki İslâm'da hayati derecede ehemmiyeti haiz olan bütün meseleler izah edilmiş, sorulup cevapları alınmış, mensupları ortada bırakılmamış, ne yapacağını bilemez hale terk edilmemiştir.

Rasûlullah (sav)'ın hayatında en mahrem konular bile konuşulmuş, en nihai cevaplar verilmiş, hatta konuşması ayıp sayılacak özel hallerin bile sorulup hükümlerinin açıklandığı görülmüştür.

İsterseniz size en mahrem sorulardan birinin soruluş şekliyle verilen cevabı aynen arz edeyim de görelim ne türlü sorular sorulmuş, nasıl bir açıklıkta da cevaplanmış, mesele ortada kalmaktan kurtarılmıştır.

Nitekim böylesine hassas sorular sormaktan çekinmeyen Medineli hanımları pek beğenen **Aişe validemiz** takdirlerini dile getirmekten kendini alamayarak şöyle demiştir:

"Medineli Ensar hanımları ne iyi hanımlar, utanma duyguları İslâm'ı öğrenmelerine mani olmadı. En mah-

rem soruları bile sordular, cevaplarını alarak İslâm'a hizmette bulundular." (Nisaü's–Sahabe)

Aişe validemizin takdirlerine sebep olan bu sorulardan birini büyük sahabi **Ebu Talha**'nın hanımı **Ümmü Süleym** şöyle sorar. Der ki:

"Ya Rasûlallah, bir hanım rüyasında kocasıyla münasebette bulunduğunu görse gusül lazım gelir mi?"

Rüyada biriyle ilişkide olduğunu görmek guslü gerektirmez; şayet bundan dolayı bir akıntı gelmezse. Eğer bir akıntı gelmişse gusül lazım gelir.

Böylesine mahrem bir soru üzerine orada bulunan annemiz **Ümmü Seleme** ise yere bakarak söylenir:

"Evin yıkılmasın ey Ümmü Süleym, kadınları rezil ettin Rasûlullah (sav)'ın yanında. Böyle soru sorulur mu?"

Soru sahibi **Ümmü Süleym** hiç de çekinmez ve der ki:

"Biz hanımların da soru sorup öğrenme hakkımız yok mu? Utanıp da cahil kalmaktansa sorup da bilerek yaşamak daha doğru olmaz mı?"

Efendimiz (sav) soru sahabine karşı asla isteksizlikte bulunmaz da hemen cevabını vererek şöyle buyurur:

"Rüyasında ilişkide bulunduğunu gören, uyanınca kendinde ıslaklık görürse gusül lazım gelir. Böyle bir yaşlık gelmediği bilinirse yıkanmak lazım gelmez."

* * *

Elbette, mahrem soruları soran sadece bu hanımdan ibaret değildi. Aynı soruyu büyük sahabi **Saad**'ın hanımı **Sehle**'nin de sorduğunu görmekteyiz.

Diyor ki:

"Ya Rasûlallah, bizden birisi ihtilam olursa gusül lazım gelir mi?"

Efendimiz (sav)'in cevabı yine aynı:

"Evet, gusül lazım gelir, eğer suyun geldiğini anlarsa."

Yani çamaşırını ıslatan bir yaşlığın geldiğini tespit ederse.

Bundan olacak ki fıkıh kitaplarında hüküm şöyle tespit edilir:

Rüyada biriyle ilişkide olduğunu görmek guslü gerektirmez; şayet bundan dolayı bir akıntı gelmezse. Eğer bir akıntı gelmişse gusül lazım gelir.

Bunu çamaşırdaki yaşlıktan da anlamak mümkün olabilir.

Evet, İslâm ilim dinidir, bilgi ve anlamak halidir. Bilgi ile amel etmek, bilerek yaşamak gerekir.

Nitekim ta o çağlarda bilgi esas alınmış, en mahrem sorular böyle sorulmuş, en nihai cevaplar da böyle verilmiş, bilmeyenlerin şahsi idrak ve yorumuna terk edilmemiştir. Daha doğrusu, **mühim olan hiçbir konu, belirsizliğe bırakılmamıştır.**

İlmin böylesine esas oluşundan dolayıdır ki Rabbimiz, ayetinde biz kullarına şöyle sormuştur:

"Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?"

Ne dersiniz, olur mu? Bu gibi sorular sorulup da cevabı bilgimize sunulması mı iyi oldu; yoksa sorulmasa da bilgisizce kalsak mı iyi olurdu? Fayda hangisinde? İlimde mi, cehilde mi?

İslâm ilmi tercih etmiştir.

AİLE MAHREMİYETİNDE MUTLULUĞU ARTIRAN TEDBİRLER CÂİZ Mİ?

Karı-koca arasında yaşanabilecek bazı önemli mahrem meseleleri yadırganmayacak bir üslupta arz etmeye çalışacağım. Bununla beraber alışılmayan bu gibi mahrem bilgilerin verilmesini bazıları yadırgayacak, hatta

ayıplayacak, böyle şeyler olmaz diyecekler. Ama gerçek olan odur ki, yapılması gereken şeyler, eşlerin gözlerini dışarıya kaydırmamaları, hatta hayallerini de yabancıların görüntülerinden korumaları, içe dönük aile bağlarını zayıflatmamalarıdır. İşte bunu sağlamaya vesile olacak bilgiler kötülüğe vesile olan şeyler değiller ki, bilinmeyip meçhulde kalması daha iyi diye düşünülsün. Bunları hep yabancılar bilsin, dindarlar da nihayet onlara imrenip sınırı aşacak şekilde taklit etmeye yönelsinler..

Muhtemeldir ki eşler bu fıkhi bilgilerden istifade ile karşılıklı duygularına canlılık ve cazibeler katarak sevgi bağlarını kuvvetlendirir, dış cazibenin zayıflatamayacağı bir aile bağı kurmuş olabilirler.

Bu anlayış içerisinde bazı özel tedbirleri bilgilerinize sunmakta fayda mülahaza ediyorum:

TEMİZLİĞE DİKKAT

1- Aile hayatının her anında temizliğe dikkat mühimdir. Ancak, münasebet öncesinde bilhassa cinsel organ bölgesinde yapılan sabunlu, tıraşlı temizlik daha da mühimdir. Çünkü en çok mikrop barındıran bu bölgenin kirli kalması halinde yuvalanmış olan mikroplar rahim içine münasebet sırasında ulaşma fırsatı bulur, bilhassa kadın hastalıkları böyle bir temizliğin ihmal edilişinden de kaynaklanır..

KARI-KOCA ARASINDA GİZLİLİK YOK

2- Karı-koca arasında avret olmaz!. Yani, birbirinden saklayacakları yerleri yoktur. Her yerlerine bakabilir, dokunabilirler. Organlarını ellemelerinde sakınca söz konusu değildir.

Bu konuda Ebu Yusuf'un bir hatırası kayıtlıdır Hanımlara özel ilmihal'de. Diyor ki:

– Ebu Hanifeye sordum ki, erkek karısının mahrem yerini elle tutarsa, kadın da aynıyla karşılık verir, o da aynı şeyi yaparsa sakıncası olur mu?

Dedi ki:

– Hayır sakıncası olmaz. Hatta faydası da olur. Hissi bağlılıkları kuvvet bulur, sevgi çoğalmasına sebep olur.

Bundan olacak ki bazı din bilginleri, aynı odada karşılıklı tesettürsüzlüklerinden dolayı mahzur doğmaz, demişlerdir. Ancak ilişki halinde üzerleri örtülü bulunması uygun olur. Kimse görmese de Allah utanılacakların en başında gelir. Onun ve meleklerin göreceğini hatırdan çıkarmamak gerek.

Yatak odasında göğüs hizasından yukarıda Kur'an bulunmasında mahzur olmaz. Kur'anın üzerine bir örtü örtmekle gereken saygı da ifade edilmiş olunur. Yoksa Kur'an'ı odadan uzaklaştırmakla saygılı olunmaz. Kur'an Müslüman'ın evinden hiçbir zaman ayırmayacağı kutsal kitabıdır.

İLİŞKİ ŞEKLİ

3- Beşeri ilişkinin yasaklanan, ya da tavsiye edilen tek şıkkı ve şekli yoktur!. Hangi şekilde isterlerse onu tercih edip, yaşayabilirler. Ancak meşru çocuk yatağını bırakıp yanındaki dışkı mahalline yönelme sapıklığı, hem insan fıtratına aykırı, hem de kesinkes haram olduğundan böyle bir duygu sapmasına izin verilmemelidir.

SEKSÜEL HAYALLER

4-Münasebet anında başka kadın ya da erkeği hayal ederek ilişkide bulunmak uygun değildir. Başkaları hayalde de olsa sizden emin olmalıdır. İbn-i Abidin diyor ki:

– Böyle bir tasavvur, helal olan suyu haram olan içkiye benzeterek içmek gibidir ki, bunun uygun olan bir niyet olduğunu kimse söyleyemez.

ÖN HAZIRLIK

5- İhtiyaç halinde eşlerin kendilerini çeşitli usullerle münasebete müsait hale getirme hazırlığı yapmaları mahzurlu olmaz. Böyle bir ön hazırlık aslında gerekli olan bir tedbirdir de. Çoğunlukla geç uyanan kadın tarafının buna ihtiyacı erkekten de fazla olabilir. Erkeğin tek taraflı tatmini kafi bulması zulümdür. Karşı duyguyu hazırlama şartı da söz konusudur.

HAYATIN GAYESİ OLMAMALI

6- Cinsellik duygusu ailenin ağır yükünü çekmeleri için Yaratan'ın taraflara verdiği bir ücrettir. Hayatın içinde bu ücretin işgal edeceği yer, zihni sürekli istila ederek hayatın gayesi haline gelmemelidir. Yoksa içtikçe susuzluğu artıran deniz suyu gibi, meşgul oldukça baskısı artar. İradesini kullanamayan insan, seks aptalı haline gelebilir.

ÖZEL HAYATIN MAHREMİYETİNE SAYGI EMİRLERİ NASIL GELDİ?

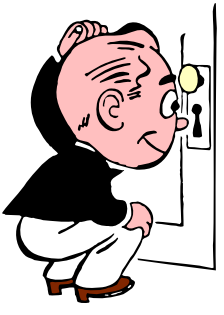

İslam'dan önceki cehalet devrinde özel hayatı koruyacak mahremiyet anlayışı ve görgü ölçüsü yoktu. Herkes, her an birinin evine izin istemeden pat diye girebilir, hatta odasına kadar varabilir, mahrem halini seyretmekte mahzur görmezdi.

İslam'ın gelişiyle Müslümanlar bu gibi pervasızlıklardan rahatsızlık duymaya başladılar. Hatta Medineli bir hanım, Peygamberimize gelerek:

– Ya Resulellah! Dedi, günün her hangi bir saatinde biri kapıma geliyor, odama da girebiliyor, görünmek istemediğim bir halde beni görebiliyor. Artık bir ikaz yapsanız da kimse

kimsenin evine, odasına izinsiz girmese, istemediği bir görüntü içinde görmese?

O sıralarda bir teklif te Hazret-i Ömer'den geldi:

– Ya Resulellah, beni çağırması için evime gönderdiğiniz çocuk, izin istemeden yattığım odamın içine kadar girdi, beni üzerimi açık halde iken gördü. Keşke Rabbimiz bir yasak koysa da evimize, odamıza kimse izinsiz girmese, kimse kimseyi tesettürsüz bir halde görmese!. Özel hayatın mahremiyeti korunsa!.

İşte bu gibi isteklerin çoğalmasından sonra (Nur) suresindeki izin isteme ayetleri peş peşe gelmeye başladı. Şu mealde ikazlar yapıyordu gelen ayetler:

– **Ey iman edenler! Kendi evinizin dışındaki evlere girmek istediğinizde önce izin isteyin, selam verin, verilen izinden sonra girin!. Ev içindeki hane halkı da bir birinin odalarına geceleri izinsiz girmesinler, gündüzleri da istirahat anlarında üzerlerinin açık olabileceği vakitlerde habersiz içeriye dalmasınlar! Sizin için doğru ve hayırlı olan budur.** (27-58-59)

Bu mealdeki ayet ve hadislerle artık cehalet devri pervasızlıkları yasaklanıyor, Müslüman'ın aile hayatına ve özel yaşamına ait mahremiyet ölçüleri, ev dışındaki ve içindeki ahlaki değerleri netleşiyordu:

Artık İslam görgüsünde, dışarıdan gelen birinin izin istemeden içeriye dalması yasaktı. Yabancılar üç defa izin isteyecekti. İçeriden gelen sesle izin verilirse girecek; verilmezse, yahut ta ses gelmezse dönüp gidecek, üçten fazlada ısrarda bulunamayacaklardı.

Ayrıca, kapıdaki zile basarak, yahut ta selam vererek 'kimse yok mu', diye seslenerek.. izin isteyen adam; **kapının tam önünde değil de, sağına yahut ta soluna çekilerek bekleyecek,** kapıyı açanı ansızın istemediği halde görmeyecek, evin içini hazırlıksız halde seyretmek gibi bir mahcubiyete de sebep olmayacaktı..

Bir diğer konu da, içeriden 'kimsiniz' diye gelen soruya 'benim' denmeyecek; 'ben falanım, filan iş için falanı görmek istiyorum' şeklinde özet ve açık bilgi verme sünneti de ihmal edilmeyecekti.

İslam'ın getirdiği bu yeni görgü anlayışı ilk günlerde uygulanmaya çalışılırken durumun netleşmesine sebep olacak olaylar da yaşanıyordu.

Bir gün Hazret-i Cabir, Efendimizin kapısına gelip, üç defa:

– Esselamü aleyküm ben geldin! Dedi.

Efendimiz bu tür izin isteyişi hoş görmedi de şöyle düzeltmede bulundu:

– Niçin kendini tanıtmadan izin istiyorsun? Önce kendini tanıt, ben falanım, filan iş için geldim diyerek bilgi verdikten sonra izin iste!. Ben geldim diyorsun, sen kimsin, nasıl bilinecek?

Bir defasında da Efendimiz bir sahabisini ziyarete gelmişti. Kapıdan üç defa selam verdiği halde içeriden selamı alan bir ses duyulmayınca geriye dönüp gitmek istemişti. Tam o sırada içeriden çıkan ev sahibi Saad bin Ubade, koşarak yetişip şöyle özür diledi.

– Ya Resulellah! Ben evdeydim, birkaç defa selamınızı alma şerefine nail olayım, diye içeriden selamınızı yavaş sesle aldım, diyerek Efendimizi yoldan çevirip evine götürmek istedi. Tevazuda da örnek veren Efendimiz isteksizlik göstermeden Ubade'nin evine geri döndü.

Bir sahabi de:

– Ayetler hane halkının dahi geceleri birbirlerinin odalarına izinsiz girmelerini yasaklıyor, şimdi ben anamın odasına da mı izinle gireceğim, ya Resulellah? Diye sordu. Efendimiz bu soruya da:

– Evet, geceleri istirahata çekildikten sonra ananın da odasına izinsiz girmeyeceksin! cevabını verdi.

Nur suresindeki **evlere, odalara izinsiz girmeme emri veren bu ayetlerin ikazından sonra** herkes alışkanlıklarına bir çeki düzen verme gereği duydu.

Hazret-i Ebu Bekr'in (ra) bir sorusu da şöyle oldu:

– Ya Resulellah, evlere izinsiz girilemeyeceğine dair ayetler beni endişelendirdi. Şam'a ticaret için giderken yol üzerindeki hanlarda geceliyorum. Oralara girerken de izin mi isteyeceğim?

Efendimiz farkı şöyle anlattı:

– **Özel meskenler ve içindeki özel odalar için gerekli olan izin, umuma ait meskenler için gerekli değildir. Kamuya ait mekanlara izinsiz girilebilir.**

* * *

İslamda aile ve özel hayat mahremiyetinin dokunulmazlığı, bu ölçülerle netleşmiş oluyordu. Artık kimse kimsenin mahrem hayatına izinsiz vakıf olamaz, tesettürsüz görüntüsüne takılarak hissi sapmalara yönelemezdi. Karşılıklı saygı duygularının hürmetsizlik hislerine dönüşmesine zemin ve sebep ortadan kaldırılıyordu. Hane halkı içinde bile olsa mahremiyete riayet etme gereği kesindi.

İşte bu türlü ilahi disiplinler, Müslüman'ın aile hayatını emniyet altına aldı. Hissi ve ahlaki dejenerasyonu önledi. Bu disiplin anlayışından mahrum yabancılarda görülen aile içi şaibeli davranışlar sapık eğilimler ve bozulmalar Müslümanlarda görülmedi. Bu hali gören yabancılar: "Müslümanlarda aile yapısı çok sağlam" demekten kendilerini alamadılar..

YABANCI BİR KAPIYI ÇALMADA NELERE DİKKAT ETMELİ?

Komşularından biri kapıyı çalmış. Açınca burun buruna gelmişler. Bundan memnun olmayan hanım söylenmiş:

– **Müslümanlıkta böyle kapı çalma olmaz. İnsan söyle bir kenara çekilir, öyle bekler kapının açılışını!,** demiş.

Öteki de pişkin mi pişkin.

– Hayret, demiş, herkes kendi isteğini İslâm'a yüklüyor. Müslümanlıkta böyle şey yoktur, diyor. Yani İslâm, senin

kapını çalınca nasıl bekleyeceğimi de mi yazıyor?

– Yazıyor, yazmıyor... derken bize sormuşlar:

– **Var mı, yok mu kapıyı çalınca bir kenara çekilip de beklemek?** demişler.

Efendim, İslâm'da olmayan şey yoktur. Lakin biz bilmiyorsak o yok demek değildir. Belki biz bilmiyoruz, demektir.

İsterseniz bu konuya dair bilgileri sıralayayım da birlikte okuyalım var olanları.

* * *

Saad bin Ubade anlatıyor:

Bir adam Resûlüllah Aleyhisselam'ın kapısını çalıp izin istemişti.

Efendimiz kapıyı açınca yüz yüze geldi. Adam doğruca evin içini görür haldeydi. Resûlüllah adamın bu tavrı üzerine dışarıya çıktı. Kapının bir yanına çekilip:

– **Çaldığınız kapının ya sağına ya soluna çekilin. İşte şöyle,** diyerek bizzat gösterdikten sonra şunu ilave etti:

– **Girmeye izin verilinceye kadar içeriye bakmak helal değildir!**

Demek ki kapının önünde değil sağında ya da solunda beklemek gerekir.

Böylece içeriye ancak izinle girecek insanın dikkat edeceği diğer sünnetler de açıklanmıştır eserlerde. Onları da arz edelim sırasıyla...

Sağ ayağıyla içeriye giren misafir, evin sağını solunu kolaçan eden bir tecessüsle bakınmadan gösterilen yere oturur, kendi istediği yere oturma konusunda bir tercihi olamaz.

Hatta ev sahibi, misafirine en itibarlı yeri gösterip de kendisi en değersiz yere, mesela kapının arkasına otursa bile itiraz edilmez.

Bunu da Adiy bin Hatim'den öğrenmekteyiz. Diyor ki: Resûlüllah Aleyhisselam'a bir misafir gelmişti.

Minderi gösterip üzerine oturmasını istedi. Kendisi de yere oturmayı tercih etti. Misafir istemediği halde böyle yap-

tı. Onu daha itibarlı yere oturttu.

Nitekim İbn-i Sirin'i ziyarete giden bir zat, onu yerde otturur görünce, kendisi de yere oturmak istedi. Ancak İbn-i Sirin:

– **Hayır, sen yere oturma, minder üzerine otur,** diye ikaz ettikten sonra şöyle dedi.

– **Evimde misafirin benden üstün yere oturmasını isterim!**

Şayet evde başka kimseler varsa, cümlesine birden verilen selamdan sonra, gerekecekse en itibarlılarından başlanarak musafaha da yapılabilir. Sonra yan yana oturan iki kişinin arasına da oturmamaya dikkat edilir.

Nitekim Efendimiz Aleyhisselam'ın tavsiyesi de böyledir.

– **İzni olmadan iki kişinin arasına oturmayınız!**

Yine hadislerden öğrendiğimize göre; iki kişinin arasındaki özel konuşmalara kulak kabartılıp da dinlemeye çalışılmaz.

Ayrıca cemaat içinde önce alimler, sonra yaşlılara söz verilir.

Nitekim sofra gelince de aynı şekilde büyüklerin önce uzanması beklenir.

Sünnet olan görgü kurallarını anlatan (Min âdâbil İslâm)dan bir nükte:

Bilindiği üzere kapı çalan insan, içeriden **kim o?** diye gelen soruya, **(benim)** demez, kim olduğunu tanıtan sözlerle cevap verir. Fakat Ebu Nuaym'ın kapısını çalan adam kendini tanıtan sözlerle değil de **(benim, ben)** diye cevap verince, kızan Ebu Nuaym:

– **Sen kimsin be kardeşim?** diye sordu. Aldığı cevap ise daha meçhul şekildeydi:

– **Ben adem oğullarından bir âdemim!..**

Bu defa kapıyı açan Ebu Nuaym adama sarılıp kucaklarken şöyle söylendiği duyuldu:

– **Ben âdem oğullarının nesli tükendi sanıyordum, demek anlayışsız kısmı hâlâ devam ediyormuş!**

KENDİNİ HEM ERKEK, HEM KADIN HİSSEDENLERE (HÜNSALARA) İSLÂM NE HÜKÜM VERMİŞTİR?

Sizlere kadın ve erkekten ayrı olan bir orta cinsten söz etmek istiyorum.

Kendini hem erkek hem de kadın hisseden kimselere kötü gözle bakmak, onların haline hüküm getirip çare bulmak yerine, toplumdan dışlayıp ayak altına atmak yanlış ve hatadır.

Kitaplarımızda adına **Hünsâ** denen bu cinsin, iki cinsten ayrı özelliğine dikkat çekişimin sebebi, olayın sosyal hayatta sık sık ekrana ve mikrofona getirilişi, bir çıkış yolu bulamayıp, yanlış yorumlara götürülüşüdür.

İki cinsin de arasında bulunan bu orta cinsin, elbette kendine göre hukuku ve kesinleşen ayrılıkları vardır.

Bunu kötüye yorumlayıp, çıkmaza sokmak yanlıştır.

Böyle durumda olanları anlamak, haline göre haklarını tanımak ve korumak gerekir. Mümkünse tedavi yaptırılır. Konuya şöyle giriyorum:

Bilindiği üzere insan ya erkek olur, ya da kadın.

Ancak erkek mi, kadın mı olduğu kesin olmayan da olabilir. Seyrek de olsa böylelerine rastlanabilir. Bu nasıl olur?

Bütün fıkıh kitaplarımızda ayrıntılı izahı bulunan bu konuyu **Meşâhirünnisâ**'dan özetleyeceğim. Şöyle anlatılıyor hünsânın durumu:

– **Hünsâ:** Hem erkek, hem de kadınlık organı bulunan kimseye denir.

Yaratılışta bu durumda olanın iki devresi vardır. **Bulüğa ermeden önceki hali ve büluğdan sonraki hali.**

Büluğa ermeden önce erkeklik organından idrar yaparsa

erkek, kadınlık organından idrar yaparsa kadın sayılır. Hüküm bu tesbite göre verilir.

Şayet her iki yerden de idrar geliyorsa, bu defa da en evvel gelen yere göre verilir hüküm.

Her iki yerden de aynı anda geliyorsa işte buna **hünsâ-i müşkil** denir. Ne oğlan, ne de kız olduğu kestirilemeyen demektir.

Büluğdan sonraki durumuna gelince:

Sakalı çıkıyorsa, erkek gibi ihtilam oluyorsa, göğüsleri (kabarmıyor) düz kalıyorsa, kadınlara ilgi duyuyorsa... erkek sayılır. Buna göre hüküm alır.

Eğer böyle değil de, kadın gibi göğüsleri kabarıyorsa, sütün geldiği anlaşılırsa, kadın gibi muayyen hal görürse, kendisinde kadınlık hali öne çıktığı anlaşılırsa... bu da kadın hükmünü alır, kadına tanınan haklar kendisine tanınır...

Eğer, bunların hepsinden de karışık şekilde bulunur da, hangisinin hükmü galip geldiği bilinmezse, buna da yine **hünsâ-i müşkil** denir. Yani kadın mı, erkek mi olduğu müşkülleşip bilinemeyen kimse...

İki cinsten birini diğerine tercih için delil bulunamayışından dolayı ortada duran cins...

Bunun da kendine göre hakları vardır. Nitekim **hünsâ-i müşkil** namazda erkeklerin arkasında kadınların da önünde durur.

Yaratılışının bu durumda olduğu bilinen kimselere kötü gözle bakmak, onların haline hüküm getirip çare bulmak yerine, toplumdan dışlayıp ayak altına atmak yanlış ve hatadır. Yapılacak şey, durumlarını tesbit etmek, hünsâ mı, hünsâ-i müşkil mi, olduklarını anlayıp her ikisine de hukukun tanıdığı hakları tanıyıp, ortada kalmaktan kurtarmaktır. İslam hukukunda bunların hakları vardır.

İnsanların görevi bu hakları tanımaktır. Dışlamak değil.

ZİFAFTA BAKİRELİK PROBLEMİ BOŞAMA SEBEBİ OLUR MU?

İlk ilişkide eşinde beklenen kanama olmayan, yani eşinin kızlık zarının olmadığını veya yırtık olduğunu anlayan bir koca, eşini boşamaya kalkışabilir mi?

Çoğunluğun görüşüne göre bu hal, boşama sebebi olmaz. Çünkü:

Bakirelik her ne kadar çok önemli ise de kızlık zarı, sıçramak, düşmek, yüksekçe bir yerden atlamak gibi sebeplerle yırtılmış olabilir. Aksi sabit oluncaya kadar kişinin suçsuz sayılması, vazgeçilmez bir prensip olduğundan; kızlık zarının böyle bir sebeple yırtıldığı varsayılarak değerlendirmenin kadının lehinde yapılması gerekir. **Kızlık zarının neden yırtıldığını ne kadının eşi, ne mahkeme, ne de bir başkası sorabilir. Kimseye böyle bir hak tanınmamıştır.**

Bakire olması olduğu düşünülerek evlenilen kadının kızlık zarının yırtık olduğu, kocasıyla ilişki esnasında ortaya çıksa, mehirden bir eksiltme de yapılmaz. (Hukuk-i İslamiyye ve Istılahat-ı Fıkhiyye Kâmusu)

Bekaret kontrolü ancak şöyle yapılabilir: Kadın, eşinin kendiyle cinsel ilişkiye giremediğini iddia ederek ayrılma talebiyle mahkemeye baş vurursa hakim bakar; eğer erkek, tedavi edilebilir bir durumda ise tedavi için bir yıl süre tanır ve tedavi olmasını tenbih eder. Bu süre sonunda kadın eşinin hala kendi ile ilişkiye giremediğini iddia eder de erkek bu iddiayı reddederse bekaret kontrolü yapılabilir. Bu kontrol, kadının talebiyle boşanma kararı verebilmek içindir. (Hukuk-i İslamiyye ve Istılahat-ı Fıkhiyye Kamusu, c. II, s. 352.)

Soru: İlk gerdek gecesinde kılınacak özel bir namaz var mıdır? Yoksa kılınan gerdek gecesi namazları örfün gereği olarak mı kılınmaktadır.

Bu türlü mecburi bir namaz yoktur. Ancak bu, aile hayatı başlangıcının haklarında hayırlı ve uğurlu olması dileğiyle kılınır. Umulur ki dua kabul olur. Mutlu bir yuva kurulmasına vesile olur.

KADIN, ERKEK DOKTORA MUAYENE OLABİLİR Mİ?

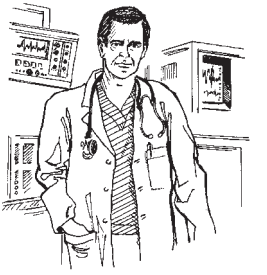

Okuyucum, doktorların mahremiyeti ile alakalı bir sual sormuş, diyor ki:

– **Bazı hanım hastalar, bulundukları yerin erkek doktorlarına muayene oluyorlar. Nitekim bazı erkek hastaların da zaman zaman kadın doktorlara muayene oldukları gibi... Bu durumda mahremiyet hali olmuyor mu? Kadının erkek doktora muayene olması, yahut iğne vurdurması caiz midir?**

Aslında erkek doktorlar erkek hastalara, kadın doktorlar da kadın hastalara bakmalılar. En huzur verici durum budadır. Lâkin, bir yerde kadın doktor bulunmuyorsa, hanım hastaların artık erkek doktorlara muayene olmalarında dinî bir mahzur olmaz.

Zira bu, zaruretten meydana gelen mecburiyettir. Normal hâllerde hükmünü icra eden mahremiyet hâli, zaruret hâllerinde hükmünü icra etmez, doktorlara mahremiyet hâli şâmil olmaz.

Bundan dolayıdır ki, bir hanım yabancı bir erkeğe (el-yüz) hariç hiçbir uzvunu göstermezse de, hastalık hâlinde müsaade geçerli olur, doktorun muayenesine haramlık ve tesettürlü olmak hâli terettüp etmez, ihtiyaç nisbetinde açılabilir.

Kadın iğnecinin erkeğe iğne vurması da, bu mecburiyet ölçüsü içinde sahihtir. Yâni, erkek iğneci yoksa, mecburiyetten dolayı kadın iğne vurabilir. Sıhhî zaruretler mahzurları mubah hale getirir.

EVDE KADIN ERKEK KARIŞIK OTURULABİLİR Mİ?

Aile meclisinde nikah düşmeyecek derecede yakın olan erkeklerle elbette karışık oturulabilir. Ayrı kalmayı gerektirecek bir yabancı erkek mevcut değildir çünkü.

Ancak içlerinde nikah düşecek derecede uzak akraba veya komşu mevcutsa, kadının ayrı odada oturmasında hiç zarar olmaz. Aksine zihnen rahatlık söz konusu olabilir. Kıskançlık, rekabet, riya gibi herkeste olabilecek duyguların canlanmasına zemin hazırlanmamış olur. Bununla beraber ayrı oturmayı yanlış yorumluyor ve bir başka huzursuzluk vesilesi yapıyorlarsa bu defa tesettürlü ve vekarlı şekilde aralarında bulunulur, hizmette kusur edilmemeye gayret gösterilir. Yanlış yorumlanabilecek söz ve hareketlerden de dikkatle kaçınılarak görev yerine getirilir.

Hemen ilave edelim ki bir fitne meydana gelmeyecekse böyle olabilir. Birilerinde bir rahatsızlık, bir dedikodu, zihni bir vesvese meydana gelecekse kadın erkek ayrı oturmak hep tercih edilir, bunu kendi alışkanlıklarına aykırı bulan misafirler ev sahibinin alışkanlık ve inançlarına saygılı olmak zorundadırlar. Bu saygıyı duymayanlar, zaten kendileri de saygıya layık olmayanlar olarak yorumlanırlar..

KADIN KONUŞMAK ZORUNDA OLDUĞU ERKEĞE SELAM VEREBİLİR Mİ?

Bir hanım okuyucum soruyor: – **Bazen itimat edip saygı duyduğumuz erkeklerle konuşmaya mecbur oluyoruz. Ancak nasıl bir hitapla söze başlayacağımızı bilemiyoruz. Selam vermeyi istediğimiz halde uygun olmadığını sanıyoruz. Böyle mecburi durumlarda söze selam verdikten sonra başlamamız uygun olabilir mi? Yoksa merhaba, yahut da başka bir cümle ile mi söze başlamalıyız?**

Genç hanımlar genç erkeklerle muhatap olma durumunda kaldıklarında dikkatli olmalı, gereken vakar ve ciddiyeti asla ihmal etmemelidir.

Erkeğin yaşlı hanıma, hanımın da, yaşlı erkeğe selam vermesinde bir sakınca olmadığı bazı eserlerde kayıtlıdır.

Buradaki yaşlı kadın ifadesinden de anlaşılmaktadır ki, genç hanımlar genç erkeklerle muhatap olmaya mecbur olduklarında dikkatli olmalı, gereken vakar ve ciddiyeti asla ihmal etmemelidir. Bu vakar ve ciddiyet içinde muhatap olacakları erkeğe selam verebilir, söze selamdan sonra başlayabilir. Vakarın tarifinde gördüğümüz ayrıntı ise hanımın sesine sertlik vermesi, yüzüne de aynı sertlikte vakar tavrı getirmesidir. Cilveli bir ses ve gülücüklü bir eda ile verilen selam, gereken vakar içinde verilen selam değildir. Bu, fitne ihtimalinden dolayı mahzurdan uzak sayılmaz. Bir fitne ihtimali olmadığı takdirde selam vermenin caiz olacağı Fetava-yı Hindiye'de kayıtlıdır. Burada dikkate alınacak bir diğer husus, kadının (rastgele erkeğe değil) konuşmaya mecbur kaldığı erkeğe selam vermesi hususudur.

Yoksa ihtiyaç olmadığı halde rastgele erkeklere selam vermesi fitneyi davet eden bir tavır olarak değerlendirilir, caiz olmayacağı hükmü hemen ifade edilir. Bu konu, muhitteki değerlendirmeyle de ilgilidir. Şayet muhitin bu konuda belli bir anlayışı ve örfü varsa ona göre hareket edilir, yanlış anlaşılmaktan uzak kalınır.

Cinsellik ve Müstehcenlik

İSLÂMDA CİNSELLİĞİ TEŞHİR VE TAHRİKİN HÜKMÜ NEDİR?

Siz de herkes gibi hislerle dolu bir insansınız. Zaten cinsî hislerden yoksun insan normal insan da sayılmaz.

Cinsî hislerini ayaklandırıp da isyana yönelten kimse, bu halde iken aklının ya tümünü, yahut da üçte ikisini yitirmiş gibidir!

Bu yüzden, insanı böylesine önemli hislerle teçhiz etmiş olan **Yaratan**, bu hislerin zararından kurtulup hep faydalı halde muhafaza etmesi için bir kısım yasaklar koymuş, bu yasaklara uyması için de peygamberlerin diliyle ikazda bulunmuştur. Nitekim Peygamberimiz (sav)'in bu konudaki çarpıcı bir ikazı da şöyle olmuştur. Buyuruyor ki:

– **Yabancı bir kadınla bir erkek, teke tek tenha bir yerde buluşurlarsa üçüncüleri şeytandır.**

Evet, Rabb'imiz, Rasûlü'ne böyle söyletmiş, yarattığı insanların beşerî hislerinin zararından kurtulma yolunu böyle nazara vermiştir.

Böylesine ısrarlı ve çarpıcı ikazların bir sebebi, cinsî hislerin ayaklanıp isyana yönelmesi halinde sahiplerini aşırı baskı altına alıp akılsız kimselerin yapacağı kötülükleri yaptıracak konumda bulunmasıdır.

Bundan dolayıdır ki Efendimiz (sav)'in bir diğer ikazı da şöyle olmuştur:

– **Cinsî hislerini ayaklandırıp da isyana yönelten kimse, bu halde iken aklının ya tümünü, yahut da üçte ikisini yitirmiş gibidir!**

Yani akılsızlar neleri yapar, nelere cüret ederlerse, onlar da o hale gelince öyle şeyleri yaparlar. Sonra hislerinin baskısından kurtulunca bin pişmanlık duyarlar; ama bunun bir faydası olmaz. Çünkü kurşun namludan çıkmış, hedefini vurup tahribatını yapmıştır.

İşte böylesine ömür boyu yaşanacak bir utanç ve pişmanlığa düşmemek için ikaz ediyor Efendimiz:

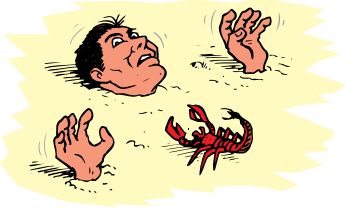

– **Tahriklerden, teşhirlerden uzak kalın, hislerinizi isyana yöneltecek görüntü ve ortamlardan, yılandan ve akrepten kaçar gibi kaçın.** Çünkü isyana başlayan hisler, tahrik olup ayaklanan arzu ve istekler, kolay kolay irade dinlemez, sahibinin düşeceği utanç verici halleri düşündürmez. Vicdan ve mantığının feryadına rağmen sürüklene sürüklene gider uçurumun kenarına, ayağının kayacağı tehlikeli zemine.

* * *

Bu sözlerimiz şaibeden kaçınan temiz ve nezih insanlar içindir. Elbette bir sürü yanlış ve yasaklar içinde dolaşıp da kurtulamaz hale gelince, battı balık yan gider, diyenlere söyleyecek bir sözümüz olamaz. Onlar nasıl yaşıyorlarsa onu savunacak, hislerinin isyan ve ayaklanmasının icaplarına uymayı sürdürecekler. Çünkü insan, **inandığı gibi yaşamazsa, yaşadığı gibi inanmaya başlayacak**, sonra da içine düştüğü yanlışını savunma zorunda kalacaktır.

Bunun için ikaz ediyor Allah Rasûlü (sav) (meâlen):

– **İnandığınız gibi yaşayın ki yaşadığınız gibi inanmaya mecbur kalmayasınız, yanlışlarınızı savunur duruma girmeyesiniz.**

CİNSEL BASKIDAN KURTULMA ÇARESİ NEDİR?

Müstehcenliğinden dolayı cevap vermekte zorlandığım konulardan biri de, cinsel duyguların baskısından kurtulmak isteyenlerin başvurduğu kendini tatmin konusu.

Cinsellik duygusunun aşırı baskısından kurtulmak için baş vurulan kendini teskin etme olayına (istimna= masturbasyon) kitaplarda (haram, mekruh, caiz) diyenlerin olduğunu görüyoruz.

Bu konu ısrarla sorulduğundan zorluğuna rağmen cevap vermeye gayret edeceğim. Önce meseleye genel bir bakışla bakalım izin verirseniz.

Rabbimiz aile hayatını kolaylıkla yürütmesi için insanlara cinsi his vermiştir. Bu hissin getirdiği derin bir ilgi ile karşı cinsler birbirlerini sevmiş, bu sevgi sebebiyle birbirlerine hoşgörü ile bakacak hale gelmişlerdir.

Ancak bazen bu cinsi his bilhassa gençlerde baskılar da meydana getirmiş, onları gayri meşruluklara itecek bir etkiyi de göstermiştir.

İşte bu durumda Rabbimiz **rüyada ihtilam olma halini** yaratmış, had safhada cinsel his baskısına maruz kalan kimseler rüyadaki bu ihtilam olma yoluyla cinsel his baskısından kurtulmuşlar, gayri meşruluklara yönelme duygusuna girmemişlerdir.

Ne var ki bazen ortamın aşırı tahrikinden dolayı rüyadaki teskin olma hali yetmeyip uyanıkken de kendini teskin etme ihtiyacı duyanlar olmuş; bunun dini hükmünü merak ederek öğrenmek istemişlerdir.

Cinsellik duygusunun aşırı baskısından kurtulmak için baş vurulan bu kendini teskin etme olayına (istimna=masturbasyon) kitaplarda (haram, mekruh, caiz) diyenlerin olduğunu görüyoruz.

Şahısların özel durumlarından dolayı böyle farklı hükümlerin verildiği anlaşılmaktadır. Bu mevzuda **en başta cinselliği ateşleyen, sahibini günaha zorlayacak derecede tahrik eden görüntü ve teşhirleri seyretmeme ve öyle müstehcen ortamlardan uzak durma kararı çok mühim.**

Böylesine tahrikçi görüntülerden insan, büyük bir dikkatle kaçınmalı, sahibini dayanması güç his ayaklanmasına iten zeminlerden mutlaka uzak kalmalı ki; ihtilam olmakla cinsel his baskısından kurtulabilecekken, ayrıca bir de kendini teskin etme zorlamasına maruz kalmasın, kendi kendini böyle sağlıklı olmayan bir durumla karşı karşıya bırakmasın.

Bundan dolayı İsra sûresindeki ayet: **(zina yapmayın!)** demeyip **(zinaya yaklaşmayın!)** diyor. Yani zina teşhir ve teşviklerine yaklaşmayın. Çünkü teşhire yaklaşanlar tahrik o!urlar, tahrik olanlar cinsel his baskısına maruz kalırlar. Maruz kalanlar da günahı göze alacak hale gelirler.

Öyle ise günahı göze aldıracak duygu ayaklanmasına sebep olan görüntüleri seyretmekten uzak durmak, konunun ihmal edilmez tedbîrlerinin en başta gelenidir.

Bu konuda bir başka ikaz da tesettür ayetlerinden alınmaktadır. Bu ayetlerde de:

– **Mümin erkekler, mümine kadınlar gözlerini harama bakmaktan kapasınlar!** diyor. Gözleri kapamak mümkün mü?

Yani gözlerini harama bakmaktan o kadar korusunlar kî sanki kapamışlar gibi hayallerini temiz tutsunlar, günaha iteleyecek tahrike maruz kalmasınlar.

Bu ikazdan da anlaşılıyor ki, bozulmuş vasatlarda ilk tedbir, mümkün olduğu kadarıyla tahrikçi görüntüler seyretmekten uzak kalmak; fıtratın gereği olan ihtilam olmayla iktifa edip kendini sinirsel zafiyete de uğratacak suiistimale, gayr-i meşru tatmin yollarına mecbur bırakmamaktır.

Bütün bu dikkat ve korunmaya rağmen maruz kaldığı baskıdan kurtulmak için kendini teskin etmek zorunda

kalan kişi; (büyük günaha düşmemek için küçüğüne başvuran) kimse durumundadır. Buna: (büyüğüne yönelmemek için küçüğüyle yetinme hali) demek te mümkündür. (Merakılfelah)

Ancak bunun en mahzurlu tarafı, baskıyı gidermek için arada sırada başvurduğu bu kurtulma çaresini, zevk alma alışkanlığına dönüştürüp devamlı yapma bağımlılığına düşme yanlışıdır.

Alimlerin haram hükmünü verdikleri, yahut ta harama yakın şekilde mekruh saydıkları, bu türlü bir bağımlılık halidir.

MÜSTEHCEN GÖRÜNTÜLERE BAKMANIN HÜKMÜ NEDİR?

Bütün günahlar, ahlâkî bozulmalar müstehcene bakışla başlar, bakışın ısrarıyla gelişir, sonra fiilî günaha dönüşür. Üstelik gözler baktıklarının resimlerini de çeker, hayal arşivinde depo eder. Nereye gitse, nerede olsa artık çektiği bu resimler, hayal âleminde gözlerinin önündedir.

Geçmişte sokaklar bozulmamış, toplum hayatında kötülükler kol gezer hale gelmemişti.

O yüzden o günkü insanlardaki dindarlık âhiretini kurtarmaktan başka bir mânâya gelmiyordu. İnsanlar sadece âhiretini kurtarmak için dindarlaşıyor, mazbut olma gereği duyuyorlardı. Ya bugün? Bugün de öyle mi? Evet bugün öyle değil, insanlar âhiretlerini kurtarma niyetinden önce dünyalarını da kurtarmak için dindarlaşıyorlar, dindarlıktan faydalanıp toplumda kol gezen kötülüklerden kendilerini,

çoluk çocuklarını korumaya çalışıyorlar.

İsterseniz bakın cemiyet hayatına. Her geçen gün bir yenisi çıkan kötülüklerden, bağımlılık ve sefaletten kendilerini en çok koruyanlar dindar olanlardır. Dinine bağlı kalanlardır.

Çünkü dinin insanı kötülüklere iten zaaflar ve alışkanlıklar hakkında yasaklayıcı hükümleri vardır. Bu hükümlere uyan dindarlar sadece âhiretlerini kurtarmakla kalmıyor, dünyalarını da kurtarıyor; gittikçe yaygınlaşan menfi alışkanlıklardan kendilerini ve çocuklarını da muhafaza ediyorlar.

İsra Sûresi'ndeki 32. âyetin ikazına bakın lütfen:

– **Zinaya yaklaşmayın!..**

– **"Zina yapmayın!"** demiyor, **"Yaklaşmayın!"** diyor.

Çünkü asıl mesele yaklaşmamaktadır. Yaklaşmazsanız kurtulmanız kolay olur. Yaklaştıktan sonraki gelişmelere dayanmanız zorlaşır, ateşe yaklaşanın içine düşmesi gibi bir sonuç çıkabilir.

Onun için zinaya vesile olabilecek, davetçilik mânâsına gelebilecek, **tahrik ve teşvikçi görüntüleri yasaklayan din,** müstehcene bakılmasını da caiz görmüyor.

Hatta bu bakma konusunda bir diğer âyetin ikazı, ayrı bir önem arz ediyor. İsterseniz bir de o âyetin ikazına bakalım:

– **İnanmış erkek ve kadınlar gözlerini harama bakmaktan kapasınlar!.** (Nur 29–30; Hülâsatülbeyan)

– **Gözleri kapamak mümkün mü?**

– Hayır. Ya niçin **kapasınlar** diyor?

Öylesine gözlerini harama bakmaktan, müstehcene nazar etmekten korusunlar ki, sanki gözleri kapalıymış da hiç görmemiş gibi hayallerini tertemiz tutsunlar, zihinlerini kirlenmekten korusunlar.

Zaten **İmam–ı Şibli** bu âyeti tefsir ederken:

– **Sadece kafa gözlerini kapamakla kalmasınlar, kalb**

gözlerini de kapalı tutsunlar, haramları hayallerine almasınlar, diyor; hayali dahi korumak istiyor.

Gözle bakış konusunda neden bu kadar ısrarlı ikaz ediliyor insanlar?

Çünkü bütün günahlar, ahlâkî bozulmalar müstehcene bakışla başlar, bakışın ısrarıyla gelişir, sonra fiilî günaha dönüşür. Üstelik gözler baktıklarının resimlerini de çeker, hayal arşivinde depo eder. Nereye gitse, nerede olsa artık çektiği bu resimler, hayal âleminde gözlerinin önündedir.

Öğrenciyse dersine çalışamaz, işçiyse mesleğine tam yönelemez, fikir adamıysa zihnini toparlayamaz, derken her konuda gerileme ve düşüş söz konusu hale gelir.

Bu duruma düşmemek için din, müstehcene karşı yasaklar koyar, mensuplarını böylesine gerilemelere düşmekten kurtarır.

MÜSTENCENLİK, NASIL FİTNE UNSURU HALİNE GELİR?

Maneviyat büyükleri bütün fitnelerden Allah'a sığındıkları halde, müstencenlik fitnesine gelince titremişler, dualarında ayrı bir ısrara girerek hep yalvarmışlardır:

– Ya Rab, ahir zamandaki müstehcenlik fitnesinden, belasından, şerrinden sana sığınırız!

Akla geliyor ki, kadın olmasaydı peygamberler olmazdı. Çünkü bütün peygamberleri kadınlar dünyaya getirmiş, besleyip büyüterek topluma hizmete sunmuşlardır.

Bu bakımdan kadınların tarih boyunca kudsi hizmetlerini, dünyaya getirdikleri kahramanları hesaba katmamak

mümkün değildir. Elbette hepsi de böyle değildir. Fitneye sebep olanlar da olacaktır. Nitekim erkekler arasında da zıtlıklar olduğu gibi.

Burada "Fitne" ne demektir? diye sorulan sorulara cevap olsun için, birazcık bu kelime üzerinde durmak icap eder. Şöyle ki:

Fitne: İmtihan, musibet ve saptırma örnekleri diye de ifade edilmektedir.

Maneviyat büyüklerinin kitaplarına geçmiş meşhur dualarına baktığımızda, bütün fitnelerden birer defa Allah'a sığındıkları halde kadın fitnesinden üçer defa sığınma ihtiyacı duyduklarını görmekteyiz.

– Allah'ım, kadın fitnesinden, kadın belasından, kadın şerrinden sana sığınırız! demişlerdir.

Demek ki erkekler arasında kadınlar için fitne olanlar olduğu gibi; kadınlar arasında erkekler için fitne unsuru olanlar da bulunmaktadır. Hatta kadın fitnesi erkek fitnesinden daha büyük ve dehşetli olsa gerektir.

Bunu bir hadisin ikazından da anlamak mümkündür.

– **Benden sonra ümmetim için (kadın fitnesinden) daha büyük bir fitne olmayacaktır!**

Evet, müstehcenliğe âlet edilen kadın fitnesinden büyük ve zararlı bir fitne gelmeyecek ve olmayacaktır. Bütün fitneler bir yana, müstehcenlik fitnesi bir yana...

Neden öyle?

Çünkü müstehcen kadın fitnesi, öyle bir fitnedir ki, kadın kendini sadece teşhir eder. Sana fiilen ısrarda bulunmaz. Onun ısrarı, zorlaması, senin içindeki duygularını tahrikle olur. Seni nefsinle, şeytanınla baş başa bırakır. Azdırdığı nefis ve şeytanın sana öylesine musallat olur ki, o geçip gider, ama sen kendini kurtaramazsın, galeyana getirdiği hislerin seni otomobil çarpmışa döndürür, ne yaptığını bilemez hale gelirsin...

Bir de kendine geldiğinde bakarsın ki, ömür boyu pişman olacağın günahlara girmiş, hayat boyu üzüntü ve ıstı-

rabını hissedeceğin hataları işlemişsin.

Bu durumda müstehcenlik fitnesini ister bela ve musibet diye izah et, istersen imtihan olarak yorumla. Gerçek odur ki, zamanımızda müstehcen kadın fitnesi, insanların en zorlu imtihanı, hele gençlerin en büyük tuzağıdır.

Bundan olacak ki, maneviyat büyükleri bütün fitnelerden Allah'a sığındıkları halde, müstencenlik fitnesine gelince titremişler, dualarında ayrı bir ısrara girerek hep yalvarmışlardır:

– Ya Rab, ahir zamandaki müstehcenlik fitnesinden, belasından, şerrinden sana sığınırız!

Bu konuda düşündürücü bir ikaz da şöyle:

– **Fitne uykudadır. Uyandırana Allah lanet etsin!**

Evet, insanın içindeki yalnız nikahlısına karşı duyacağı cinsel hisleri, başkalarına karşı uykudadır. Sahibini asla rahatsız edecek duruma gelmez. Hikmetine uygun şekilde bulunur, zorlamaz.

Ama o fitneyi uyandıranlar vardır; uykudaki fitneyi uyandıran müstehcen görüntüler gibi.

Allah'ın Resûlü onlar için okumaktadır lanetini.

– Fitne uykudadır. Uyandırana Allah lanet etsin!

* * *

Uhud'da, Bedir'de ashabını şehit etmişler, kendisine karşı fiilen hakarette bulunmuş, hatta mübarek yüzlerini okla parçalamış, dişini de kırmışlar. Buna rağmen Allah Resûlü, onlara lanet okumamış; lanet edin diyenlere karşı da, **"Ben lanet etmek için gönderilmedim."** buyurmuştur.

Ama, ashabının cesedini öldürenlere lanet etmeyen Allah'ın Resûlü, gençlerin ruhunu kirleten, ahlakını bozmaya yönelen, düşünce dünyasını altüst eden tahrikçi ve teşhirci fitnelere karşı lanet okumaktan çekinmemiş, amin dediğimiz duasını yapmıştır:

– Fitne uykudadır. Uyandırana Allah lanet etsin!

Konuyu şöyle bağlayalım izin verirseniz. Peygamberler dünyaya getirmiş olan kadına, kanunlarla yasaklanmış müstehcenlik (erotizm) hiç yakışmıyor. Topluma da hiçbir fayda sağlamıyor. Aksine peygamberlerin getirdiği ahlakî değerleri tahribe sebep oluyor. Keşke müstehcenliğe yönelmeseler, hadisteki ağır ikaza da layık hale gelmeseler.

EFENDİMİZİN EVLİLİĞİNDE NEDEN CİNSELLİK AKLA GELMEZ?

Peygamberimiz'in çok evliliği cinsi hislerin baskın olması gereken gençlik devresinde olmamış; O, gençlik yıllarında tek hanımla yaşamış, hatta bu tek hanım da iki çocuk anası dul bir hanım olmuştur.

İki kör karşılıklı oturmuş, yemek yiyorlarmış. Biri ötekine çıkışmış:

– Niçin iki lokma birden alıyorsun?

Öteki buna bir mânâ verememiş de demiş ki:

– Sen körün tekisin, nasıl biliyorsun benim iki lokma birden aldığımı?

Körün cevabı şöyle olmuş:

– Ben iki lokma birden alıyorum da ondan.

Demek insan kendisi nasılsa başkalarını da öyle bilir. Kendisi sinsi ise başkasını da öyle sinsi sanır.

Nitekim nefsinin, şeytanının istilasına uğrayanın biri de şöyle bir iddiada bulunmuş, demiş ki:

– **Peygamberimiz çok evlenmiş. Demek ki onda da cinsel taraf ağır basmış.**

Şayet bu yorumu yapana sorsanız:

– Nasıl bildin böyle olduğunu?

Eminim diyecek ki:

– Bende de cinsellik ağır basıyor, nefis beni istila ve işgal ediyor da ondan...

Halbuki Peygamberimiz'in çok evliliği cinsi hislerin baskın olması gereken gençlik devresinde olmamış, o gençlik yıllarında tek hanımla yaşamış, hatta bu tek hanım da iki çocuk anası dul bir hanım olmuştur. İsterseniz olaya kısaca bir göz atalım da görelim Efendimiz (sav)'in evliliğinde ne ibretler var. Mekke halkı Efendimiz (sav)'e Muhammedü'l-emin dedikleri gibi Hatice validemize de Hatice-i Tâhire unvanı vermiş, temiz ve soylu hanım olduğunda ittifak etmişlerdi. İşte bu iki soylu insan evlenmeye karar vermişlerdi. Bunlardan Efendimiz (sav) yirmi beş yaşında, evlenmeye karar verdiği hanım da kırk yaşındadır.

Kendisinde cinsel hisler ağır basan insan böyle mi evlilik yapar? Kendisinden (on beş yaş) büyük (kırk yaşında) bir dulla mı evlenmeyi tercih eder? Halbuki o günlerde kendisine Mekke halkı El-Emin diyor, son derece itimada şayan bir genç olarak görüyorlardı. Kimin kızını istese anında nikahı altında olurdu. Gelelim Efendimiz'in ikinci evliliğine. Altmış beş yaşına varmış olan Hatice validemiz vefat ettiğinde Efendimiz elli yaşında idi. Bunu bir fırsat bilip de cinsi isteklerin gerektireceği şekilde bir gençle evlilik arama cihetine gitmemiştir. Yine yaşlı bir dulla evlenmeyi gerekli görmüştür. Kimdir bu yaşlı dul? Bir de buna bakalım. Kendisine ilk iman edenlerden, maruz kaldığı zulme boyun eğmemiş, taviz vermemiş, Habeşistan'a bile hicreti göze almış; ne var ki orada kocası ölmüş, tek çocuğuyla yalnız kalınca tekrar Mekke'ye dönmüş, kimsesiz, yalnız ve fakat soylu ve imanlı... Hz. Sevde.

İşte Efendimiz ikinci evliliğini de bu fazilet ve fedakarlık timsali dul hanım Hazreti Sevde ile yapmıştır. Ancak Sevde validemiz çok yaşlı ve hareketsiz. Efendimiz'in Hatice validemizden kalan çoluk çocuğuna bakacak güç ve kuvvette değil. Bunun için genç ve dinç birine olan ihtiyaç kesindir. Aişe validemizi bu sırada söz konusu ederler. Efendimiz'in aldığı

tek kız olacaktır bu. Bir de Mısır'dan gönderilen Mariye'den başka hepsi de dul ve kimsesiz olan hanımlar bundan sonra devreye girer. Bunlara cinsellikle bakmak mümkün olur mu? Aişe validemiz bir gün ölüp gitmiş olan Hatice'yi niçin hiç unutmadığını sorar. Şöyle cevap alır Efendimiz (sav)'den:

– Elbette unutmam onu ey Aişe. Çünkü herkesin bana karşı geldiği günde o benim yanımda oldu. Herkesin beni reddettiği devrede o beni tasdik etti. Herkesin bana 'Vazgeç, muvaffak olamazsın' dediği günlerde o bana 'Devam et, başaracaksın' dedi. Malıyla da, canıyla da yanımda oldu, destek verdi. Bunun için onu unutamam.

Bütün bunlar gösteriyor ki, Efendimiz (sav)'in yaşlı ve dullarla başlattığı evliliklerini cinsellikle yorumlamak mümkün değildir. Burada cinsellik aramak kendi dünyasındakini başkalarında da var sanmaktan başka mânâya gelmese gerektir. Tıpkı çift lokma yutan körün muhatabının da aynısını yaptığını sanması gibi.

Boşanma

BOŞAMA HAKKI YALNIZ ERKEKTE Mİ, KADIN DA BOŞAYABİLİR Mİ?

İslamda boşama hakkı yalnızca erkeğe tanınmış da kadın bu haktan tamamen mahrum edilmiş değildir. Kadın da evlenirken boşama hakkını üzerine almışsa erkek gibi o da boşayabilir.

Deniyor ki: **– Neden İslamda boşama hakkı yalnızca erkeğe verilmiş de kadına bu hak tanınmamış, kadın mağdur edilmiştir? Boşama hakkı ya ikisine de verilmeli, yahut ta ikisinden de alınıp sadece mahkemeye verilmeliydi ki kadının hakkı korunmuş olsun.**

Efendim, bu soruda yanlışlar vardır. Önce yanlışlara bir işarette bulunayım. Sonra konuyu inceleyebiliriz. Şöyle ki:

– İslamda boşama hakkı yalnızca erkeğe tanınmış da kadın bu haktan tamamen mahrum edilmiş değildir. Kadın da evlenirken boşama hakkını üzerine almışsa erkek gibi o da boşayabilir. Ayrıca kadın meşru mazeretleri varsa, mahkemeye de başvurup kendisini ayırmasını hakimden isteyebilir de. İslamda bu yol da kapalı tutulmamıştır. Şartları oluşunca bunların hepsini de hanımın uygulamaya koyması mümkündür. Yani kadına bu hakları İslam getirmiştir.

Prof. Dr. Hayreddin Karaman Hocaefendi (İslamda Kadın ve Aile) kitabında bu konulara birer ipi ucu mahiyetinde çok veciz işaretlerde bulunmuştur. Sözü uzatmadan birlikte bir göz atalım isterseniz. Önce boşamaya bir bakalım "İslam, boşamaya niçin izin verdi?" sorusunun cevabını bir düşünelim.

Boşama selahiyetinin esas olarak (baştan) kocaya verilmesinin gerekçeleri şunlardır:

1-Selahiyet iki tarafa da verilse yuvanın dağılması imkan ve ihtimali, iki misline çıkacaktır.

2-Boşama selahiyeti (sadece) hakime verilse aile sırları açığa çıkacak, haklı-haksız karşılıklı ithamlar yapılacak, taraf ailelerin arası daha fazla açılacak, boşananların yeniden eş bulmaları ve yuva kurmaları da güçleşecektir.

3- Boşadığı eşin belli bir müddet nafakasını koca temin edeceği gibi, yeniden evlenmek için gerekli masrafı da yine erkek yapacaktır. Bu durum, koca için mali bir müeyyide teşkil etmekte ve onu, boşamaya karar veremeden önce yeterince tartıp düşünmeye mecbur etmektedir.

– "İslam boşamaya niçin izin vermiş, yuvanın dağılmasına çıkan yolu niçin kapatmamıştır?

Bu sorunun cevabı, İslamda yer verilen boşama uygulamasının hikmetini, felsefesini ifade edecektir. Şüphesiz İslam evlenmenin ömür boyu bir beraberlik ve bağlılık olmasını istemiş ve bunun içinde, süreli ve geçici evlilik akitlerini batıl (hükümsüz) saymıştır. Ancak, ideal ile gerçek, istenen ile gerçekleşen arasında çoğu defa farklılıklar vardır. Bazı durum ve şartlarda evlilik çekilmez bir yük, katlanılmaz bir beraberlik halini alabilir. Buna rağmen evlilik devam etsin "Allahın birleştirdiklerini hiçbir kimse ayıramaz" demek, insanın yapısı, maddi manevi ihtiyaçları ile bağdaşmayan bir temenni olmaktadır. İslam bunun yerine, evliliğin devamı için tarafları azami gayret göstermeye teşvik etmiş; boşamayı "Allahın sevmediğini" ifade ederek sevimsizleştirmiş, fakat gerektiğinde, zaruret haline geldiğinde de bu yolu açık tutmuştur. **Çünkü zorla güzellik olmaz; zorlama ile sevgi ve bağlılık doğmaz.**

Kağıt üzerinde evli kalıp, gönül ve beden olarak ayrı yaşamayı ise -ahlaki, sosyal ve ailevi mahzurlarından dolayı- İslam tasvip etmemiştir. (Bunu böylece tespit ettikten sonra geçelim boşama selahiyetinin neden öncelikle erkeğe verildiğine.)

– Boşama yoluyla evliliği sona erdirme selahiyeti, prensip olarak önce kocaya aittir. Kadının bu selahiyeti alması ise, evlenmek akdi yapılırken, yahut daha sonra kocasının boşama selahiyetini kendisine vermesine bağlıdır. Kadın isterse evlenme şartı olarak bunu ileri sürer ve elde eder. (Boşamada erkekten farkı olmayabilir. Kadının isteğine bağlıdır.)

* * *

Kocanın, boşama selahiyetini ulu orta kullanmasını önleyen mehir, nafaka gibi mali müeyyideler yanında, başka sosyal, dini ve ahlakî müeyyideler de vardır. Toplum, makul ve meşru bir sebebe dayanmayan boşamalara karşıdır. Vicdanları tatmin eden bir gerekçe bulunmadan kadın boşayan erkekler, itibarlarından çok şeyler kaybederler.

Bu gibi uygulamaların isabetinden dolayıdır ki İslam toplumlarında ailenin istikrar ve güveni, diğer toplumlarla kıyas edilemeyecek seviyede sağlam olmuştur..

Bugün bu gerçek batılılar tarafından da ifade edilmektedir.

Kaldı ki kadın -haklı bir gerekçesi varsa- hem hakeme, hem de hakime müracaat ederek kendisini ayırmalarını isteme hakkına da sahiptir. Hakim nikahı feshedip kadını ayırabilir de..

Demek ki boşama imkanı, hem erkeğe, hem kadına, hem de mahkemeye tanınmıştır. Bununla beraber kadının boşama hakkını beyinden alması hiçbir zaman tavsiye edilmemiştir. Aile içi olaylardan sık etkilenen hanımın bu hakkını hemen kullanarak yuvanın yıkımında acele edeceğinden endişe edilmiştir. Nitekim hanımların çoğunluğu da bu haklarını tarih boyunca almamayı tercih etmiş, uygulamaya koymamışlardır. Bundan dolayı da bu hak pek bilinmemekte; İslam kadına boşama hakkı vermemiştir zannedilmektedir..

KADIN KOCASINDAN BOŞANMAYI İSTEYEBİLİR Mİ?

Günümüzde hemen birçok kimsenin kafasında yer etmiş peşin bir hüküm vardır:

– İslam'da kadının sözünü kimse dinlemez. Hep erkeğin dediği olur. Kadınınla asla!

Evet, yaygın olan kanaat böyle. Yaşanmış gerçekler nasıl acaba? Buyurun yaşanmış tarihî bir gerçeğe bakalım. Bakalım da İslam'da kadın, sözünü dinletebiliyor mu, hatta isterse kendini nikahlı kocasından dahi boşatabiliyor mu, bir görelim.

Medineli Sabit bin Kays, sahabenin ileri gelenlerindendi. Efendimiz (sallallahü aleyhi ve sellem)'e hizmetten asla geri kalmaz, sözünden ise bir an olsun dışarı çıkmazdı. Efendimiz de onu çok severdi. Hatta bir küçük hatası yüzünden aşırı üzüntüye kapılan Sabit'i teselli ederek "Sabit cennetliklerdendir." buyurmuştu.

İşte bu Sabit'in aile içi bir sıkıntısı vardı. Hanımı Cemile, Sabit'e bir türlü ısınamamış, onu sevememiş, içindeki ilgisizliği yenip de bir gün olsun sevgiyle muhatap olamamıştı.

Cemile bir kadın olarak iç dünyasındaki bu fırtınayı kime anlatabilirdi? Kendisini kim dinlerdi? İslam'da kadın dinlenir miydi? Önceki devirde kadının söz hakkı yoktu çünkü;

Cemile tereddütler içerisinde doğruca Efendimiz (sallallaha aleyhi ve sellem) Hazretleri'nin huzuruna girdi, olanca cesaretini toplayarak kimselere açamadığı iç dünyasını Efendimiz'e açtı.

– Ya Resulallah, dedi, beyimin İslamî yaşayışına diyeceğim yoktur. Ahlakından da şikayetçi değilim. Lakin ben onu bir türlü sevemedim. Bu halimle ona isyan et-

mekten, isteklerine ters bir karşılık verip kötü bir sonuca düşmekten korkuyorum. Söyleseniz de beni boşasa. O, kendisini sevmeyen bir hanımı zorla nikanı altında tutan adam durumuna girmese, ben de dinime zarar verecek bir itaatsizliğe doğru kaymasam!.

Efendimiz, iç dünyasını bu nitelikte anlatan Cemile'yi tepkiyle değil ilgiyle dinledi. Bir hanımı, sevemediği erkekle bir arada kalmaya mecbur etmeyi zaten münasip de bulmuyordu. Ancak, beyi ne diyecekti? Boşamak istemezse zorla boşayacaksın da denemezdi. Bir de onu dinlemek gerekirdi. Nitekim öyle de yaptı. Cemile'nin duygularını, düşüncelerini aynen Sabit'e aktararak onu da dinledi.

Anlaşılan Sabit, Cemile'yi seviyordu. Ama Cemile'nin kendisini aynı sıcaklıkta sevmediğini, **tek taraflı sevginin mutluluk getirmeyeceğini** de biliyordu. Nasıl bir çare bulunabilirdi?

Düşünmeye başladı. Gözlerini diktiği sabit noktadan başını kaldırıp dedi ki:

– Ya Resulallah, Cemile'ye nikahta en değerli bahçemi mehir olarak verdim. Bunca değerli serveti verdiğim kadını bir anda nasıl boşayabilirim? Üstelik benim öyle başka bir bahçem de yoktur!

Efendimiz (sallallahü aleyhi ve sellem), Sabit'in yaklaşımını öğrenmiş oldu. Cemile'ye bu defa sorusunu şöyle sordu:

– Sabit seni boşayacak olsa, nikah sırasında aldığın değerli mehri iade eder misin? Böylece sen mehrini verip nikah bağından kurtulmuş olursun, Sabit de nikah hakkından vaz geçip bahçesini geri almış olur. İki taraf da bir şey verirken bir şeyleri almış sayılarak karşılıklı mağduriyetlerinizi gidermiş sayılırsınız. Teselli tarafınız bu olur.

Cemile buna hemen razı oldu. Kocasının nikah sırasında kendisine mehir olarak verdiği bahçeyi "Memnuniyetle iade ediyorum." dedi. Sabit de "Öyle ise ben de nikahını aynı memnuniyetle ona iade ediyor, bu andan itibaren boşamış bulunuyorum, özgürdür." dedi. Taraflar böylece bir şey verirken bir şey de aldıklarından helalleşerek ayrılmış oldular.

Bu olay üzerine Bakara Suresi'nin 229. ayeti nazil oldu. Ayet-i kerime anlaşmayı iptal etmiyor, hatta ortak aile hayatını sürdürme sevgisi yok olunca, hanımın aldığı mehri verip de nikahını ortadan kaldırmasını meşru görüyor; ancak erkeğin fırsatçılık edip de kadından veremeyeceği miktarda mal istememesini de tavsiye ediyordu.

Bu hadise üzerine fıkıhta hüküm şöyle tespit edildi:

– **Kadın ayrılmak istediği beyine bir şeyler vererek kendini boşatabilir! Yeter ki beyi fırsatçılık edip de kadından veremeyeceği miktarda haksız mal isteğinde bulunmasın.**

Şimdi siz söyleyin. İslam'da kadın dinleniyor mu, dinlenmiyor mu? Bu olaya bakılırsa o kadar dinleniyor ki, kendisini seven kocasını dahi kendisi sevmediği için boşatabiliyor, istediği ayrılığı sağlayıp özgürlüğüne kavuşabiliyor.

BOŞANAN KADININ TEKRAR EVLENMESİ İÇİN BİR MÜDDET VAR MIDIR?

Boşanma sonrasında belli bir süre bekleme mecburiyetinden dolayıdır ki, İslamda nesil karışması söz konusu olmaz, dün birinden boşanıp bugün biriyle evlenmelerde meydana gelen babalığı inkar olayı yaşanmaz. Öteki kocasından aldığı çocuğu berikine mal etme gibi hayat boyu sürecek bir vesvese ve şüphecilik bahis mevzu olmaz.

Boşanan kadın hemen bir başkasıyla evlilik yapamaz. Önce boşandığı kocasından herhangi bir hamilelik durumunun olup olmadığını ispat ve tespit etmesi için (üç ay halini bitirmesi) yani üç ay beklemesi gerekir.

Bu bekleyiş, hem çocuk nesebinin doğru tespiti için gerekli, hem de boşanmış olmanın meydana getirmesi muhtemel psikolojik sarsıntının aşılması için lüzumludur. Aile kurumunu yeniden teşkil ederken gereken saygı ve özenin gösterilmesinin de zaruri bir sonucudur.

Bu sebeple İmam-ı Azam Hazretleri:

– Boşanan kadın üç tam (hayızlı) devreyi tamamlayınca, gereken müddeti doldurmuş olur, derken; Şafii Hazretleri de:

– Üç tam (temizlik halini) tamamlamasıyla müddetini bitirmiş olur, demiştir ki, sonuçta (üç ay) bekleme gereği meydana çıkmış olur.

● Nitekim ay hali görmeyen yaşlılar ile küçüklerin bekleme müddeti de (üç ay)dır.

● Hamileninki ise çocuğunu doğuruncaya kadardır.

● Bir de kocası ölenin beklemesi vardır ki bu da (dört ay on gün) dür.

Bu bekleme müddetleri içinde kadınlar yeni bir evlilik arayışı içinde olmadıklarını ifade için süslenmezler, şımarık hareketlerde bulunmazlar. Üzüntülü giyim kuşam içinde görünürler, albenili giyimden uzak kalmaya dikkat ederler. Dışarıdan da onlara, bekleme müddeti bitinceye kadar evlilik teklifi yapılmaz; ihtiyaç duyanlar sadece îmada bulunmakla iktifa ederler.

Bu bekleme mecburiyetinden dolayıdır ki, İslamda nesil karışması söz konusu olmaz, dün birinden boşanıp bugün biriyle evlenmelerde meydana gelen babalığı inkar olayı yaşanmaz. Öteki kocasından aldığı çocuğu berikine mal etme gibi hayat boyu sürecek bir vesvese ve şüphecilik bahis mevzu olmaz.

Onun içindir ki yüce İslam ayrılmalarda ikinci evlilik için bekleme müddeti koymuş, neslin kime ait olduğu kesinleşinceye kadar yeni bir evliliğe izin vermemiştir. Ta ki ömür boyu sürecek bir şüphecilik, anaları babaları bunalımlara sokmasın. Ötekinin çocuğunu, beriki kendi çocuğu zannıyla nüfusuna kaydettirme gibi hazmedilmez bir hataya maruz kalmasın.

Burada müddet beklememesi gereken biri vardır. O da nişanlanıp nikahlandıktan sonra bir araya gelemeden nikahı bozulup ayrılanlar. Bunların bir arada baş başa halvette kalmamış olmaları, iddet beklemelerine ihtiyaç bırakmamıştır..

BOŞANMAYI ÖNLEMEK İÇİN VERDİĞİ MÜCADELE ÜZERİNE HAKKINDA SÛRE İNEN KADIN KİM?

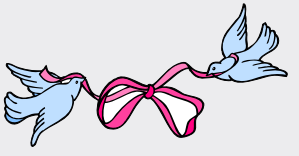

Bu kadın "zihar" olayının açıklığa kavuşması için Resûlüllah'la mücadele edip de hakkında sûre getirilen kadındır. Cahiliyye devrinde boşama mânâsına gelen "zihar"ı keffaretle çözüme bağlatan kadındır!

İslâmiyet gelmeden önceki günlerde Arablarda hükmünü kesinlikli icra eden enteresan bir boşanma olayı vardı. Bu olayın cereyan şekli şöyleydi.

Karısını boşamak isteyen bir erkek, önce onu evlenmesi yasak olan bir yakınına benzetir, yakın akrabasından birine teşbih ederdi. Karısını böyle yakın bir akrabaya benzetişi kâfi gelirdi ayrılmak için.

– Ben karımı şu, yahut da şu yakın kadın akrabama benzettim, falana teşbih ettim. Öyle ise artık bu kadın bana yasak oldu, aile bağım çözüldü... der, böylece karısını boşadığına inanırdı.

Gariptir ki böyle bir benzetme ile boşanan kadınlar, başka erkekle de evlenemezlerdi. Cahiliyye âdeti bunu gerektirmekteydi.

İslâmiyet gelince birçok töreleri iptal etti, yerine doğru-

sunu, sağlamını yerleştirdi. Ama, böyle **benzetme yoluyla yapılan boşanmaya** henüz bir hüküm getirmemişti.

Zaten Kur'an'ın bütün âyetleri de nazil olup ahkâm sona ermiş değildi.

Bu sıralarda ashâbdan Evs, bir gün karısına bir mes'eleden dolayı kızdı. Kızgınlığı onu öylesine sardı ki, birden ayağa fırlayacak derecede gazablandırdı, cahiliyye âdeti üzere söyleyeceği sözü de söyleyiverdi:

– Artık sen bana anam gibisin. Bacım gibisin!

Yâni ailesini nikâhı ebedi haram olan bir yakınına benzetmiş oldu, boşanmış saydı.

Ne var ki, bu öfke az sonra geçip de, yaptığının neticesini düşününce işin fecaatı dikkatini çekti, başladı teessür ve üzüntü duymaya.

Durumun farkına varan karısı Havle ise, ondan daha derin üzüntüye kapıldı, çoluk çocuğumuzu da düşünmedin, diyerek feryada başladı.

Evin içi ana-baba günü olduğu sırada çare arayan Evs, karısına:

– Git, Resûlüllah'a durumu anlat, bir çare sor. Bana kalırsa bu iş burada bitmiş, sen artık benden boş olmuşsundur... dedi.

Telâş ve teessür içinde Resûlüllah'ın huzuruna çıkan Havle:

– Yâ Resûlâllah, çoluk çocuk mahvolduk, aile ocağımız yıkılmak üzere, sen bir çare bul, bir yol göster, diye yalvarmaya başladı.

Resûl-i Ekrem Efendimiz ise, kendiliğinden bir çare bulamaz, bir hükmü değiştirmezdi. O, ne söylerse Hak'tan gelen bir emir ve işaret üzerine söylerdi. Halbuki o âna gelinceye kadar cahiliyye âdeti üzerine yapılan bu türlü boşanmaya ait bir İlâhî hüküm gelmemiş, Rabbânî bir irşada muhatap olmamıştı.

Kadın bunları hesaba katmıyor:

– Yuvamın yıkılmasını, çoluk çocuğumun perişan olma-

sını önle yâ Resûlâllah! diye durmadan feryad ediyordu.

Havle'nin bu yalvarması bir rica ve istirham havasını aşmış, bir mücadele durumuna girmişti. Âdeta, ya benim durumumu kolaylaştırıcı bir hüküm bildirirsiniz, yahut da ben buradan ayrılmam, mücadeleme devam ederim, der gibi bir ısrar arzediyordu.

Kadına:

– **Allah'a yalvar, durumu kolaylaştırıcı bir âyet göndersin, İlâhî hüküm indirsin,** dediler.

Kadın orada ellerini açtı, öylesine gönülden ve kalbden dua etti ki, sanki ciğeri görünüyor, kalbi deliniyordu. Çoluk çocuğunun ortada kalacağı endişesi onu kendinden geçer hale getirmişti.

Çok sürmedi, "Mücâdele" sûresinin ilk âyetleri nâzil olmaya başladı.

Sûrede önce kadının yaptığı mücadeleyi Allah'ın bildiği haber veriliyor, sonra da, cahiliyye âdeti üzere yapılan benzetme yoluyla boşamaya (zıhar âdeti) yeni hüküm getiriliyordu. Buna göre, cahiliyye âdeti üzere yapılan benzetme yoluyla boşanma, boşanma olmaktan çıkarılmış, böyle bir teşbihle karısını nikahı yasak bir yakınına benzeten adama, altmış gün arka arkaya oruç tutma cezası yükletilmişti.

Âyetin izahından anlaşıldığına göre şu meâlde bir hüküm nazara veriliyordu:

– İnsanın karısı cinsî hislerle yakınlık duyduğu bir yabancı kadındır. (Anası kızı, kızkardeşi, halası, teyzesi, kayınvalidesi...) gibi yakın akrabaları ise, cinsî hislerle değil, ulvî duygularla, hürmet ve saygı niyetleriyle muhatap olduğu yakın akrabalarıdır. Böylesine ulvî duygularla bağlı bulunduğu yakınlarına, cinsî hislerle bağlı bulunduğu karısını benzetmesi, karısıyla bunları aynı mânaya yaklaşan bir teşbihle birleştirmesi, İslâm'ın tasvip etmediği haram bir alışkanlıktır. Bununla beraber, İslâm böyle bir benzetmeyi boşama olarak görmez, sadece bunu yapana arka arkaya altmış gün oruç tutma cezası vermek suretiyle yuvasını yıkılmaktan korur, ailesini perişan kılmaktan muhafaza eder.

Gelen âyetin hükmüne göre boş olmaktan kurtulup, kocasının keffaret orucu borcunu öğrenen Havle, sevinç gözyaşlarıyla koşarak kocasına gitti ve onu, Resûlüllah'ın huzuruna gönderdi.

Evs, Resûlüllah'a gelince, durumunu sordu. Nebiyy-i Ekrem Efendimiz "zihar" yapmış olan Evs'e:

– Ara vermeden altmış gün oruç tutacaksın... buyurdu.

Evs:

– Halimi görüyorsun, bu sıhhatle altmış gün ara vermeden keffaret orucu tutamam. Yaşlılığım buna imkân vermez!

– Öyleyse altmış fakiri akşam sabah yemek vermek suretiyle doyuracaksın.

– Malî imkânımın buna müsaade etmeyeceğini siz de bilirsiniz. Ama bana bir miktar hurma yardımında bulunursanız bunu yapabilirim.

Resûl-i Ekrem Efendimiz, Evs'e yardımda bulundu. O da Medine fakirlerinden altmış kişiye birer ölçek hurma vermek suretiyle, sarfettiği hatâlı sözün cezasını vermiş, keffaretini ödemiş oldu.

Böylece cahiliyye devrinde karısını (nikâhı ebedî olarak haram olan) bir akrabasına benzetenin boşama cezası kalkmış sadece keffaret vermek suretiyle kurtulma hükmü gelmiş oldu.

Bundan sonra Müslümanlar, nikâhlılarını böyle bir teşbihle benzetme yoluna asla yaklaşmadılar. Böyle bir hatâya düşenler de altmış gün keffaret orucu tutmadıktan sonra karısının yanına yaklaşamaz oldular.

* * *

Aradan zaman geçti, Resûlüllah'tan sonra Halife olan Ebû Bekir'in arkasından da Hazret-i Ömer Halife seçilmiş, etrafıyla yolda gidiyordu. Bir ara yol kenarında ihtiyar bir kadının Halifeyle konuşmak istediği anlaşıldı. Halife eğlendi, kadınla uzun uzadıya sohbet etti, onu bırakıp da yoluna devam etmedi. Halifenin yaşlı bir kadınla bu kadar meşgul oluşu yanındakilerin rahatsızlığını mucib oldu.

Sohbetten sonra yoluna devam eden Halife şöyle söyledi:

– Birader, nasıl olur da bu kadını dinlemezsin? Bunu Allah dinlediğini "Mücâdele" sûresinde haber vermiş, Resûlü dinlemiş, isteğini yerine getirmiş, bize ne oluyor ki, biz dinlemeyelim. Bu kadın "zihar" olayının açıklığa kavuşması için Resûlüllah'la mücadele edip de hakkında sûre getirilen kadındır. Cahiliyye devrinde boşama mânâsına gelen "zihar"ı keffaretle çözüme bağlatan kadındır!

* * *

İşte bundandır ki Müslümanlar cinsî hislerle yakınlık duydukları hanımlarını, nikâhı (ebedî) olarak haram olan akrabalarına benzetmezler. Böyle tehlikeli teşbihlerden, zararlı sözlerden dikkatle çekinirler. Zira böyle bir teşbih hem haramdır, hem de keffareti gerektirir. Keffareti vermeden hanıma yakınlık etmek câiz olmaz.

Keffareti gerektiren benzetme, açıkça söylenen sözlerle meydana gelir. Zihin ve hayalden geçen benzetmelerle keffaret icabettiren haramlık söz konusu olmaz.

MAHKEME İLE BOŞANMANIN HÜKMÜ NEDİR?

Efendim, hanım okuyucumun mektubunda ifade ettiği konu oldukça mühim geldi bana. Bu sebeple soruyu müstakil bir yazıyla açıklamak isledim.

– **Yuvam yıkılıyor, imdat!** Diye feryat eden mektubun özeti şöyle: Kocası Almanya'da iş bulmak için hanımını (anlaşarak) mahkemede hakime boşatmış. Böylece bekar gözüktüğünden gittiği Almanya'da bir Alman'la evlenerek işçi olarak kalma imkanı bulmuş. Bir müddet çalıştıktan sonra hanımın zihnine kötü düşünceler aktaran komşular demişler ki:

Sadece erkeğin veya her iki tarafın açtığı dava sonucu, mahkemece boşanmış olan eşler, dinen de boşanmış olurlar. Ancak, daha önce eşler arasında başka boşanmalar olmamış ise, mahkemenin boşaması, bir boşama sayıldığından, mahkeme kararı ile boşanmış olan eşlerin istedikleri takdirde, -geride kalan iki talak hakkı ile- tekrar evlenmeleri mümkündür.

– **Sen burada ne bekliyorsun? Senin kocan seni mahkeme kararıyla boşadı, onunla bir ilgin kalmadı. Artık başının çaresine bak, boşuna bekleme.**

İşin acıklı tarafı şu ki, tam üç tane de çocukları varmış bu ailenin. Bu defa şaşkına dönen hanım soruşturmaya başlamış, aklı eren kimselere sormuş, aldıkları cevap korkularını teyit eder mahiyette olmuş. Demişler ki:

– **Madem ki mahkemede hakim sizi kendi isteğinizle boşadı. Öyle ise siz gerçekten boşanmış olursunuz, artık yeniden bir araya gelmeniz mümkün olmaz.**

Aksini de söyleyenlerin bulunmasına rağmen çoğunluğun verdiği bu bilgi hanımı şaşkına çevirmiş, bize yazdığı mektubuna da bu yüzden:

– İmdat! Yuvam yıkılıyor, çocuklarım ortada kalıyor!., şeklinde feryat eklemiş. Bu durumu nasıl izah edeceğimizi sormuş.

Şu anda Almanya'da çalışmakta olan beyinin de bundan çok üzüntü duyduğunu söyleyen hanım, **bir çıkış yolu, bir çare yok mu, yuvamız yıkılmaya mahkum mu?** demiş.

Hemen arz edeyim ki olayı yuva yıkımı şeklinde yorumlamak uygun olmasa gerektir. Çünkü bu konuda kolaylık gösteren izahlar vardır.

İsterseniz önce Diyanet'in verdiği fetvaları toplamış olan Diyanet Vakfı'nın bastığı "Günümüz Meselelerine Fetvalar" kitabından bir fetva nakledeyim, sonra da İsmail Mutlu'nun

Evlilik ve Aile kitabından benzeri bir alıntı ile konuyu takviye etmiş olalım.

Diyanet'in verdiği fetva aynen şöyledir:

139- **Mahkemece boşananlar kaç talakla boşanmış olurlar?**

Bir kimsenin, bizzat veya avukatı vasıtasıyla boşanmak üzere mahkemede dava açması, hakime eşini boşamak için yetki vermesi (tefviz-i talak) demektir. Bu itibarla, sadece erkeğin veya her iki tarafın açtığı dava sonucu, mahkemece boşanmış olan eşler, dinen de boşanmış olurlar. Ancak, daha önce eşler arasında başka boşanmalar olmamış ise, mahkemenin boşaması, bir boşama sayıldığından, mahkeme kararı ile boşanmış olan eşlerin istedikleri takdirde, -geride kalan iki talak hakkı ile- tekrar evlenmeleri mümkündür.

(Günümüz Meselelerine Fetvalar)

* * *

İsmail Mutlu'nun (Evlilik ve Aile) kitabında da konu şöyle izah edilmektedir: **Mahkeme yolu ile boşanan kan koca dinen de boşanmış sayılır mı?**

Şayet bir erkek hanımını hakime müracaat etmeden önce üç boşama ile boşamadıysa, hakimi boşama için vekil tayin etmiş sayılır. Dolayısıyla mahkeme yolu ile boşanan karı koca sadece bir boşama ile boşanmış olurlar! Geride daha iki bağ olduğundan, arzu ederlerse yeni bir nikâhla tekrar evlenebilirler.

* * *

Görülen odur ki, sadece Almanya'da iş bulmak için başvurulan bir danışıklı dövüş sonunda mahkemenin boşaması aileyi tümüyle birbirinden ayırmaz, geride yine yuvayı kurmaya yarayacak iki tane aile bağı mevcuttur. Bundan hareketle yuva kurtulur, yıkım söz konusu olamaz. Demek ki, yuvayı kurtarmaya yönelik izah mümkünken yıkmaya yönelik izahlara gitmek ne makul olur, ne de meşru. Bu türlü boşanmalar tavsiye edilmemekle birlikte bir aile yıkımı bahis mevzuu olmaz. Vesveseye kapılmamalıdır.

– Namaz kılmayan kadını boşamak gerekir mi?

– Namaz, kadın-erkek mükellef Müslümanların şahsî bir ibadetidir. Namaz gibi dinî vecibeleri yerine getirmeyenler, günahkâr olurlar; dinden çıkmış olmazlar. Bu durum, boşama sebebi de sayılmaz. İnanmayan kâfir kadınla zaten evlenilmez. Evlendikten sonra dinden dönerse boşanır. Fakat inandığı halde günah işlemek, boşama nedeni değildir. O, yine Müslümandır. Onunla yaşamak caizdir. Duruma göre irşad, telkin, nasihat ve ikaz ise, her zaman yapılmalıdır.

– Yurt dışında uzun süre kalan bir kişi evine dönüp eşine kavuşunca nikâh tazelemesi gerekir mi?

– Nikâh tazelemenin gerektiği durumlar şunlardır:

1- Dinden çıkıp tekrar İslâm'a girince,

2- Bain (ayırıcı) talakla boşama durumunda.

Bu itibarla, bir kimsenin eşinden uzun süre ayrı kalması sebebiyle nikâhı bozulmaz ve eşinin yanına döndüğünde yeniden nikâh yapılması gerekmez.

İBRETLİ BİR BOŞANMA OLAYI

Kur'ân-ı Kerîm tefsirlerini, hadîs-i şerîfin izahlarını okuyabilirsiniz, ama bu tefsir ve izahlardan hukukî hükümler çıkaramazsınız.

Âyet ve hadîslerin ihtiva ettikleri ince hukukî hükümleri anlamanız için ayrıca fıkıh kitablarına müracaat etmeniz lâzımdır. Zira üstün kabiliyetli âlimler, âyet ve hadîsin ihtiva ettiği fevkalâde ince ve derin mânâları bir bir tesbit edip bizim anlayacağımız kadar basitleştirerek fıkıh kitablarında istifademize arzetmişlerdir.

Şimdi sizlere İmam-ı Mâlik'le İmam-ı Şâfiî'nin ders müzakereleri sırasında cereyan etmiş bir olayı arzedeceğim. Hadîsten hukukî hükümleri büyük âlimler nasıl meydana çıkarıyorlar, bir örneğini görmüş olacağız. Bakalım bizlerde böyle bir anlayış bahis-mevzuu mu, onu da anlayacağız.

Kureyş kadınlarının ileri gelenlerinden Fâtıma binti Kays:

– Yâ Resûlâllah, kocam beni üç talâkla boşadı, bekleme müddetim de bitti. Şimdi ise bana (Muâviye bin Ebî Süfyân) ile (Ebû Cehm) tâlib olmaktalar. Bunlardan hangisine evet dememi tavsiye buyurursunuz? diye sormuş, Resûl-i Ekrem Hazretleri de şu cevabı vermişlerdi:

– Muâviye cimridir, perişan olursun. Ebû Cehm ise çok serttir, (DEĞNEĞİNİ OMUZUNDAN İNDİRMEZ). Sen Üsâme'ye var. Onu tercih et!

Resûlüllah'ın cevabı bu.

Bu cevabı hadîs kitablarında okuduğunuzda siz ne anlarsınız. İmam-ı Şâfiî ne anlıyor, bir bakın?

Bir gün İmam-ı Mâlik Hazretleri ders verirken bir adam şöyle bir sual sordu:

– Kumru satan bir adamım. Birisine kumru satmıştım. Bir müddet sonra adam, kumru ötmüyor diyerek getirip geri vermek istedi.

Ben de almak istemedim. Aramızda kavga çıktı ve ben de öfkeyle: "Benim kumrum hiç durmaz öter, eğer yalan söylüyorsam karım benden üç talâk ile boş olsun" dedim. Şimdi ne yapacağım, karım benden boş mu?

İmam-ı Mâlik Hazretleri:

– Sen karını boşamışsın, diye cevab verdiğinden adam karamsar şekilde çıkıp gitti. Fakat henüz (14) yaşında olan İmam-ı Şâfiî, adamın arkasından erişip:

– Senin (hiç durmaz öter) diyerek yemin ettiğin bu kumrunun ötmesi mi fazla, yoksa susması mı? diye sordu.

Adam, ötmesi fazla, ekseri zamanda öter, diye izahta bulununca Hazret-i İmam:

– Senin karın boş değil, çünkü yeminin doğrudur, üzülme, dedi.

Adam dönüp İmam-ı Mâlik'in ders halkasına gelerek:

– Lûtfen sualimi iyice düşünün, ders halkanızdan bir talebe karımın boş olmadığını söyledi, deyince, İmam-ı Mâlik Hazretleri, talebenin kim olduğunu sorması üzerine İmam-ı Şâfiî'yi gösterdiler.

İmam-ı Şâfiî şu izahı yaptı:

– Bundan önceki derslerden birinde rivâyet ettiğiniz bir hadîsten öğrenmiştik ki, Fâtıma binti Kays'ı kocası boşamış, o da iddet müddetini bekleyip daha sonra evlenmek için Resûlüllah'a müracaat etmiş. Bu sırada:

– Beni Muâviye ve Ebû Cehm istiyor, hangisini tavsiye buyurursunuz? diye sormuş, Resûlüllah ikisini de tavsiye etmemiş de demiş ki:

– Muâviye cimridir, perişan olursun, Ebû Cehm ise serttir, DEĞNEĞİNİ OMUZUNDAN İNDİRMEZ!

Şimdi size soruyorum yâ İmam:

– Ebû Cehm'in değneğini omuzundan indirmemesi mümkün mü? Bu adam yatmaz mı, uyumaz mı, tuvalete gitmez mi, namaz kılmaz mı?

Bu hareketleri sırasında değneğini mecburen omuzundan indirecek, mutlaka yere bırakacaktır. Buna rağmen Resûlüllah'ın

değneğini omuzundan indirmez buyurması (ekseriyetle böyle gezer, ekseriyetle değneği omuzunda olur) demek değil midir?

İşte sual sahibinin (benim kumrum durmadan öter) sözünden kastı da böyledir. Yâni (ekseriyetle öter, çoğu zaman öter) demektir. Tıpkı "Değneği omuzundan indirmez" hadîsinde (ekseriyetle indirmez) mânâsı kastedildiği gibi. Bu bakımdan yemin sahibinin sözü yerindedir. Karısı boş değildir.

Bakınız, bizim hadîs kitablarında bir nükte gibi okuduğumuz hadîs cümlesinin ihtiva ettiği ince hukukî delili, âlimler nasıl bulup çıkartmakta ve bizlere hazır hale getirmekteler. Elbette bizler böyle ince mânâları okurken sezip çıkaramayız. Bu gibi ahkâma âit mes'eleler âlimlerin işidir. Biz sadece kesin ve açık hükümlerden istifade ederiz.

Tefsir ve hadîs okuyanlar dikkatli olmalılar; kendi kafalarından hüküm çıkarmamalı, ancak âlimlerin çıkardığı hükme bakıp onu benimsemeliler. Bakın "Değneğini omuzundan indirmez" hadîsinden biz ne anlamaktayız, âlimler ne mânâlar çıkarmakta?

Örtünme (Tesettür)

TESETTÜRDE TEMEL ÖLÇÜ NEDİR?

Tesettürde zorluk, belli şekle mecburluk, hatta mahkumluk söz konusu olmaz. Sadece temel mefhumu gözden kaçırmayalım yeter.

Nedir o temel mefhum? El, yüz dışında vücudun tamamını örtmesi, açık yer bırakmaması, bedene yapışacak kadar da dar olmaması.

Bizi yeni okumaya başladığını ifade eden bir hanım kızımız tesettür konusundaki zorlanmasını şöyle dile getirmiş:

– Ben de gönülden arzu ediyorum arkadaşlarım gibi tesettüre girmeyi. Ancak çevrem (bir komşu ülkenin simgesi gibi görünen tesettürü hoş karşılamıyor, beni de onlar gibi görmek istemediklerini açıkça söylüyorlar. Ben de kendimi yokluyorum, öylesine bir tesettüre gerçekten de hazır olmadığımı anlıyorum. Bu durumda ne yapayım, kendimi hazır hale getirinceye kadar bekleyeyim mi, yoksa benim de bana göre sevebileceğim bir tesettür şeklini bulmam mümkün mü? Komşu ülkeyi hatırlatan bir tesettür şekline mecbur değil miyim?

* * *

Düşüncelerini özetlediğim bu hanım kızımıza hemen ifade edeyim ki, **İslâm belli bir ülkenin, coğrafyanın dini değildir.** Hatta İslâm, İslâm dünyasına da mahsus değildir. Belki **İslâm, bütün insanlığın ihtiyacını karşılayacak genişlik ve bollukta evrensel bir dindir.** Öyle olunca da, her seviyede

insan, her coğrafyada yaşayan kimse kendine göre bir yer bulabilir İslâm'da. İlle de yapamayacağı, tercih edemeyeceği şekle mecbur ve mahkum değildir. Bundan dolayıdır ki en soğuk iklim olan kutuplardaki hanımlar kendilerine göre bir tesettür şekli bulabilecekleri gibi, en sıcak iklimin hanımları da kendilerine uyan bir tesettür şekli bulurlar.

Bu açıdan bakınca tesettürde zorluk, belli şekle mecburluk, hatta mahkumluk söz konusu olmaz. Sadece temel mefhumu gözden kaçırmayalım yeter.

Nedir o temel mefhum? El, yüz dışında vücudun tamamını örtmesi, açık yer bırakmaması, bedene yapışacak kadar da dar olmaması.

Ne ile bunu temin edecek, ne türlü bir giyimle bunu sağlayacaktır?

İşte burada rahatlık ve genişlik vardır. Hangi türlüsüne kendini hazır bulabiliyorsan, hangisini gözüne kestirebiliyorsan... Çevren, durumun, halin neye müsait bulunuyorsa...

Şüphesiz ki tesettürün de en nihaî şekli, en güzel ve son sınırı vardır.

Ama bu son sınır başında iken olmayabilir. Her geçen gün kendini hazırladıkça, çevreyi müsait bulmaya başladıkça inkişaf söz konusu olabilir.

Hiçbir mesele başta en mükemmelinden başlamaz. Başlarken eksikler, noksanlar olabilir. Ama zaman içinde noksanlar ikmal edilir, mahzurlar da giderilebilir.

En iyi, iyinin düşmanı, derler.

İyi vardır. Çok iyi vardır. En iyi vardır.

Bunlar hep iyilerdir; ama kademe kademe.

İnsan en iyisine kendini müsait görmeyebilir. Hatta en iyisiyle başlamaya mecbur ve mükellef de olmayabilir.

– **Bir şeyin tümü yapılamıyorsa tümü de terk edilmesi lazım gelmez.**

Demek oluyor ki, şu anda hanım kızımız ne türlü bir modayla tesettür etmeye kendini müsait görüyorsa öyle bir gi-

yimle tesettürünü başlatabilir. Şayet eksiklik varsa zaman içinde bunu da telafi imkanı bulabilir.

Rahmetli hocamız ne güzel ümit verirdi bizlere. Hiç unutamadığım bir cümlesini burada tekrar ederek, yazımı bağlamış olayım:

– **İslâm senden vazgeçmez, sen İslâm'dan vazgeçmedikçe.**

Sözün özü bu olsa gerektir.

HANIMLAR PEÇE TAKMAK ZORUNDA MI?

Kendi içinden alâka duymayan bir hanımefendiyi mecburî olan tesettürünü takındıktan sonra, ihtiyarî olan peçeye, çarşafa zorlamak uygun olmaz. Onları, içinden duyar, gönlünden hissederse; kendi isteğiyle tatbik eder. Bugünkü mes'elemiz, ilk önce farz olan tesettürdür.

Bir hanımefendinin mektubunu aynen arz ediyorum. İzmir'den postaya verilen mektupta şöyle deniyor:

– Pek muhterem hocam, huzurumuzu kaçıran bir mes'eleden dolayı sizi rahatsız etmiş oluyorum. Sizden ricam, bir an evvel mektubumuzun cevabını verip bizi huzursuzluktan kurtarmanızdır.

Mes'elemiz şu:

– Bizim bey, evvelki gün eve geldi, beni zorlamaya başladı. İlle de peçe takmayan kadın günâha girmiş olur, diye ısrarda bulundu. Ben de kendisine: Kur'ân-ı Kerîm'in yüzü örtmeyi farz kılmadığını, bunca Müslüman

hanımların peçesiz gezdiği halde bir fitneye mâruz kalmadığını söyledim. Ayrıca peçe ile sokakta gidilirken çevrenin ters bakışlarına mâruz kalındığını, böylece dikkatlerden kaçmak isterken, bil'akis dikkatlerin çekilmesine sebep olduğunu... ifâde ettim. Beyim bir türlü razı olmadı. Siz söyleyin lûtfen, peçe takmaya mecbur muyum? Bey böyle ısrarda bulunabilir mi? Çünkü ben peçesiz olarak da tesettürümü te'min ediyorum.

Hanımefendinin ifadesinden anlaşıldığına göre peçe takmayı arzu etmemekte, beyinin de bu yolda ısrar etmesini uygun bulmamaktadır.

Bu hususta okuyucumun görüşüne iştirâk ediyorum.

Bey, hanımın farz olan mükellefiyetlerini ifâ etmesi için istekte bulunabilir. Ama farz, hattâ vâcib dahi olmayan takvâ hususlarında ısrarda bulunamaz. Zira takvâ, icbarî değil, ihtiyarî bir iştir. Onda ısrar olmaz.

Hal böyle olunca, beyin, ille de peçe takacaksın şeklinde ısrarı, yerinde ve haklı bir ısrar olmaktan çıkar; şahsî bir arzu, hususî bir isteğin icabı halini alır. Şahsî bir istek, hususî bir arzuya ise, dînin emri süsü verilip de ısrar edilemez.

Bir bey, hanımının farz olan mükellefiyetlerini yerine getirmesi için ısrarda bulunabilir, mecburî vazifelerini îfâda kusur etmemesi için rica edebilir. Bunun dışındaki durumlarda sadece tavsiye eder, nasihatta bulunur; ama ısrar edemez, icbarda bulunamaz.

Kaldı ki, bugünkü **hayatta dindar hanımlar tesettürsüz gezen hanımlara örnek olmalı, onların da ürkmeyecekleri bir tesettürlü giyimin nümunesini göstermelidirler.**

Böyle bir örneklik ise, peçe takmakla olmaz. **Henüz başını ve kollarını örtmekten mahrum olanları birden peçeye, çarşafa davet etmek belki zor, hattâ ürkütücü olabilir.** Ama güzel bir baş örtüsü, geniş ve uzun bir manto veya pardesü, kalınca çorap, yahut yerine geçen bir giyimle (el-yüz hariç) bütün bedenini örten bir tesettür, hem İslâm'a uyan, hem de insana huzur veren, ürkütmeyen bir tesettürdür.

Böyle bir giyim içinde olan hanımefendi, çevresindeki tesettürsüzlere de örnek olur, isteyen bir hanımın tesettürünün zor olmayacağını da bizzat şahsındaki tatbikatıyla göstermiş olur.

Aslında hiç bir şey, başlarken en mükemmelinden başlamaz. Eksik ve kusurlu olarak başlar, sonraları eksikler ikmal edilir, noksanlar tamamlanır, böylece tesettürün tamamına kavuşabilir.

Kendi içinden alâka duymayan bir hanımefendiyi mecburî olan tesettürünü takındıktan sonra, ihtiyarî olan peçeye, çarşafa zorlamak uygun olmaz. Onları, içinden duyar, gönlünden hissederse, kendisi tatbik eder.

Bugünkü mes'elemiz, ilk önce farz olan tesettürdür.

Bunu te'min ettikten sonra mes'ele biter. Ötesinde ısrar ve icbar olmaz, arzuya bırakılır.

BAŞI AÇIK RESİM ÇEKTİRMEK CAİZ OLABİLİR Mİ?

Şayet başı açık resim verilmeyince işi sürüncemede bırakıyor, istenen evrakı vermiyorlarsa hakkın zayi olmaması için zorla istenen açık resim çektirilerek verilir; gerekli evrak, kimlik veya pasaport alınma yoluna gidilebilir.

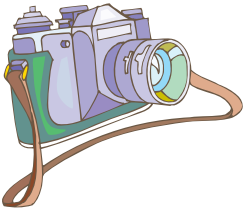

Bazı resmi işlerimizi yürütmek için yaptığımız müracaatlarda hanımlardan başı açık vesikalık resim istiyorlar. Vermezsek işimiz olmuyor. İstediğimiz kimlik, vesika veya pasaportu alamıyoruz. Başı açık resim çektirmek de caiz olmaz diyorlar. Bir çıkış yolu yok mu bunun?

Efendim, bütün medeni ülkelerde insanların istedikleri şekilde resim çektirme hakları vardır. Buna kimsenin mani olmaması gerekir. İlle de başı açık resim çektireceksin diye bir dayatma artık olmamalıdır. Buna hakları yoktur açık resimde ısrar edenlerin.

Bununla beraber şayet açık resim verilmeyince işi süründemede bırakıyor, istenen evrakı vermiyorlarsa hakkın zayi olmaması için zorlanan açık resim çektirilerek verilip evrak, kimlik veya pasaport alınma yoluna gidilebilir. Çünkü **"Zaruretler mahzurları mubah kılar"** kaidesinden bu izni çıkarmak mümkün olur.

Zaten resim de insanın canlısını teşkil etmez. Resmin sahibinin açık duruyor hali olarak kabul edilmez. Resim insanın canlı aslı değildir.

Ancak mümkün olsa da başı açık resmi, erkek değil de bir kadın çekse, böylece mahzur hiç söz konusu olmasa.

Şu kadarı da vardır ki, günümüzde teknik gelişmiştir. **Bilgisayar çalışmasıyla kapalı resme açık görüntüsü vermek de mümkün olmakta, bu da bir çare olarak görünmektedir.**

Bu konuda (Prof. Dr. Hamdi Döndüren) değerli eseri (Aile İlmihali') nde şöyle demektedir:

– "Kadının, din ve vicdan özgürlüğüne saygı duyulan bir beldede örtülü resim vererek istediği belgenin düzenlenmesini isteme hakkı vardır. Ancak kadın açık resim vermedikçe belirtilen belgeyi alamayacağını anlarsa, açık fotoğraf verebilir. Bu durum İslamın terbiye ve edebine uygun olmasa da fotoğraf, gerçek bedeni temsil etmez. Ancak açık resmi bayan fotoğrafçıya çektirmesi de ayrıca gerekir." (Şayet böyle bir bayan fotoğrafçı varsa tabii ki.)

PERUK TAKMAK CAİZ Mİ?

Bu konuda ittifak edilen husus şudur. Kadın saçı başta iken de, kesilip baştan ayrılınca da teşhiri haramdır. Bu sebeple **kesilen kadın saçı satılamaz, tekrar başa konup ta peruk olarak kullanılamaz veya saça ekleme ile teşhir edilemez.** Bunda ihtilaf yoktur.

Yine ihtilaf olmayan bir diğer husus ta şudur: **Saç kadının zinetidir. Bu zinetini güzelleştirmek için saç örgülerinin uçlarına kadın saçı dışında başka saç görüntüsü veren şeyler ekleyebilir. İpek, yün, naylondan yapılan ipliklerden ekleme yapmak gibi.**

Örgülerinin uçlarına kadın saçı dışında saç eklemeler, Saadet asrından beri yapıla gelen adetlerdendir.

Ancak, bu uygulamadan, kadın saçı dışında başka saç görüntüsü veren sun'i saçlarla peruk yapıp takmanın caiz olabileceği hükmü çıkar mı?

Günümüz fıkıhçılarının kimine göre çıkar, kimine göre de iyi düşünmek gerek, çıkmayabilir. Kimine göre ise mecbur kalanlar, bundan bir çıkış yolu bulup bir izin çıkarabilirler.

Prof. Dr. Hamdi Döndüren'e göre:

– Kadının başına naylon, bitki veya hayvan deri ve kıllarından yapılmış peruk takması, ya da saçlarına ek yapması caiz görülmüştür.. (Aile İlmihali, S. 574)

Doç. Dr. Faruk Beşer'e göre:

– Kullanılan peruk insan saçından başka bir şeyden olması halinde caiz olacağı söylenmiştir. Ancak peruk'u kadının baş örtüsü gibi kullanması ayrı bir olaydır.. Çünkü peruk çekiciliği eksiltmez, arttırır. Konuyu iyi araştırmak gerek.

(Hanımlara özel ilmihal. s. 114)

Bütün bunlardan sonra denebilir ki:

– Kadın saçından olmayan peruk'u kendini, dikkat çekici, cazip hale getirmeyecek şekilde kullanmak haram değildir. Mecburiyet duyanlar bir çıkış yolu olarak görebilirler. Çünkü naylon eşya ile saçını örtmüş, tesettür temin etmiş sayılabilir.

Önemli not: Bu fıkhi görüşler, temel insan hakkı ihlâli olan başörtü yasağına mukavemeti kırma yolunda kullanılmamalıdır!. Fetva konusu olan husus, bir hakkın kaybını önleme zaruretinden kaynaklanan istisnai bir durumdur.

HANIMLARIN PANTOLON GİYMESİ CAİZ Mİ?

Bugün kadının giydiği pantolonun erkek giyimi olmasından önce, dar olup olmadığı, üzerini örten bir başka şeyin giyilip giyilmediği esas alınarak konuya bakılmalıdır.

Sıkça sorulan sorulardan biri de budur: **– Hanımların pantolon giymesi dini açıdan uygun mu? Tesettürü temin eden uygun bir giyimdir diyenler olduğu gibi, pantolon erkek giyimidir, kadınlar erkek giyimi giyemezler. Bu konuda yasaklayacı hadis vardır, diyenler de vardır. Durumu siz nasıl yorumluyorsunuz?.**

Efendim, konuya farklı açılardan bakanlar farklı hükümler verebilirler. Her açının kendine göre hükmü olması da mümkündür. Ben de arz edeceğim açılardan bakacak, kendi görüşümü netleştirmeye çalışacağım. Takdir size aittir. Uygun bulursunuz, yahut ta yanlış telakki edersiniz. İkisi de mümkündür.

Bugün giyim kuşamda tam bir karmaşa yaşanmaktadır. Ne erkek ne de kadın giyimi geçmişteki gibi net ve tam ayrılmış değildir.

Bunu şunun için arz ediyorum.

Gerçekten de hanımların giyim kuşamında birinci ölçü tesettür ise, ikincisi de erkek giyimi olmaması, erkek giyimine benzememesidir.

Efendimizin ikazı da bunu açıkça ifade etmektedir.

– Erkeklerden kadın giysisi, kadınlardan da erkek giysisi giyerek karşı cinse benzeyenlere.. diye başlayan hadiste lanet bedduası vardır.

Bu ikazı unutmayan hanımlar, giyimlerinde birinci olarak tesettürü esas aldıkları gibi, ikinci olarak ta erkeğe benzememeyi esas alırlar. Kimliklerini korumak isterler. Toplumun böyle bir kimlik korumasına ihtiyacı da kesindir. Cinsiyet karışımı söz konusu olacak nerdeyse.

Ancak bugün erkek giyimi eskisi kadar kesin belirlenmiş değildir. Pantolon artık sadece erkek giyimi olmaktan çıkıp kadınların da büyük ölçüde giyimi haline gelmiştir.

Nitekim Suudi Arabistanlı erkeklerin de kadın giyimine benzeyen entarilerle dolaştıkları bilinmektedir. Demek ki sabit bir erkek giyimi, tartışmasız mevcut değildir.

Bence bugün kadının giydiği pantolonun erkek giyimi olmasından önce, dar olup olmadığı, üzerini örten bir başka şeyin giyilip giyilmediği esas alınarak konuya bakılmalıdır.

Beden hatlarını belli etmeyecek genişlikteki pantolonun üzerine üst kısmı örten bir şey giyiliyorsa artık bunun erkek giyimi olduğunu düşünmemek gerekir. Çünkü tesettürü daha iyi sağlamak özelliği söz konusudur.

Nitekim Efendimiz aleyhisselam İmam-ı Ali ile (Baki) mezarlığında iken yan yoldan bir kadının, bindiği eşek üzerinde giderken yağışlı hava sebebiyle ayağı kayan eşekten düştüğü görülür. Derhal yüzünü başka tarafa dönen Efendimize:

– Kadın sirval giymiş, bir yeri açılmadı! derler.

Bunun üzerine Efendimizin, bindiği eşekten düştüğü halde bir yerinin açılmasını önleyen sirvali giyen hanımlara dua ettiği duyulur.

Bu anlayış içinde pantolona baktığımızda üzerinde bir giyim olması halinde Efendimizin duasına mazhar olan bir giyim şekli dolduğunu düşünmek yanlış olmasa gerektir.

Çünkü geniş pantolonun da, arabaya binip inerken, merdivenden inip çıkarken, sirval gibi tesettürü temin ettiği bilinmektedir.

Nitekim siyerde Efendimizin sirval satın aldığı kaydı da vardır. Bizzat kendisinin giydiği görülmediğine göre, yakınlarına hediye etmek için almıştır diye düşünmek de mümkündür.

Sirval, Anadolu hanımlarının vücut hatlarını belli etmeyecek bollukta giydikleri şalvarı hatırlatıyor insana. Bu kadar bolluktaki şalvardan kimsenin şikayeti de olmamaktadır.

Ben konuya böyle bakmaktayım.

Siz bu bakışı zorlaştırıcı da bulabilirsiniz, kolaylaştırıcı da görebilirsiniz..

Bu biraz da sizin içinde bulunduğunuz şartlar ve kendi ruh halinizle ilgili olabilir.

Bu konuda Doç, Dr, Faruk Beşer Hoca efendinin (Hanımlara özel fetvalar) kitabında sıhhatli bilgi vardır.

TRANSPARAN GİYİMLE TESETTÜR OLUR MU?

Önce bir temel hususa işaret etmek istiyorum. Sonra konunun ayrıntısına geçeceğim. Şöyle ki:

Hanımlar giyindikleri halde giyinmemiş gibi olmamalıdır. Yani transparan giysiler içinde tahrikçi, teşhirci görüntüler sergilemekten kaçınmalıdırlar.

İnsan bir doğruyu tatbik edemeyebilir. Yanlışı yaşıyor olabilir. Burada çok önemli olan nokta, yaşadığı yanlışı savunmak değil, doğruyu itiraf etmektir.

Böyle olursa durumunu çok daha kötüye gitmekten kurtarmış olur. Yanlışı savunma yerine doğruyu itiraf etmek gibi bir faziletin sahibi olur. İnancını kurtarır.

Şayet "ben yanlışı yaşıyorum, Öyle ise yaşadığım yanlışı savunayım, doğruyu inkâra yöneleyim" derse, bu defa durum çok kötü olur. Yanlışı yaşayan günahkâr, doğruya inanan mümin olmaktan çıkar; yanlışı savunan, doğruya karşı çıkan inkarcı sıfatıyla baş başa kalabilir. İşte tehlike de buradan doğar. Demek ki **insan yaşadığı yanlışı savunmamalı, tatbik edemediği doğruyu da inkar etmemeli. Aksine, bir gün gelecek, ben de o doğruyu tatbik edeceğim diyerek doğruyu itiraf ve kabul etmelidir ki, hiç olmazsa günahkâr bir mü'min olarak kalsın, küfre meyleden bir inkarcı durumuna düşmesin.**

Zaten şu anda doğruların tümünü de nefsinde tatbik edenimizin sayısı çok değildir. Hepimizin eksik ve kusurlarımız vardır ve biz bunun itirafı içinde Rabb'imizden af niyaz ediyor, bir gün eksiklerimizi de telafi etme niyet ve azmimizi koruyoruz.

Bu anlayış içinde hanımlar olarak giyim kuşamımıza şöyle bir göz attığımızda bir hadisin iki kelimesi bizi düşündürmektedir. Efendimiz İlahi rahmetten mahrum bırakacak giyim kuşamdan haber verirken, bu iki kelimeyi kullanmıştır:

Kâsiyâtün, âriyâtün!.

Giyinmişler; ama çıplaktırlar. Yani, çıplak gibi tahrik ve teşhirleri söz konusu.

Bu nasıl olabilir?

Ya giyindikleri tümüyle şeffaftır, yani transparandır, altını aynen göstermektedir. Ya da iyice dardır. Bedene yapışmış, vücut hatlarını cinselliği çağıştırarak tümüyle hissettirmektedir.

Bunun doğrusu nasıl olabilir?

Giyilen şey içini göstermez, örttüğü bedenin hatlarını bakanın dikkat ve tecessüsüne sunar hale gelmez; geniş, yani bol ve uzun olur.

Ancak uçları yerlerde sürünecek kadar da uzun olmaz. Çünkü uçları yerlerde sürünecek kadar uzun olan pardösü ve giyimlerde hem kibir işareti vardır, hem de yerdeki pislikleri silip süpürüp götürürken bakanların tiksinti ve nefretine de sebep olmak söz konusudur. Güzel bir giyimi böyle sevimsiz göstermek ise, sevaplı olmasa gerektir.

Burada biz kimsenin giyim kuşamına karışıyor değiliz. Ancak soran okuyucularımızın sorularını da cevapsız bırakmaya hakkımız yoktur. Baştan da ifade ettiğimiz gibi doğruyu bilelim, tatbik etmesek de taraftar olalım. Bir gün yaşayabiliriz diyerek de hakkı kabul etme faziletini gösterelim. İnkâr eden durumuna düşmeyelim. Çünkü **yanlışı itirafta bir fazilet vardır. Ama doğruyu inkârda fazilet yoktur. İnkârda küfür kokusu söz konusudur.**

Hiç olmazsa iman kurtulmalı, günahkâr da olsa kişi inancını korumalıdır.

Bence giyim kuşam konusunda sözü uzatmaya hiç gerek yoktur. Efendimiz (sav), az ve öz söylemiştir bu konuda:

Kâsiyâtün, âriyâtün! **Hanımlar giyindikleri halde giyinmemiş gibi olmamalıdır. Yani transparan giysiler içinde tahrikçi, teşhirci görüntüler sergilemekten kaçınmalıdırlar.**

Vicdanlara huzur veren giyim, bakanların dikkat ve tahriklerine sebep olmayacak uzunluk ve bolluktaki giyimdir. Talip olanlara arz edeceğimiz ölçü budur. Talip olmayanlar ise elbette dilediklerini tercih edeceklerdir.

Şüphesiz ki, cennet de cehennem de haktır.

KADININ BAŞINI VE KOLLARINI ÖRTMEK ZORUNDA OLMADIĞI AKRABA ERKEKLER KİMLERDİR?

Bir hanım okuyucum, yazdığı mektubunda diyor ki: **– Ben sokağa çıkarken, (el ve yüzlerim hariç) her tarafımı örten bir tesettürle çıkarım. Bu türlü giyinişim, hem benim için, hem de beyim için derin huzur verir; karşılıklı memnuniyet meydana getirir. Ancak, bu tesettürü, evimin içinde, yakın akrabam olan erkeklerin yanında da devam ettirecek olsam; zorluk ve güçlükle karşılaşıyorum. Meselâ: Kayınpederimin, yahut kardeşimin yanında da aynı tesettürlü giyim içinde olsam; mutfakta çalışamıyor, ev hizmetinde güçlüğe mâruz kalıyorum. Aklıma şöyle bir fikir geliyor: Sokaktaki (el ve yüz hariç) bedenin tamamını örten giyim, evin içinde ve bu yakın erkeklerin yanında da aynen devam etmesi, şart olmasa gerek? Bazıları buna, şarttır, diyorlar. Bu yüzden, mes'eleyi sizlere arzetmeye mecbur kaldık. Bu mevzuda bizi aydınlatırsanız, bilgimizi arttırmış olacağımız gibi, doğrusu nasılsa öyle hareket etmek imkânını da bulacağız."**

Bu okuyucum, bilinmesinde zaruret olan mühim bir mes'eleyi sormaktadır. İzahında fayda olduğu fikrine, iştirâk ediyorum.

Şüphesiz ki, her evin içinde, devamlı yüz yüze olunan yakınlar vardır. Bunlar, günün her saatında, hanımın hizmet ettiği evde karşı karşıyadırlar. Meselâ hanımın:

– Babası, kayın babası, kardeşi, kardeşinin oğlu, kızkardeşinin oğlu, üvey oğlu... Bütün bunlar, sık sık evde bulunabilir ve hanımın çamaşır yıkaması, yemek pişirmesi, ev süpürmesi gibi çalışmaları sırasında, karşı karşıya kalabilirler.

İşte bu sıralarda, hanımın elinin, yüzünün, hattâ başının ve kollarının, icabında ayağın diz kapakları altında kalan çorap giyilen kısmının açık bulunmuş olması; günah getirmez!..

Zira, bu erkekler, hanımın ebedî olarak nikâh düşmeyecek yakın akrabalarıdırlar. Günün her saatinde evde bulunabilen hane halkından sayılırlar. Bunlardan da yabancıdan kaçınıldığı gibi kaçınılmak zarureti olsa, güçlük ve zorluk meydana gelir.

Buna benzer hikmetlerden dolayı, İslâm hukukunda, evin devamlı fertlerinden olan:

– Baba, kayın baba, oğul, kardeş, yeğen, üvey oğul... gibi nikâhı "ebedî" olarak haram olan yakın akrabalara karşı, sokaktaki tesettür mecburiyeti konmamış; kolların, başın ve ayaktaki çorap yerlerinin açık bulunması halinde, bu açıklığın günah getirmeyeceği bildirilmiştir.

Henüz bülûğa ermemiş çocuklarla, çocukluk hissiyatına girmiş ihtiyarlar da, bu erkekler cümlesindendir.

Ancak, dikkat edilirse görülecektir ki, hanımın bu erkek akrabaları içinde, beyi'nin kardeşleri yoktur. Çünkü kocasının erkek kardeşi, hanımın yabancısıdır. Bu husus karıştırılmamalıdır.

Yakın akraba olan bu erkeklerin yanında, zikredilen yerlerin açık bulunması lâzım değildir. Belki bu bir ruhsattır. Evde çalışmada kolaylık olsun diye verilmiştir. Mümkün olduğu kadar, yine bunlara karşı da hürmetkâr bir tavırla çıkılır, yine mümkün olduğu kadarıyla örtülü olunursa; bu bir azîmet olur ki, sevabı ve değeri yüksek bir tavır, takdire şâyan bir tutumdur. Anadolu'da bu mevzudaki hassasiyet oldukça canlıdır. **Bir gelin, kayınpederine karşı, kollarının ve başının açık bulunmasını asla istemez, ona karşı böyle bir lâubalilik içinde bulunmaya kat'iyyen razı olmaz. Çoğu yerde, bu bir örf olarak devam etmektedir. Bu mevzuda dinî müsaadenin bilinmesi, buna rağmen azimetin tercih edilmesinin daha güzel sayılması yerinde olur. Ancak azimetin terkini, ruhsatı terk gibi telâkki edenler, yanlış yorumlara sebep olmaktalar...**

Sırası gelmişken arzedeyim ki, bugünkü cemiyette nice kadınlar, haram-helâl tanımaz bir ölçüsüzlük içinde çevrenin tesirine kapılırken, dindar hanımların böyle mukaddes ölçülere riayet edip, tam bir dindara yakışan şahsiyetlilik içinde örnek olan giyimle görülmeleri, fevkalâde değerli bir tavırdır. Hem Allah, hem (124) bin Peygamber, hem de bütün Müslümanlar; böyle örtülü hanımları, takdir ve tebrik etmekteler.

Anne - Baba - Çocuk İlişkileri

"KENDİNİZİ VE AİLENİZİ ATEŞTEN KORUYUNUZ" EMRİNİ NASIL ANLAMALIYIZ?

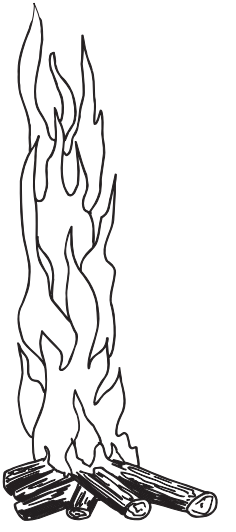

Hiç düşündünüz mü **Tahrim** Sûresi'nin altıncı âyeti ne diyor, nasıl ikaz ediyor bizleri?

– **Ey iman edenler nefsinizi ve aile efradınızı ateşten koruyunuz!**

Evet ayet-i kerime böyle ikaz ediyor bizi, sizi ve hemen bütün inanmışları.

Biz kendimizin ve aile fertlerimizin sorumluluğu altındayız demek ki. Ne sadece kendimiz, ne de sadece ailemiz ve çocuklarımız... Hep birlikte korunmamız gerek ateşe götürecek günahlardan.

Aile ve çocuklarımız konusunda şu nokta hiç unutulmamalıdır:

Kimse kimseye hidayet etme hak ve yetkisine sahip değildir. Ancak bizler elimizden gelen gayret, fedakârlık ve hizmeti göstereceğiz. Ta ki görevini yapmayan aile reisi durumuna düşmeyelim. Gerisi Rabb'imizin hidayeti, muhatapların da liyakatleriyle alâkalıdır. Layık olan, niyetini, halini düzeltir; hidayetten nasibini alır, ateşten korunacak bir hayatı tercih eder. Layık olmayan niyetini ve halini düzeltmez, neye layıksa orada kalır, o türlü tercihlerle şimdilik hayatını sürdürür. Belki zamanı gelince düzelecek, niyetini temizleyince hidayet eseri görülecektir.

Hükümdarın biri şehrin ortasından geçerken gördüğü bir çocuğa yaklaşıp sorar:

– İslâm'ın şartı kaçtır evladım?

Çocuk hiç tereddüt etmeden cevap verir:

– İslâm'ın şartı beştir efendim.

Yanındakine de sorar aynı soruyu. Çocuk **"Bilemiyorum"** deyince hükümdar emreder:

– Bilen çocuğun babasına 5 altın verin. Bilmeyenin babasına da beş sopa vurun!..

Bilen çocuk bu emre ses çıkarmazsa da bilmeyen çocuk itiraz eder. Der ki:

– Hükümdarım, bu çocuğun babasına babası öğretmiş ki oda çocuğuna öğretmiş. Benim babama da babası öğretseydi, o da bana öğretecekti. Bu yüzden babamı cezalandırma yerine onun babasını cezalandırmayı düşünseniz daha adil olur.

Çocuk, sözlerine şunu da ilave eder:

– Yalnız der, babamın babası olan dedem şimdi Rabb'imizin adaletindedir. Sizin onu bulup da cezalandırmanıza hem imkan yok, hem de sebep kalmamıştır. O şimdi çocuklarını ihmal etmenin ne demek olduğunu çok iyi anlamıştır, ama kabirdeki pişmanlığın hiç de faydası olmamıştır.

Bu cevap üzerine hükümdar, kararını değiştirerek şu emri verir:

– Bilen çocuğun babasına bildiği için, bilmeyenin babasına da çocuğuna böyle muhakeme kazandırdığı için mükâfatlar verin, cezalandırmayı düşünmeyin. Çünkü çocuğa böyle bir muhakeme kazandırma da bir terbiye örneğidir.

Bu ayetin tefsirini yapan Cem'ul Cevami'de şöyle bir örnek olay da dikkatimizi çekmektedir:

Büyüklerden biri, bir nehrin kenarına gelir, abdest almak üzere suya eğildiği sırada bir çocuğun üzüntülü halde bekleyişini görünce sorar:

– Delikanlı neden suyun kenarında bekliyorsun?

Çocuk gayet saflık içinde konuşur:

– **Efendim abdest alacaktım. Bu sırada Tahrim Sûresi'nin altıncı ayetinin ikazı hatırıma gelince düşünceye daldım.**

– Bu ayet seninle alakalı olmamalı. Çünkü burada evlilere hitap ediyor. Büyükler ikaz ediliyor. Çocuk:

– **Ben de** der, **öyle düşünüyorum da aklıma geliyor ki, bazen büyük odunları tutuşturmak için küçüklerini öne koyup yakarak büyükleri ateşe veriyorlar. Bundan dolayı endişeye kapıldım, düşünceye daldım.**

Kitapta deniyor ki;

Keşke büyükler de bu çocuk kadar sorumluluk duygusu taşısalar da kendilerini ve aile fertlerini düşünseler.

Bilmem bizler bu konuda ne durumdayız? Gerçekten de aile fertlerimizi, çoluk çocuklarımızı düşünüyor, bunun ateşini gönlümüzün derinliğinde hissediyor muyuz? Hiç olmazsa bu çocuk kadar.

KİMSESİZ ÇOCUKLARA BAKMANIN HÜKMÜ NEDİR?

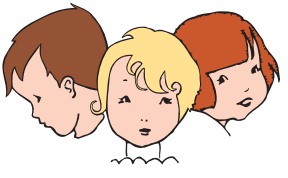

Efendim, hayat hep aynı karar üzere sürüp gitmiyor. Bir de bakıyorsunuz ki, bir fırtına çıkmış, dünün zengini, mal mülk sahibi fırtına sonrasının fakiri haline gelmiş; analı babalı birçok masum çocuk da anasız, babasız, bakıma muhtaç duruma düşmüştür.

Bu gibi hallere Müslüman ne der acaba? Bu kimsesizlere bakmak, yardımda bulunmak ne kadar makbul bir ibadet, ne ölçüde kıymetli bir hizmettir Allah (cc)'ın indinde...

Bir adam Hz. Rasûlullah (sav)'ın huzuruna girdi ve bir derdinden bahsedeceğini söyledi. Kendisine müsaade edilince şöyle konuştu:

– Ya Rasûlallah, kalbim katılaştı, duygum azaldı. Bundan müştekiyim.

Rasûlullah (sav) ona şöyle bir cevap verdi:

"–Yetimin başını okşa, kalbinde bir kıpırdanma hissedeceksin."

İsterseniz bu konudaki bir hadisi kısaca şöyle bir gözden geçirelim.

Rasûl–i Ekrem Efendimiz (sav) şöyle buyurmuşlardır:

– Kim Müslüman kardeşinin bir sıkıntısını giderir, muhtaç olduğu yerde onun derdine deva olursa, Allah (cc) da onun sıkıntısını giderir, derdine deva olur.

Bu sebeple geçmiş Müslümanlar ellerinin altında daima birkaç fakir barındırır, ekonomik durumu zayıf aileleri idare eder, yetimlere himayede bulunurlardı.

Bilhassa kimsesiz öksüzler için, Rasûlullah'ın büyük müjdeleri ve şefaatleri bahis mevzuudur.

Bir hadislerinde şöyle buyurmuşlardır:

– Bir kimse merhamet ve şefkatle yetimin başını okşarsa Allahu Teala, elinin değdiği tüylerin sayısınca o kimseye sevap yazar, o tüylerin sayısınca günahını affeder. O tüylerin sayısınca cennetteki derecesini yükseltir.

Bu müjde, yardıma muhtaç her türlü çocuğa bakana şamildir. Ana babası geçimini temin edemeyen çocuklara da bakmak, onları merhamet ve şefkatle belli başlı bir sanat ve iş sahibi yapmak, saçları sayısınca sevap kazanmak demektir.

* * *

Yetime bakmak, nasıl büyük sevaplardansa, onun malını yiyip, hakkını gaspetmek de son derece büyük günahlardandır.

Hz. Ömer'in oğlu Abdullah büyük günahları sayarken şöyle konuştu:

Büyük günahlar dokuzdur. Onlar da şunlardır:

1–Allah (cc)'a şirk koşmak.

2–Kasten adam öldürmek.

3–Askerden kaçmak.

4–Namuslu kadına iftira etmek.

5–Faiz yemek.

6–Ana–babaya asi gelmek

7–Sihir yapmak.

8–Helalı haram, haramı da helal saymak.

(Son olarak da):

9–Yetim malı yemek!

Yetim malı yemenin büyük günahlardan olması için haksız olarak yenmesi gerekir. Ona bakmanın karşılığı, masrafı gibi hususlar yetimin malını yemek sayılmaz; belki, meşru harcama, normal netice olur.

Yetimin malını haksız yere yiyenler hakkında İbn Abbas, şu ayetleri okurdu:

– **O kimseler ki, yetimlerin malını yerler. Onların yedikleri yetimin malı değil, cehennemin ateşidir. Mahşerde karınlarının içini cehennem ateşi dolmuş olarak görecekler.**

Büyükler bunun için derler ki:

– **İçinde yetim bulunan eve hem müjdeler olsun, hem de eyvahlar! Müjdeler olsun, çünkü o yetimin yüzü suyu hürmetine Allah (cc) onları affedecektir. Eyvahlar olsun; çünkü o yetimin malını yiyip hakkını gasp ettikleri takdirde Allah (cc)'ın gazabına uğrayacaklardır.**

Bütün mesele, ona bakıp yardım elini uzatırken Allah (cc)'ın rızasını esas tutup, malına haksız yere göz dikmemektir.

YETİM ÇOCUK MİRASA NASIL SAHİP OLDU?

Nevadir–i Süheyli'den özet bir olay: Abbasi halifelerinden Muktedir Billah'ın zamanında Şam'da mübarek bir zat vardı. Zengin olmasına rağmen hastalığına çare bulunamamış, nihayet vefat etmiş, biricik yavrusu da küçük yaşta yetim kalmıştı.

Zaman geçti, çocuk yetişti. Ancak zengin adamın çocuğu fakir bir hayat yaşıyordu. Ona: **'Senin baban zengin bir zattı, seni düşünmüş olmalıdır, hiç para bırakmamış mı?'** diye soruyorlar; o ise, omuzlarını hayır anlamında silkiyor, yokluk içinde sabır ve şükürle yaşıyordu.

Bir gece rüyasında ak sakallı, nur yüzlü bir zat ona şöyle seslendi:

– **Evladım, senin baban tedbirli adamdır. Seni böyle yokluk içinde bırakmamıştır. Ama gel gör ki, her şeyin bir sebebi vardır. Senin bu servete kavuşma sebebin de Mısır'dadır. Kahire'ye git, şehrin en büyük camisinin kapısında bekle, sana rızkının nerede olduğunu bildirecekler öğren, gel, bolluğa kavuş.**

Bu rüya üç defa tekrar edince, çocuk: **'Bunda da bir hikmet vardır.'** diyerek Kahire'nin yolunu tutar, söylenen caminin önünde beklemeye başlar. Günler geçer; ama bir sebep ortaya çıkıp da birisi bir şey söylemez. Ancak şurada burada bulduğu küçük işlerde çalışarak karnını doyurabilir.

Bir gece yine caminin önünde beklerken şehrin zabıta âmiri görüntüsünde bir adam gelip sorguya çeker:

– **Gecenin bu saatinde ne işin var burada? Ne bekliyorsun?**

– Ben Şam'dan gelen bir garibim.

– Ne için geldin?

– **Rüyamda benim rızkımın Kahire'de olduğu söylendi, 'Git, orada bekle, sana biri rızkının yerini bildirecek.' dendi. Onun için bekliyorum burada.**

Bu açıklamaya kızan meçhul adam:

– **Be hey ahmak, insan rüyaya bakarak Şam'dan buraya kadar gelir mi? Ben kaç zamandır rüyamda Şam'da Emevi Camii'ne bakan iki katlı bir ahşap evin bodrumunda, bir küp dolusu altın saklı olduğunu görüyorum. Kalkıp da oraya gidiyor muyum?**

Bu sözler yoksul gencin kafasında şimşekler gibi çakar. Çünkü adamın tarif ettiği ev kendi evidir.

Hemen döner, günlerce yol yürüyerek nihayet memleketi Şam'a gelir ve ilk işi evin bodrumuna inip tarif edilen yeri eşmek olur. Daha ilk kazmada küpün karşısında olduğunu görür. Küpün üstünde ise yazılı bir kâğıt: **"Oğlum, sen küçüktün, servetimi sana veremezdim, elinden alıp seni mahrum bırakabilirlerdi. Nasıl olsa bunları bulup sahip olmayı bileceksin diye buraya gömdüm. Bunlar helal kazançtır. Sakın zekatını, sadakasını vermeyi unutma. Hayırlı yerlerde harca. Yoksulları gözet."**

Ertesi gün Şam'da dellallar bağırmaya haşlar:

– **Yoksulların hepsi de Emevi Camii'nin önüne gelsin!**

Ne kadar yoksul varsa orada toplanır. Halkın hayret dolu bakışları içinde fakir gencin zengin adam gibi yoksulların her birine altın dağıttığı görülür. İşin iç yüzünü sonradan anlayanlar:

– **Bârekellâh, tedbirli babaya. Oğlunu böylesine bir firasetle düşünmüş, en sonunda mirasını ona intikal ettirmeyi de başarmış.**

Yaşlı bir zat ise,

– Elbette bu miras bu genci bulacaktı, der ve ilâve eder:

– **Çünkü bu genç yokluk günlerinde hep sabır içinde şükretti, istikametini bozmadı, helal mirasa layık olduğunu ispat eylemiş oldu. Bundan sonra Rabb'imiz ona asayiş memuru suretinde Hızır'ı gönderip servetin yerini bildirdi Mısır'da.**

– Peki, derler niye Şam'da bildirmedi de ta Mısır'da haber verdi Hızır?

Mübarek zat şöyle açıklar hikmetini;

– **Kolay kazanılan servet kolayca elden çıkarılabilir. Onun için bu kadarcık bir zorluk çekmeliydi ki elindekinin kıymetini bilsin, israfla harcama yoluna gitmesin.**

Nevadir'den bir nadir olay sizlere.

EŞLER AYRILINCA ÇOCUKLARIN BAKIMI KİME AİTTİR?

Çocukların bakımı anaya, masrafın karşılanması da babaya aittir.

Öfkenin başı baldan tatlıdır; ama sonu zehirden de acıdır. İsterseniz bakın öfkeyle verilen kararların başıyla sonuna. Başta müthiş bir lezzet ve rahatlama...

Ya sonunda?

Onu sorma.

Öylesine bir pişmanlık ki. Bazen bu pişmanlık bir ömür boyu sürüp gidiyor.

Ben bu öfkeli kararların içinde en acısını, en zehirlisini karı koca arasındaki boşanma kararlarında görüyorum. Taraflar büyük bir intikam hırsı ve hissiyle veriyorlar kararlarını. Kısa zaman sonra başlıyor pişmanlıklar. Ama faydası pek olmuyor bu pişmanlığın.

Öyle ise, gelin hemen öfkenize uymayın, sabırlı, tahammüllü olun. Ömür boyu çekeceğiniz bir acıyı bir anlık öfke lezzetine değişmeyin.

Muhatap olduğumuz sorular bunları düşündürüyor. İşte bakın öfkelerine mağlup düşmüş, masum yavrulara rağmen ayrılmışlar. Ayrılmışlar da "Çocuklar ne olacak, kim bakacak?" çıkmazı çıkmış karşılarına. "Ayrılan eşlerin çocukları kime ait olacak?" diyorlar.

Sual ve cevabı aynen aktarıyorum:

Sual:

– **Karı–koca bazen anlaşamayıp ayrılıyorlar. Bu arada çocuklar da ortada kalıyor. Hangi tarafa ait olacağı münakaşa konusu olup gidiyor. Ayrılan karı–kocanın çocukları hangi tarafa ait olacak? Yoksa bakımı bir tarafa, masrafı da diğer tarafa olmak suretiyle yük taksim mi edilecek?**

Cevap:

– Karı–kocanın ayrılması halinde genel kaide şudur:

"– Çocukların bakımı anaya, masrafın karşılanması da babaya aittir."

Zira bakmak için gerekli olan şefkat ve beceriklilik anada, imkan hazırlayıp masraf karşılama kabiliyeti de babadadır. Bunun için:

1– Baba, anası yanındaki çocukların nafakasını karşılamaya mecburdur.

Ancak, ana aynı şekilde bakıma mecbur değildir.

Kabul etmezse, babanın anası ve diğer yakınları çocuğa bakmaya mecbur olurlar.

2– Ana bakımı, kızlarda dokuz yaşına, oğlanlarda ise yedi yaşına kadar devam eder. Bundan sonra onları koruma, hayata hazırlama hakkı babaya ait olur. Baba korumaya daha layık görülür.

3– Ana gayr–i müslim dahi olsa çocuklar yine anaya teslim edilir.

Ancak, yaşları geliştikçe anadan İslâm'ın zıddına terbiye görüp, dinden uzaklaştırma şeklinde bir telkin aldıkları anlaşılırsa alınır, bunu yapmayan bir yakına verilir.

Bakım hakkını, bu ana kaybetmiş olur.

4– Ana, bakım hakkını korumuş olması için yabancı biriyle evlenmiş olmayacak, çocukların bakımını yapmaya muktedir, korumaya malik durumda bulunacaktır.

5– Evlenen, yahut akıl ve iffetinde zaaf gösteren ana, bakım hakkını kaybeder. Çocuklar elinden alınıp babaya teslim edilir.

6– Bakıma devam eden ana, masraf olarak üç türlü hakka malik bulunur:

– Emiyorsa süt hakkı. Bakım hakkı. Çocuğun kendi masrafı hakkı.

Baba üç çeşit masrafı ehl–i vukufun tesbit ettiği miktarda anaya öder.

Çocuğu ana yanında ziyaret edebilir. Ayağına götürme mecburiyeti olmaz.

BABALAR ÇOCUKLARI ARASINDA AYRIMCILIK YAPABİLİR Mİ?

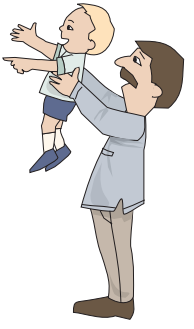

Allah'tan korkun, çocuklarınız arasında adaletten ayrılmayın. Birilerine verip birilerini mahrum bırakmayın!

Soru:

– Babam kardeşlerim arasında ayrımcılık yapıyor. Onlara özel yardımlarda bulunuyor, beni mahrum bırakıyor. Siz buna ne dersiniz? Bir babanın evlatları arasında ayrımcılık yapıp birilerine fazla, ötekilerine az vermesi caiz midir? Adaletli bir davranış sayılır mı?

Cevap:

– Efendim, bir baba yavruları arasında ayrımcılık yapmaz! Fıtratı böyle bir haksızlığa rıza gösteremez. Şayet gösteriyorsa akla gelebilir ki, ortada bir itaatsizlik ve kusur söz konusu ki, babanın fıtratını zorlamış, yapmaması gerekeni yaptıracak kadar iş kötüye gitmiş. Bence meselenin bu yanı öncelikle düşünülmeli, evlatlar kendilerini babanın malından mahrum ettiren kusur ve hatalarına bakmalılar:

– **Hangi kırıcı ve üzücü hallerimiz bizi böylesine bir ihmale maruz bıraktı acaba?** demeliler.

* * *

Bu mühim noktayı böylece tespit ettikten sonra gelelim yavruları arasında ayrım yapan babanın durumuna. Bu babaya tarihî bir olayı hatırlatmak gerekiyor anlaşılan.

Ne midir bu tarihî olay? Buyurun birlikte okuyalım.

* * *

Sahabeden **Beşir**'in hanımı, oğlu **Numan** için babasından özel bir bağış istiyordu. Öteki hanımdan olan oğullardan ayrıca istiyordu bu bağışı. Nitekim beyini, razı da etti:

– **Şu sulak hurma bahçemi oğlum Numan'a bağışladım**, dedi Beşir.

Ancak hanım böyle sağlam olmayan sözlü bir bağışa razı olmadı. Dedi ki:

– Bu bağışı Rasûlullah (sav)'ın huzurunda yap, O'nu da şahit tut ki, bağışın sağlam olsun, itiraz edilmesin sonra.

Beşir, oğlunun elinden tutarak Rasûlullah (sav)'ın huzuruna girdi ve şöyle anlattı:

– **Ya Rasûlallah, bu Amre'den doğma oğlum Numan'a ben sulak hurma bahçemi bağışladım, siz de şahit olun.**

Efendimiz (sav) hemen olayı tasdik edip de şahit olmadı.

Şöyle bir soru ile karşılık verdi bağış yapan babaya:

– **Senin başka çocukların da var mı?**

– Var efendim, başka kadınımdan olan çocuklarım da var!

Başka çocuklarının da olduğunu işiten Efendimiz (sav), Beşir'e oldukça ikaz edici bir karşılık vererek buyurdu ki:

– **Allah'tan korkun, çocuklarınız arasında adaletten ayrılmayın. Birilerine verip birilerini mahrum bırakmayın!**

Buhari'deki kayıtta deniyor ki:

– Bu ikazdan sonra evine dönen Beşir, hanımına olayı aynen anlatıp yaptığı bağıştan vazgeçtiğini söyledi. Hanımı Amre de itiraz etmeyip haklı bularak özel bağış isteğinde ısrarlı olmayı terketti.

Konuyla ilgili şu hususlar da gözden kaçırılmamalıdır:

– Bir baba, çocukları içinde zayıfları kollayabilir. Özürlü ve hasta olanlara özel bir hibe ve yardımda bulunabilir. Bu bir adaletsizlik sayılmaz. Belki kendini kurtarmış olana az, kurtarmakta zorlananlara da normal olarak fazla vermiş sayılır, adalete aykırılık arz etmez bu kollamalar.

Şu gerçek te unutulmamalıdır. **Adil olmasa bile, mal sahibi malında tasarruf hakkına sahiptir. Bu hakkı elinden alınamaz.**

EVLAT EDİNMEDE UYULMASI GEREKEN KURALLAR NELERDİR?

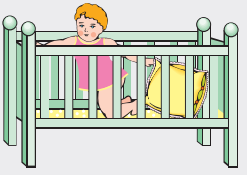

• "Evlat edindim" demekle hiçbir çocuk evlât hükmünü alamaz, dindeki mahremiyet ortadan kalkmaz.

• Evlatlığa ancak hayatta iken bağış yapılabilir. Vasiyette bulunulabilir. Doğal yoldan mirasçı olamaz.

Kimsesiz çocuklara sahip çıkıp kucaklamak, onları aile sıcaklığı içinde büyütüp muhafaza etmek elbette takdir edilecek bir teşebbüstür. Kimse bu çocuklara sahip çıkmayın, bunları anasızlık babasızlık duygusundan kurtarmayın, diyemez; bunun kötü bir şey olduğunu söyleyemez.

Ancak bu fevkalade ve tebrike şayan teşebbüsün içinde bilinmesi lazım gelen hususlar da vardır. Onları bilmek, bu bilgi ışığında kimsesiz çocuğa sahip çıkıp muhafaza etmek de şarttır.

Yoksa bilgisizce benimsemeler, hukuktaki yerini öğrenmeden tatbikat içinde olmalar, sonunda mahzur da getirebilir, topluma kötü örnekler de sunabilir. Medyaya akseden istisnalar gibi...

Nedir bilinmesi lazım gelen hususlar?

İki mühim maddede özetlenebilir.

1– Çok güzel niyet ve azimlerle alıp evlat edindiğiniz bu sevimli yavru sizin yanınızda bir **emanettir**! Sizin soyunuzdan gelen gerçek çocuğunuz değildir. Hiçbir zaman da olamaz. Onun anası, babası başkadır. Siz hiçbir zaman onun gerçek anası, gerçek babası olamazsınız. Neslin aslını kaybettiremez, karıştıramazsınız.

Bu ne mi demektir? Şu demektir:

Bu çocuklar ergen oluncaya kadar sizin öz evladınız gibi hiçbir mahzuru olmadan yanınızdadır. Ancak baliğ olduktan sonra kız çocuğu ise evin erkeğine, erkek çocuk ise evin hanımına yabancıdır, namahremlik söz konusudur. Komşunun kızı, oğlu ne ise size aynen öyledirler. "Evlat edindim." demekle öz evlat olmaz, dindeki mahremiyeti ortadan kaldıramaz.

İşte siz bu bilginin ışığında diyebilirsiniz ki:

– **Zaten baliğ olduktan sonra kızsa evlendireceğiz gidecek, aileden ayrılacak. Bu sebeple evlenip de gideceği güne kadar da evin erkeğiyle münasebetlerde dikkatli oluruz, mahremiyetin varlığını unutmadan muhatap oluruz mesele biter. Oğlan çocuğunu da evlendirip araya belli bir mesafe koyarak kendi evinde, dairesinde muhatap olacağız. Mahremiyetin icapları yerine getirilecektir.**

Bunlar ne ölçüde yerine getirilecektir, ne ölçüde getirilmeyecektir, bunu sizin şartlarınız ve dikkatiniz gösterecektir. Bizim burada bilmeden peşinen bir hüküm vermemizde isabet olmayabilir.

2–Miras olayı. Falan ve filanın kızını yahut da oğlunu evlat edindim, demekle evlat olmayacağından, otomatikman mirasınıza da hak kazanmış olamaz. Mirasınıza hak kazanmış olması için kendi çocuğunuz, kendi nesliniz olması lazım gelir. Başkalarının çocuklarını mirasınıza ortak etme halinde gerçek mirasçılar buna ne ölçüde rıza gösterirler?

Ancak, bunun da çaresini bulur, ben hayatımda malıma sahibim, dilediğim çocuğa istediğim kadarını bağışlayabilirim, vasiyette bulunabilirim, derseniz bu da sizin malınızda tasarruf hakkınızdır. Mirasçı buna mani olamaz, gayri meşru bir bağış, vasiyet olduğunu söyleyemez. Hayatta iken de hibe ve bağışta bulunabilirsiniz.

İşte bu iki maddeye dikkat edilerek kimsesiz çocuklara sahip çıkılabilir. Korumaya alınabilir. Belirli ölçüler içerisinde muhatap olarak yetiştirilip topluma kazandırılabilir.

Bu konuda bilgi sahibi olmak isteyenler **"Ahzab"** Suresi'nin ilk ayetlerinin **tefsirine** bakabilirler.

DOĞUMDA OKUNACAK BİR DUA VAR MIDIR?

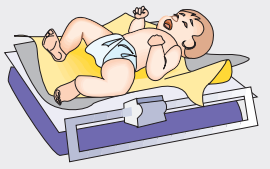

Sıhhatli bir doğum haberini alınca Allah'a şükretmek, konu komşuda bulunan yoksullara yardım etmek, münasip olan bir cömertliktir.

İçki içmek, içirmek, kumar oynamak, ahlâk bozucu eğlenceler tertip etmek ise nimete karşı nankörlük mânâsına gelen bir anlayışsızlıktır.

Doğum, yerine göre hayatî tehlike arz eden bir ameliyat olabilir. Böylesine ciddî bir olay, elbette sadece mânevi dua ile geçiştiritlemez. Önce maddi tedbirler alınır, yâni gereken ebeye, doktora gidilir, alâka ve muayenesi temin edilir, Bundan sonra sıra manevî tedbire, yâni duaya gelir.

Nasıl sadece doktor kesin şifaya vasıta değilse, sadece dua da öyle kesin şifaya sebep olmaz. Zira ikisini de Rabbimiz emretmekte, hem maddî, hem de manevî tedbiri dinimiz istemektedir. Birini icra edip ötekini ihmal eden, elbette yarım iş yapmış olur. Tek kanatlı kuşun uçtuğu kadar başarı temin edilir.

Maddî tedbirden sonra alınacak manevî tedbiri, yâni okunacak duayı, Efendimiz şöyle tavsiye buyurmuştur:

l- Doğum yapacak hanımın sıhhat ve kolaylıkla doğumunu yapması niyetiyle, Önce **Âyete'l-Kürsî** okunur, sonra (**Felâk** ve **Nâs**) sûreleri okunur. Bunlardan sonra da şu âyet okunur:

İnne Rebbekümülahüllezi haleka's-semâvâti ve'l-arda fî sitteti eyyâmin, sümme'stevâ ale'l-arşi, yuğşi'l-leyle'n-nehâra yetlübühû hasîsen. Ve'ş-şemse ve'l-kamere ve'n-

nücûme müsahharâtin bi-emrih, elâ lehü'l-halku ve'l-emru. Tebârekellahü Rabbü'l-âlemîn."

Resul-i Ekrem Efendimiz kızı Fâtıma validemizin doğumunda bu duayı okutmuş, netice sevindirici şekilde huzurlu ve sıhhatli bir doğum olarak tecelli etmiştir, Mübarek nesil Hazret-i Hasan ve Hüseyin Efendilerimiz böyle dualarla dünyaya gelmişlerdir.

Sıhhatli bir doğum haberini alınca Allah'a şükretmek, konu komşuda bulunan yoksullara yardım etmek, münasip olan bîr cömertliktir.

İçki içmek, içirmek, kumar oynamak, ahlâk bozucu eğlenceler tertip etmek ise nimete karşı nankörlük mânâsına gelen bir anlayışsızlıktır.

ÇOCUĞUN KULAĞINA EZAN ve KAMET OKUMAK GEREKİR Mİ?

Çocuk dünyaya geldikten sonra ilk fırsatta dinî bilgisi olan kimse çağrılır, çocuk kucağına verilir. Sağ kulağına ezan, sol kulağına da kamet okunur. Sonra da şöyle dua etmesi sağlanır;

– **Allah'ım, bu yavruyu İslâm fidanlığında biten güzel bir fidan olarak büyüt, islâmî hayatta ebedî ve sabit kıl.**

Bu sıralarda çocuğuna bakan ana-baba, İbrahim Aleyhisselâm'ın oğulları İsmail ve İshak'a bakarken okuduğu şu duayı okurlar:

Elhamdülillahillezî vehebe lî ale'l-kiberi İsmâile ve ishak. İnne Rabbî lesemîu'd-duâ.

"Bana bu evladı ihsan eden Allah'a hamd eder, minnet ve şükranlarımı takdim ederim..."

Konuşma devrelerinde çocuğa ezberletilecek ilk söz, kelime-i tevhid olmalıdır. Yâni: **"La ilahe illallah Muhammedün Resûlüllah"** dedirtmelidir.

Ne yazık ki bazı cahil baba ve analar, yavrularına hiç de hayırlı ve faydalı olmayan şeyler ezberletiyor; hatta bunlardan bazı katmerli cahiller, çocuklarına yakınlarına küfür etmesini bile öğretip sövdürüyor, gülüşüyorlar. Böylece ilk günlerde sövmeye alışan çocuk, daha sonraları bunu diline dolayıp küfürlü sözlerden kurtulamıyor, küfürle başlayan konuşma, sonra ana-babaya da küfürle devam ediyor, cezalarını bu evlâdları eliyle buluyorlar.

DOĞUM KURBANI KESİLİR Mİ? ÇOCUĞUN SÜNNET YAŞI KAÇTIR?

İslamiyet gelmezden önceki cehalet devri insanlarına çocukları dünyaya geldiği haber verilince üzülür, karamsarlığa düşerlerdi. Oğlan çocuğu haberi verilince ise, sevinip kurban keserlerdi. Kestikleri kurbanın kanını da yavrunun yüzüne, başına sürerler, bu adeti devam ettirirlerdi.

İslâmiyet gelince, Resûl-i Ekrem Hazretleri, bu adetlere çekidüzen verdi. Kötülerini kaldırdı, iyilerini de islah ederek devam ettirdi.

Nitekim, **cahiliyye devri insanlarının yalnız oğlan çocukları için kestikleri kurbanı, kız çocuklarına da teşmil eden Peygamberimiz, onların çocuğun başına kan sürmeleri yerine, misk ve za'feran gibi güzel kokular sürmelerini tavsiye buyurdu.**

Bu sebeble Müslümanlar, çocukları dünyaya geldiğinde Allah'a hamd ve şükür maksadıyla isterlerse kurban keserler; çoluk-çocuk, eş-dostla güzel sohbetler yapar, tatlı ziyafetler hazırlarlar. Bu çocuk, ister oğlan, isterse kız olsun,

durum değişmez. **Sâdece oğlan için sevinç alâmeti gösterip, kız için üzüntü ve memnuniyetsizlik izhar etmek, islamî bir anlayış olmaz. Olsa olsa, cahiliyye devri insanlarına lâyık bir zihniyet olur.**

Kaldı ki, evlâdın hangisinin daha hayırlı ve sadık olacağı da belli olmaz. Bazen oğlan faydalı olacak sanılır, ama o tam tersine yaramaz çıkar; ihtiyarlıkta ana-baba kıza sığınır, ondan fayda görür.

Fıkıh kitaplarında (Akîka, Nesîke) adıyla geçen bu çocuk kurbanını kesme günü, muayyen değildir. Bazen çocuğun doğuşunun yedinci günü kesilir, bazen yedi yaşına kadar müddeti uzatılır.

Akîka kurbanının sünnet olduğunu söyleyen diğer mezheblere mukabil, Hanefide mubahtır. Malî durumu yerinde olan keser, olmayan da kesmez. Ne kesen ve ne de kesmeyen bir suâle maruz kalmaz, bir manevi kaybı olmaz.

Bu kurbanın kemiklerinin kırılmayacağını söyleyenlere mukabil, kırılmasını tavsiye edenler de vardır. Çocuk mütevazi olsun, diye kemiklerinin kırılması tefeülen tercih edilebilir. Her ikisi de caizdir, niyete bağlıdır.

Kurban kestikten sonra, etinden eş-dost, akraba, bilhassa fakirler istifade etmeli, belli bir sevince sebep olmalıdır.

Ayrıca çocuğun islâmî ve sıhhatli bir hayat üzere olması niyetiyle, civarda bulunan muhtaçlara hususî yardım yapılır. Sadaka verilir. Bu sadakanın miktarını, sadakayı verenin malî durumu tayin eder. Herhalde verilen miktar, bir kimsenin işine yaramalı, bir ihtiyacını karşılamak, yahut onunla bir eşya alınabilmelidir.

Peygamber Efendimiz böyle yapmıştır.

Bu sadakanın sevabı hürmetine, çocuğun islamî bir anlayış içinde ömür sürmesi niyaz edilir, kaza ve belalardan mahfuz kalması dileğinde bulunulur.

Doğumla başlayan bir mükellefiyet daha vardır, O da oğlan çocuğunun sünnet ettirilmesidir.

Sünnetin belli yaşı yoktur. Muhite, çocuğun sıhhatine, beden yapısına göre değişebilir. Herhalde yedi yaşını geçmemeli, bulûğ çağına kadar yaklaşmamalıdır. Çünkü, bundan sonra mahremiyet devresi başlar. Haramlık söz konusu olur.

Sünnet zamanında icra edilen merasimlerde, evlâdı kendilerine ihsan eden Allah'a isyan manasına gelen bir taşkınlık ve şaşkınlıkta bulunulmamalı; bir takım günahlar işlenip, haramlara düşülmemelidir.

Şayet, gerek çocuğun doğumunda, gerekse sünneti sırasında, bir takım günahlar işlenir, haramlar irtikab edilir, içki içmek, kumar oynamak, kadın-erkek karışık eğlencelere dalmak gibi isyanlara sapıtırsa, en azından nankörlük edilmiş, nimete karşı küfranda bulunulmuş olunur.

Bunun bir mânâsı, kendilerine çocuk ihsan edip, o güne erişmeyi nasip eden Allah'a karşı nankörlükte bulunmak, "sen bize böyle evlâd ihsan edip lütufta bulundun, biz de sana isyan edip nankörlükte bulunuyoruz" demektir.

Mü'minler, böyle bir hataya düşmemeli, sünnet merasimlerinde mevlid okutmayı, eşe-dosta yemekler yedirip, muhtaçları giydirmeyi esas almalı; içki içmek, kumar oynamak gibi nankörlük mânâsına gelen kötülüklere sebebiyet vermemeli, şükür gününde şükürsüzlüğe sapmamalıdır.

ÇOCUKLARIMIZA AD KOYARKEN NEYE DİKKAT ETMELİYİZ?

Allahü Azimüşşan'ın has isimleri kullara isim olarak verilmez. Ancak sıfatları isim olarak verilebilir. Mesela; Kerim, Halim, Kadir, gibi kelimeleri insanlara isim olarak vermek caizdir. Ancak bu isimlerin başına bir (Abd) kelimesi ilave ederek söylemek ise pek güzel bir dikkattir. Zira (Abd) kelimesini ilave ederek söylediğiniz takdirde Kerim'i Abdülkerim olarak söylersiniz.

Bu takdirde Kerim'in kulu demiş olacağınızdan mana pek güzel bir şekil alır.

Nitekim Aziz isminin başına da bir (Abd) kelimesi ilave ederek söylediğinizde azizin kulu manasına Abdülaziz demiş olursunuz. Mecburi olmasa da güzel bir hassasiyet olur.

ALLAH HAYIRLI EVLAD VERSİN

Çocuk olursa mutlaka hayırlı olur, ana babasını pişman etmez, şeklinde bir zanna kimse kapılmasın. Rabbimiz lütfedecekse hayırlısını lütfetsin, hayırsız evlat vermesin.

Bir okuyucum, hanımının hastalığından şikayet ettiği telefon sualinde maksadını nihayet şöyle ifade etti:

– Ben, bu hanımı bırakacağım. Çünkü hastalık yüzünden çocuğunun da olmayacağını ifade etti doktorlar. Halbuki çocuk olmadıktan sonra hayatın tadı tuzu yok...

Bu değerlendirme beni düşüncelere itti, hayalimden geçenleri arz ettim kendisine.

– Bir defa, dedim, bunu boşayıp da alacağın hanımının çocuğunun olacağı kesin değil. Belli olmaz, bir ilahî hikmet tecellisi onda da söz konusu olur, onun da çocuğu olmayabilir.

Sonra, hanımın iyileşmeyeceğini hiç kimse iddia edemez. İyi de olabilir, ileride Allah bir evlat da ihsan edebilir. Ümidi kesmek yanlış ve yersizdir.

Bir diğer konu da, çocuğun olmasının mutlaka hayırlı olacağı inancı... Bu konuda peşin bir düşünce içinde olun-

mamalı. Allah'tan, hayırlı evlat istenmelidir. Nice çocuk sahipleri gördüm ki, bin pişman olmuşlar:

– Keşke böyle çocuk sahibi olacağıma, bir köpek yavrusu büyütsem de bu azabı çekmeseydim, diyenler olmuştur.

İsterseniz size şahit olduğum olaylardan bir tanesini arzedeyim.

27 Mayıs'tan sonra çok sevdiğim bir hocaefendinin oğlu devlet bakanı olmuş. Diyanet'e bakma görevini de üstüne almıştı. Bu yüzden hocamızın sevincine sınır yoktu. Ne var ki, oğlu, Diyanetin bütçesi görüşülürken yaptığı son derece kin saçan ve hatalı konuşmasında:

– Din adamlarının bir kısmı cenaze soyguncularıdırlar. Onlar her ölüden para koparırlar, maaşlarına zam yapılmasa da olur, şeklinde laflar sarfetmişti.

Ülke çapında meydana gelen galeyandan sonraki günlerde hocamızla Beyazıt'taki kitapçılarda kitap ararken etraftan sitemler başladı:

– Hocaefendi çocuğunuzu cenaze parasıyla büyütmüşsünüz ki Meclis'te sizi böyle takdim etti. Gerçekten de "Sen cenaze parasıyla mı okuttun bu çocuğunu?" gibilerden sualler çoğalınca derinden üzülen rahmetli, gözyaşları içinde aynen şöyle sızlanmıştı:

– Oğlum, keşke seni besleyip büyüteceğime, bir köpek yavrusunu bağrıma basıp büyütseymişim, bundan iyi imiş. Meğer ben bilememişim sen mi hayırlıymışsın, yoksa bir köpek yavrusu mu? Köpek yavrusu dinimin karşısında olmazdı hiç olmazsa.

Evet, evet Allah herkese evlat ihsan eylesin, mutlu yuva kurmayı nasip eylesin. Ama çocuk olursa mutlaka hayırlı olur, ana babasını pişman etmez, şeklinde bir zanna kimse kapılmasın. **Rabbimiz lütfedecekse hayırlısını lütfetsin, hayırsız evlat vermesin.** Sonra köpek .yavrusu beslemeyi tercih edecek kadar pişmanlığa da düşüyor çocuk sahipleri.

Burada düşünülmesi gereken bir başka husus da şu olsa gerektir.

Hastalığından dolayı bırakmak istediği hanımı günün birinde iyi olur da bu defa beyin kendisi benzeri bir hastalığa maruz kalırsa, durum ne olacak? Bu defa da hanımın kendisini terk etmesi uygun olması gerekmez mi? Buna uygundur, 'terk etsin' diyecek olursak, evlilikteki vefa ve sadakat nerede? Herkes iyi gün dostu olacak, kimse kara günde üzerine düşeni yapmayacak. Sadakat örneği vermeyecek.

Bu mu aile hayatı? Aile içi sadakat ve vefakârlık bunun neresinde?

ÇOCUKTA DİNİ MÜKELLEFİYET NASIL BAŞLAR, ANA-BABANIN SORUMLULUĞU NEDİR?

Mükellefiyet çağına gelinceye kadar geçen zaman içerisinde çocukları terbiye edip, dini vecibelerini öğretme hizmeti ana ile babaya âit kesin bir vazifedir.

Kafamızı ve gönlümüzü sayılamayacak kadar dünyevî arzular istilâ etmiştir. Bu yüzden ne geçmişimizi, ne de geleceğimizi sükûnetle düşünüp doğru karar veremiyoruz. Halbuki günlük hayhuylardan bir nebzecik zihnimizi tecrid ederek geçmişimizi ve geleceğimizi şöyle bir düşünecek olursak görürüz ki bizler başlangıçta ruhlar âleminden ana rahmine intikal etmiş, orada giydiğimiz ceset libasıyla dünya hayatına başlamış, daha sonra da gireceğimiz kabirde bu emanet ceset libasını bırakarak yine ruhlar âlemine dönmeye namzet olmuşuzdur.

İşte bu, öyle bir gerçektir ki şimdiye kadar bundan istisna edilmiş tek ferd görülmemiştir, bundan sonra da görülmeyecektir. İlâhî kanun başlattığı hükmünü kıyâmete kadar

böylece devam ettirip gidecektir.

Ruhlar âleminden dünyaya gelen insanın kabir ötesinde yine ruhlar âlemine dönerek mahşeri beklemesinin hikmeti malûmdur. Mahşerde aldatılması mümkün olmayan ilâhî mahkeme kurulacak, eller ve ayakların şahidlik ettiği bu mahkemede zâlimler zulümlerinin cezasını, mazlumlar da mağduriyetlerinin mükâfatını görecek, böylece yaşanan dünya hayatının tamamından âdil ölçülerle hesap verilecek, adâlet yerini bulacaktır.

İnsanların hayır ile şerri, hak ile bâtılı ayırtedebilmeleri bâliğ olduktan sonra mümkün olduğundan, Rabbimiz mahşerde dünya hayatımızın çocukluk devresinden hesap sormamakta, ancak bâliğ olduktan sonraki günlerimizden başlayarak namaz, oruç gibi ibadet mükellefiyetlerimizi suâl etmekte, böylece **dinî mükellefiyetlerimiz bülûğ çağından sonra başlamış olmaktadır.**

– Şu kadar var ki bülûğ zamanı tarih olarak kesin değildir. Erkek (12), kız (9) yaşından başlayarak, (15) yaşlarına varıncaya kadar geçen her ay ve günde bülûğa erme hissi teşekkül edebilir. Oğlanda ihtilâm olma, kızda ise ay hâli görme şeklinde kendini gösteren bu beşerî ve cinsî hissin başladığı günden itibaren mükellefiyetlerin her biri ayrı ayrı amel defterine ya "yerine getirdi", ya da "getirmedi" şeklinde yazılır.

Mükellefiyet çağına gelinceye kadar geçen zaman içerisinde çocukları terbiye edip, dini vecibelerini öğretme hizmeti ana ile babaya âit kesin bir vazifedir. Çocuk yedi-sekiz, nihayet on yaşlarında iken ana-baba bu vazifelerini ifâ etmeli, ileride çocuğun gideceği yanlış yolun mes'uliyetine kendilerini ortak etmemek için vaktinde gayret göstermelidirler. Zira, bülûğ çağına gelinceye kadar ana-babasından dinî terbiye görmeyen çocuklar bu alâkasızlıktan dolayı dinî vazifelerini yerine getirmez, İslâmî vecibelerini ifâ etmezlerse, bunun mes'uliyetine onları ihmal eden ana-baba da ortak olur.

Ama onlar vazifelerini yaptıkları halde çocuk sonradan kimseyi dinlemez, ana-baba tanımaz olmuşsa bundan dolayı ebeveyne sorumluluk gelmez. Çünkü bâliğ oluncaya kadar vazifelerini yerine getirmişlerdir.

– Her çocuk anasından mâsum ve günahsız olarak doğar. Sonraları ana ile baba bu mâsuma kendi zihniyetlerini telkin eder, benimsetirler. Yahudileştirir, Hristiyanlaştırır, ya da doğuştaki mâsumiyetini muhafaza ettirerek İslâmî hayata devam ettirirler... (Hadis meali)

Demek ki, çocukların dinî istikbâli ana ile babanın gösterdiği alâka ile yaptıkları telkine bağlıdır. Bu bakımdan ana ile babanın mes'uliyeti ağırdır, vazifeleri mühimdir. Ana-babalar, âile reisleri bu mükellefiyetlerini ihmal etmemelidir.

HAMİLE KADIN ÖLÜNCE ÇOCUĞU NE OLUR?

İmam-ı Azam'ın üç talebesi dikkatimizi çekmektedir. Bunlar **İmam-ı Ebu Yusuf, İmam-ı Muhammed** ve **İmam-ı Züfer**'dir.

Şüphesiz ki, Ebu Yusuf bir numaralı talebesidir Hazret-i İmamın.

İmam-ı Züfer'le **İmam-ı Muhammed** de **Ebu Hanife**'nin içtihadlarını yaymakta büyük hizmetler görmüş, değerli faaliyetlerde bulunmuşlardır. Ancak, İmam-ı Muhammed'in görüşleri daha fazla itibar kazanmış, alâka toplamıştır.

İmam-ı Muhammed, üstadı Ebu Hanife ile olan hatıralarını anlatırken değerli vakalar da nakletmiştir. Suâl sebebiyle bir tanesine yer vereceğiz bu sohbetimizde.

Şöyle anlatır:

Üstadım Ebu Hanife'nin meclisine gelen biri şöyle bir suâl sordu:

– Hamile bir kadın doğum sırasında vefat etti. Onu yıkamak üzere tahtanın üzerine koyduklarında karnındaki çocuğun yaşadığı anlaşıldı. Bu kadın böylece defnedilecek mi,

yoksa bekletilecek mi? Kadın şu anda yıkama tahtası üzerinde beklemektedir.

Mecliste hazır bulunanlar birbirlerine bakıştılar. Bazıları:

– Bu kadın defnedilemez. Ancak bekletilir. Ola ki bekleme sırasında çocuk dünyaya gele, dediler.

Bazıları da:

– Cenaze bekletilmez. Efendimizin hadisi vardır, cenazenizi bir an önce toprağa verin, buyurdu, dediler.

Böyle söylenmesine rağmen yine de gözler Ebu Hanife Hazretleri'ndeydi. O, söylenenleri dikkatle dinledikten sonra fikrini açıkladı:

– Bu cenaze, ne defnedilir, ne de çocuğun doğması için bekletilir?

Dinleyenler şaşırdılar.

– Ne yapılır öyleyse? Geride başka ihtimal mi var sanki?

Evet, Hazret-i İmam'a göre asıl ihtimal geridedir ve olması gerekeni şöyle dile getirmiştir:

– Bu hamile kadının karnı ameliyatla açılır, çocuğu alınır, sonra defnedilir!

Dinleyenler hep birden bu görüşe iştirak ettiler. Doktor geldi. Hamile kadının karnı yarılıp çocuk sağ olarak çıkarıldı. Sonra defnedildi, çocuk bakıma alındı.

Daha sonra ne oldu biliyor musunuz? Bu çocuk büyüdü, sıhhatli ve akıllı bir çocuk olup, Ebu Hanife'nin ilminden, irşadından istifade etti. Ebu Hanife'nin gösterdiği fıkhî çare ile hayata gelişinden dolayı halk ona **Ebu Hanife'nin oğlu** adını takmıştı.

ÖLÜ DOĞAN BEBEĞİN NAMAZI KILINIR MI?

Okuyucumun mektubundan anlaşıldığına göre, komşusunun bir çocuğu dünyaya gelmiş. Ama, yaşamamış, hemen ölüm vâki olmuş.

Başlarına böyle şey ilk defa gelen baba ve anne, ne yapacaklarını bilememişler. Bu çocuk büyük insan gibi yıkanıp, kefenlenip, namazı kılınarak mı defnedilecek, yoksa bir saat önce dünyaya gelen bir çocuk olduğundan böyle bir ameliyeye ihtiyaç olmadan götürülüp kabre mi konacak? diye şaşırıp kalmışlar.

Çevredeki tecrübelilere sormuşlar. Kimi demiş ki:

– Bu bir masumdur. Bir saat önce dünyaya gelmiştir. Büyük adam gibi yıkanması, namazı kılınması icab etmez,

Kimi de derniş ki:

– İnsanın büyüğü, küçüğü olmaz. Büyük de olsa, küçük de olsa yıkanır, kefenlenir, namazı kılınıp defnedilir.

Söylentinin birbirini nakzetmesi üzerine işi, köylerinin imamına intikal ettirmişler. İmamın sözlerini de itirazla karşılayanlar, büsbütün şüpheye düşmüşler. Okuyucum diyor ki:

– Bize bu mevzuda kesin bilgi verirseniz, hem bir daha böyle olaylarla karşılaşınca tereddüt etmeyiz, hem de diğer okuyucular da istifade eder, bizim düştüğümüz şüphelere düşmezler.

– Evet, mes'ele bilinirse şüphelenmeye mahal kalmaz, halledilir. Bilinmezse, bir sürü rahatsızlığa sebep olur, hiç lüzumu olmadığı halde şüphe ve tereddütlere düşülür. Halbuki kitaplarımızda bunların hepsi açık seçik izah edilmiştir. Şaşırmaya hiç mi hiç lüzum yoktur.

Bilinmesi gereken hususlar şunlardır:

1 - Çocuk doğarken canlı doğmuşsa, yâni bağırmış, yahut hareket etmiş, canlı doğduğuna kanaat getirilmişse, bu çocuk tıpkı büyük insan gibi muamele görür. Canlı olarak doğduktan hemen sonra da vefat etse, cenazesi yıkanır, bir beze sarılır, namazı kılınır ve sonra defnedilir. Yeter ki canlı doğduğuna kâni olunsun.

Hattâ, ismi de konulur. Defni, ismi konduktan sonra yapılır.

2 - Şayet, doğan çocuk canlılık işareti göstermemişse, ağlamamış, aksırmamış, esnememiş, ölü olarak doğduğuna kanaat getirilmişse; yine bir isim verilir, yıkanır, beze sarılır, ama namazı kılınmadan defnedilir. Ölü olarak doğması, sadece namazdan mahrum bırakır, diğer hususlar aynen icra edilir. Hattâ düşük dahi böyle defnolur.

Ölü olarak doğan, yahut düşen çocuğun yıkanıp, beze sarılarak defin yapılması, insanlığın kerameti içindir. İnsan oluşu, onu böyle bir hizmete lâyık kılar. Çünkü insan küçük de olsa mükerremdir, hürmete lâyıktır.

Gusül

İLK MÜKELLEFİYET NİÇİN GUSÜLDÜR?

Bilindiği gibi çocuklar, mümeyyizlik vasfı ve çağı başlamadığı müddetçe mâsum ve günahsızdırlar. Yani mükellefiyet devresine girmedikçe dinî vazifeler onlara farz olmaz. Yaptıkları bütün ibâdet ve iyilikleri onları bu olumlu alışkanlıkları kazandıranların defterlerine yazılır.

Çocukların mükellefiyetlerinin başlaması cinsî hislerinin canlanıp, te'sirini göstermesiyle olur. Bu da **erkekte ihtilâm olma, kızda ay hâliyle** bilinir. İlk ihtilâm olma ile ilk ay hâli sonunda her ikisine de ilk defa gusül farz olur, yıkanmak mecburiyeti doğar.

Dinî tâbirle adına gusül dediğimiz bu yıkanmanın kendine göre farzı, sünneti ve fevkalâde önemi vardır. Zira gusülsüz bir kimse yıkanmadıkça namaz kılamaz, Kur'an'a el dokunduramaz, camiye giremez. Kâbe'yi tavâf edemez. Hattâ sebebsiz yere yıkanmayı te'hir ediyorsa günahtan da kurtulamaz.

Bu sebeble, burada guslün bazı hükümleri üzerinde duracak, mühim kısımlarından bilgi vereceğiz.

Gusül: Ağız ve burun içleri de dahil olmak üzere bedenin tamamını yıkayıp iğne ucu basacak kadar da olsa kuru yer bırakmamaktır.

Bu sebeble, ağız ve burun içi de dahil olmak üzere bedenin tamamı yıkandı mı gusül yapılmış olur.

Buna ciddî titizlik gösterilir. Zira gusül hem Hanefî, hem de Şâfiî'de, yani bütün mezheblerde farzdır.

Ancak ağız ve burun içini yıkamak Şâfiî'de farz değil, sünnet olduğundan buralarda kuru yer kalmış olsa –Hanefîler gibi– guslü iâde etmek gerekmez, gusül sahih olur.

● **Hangi hâllerden dolayı gusül farz olur?**

1 – Meni denen zevk verici akıntının şiddetle dışarı çıkması halinde gusül farz olur.

2 – Aynı akıntı rü'yada yaşanan müstehcen görüntülerden dolayı gelmiş olsa yine gusül farz olur. Buna ihtilâm olma hâli denir. Bülûğa eriş, bunun başlamasıyla olur.

Uykuda ihtilâm olma halinde böyle bir akıntının gelmediği, sadece müstehcen rü'ya görmekle kalındığı anlaşılsa, meni gelmediği için gusül farz olmaz, sadece görmekle yıkanmak gerekmez.

3 – Kadın ile erkek tenasül âletlerinin birleşmesi halinde de gusül farz olur, meni gelmesi böyle durumda şart değildir.

4 – Ay hâlinde olan kadın, bu hâlinden kurtulunca da gusletmesi farz olur.

5 – Çocuk doğurduktan sonra gelen akıntılar (lohusalık) kesilince de gusül farz olur.

SUAL:

– Gusül esnasında vücudun tamamının yıkanması farz olduğuna göre, kadınların tırnaklarındaki ojeler, yahut bedeninin herhangi bir yerine yapışmış tutkal, balık pulu gibi nesnelerin altına su geçmediği için gusle mâni olur mu?

CEVAP:

– Evet olur. Zira bunların altına su geçmezse, bedenin tamamının yıkanmasını önlerler. Bu yüzdendir ki kadınların tırnaklarında tabaka teşkil eden oje gibi herhangi bir maddenin sürülmesi doğru olmaz, söküp altına su geçmedikçe gusül yapılmış olunmaz.

Nitekim kulaktaki – içine suyun geçmesinde zorluk olmayan – küpe deliklerine de suyun geçmesini te'min etmek,

göbek içine suyu akıtıp kuru yer kalmamasına dikkat etmek de gusül sırasında unutulmayacak hususlardandır. Ellere sürülen kına tabaka teşkil etmediği için gusle mâni değildir.

Hanımların içine su geçmeyen örgülü saçları da gusle mâni değildir. Yeter ki bu saçların diplerine, yani başın derisine su geçsin, kafanın tamamı ıslanmış olsun. Ama erkeklerin saçları böyle değildir. Onlar uzayan saçların kendisini de yıkamak zorundadırlar. Çünkü bu saç erkeklere ziynet değildir. Uzatmak ihtiyacı yoktur.

GUSÜLLE İLGİLİ SORULAR

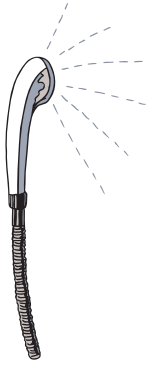

Mezi, Vedi adlarındaki (zevk duyulmadan) gelen ince akıntılardan dolayı gusül gerekmez. Bunlar bazan gıcıklayıcı mevzuları hatırlamaktan, tahrik edici manzaralar görüp hayal etmekten, bazan da küçük su döktükten sonra gelen ince koyu akıntılardır. Sperma gibi şiddetle ve zevkle gelmediği için sadece – varsa – abdesti bozar, guslü gerektirmez.

SUAL:

– Yıkanması gereken cünüp kimse, gusülden evvel bir şeyler yeyip içmek istese ne yapar?

CEVAP:

– Kendisine gusül farz olan kimse mümkünse yemek-içmek işini yıkandıktan sonraya bırakmalıdır. Buna rağmen yemek yemeyi zarurî görüyorsa ekmek ve yemeğe değecek taraflarını yıkamalıdır. Yani, el ve ağzını yıkayıp ondan sonra yemek yemeli, su içmelidir.

Buna göre, sahurda yıkanmaya vakit bulamayan kimse el ve ağzını yıkayıp yemeğini yer, sonra da guslünü yapabilir. Yıkanmadığı için sahursuz kalmak mecburiyetinde değildir.

SUAL:

– Şâfiî mezhebinde gusülde ağız ve burun içini yıkamak farz olmadığını biliyoruz. Hanefî mezhebinde ise farz olduğu malûmdur. Buna göre, ağızda dolgulu diş bulunan bir Hanefî kimse, gusülde bu dolgulu dişi sökmesi ve altına suyu geçirmesi mi gerekecek, yoksa dolgulu yerin üzerinden geçen su ile gusül yapılmış mı sayılacak?

CEVAP:

– Bu mevzuda vaktiyle verilen bir fetvada şöyle denmektedir

"Üzerine gusül farz olan Zeyd'in içi boş olan dişleri altın ve gümüş ile doldurulmuş olup dişlerin içine yapılmakla altın ve gümüşün çıkarılmasında zorluk ve meşakkat olduğu muhakkak olmakla, gusül ederken o dişlerin içine su ulaşmayıp bu şekilde zaruret olsa, suyu o dişlerin içine yetiştirmek vâcib olmayıp dışını yıkamak kifayet etmekle temizlik olur mu?

Elcevap: Olur. (Mülteka Tercümesi, sayfa: 31)

Bazı âlimler de bu mevzuda daha sağlam bir yol bulmuş olmak için şöyle demekteler:

– Gusül ederken Şâfiî mezhebine niyet eden bir Hanefî, ağzında kuru yer kalması halinde mes'uliyetten kurtulabilir. Bunun için dişlerini yaptırmış olan Hanefîler gusülde Şâfiî mezhebine niyet etsinler, mes'ele kalmaz. İhtilâftan kurtulur.

Aslında, gusülde ağız içindeki yapılı dişlerin altına suyun geçmesi imkânsız olunca yıkaması da mecburî olmaz. Çünkü bunlar ziynet ve süs için yapılmış olmayıp ihtiyaç için başvurulan tedavilerdir. Tıpkı yaraların üzerindeki sargı altına su geçmesi mecburî olmadığı gibi.

Diş sağlığı Müslümanlarca önemli bir mes'eledir. Gusle mâni telâkki edildiği takdirde İslâm âleminde sıhhî zafiyet ve rahatsızlıklar alıp yürür. Müslümanların sağlığı tehlikeye düşer. Bu bir zaruret olduğu için mahzurları mübah kılan konuya da girmiş olur, yani tedavi amaçlı kaplanmış dişler gusle mâni olmaz.

Bununla beraber vesveseye kapılanlar gusül ânında

Şâfiî'ye niyet ederlerse mes'ele kalmaz. Zira İmam-ı Şâfiî gusülde ağzın yıkanmasını sünnet kabul ettiğinden ıslanmayan dolgulu yer gusle mâni olmaz. Sadece sünnet terkedilmiş olunur.

Alâkalı bir mesele:

Kendisine gusül farz olan kimse, ânında yıkanmayıp şu üç şekilden biriyle idrar yollarını temizledikten sonra gusletmelidir: Birkaç adım yürümekle, yahut küçük su dökmekle, ya da birazcık uyumakla.

Bunlardan birini yaparak idrar yolunu temizleyen kimsede sonradan gelen akıntılar meni'nin devamı olmayacağı için yaptığı guslünü bozmaz. Ama bunlardan hiçbiri yapmadan derhal yıkanan kimseden gelen akıntı, kendisine guslü farz kılan evvelki meninin artıkları olabilir. Bu takdirde guslü yenilemek gerekir.

Bunun için bilhassa gusülden önce idrar yollarındaki kalıntıyı dışarıya atan küçük su dökmeyi tercih etmelidir ki guslü yenilemek ihtimali doğmasın.

HAMAMDA TOPLU HALDE YIKANMAK CÂİZ Mİ?

Erkekler arasında yıkanan bir erkek, diğerlerine karşı göbekle diz kapağı arasını örtülü bulundurmak mecburiyetindedir.

Nitekim kadınlar arasında yıkanan bir kadın da diğer kadınlara karşı aynı şekilde göbekle diz kapağı arasını örtülü bulundurup gizlemekle mükellef olduğu gibi.

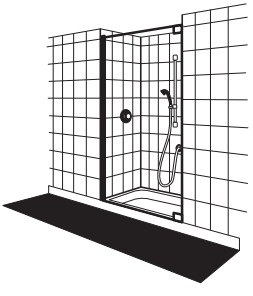

Bütün peygamberler utanmanın insanın en büyük meziyet ve vasfı olduğunda ittifak etmişlerdir. **Utanan insan, bedenini, bilhassa avret yerlerini teşhir edip baktırmaktan çekinir, terbiye ve edebi buna engel olur.**

Gusül sırasında kıbleye doğru dönmek tavsiye edilmez, yüksek sesle konuşulmaz. Gusül yapıldıktan sonra çıkıp iki rek'at namaz kılmak uygun olur. Din büyükleri her gusülden sonra mutlaka iki rek'at namaz kılar, Allah'a hamd ü senâlar ederlerdi. Bu namaz kaza namazı da olabilir. Allah'a hamd ve şükür makamında nafile de olabilir.

İnsanlığa örnek olan din büyüklerinden bir sahâbe:

– Gökten yere düşüp parça parça olmaya râzıyım, fakat avret yerimi açarak başkalarına göstermeye râzı değilim, sözüyle bizlere bu yolda örneklik etmiştir.

Bu yüzdendir ki, Müslümanlar gerek özel gerekse genel yerlerde yıkanırken dikkat ederler, diz kapaklardan başlayıp göbeklerine kadar olan kısmı daima örtülü bulundururlar.

Zira erkekler arasında yıkanan bir erkek, diğerlerine karşı göbekle diz kapağı arasını örtülü bulundurmak mecburiyetindedir.

Nitekim kadınlar arasında yıkanan bir kadın da diğer kadınlara karşı aynı şekilde göbekle diz kapağı arasını örtülü bulundurup gizlemekle mükellef olduğu gibi.

Şu kadar var ki, evlerde, yahut hamamların hususî küçük banyolarında temizliği tam yapmak için bedenin bütünü açılıp tıraş ve benzeri temizlikler iyice yapılır, kimse görmediği için bunda sakınca olmadığı bir an için düşünülebilir. Ama bu âdet edinilmemeli, istenen temizlik te'min edildikten sonra hemen avret yerleri örtülmeli, hayâ duyguları yıpratılarak alışkanlığa sebebiyet verilmemelidir.

SUAL:

– Gusül edilen yerde dua okunur mu?

CEVAP:

– Gusül yapılan yer genelde kirlerin toplandığı bir alan olarak bilindiğinden pek tavsiye edilmez. Bununla beraber cünüp kimse bu haliyle de sade kendisi işitecek kadar dua okuyup, şer saçan ruhanilerin zararından Allah'a sığınmayı niyet edebilir. Eûzü-Besmele çekmesi, bildiği duaları okuması câizdir.

– Farz olan gusülden başka gusül çeşidi var mıdır?

Farz olan guslün dışında ayrıca bir de her hayırlı iş için sünnet olarak yapılan gusüller vardır ki, mâneviyat büyükleri buna da dikkat etmişler, zaman zaman Cuma ve Bayram namazları, kudsî gün ve geceler için gusül yapıp, boy abdestiyle ibadetlerini edâ etmişlerdir.

Vakti ve imkânı müsait olanlar buna da riayet ettikleri takdirde sünnet olan maddî ve mânevî bir temizlik daha yapmış olurlar.

İmam-ı Buhârî Hazretleri her hadîs yazışında evvelâ boy abdesti alıp sonra hadîsi yazmıştı. Aslında temizlik en geç haftada bir defa yapılmalı, mümkün değilse on beş günde bir olmalı, bu da kabil değilse kırk günü geçmemelidir.

Tırnak kesimi, beden tıraşı gibi sünnet olan temizlikler ne kadar erken yapılırsa o kadar faydalı ve sıhhî olur.

GUSÜL SIRASINDA GELEN AKINTILAR GUSÜLÜ BOZAR MI?

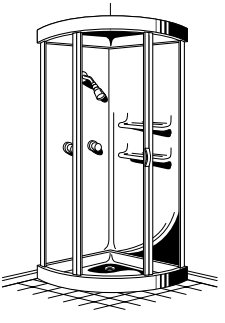

Gusül sırasında gelen idrar, kan gibi akıntılar, gusle engel olmaz, ama guslün abdest yerine geçme özelliğini ortadan kaldırır.

Gusül sırasında idrar yolundan gelen bir akıntı, yahut da dişte meydana gelen bir kanama guslün yapılmasına mani olur mu, olmaz mı?

Hemen ifade edelim ki bu akıntılar gusle mani olmaz.

Yapılan gusül böyle akıntıların gelmesine rağmen sahihtir.

Kesilmesi beklenemeyecek olursa gusle devam edilir, yeni baştan başlama mecburiyeti getirmez.

Ancak, **guslü bozmayan bu akıntılar, guslün abdest olma vasfını bozduğundan bu gusülle ibadet yapılmaz.** Gelen akıntıya rağmen yapılan gusül sahih olmuş; ama boy abdesti denen abdest vasfını yok etmiş, bozmuştur.

Demek, gerek idrar yolundan gelen sızıntı, gerekse dişten akan kan gusle mani olmaz; ama guslün abdest olma vasfına mani olur, abdestini bozmuş sayılır. Yani manevi kirlilikten kurtulmuş olan bu kimse, ibadet için yeniden abdest almaya mecbur olur. Bu gusül, namaz için gerekli olan abdest yerine geçmez.

Böyle bir sonuca maruz kalmamak için, yani guslün abdest olma vasfını kaybetmemesi için yapılan tavsiyeler vardır. Bunlarda deniyor ki:

Gusül yapacak kimse gusülden önce istibra yapmalı. Yani ya bir müddet uyumalı, yahut birazcık yürümeli, ya da idrar yapıp yolda bir bakiyye bırakmamalı ki, gusül sırasında bir akıntı gelmesi söz konusu olmasın, guslün abdest olma vasfını bozmasın. Bununla ibadet de yapılabilsin.

Okuyucum bu konuyu çok kimseye sormuş, birbirini reddeden farklı cevaplar almış.

Herkesin her meseleyi bilmesi pek mümkün olmuyor, özel olarak incelemek gerekiyor. İlgili fıkıh kitaplarında şöyle ifadesini bulur bu mesele. Denir ki:

Guslü bozan her hal, abdesti de bozar. Ancak abdesti bozan her durum, guslü bozamaz.

(Nimetül'İslâm=Ahkam–ı Gusül) bahsine de bakılabilir.

İbadete Engel Pisliklerden Temizlik

HANGİ PİSLİKLER (NECASET) İBADETE ENGEL OLUR?

ister necasetin ağır kısmından isterse hafif cinsinden olsun kirlenen yerleri imkânımızın müsaadesi nisbetinde temizlemeye çalışır, her ne kadar namaza mâni olmayacak miktarda olsa da yine lekesiz bir beden ve elbiseyle ibadet etmeyi isteriz.

SUAL:

– **Fıkıh kitaplarında necaset denen pislik, galiza ve hafife diye iki kısma ayrılmaktadır. Elbisemize bulaşıp, bedenimize sıçrayan bu necasetin iki kısma ayrılmasında bir sebeb mi vardır? Her birinin ayrı birer hükmü mü söz konusudur ki necaset böyle iki kısma ayrılmaktadır?**

CEVAP:

– Evet, necaseti iki kısma ayırmakta zaruret vardır. Çünkü, necasetlerin ibadetimize engel olan miktarı bakımından iki ayrı durumu vardır. Şöyle ki:

Ağır pislik denen necaset-i galiza, – parmakların kökünden başlayan– avuç içi kadar bir yerimizi ıslatır, kirletirse bununla namaz câiz olmaz, temizlemek farz olur.

Ama hafif necaset denen küçük pislikler ise, öyle avuç içi kadar değil, bulaştığı uzvun, yahut ıslattığı elbisenin dörtte birini tutacak kadar geniş sahayı kaplarsa ancak o zaman namaza engel olur, yıkamak farziyeti doğar. Bundan az olursa namazımıza mâni olmaz. Aralarında böyle fark var.

– O halde, avuç içi kadar yerimizi kirletince namazımıza mâni olan büyük necaset hangi pisliklerdir, diğerleri hangileridir?

– Necaset-i galiza denen büyük necaset şunlardır:

Kan, idrar, meni, insan tersi, hissî heyecanlanma sonunda gelen mezi, vedî, şarap, bir rivâyete göre, sarhoşluk veren diğer bütün içkiler, ağız dolusu kusuntu, eti yenmeyen hayvanların sidikleri, ağızlarının salyaları, tersleri. (Kuşların tersleri bu galiza kısmından değildir.) Eti yenen hayvanlardan tavuk, kaz, ördeklerin pislikleri, bilcümle leşler ve bütünüyle domuz.

Sıraladığımız bu pislikler necasetin galiza (ağır) kısmını teşkil ederler. Bunlardan, katı olanı üç gram ağırlığını bulan büyüklükte, bulaşıcı olanı da avuç içi kadar sahayı ıslatan genişlikte üzerimizde bulunup, elbisemizi yahut bedenimizi kirletmiş olsa burasını temizlemedikçe kılacağımız namazımız câiz olmaz, iâdesi gerekir.

Meselâ, avuç içi kadar bir sahayı kirleten idrar, kan, şarap döküntüsü, idrardan sonra, yahut cinsî heyecanlanmadan sonra gelip kiloda yayılan mezi ve vedî adındaki akıntıların zikri geçen miktarı namazımıza mânidirler.

Bunların kirlettiği yerleri temizlik hâsıl oldu kanaati hâkim oluncaya kadar yıkar, sonra namazımızı kılarız. Yıkama sayısı mühim değildir, temizliğin te'min edildiğine kani olmak şarttır.

● **Necasetin hafif kısmına gelince, bunları da kısaca şöyle sıralamak mümkündür:**

– At, eşek, koyun, keçi, manda, sığır idrarlarıyla tersleri.

Buna göre, bilhassa köylülerin meşguliyetleri sırasında elbiselerine sıçrayan manda, sığır, koyun, keçi idrar ve tersleri sıçradığı elbisenin dörtte birini bulacak genişlikte olmazsa namaza mâni olmaz. Zira bunlar necasetin hafif kısmındandırlar, kirlettikleri elbisenin, meselâ pantolunun dörtte birini bulmadıkça bu kir namaza mâni olmaz.

Ancak, ibadete mâni olmasa da temizlenmenin takvâca bir hareket olduğu muhakkaktır, o ayrı mesele.

Resûl-i Ekrem Efendimiz:

– Temizlik imanın yarısıdır! buyururken temizliğe dikkat edenlerin kuvvetli imana da sahip olacaklarına işaret etmiştir.

Bu bakımdan, ister necasetin ağır kısmından isterse hafif cinsinden olsun kirlenen yerleri imkânımızın müsaadesi nisbetinde temizlemeye çalışır, her ne kadar namaza mâni olmayacak miktarda olsa da yine lekesiz bir beden ve elbiseyle ibadet etmeyi isteriz. Bundan şüphemiz yoktur. Zaten namaza mâni olmayacak kadarını temizlemek vâcib, mâni olacak kadarını temizlemek ise farz olduğu kaydedilmektedir.

Resûl-i Ekrem Efendimiz bir hadîslerinde:

– Sidik sıçrantısından kaçının, çünkü kabir azabının çoğu bundan ileri gelmektedir, buyurmuşlardır.

Her ne kadar sıçrantılardaki küçük kabarcıklar namaza mâni teşkil etmeyecek kadar küçük ve az ise de yine titiz davranmak, temizliği imandan sayan biz mü'minlerin şiârıdır. Kendimizi, vesveseye koymayan bir titizlikle temizliğe alıştırmamız iyi bir prensiptir.

Bizim burada dikkate vermek istediğimiz iki ölçü namaza mâni olan ve olmayan miktarın ölçüsüdür. Bunu iyi tesbit ettikten sonra dilediğiniz nisbette titiz davranabilirsiniz.

İBADETTE FETVA NEDİR, TAKVÂ NEDİR ?

Dinî emirleri nefsimizde tatbik ederken iki ölçü ile karşılaşırız. Bu iki ölçü:

1 – Fetva,

2 – Takvâ ölçüsüdür.

Kapsamları geniş olan fetva ile takvâ mes'elesine açıklık getirmek için bir olayı misâl olarak nakletmek isterim.

Biliyorsunuz, namazımızın sahih olması için elbisemizde avuç içi kadar bir sahayı kaplamış necasetli yer bulunmaması şarttır.

Fetva böyledir. Şayet elbisemizdeki bu idrar ve dışkı bulaşığı avuç içi kadar bir yeri kaplamıyor, daha az bir sahayı kirletmiş bulunuyorsa bu halde de namazımız sahih olur. İmam-ı A'zam'ın fetvası böyledir.

İşte bize böyle fetva veren Hazret-i İmam, bir gün camiye giderken kenardaki çukura göllenmiş yağmur suyundan üzerine bulanık su sıçrar.

Derhal çeşmeye koşan Hazret-i İmam, sıçrayan çamuru iyice yıkar ve namaza da ancak bundan sonra gider.

Çamurlu suyu yıkamak için gösterdiği heyecan ve telâşı görenler sorarlar:

– Yâ İmam, siz bize elbiseye sıçrayan necaset avuç içi kadar bir sahayı kirletmedikçe namaza mâni olmaz demiştiniz halbuki siz necaset şöyle dursun bulanık suyun ıslattığı yeri bile yıkamadan namaza girmediniz, sebebi nedir?

İmam-ı A'zam şu karşılığı verir:

– Söylediklerniz doğrudur. Ben başkalarına fetva ile amel etmeyi söylerim ama, kendim için dâima takvâyı tercih ederim. Fetva bakımından elbiseye sıçrayan galiz necaset avuç içi kadar bir sahayı kirletmedikçe namaza mâni olmaz, bundan kimsenin şüphesi yoktur. Lâkin ben takvâ ile amel ettiğim için necaset değil, sıçrayan temiz çamur da olsa yıkayıp her türlü lekeden uzak bir elbiseyle namaz kılmak isterim, nefsim için tercihim budur.

Fetva ile amel etmek kolay ve hafiftir. Bu sebeble avâm ile halk, hatta topyekûn Müslümanlar fetva ile amel etmek mecburiyetindeler. Çünkü fetvadan aşağıda tutunulacak başka bir derece yoktur.

Fetvadan da mahrum kalan, artık kendisi için bir başka kurtuluş ölçüsü bulamaz.

Ancak takvâ böyle değildir. Takvâ, fetvanın üzerinde daha yüksekçe erişilmesi güç bir yerdir. Bu sebebten dolayıdır ki, takvâ ile amel etmek mecburi değil, ihtiyarîdir. Yâni, herkesi takvâ ölçüsüyle amel etmeye zorlayamayız. Dileyen takvâ ile amel etme şevki duyup o dereceye kadar çıkar, çıkamayan da fetva ile amel etmeyi kâfi bulur, fetvadan düşmemeye gayret eder.

Bizler, şahsî hayatımızda, ferdî tercihlerimizde takvâyı esas alıp, takvâ ile amel etmeye gayret edebiliriz. Ancak, başkalarını da bu tercihimize icbâr edemeyiz. Onlar hakkında fetva ölçüsünü aramakla yetiniriz.

TUVALETTE KAĞIT KULLANMAK CAİZ Mİ?

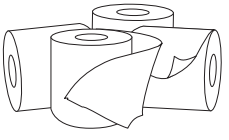

Tuvalet için imal edilmiş, üzerinde hiçbir yazı bulunmayan kâğıtları temizlikte kullanmakta mahzur yoktur. Kurulanmakta günah olmaz.

Tuvaletlerde kullanılan beyaz kağıtlar üzerine tartışan okuyucum muhatabına demiş ki:

– Bunu herkes kullanıyor, günah olsa kullanmazlar.

Muhatabı da:

– Herkesin kullanması onu mubah hale getirmez. Kâğıdı tuvalette kullanmak günahtır. Çünkü kâğıt mukaddes bir varlıktır. Bizim kültürümüz, dinimiz, mukaddeslerimiz hep kâğıtla gelmiştir bize.

Okuyucum da tutup bize yazmış, diyor ki:

– **Ben diyecek bir şey bulamadım. Gerçek böyle mi? Kâğıt mukaddes mi? Tuvalette kullanmak haram mı?**

Söylenen şeylerin gerçekten payı vardır. Kâğıdın çok az ve kıymetli olduğu devirlerde mukaddeslerimiz hep kâğıtla nakledilmiş, böylece kâğıda mukaddes varlık olarak bakılmıştır. Çünkü o devirlerde kâğıt hep mukaddes şeyleri nakletmiş; ayetleri, hadisleri, faydalı şeyleri insanlara kâğıt ulaştırmıştır.

Bu yüzden kâğıda hep hürmetle bakılmış, hatta ayak altına düşen bir kâğıdı alıp da yüksek bir yere koymanın ibadet değerinde olacağı bile ifade edilmiştir.

Ancak bugün durum aynı değildir. Kâğıt hem çoğalmış, hem de artık hep mukaddesleri nakleder durumunu muhafaza etmemiştir. Ahlâk bozucu yayınlar hep kâğıtla yapılıyor, müstehcen neşriyat kâğıtla yürüyor, yani kâğıt ahlâkı bozmaya, insanları ifsad etmeye bile alet ediliyor.

Hal böyle olunca müstehcen resimlerle kirletilmiş kâğıtları da mukaddes mi bileceğiz?

Alıp da hürmetle muhafaza etmeye mi çalışacağız?

Anlaşılan odur ki, **kâğıt, üzerinde taşıdığı yazı ve muhteva ile kıymet kazanır, kudsiyet ifade eder. Kur'an'dan âyetler ihtiva eden kâğıt elbette mukaddestir. Çünkü mukaddesi muhafaza etmektedir. Burada şunu rahatça ifade edebiliriz:**

Tuvalet için imal edilmiş, üzerinde hiçbir yazı bulunmayan kâğıtları temizlikte kullanmakta mahzur yoktur. Kurulanmakta günah olmaz.

İbn-i Abidin'de şu hükmü görmekteyiz:

"Yazıya elverişli olmayan kâğıtlarla istinca etmekte beis yoktur."

Bununla beraber, gönlünde buna cevaz bulamayan kimseler elbette diledikleri gibi hareket ederler. Kimse onları aksine mecbur edemez. Ama bizim tesbitlerimiz mahzur olmayacağı yolundadır.

CEBİNDE KİTAPLA TUVALETE GİRİLİR Mİ?

Hüseyin Bey cebinde Kur'an ayetlerini de ihtiva eden bir kısım kitapçıklar taşıyormuş. Bunları cebinde gezdirmekten kastı, fırsat bulunca hemen okumaya başlamakmış. Nitekim otobüste, minibüste hemen çıkarıp okumaya başlarmış.

Bu bakımlardan cebinde böyle kitapçıklar taşımaktan çok memnunmuş. Ancak bir konu onu üzüyormuş, hatta korkutuyormuş da. Bu da şuymuş:

Bu kitapçıklar cebinde iken tuvalete girmek zorunda kalışı. Bir çok kimseye sormuş, birbirinin aksi cevap almış. Kimi demiş ki, bu kitapçıklarda ayetler vardır. Bunlarla tuvalete girilmez. Kimi de demiş ki, girilir. Başka çare yoktur. Mecbur kalıp bize sormuş, siz ne diyorsunuz, diye sualini tevcih etmiş.

Önce tedbirine bakalım.

Şüphesiz ki, böyle ayet ve çeşitli duaları ihtiva eden kitapçıkları kirli yerlere götürmemek, tuvalete sokmamak en güzelidir. Mümkün olsa da buralara girerken münasip bir yere konsa, çıkarken de alınıp yine cebe indirilse. Ama bu, en güzeli olmasına rağmen her zaman mümkün değildir.

Öyle ise bu gibi, gerek okumak, gerekse korunmak için cepte gezdirilen kitapçığı 'üzerine alma, gezdirme' demek de uygun olmasa gerekir.

Bu sebeple değerli fıkıh kitabı Mülteka'nın şerhi Dâmâd'dan bir nakil yaparak çıkış yolu tesbit ve tercih edeceğiz. Şöyle denmektedir mezkur kitaptaki kayıtta:

"Cebinde Kur'an ayetlerinden, yahut da Allah'ın isimlerinden yazılar bulunan kimsenin, bunlarla tuvalete girmesinde beis yoktur. Bunlar bir şeye sarılı olursa yine beis yoktur. Sarılı olmak hürmete daha yakındır. Bunun-

la beraber, mümkün olduğu kadarıyla tedbir alıp dışarıda temiz bir yere bırakmak daha güzeldir."

Bu konuda verilen bir misalde, yüzük üzerindeki ayet ve mübarek kelimelerden de söz edilmekte, ayet yazılı yüzükle tuvalete girilmemesi gerektiği ifade edilirken, yüzüğün ayet yazılı kısmı avuç içine alınıp da muhafaza edildiği takdirde girilebileceğine de işaret edilmektedir.

Demek ki bu gibi kitapların bir beze, yahut da münasip bir kağıda ve benzeri özel sargılara sarılıp da cepte bulunması halinde mahzur olmayacağı noktası kuvvet kazanmaktadır.

Tuvalete giremeyeceğinden korkarak bunları terk etmektense, cebine koyup hürmetli şekilde muhafaza ederek taşımayı tercih etmekte isabet olsa gerektir.

Söz buraya gelmişken bir diğer suali de cevaplayalım:

Ölünün kefeni üzerine ayet, hadis, dua yazmak münasip olmaz. Zira kısa bir müddet sonra ceset de kefen de toprak olacaktır. Böyle bir tedbire gerek de, sebep de yoktur. Ayetler, hadisler hayatta iken kafaya, gönüle yazılmış bulunmalıdır. Kurtarıcı olan budur. Kefendeki yazıların ölüye faydası olmaz.

KOLONYA KULLANMAK CAİZ Mİ?

Sıkça sorulan bir soru da budur:

– Kolonya kullanmak mahzurlu mu? Kolonya dökününce abdest bozulur, namaz kılınamaz mı olur? Bilhassa hanımlar arasında kullanımı çok yaygın olan kolonya, şampuan, parfüm gibi maddeler için bu söylenti nereden kaynaklanmaktadır?

.....

Hemen ifade edeyim ki arz edeceğim sebepten dolayı kolonya dökünmek abdesti bozmaz, namaza mani olmaz. Kullanıldıktan sonra da ıslattığı yeri yıkamak gerekmez. Yani kullanımında bir haramlık söz konusu değildir. Bilhassa Hanefi alimleri bu kolaylığı açıkça ifade etmişlerdir. Nitekim (Kaynaklarıyla İslam Fıkhı 4-58) ve (Fetvalarla çağdaş hayat-284) gibi sıhhatli fıkıh araştırmalarına bakıldığında, kolonya kullanmanın haram olmadığı, abdesti namazı bozmadığı hükümleri açıkça görülebilir.

Bu müsamahalı bakışın sebebine kısaca bir göz atalım izin verirseniz.

Kur'an-ı Kerimin içilmesi haram, kendisi de necis, yani (pis) diye haber verdiği alkol, üzümden elde edilen alkoldür. Yani (hamr)dır. Hamr, üzümden yapılan şarap'ın kendisidir. Üzüm ve hurma dışındaki maddelerden yapılan içkiler ise tıpkı şarap gibi içilmesi haram olmasına rağmen necis olduğu kesin değildir. Hanefilerin görüşü budur.

Öyle olunca kolonya ve benzeri parfümlerin içinde bulunan alkol, şarap gibi necis olan alkol cinsinden olmadığından karıştığı kolonyayı da necis, yanı pis yapmaz, kullanıldığında bulaştığı yeri kirletmiş olmaz, namaza ve abdeste de mani bir durum söz konusu olmaz. Islattığı yeri yıkamak da gerekmez.

Haram olan alkolün pis olanı ile pis olmayanını ayırt etmeyenler alkol karışımı kolonya ve benzeri kokulu tüm temizlik maddelerine necis gözüyle bakmış, kullanmanın namaza, abdeste mani olabileceğini düşünmüşlerdir. Böylece İslami hayatı da zorlaştırır olmuşlardır.

Aslında bunları kullanmayanlar yanlış yapıyor da değiller, diğer mezheplerin ve imamların görüşlerine uyup takvaca hareket ediyorlar. Ancak yanlışlık, kendi tercihlerini başkalarına da dayatmada meydana geliyor. Karşılıklı incinmeye sebep oluyorlar..

Halbuki şüphe ettikleri şeylerden uzak duran takva sahibi insanlar, fetva ile yaşayanları incitmemeliler ki, kendi takvalı tercihlerine dikkat çekip, mesleklerini sevdirmiş olsunlar.

Hanefi mezhebinin görüşleri bu kolaylığı sağlarken, Şafiiler de, ilaç gibi temel ihtiyaç maddeleri için istisna getirmekte, ilaçlarda böyle karışımın bulunması halinde (alkolsüzü yoksa) bunların affa uğrayanlar kısmına gireceği görüşünü benimsediklerinden, mecburi ilaçların kullanımında bir zorluk ta söz konusu olmamaktadır.

Temennimiz; bunların alkolsüzünün yapılması, böyle şüpheli şeylere mecbur kalmayışımızdır. İnşaallah bir gün o da olacaktır. Bütün mezheplere göre de temiz olanları kullanma imkanı ve mutluluğunu da yaşayacağız.

Abdest

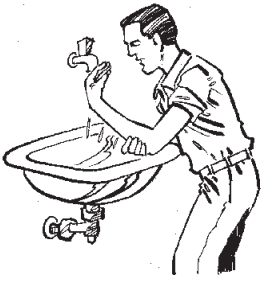

ABDEST NİÇİN ALINIR?

Abdestsiz namaz kılınmaz, Kur'an-ı Kerim'e el sürülmez, Kâbe tavâf edilmez.

Bu yüzden Rabbimiz Bakara sûresindeki âyetiyle abdest almamızı emrederken Resûl-i Zîşan Efendimiz de:

– Kim emredildiği şekilde abdest alır, yine emredildiği gibi namazını kılarsa geçmiş küçük günahları afva uğrar, hadîsiyle bizleri abdeste ve namaza teşvik buyurmuşlardır.

Namazın geçerli olması için şart olan bu abdestin kendine göre farzları, sünnetleri, usûl ve edepleri vardır. Bazılarını kısaca arzedelim:

Abdestin Farzları:

Bu farzlardan biri eksik olursa abdest olmaz, yenilemek şart olur.

1 – Yüzü kuru yer kalmayacak şekilde bir kere yıkamak,

2 – Kolları dirsekleri geçinceye kadar yine bir kere yıkamak,

3 – Başa bir kere meshetmek,

4 – Ayakları topukları geçinceye kadar yıkamak.

Bu uzuvları kuru yer kalmayacak şekilde birer kere yıkamak farzdır. Yıkamaları üçer defaya çıkarmak ise sünnettir.

Abdestin önemli sünnetleri:

1 – Abdeste başlarken Eûzü-Besmele çekmek,

2 – Üç kere ağıza, üç kere de buruna su verip iyice çalkalayarak içeride kuru yer bırakmamak. Abdestte sünnet olan bu mazmaza ile istinşak gusülde farzdır. Unutulmasın!

3 – Uzuvları yıkamaya daima sağ taraftan başlamak,

4 – Elleri ve ayakları parmak uçlarından yıkamaya başlamak,

5 – Parmak aralarını ayırıp iyice su geçmesi için ovuşturmak, parmakları birbirine karıştırmak,

6 – Yıkama esnasında sıraya dikkat etmek.

Abdestin usul ve edepleri:

Abdestin birçok usul ve edebleri de vardır. Bir kısmını arzediyorum:

1 – Küçük veya büyük su dökünce hemen abdest almayıp bir müddet bekledikten sonra abdeste başlamak,

2 – Namaz vakti girmeden abdest alıp hazır beklemek,

3 – Abdest alırken kıbleye karşı durmak (tuvalette bu mekrûhtur),

4 – Abdest suyunu elbiseye sıçratmamak için hesaplı bir vaziyette durmak,

5 – Abdest alırken kimseyi kendine hizmete zorlamamak. Ciddî bir arzu ile hizmet edenlerin yardımı ise bu âdâba aykırı olmaz,

6 – Ağız ve buruna verilen suyu sağ elle vermek, temizlemeyi sol elle yapmak,

7 – Abdest alırken dünyevî söz konuşmamak, her uzvu yıkarken ayrıca Besmele çekmek, özel abdest dualarını biliyorsa okumak, bilmiyorsa Efendimize salât ü selâm getirmek,

8 – Abdest suyu güneşte ısıtılmış olmamak,

9 – Abdest bitince Kadir sûresini yani "İnnâ Enzelna"yı okumak,

10 – Şayet vakit müsaitse yeni abdestle hemen iki rekât namaz kılmak.

BİR SUAL:

– Abdest alan yahut gusleden kimsenin yıkanması farz olan bir uzvunda yara varsa durumu ne olur? Üzeri ilâçlı, belki de sarılı yaranın sargısını çıkarması lâzım mıdır? Yoksa yara üzerindeki sargıyı meshetmesi kâfi midir?

CEVAP:

– Sarılı yarayı çözüp altını yıkamak zarar veriyorsa yıkanmış yaş elle üzerine meshedilir, yaranın azmasına sebeb olunmaz.

Sargı daha sonra düşse, yahut yerine bir başka sargı sarılsa ilk meshi yenilemek gerekmez.

İlâçla örtülü yara da aynıdır. İlâcı alıp altını yıkamak – şayet zarar veriyorsa – gerekmez.

ABDESTİ BOZAN VE BOZMAYAN HALLER NELERDİR?

Abdest, mü'minin mânevî silâhıdır. Onunla kendini kötü duygu ve hislerden korur, zihnine hücum eden vesvese ve kötü fikirler abdesti hatırladıkça geri çekilir, te'sirini azaltır. Yeter ki, mü'min abdestli bulunmaya dikkat etsin, aldığı abdest bozulduğu halde abdestli zannıyla aldanmasın.

Abdesti bozan haller:

Abdesti bozan haller onbeşi geçer. Bazılarını burada zikredeceğiz:

1 – Önden ya da arkadan çıkan her türlü necaset abdesti bozar. Yellenmek de buna dahildir. Bozar.

2 – Herhangi bir yara ve çizikten çıkan kan, irin, sarı su da abdesti bozar. Ağızdan çıkan kan tükrükten fazla, yahut tükrüğe eşit ise abdesti bozar, tükrükten azsa bozmaz. Başka taraftan çıkan kan ise, çıktığı yerin ucundan etrafa yayılmamış, henüz çıktığı deliğin üzerinde görünmekle kalmışsa bozmaz.

3 – Ağız dolusu kusmak da abdesti bozar.

4 – Namazda yandaki işitecek kadar sesli yahut kahkaha ile gülmek de abdesti bozar, dolayısıyla namaz da bozulmuş olur.

5 – Oturduğu yerde, yere düşecek derecede uykuya dalıp kendinden geçmek de abdesti bozar.

Abdesti Bozmayanlar:

1 – Saçların tıraş edilmesi, tırnakların kesilip, bıyığın kırpılması abdesti bozmaz. (Kan çıkmadığı takdirde.)

2 – Sesli olarak gülmek. (Namaz dışında iken.)

3 – Ağlayıp gözden gelen yaş. Bu yaşlar bir hastalıktan olmazsa abdesti bozmaz, mevcut bir mikrobun meydana getirdiği hastalıktan dolayı gelirse abdesti bozar.

4 – Oturağını yere iyice yerleştirmiş iken uykuya dalıp devrilmeyeceği derecede hafif uyumak da bozmaz.

Abdestini muhafaza edenlerin abdest âzaları mahşerde ayın ondördü gibi parlayacağı hadîsle sabittir. Abdestli kimse çoğu zaman şerir ve habis varlıkların şerrinden abdesti hürmetine kurtulur, kötülüklerden mahfuz kalır.

HANIM ELİNE DEĞİNCE ABDEST BOZULUR MU?

Bilindiği üzere namaz dinimizin direğidir. Bundan dolayıdır ki, Resûl-i Ekrem Efendimiz:

– **Mahşerde kulun ilk önce sorulacağı sual namaz sualidir,** buyurmuştur.

Namazdan derece alarak geçersek inşaallah diğerlerinden de kurtulabiliriz.

Ancak, namazımızın sahih olması da abdeste bağlıdır. Abdest sağlam değilse, namaz da sağlam olmaz. Zira namazın sıhhati için abdestîn de sahih olması dört mezhebe göre şarttır,

Bu bakımdan, Şafiî olan okuyucumun abdestle alâkalı iki sualini her iki mezhebin de hükümlerine göre arzedecek, bilgi vermeye çalışacağım.

Şafiî okuyucumun birinci suali:

– **Ben abdest aldıktan sonra evde hanımlar ceketimi, pardesömü tutup giydirmek istiyorlar. Halbuki hanımların eli benim elime değerse abdestim bozulur diye aklımda kalmış.**

Bu hususta bana bilgi verir misiniz? Abdestli bir kimsenin eline hanım eli değerse abdest bozulur mu? Bozulursa hangi hanımın elinin değmesinden bozulur?

CEVAP:

– Şafiiye göre bozulur. Hanefi'ye göre bozulmaz,

Tafsilâtı şöyledir:

– **Şâfiî olan bir kimse abdestli iken çıplak eline (nikâhı caiz olan) herhangi bir kadının eli değerse, her iki tarafın da abdesti bozulur.**

Meselâ, kendi hanımının, yahut nikâh düşecek herhangi bir hanımın eli çıplak eline veya bir yerine değse abdest bozulur. Çünkü bunlara nikâh düşmektedir. Nitekim baldızının eli değmesiyle de bozulacağı gibi. Çünkü ona da hanımın vefatıyla nikâh düşer.

Ancak, bu dokunuş çıplak derinin deriye değmesiyle olur. Elbisenin elbiseye değmesiyle abdest bozulmaz.

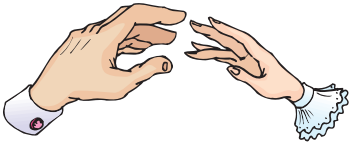

Bu hükme göre anne, kız,

kızkardeş, hala ve teyzenin elinin değmesiyle abdest bozulmaz. Zira bunlar ebedî olarak nikâhı caiz olmayan yakınlardır,

Hanefi'ye gelince:

– Abdestli kimsenin elinin herhangi bir kadına dokunmasıyla abdesti bozulmaz. Böyle bir tehlike varid olmaz. Ancak tedbirli olmak, elbette takva gereğidir. Hanefi'de bir endişe yok demektir.

* * *

Okuyucumun ikinci suali:

– Abdest alırken sıraya dikkat etmek istediğim halde bâzen şaşırıyor, önce yıkayacağım yeri sonraya bırakıyorum. Sonra yıkayacağım yeri de öne alıyorum. Bundan dolayı abdestim bozulur mu?

CEVAP:

– Şafiî'de tertibe riayet farzdır. Öyle olunca, sıra terkedilirse farz terkedilmiş olunur. Abdesti yenilemek gerekir. Baştan sırayla abdest atmak lâzım gelir.

Hanefî'de ise tertibe riayet sünnettir.

Bu itibarla yıkamalarda atlamalar olsa, önceki sonraya sonraki öne alınsa bir şey lâzım gelmez. Abdest sahih olur, namaz da.

Şu kadar var ki dikkatsizlikten dolayı terk edilen sünnet sevabından mahrum oluş bahis mevzuu olur.

İmamlık yapacak olanlar, cemaat içinde Şafiî kimsenin de bulunacağını düşünerek abdestlerini alırken onların mezhebine göre de bozulmayan şekilde almalıdır.

Gerçi Şafii'nin Hanefi'ye, Hanefi'nin Şafii'ye cemaat ve imam olması caizdir. Ancak, herkes kendi mezhebine göre, imamın abdest ve namazında bir bozukluk görmediği takdirde böyledir. Görürse iktida sahih olmaz. Burada şüphe de muteber değildir. Bizzat görmek şarttır.

Kadınlarda İbadete Engel Özel Haller Nelerdir?

AY HALİ

Kadın bu hâl bitinceye kadar:

– Namaz kılamaz, oruç tutamaz, Kur'an okuyamaz, Kur'an'a el ile dokunamaz, mescide giremez, hacda ise Kâbe'yi tavâf edemez. Kocası ile âilevî münasebette bulunamaz!

Günümüzde her ne kadar kadınla erkeğin eşit olduğunu iddia etmek bir moda ise de gerçekte böyle eşitliğin söz konusu olmayacağı yaradılış bakımından da meydandadır. **Kadın, yaratılışında ve yaşayışında erkekten ayrı hususiyetlere sahiptir**.

Bir defa kadında ay hâli denen bir hususiyet vardır ki, bu hâliyle kadın erkekten tamamen ayrılır, ibadet hayatında bile farklılık görülür.

Fıkıh kitaplarında bu haller şöyle sıralanır:

– Kız çocukları dokuz yaşını bitirdikten sonraki günlerde ay hâli denen âdet görmeye başlarlar. Rahimden gelmeye başlayan bu akıntı ile kız çocuğu bâliğ (ergen) olmuş sayılır. Dinî mükellefiyetler bu tarihten itibaren artık farz olup amel defterine yazılmaya başlar.

Bu ay hâli, her ayda üç günden az, on günden çok gelmez. Üç günden az, yahut on günden fazla geleni âdet hali değil, sıhhî rahatsızlıktan gelen bir akıntı sayılır, ay hâli hükmüne tâbi olmaz.

Kadın bu hâl bitinceye kadar:

– Namaz kılamaz, oruç tutamaz, Kur'an okuyamaz, Kur'an'a el ile dokunamaz, mescide giremez, hacda ise Kâbe'yi tavâf edemez. Kocası ile âilevî münasebette bulunamaz!

AY HÂLİNDE İKEN NELERE DİKKAT ETMELİ?

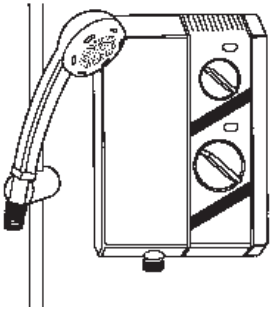

Ay hâlindeki kadınların nefesleri bazan keskin şekilde kokar, terleri acı bir hava neşreder. Hattâ bu halde iken öyle şiddetli te'sir meydana gelebilir ki, kadının dokunduğu saksıdaki çiçekler bile kurur, el sürdüğü mayanın üremesi durur, sirke ve konserveler bozulur, sıhhatli durumlarını kaybedebilirler.

Bunu bilen anlayışlı hanımlar kendilerini mümkün olduğu kadar bu gibi şeylerden uzak tutarlar, beden temizliğine son derece dikkat ederek etrafı rahatsız edici hâllerini önlemeye çalışırlar. **Bu halde iken kadının yatağını ayırmak, onu bir köşeye itip, âdeta aşağılık duygusuna atmak yerinde bir hareket olmaz.** Yahudiler ay hâlindeki kadınların yataklarını ayırıp onları bir nev'i tecrid ederlerdi. İslâmiyet onların bu hâllerini zemmetmiş, bu hâlin kadının sıhhî bakımdan rahata kavuşmasına sebeb olduğu için hakkında hayırlı olduğu, meydana gelen rahatsız edici durumdan dolayı onun sorumlu tutulamayacağını beyân etmiştir.

SUAL:

– Hem âyette, hem de tıb ilminde, ay hâlinde olan kadına yaklaşmanın haram ve zararlı olduğu bildirilmektedir. Bu hâlde iken bir iradesizlik neticesi ailevi münasebette bulunan bir koca ne yapmalıdır?

CEVAP:

– Muayyen halde iken böyle bir münasebette bulunmanın tıbben sağlığa çok zararlı ve dinen de haram olduğu muhakkaktır. Ancak böyle bir harama cür'et etmiş olan kimse tevbe eder, bir daha bu hatâyı işlemeyeceğine samimî olarak Allah'a söz verir, sonra da günahına keffaret olması için – durumuna göre – çeyrek altın tutarı kadar bir parayı fakire keffaret olarak verir, Rabbinden af diler.

SUAL:

– Âilevî münasebet yasağı, ay hâli kesilince mi kalkar, yoksa gusledince mi?

CEVAP:

– Ay hâli kesin olarak bitince haramlık kalkar, helâllik gelir, gusledinceye kadar haramlık devam etmez. Hattâ, namaz kılma mükellefiyeti de bu hâlin kesilmesiyle başlar, bulduğu ilk fırsatta gusleden kadın, ay hâli kesildikten sonraki namazlarını kazâ etmesi gerekir, guslettikten sonraki namazlarıyla iktifa etmez.

SUAL:

– Kendisine gusül farz olan kimsenin yıkandığı suyun temiz olması şarttır. Bunu biliyorum. Ancak, bazan yıkanırken üzerimizden sıçrayan su damlacıkları temiz suyun içine düşmekte, böylece yıkandığımız su sıçrayan damlacıklarla karışmaktadır. Böyle su ile gusül yapılır mı?

CEVAP:

– Bedenden sıçrayan su damlacıkları, içine düştüğü suyun yarısı kadar çok olmadıkça temiz suyu kirletmez. O su ile gusül yapılmasına mâni olmaz. Aslında sıçrayan su damlacıkları temizdirler, fakat temizleyici değillerdir.

Dikkat etmek elbette en iyisidir. Fakat az miktarı zarar vermez.

SUAL:

– Cünüpken veya muayyen haldeyken tırnak kesilir mi?

CEVAP:

– Cünüp kimse gusletmedikçe (cünüpken) tıraş olmamalı, tırnak kesmemeli, bedeninden herhangi bir parçanın ayrılmasına sebep olmamalıdır. Bunları gusledip temizlendikten sonra yapmalıdır.

Niçin cünüpken değil de yıkandıktan sonra yapmalı bunları?

Muayyen hallerde kullanılan (bezler, pamuklular gibi) temizlik malzemelerini ne yapmalı?

Yakılmalı, gömülmeli.. gibi tavsiyeler vardır. Lakin şehir hayatının böylesine zorlaştığı bir devirde bunların pek kolay olmayacağı kesindir. Mühim olan, bunların görülmemesi, bilinmemesi, tiksintiye sebep olmamasıdır. Bunun için de sağlam poşetlere sarılmalı, iyice bağlanıp hissedilmeyecek şekilde çöpe atılıp görülmeyecek çöp harmanına intikalini sağlamalıdır. Başka çare pek görülmemektedir. Sahabe hanımların da böyle yaptıkları yolunda kayıt vardır.

Atılmayacak olanlar ise yine aynı dikkat ve titizlikte temizlenip gözden uzak yerde muhafaza edilmelidir.

Kullanılmış malzemelerin atılacak olanlarını temizleyip de atmaya gerek yoktur. Böyle bir mecburiyetin var olduğu söylentidir, mükellefiyet değildir.

Hatta muayyen halde iken kendiliğinden saçlardan dökülüp yolunanları suya batırıp da yıkamak gerekir gibi mânâsız sözler de var ve sadece söylentidir.

– Muayyen halde iken kına yakmakta mahzur yoktur. Kına gusle mani olmaz. Dua okumakta da mahzur yoktur. Ancak âyet okunmaz. Kur'an ele alınmaz. Salavat-ı şerifler okunabilir.

Kur'an öğretenler bu halde iken Kur'an'ı kelime kelime ya da heceleyerek, harf harf de okurlar. Bu mekruh da değildir. Mecburiyet halinde bu yolla okutmalar sürdürülebilir. Kaldı ki **Diyanet** de bu konuda zaruretten dolayı okutabilirler, demektedir.

İnsan mükerremdir ve onun mükerrem olan bütün azalarına itina ve saygı gösterilmelidir. Bu, tırnak da olsa, ait olduğu bedenden kirlilik halindeyken ayrılmamalıdır.

İşte bu incelikten dolayı insan bedeninden kıl, tüy, tırnak parçaları gibi şeyleri cünüpken kesip atmamalıdır.

Şayet cünüpken tıraş olur, tırnak keser, bedeninden herhangi bir parça ayrılmış olursa guslüne bir zarar da gelmez, mani filan da olmaz. Sadece (mekruh) işlemiş olur. Bu

da böylece biline.

Muayyen hali devam eden hanımlar için de böyledir. Onlar da bu müddet içinde böyle bir temizlik yapmamalı, bu halden çıktıktan ve guslettikten sonra böyle temizliği yapmayı tercih etmeliler.

Şayet yaparlarsa elbette bir şey de lazım gelmez. Gusül (arz ettiğimiz gibi) sahih olur. Bir vesveseye kapılmaya da gerek yoktur.

NİFAS (LOHUSALIK)

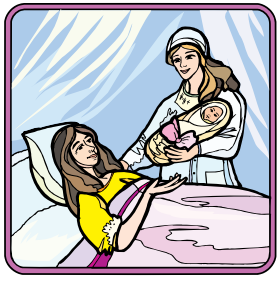

Bu yasaklar, kadın çocuk dünyaya getirdikten sonra gelen akıntı günlerinde de vâki olur, aynen devam eder. Buna da NİFAS hâli denir. Bunun müddeti de kırk gündür. Kırk günden sonra hâlen akıntı geliyorsa bu lohusalık kanaması değil özür kanı sayıldığından hükmü olmaz, birşey gerektirmez, gusledip ibadete başlanır.

Gerek ay hâli, gerekse lohusalıkta gelen kanama hali sona erince kadın derhal yıkanıp, gusülsüzlükten çıkar. Böylece normal ibadet hayatına başlar. Ay hâli ve lohusalık günlerinde geçen namazlarını kazâ etmez.

Rabbimiz onlara merhameten bu günlerdeki namazlarını bağışlamıştır. Sadece oruçlarını tutarlar. Gününe gün olarak kazâ ederler.

SUAL:

– Bir kadından ay hâli üç gün gelse, dördüncü ve beşinci gün kesilip altıncı ve yedinci günleri yeniden başlasa, arada kesilen bu iki gün ay hâlinden mi, yoksa temizlik günlerinden mi sayılır?

CEVAP:

– Ortada kesilen günler, ay hâlinin devam ettiği günden sayılır. Çünkü ay hâlinin bütün gün devam etmesi gerekmez. Fasılalarla gelir. İlk başladığı gün ile son bittiği gün arasında geçen bütün günler ay hâlinin devam eden günleri olarak kabûl edilir.

SUAL:

– Ay hâlinde olan bir kadın, okunan Kur'an ve mevlidi dinleyebilir mi, dualar okuyup, salâvat getirebilir mi? İçinde âyet bulunmayan dinî kitapları eline alabilir mi?

CEVAP:

Evet, bu halde olan kadın Kur'an okumasa da dinleyebilir. Mevlit de dinleyebilir. Dua ve salavat okuyabilir. Hattâ namaz vakitlerinde ibadetini unutmamak için bir seccade serip üzerine diz çökerek tefekküre dalması da iyi bir hareket olarak teşvik edilir.

KİME ÖZÜR SAHİBİ DENİR?

Sahib-i özürler için dinimiz bir kolaylık göstermiştir. Bunların abdesti bozucu akıntıları devam ettiği halde abdestleri bozulmaz. Bu akıntı ile de namazlarını kılarlar, akıntının kirlettiği yeri tekrar temizlemekle de mükellef olmazlar.

Sual:

– Kimlere özür sahibi denir?

Cevap:

– Kendisinden abdesti bozucu devamlı akıntı gelen kadın ya da erkeğe özür sahibi denir. Mesela; idrarını tutamayan, yarasından herhangi bir şey devamlı akan hastalıktan dola-

yı devamlı gözyaşı gelen kimseler özür sahibidirler.

– Özür sahibi olunca ne olur? Sahib-i özürler için bir kolaylık mı var? Bu özürleri akarken abdestleri bozulmaz mı?

– Evet, sahib-i özürler için dinimiz bir kolaylık göstermiştir. Bunların abdesti bozucu akıntıları devam ettiği halde abdestleri bozulmaz. Bu akıntı ile de namazlarını kılarlar, akıntının kirlettiği yeri tekrar temizlemekle de mükellef olmazlar. Çünkü bu kirler temizlendikten hemen sonra yeniden vaki olmaktadır. Mesela, devamlı idrarı gelen kimse, vakit girince aldığı abdestini idrar gelmesi bozmadığı gibi, gelen bu akıntının kirlettiği yeri yıkamak da namaz için mecburî olmaz, idrar kirletmesi mevcut olduğu halde namazını kılar.

– Böyle bir kolaylığa sahip olan özürlü kimselerin, özürlerini tesbit etmeleri nasıl olur? Özrünün başlangıcını tesbit ve devamını tesbit arasında fark var mıdır?

– Vardır, özrün başlamış olduğunu tesbit için, akıntının bir namaz kılacak vaktin tamamını kaplayacak devamlılıkta olması şarttır.

Mesela (12)de girdiğini farzettiğimiz öğle namazı, üç'te çıkmış olsa, aradaki üç saat devamlı gelen, abdest alıp, namaz kılacak kadar boş vakit bırakmayan bir akıntı, sahibini mazur hale getirir,

Bu, özrün başlamasının şartıdır.

Devamının şartı ise, bundan sonra her namaz vakti içinde bir defa akması kafidir, isterse bu akıntı vaktin tamamını kaplamasın, sadece kısa bir zaman için akmış olsun.

Demek ki özrün başlamasını tesbit ile devamını tesbit arasında böyle ince bir fark vardır.

– Diyelim ki kendisinden akıntı gelen biri bir vaktin tamamını kaplayacak kadar geldiğini anladı, böylece kendisinin özür sahibi sayılacağını kestirdi. Ayrıca, başlangıcını tesbit ettiği özrünün her vakitte birer defa geldiğini görmekle devam ettiğini de tesbit etti. Bu kimse, ne gibi hususî hükümlere tabidir, farklı tarafları ne olacaktır?

Özürlü olduğunu tesbit eden kadın ya da erkek **her şeyden önce vakit girmeden abdest alamaz.** Zira önceden aldığı abdesti, vakit girince bozulmuş sayılır. Vakit girince yeniden abdest alması şarttır. Böylece, **ezandan önce abdest alamayan özürlü**, abdestini vakit girince alır ve bu abdesti (başka sebepten dolayı bozulmadığı takdirde) vakit çıkıncaya kadar devam eder. Gelen özürleri, abdestini bozmaz.

Yani, vakit girince aldığı abdestiyle her türlü ibadetini vakit çıkıncaya kadar yapabilir.

Demek ki, özür sahibi olduğunu tesbit etmenin ölçüsü, özrün başlangıçta bir namaz vaktinin tamamını kaplamasıdır.

Devamını anlamanın ölçüşü de her namaz vaktinde birer defa gelmiş olmasıdır. Şayet sonraki günlerde bir namaz saati içinde hiç gelmediği olursa özür sahipliğinden çıkar, hususi hükümlerden faydalanamaz.

Özür sahibine ait misaller:

Yarasından akan mayiler, elbiseyi kirletse, hem bu akıntı abdesti bozmaz, hem de bu kirletme namaza mani olmaz. Aynı hüküm idrar sızıntısı için de geçerlidir.

Özür sahibi olanlar özürsüzlere imamlık yapamazlar. Bu bakımdan özürlüleri imamlığa zorlamak yerinde olmaz.

İstisnai hüküm:

Özür sahipleri, vakit girmeden abdest alamadıkları halde, yalnız öğle vakti girmeden öğle namazı için abdest alabilirler. Zira bir rivayete göre öğle vakti sabah güneşi doğmakla başlamış oluyor. Öğle ezanından önce abdest alabiliyorlar.

Namaz

NAMAZIN FARZLARI NELERDİR?

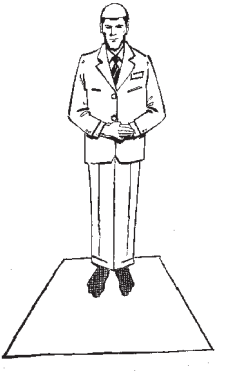

Burada zikredeceğimiz farzlardan biri terkedilirse namaz bozulur, o namazı yeniden kılmak vâcib olur. Terk değil de te'hir edilirse yani yerinden oynatılarak geciktirilirse buna da sehiv secdesi yapmak vâcib olur, namaz sonundaki iki fazla secdeyle hatanın tashihi gerekir.

Terkinden namaz bozulup, te'hirinden sehiv secdesi gereken farzlar şunlardır:

1 – Namaza tekbirle başlamak. "Allahü Ekber" demek.

2 – Bu ilk tekbirden sonra dimdik ayakta durmak. Buna "Kıyam" denir.

3 – Kıyamda dururken Kur'an'dan âyetler okumak. "Fâtiha" yahut zamm-ı sûre okumak.

4 – Sonra rükûa eğilmek. (Sırtı dümdüz tutarak.)

5 – Daha sonra secdeye inip alnı yere koymak.

6 – Namazın sonunda Tahiyyât'ı okuyacak kadar oturmak.

Evet, işte namazımızın temelini teşkil eden farzlar bunlardır. Bu farzlardan biri namazdan çıkarılırsa temelden bir direk yıkılmış olduğundan üzerine bina kurulmaz, namaza devam edilmez. Öyle ise namazımızda:

– İftitah tekbiri, kıyam, kırâat, rükû, secde ve son teşehhüd oturuşu terkedilemez, ihmale uğrayamaz. Bunlardan birinin terki halinde namaz bozulur, iâdesi gerekir.

Meselâ, bir rekât eksik kılmak bir farzın terkidir, rükûa eğilmeyi unutup hemen secdeye gidilmesi de öyle, namazın en sonunda oturacakken hiç oturmayıp hemen kalkmak da aynıdır. Namazı bozar. Ama kalkınca oturacağını hatırlayan kimse derhal geri dönüp otururşa bu farzın terki değil te'hiri olur. Te'hirden ise sadece sehiv secdesi gerekir.

NAMAZIN VÂCİBLERİ NELERDİR?

Burada zikredeceğimiz maddeler namazın vâcibleridir. Bu vâcibler terkedilir, yahut te'hire uğratılırsa sehiv secdesi yapmak vâcib olur, namaz bozulmaz.

Terkinden veya te'hirinden sehiv secdesi gereken vâcibler şunlardır:

1 – Namazda Fâtiha ve zamm-ı sûreden birini okumak.

2 – Fâtiha'yı önce, zamm-ı sûreyi sonra okumak,

3 – Gündüz namazları denen öğle ve ikindi namazlarında gizli okumak,

4 – Vitir namazında üçüncü rekâtın sonunda tekbir almak ve kunut duası okumak,

5 – Secdede burnu da yere koymak,

6 – Üç ve dört rekâtlı farz namazlarda ikinci rekât sonunda tahiyyâtta oturmak,

7 – Bu oturuşlarda tahiyyâtı okumak,

8 – Namazda bir farz te'hir edilirse, yahut bir vâcib terk ve te'hir edilirse yapılması gereken sehiv secdesini yapmak.

Şu izahtan anlaşıldığına göre:

1 – Namazda zamm-ı sûreyi önce, Fâtiha'yı sonra okumak, sehiv secdesini icabettirir. (Çünkü vâcib te'hir edilmiştir.)

2 – Gündüz namazı denen öğle ve ikindi namazlarında gizli okumayıp gece namazı gibi aşikâre okumak da sehiv secdesini gerektirir. Zira vâcib terkedilmiştir.

3 – Vitir namazının son rekâtında zamm-ı sûreden sonra alınan tekbir ve kunut duasının unutulması halinde de sehiv secdesi gerekir. (Burada da vâcib terkedilmiştir.)

4 – Bir vâcibi yerine getirmek için tereddüt edip "İnnâ A'taynâ" uzunluğunda üç âyet okunacak kadar beklemek de sehiv secdesini gerektirmektedir. Meselâ, Fâtiha'yı okuyacağı sırada düşünceye dalıp üç âyet okuyacak kadar beklemek, yahut aynı müddet zamm-ı sûreyi okuyacağı zamanda beklemek, yahut oturunca tahiyyâtı okuyacağı sırada beklemek... gibi hâllerde vâcibin terki yoksa da te'hiri vardır. Sehiv secdesi gerekir.

NAMAZIN SÜNNETLERİ NELERDİR?

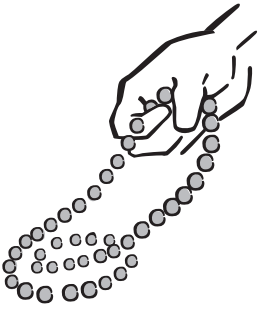

Namazı meydana getiren hareket ve okuyuşlardan bir kısmı da sünnetlerdir. Sünnetler vâciblerin ikmâline, vâcibler de farzlardaki noksanı tamamlamaya vesile olacaklarından her birinin zincirleme halinde bir ehemmiyeti vardır. Şu kadar ki, namazda bir farzın terkinden namaz bozulursa da, vâcibin terk veya te'hirinden namaz bozulmayıp sehiv secdesi yapmak gerektiğini daha evvel arzetmiştik. Şimdi burada bahsedeceğimiz sünnetlerin terkinden ise bir şey lâzım gelmez, namaz bozulmaz. Ancak, küçümseyip de daima sünnetleri terkeden kimse Resûlüllah'ın şefâatinden mahrum kalabilir. Hazret-i Resûlüllah sünnetlerini devamlı terkeden böyle ümmeti için kırılıp şefâatini esirgeyebilir. Bu bakımdan bir kısmını arzedeceğim

sünnetlere dikkat etmeli, hem de sünnetler vâciblerin ikmâline yardımcı olacaklarından titizlikle yerine getirmeye çalışılmalıdır.

1 – Beş vakit namaz ile Cuma namazında okunan ezan, her farz namazın başında getirilen kamet sünnettir.

Buna göre, tek başımıza kıldığımız namazlarımızın farzının başında kamet getirmeyi ihmal etmemeliyiz. Kazâya kalmış namazlarımızı kılarken de bu sünneti yine ifâ ederiz.

Ancak kazâ edeceğimiz namaz bir günlük kadar çoksa en başta hafif bir ezan okur, sonra her farzında bir kametle devam ederiz. Şu kadar var ki bu **ezan ve kametler hanımlara sünnet değildir. Hanımlar mecbur tutulmamışlardır sesli sünnetler için.**

Bir mes'ele:

Cuma günü Cuma kılınan yerlerde bulundukları halde bir özre binâen camiye gidemeyen erkekler öğle namazını kılarken ezan ve kameti getirmekle mükellef değillerdir. Kadınlar için ise ne ezan, ne de kamet getirmek zaten sünnet değildir.

2 – Namaza başlangıç tekbirini alırken elleri yukarıya kaldırmak sünnettir. Ellerin kulak yumuşaklarına değmek üzere yükselişi sırasında parmakların normal açık bulunması, avuç içlerinin de tam kıbleye doğru bakması sünnettir.

Hanımların omuz hizasına kadar kaldırmaları yeterlidir.

3 – Namazın başında evvelâ "Sübhâneke" okumak, sonra besmele çekmek, Fâtiha'yı okuduktan sonra "âmin" demek, her rekât başında da Fâtiha'dan önce besmele çekmek sünnettir. Fâtiha'dan sonra okunacak zamm-ı sûre için besmele çekmek gerekmez.

4 – Erkeklerin ellerini göbeklerinin altından bağlamaları, sağ eli sol elin üzerinden uzatıp bileklerden kavramaları sünnettir. Hanımların göğüs üstüne bastırmaları gerek.

5 – Namaz içerisindeki tekbirler, tahmidler de sünnettir. Yani rükûa eğilince "Sübhâne Rabbiye'l-azîm", rükûdan kalkınca "Semiallahü limen hamideh", secdede "Sübhâne rab-

biyel alâ" demek; rükû ve secdede bunları üçer defa tekrarlamak sünnettir.

6 – Oturuşlarda tahiyyâttan sonra okunan salâvatlar da sünnettir.

7 – İmam rükûdan kalkarken "Semiallahü limen hamideh" deyince cemaatin de "Rabbenâ ve lekelhamd" demesi yine sünnettir.

8 – Kıyamda iken secde yerine, rükûda iken ayakların uçlarına, secdede ise burnun iki yanına bakmak da sünnettir.

Bazı kitaplarda elliyi geçen bu sünnetlerin bir kaçını zikretmiş olduk.

Titizlik gösterip ihmale uğratılmaması Resûl-i Ekrem Efendimiz'e olan sevgi ve bağlılığımızın ifâdesi olacağından mühimdir.

HANIMLARIN NAMAZDAKİ FARKLILIKLARI NELERDİR?

Aslında hanımların namazda erkeklerden farklı tarafları yoktur.

Namazın farzı, sünneti erkeklerle hanımlarda aynıdır. Bu gibi temel konularda değişiklik söz konusu değildir.

Ancak Hanefi fıkıh kitaplarında müstehap derecesindeki bazı farklılıklar hanımlara tavsiye edilmekte, hatta bu farklılıklar hanımların ibadetteki tesettürle ilgili özellikleri olarak da nazara verilmektedir.

Hanımlara mahsus bu özellikleri sayan fıkıh kitaplarından bazıları bunların sayısını nihayet onbir madde içinde göstermişse de daha fazlaya çıkaranlar da olmuştur.

Biz bu onbir farklılığı mühimlerinden başlayarak şöyle sıralayabiliriz.

.....

1- Erkekler namaz öncesinde ezan okur, kamet getirirler. Ancak hanımların böyle bir mükellefiyetleri yoktur. Onlar ezan okumadan, kamet getirmeden namazlarına başlarlar. Erkekler için sünnet olan ezan ve kamet, hanımlar için gerekli kılınmamıştır.

2- Namaza başlarken ilk tekbirde kadınlar ellerini (erkekler gibi kulak yumuşağına değdirmez) omuz hizasına kadar kaldırmakla iktifa ederler.

3- Erkekler tekbirden sonra ellerini göbek altına bağlarken hanımlar göğüs üzerine koyarak sağ eli sol elin üzerinde tutarlar, parmakları ayırmaz, (erkekler gibi) bileği de kavramazlar.

4 –Rukua eğilirken (erkekler gibi sırtı dümdüz yapacak kadar) fazla eğilmez, hafif eğilmeyi kafi bulurlar. Bu hal tesettür açısından önemlidir.

5- Rukuda eller (erkekler gibi diz kapaklarını kavramaz) diz kapağı yukarısına bastırmakla yetinilir. Parmak araları yine açılmaz, bitişik tutulur..

6-Ruku'dan sonra inilen secdede kollar erkekler gibi yukarıda tutulmaz, yere serilir. Dirseklere kadar yerde bitişik durumda tutulurlar. Erkekler ise yalnız ellerini yapıştırırlar, kollarını zeminden yukarıda tutarlar.

7-Baş secdede iken ayaklar (erkekler gibi) parmaklar üzerine dikili tutulmaz, sırtı yere gelecek şekilde yatık tutulurlar. Sağ ayağın baş parmağını da dikmek zorunda olmazlar. Ayakların yere yatık olması tesettüre daha uygunluk arz edeceği anlaşılmaktadır..

8-Tahiyyatta (erkekler iki dizi üzerine otururken)hanımlar ayaklarını sağ tarafa doğru çıkarır, sol yanlarına meylederek otururlar.

9- Gece namazlarında hanımlar (erkekler gibi sesli okumazlar) gizli okuma ile kılarlar.

10- Namazın her yerinde hanımlar kendilerini hep toplu tutarlar, tesettüre uygun düşen hali tercih ederler. Bu sebeple rukuda ve secdede ayakları ayrı tutma yerine birbirine yakınlaştırmayı daha münasip bulurlar.

11-Toplu halde de olsalar içlerinden bir hanımı imam yaparak arkasında cemaatla namaz kılmaları ibadeti mekruhluktan kurtarmaz. Erkeklerle birlikte cemaat olup kılmaları caiz olur.

Elbette sıraladığımız bu özellikler namazın olmazsa olmazları değildir.

Bu sebeple Fetavay-ı Hindiyye'de şu hatırlatma yapılarak denmiş ki:

– Namazın ne farzları, ne vacipleri, ne sünnetleri, hatta ne de edepleri hanımlarla erkekler arasında farklı değildir. Bu zikredilen farkların hepsi de hanımların tesettürü açısından uygun bulunan özelliklerdir. Fukaha bunları daha huzur verici tedbirler olarak zikretmişlerdir.

MÜSLÜMANIN HAYATINDA KIBLENİN YERİ NEDİR?

Müslüman'ın hayatı da ölümü de kıble eksenli olur. Kıbleden kopuk bir devresi olamaz Müslüman'ın.

Yer yüzü Müslümanları hep birlikte ibadetlerinde Mescid-i Haram'a yönelirler. Çünkü Mekke'deki Mescid-i Haram Müslümanların kıblesini temsil ederken, Mescid-i Haram'ın içindeki Kabe de kıblenin kalbini ifade eder.

Bizler hem ibadetlerimizde hem de diğer bütün hayırlı ve helal olan işlerimizde hep kıbleye yöneliriz, kıbleye yönelerek yapılan işlerde hayır, bereket ümit ederiz. **Yani kıble istikametli bir hayat yaşamak isteriz.** Nitekim Kurbanımızı kıbleye yönelerek keseriz. Zemzemi kıbleye yönelerek içeriz. Hatta en sonunda mezarımıza da kıbleye yönelik olarak yatarız.

Buna mukabil adi işlerimizde ise, kıbleye yönelmemeyi bir edep ve saygı gereği biliriz. Bundan dolayı ayağımızı kıbleye doğru uzatmayız. Kıbleye yönelik halde tükürmeyiz. Guslederken tesettürsüz halde kıbleye yönelmez, kıbleyi sağımıza solumuza almaya gayret gösteririz. Tuvalet taşı kıbleye yönelik de konmuş olsa bir yana meyleder, o halde iken kıbleye yönelik durmayı bir saygısızlık sayarız. İnşaat yapanlar da tuvalet taşlarını kıbleye yönelik koymamaya dikkat eder gaflette bulunmazlar. Yani Müslüman kıble eksenli yaşar hayatını.

Ayrıca kıble anlayışımız sanıldığı gibi dar ve kısa da değildir.

Kıble, Kabe'nin hem altına aşağı, hem de üstüne yukarı devam eden uzunlukta sonsuz bir manevi direk sayıldığından yerin dibine aşağı inen de, göklerin üstüne yukarı yükselen de önünde kıbleyi bulabilir.

Alt -üst derinliği böylesine sonsuz olan kıblenin sağına soluna doğru da kırk beş derecelik bir genişliği söz konusudur. Yani kıble bir (nokta) değil bir yöndür. Kur'an'ın ifadesiyle (Mescid-i Haram yönü)

Bu sebeple Mekke şehri içinde olanlar Kabe'yi görerek kıbleye yönelmeleri gerekirken uzakta olanlar sadece Kabe cihetine yönelmeleri kifayet eder, aynı noktaya isabet şartı aranmaz.

Kıblenin bu derinlik ve bu genişliğinden dolayıdır ki bazı evlerde ve camilerde kıble tartışmasına gerek olmaz. Çünkü bilinen kıble tarafına yönelmek yeterli sayılır. Kıblenin zıddına bilgi yoksa, kıbleye şüphe ile bakmaya gerek de yoktur.

Ancak **kıblesi bilinmeyen yerde sorularak namaza durulur, isabet etmediği sonradan anlaşılsa da namaz yeniden kılınmaz. Şayet sormadan rast gele başlamışsa namazın iadesi gerekir.** Çünkü kıble bilinmediği yerde rast gele durulmaz, bilenlerden sorularak kılınması gerekir.

Hacca gitmiş olan hanımlar muayyen hale maruz kalırlarsa kıblemiz olan Mescid-i Harama saygılarından dolayı bu halde iken girmezler. Dolayısıyla da tavaflarını yapamazlar. Muayyen halleri bitecek, gusledip temizlendikten sonra kıblemize girip tavaflarını yapacaklardır.

Bu endişeden dolayı bazı hanımlar hacca giderken mazeretlerini durduracak ilaçlar alıyor, böyle bir zorlukla karşılaşmayı da o ayda önlemiş oluyorlar.

Daha açık bir ifade ile Müslüman'ın hayatı da ölümü de kıble eksenli olur. Kıbleden kopuk bir devresi olamaz Müslüman'ın.

Şimdi kendimize sorulacak soru şudur:

– Acaba bizim kıble ile ilgimiz ne kadardır? Hayatımızın ne kadarını kıble eksenli yaşıyoruz? Yoksa bizi bekleyen de sonunda derinden derine bir esef etmek mi?

Ömer bin Abdulaziz'in hocası meşhur alim Said bin Müseyyeb'in kıble anlayışı düşündürücüdür. Bir asra yaklaşan ömrünün son dakikalarını yaşarken bir ara gözlerini yumduğunu görenler, hemen yatağının iki ucundan tutup çevirirler.

Bu sırada gözlerini açan Said bin Müseyyeb sorar:

– Ne yapıyorsunuz? Derler ki:

– Yüzünüzü kıbleye döndürmek için yatağınızı kıbleye çevirdik!.

Elini yorganının altından çıkarıp havada büyük bir esefle sallayarak söylenir:

– Koskoca bir ömrü geride bırakan Said bin Müseyyeb şimdiye kadar yüzünü kıbleye dönememiş te şimdi son anında sizin yardımınızla kıbleye yöneliyorsa yazık olmuş onun kıblesiz geçen hayatına!

NAMAZIN HAREKETLERİ NE MANA İFADE EDER?

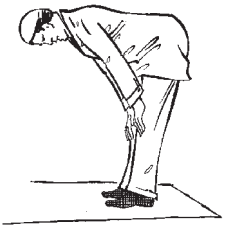

1961'lerde evrimciliğin iyice alevlendirildiği günlerdeydi. Rahmetli Hacı Nazif Çelebi Süleymaniye camiinde bir öğle namazı kıldırmış, turistler de etrafını alarak imam kıyafeti içinde iken kendisine suallar sormuşlardı. Bunlar itirazcı suallerdi. Kimi, insanın maymundan geldiğini iddia etmek istiyor; kimi de, **"seyrettiğimiz namazınızda niçin ayakta duruyor, eğiliyor, başınızı yere koyuyorsunuz. Bunun ne manası var? Bizim gibi sandalyeye oturun, papazın duasını dinleyin yeter",** diyordu.

Rahmetli Hacı Nazif'in bunlara verdiği cevaplar hiç aklımdan çıkmaz. Ruhunu şad etmek niyetiyle size de arz edeyim seneler sonrasında.

Evrimci turiste dönerek konuşan Çelebi, şöyle dedi:

– Biz namazımızda önce ayakta, sonra rükûda, sonra da secdede oluyoruz. Bunun bir hikmet ve manası şudur.

Ayakta iken ilk insan ilk babamız Âdem'in (elif)ini yazarız. Bunun için (elif) harfi gibi dimdik, upuzun dururuz.

Sonra rukûa eğiliriz. Bununla da Âdem'in (dal)ını yazmış oluruz. Geriye (mim) kalır. Onu da yere başımızı koyar, (mim) gibi olur, öyle yazarız.

Böylece her namazda babamız, Âdem'in adını *yazar*, maymundan geldiğimizi iddia edenleri fiilen reddetmiş oluruz.

Bunun için maymunculuk iddiası bizde tutunamaz.

İkincisine gelince:

Namazımıza ilk başladığımızda ayakta iken Rabbimizin üzerimizde tecelli eden sayısız nimetlerini düşünür, sonra bu

nimetleri verenin huzurunda minnet ve şükranla eğiliriz. Ancak bu eğilmeyi de kafi bulmayız, sonra kalkıp başımızı yere koyar, başımızla da minnetimizi dile getirmiş oluruz.

Başımızı şunun için yere koyarız. Baş bedenin tümünü de idare eden en yüce varlığımız, en kıymetli organımızdır.

Bununla demiş oluruz ki:

– Ey Rabbimiz, varlığımızın en kıymetli kısmı başımızdır. İşte huzurunda başımızı dahi yerlere sürüyor, sana olan minnet ve şükrümüzü en kıymetli varlığımızı yerlere koymakla ifade ediyoruz. Şayet başımızdan daha kıymetli bir organımız olsaydı onu da huzurunda iftiharla yerlere serer, minnet ve şükrümüzü onunla da ifade etmek isterdik.

Bu açıklamalardan sonra rehber turistin cevabı şöyle oldu:

– Tamam tamam. Biraz daha anlatırsan grubumuza burada namaz kıldıracaksın.

Bu sırada turistin biri Çelebi'ye yaklaşıp sordu:

– Bundan sonraki namazınız saat kaçta olacak? Anlattığınız manada bir namazı ben de aranıza karışıp kılmak istiyorum. Bana çok uygun geldi bu anlayış içinde ayakta durmak, eğilmek, başı yerlere koyup Yaradan'a minnettarlığını ifade etmek. Bence de ibadet budur.

ALLAH'I TAZİM, NAMAZDAN BAŞKA ŞEKİLDE OLAMAZ MI?

Toplantıda her kademeden kimse vardı. Mâneviyatına bağlı olmamasına rağmen iş muhitinden tanıdığı Fransız gibi düşünen dostlarını da dâvet etmişti. İçlerinde isminin evvelinde Prof. gibi sıfatlar bulunanlar da yok değildi.

Allah kendisine nasıl tâzim edileceğini Peygamberi Hazret-i Muhammed Aleyhisselâm vasıtasıyla bizlere göstermiştir. Allah'ın Resûlü bu hususta, "Benim namaz kıldığım gibi kılın. Benim, Rabbimi tâzim ettiğim gibi tâzim edin" buyurmuşlardır. Allah kendisine nasıl tâzim edileceğini böylece bildirip, tarif buyurmuşlarken, siz kalkar da elinizi yüzünüzü yıkar, sonra kendi kendinize icad ettiğiniz bir tâzime dururs anız, Allah size ne der acaba?

Yenip içildi. Sohbet dönüp dolaşarak din bahsine geldi. Mecliste bulunanlar bu mevzuda çekingen ve kısık kısık konuşuyorlardı. Fakat ünvanından cesaret alan Prof., mağrur bir eda ile:

– Efendim, bana göre ibadet tâzim (saygı) demektir. Tâzim ise kalbde olur, birtakım şekillerle değil. Binaenaleyh ben sabahları kalkıp elimi yüzümü yıkadıktan sonra şöyle bir düşünürüm ve "Allahım, sen beni yarattın, bunu biliyorum, takdir ediyorum" derim. İşte gereken tâzimi yapmış olurum. Bunun dışında ayrıca namaz kılmak icab etmez, tâzim olarak bu yeter... dedi.

Toplantıda bulunanların bir kısmında bir şaşkınlık göze çarparken bazıları da kafalarını sallayarak:

– Doğru söyledi, bravo! Öyledir, tâzim dediğin kalble olur... gibilerden mırıldandılar. Fakat bu arada gözler karşı tarafta bulunan bir din âlimine kaydı. Bakalım, Prof.'un bu dâhiyane (!) buluşuna âlim kişi ne diyecekti.

Din âlimi, oturduğu koltukta evvelâ bir kımıldandı, sonra da müsaade ederseniz ben de fikrimi söyleyeyim, diyerek söze başladı:

– Sayın Profesör, iki nokta ileri sürdüler. Biri, ibadetin Allah'ı tâzim olduğu; bu doğrudur. İbadet Allah'ı tâzim için yapılır, fakat tâzimin kalble olduğu fikri ise yanlıştır. Şöyle ki:

– İçinizde askere gitmeyen yoktur. Askerliğin ilk günlerinde her ere bir resmî tâzim talimi yaptırılır. Yani adına "Esas duruş" denen bu resmî tâzimin, nasıl yapılacağını, kumandan uzun uzadıya anlatır, defalarca karşısına diktiği ere resmî tâzimin nasıl yapılacağını gösterir.

– Ayağın topukları bitişik, uçları bir ayak boyu kadar açık, eller yanlara yapışık, göğüsler ileri doğru çıkık, gözler bir noktaya doğru tatlı ve sert bir bakış halinde, vücudun dimdik duracak, der.

İşte resmî tâzim budur. Kumandan bunu defalarca tekrar ettirir, günlerce talimini yaptırır.

Bütün bunlardan sonra bir er kalkıp elinin birini cebine sokmuş, biriyle de sigarasını tüttürür vaziyette kumandanın karşısına dikilir de:

– Kumandanım! Resmî tâzim kalble olur, sen benim bu hâlime bakma, sana karşı son derece hürmet ve tâzim içindeyim, dese, bu kumandan o ere ne söyler, muhterem arkadaşlar?

Din âliminin bu sualini mecliste bulunan bir emekli subay şöyle cevaplandırır:

– Kumandan o ere, defol buradan, münasebetsiz herif! Ben sana resmî tâzimin nasıl yapılacağını defalarca öğretmedim mi, sende hiç kafa yok mu? der.

Bu cevap üzerine Prof. ünvanlı adama dönen din âlimi:

– Sayın Profesör, der. Allah kendisine nasıl tâzim edileceğini Peygamberi Hazret-i Muhammed Aleyhisselâm vasıtasıyla bizlere göstermiştir. Allah'ın Resûlü bu hususta, "Benim namaz kıldığım gibi kılın. Benim, Rabbimi tâzim ettiğim gibi tâzim edin" buyurmuşlardır. Allah kendisine nasıl tâzim edileceğini böylece bildirip, tarif buyurmuşlarken, siz kalkar da elinizi yüzünüzü yıkar, sonra kendi kendinize icad ettiğiniz bir tâzime durursanız, Allah size ne der acaba?

Hazır bulunanlardan bir kısmı:

– Defol huzurumdan! Bana nasıl tâzim edileceğini Peygamberim vasıtasıyla öğretmedim mi size? buyurur, der.

Bundan sonra Meclise bir sessizlik havası çöker, iki kişi kalkıp Prof.'la birlikte Meclisi terkettikten sonra sohbetin havası daha da güzelleşir. Bizlere de bu vak'ayı tesbit edip sizlere bir makale halinde intikal ettirmek düşer.

İBADETTEN ZEVK DUYMAK ŞART MI?

ibadetlerimizde lezzet duyarsak, bunun bizi teşvik için verildiğini bilmeliyiz.

Ama duymazsak, bozulduğumuzun, mânen sukûtumuzun işareti saymamalı, yâni lezzetçilik peşinde koşan zevk ibadetçisi haline gelmemeliyiz.

Yazdığım bir yazıda, namazda duyulan ibadet vecdinden söz etmiş, İslâm büyüklerinden de misaller arzetmiştim. Faydalı ve ibretli misaller olarak gördüğüm o vak'aları naklederken bir hayli de duygulanmış, onlara yaklaşamadığım için de hayıflanmıştım.

Bu defa aynı mevzuya temas eden bir okuyucum diyor ki:

– Namaza başlayınca dünyasını değiştirip başka âlem ve ruh haletine giren İslâm büyüklerinden misaller verip, örnekler naklettiniz. Hattâ bunlardan kimi namazda iken evi yandığı halde namazını bırakmıyor, ibadete devam ediyor, sonra da "öteki dünyanın ateşi bu dünyanın ateşinden daha etkili geldi de onun için evimin ateşi dikkatimi çekmedi" şeklinde bir ifade kullanıyor.

Bir başkasının atı çalınıyor. O da namazını bırakıp da hırsız peşinde koşmuyor. Namazdaki vecdinin attan daha kıymetli olduğunu ifade ediyor...

Bütün bu örnekler karşısında bir de ben kendimi yoklu-

yorum. Bakıyorum ki, bende ne öyle bir vecd ve huzur var, ne de namaza başlayınca âlem değiştirme, farklı ruh haletine girme durumu mevcut...

Peki benim namazım ne oluyor, nasıl bir ibadet durumu arzediyor? Ben namazlarımda böyle bir zevk duyamadığım için çok mu kayıptayım, yahut fazla mı bozulmuşum? Benim iflâsımın mı işareti bu mahrumiyetlerim?

Bu muhterem okuyucuma, namazın zahirî şekillerini yerine getirdikten sonra, namaz tamam olmuş, borçtan kurtulunmuştur. Duyulması söz konusu olan vecd namazın şartlarından, sıhhat gereğinden değildir, gibi fıkhî hükümlerden söz etmek kâfi gelebilir. Ama bir olayı arzetmek istiyorum. Bu mektup münasebetiyle değerli ilim ve tasavvuf ehli İmam Şa'rânî Hazretleri'nin, "Levakıh"ında kaydettiği bu olay, meselemize daha güzel ışık tutup, fikir vermektedir. İmam-ı Şa'rânî Hazretleri'nin, cevap mahiyetindeki düşündürücü izahı şöyle:

Allah'a ibadet edip, itâatta bulunurken vecd duyup, zevk almak büyük bir şeydir, meşrûdur.

Ancak Allah'ın öyle kulları da olmuş ki, gerek ibadetlerinde, gerekse başka itaatlarında zevk duyup, lezzet almaktan tevbe istiğfar etmişler. Duydukları zevkten, aldıkları lezzetten mahcubiyet hissine kapılmışlardır. Bunlardan bazıları da şöyle demişler:

– Allah'ım! Bizi sana böylesine ibadet ettirip itâata sevkeden duyduğumuz lezzet ve zevk ise bundan sana sığınıyor, bunu zihnimizden silmeni diliyoruz."

Ve İmam Şa'rani şunu da ilave ediyor:

– Bir kimse namazında, niyazında duyduğu zevk ve lezzetten çok seviniyor da, bunun devamını da ısrarla taleb ediyorsa, bilsin ki o kimse lezzet ve zevk kuludur. Lezzetten dolayı ibadeti ifa ediyor, zevkten dolayı itaatı arzuluyor. Bu ihlâsa münâfi, hasbîliğe aykırıdır.

Şa'rânî Hazretleri, bu izahına bir de vak'a ilâve ederek şöyle devam ediyor:

Efdalüddin Hazretleri bir gün bana şöyle dedi:

– Uzun zamandan beri sabahlara kadar ibadet ederdim. Bunu da kimselere duyurmaz, bu halimin ihlâstan doğduğuna inanırdım.

Bir gece bir ses işittim. Meçhul bir tarafdan kulağıma gelen ses şöyle diyordu:

– Sen bu ibadeti ihlâsından, hasbîliğinden yapmıyorsun. İbadet anında duyduğun zevk, aldığın lezzet var ya, işte onlardır, sana böyle ibadet ettirip, itaatta bulunduran! Eğer ibadet anında aldığın zevk gitse, duyduğun lezzeti yitirsen, bunu yapmayacaksın. O zaman kimin için ibadet ettiğin çıkacak ortaya!..

Bundan sonra, Efdalüddin Hazretleri kararını şöyle bildirir:

– Ben ibadetlerimde duyduğum zevk ve lezzetten dolayı Allah'ı sığındım, zevk duymadan, lezzet almadan yaptığım ibadeti nefsimle daha ciddî mücadele vererek yaptığım ibadetlerim olarak bildim.

Demek ki bizler de, Hazret-i Şa'rânî'nin nazara verdiği gerçeği unutmamalı, birer **lezzet ibadetçisi, zevk takipçisi** durumuna girmemeliyiz.

Bilmeliyiz ki, zevk almadan, lezzet duymadan yaptığımız ibadetlerimiz, nefsimizle daha ciddî münakaşaya girip, onu yenerek yaptığımız ibadetlerimizdir.

Anladığım kadarıyla, ibadetlerimizde lezzet duyarsak, bunun bizi teşvik için verildiğini bilmeliyiz.

Ama duymazsak, bozulduğumuzun, mânen sukûtumuzun işareti saymamalı, yâni lezzetçilik peşinde koşan zevk ibadetçisi haline gelmemeliyiz.

Zira, lezzetten dolayı, tevbe istiğfarda bulunan İslâm büyükleri de vardır. Hasbiliğe aykırı bulmuş, ihlâsa karşı görmüşlerdir lezzetçiliği.

Bu bakımdan, okuyucum zevk ve lezzet duymadan yaptığı ibadeti, nefsini yenip, şeytanını mağlûp ederek yaptığı ihlâslı bir ibadet bilmeli, başka peşin ücret beklememeli, halini hayra alâmet saymalı...

NAMAZ KILINMASI SAKINCALI (KERAHETLİ) VAKİT VAR MIDIR?

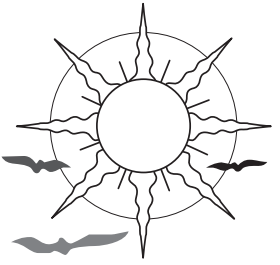

SUAL:

– Vaktiyle kılamadığım namazlarımı şimdi kazâ etmek istiyorum. Acaba bu namazlarımı her zaman kazâ edebilir miyim, yoksa belli bir saatte mi kılmam icabeder!

CEVAP:

– Vaktiyle kılamadığınız namazlarınızı kazâ etmeniz için belli ve muayyen bir vakti beklemeniz icabetmez. Zira namaz ihmal edilecek bir borç değildir. Bulunan her fırsatta derhal kazâ edilmeli, kısa zamanda namaz borcundan kurtulmaya gayret edilmelidir.

Ancak, üç kerahet vakti var ki, bu vakitlerde hiçbir namaz kılınmaz, kılınmaya başlanmışsa bu vakitler girince bozulur, vakit çıkınca yeniden iâdesi gerekir.

Namaz kılınmayan bu üç kerahet vaktini şöyle sıralayabiliriz:

1 – Güneşin doğuşuyla başlayıp (45) dakika kadar devam eden sabah vakti.

Bu yüzden sabah namazını güneşin doğuşuna kadar geciktirmemelidir. Çünkü güneş doğduğu halde kılınmakta olan namaz bozulur, kırkbeş dakika sonra bu namazı kazâ etmek gerekir.

2 – Güneş öğle vakti göğün tam ortasına dikilmesi anında başlayıp batıya doğru hafif bir meyil yapıncaya kadar devam eden öğle vakti.

Bu da 15 dakika kadar bir zaman tutabilir. Demek ki öğle ezanından 15 dakika kadar önce kerahet vakti başlar, öğle vakti girinceye kadar devam eder.

3 – Akşamın yaklaşması üzerine güneşin gözleri rahatsız etmeyecek şekilde sararıp zayıfladığı sıralarda başlar, akşam

namazı girinceye kadar devam eder. Bunun müddeti için kesin bir süre söylemek pek mümkün değilse de, güneş ışınlarının gözleri rahatsız etmeyecek derecede sararıp zayıfladığı sırada başlayıp akşam namazı girinceye kadar devam ettiğinden herhalde diğerlerinden uzun değildir. Bu da (45) dakika kadardır.

Demek oluyor ki, ikindi namazını güneş ışınlarının sararmakta olduğu sıralara kadar geciktirmemeli, kerahet vakti girme zamanına kadar te'hir etmemelidir. Bununla beraber yalnız o günün ikindi farzı bu kerahet vaktine kadar te'hir edilmişse kazâya bırakılmaktansa mekrûh olarak da olsa yine kılınması gerektiği ifâde buyurulmuştur.

Putperestler bu üç vakitte güneşe ibadet ettikleri için onlara benzemekten münezzeh olan mü'minler ibadetlerini bu vakitlerin dışında yapmaya gayret ederler, namazlarını, sabah, öğle, ikindi kerahet vakitleri dışında kalan zamanlarda mutlaka kılmaya çalışırlar, muayyen bir vakti beklemek ihtiyacı duymazlar. Her namazın arkasından kazâ namazı kılmaya gayret ederler.

Ayrıca, imsaktan sonra güneşin çıkışına, ikindi namazından sonra akşam namazının girişine kadar da (nafile) namaz için bu iki vakit de mekruh vakitlerden sayılıyor.

HANIM AÇIK YERLERDE DE NAMAZLARINI AYAKTA MI KILAR?

Sual- Bazı hanımlar bağda, bahçede, tarlada ve diğer iş yerlerinde namazlarını kılmak zorunda kalıyorlar. Bunu gören bazı kimseler de diyorlar ki:

"Hanımlar erkeklerin göreceği açık yerlerde dikilerek ayakta namaz kılamazlar. Oturarak kılmaları gerekir. Çünkü bir hanımın tarlada, bahçede kıldığı namazı öteki tarladaki erkek görmekte, böylece

hanım yabancılar tarafından bilinmektedir." Bu konuda ne diyorsunuz, hanımlar buralarda namazlarını mutlaka oturarak mı kılmaları gerekir?

Cevap- Hayır, oturarak değil, ayakta kılmaları gerekir. Oturmak için sebep yoktur. Namazda kıyam farzdır. **Kıyamı terketmek için, sadece ayakta duramayacak kadar hasta ve mecalsiz olmak lazımdır.** Sıhhati yerinde, kıyamda durabilen bir hanımın namazın bir farzını (meydanda olduğu gerekçesiyle) terketmesi uygun olmaz. Bu, kıyamı terketmek için bir gerekçe olamaz. Yeter ki namazdaki bu hanım, tesettürüne dikkat etmiş olsun, açılması helal olan yerler dışındaki bütün bedenini örtmüş bulunsun.

Bu konudaki halk söylentisi yerinde değildir. Tarlada, bağda, bahçede de olsa namazlarını ayakta normal kılan bir hanımefendi bu haliyle görenlere örnek olur, ikaz vazifesini de ifa etmiş olur. Yanlış yapmış olmaz,

Bununla beraber mümkün olduğu kadarıyla kendini gizlemeye, göze çarpmamaya gayret ederse daha sevaplısını tercih etmiş olur.

PİJAMA İLE NAMAZ KILINIR MI?

Esas olan, ibadet elbisesinin temiz olmasıdır. Pijama da temiz olduktan sonra namaza mani hali yoktur. Ancak, pijama ve benzeri yatak kıyafetleri toplum içinde hoş karşılanmayan özel giyimlerdir. Mahremiyeti söz konusudur.

Soru sahibi okuyucum pijama ile hemen yanı başındaki mescide gitmiş, namazını eşofman pijama ile kılmış. Ancak hem imam efendi, hem de cemaatten bazıları ikazda bulunmuşlar:

– **Camiye pijama ile gelmeseniz iyi olur!** demişler.

Bu ikaz pek hoşuna gitmemiş, hatta biraz da kızmış, bize yazdığı sorusunu da şöyle sormuş:

– **Pijama ile kılınan namaz sahih olmaz mı ki beni ikaz ettiler?** demiş.

Efendim, pijama ile kılınan namaz sahih olmasına olur da hissi zahiriye uygun düşmez camiye yatak kıyafetiyle gitmek.

Hani bir büyük adamın huzuruna çıkmak isteseniz kılık kıyafetinizi düzeltmek istersiniz değil mi? Pijama ile çıksanız sizi herkes ayıplar, yatak kıyafetiyle böyle umumî yerlere gelinir mî, büyüklerin huzuruna çıkılır mı, diye ikazda bulunurlar.

İşte cami de böyledir. Orada Rabb'imizin manevî huzuruna çıkıyoruz. Mümkün olduğu kadarıyla zihinleri tırmalayan görünüşlerden uzak olunmalıdır. Uygun olanı budur.

Burada esas olan, ibadet elbisesinin temiz olmasıdır. Pijama da temiz olduktan sonra namaza mani hali yoktur. Ancak, pijama ve benzeri yatak kıyafetleri toplum içinde hoş karşılanmayan özel giyimlerdir. Mahremiyeti söz konusudur. Bu sebeple evde böyle temiz bir elbiseyle namaz kılmakta mahzur olmayabilir. Ama camiye, başkalarının yanına böyle özel kıyafetle değil de zihinleri tırmalamayan güzel giyimle gidilmesi daha uygun olsa gerektir.

Kirli ve pejmürde bir giyimle camiye gelmiş olan birine İkâzda bulunan Halife Hazret-i Ömer:

– Ey Allah'ın kulu, demiş, sen bu kıyafetle bir devlet büyüğünün huzuruna çıkabilir misin?

Adam düşünmüş:

– Hayır çıkamam, demiş. Bundan sonra halifenin ikazı şöyle olmuş:

– Allah (c.c.) huzuruna çıkılırken dikkat edilecek büyüklerin en başında gelmektedir. Camiye gelirken kılık kıyafetine dikkat et, temizini, güzelini giy. Bundan sonra da şu mealdeki âyeti okumuş:

– Ey Ademoğlu, mescide gittiğinizde ziynetinizle gidin. Yani temiz ve güzel giyiminizi ihmal etmeyin.

KONKEN MASASINDAN SECCADEYE NASIL DÖNÜŞ YAPTI?

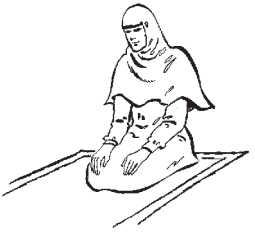

Telefonda sosyeteden olduğunu söyleyen bir hanım: – Hocam, ben Şişli sosyetesinden konkenci bir hanımım. Günümüzün büyük bir kısmı kumarda, sosyete toplantılarında geçer. Bunu açıkça itiraf etmeme izin verin. Bununla beraber ben umreye gitmek istiyorum. Bazı kimseler, "Senin umren olmaz; çünkü sen, başı kolu açık bir konkencisin. Hayatın ortada." dediler. Gerçekten de, ben umreye gitsem bile gelince bu çevrede ne başımı ne de diğer yerlerimi örtemem. Buraya örtülü girmem mümkün değil. Gelince yine mutlaka açık saçık olarak gireceğim bu çevreye. Ne diyorsunuz, bu halimle umreye gitmem caiz olmaz mı?

– Neden olmasın? Umre ayrı bir ibadet, tesettür de ayrı bir mükellefiyet. Hele sen git, mübarek yerleri bir ziyaret et, sonra Allah kalb ve gönlüne bir şeyler ilham eder. Beklenmedik tecelliler zuhur edebilir!

– Zaten benim umreye gitme arzum da beklenmedik bir tecelliden kaynaklanıyor.

– Ne gibi?

– Ben rüyamda Peygamberimiz (sav)'i gördüm. Ondan sonra kendimi tutamıyorum, mutlaka gidip onu Medine'de de görmek istiyorum, işin aslı budur.

– Resûlüllah'ın şekline şeytan giremez. Sen idrak edebileceğin kadarıyla Resûlüllah'ın zatını görmüşsün. Madem sana görünmüş, demek ki bir vesile söz konusu olacak ve sen kurtulacaksın, git orada ziyaret et!

Kadın teşekkür ederek telefonu kapayıp gitti.

Aradan epey bir zaman geçti. Yine telefonda bir hanım sesi:

– Hocam, ben 'Şişli'den telefon eden o sosyete kadınıyım.

– Hatırladım. Nasılsınız, iyi misiniz?

– Hocam şu anda benden iyi biri yok gibi geliyor bana. Çünkü ben sizinle konuştuktan sonra teşvikinizle umreye gittim. Gelince de yine o sosyete arkadaşların toplantısına başı, kolu açık şekilde girdim. Onlar beni gerici görmesinler de, bazı gerçekleri anlatayım diye. Fakat hep birlikte öyle ayıpladılar ki beni, yuh çekmedikleri kaldı.

– Ne dediler?

– Dediler ki: Ayıp değil mi bu kıyafetle yine aramıza karışman. Devam ettiler:

– Sen Resûlüllah'ı rüyada gördün, bununla yetinmedin, gidip bastığı topraklara yüz, göz de sürdün. Şimdi de gelip yine aramıza girmek, eski günahkarlığına devam etmek istiyorsun. Utanmıyor musun, hala açık saçık gezmeye, konken masasına oturup kumar oynamaya?

– Eeeeee... sonra ne oldu?

– Sonra ne mi oldu? Tabii aralarından ayrılış o ayrılış. Şu anda Medine'den aldığım güzel bir abiye kıyafet içinde mesud ve bahtiyarım. Beş vaktimi kılıyor, sonra kaza namazlarımı da bırakmıyorum. Fırsat buldukça dini kitaplar da okuyorum. Meğer biz ne gafil, ne cahil insanlarmışız. Hayatımızın sosyetede konken masalarında geçmiş kısmını ateşte yanmış devre olarak görüyorum. Allah sizden razı olsun. Siz beni teşvik etmeseydiniz, bu netice olmayacaktı. Sizin gibi hoşgörülü din adamlarına ihtiyaç var, Bize dua edin, duanıza ihtiyacımız var.

– Hanımefendi, duası istenecek biri varsa o da sizsiniz. Siz bize dua edin. Resûlüllah'ın iltifatına mazhar olmuşsunuz. **Konken masasından seccadeye dönüş kolay değil. Siz bu savaşı kazanmışsınız.** Bu, Resûlüllah'ın size olan iltifatıdır. Sebat edin.

Bir kişiye hak tecelli edecekse heman,

Beklenmedik yerden sebepler eder ihsan!

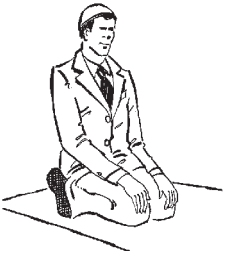

KAZA NAMAZI BORCU OLAN SÜNNET KILAMAZ MI?

Kadın- erkek herkes tarafından ısrarlı sorulan sorulardan biri de budur:

– Namaz borcu olanlar sünnet kılamazlar, sünnet yerine kaza kılmaları gerekir, deniyor. Böylece namazlarını vaktiyle terk etmiş olanlar sünnetleri de terk etme izni almış oluyor gibi bir durum meydana geliyor. Bu konuda mezheplerin görüşü nedir? Biz Hanefiler nasıl hareket etmemiz gerekir?

Efendim, nedense bu konuyu gündemde tutanlar var. Meseleyi meçhullükten kurtarmak için mezheplerin görüşlerine şöyle kısaca bir göz atalım. Sonunda da Hanefi'nin görüşüne işarette bulunarak noktayı koyabiliriz, diye düşünmekteyim. İnşaallah faydalı bilgi arz etmiş oluruz.

Bu mevzuda aslında iki farklı görüş, Hanefi ile Şafii'nin görüşüdür.

Diğer mezheplerin görüşleri bir bakımdan Şafiiye, diğer bakımdan da Hanefi'ye yakın görünmektedir. Şöyle ki:

Hanefilere göre: Kaza namazı borcu olanlar beş vakit namaz öncesi ve sonrası sünnetleri kılmalı, kaza namazı kılmak için bu sünnetleri terk etmemelidir. Ayrıca, kılınması için hakkında hadis bulunan diğer kuşluk, tesbih, evvabin, teheccüd namazları da kılınmalı, kaza namazı için bunlar da terk edilmemelidir!.

Bunların dışında kendiliğinden kılınan nafile namazlar olacaksa, işte bunların yerine kaza namazı kılınması uygun olur. Ama namaz öncesi sonrası sünnetlerle, kılınması için Efendimizin tavsiyeleri bulunan sünnetler kaza namazı için terk edilmemelidir.

Peki, **kaza namazı için Sünnetler terk edilirse ne olur? Hiçbir şey olmaz.** Sadece bir farz kılınmış, bir sünnet de terk edilmiş, yani bir kazanılmış, bir de kaybedilmiş olunur.

Malikilere gelince: Kaza namazı olanlar, sabah namazı sünneti, vitir, bayram, tahiyyetül'mescid gibi haklarında hadis bulunan sünnetleri kılmaları (efdal değil) caizdir, kılabilirler. Kılmayıp ta kaza kılsalar efdalini yapmış olurlar.

Hanbelilere göre ise: Farz namaz borcu olanların namaz öncesi ve sonrası sünnetleri kılmaları caizdir. Ancak kazalarını kılmaları ise efdaldir, daha iyisidir. Başka nafile kılmaları ise haramdır.

Sabah namazının sünneti bütün mezheplerde müstesna. O, çok kuvvetli bir sünnet olduğundan her zaman kılınır, hiçbir durumda ihmale uğratılamaz.

Şafiiye gelince: Onda farz namaz borcu olanların sünnet kılmaları caiz olmaz. Bir an evvel farzları kılıp borçlarından kurtulmalı, ondan sonra sünnetleri kılma imkanı elde etmiş olmalılar.

(Günün Meseleleri-2) kitabından özetlediğim bilgilerden müellif Hayreddin Karaman Hoca efendi şu sonucu çıkarmaktadır:

– "Görüldüğü üzere dört mezhebden üçüne göre, üzerinde kaza namazı borcu bulunan kimselerin sünnet kılmaları caiz olup, Hanefilere göre de üstelik efdaldir, yani daha iyi ve faziletli bir davranıştır, kılınmalıdır." (s. 445)

Ben bu sonuca şu hususları da ilave etmek istiyorum.

Sünnetleri bırakıp ta yerinde kaza kılacak olan bir Hanefi, bir kazanmış, bir de kaybetmiş sayılır. Kazandığı, kıldığı farz borcundan kurtulmuş olmasıdır. Kaybı da, terk ettiği sünnet sevabından mahrum kalmış olmasıdır. Demek ki sünnetleri terk ederek kaza kılmada bir kazanç, bir de kayıp söz konusudur. Bu ise insana pek huzur vermemektedir.

Bunun en huzurlusu, kayba uğramadan kazanmaktır. Yani sünnetleri terk etmeden kazalarını kılmaktır.

Unutulmamalıdır ki, bir kaza namazı beş dakika vakit alır. Bir sünnet terkinden de ancak beş dakika kazanılır. Beş dakika kazanmak için sünneti terk mahrumiyeti göze alınabilir mi?

Halbuki gün boyu hayatımızda değil beş dakika, bazen saatlerimiz dahi boşa harcanabilmektedir. Kazanacaksak oralardan kazanmalıyız vakitlerimizi, diye düşünemekteyim..

CUMA NAMAZI KAÇ REKATTIR, HANIMLARA CUMA FARZ MIDIR?

Efendim, bir konu hakkında doğru bilgi netleşmezse eğri söylenti gelişir. İlgisi olmayan söylentiler meseleyi içinden çıkılmaz hale getirebilir. Bir de bakarsınız ki ortalıkta ipe sapa gelmez iddialar dolaşmakta, insanlar en sağlam bir konuda bile tereddüt ve şüphelere düşmekteler.

Son zamanlarda Cuma namazını da bu hale getirmek isteyenler var galiba!.

Bu sebeple bugün sizlere cuma namazı hakkında özet bilgi arz etmek istiyorum. Ta ki sebepsiz yere şüphe ve tereddütlere maruz kalınmasın. İleri geri söylentilere itibar edilmesin.

Hepinizin bildiği gibi, Cuma namazının farzı iki rekattır. Bunda müçtehitlerin ihtilafı da yoktur. Bütün mezheplere göre cumanın farzı iki rekattan ibarettir.

Bu itibarla, Cuma günü iki rekat cumanın farzını imamın arkasında kılan kimse, cumayı kılmış; farz borcundan kurtulmuş olur. Bunun karıştıracak yanı yoktur.

Ancak, nasıl beş vakit namazın farzından önce ve sonra ayrıca sünnetleri de kılınıyorsa cumanın da aynı şekilde farzından önce ve sonra sünnetleri vardır.

Bu sünnetlerin rekat sayısında ise farklı görüşler söz konusudur. İki, dört, altı rekat olduğunu söyleyenler vardır.

Hanefilerin çoğunluğu dört rekatı tercih etmişlerdir. Bu sebeple Cuma günü camiye gelenler farzdan önce dört, sonra da dört rekat sünnet kılarlar. Böylece Cuma

namazını sünnetiyle birlikte kılmış olmanın mutluluğunu yaşarlar.

Şayet camiye geldiklerinde farzın başlamak üzere olduğunu anlayıp ta sünneti kılamasalar, yahut ta farzı kıldıktan sonra hemen çıkıp giderek son sünneti kılmamış olsalar ne olur?

Ne olacağı bellidir. İnsanlar kılmadıkları namazın sevabını alacaklarını düşünmezler elbette.

Cumanın farzını kılmış farz borcundan kurtulmuş olurlar. Ancak sünnetlerini terk etmiş, sünnet sevabından mahrum kalmış sayılırlar. Bunun da karıştıracak bir tarafı yoktur her halde.

İdeal olanı ise: farzdan önce ve sonra sünnetler kılınmalı, sıkışık olmayanlar sünnetleri terk etmemeliler. Yahut ta sünnetleri terk etmeyi âdet haline getirmemeliler.

Gelelim cumanın ilk ve son sünnetlerini kıldıktan sonra camiden çıkmayıp dört rekat zuhru âhirle iki rekat vakit sünneti yahut ta sabah namazı kazası kılmak için içeride kalanların durumuna.

Önce bu altı rekat namazı ne niyetle kılmaktalar bir bakalım izin verirseniz..?

Efendim, Cuma namazı sahih olması için bazı şartlar vardır. Bu şartların tamam olduğu söylenebildiği gibi, eksik olabileceği ihtimalini düşünenler de vardır.

Şafiiler bu ihtimali daha çok dikkate almakta, bu sebeble bir de öğle namazı kılınmasında daha da ısrarlı olmaktalar.

Hanefilerde ise, bu namazlar kılınırsa iyi olur, diyenler olduğu gibi, Cumanın sahih olması hakkında şüpheye sebep olacağından kılınmasa daha isabetli olur diyenler de vardır.

Burada şöyle düşünmek de mümkündür. Kılamadığımız bir çok kaza namazımız vardır. Bu vesile ile hiç olmazsa bir öğle, bir de sabah namazını kaza edelim diye düşünülse:

Hanımların Cuma kılmaları

Dinimiz bu konuda hanımları korumuştur. Cumayı kılarlarsa sevabını alacakları bildirilmiş, kılmazlarsa günaha girmeyeceklerine işaret olunmuştur. Bundan daha sevindirici ne olabilir? Hanımlara Cuma farz olsa da kılamayınca günahkar olsalar daha mı iyi olurdu? Cenaze namazı da aynıdır. Kılan sevabını alır, kılmayan günaha girmemiş olur. Dedi kodu üretecek yanı yoktur bunların. Karıştırılacak mesele değildir bunlar. Hükümler açık ve isimler bellidir..

– Niyet ettim vaktine eriştiğim halde borcundan kurtulamadığım en son öğlenin farzını kaza etmeye, deyip bir geçmiş öğle farzı kılınsa, yahut ta:

– Niyet ettim en son kılamadığım sabah namazını kaza etmeye, diyerek iki rekat sabah namazı kaza edilse yanlış bir ibadet şekli olmasa gerektir.

Bu durumda cumayı kılınca çıkmayıp ta zuhru âhir dedikleri bir öğle namazı, bir de sabah namazı kılmış olanlar ne yapmış olurlar?

İki vakit namaz kaza etmiş, hiç olmazsa geçmişte kılamadıkları iki namazın borcundan kurtulmuş olurlar.. Ziyan mı etmiş olurlar?.

Bize göre ziyan değil kâr etmiş olurlar. Çünkü iki vakit namaz borcundan kurtulmuş olmak basite alınacak bir borç ödemesi sayılamaz. Keşke her fırsatta birer ikişer derken kılamadığımız namazlarımızı tümüyle kılarak borcundan kurtulmuş olsak. Ne güzel bir fırsat değerlendirmesi olur bu..

OTOBÜSTE NAMAZ KILINIR MI?

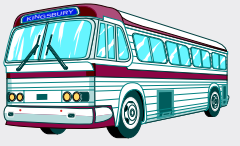

Yerde kılma fırsatı verilmeyişi bir özürdür. Özür olunca farz namazlar vasıta içinde koltukta otururak kılınır. Kazaya bırakma zorunda kalınmaz.

Namazlar ciddi bir özür bulunmadıkça vaktinde kılınır, kazaya bırakılmaz.. Yolculukta ise bazen namaz vakitlerinde otobüs içinde yola devam ediliyor, inip de namazı yerde kılma fırsatı verilmiyor. Bu durumda yapılacak iş nedir? Yola devam edip varacağımız yerde namazı kaza etmek mi? Yoksa vakit çıkmadan oturduğumuz koltukta kılarak kazaya bırakmamak mı?

Bu konuda şu bilgilere ihtiyaç vardır.

Namaz vaktinde otobüs içinde olan kimse namazını vaktinde kılmayı düşünür, kazaya bırakmayı istemez. Bu sebeple vakit çıkmadan arabanın münasip bir yerde durup durmayacağını araştırır. Duracağı anlaşılırsa bekler, vaktin son anlarında da olsa namazını yerde ayakta kılmayı tercih eder. Durma ihtimali anlaşılmıyorsa görevlilerden durdurma isteğinde bulunur. Rahatsız etmeden iletilen bu istek yerine getirilirse durulan ilk yerde namaz farzından kılınır. Fazla gecikilmeden hemen vasıtaya dönülür, şikayete sebebiyet verilmemeye dikkat edilir.

Şoför böyle bir anlayış göstermez de namazın kazaya kalacağı anlaşılırsa, oturulan koltukta namaz ima ile kılınır. Oturduğu yerde mümkün olduğu kadarıyla kıbleye yönelir. Oturma halini ayakta durma kabul eder, biraz aşağıya eğilmeyi rüku, daha da aşağıya eğilmeyi secde durumu diye düşünür. Böylece koltuğunda ima ile namazını kılmış, kazaya bırakmamış olur.

Başın öndeki koltuğa konması, dayanması gerekmez. Rüku da secde de boşluğa yapılır, alnın bir yere bastırılması mecburiyeti söz konusu olmaz.

Yerde kılma fırsatı verilmeyişi bir özürdür. Özür olunca farz namazlar vasıta içinde koltukta oturarak kılınır. Kazaya bırakma zorunda kalmaz.

Nafileler ise özür olmadan da vasıtada kılınabilir.

Efendimiz (sav) Hazretleri nafileleri deve üzerinde kılmış, farzları da yerde kılmaya dikkat göstermiş; ancak yerde kılmak mümkün olmadığı takdirde deve üzerinde kılınacağına işarette bulunmuştur.

Yerin çamur olması, kafilenin beklememesi, binek hayvanın huysuz olup kaçması.. gibi durumlar yere inmemeye özür olarak gösterilmiştir

Bu gün ise, durmayan vasıta, huysuz hayvana benzetilmiştir.

Anlaşılan odur ki, yolculukta hep hazırlıklı olan bey ve hanımlar, ibadetlerini yerde yapamayacak olurlarsa kazaya bırakmaya da mecbur kalmaz; önceden almış oldukları abdestleriyle vaktin sonunda da olsa vasıta içinde namazlarını kılma imkanı bulurlar.

Buna da muvaffak olamayanlar vardıkları yerde ilk olarak kılamadıkları namazları kaza edip borçlarından kurtulmayı hedef alırlar. Çaresiz kalmış olmazlar.

* * *

Bilindiği üzere (90) kilometreyi geçen yolculukta dört rekatlı farzlar iki olarak kılınır. Hanefiler iki kılmayı tercih ederler. Dört kılmak caiz olsa da mekruhluk söz konusudur, derler.

Yerli imamın arkasında kılacak olurlarsa elbette imama uyarak tam kılarlar. İmamın namazı ne ise yolcununki de aynı olur.

* * *

İki ayrı yerde evi olanlar, hareket ettikleri evleri ile varacakları evleri arasında seferilik hükmünü yaşarlar; vardıkla-

rı evlerinde seferilikleri hemen bitmiş olur. Evleri yoksa seferilikleri on beş günden az kalacaklarsa devam eder, çok kalacaklarsa devam etmez.

* * *

Yolculukta kılınamayan namazlar normal zamanlarda seferdeki gibi iki olarak kaza edilir. Çünkü onlar seferi namaz olarak borç kalmış, borç ne ise kılınacak da odur.

Yolculukta farzlar kısalınca sünnetleri de kısaltmak gerekmez. Sünnetler vakit varsa tam kılınır. Yoksa hiç kılınmaz. Sonra kaza etmek mecburiyeti de olmaz.

Yolculuktaki kolaylıktan istifade etmeyip farzları tam kılan birine Efendimizin hatırlatması şöyle olmuştur:

– Bu Allahın size bir ikramıdır. İkramı kabul edin, istiğna göstermeyin!.

PEYGAMBER EFENDİMİZ TERAVİH NAMAZINI NASIL KILMIŞTI?

Hz. Ömer (ra) teravihi cemaatle kılma konusunda kendiliğinden bir şey yapmamıştır. Rasûlullah (sav)'ın farz olur endişesiyle ilk günlerden sonra terk ettiği cemaatle kılmayı tekrar ihya etmiştir. Bunda bid'at yoktur. Bir nevi sünneti yeniden ihya vardır.

Önce **Âişe** validemizi dinleyelim. Şöyle anlatıyordu gördüklerini:

– Bir gece Rasûlullah (sav)'ı yanımda bulamadım. Etrafı araştırırken O'nun namazda olduğunu anladım. Kulağımı verip dinlemeye başladım. Rükûa eğiliyor, 'ümmetî, ümmetî!' diye inliyordu. Secdeye iniyor, yine 'ümme-

tî, ümmetî!' diye yalvarıyordu... Onun böylesine inleyişi beni çok meşgul etti. Bunu O da anladı da dedi ki:

– **Ya Âişe, benim halim hayretini mi celbediyor?**

– Evet, Ya Rasûlallah, dedim. Buyurdu ki:

– Ben yaşadığım müddetçe 'Ümmetî, ümmetî!' diyeceğim.

– **Kabrimde yattığım müddetçe 'ümmetî, ümmetî!'** diyeceğim.

– **Sur'a üflenince, 'Ümmetî,' ümmetî!** diyeceğim.

– **Mahşerde** bütün peygamberler **'Nefsî, nefsî!'** derken de yine 'Ümmetî, ümmetî!' diyeceğim.

Evet, **Rasûlullah (sav)'ın ümmetine şefkati budur.** Hatta denir ki:

– **Bütün annelerin yavrularına şefkati toplansa, Rasûlullah (sav)'ın ümmetine olan şefkatinin yarısına ulaşamaz!**

Nitekim mahşerde anneler evlatlarını dahi unutacak, karşılaştıkları dehşetten dolayı şaşıracak, hep **'nefsî, nefsî!'** diyecekler... Ancak iki cihanın fahr-i ebedisi yine orada da:

– **Ümmetî, ümmetî!** diyecektir. O'nun ümmetini böylesine düşünüşü teravih namazında bile kendini göstermektedir. Teravihi cemaatle kılmazdı. Ancak ilk zamanlarda birkaç kez kıldırmıştı. Ashabı buna büyük bir alâka göstermiş, mescidin içi, dışı cemaatle dolmuştu.

Bu derin alâkayı gören şefkat ve merhamet menbaı bizim hissetmediğimiz endişeyi yine ümmeti hesabına hisseder.

– **Bu alâkadan dolayı Rabb'im bu namazı farz kılarsa, ümmetimin hali nice olur? Kılamadıkları tardirde farzı terk etmiş olurlar!** diyordu.

Bu endişeden dolayıdır ki, sonraki gecelerde cemaate teravih kıldırmayan Efendimiz (sav), onları kendi hallerine bırakır. Herkes tek tek (Efendimiz (sav)'in evinde kıldığı gibi) kılmaya başlar.

Durum Hazret-i Ebu Bekir (ra) zamanında da aynı şekilde devam eder. Hazret-i Ömer'in halifeliğinin ilk senelerinde de aynı sürer. Bir gün, sünnetleri yerli yerine oturtmasıyla bilinen Hazret-i Ömer, müsteşarlarına sorar:

– **Bu cemaat, teravihi neden hâlâ tek tek kılıyor da Rasûlullah (sav)'ın kıldırdığı ilk günkü gibi cemaatle kılmıyor?** Müzakere uzar ve sonunda karar çıkar:

– **Büyük âlim Übey bin Kâb, bu akşamdan itibaren teravihi ilk günler Rasûlullah (sav)'ın kıldırdığı gibi kıldıracaktır. Cemaatin haberi olsun... Artık teravihin farz olma ihtimali yoktur. Sünnet olarak ibadet hayatımızda yerini Efendimizin ilk kıldığı gibi almalıdır.**

O gece Mescid–i Saadet'te Rasûlullah (sav)'ın kıldırdığı ilk teravih gibi teravih kılınır. Bunu görenler halifeye duâ ederler:

– **Allah (cc) Ömer'in kabrini nurlandırsın. Mescidimizi nurlandırdığı gibi. Bölük börçük cemaatleri toplayıp birlikte ibadet etmemizi sağladı. Tıpkı Rasûlullah (sav)'ın kıldırdığı gibi...**

Bu olay daha sonraları **Ebu Hanife**'ye sorulur:

– **Ömer (ra)'ın yaptığı bu iş bid'at değil midir?**

Kesin cevap verir:

– Hayır, bid'at değildir. Ömer (ra) kendiliğinden bir şey yapmamıştır. Rasûlullah (sav)'ın farz olur endişesiyle ilk günlerden sonra terk ettiği cemaatle kılmayı tekrar ihya etmiştir. Bunda bid'at yoktur. Bir nevi sünneti yeniden ihya vardır.

İNSANIN OTURMADIĞI AMA DOĞUP BÜYÜDÜĞÜ YER DE VATANI SAYILIR MI?

Cemil Kaboğlu, Rize'de doğmuş, orada büyümüş, sonra Ankara'ya gelmiş, iş bulup burada kalmış. Aile ve çocukları Ankara'da imiş. Ancak senede bir-iki defa doğup büyüdüğü, mal ve mülkünün bulunduğu Rize'ye gidiyor, akraba ve dostlarını ziyaret ediyormuş. Burada namazlarını seferi mi kılacak, yoksa mukim mi? Bunu bilememiş. İki ayrı yere sormuş. Bunlardan biri demiş ki:

– Sen doğup büyüdüğün Rize'yi terk etmiş, Ankara'ya yerleşmişsin. Bu sebeple senin vatan-ı aslîn Ankara olmuştur. Arada sırada bir gittiğin Rize'de (on beş günden az kalacaksan) seferi sayılırsın. Namazlarını kısaltarak kılman gerekir!..

Diğer sorduğu merci de demiş ki:

– Gerçi sen Ankara'ya yerleşmiş gibisin. Ama mülkün, bağın, bahçen, ana-baban, doğup büyüdüğün Rize'deler. Bu sebeple sen Rize'ye gelince (on beş günden az kalsan bile) seferi sayılmazsın. Burası senin vatan-ı aslîn olmaya devam eder.

Okuyucum her iki cevabı da tutup bize göndermiş, diyor ki:

– Bunun hangisi doğru, ben hangisiyle amel edeyim?

Şimdi ben de okuyucuma herhalde üçüncü cevabı arzedeceğim. Bizim cevabımızı da alıp bir başka yere gönderecek, böylece meseleyi iyice içinden çıkılmaz hale getirecektir. Ama ben uzatmayacağım inşaallah. Okuyucum şüpheden kurtulacak.

Kaynaklarıyla İslâm Fıkhı, cild 1, sayfa 474'e bakarsa arzedeceğim şu hükümleri görebilir. Böylece meselesini de içinden çıkılır hale getirebilir.

– Bir insan vatan-ı aslîsi olan (doğup büyüdüğü) beldeden çoluk çocuğunu başka bîr beldeye nakleder, fakat bu ilk

beldedeki evini, tarlasını ve bahçesini satmayıp hazır vaziyette bırakırsa, (durum ne olur?)

Okuyucumun durumu gibi...

Bu meselede iki görüş ve ictihad vardır.

İmam-ı Muhammed'e göre, birinci belde de onun için vatan-ı aslî sayılır. Namazlarını burada kısaltmadan kılar!

Demek oluyor ki, okuyucuma iki ayrı cevap verenler, iki ayrı içtihadı ifade etmişler. Okuyucum İmam-ı Muhammed'in görüşüyle amel etmek isterse, Rize'ye varınca namazlarını kısaltmadan kılar. Çünkü İmam-ı Muhammed'e göre vatan-ı aslîsine gelmiştir.

Diğerlerine (İmamı-ı Azamla, İmam-ı Ebu Yusuf'a) göre ise, namazlarını kısaltır. Çünkü Ankara'da yerleşmekle orasını vatan-ı aslî yapmış, Rize'deki vatan-ı aslîsi ise oradakiyle iptal olmuştur.

Okuyucum muhayyerdir bu konuda, isterse İmam-ı Muhammedin görüşüyle amel ederek, doğup büyüdüğü köyünde seferilik uygulamaz. Nitekim böyle amel eden alimler de az değildir. Zaten yerli imamın arkasında kılarken tam kılınmakta. Seferilik söz konusu olmamaktadır. On beş günden fazla kalacaksa yine seferilik uygulanmaz.

Demek mesele, on beş günden az kalması halinde ihtilaflı kalmaktadır. İmam-ı Muhammed onda da seferilik yok demekte.

CENAZE NAMAZI NASIL BAŞLADI KİMLERİN CENAZE NAMAZI KILINMAZ?

Bilindiği üzere ilk cenaze namazı ilk insanla başlamış, son insana kadar devam edeceği Peygamberimizin işaretinden anlaşılmıştır.

Resûl-i Ekrem Efendimiz, Âdem Aleyhisselâm'ın vefâtından sonra Cennet'ten kefen getirip gasil ve kefenleme işlerini yaptıklarını, Cebrail Aleyhisselâm'ın imam olup cenaze namazını kıldırdığını, oğlu Şit ve diğerlerinin de buna şahit olduğunu bildirmiştir.

Nitekim cenaze namazı kılıp defni yaptıktan sonra Cebrail Aleyhisselâm şöyle demiştir:

– Âdemoğulları! Bundan böyle cenazelerinizi böyle yıkayacak, böyle kefenleyip, böyle namaz kılacak, böyle kabir kazarak defnedeceksiniz!

Nitekim alâkalı fıkıh kitaplarında denir ki:

– Cenazeyi önce yıkamak, sonra kefenleyip namazını kılmak, daha sonra da kabir kazarak defnetmek, sünnet-i kadimedendir. Yâni çok eski âdettendir.

İslâm dininin zuhuruna kadar gelen bu âdet, Medine'de nazil olan bir âyetle kesin şekilde farz kılınmıştır. Rabbimiz: **"Onların üzerine namaz kıl. Senin namazın onlara (mü'minlere) sükûnet ve huzur verir"** buyurmuştur.

Cenaze namazı aslında tam bir namaz olmayıp, Allah için namaz, ölen için de duadır.

Bu sebeple, Allah için kılınan namaz gibi ayakta durulur, Kur'an değil dua okunur. Böylece meyyit için dua mânası da tahakkuk etmiş olur. Rükû ve secde cenaze namazında yapılmaz. Çünkü ölüye karşı secde etmek, bir bakıma ölüye secde edenlere benzemek gibi bir görünüş arzeder,

Cenaze namazında da, diğer tam namazlarda olduğu gibi, giyilen eşya temiz olmalıdır. Bu mecburiyetten dolayıdır ki, ayakkabısında necaset bulunan kimsenin kıldığı namaz sahih olmaz. Bu mahzuru önlemek için necaset kiri bulunanlar ayakkabılarını çıkarır, Üzerine basarak namaza dururlar. Böylece giydikleri şeyde necaset bulunmamış; necaset, bastıkları şeyin altında kalmış olur.

Mü'minlerin namazı kılınır. Ama münkirlerinki kılınmaz. Ancak bir cenazenin münkir olduğu, şüphe ve ihtimalle belli olmaz. İslâm memleketinde Musalla taşına gelen herkesin iman sahibi olduğu peşinen kabul edilir. Münkirliğine kesin delil bulunmadıkça mü'minliğinden şüphe edilmez.

– Cenaze namazı kılınmayacak kimseler var mıdır?

İntiharın büyük günah ve vebali mucip oluşundan dolayı bazı âlimlerimiz, cenaze namazı kılınmaz diyecek kadar ileri bir hükümle intiharın günahlığına işaret etmişlerdir.

Cenaze namazı kılınmayacakların arasında haksız yere ana-babasını öldürenler de vardır. Bunlar bu suçlarından dolayı kısas yapıldıklarında namazları kılınmadan defnedilirler.

Habil'i öldüren Kabil, cenazeyi ne yapacağını şaşırmışken, Rabbimizin gönderdiği iki kargadan birinin diğerini öldürüp eştiği yere gömdüğünü gördü. Böylece ölenleri gömme âdetini karganın hareketinden öğrendi.

Rivayete göre Âdem Aleyhisselâm evlâtları arasındaki bu kıtal hâdisesinden sonra yüz sene yaşadığı hâlde, tek defa gülmemiş, işlenen cinayetin te'sirini bir asır boyunca ruhunda hissetmiştir.

HANIMLAR CENAZE NAMAZI KILAMAZLAR MI?

Hanımların cenaze namazı, Cuma ve bayram namazları konusunda dinin koyduğu bir yasaklama yoktur ki bu eşitsizliği kaldırmak için bir zorlamaya girilsin; kadın-erkek eşitliğini temin ediyoruz manasında bir iddiaya gerek duyulsun.

Efendim, garip olaylara şahit oluyoruz son demlerde. Bir taraftan dindarlaşmaya giden yollara engeller yığılıp mani olunmaya çalışılırken diğer yandan da hanımların mecbur olmadıkları birtakım yeni dinî mükellefiyetler ihdas ediliyor, onların da mutlaka cenaze namazı kılmaları, cuma namazını eda etmeleri yolunda bir mücadeleye bile giriliyor. Nitekim medyadaki görüntülerin verdiği izlenime

bakılırsa bir kısım kadınlar şimdiden bu haklarını söke söke alıyorlarmış. Cenaze namazında hem de erkeklerin ön tarafında yerlerini alıyorlar. Cuma namazlarında da yerlerini alma konusunda sözlü, yazılı tartışmalar söz konusu olabiliyor.

Bir hanımı cenaze namazında imamın hemen yanı başında gören bir okuyucum:

– Galiba kıyamet yaklaştı, kadınların cenaze namazında bulunmaları, hatta kendi aralarında imam olup kadın cemaati oluşturma çabasına girmeleri kıyametin yaklaştığının işareti olsa gerektir, diyerek bize sorduğu sorusunda diyor ki:

– **Kadınların cenaze namazına iştirakleri caiz midir? Böylesine bir zorlama dinî konuları da yozlaştırmaya yönelik bir gayretin eseri midir? Yoksa bazı hanımların gerçekten de cenaze namazı, cuma ve bayram namazı kılmaları arzusundan mı kaynaklanmaktadır bu türlü görüntüler?**

Efendim, konunun siyasi ve ideolojik boyutları vardır. Onlara girmeden fıkıh açısından inceleyecek olursak karşımıza hanımlar lehine fevkalade güzel sonuçlar çıkar.

Bana öyle geliyor ki bu türlü ısrarı biz sürdürsek; hanımlar da mutlaka cenaze namazı kılmalılar, cumada bulunmalılar, bayramı ihmal etmemeliler... gibi mecburiyetleri biz teklif etsek; zannederim karşı çıkılacak; yeni mükellefiyetler çıkaran bağnazlıklar olarak yorumlanacaktık.

Ama şimdilerde bunları kadın-erkek eşitliği bazında ele alıp da hanımlara mecbur olmadıkları namaz mükellefiyetleri yüklemeler hoş görülüyor, kadın haklarını kazandırma gayreti olarak da yorumlanabiliyor. Halbuki **kitaplarımızdaki hükümler bu konuda tümüyle hanımların lehinedir. Hem de çağdaş aydınların iddialarından da ileride kadın haklarını koruyan özellikler arz etmektedir.** Şöyle ki:

Aslında hanımların cenaze namazına iştirakleri yasak

değildir ki, bunu kadına haklarını kazandırma mücadelesi olarak yorumlamak gereksin. İsteyen hanımefendi cenaze, namazına iştirak edip her zaman kılabilir. Hatta namazı erkekler tarafından kılınmayan bir cenaze için hanımlar, kendi aralarında toplanıp cemaat oluşturur, bir kadın imamın arkasında birlikte cenaze namazını bile kılabilirler. Böylece erkeklerin kılamadığı bir cenaze namazını hanımlar kılmakla namaz meselesi tamamlanmış olur. (Nimetü'l İslam)

Cuma ve bayram namazlarında ise zaten yer bulunan camilerde hanımlar namazlarını kılmaktalar. Kılamadıkları semtlerde ise sebep, yer yokluğudur, yoksa caiz görülmemesi değildir. Hatta hanımlar bu namazları camide cemaatle kılmaya mecbur olmadıkları halde, kılarlarsa Cuma namazı da öğle namazı yerine geçer, ayrıca öğle namazı kılmaya da mecburiyetleri kalmaz.

Görülüyor ki hanımların cenaze namazı, Cuma ve bayram namazları konusunda dinin koyduğu bir yasaklama yoktur ki bu eşitsizliği kaldırmak için bir zorlamaya girilsin; kadın-erkek eşitliğini temin ediyoruz manasında bir iddiaya gerek duyulsun.

Bunları yerine getiren hanımlara zaten serbesti ve sevap var. Sadece mecburiyet yoktur. Yerine getirirlerse sevabını alırlar, getirmezlerse (erkekler gibi) günaha girmezler. Bu bakımdan da erkeklerden de imtiyazlı haldeler hanımlar. Çünkü erkekler cumayı, bayramı, cenaze namazını kılmasalar sorumlu tutulmaları söz konusudur. Borçlu kalmış olurlar. Ama hanımlar için böyle bir vebal ve borçluluk yoktur. Bu durumda kadın haklarını kimler daha iyi koruyor, onları himaye etmiş sayılıyor? Kadınları böyle bir mükellefiyetin altına sokup mecbur tutanlar mı, yoksa mecbur tutmayıp; ama yapması halinde sevap tanıyanlar mı?

Burada dikkate alınacak bir husus, **bu namazların nasıl kılınacağının sünnette yer almasıdır.** Buna göre namazda erkekler öne dururlar, sonra da hanımlar saf tutarlar.

KADIN, ÖLMÜŞ KOCASININ YÜZÜNÜ GÖREMEZ Mİ?

Hanım, vefat eden beyinin yüzüne bakmak şöyle dursun isterse beyinin cenazesini dahi kendisi yıkayabilir, kefenine kendisi sarabilir.

Telefonun ahizesini kulağıma kaldırdığımda karşı tarafta tartışmanın sürdüğünü anladım. Nitekim heyecanlı olduğu kadar da üzgün bir hanımın feryadı geliyordu kulağıma:

– Hocam lütfen siz söyleyin, olur mu böyle şey?

– Hayrola, hanımefendi, nedir sizi üzen şey?

– Şu anda yanımda bir hanım gözyaşlarını tutamıyor. Beyi vefat etmiş, cenazesini getirmişler. Bir ara hanım yaklaşmış, beyimin yüzünü açın da bir bakayım hiç olmazsa gözümle göreyim de, kesin olarak inanayım ölenin beyim olduğuna, demiş.

– Sonra ne olmuş? Açmamışlar mı?

– Maalesef açmamışlar. Hem de ne demişler biliyor musunuz?

Demişler ki, artık bu adam senin beyin değildir. Yabancı bir erkektir. Sana nâmahremdir. Yüzüne bakamazsın.

Kadıncağız şimdi burada son derece üzgün. "Dinimizde böyle bir hüküm var mı?" diyor. Ne olurdu bana beyimin ölüsünün yüzünü gösterselerdi de iyice inansaydım ki ölen beyimdir. Ümidim kesilseydi. Şimdi içimde bir vesvese sürüp gidecek...

Bu üzgün hanımefendiye dedim ki:

– Bunu yapanlar kimlerse yanlış yapmışlar. Böylece dinimizi de katı kurallar ihtiva eden, uyumu zor din olarak göstermişler... Halbuki en şefkatli, ve anlayışlı hükümleri ihtiva eden bizim dinimizdir. Nitekim bu hanım beyinin yüzü-

ne bakabilirdi. Hatta yüzüne bakmak şöyle dursun, istese beyinin cenazesini bile kendisi yıkayabilir, kimseye vermezdi...

– Ne diyorsunuz, gerçekten böyle mi?

– Evet, evet., yanlış duymuyorsunuz. Gerçek budur.

Hanım, vefat eden beyinin yüzüne bakmak şöyle dursun isterse beyinin cenazesini dahi kendisi yıkayabilir, kefenine kendisi sarabilir.

Nitekim Hazret-i Ebu Bekir'in (ra) cenazesini de hanımı Hazret-i Esma validemiz yıkamıştır. Ebu Muse'l-Eşarî'ninki de öyle olmuştur. Daha birçok İslam büyüğünün cenazesi hanımı tarafından yıkanarak taşıyıcılara teslim edilmiştir. Hatta bu konuda Aişe validemizden şöyle bir rivayet de nakledilmektedir. Demiş ki mü'minlerin annesi:

– Hanımların kocalarının cenazesini yıkamalarının caiz olduğunu önceden bilseydik, biz de Resûlüllah'ın cenazesini kimseye vermez, kendimiz yıkardık. Bunun câiz olduğunu sonradan öğrendik.

* * *

Bu cevazın sebebi şudur:

Bey vefat edince hanıma ait olan nikah hemen düşmez, tam (dört ay on gün) nikahın hükmü devam eder.

Yani bu hanım hâlâ onun âilesidir. Hatta bu müddet içinde hanıma birileri talip olamazlar. Olurlarsa hanım evet deyip de nikah yaptıramaz. Çünkü henüz iddet bitmemiş, nikahın hükmü devam etmektedir. Nikahın hükmü devam ettiği içindir ki, ölen beyinin yüzüne de bakar, cenazesini de yıkar.

* * *

Ancak, hanım ölürse durum değişir. Beyin, (dört ay on gün) gibi müddet bekleme zorunluluğu olmaz. Ölenden bir evladı olup olmadığı konusunu tesbite gerek kalmaz. Böylece hanımın vefatında nikah ilişkisi de bitmiş olur.

Buna rağmen bey, nikah ilişkisi bitmiş, yabancısı hâline gelmiş olan hanımının yüzünü görmeyi arzu etse, mani

olunmaz, izin verilir, bakmasına engel olunmaz.

Merhamet ve şefkat dini İslam'ın bu hükmü ilgili kitaplarımızda açıkça ifadesini bulmuştur.

Demek oluyor ki, İslam'ı bilenden dinlemeli, okumalı, bilmeyenlerin söylentilerine bakıp da dinî duyguların zayıflamasına sebep olmamalıdır.

Bu konuda **Nimetü'l İslâm'a** da bakılabilir.

KOCA KARISININ CENAZESİNİ NİÇİN YIKAYAMAZ?

Kadının öldüğü anda nikah ilişkisi de sona ermiştir. Artık o kadın bu kocanın hanımı değildir. Yabancı bir kadındır.

İnegöllü okuyucum **Selim Bey**, arkadaşlarıyla bir konuda ihtilafa düşmüş. Arkadaşlarının bir kısmına göre:

– Ölen kadının cenazesini kocası yıkayamazmış.

Diğer kısmına göre ise:

– Ölen kadının cenazesini kocası yıkayabilirmiş. Çünkü yabancı değil, karısı imiş.

Okuyucum da hangisinin isabetli olduğunu bilemediğinden diyor ki:

– Bu konuda bize bilgi verirseniz şüpheden kurtulacağız. Gerçekten de durum, dedikleri gibi mi?

Bu konuda kısa da olsa şu bilgiye sahip olmak şüphelerden kurtulmaya sebebtir.

Kadın, kocasının (isterse) cenazesini yıkayabilir, Bunun aksi ise caiz olmaz. Yani koca, karısının cenazesini

yıkayamaz!

Niçin böyle? Kadın kocasının cenazesini yıkar da, kocası karısının cenazesini neden yıkayamaz?

Nikahın devam edip etmeme meselesi bu neticeyi ortaya çıkarır. Şöyle ki:

Koca ölünce, kadının nikahı hükmen (4 ay 10 gün) devam eder. Yani, kocası ölen kadın hemen boşanmış sayılmaz. Halen kocasının nikahı altındadır. Öyle ise, nikahı devam eden kocasının halen âilesidir. Yabancı değildir. Haramlık sözkonusu olmaz. Olmayınca da kadın, ölen kocasının cenazesini yıkar. Çünkü yabancı değil kocasıdır. Nikahı devam etmektedir.

Lakin, kadın ölürse koca için durum aynı değildir. Kocası da aynı şekilde (4 ay 10 gün) nikahlı sayılmaz. Kadının öldüğü anda nikah ilişkisi de sona ermiştir. Artık o kadın bu kocanın hanımı değildir. Yabancı bir kadındır. Yabancı bir kadına ise elle dokunamaz. Olsa olsa sadece cenazesinin yüzünü açıp da bakabilir. Buna cevaz verilmiştir...

Bu konuda Hazret-i Ali (ra) Efendimiz'in Fatıma validemizi bizzat kendisi yıkadığı rivayeti, istisnai bir durumu ortaya koymaktadır. Nitekim İbn-i Mesud Hazretleri bu durumu İmam-ı Ali'ye (ra) sormuş. O da şöyle cevap vermiş:

– Sen duymadın mı Resulullah'ın hadisini? Buyurdu ki:

"Herkesin nesli ölünce nikahı da sona erer. Ancak benim neslim müstesna. Yâ Ali, Fatıma dünyada da âhirette (cennette) de senin zevcendir!

Demek ki Fatıma validemizin vefatıyla nikahı sona ermediğinden bir yabancılık da söz konusu olmuyor ki, kocasının yıkaması caiz olmasın. Nikahları dünyada da, ahirette de bakidir.

Oruç

ORUCUNUZ HANGİ CİNSTEN?

3 türlü oruç tutmak mümkündür.

1 – Sadece mide ile tutulan oruç.

2 – Buna ilâveten âzalarla tutulan oruç.

3 – Buna da ilâveten kalb ile tutulan oruç.

Birincisi borçtan kurtarır, diğerleri de sevabı çoğaltır, ruhen insanı yükseltir.

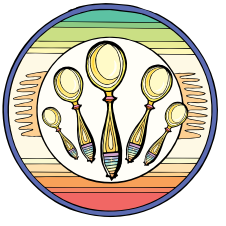

Hepimiz oruç tutuyoruz, bunun için de Rabbimize hamdediyor, şükürde bulunuyoruz.

Nice kimseler var ki, böyle bir mükellefiyeti ifa saadetinden mahrumdurlar. Ciddî sebeblerden dolayı mahrumdurlar, hiçbir sebeb olmayıp iman za'fından dolayı mahrumdurlar.

Meşrû sebeblerden dolayı oruç tutmayanlar bir bakıma mahrum sayılmazlar. Zira onlar için, mania gidince oruçlarını tutmaları mümkün olur. Yahut da her oruç başına bir fidye vermekle yine de oruç tutmuş sevabına erişirler, huzur duyabilirler.

Ama iman za'fından, pis boğazlıktan dolayı oruç tutmayanlar cidden bedbahttırlar, zavallıdırlar, ziyandadırlar.

Cenâb-ı Hakk'ın ihsan ettiği bunca nimetlere karşılık, muayyen bir zaman içinde midesini alışkanlıklardan koruma cihetine girmeyişi, nefsinin arzularına sed çekme iradesini göstermeyişi, Mü'min için telâfisi zor bir mahrumiyettir. Pişmanlığı âhirete varmadan bayram gününde başlayacaktır.

Biz bunlardan olmadığımız için Rabbimize hamd ve şükür ediyor, onları da ayıplamaktan ziyade ibretle seyrediyoruz. Allah ıslah etsin, İslâmî şahsiyet nasip etsin...

Biz oruç tutmuş olmanın verdiği huzur ve saâdet içinde mübarek günleri yaşarken, acaba hiç düşünmüş müyüz:

– Nasıl oruç tutuyoruz?

Diyeceksiniz ki:

– Orucun da nasılı olur mu? Normal oruç tutuyoruz işte. Orucu bozucu şeyleri yemiyor, içmiyor, kitaplarda orucu bozucu olduğu bildirilen hususlardan uzak duruyoruz.

– Doğrudur. Orucu bozucu şeylerden uzak kalınca oruç tutulmuş, borçtan kurtulunmuş olunur. Ancak böylesi oruç (avam) orucudur. Bir de (havas), ondan sonra da (havassü'l-havas) orucu vardır. Acaba bunlardan da hissemiz var mı? Yoksa sadece (avam) orucu ile mi iktifa etmiş oluyoruz?

Zannederim, bu tasnifi pek işitmediniz. Birazcık açayım.

Üç türlü oruç vardır: Avâmın orucu, havâs'ın orucu, havassü'l-havas'ın orucu.

1 – Avâmın orucu bizimkidir. Sadece orucu bozucu yemek-içmek gibi maddî şeylerden kaçınırız.

2 – Havas'ın orucu sadece bunlardan kaçınmakla kalmazlar. Onlar bütün (uzuvlarıyla) oruçludurlar. Meselâ, oruçlu ağızlarıyla asla gıybet etmezler, yalan söylemezler, birinin ayıbına bakmazlar, bilseler bile açıklamazlar. Ayaklarıyla haram yola gitmezler. Elleriyle haram şey tutmazlar. Yani özel bir hayatları olur oruçlu iken...

3 – Havassü'l-havas'ın oruçları ise, aynı şeyleri yaptıkları gibi kalpleriyle de aynı titizliğe sahip olurlar. Kalblerine Allah'tan, Allah rızasından gayrı birşey getirmemeye gayret gösterirler.

Mübah olan dünyevî sohbetler bile onlara orucu bozucu hallerden sayılır. Gönüllerine dünya endişesi sokmazlar. Âhiret saâdetinden gayrı şeyi akıllarına getirmemeye ehemmiyet verirler. Şayet dünya endişesi, para arzusu, mal, can hissi kalblerine gelirse çok üzülürler, oruçlarını yaraladıkla-

rını kabul ederler...

Şimdi, sizler, bizler, yani hepimiz bir düşünelim:

– Orucumuz kimin orucu cinsindendir? Avam'ınkinden mi? Havas'sınkinden mi, yoksa siz daha da ileri gitmişsiniz de havassü'l-havas'ın orucundan mı nasiplisiniz?

İsterseniz bir deneyin. Siz de muayyen bir zaman gayret edin. Havas orucu tutun. Sadece yiyip içmeyi değil, gıybeti, çekememezliği, hasedi, münakaşayı ve kötü düşünceyi de terketmeye çalışın. Kalbinizi dünya sevgisinden tecrid edin, bütün varlığınızla, âhireti düşünmeye yönelin! Bakalım neler hissedeceksiniz?

İmam-ı Gazalî Hazretleri, sadece avam orucu tutan iki kadının, Resûlüllah'a gelerek susuzluğa dayanamayıp, oruçlarını bozmak istediklerini anlattığı bir kıssada söze şöyle devam eder:

– Hazret-i Resûlüllah, bu kadınlara: "Tükürün bakayım" dedi. Onlar tükürdüklerinde ağızlarından kıpkırmızı kan çıktığını gördüler. Resûlüllah (sav) buyurdu ki:

– Sizi susatan oruç değil. Müslüman kardeşinizin yediğiniz etidir. Gıybetini etmiş, etini yemişsiniz. İşte bu kan da o etin kanıdır. Orucu sadece midenizle değil, ağızlarınızla, dilinizle, kalbinizle de tutun ki, kurtulasınız" buyurmuştur.

ORUÇLA İLGİLİ FETVALAR

Sizlere **Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'nun** verdiği fetvalardan bazılarını önemine binaen arz edeceğim. Sanırım istifade ile okuyacak, ihtiyaçlarınızın karşılandığını da hemen hissedeceksiniz.

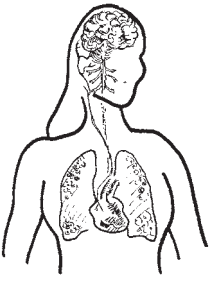

- **Spray orucu bozar mı**

– **Nefes darlığından muzdarip bir kimsenin bronşlarını genişletip bir müddet rahat nefes alıp vermesini sağlamak amacıyla ağza sıkılan sprey orucu bozar mı?**

– Yoğunlaştırılmış sun'i oksijen, yiyecek, içecek cinsinden olmayıp sırf hastanın teneffüs imkânını kolaylaştırmak için kullanılan bir maddedir. Teneffüs, bütün canlıların yaşayabilmesi için en tabii hakkıdır. Astımlı hastanın fizikî yapısı oruç tutmasına müsait olup başka bir hastalığı da olmadığına göre, ilaç ağız ve nefes boruları cidarlarında emilerek yok olduğu gerçeğinden hareketle ve orucun teşri hikmeti de dikkate alındığında, astımlı hastaların rahat nefes almalarını sağlamak amacıyla ağza püskürtülen oksijenli ilacın orucu bozmayacağı mütalaa olunmuştur.

– **Oruçlu iken arkadan veya önden fitil koymak orucu bozar mı?**

– Oruçlu iken arkadan fitil kullanmak orucu bozar. Bundan dolayı sadece kaza gerekir, keffaret gerekmez.

Kadının tenasül organına ilaç ve benzeri herhangi bir şeyin akıtılması da orucu bozar.

Erkeğin tenasül organının içine akıtılan ilaç Hanefilere göre orucu bozmaz; Şafiilere göre ise bozar.

– **Düşük yapan kadının orucu bozulur mu?**

– Düşük yapan bir kadının yaptığı düşüğün saç, tırnak gibi bazı uzuvları belirgin hale gelmişse bu kadın, yaptığı bu düşükle lohusa sayılır ve orucu da bozulur.

– **Oruçlu iken buruna, göze damlatılan ilaç orucu bozar mı?**

– Burna akıtılan ilaçla oruç bozulur. Bu durumda oruçlu o günkü orucuna devam eder. Ramazan'dan sonra bir gün kaza eder.

Göze damlatılan ise -eseri boğazda hissedilse bile- orucu bozmaz.

Zekât

ZEKAT VERMENİN ŞARTI NEDİR?

Ramazan, ibadetlerin makbûl, hayırların matlup olduğu bir mukaddes aydır. Bugünlerde yapılacak iyilik, hayır-hasenat bu ay dışındakilerden çok daha değerli ve sevaplı olmaktadır. Bu husus hem âyet, hem de hadîslerle sabittir. Bu yüzdendir ki, zekâtlarımızı bu mübarek ayda verir, fitrelerimizi bayram namazından önce mutlaka yerine ulaştırmak için gayret gösteririz.

Bilindiği gibi zekât, zaruri ihtiyacını te'min eden kimselerin geride (80) gram altın değerinde parası kalması halinde ve bu servetin de üzerinden bir sene geçtiği takdirde yüzde iki buçukluk miktarını fakire vermek şeklinde izah edilir.

Yalnız burada ince bir nokta vardır ki, o çoğu zaman yanlış anlatılır, yahut anlaşılır. Zekât verecek kimsenin evinde zararî ihtiyaçları te'min edilmiş olacak, bundan arta kalan (80) gram altın değerinden az olmayan paradan zekât verilecek. Bu doğru.

Ancak zarurî ihtiyaçlarını karşılayacağı parası bu ihtiyaçlar için harcanmamış, para olarak bekliyorsa, durum ne olacak? Beklettiği para zarurî ihtiyacın karşılığı olarak mı hesap edilecek? Yoksa zekâta mı tâbi olacak?

Evet, yanlış anlaşılan husus budur. Bu paraya zekât lâzım gelir. Zira zekâtın bir hikmeti de paranın bir köşede beklememesi, ya ihtiyaca verilmesi ya da çalıştırılmasıdır. Bir köşede para bekletmek, bu paradan kimsenin istifade etmemesine sebeb olmak demektir. Bu itibarla ihtiyaç için de olsa beklettiği paradan zekât vermesi gerekir.

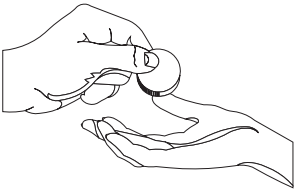

ZEKÂT VERİRKEN NELERE DİKKAT EDİLMELİ?

SUAL:

– Zekât verilecek kimsenin Müslüman olması şart mıdır?

CEVAP:

– Evet şarttır. Gayr-i müslime zekât verilmez.

SUAL:

– Zekâtı anaya, babaya, dedeye, nineye, oğulların çocuklarına, torunlara vermek câiz olmaz, diyorlar, doğru mudur?

CEVAP:

– Doğrudur. Çünkü bunlar aynı çatı altında yaşayan âilenin fertleri sayılırlar. Bu kadar yakınlarımızı zekât ve fitre ile beslemek bizim şiârımıza yakışmaz. Onları kendi nefsimizle birlikte mütalâa etmeliyiz. Bunlara vereceğimiz zekâtın menfaati yine kendimize âit olmuş olur. Bir cebimizden çıkarıp diğer cebimize koymuş sayılırız.

SUAL:

– Zekât verirken evvelâ kimleri tercih etmeliyiz?..

CEVAP:

– Zekât verirken tercih edilecek akrabalar ve zenginliğinizi bilen fakirlerdir. Başka bir ifâdeyle, servet nerede kazanılıyorsa zekât da orada verilmelidir. Uzaklara göndermek de câizdir, fakat efdâl olanı yakında bulunanların tercihidir.

SUAL:

– Akrabalardan kimler sırayla tercih edilir?

CEVAP:

– Evvelâ muhtaç olan başka âileye karışmış kız kardeşlere,evden ayrılmış erkek kardeşlere, sonra bunların çocuk-

larına, yani yeğenlere, amcalara, dayılara, bunların çocuklarına, teyzelere ve diğer fakirlere vermek yerinde bir hareket olur.

SUAL:

– Zekât camiye, okula, kurumlara verilmeyeceğine göre İslâmiyete hizmet eden hayır müesseselerine vermek istesem usulü nasıl olur?

CEVAP:

– Zekâtınızı zekât alabilen fakire verirsiniz. Bu zekât onun helâl malı olur. Sonra isterse o da bu meblâğı düşündüğünüz hayır te'sisine verir, istemezse vermez kendinde kalır. Şayet o kimse aldığı zekâtı hayır te'sisine verirse hem kendi sevap kazanır, hem de zekâtı veren. Hayrata hizmeti gaye edinenlere bunun için zekât verilir. Çünkü onlar yerine sarfedeceklerdir.

SUAL:

– Benim birazcık altınım, birazcık gümüşüm, yine az bir miktar da paramla birazcık da ticarî eşyam var. Bunların her biri teker teker yekûn tutmuyor, zekât lâzım gelecek miktarı bulmuyor. Zekât hesabımı nasıl yapacağım?

CEVAP:

– Bu sayılanların hepsinin kıymeti hesap edilir. Ayrı ayrı tutarları bir araya getirilir, teşekkül eden yekûndan zekât verilir. Cinslerinin ayrı oluşu, kıymetlerinin bir araya getirilmesine mâni olmaz.

SUAL:

– Sene içinde zaman zaman param azaldı, çoğaldı, şimdi ise muayyen miktarda durmaktadır. Azaldığı güne göre mi, yoksa çoğaldığı zamana göre mi zekâtımı hesap edeceğim?

CEVAP:

– Sene içindeki değişikliklere itibar olunmaz. Zekât vermek üzere ayırım yapmaya başladığınız andaki mevcut ne ise ona göre hesap edip zekât verilir.

SUAL:

– Zekatımı bir fakire mi, yoksa birkaç fakire mi vermeliyim?

CEVAP:

– Hepsi de olabilir. Ancak küçük küçük miktarlara bölüp de kimsenin bir ihtiyacını karşılamaz hale getirmektense daha az bölerek verilen kimsenin belli başlı bir ihtiyacını karşılamak isabetli bir tedbir olur.

SUAL:

– Zekâtı haram yerlerde harcayacağını bildiğimiz kimselere vermemiz doğru olur mu?

CEVAP:

– Müslümanın günahkârına da zekât vermek câizdir. Ancak dindarları, ahlâklı ve fazîletli fakirleri tercih etmek onları teşvik ve takviye mânâsına da geldiğinden helâl ve hayırlı yerlere harcayacak kimselere zekât verilmeli. İçki parası, tiyatro, sinema harçlığı vermek tarafını tercih etmemelidir.

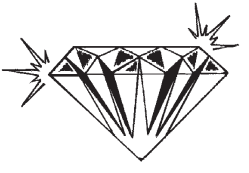

SUAL:

– Altın ve gümüş gibi zamanla değeri yükselip alçalan kıymetlere zekât lâzım geldiğini biliyoruz. Ama inci, yâkut, zebercet gibi değeri daima sabit olan mücevherata zekât lâzım gelir mi?

CEVAP:

– Bu gibi mücevher ve taşlar alınıp satılarak ticaret malı olmakta iseler kıymetlerinden zekât lâzım gelir. Ama evde ziynet ve hâtıra olarak bekliyorsa zekât lâzım gelmez.

SUAL:

– Zekât vermek için sene sonunu beklemek şart mıdır? Yoksa paranın üzerinden sene geçmeden de zekât verilebilir mi?

CEVAP:

– Zekât malının üzerinden sene geçmesi şartı, daha ev-

vel verilmesine engel değildir. Bu itibarla, servetin üzerinden sene geçmeden de zekât verilir. Hattâ gelecek senenin zekâtını bu seneden bile hesap edip vermek câizdir. Nitekim geçmiş senelerin verilmeyen zekâtlarını vermek de farz olduğu gibi.

Geçen senelere âit zekâtlar o günkü miktara göre hesap edilip hemen verilerek borçtan kurtulunur, hepsi o kadar. Başka bir şartı yoktur.

SUAL:

– İki evim var. Birinde oturuyorum, diğerinden kira alıyorum. Bu evlerin satış değeri yüksek. Zekâtı satış değerinden mi vereceğim, yoksa getirdiği kiradan mı?

CEVAP:

– Ev, apartman, atölye, fabrika, makine gibi sırf gelir getirmek için kurulmuş demirbaş servetlerin kendi satış değerinden değil, getirdiği paranın nisab miktarını bulan kısmından zekât verilir.

Ev, atölye, fabrika, makine gibi ana malzeme ve demirbaş servetler satış değeri olarak hesap edilmez. Bunlar yatırım ve gelir getiren kaynak ve aslî ihtiyaç müesseseleridir. Geliri, kazancı hesap edilir. Kendi satış değeri hesap edilmez.

Şayet ev, apartman, daire, arsa, atölye ve diğer ticarî şeyler gelirinden bir şeyler elde etmek için değil de alınıp satılmak için elde edilmişse, bugün var (fakat müşteri çıkınca) yarın yoksa, bunlar demirbaş değil ticaret eşyalarıdırlar. Topyekûn maliyet değerleri hesap edilerek tutan kıymetlerinden zekât verilir. Zira bunlar çalıştırmak için değil, alış satışından kâr elde etmek için bekletilmekte, ticaret malı olarak sık sık değişmektedir.

SUAL:

– Arsaya ve kirada olan evime, binek arabasına ve ticarî arabaya zekât vermek gerekir mi?

CEVAP:

– Ticaret için olmayan ev, arsa, araba ve benzeri şeylerin kıymetleri üzerinden zekât gerekmez. Eğer bunların kazancı (getirişi) varsa ve bu getiriler, sahibinin diğer zekâta tabii malları ile birlikte nisap ölçüsüne ulaşırsa, yıl sonunda getirilerinin zekâtı verilir.

Şayet bunlar ticaret için kullanılıyorsa her yıl kıymetleri üzerinden zekât gerekir.

SUAL:

– **Borç verilen paranın zekâtı ne zaman verilir?**

CEVAP:

– Geri ödeneceği kesin olan alacakların, her yıl alacaklı tarafından zekâtlarının ödenmesi gerekiri Şayet her yıl zekâtı verilmemiş ise, alacak tahsil edildikten sonra, geçmiş yıllara ait zekâtların da ödenmesi gerekir.

İnkâr edilen veya geri alınma ihtimali görülmeyen alacaklar için alacaklının her yıl zekât vermesi gerekmez.

Şayet bu tür ümit kesilmiş bir alacak daha sonra ödenirse, üzerinden yıl geçtikten sonra zekâtı gerekir; geçmiş yıllar için zekât gerekmez.

Hac

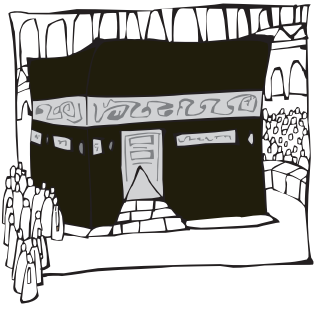

HAC KİME FARZ OLUR?

Bilindiği gibi hac zengin erkek ve kadına farz olur. Ancak hac zenginliği ile zekât zenginliği arasında ince farklar vardır.

Fıkıh kitaplarında hacca gidecek zengin için şu meâlde tarifler yapılmaktadır:

– Hacı adayı, hacdan gelinceye kadar nafakası üzerine vâcib olan yakınlarının ihtiyaçlarını hazırlayıp teslim etmiş olmalı, ayrıca kendisinin de gidiş-geliş masrafını borçsuz olarak hazırlamış bulunmalıdır.

Demek ki kendi gidiş-dönüş ihtiyaçlarını te'min etmiş kimse, ayrıca âile efradının da dönünceye kadar muhtaç oldukları barınak, ev eşyası, gıda maddesi gibi lüzumlu şeylerini te'min edip teslim ettiği takdirde hacca gidecek zenginlerden sayılır.

Başka bir ifâdeyle borçtan kurtulmuş kimse aslî ihtiyaçlarını te'min edip âile efrâdını huzura kavuşturduktan sonra gidip gelecek kadar paraya sahipse hac farziyetini yüklenmiş demektir.

Artık maddî mes'eleleri kafasından söküp atan böyle bir kimse hac yolculuğu boyunca derin bir vecd ve huzur içinde iç dünyasına dalar, rahatça vicdanî muhâsebesini yapa yapa mukaddes beldeye doğru yol alır. Çünkü kafasını kurcalayan geçim derdi, çoluk çocuk mâişeti mes'elesini yoluna koymuş, sadece mukaddes beldelerdeki mukaddes hâtıralar zihnini meşgul eder hâle gelmiştir.

Burada akla şöyle bir sual gelmektedir:

– Şayet hacca giden kimse kendisine farz olacak kadar zengin olmadığı halde hacca gitmiş olsa daha sonraki senelerde ise kendisine hac farz olacak kadar servete sahip olsa tekrar hacca gitmesi farz olur mu?

Bu sualin cevabı "hayır" şeklindedir. Zira hac Müslümana ömründe bir defa farz olur, iki defa değil. Bu itibarla, **Kâbe'yi görünce zaten kendisine hac farz olan kimse, böylece zengin de, olsa fakir de olsa yüklendiği mükellefiyeti yerine getirmiş olur, daha sonra mâlî imkânlarının değişmesiyle yeniden hac farziyeti diye bir hüküm bahismevzuu olmaz.** Bunun içindir ki, yol parası olmayan fakat ilâhî aşk kendisini iyice kapladığı için yaya olarak yola çıkıp gündüz çöllerde kum teperek Kâbe'ye varan fakirin haccı da farz olan hac yerine geçer. Bu fakir kimsenin sonra zengin olması halinde yeniden hacca gitmesi gerekmez.

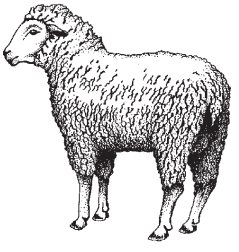

HACILARIN KESTİĞİ KURBANLARIN HÜKMÜ NEDİR?

Efendim, şimdi bir bakıma moda oldu galiba, güya herkes memleket iktisadiyatını düşünüyor, millî gelir ve gideri hesap ediyor. Ama bunlar iddia halinde böyle. Lâkin iddiasını yaptıkları millî gelir ve gider fedakârlığı etrafında şahıslarına düşeni ne nisbette yapıyorlar, kendi mükellefiyetlerini bu mevzuda ne nisbette yerine getiriyorlar, orası pek belli değildir. Mes'ele hep başkalarının üzerinde biçilip dikilmekte, kimse kendi nefsinden bir misâle örnek olma cesaretini gösterememektedir.

Bugünlerde bütün iktisadî imkânlar sonuna kadar kullanılmış, israflar son kertesine kadar kısılmış da sanki iş ha-

cılarımızın kesecekleri kurbana gelmiş gibi bir de kurban kesmeyi önleme kampanyası başlamış bulunmaktadır. Eğer hacılarımız Mekke'de kesecekleri kurbanı kesmezler, yahut memleketlerinde keserlerse büyük bir millî kayıp önlenecek, yahut millî gelir elde edilmiş olacakmış...

Bu fikri iyi niyetle ileri sürenlere sadece saygı ve hürmet duyarım. Ama öyleleri var ki millî menfaat nâmına gece zevklerinden küçük bir fedakârlıkta bulunamaz, içki sofrasında harcadığı tek şişe bedelini millî mevzulara harcamayı göze alamaz, ama hacıların kesecekleri kurban mevzuunda millî gelir, umumî menfaat fedâisi olup çıkıverir, garip olan taraf burasıdır.

Sanırım bu gibilerin meydana getirdikleri hava neticesi olsa gerektir ki okuyucularım hacılarımızın kestikleri kurban mevzuunda bilgi istemekte, bu kurbanları kesmenin mahiyeti hakkında malûmat vermemi arzulamaktalar.

İlmî bir mes'eleyi basitleştirerek izah etmek "efrâdını câmi, ağyârını mâni" olmazsa da kısa bir ölçü içinde izaha çalışmakta zaruret olsa gerektir.

Bir defa, hacca giden her zengine, vatanında kurban kesmesi vâcibken hac yolculuğu sırasında misafir sayıldığından bu mükellefiyet kalkar, udhiye denen vacip kurbanı kesmez. Dilerse memleketinde vekil olarak bıraktığı kimseye kestirir.

Demek ki bayram günü kestiğimiz kurbanı hacılar Mekke'de ya hiç kesmemekte, ya da evindeki vekiline kestirebilmekte, böylece bu mevzuda konuşmayı gerektirecek bir husus bulunmamaktadır. Hacda iken kestikleri kurbana gelince. Bunu da kesmemek mümkündür. Şöyle ki:

Hacca giden hacı adayı, mukaddes beldeye girmek üzere iken hangi çeşit hac yapacağına niyet eder. Bu niyet üç türlü olur.

1 – Hacc-ı İfrat yapmaya niyet eder.

2 – Hacc-ı Kıran yapmaya niyet eder.

3 – Hacc-ı Temettû yapmaya niyet eder.

Şimdi, birinci niyetle hac etmeye karar veren kimseye kurban kesmek vâcib olmaz. Zira bu kimse en başta hacc-ı ifrata niyet etmiştir.

Bu niyetin kendisine mahsus usulleri, rehber olan din âlimlerinden öğrenilir, gereği gibi hareket edilir. Böylece ifrata niyet eden hacı, kurban kesmek mükellefiyetini yüklenmez.

Hacc-ı kıran ile hacc-ı temettû'a niyet eden hacıya ise kurban kesmek vâcibtir. Zira, bu ihrama girince hem hac, hem de umre yapar. Hem umre, hem de hacca muvaffak kıldığı için Allah'a şükür kurbanı kesmesi vâcib olur.

Hacc-ı ifrat niyeti ile diğer niyet arasında hac borcundan kurtulmuş olma bakımından hiçbir fark yoktur. Her üç niyetle de hac mükellefiyetinden kurtulmuş olunur. Yalnız kurbanı vâcib kılan niyetin sevabı elbette ki diğerinden farklıdır.

Bir başka formül. Şayet kurbanı vâcib kılan niyetle hacceden kimseler kurban kesemezlerse – imkânları müsaade etmediği takdirde – ne olur?

Olacak olan şudur: Üç gün orada iken, yedi gün de memleketine dönünce olmak üzere on gün oruç tutar, böylece o da hallolur. Anlaşılan odur ki hacca gidenlerin mutlaka kurban kesmeleri gerekir diye bir hüküm yoktur. Dileyen keser, dilemeyen de niyetini ona göre yapar kesmez, demek pek âlâ mümkündür.

Demek ki oraya giden her hacı mutlaka kurban kesiyor, yahut kesmek mecburiyetinde kalıyor, diye bir iddia doğru değildir. Her hacı kurban kesmez, niyetini Kıran ve Temettû'a yapanlar kurban keserler. Kimin niyetini neye göre yaptığını ise buradaki iddia sahipleri nasıl bilirler?

ZENGİNİN HACCI TE'HİR ETMESİ CAİZ Mİ?

Kendisine hac farz olan kimse, hemen gitmez de sonraki senelerde giderse mes'ele yoktur, borçtan kurtulur. Şayet sonraki senelerde sahip olduğu imkânı kaybolur da gidemezse borçlu olarak kalır, vaktinde gitmediği için mükellefiyetten kurtulamaz.

Kendisine hac farz olan zengin bunu te'hir eder de ilk senelerde gitmezse durumu ne olur?

Başka bir ifâdeyle hac farziyetini ileride ifâ edeceği niyetiyle te'hir eden kimsenin mes'uliyet durumu ne safhadadır?

Bu suâlin cevabını verebilmek için fıkıh kitaplarında haccın farziyeti (fevrî midir, değil midir?) şeklindeki hükmün neticesini bilmek gerekir.

İslâm'ın beş şartından biri olan haccın farziyeti zengin olan kimseye zengin olduğu ilk senede hemen gelir ve zenginliğini takip eden hac aylarında hacca gitme mecburiyeti doğar. Yani fevrî olan haccın daha sonraki senelere özürsüz te'hir edilmesi vebâlden uzak olmaz.

Ancak İmam-ı Muhammed haccın terahî üzere farz olduğu görüşünde olduğundan, hemen gidilmeyip de sonraki senelerde gidilmesinde bir mahzur olmadığını ifâde buyurur.

Buna göre zengin olduğu ilk senelerde hacca gitmemiş kimseler daha sonraki senelerde de bu farzı ifâ ederek borçtan kurtulurlar.

Lâkin, bu meselenin hatırdan çıkarılmaması gereken ince ve hassas bir noktası vardır. Şöyle ki:

Hacca gitme imkânını elde ettiği senelerde gitmeyip te'hir eden zengin, daha sonra elindeki imkânını kaybeder veya hastalanır, fakirleşirse yani hacca gidemezse

durumu ne olur? Hac borcu üzerinde kalır mı, yoksa sıhhatini yitirip fakirleştiği için bu mükellefiyetten kurtulmuş mu olur?

İşte bu sualin cevabı daima hatırda tutulmalıdır. Zira kendisine hac farz olan kimse elinde imkânı bulunduğu senelerde mazeretsiz gitmez de te'hir ederse te'hir ettiği senelerde de fakirleşip bir daha hacca gitme imkânını bulamazsa **hac borcu üzerinde bâki kalır, huzur-u İlâhî'ye borçlu olarak gider.**

Mühim olan cihet burasıdır.

Ama vaktinde yapmadığı haccı daha sonraki senelerde ifâ ederse hac borcundan kurtulur, ancak tam vaktinde gitmiş gibi sevabı olmaz.

Demek oluyor ki, kendisine hac farz olan kimse, hemen gitmez de sonraki senelerde giderse mes'ele yoktur, borçtan kurtulur. Şayet sonraki senelerde sahip olduğu imkânı kaybolur da gidemezse borçlu olarak kalır, vaktinde gitmediği için mükellefiyetten kurtulamaz.

Bu noktayı böylece tesbit ettikten sonra şimdi bir başka kapalı mes'eleye geçmek istiyorum.

Hacca gidecek kadar sıhhî bir kudrete sahip olmayan hastalar – yaşlılar – yahut ölmüşler için hac yaptırmak isteyen vefakâr yakınlar, hiç hacca gitmemiş bir kimseyi bunlara vekil olarak hacca gönderebilir mi?

Sualin cevabı "evet gönderebilir" şeklindedir. Vekil olarak hacca gidecek kimsenin daha evvel haccetmiş olmasının istenmesi, tecrübeli olup ziyaret ve ihram usullerini iyi bileceği ihtimalinden dolayıdır. Şayet hac fârizasını iyi bilen bir âlim ve müttekî kimse bulunursa hiç hacca gitmemiş de olsa vekil olarak gönderilebilir, vekil olduğu kimse nâmına bu haccı ifâ eder.

Şu kadar var ki, fakir olan vekil ilk defa Kâbe'yi görünce kendisine de hac farz olduğundan **sonraki senede şahsı nâmına hacca gitmesi gerekir,** eğer borçlanmadan gidebilirse...

SUAL:

– Bir de Mekke'de vekil tutma mes'elesi vardır? O nasıl bir usuldür? Herkes oradan bir vekil tutup kendi nâmına hac yaptırabilir mi?

CEVAP:

– Hayatta olan kimse oradan vekil tutup da kendi nâmına farz olan hac yaptıramaz. Mekke'den vekil tutup hac yaptırmak, vefat etmiş merhumların nafile haccı içindir. Hayatta olan kimse vekilinin masrafını mutlaka bulunduğu memleketten itibaren hesap edip ödemek zorundadır.

Kurban

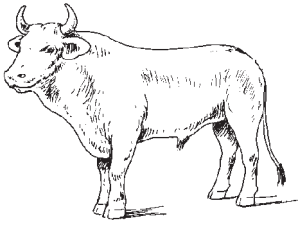

KURBAN KESMEKLE İLGİLİ HÜKÜMLER NELERDİR?

Herkes mâlî durumunu başkasından daha iyi bilir. Borcundan ve ev eşyası gibi zarurî ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra geride parası kalan zenginlere kurban kesmek vâcibtir.

● **Bazılarının Eyyûb Sultan'da kestikleri tavuk, ördek, kaz, horoz gibi hayvanlar kurban olmayacağından, kurban olarak koyun, keçi, sığır ve deve kesilir.**

● Koyun ve keçi bir kişi nâmına, deve ile sığır ise yedi kişi kadar ortak olunarak kesilebilir. Bunların erkeği ile dişisini kesmek arasında fark yoktur. Koyunun erkeğini kurban etmek daha efdâl olur, diyenler olmuştur.

● Koyun ile keçi bir yaşını bitirmiş olmalıdır. Koyun cinsinin bir yaşını bitirmiş kadar gösterişli olan yedi-sekiz aylığı da kesilebilir.

● Yedi kişiye kadar ortak olunabilen sığır ise iki yaşını bitirmiş olmalıdır.

● Ortaklar kurban etini götürü ile değil, tartı ile son derece dikkat ederek dağıtmalıdırlar. Tarafların hakları kalmaması için bu dağıtım işinde adâlete çok dikkat etmek zarureti vardır.

● Kurban, bayramın birinci, ikinci ve üçüncü günleri kesilir. Şüphesiz ki birinci günü kesilmesi daha faziletli ve sevaplıdır. Mazeretlerinden dolayı ilk günde kesemeyenler üçüncü günü akşama kadar kesebilirler.

● Bayram namazı kılındıktan sonra kesilecek kurbanı, sahibinin bizzat kendisi kesmesi elbette efdâl ise de yapamaması halinde iyi bir kesiciye kestirmesi câizdir. Başkasını vekil ederek kesilen kurbanların başında bulunması halinde, kurban sahibinin öteden "Bismillâh" demesi kâfi değildir. Kesecek Müslümanın da kıbleye doğru yatırdığı kurbanı keserken "Bismillâh, Allahü Ekber" demesi gerekir. **Besmeleyi kasden terkedenin kestiği yenmez. Unutarak terkedilmesi halinde ise bir şey lâzım gelmez.** Fakat bu kadar dalgın olmamak, kurban keserken Allah rızasını hatırdan çıkarmamak gerekir.

● Kurban etleri üçe ayrılır. Bir kısmı komşulara hediye edilir, bir kısmı da fakirlere verilir. Üçte biri ise evde kalır. Vakti müsait olmayan kalabalık nüfuslar, kurban etinin üçte ikisini, hattâ duruma göre tamamını bile evinde alıkoyabilirler.

KURBAN BAYRAMINDA TEKBİR GETİRMENİN HÜKMÜ NEDİR?

Arefe günü içimizde ayrı bir zevk ve heyecan hissederiz. Namazlarımızın arkasından okumaya başladığımız tekbirlerimiz bu heyecanımızı canlandıran bir başkalık verir bizlere.

Bilmem sizler unuttunuz mu, fakat az kalsın unutacaktım "Teşrik tekbirleri"ni.

Teşrik tekbirleri, Kurban Bayramından bir gün önce yani arefe günü sabah namazında farzın selâmını verdikten sonra başlar ve bayramın dördüncü günü ikindi namazının sonuna kadar devam eder. Böylece (23) farz namazın arkasında tekbirlerimizi alır, bir vâcibi ifâ etmiş olmanın huzurunu duyarız.

Bu tekbirler, hem erkek, hem de kadına; hem misafir, hem de mukime vâcib olduğu gibi köylü ile şehirliye de aynı şekilde vâcibtir. Bundan müstesna kalan kimse yoktur.

Bu itibarla, hepimiz Kurban Bayramından bir gün önce, yani arefe günü sabah namazından başlayarak bayramın dördüncü günü ikindi namazının sonuna kadar her farz namazından sonra birer defa tekbir getirir, günlük meşguliyetlerimizin bu vâcibi unutturmamasına dikkat ederiz.

Memleketimizin geçirdiği eski kâbuslu günlerde namaz sonlarında aldığımız bu tekbirlere musallat olanlar olmuşsa da bugün hamd olsun vicdan hürriyetine vâki olan o tasallut geri itilmiş olduğundan "Tanrı Uludur.." şekline çevirttikleri tekbirlerimizi aslına uygun olarak şöyle almaktayız:

– Allahü Ekber, Allahü Ekber, Lâ ilâhe illâllahü, vallahü Ekber, Allahü Ekber ve lillâhil hamd.

YAŞAYANLAR ÖLMÜŞLERİNİN İBADET BORÇLARINI ÖDEYEBİLİRLER Mİ?

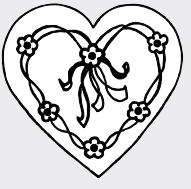

Kişinin kendisi hayatında iken yapmadığı bedeni ibadet borçlarından, öldükten sonra yakınlarının yapacağı hayır hasenatlarla kurtulması mümkün olmaz.

Aslında insanlar ibadetlerini, hayır hasenatlarını hayatta iken bizzat kendileri yapmalı, kendi görevini ihmal edip te öldükten sonra yakınlarının yapacağı hayırlara ümit bağlamamalılar.

Bu konuda şu özet bilgi çok mühimdir. Bu ayırım mut-

laka bilinmeli, buna göre hareket edilmelidir.

Ölmüş insanın üzerinde iki türlü ibadet borcu bulunur: Bedeni ibadetler. Mali ibadetler.

I- **Bedeni ibadetler:** Her insan hayatında iken namazlarını bizzat kılmalı, oruçlarını şahsen tutmalıdır. Çünkü kendisi hayatta iken yapmadığı ibadet ve iyilikleri gerideki yakınlarından beklemek, kendisi karanlıkta kalmayı tercih edip geriden gelecek ışıkla önünün aydınlanmasını beklemek gibidir ki, arkadan gelecek ışığın önünü tam aydınlatacağı şüphelidir. Bu sebeple insanlar, fırsat ellerinde iken namazlarını bizzat kılmalı, oruçlarını fiilen tutmalı, bunların geriden gelecek sevaplarla ödenmeyeceğini bilmeliler.

Çünkü, kişinin kendisi hayatında iken yapmadığı bedeni ibadet borçlarından, öldükten sonra yakınlarının yapacağı hayır hasenatlarla kurtulması mümkün olmaz. Kimse, kendi kılmadığı namazını, tutmadığı orucunu yakınına ödettiremez. Öyle ise hayır hasenat yaptırarak bedeni ibadet borçlarından kurtulacağını sanmamalı, ahirete namaz ve oruç borcuyla gitmekten korkmalıdır.

2- **Mali ibadetler:** Kul borcu, zekat, adak, yemin keffaretleri..

Bu gibi mali ibadet borçlarını ise geride kalan yakınları ödeseler, ölüden bu borçlar kalkar, üzerindeki kul hakkı ödenmiş, zekatı verilmiş, adak yerine getirilmiş, varsa yemin ve oruç keffaretleri tamamlanmış sayılır. Vefalı mirasçısı, yakınını kabrinde borçlu yatırmayabilir, bu gibi mali ibadet borçlarından kurtararak büyük bir iyilikte bulunabilir.

Hac gibi hem bedeni hem de mali ibadetler de mali ibadetler gibi geridekilerin ödemesi, yani adına hac yapmasıyla hac borcundan kurtarması mümkün olur.

Şu kadarı da var ki, **ölenin vasiyeti yoksa mirasçılar bu borçları ödemeye mecbur olmazlar. Kendi istekleriyle öderlerse büyük bir vefa göstermiş olurlar. İmam-ı Şafii Hazretleri de, vasiyet etmişse, mirasçı bunları mirastan yerine getirmeye mecburdur, der.**

Anlaşılan odur ki, yaşayanlar ölmüşlerini bedeni ibadet

borçlarından kurtaramazlarsa da mali ibadet borçlarından kurtarabilirler. Şayet vefa gösterir de kurtarmak isterlerse.

Bunlardan ayrı olarak her insan, sevabını ölmüşlerine bağışlamak üzere her türlü hayır yapabilir, sadakalar verebilir, iyiliklerde bulunabilir, dua eder, Kur'an okur. Yani iyilik ve hayır adına neler mevcutsa ölmüşleri için yapıp sevabını bağışlayabilir. Bu bağışların hepsinden de ölmüşler isti-

> Efendimiz (sav) Hazretleri öldükten sonra amel defteri açık kalıp devamlı sevap yazılan üç türlü hizmet sahiplerini sıralar. Buyurur ki:
>
> – İnsan ölünce amel defteri kapanır, sevap günah yazılması durur. Ancak üç çeşit insanın amel defteri açık kalır, sebep olduğu sevaplar yazılmaya devam eder.
>
> Birincisi: Kendi öldükten sonra da devam eden hayırlı hizmetlerin sahipleri. Cami, okul, yurt, öğrenci evleri, hayır kurumları, çeşme, yol, köprü gibi kalıcı hizmetler bırakarak gitmiş olanlar. Devam eden bu gibi hayırlarının sevapları da amel defterine yazılmaya devam eder.
>
> İkincisi: İmanlı öğrenci yetiştiren hocalar, hayır sahipleri. Yetiştirmiş oldukları öğrencilerinin sevaplarından eksilmeksizin kendi amel defterlerine de aynısı yazılmaya devam eder.
>
> Üçüncüsü: Hayırlı evlat yetiştiren ana babalar. Onların da amel defteri kapanmaz, yavrularının kazandıkları sevapların aynısı hiç eksilmeksizin kendi amel defterlerine de yazılmaya devam eder.

fade eder, kabirlerinden el sallayıp "hediyelerinizi alıyoruz teşekkür ederiz" mukabelesinde bulunurlar.

Geride sevap kazandıracak hayırlı eserler ve nesiller bırakmalı, günah getirecek kötülüklere sebebiyet vermemelidir ki, öldükten sonra amel defterine sebep olduğu günahlar sıralanmayıp sevaplar yazılsın. Kendini borçtan kurtaracak vefalı mirasçılar yetiştirmiş olsun.

Nitekim, namaz kılan bir insandan ölmüş ana babasıyla birlikte bütün müminler faydalanır, sevap hediyesi alırlar.

Çünkü kıldığı namazın sonunda selamdan önceki: "Rabbenağfirli.." duasında hem kendine, hem ana babasına, hem de bütün müminlere dua etmekte, böylece bu dualar da sevap hediyesi olarak ulaşıp hem ana babayı, hem de bütün müminleri mutlu etmektedir. Bundan dolayı namaz kılan insandan sadece ana baba değil bütün müminler faydalanır, memnun olurlar.

Sözün özü: **Ölmüşlerimizi bedeni ibadet borçlarından kurtaramasak da mali ibadet borçlarından kurtarmamız mümkün olur. Ayrıca hayırlarımızla, sadakalarımızla, özel dualarımızla, hatta bizzat kıldığımız kendi namazlarımızdaki dualarımızla onlara yardımcı olabilir, gönüllerini kazanarak vefalı bir nesil olduğumuzu da ifade edebiliriz. Bunlar yaşayanın elindeki büyük imkanlardır. Farkına varabilirse tabi.**

Adak

NEZİR - ADAKTA BULUNMAK İŞLERİN OLMASINI VEYA KOLAYLAŞMASINI SAĞLAR MI?

İslâm âlimleri ciddî bir sebeb yokken adak adayarak borçlanmayı, yük altına girmeyi teşvik etmezler, mübah olan bir takım şeyleri yapmaya mecbur kalmayı faydalı bulmazlar. Zira vaad edilen şeylerin yerine getirilmesi vâcib olur.

İnsanlar zayıftırlar. Bazı olayların te'sirinde kalıyorlar, bir kısım vak'aların baskısına mâruz bulunuyorlar. Şayet bu vak'a hoşa gitmeyen bir şeyse ondan kurtulmak için, hoşa gidecek bir husus ise ona kavuşmak yahut devam ettirmek için birşeyler adıyor, bir takım vaadlerle Allah'a karşı borçlanıyorlar.

– Şu kötü işten kurtulursam bir koyun keseceğim, yahut şu işim şöyle olur veya falan arzuma kavuşursam şu kadar para dağıtacağım, şu kadar oruç tutup namaz kılacağım... gibilerden nezirde bulunuyorlar.

Bu gibi vaadler Allah'a karşı verilmiş sözlerdir. Biz insanlar birbirimize karşı verdiğimiz sözümüzde durmadığımız takdirde ne kadar güç duruma düşersek, Yaradanımıza karşı verdiğimiz bu gibi sözlerimizde durmadığımız takdirde de uhrevî mes'uliyete girmiş oluruz. Çünkü hiç sebeb yokken bir takım şeyleri kendiliğimizden vaad edip borç yapmışız. Madem ki borç yüklenmeyi kendi istek ve arzumuzla tahak-

kuk ettirdik, öyle ise o işimiz olup beklediğimize kavuştuktan yani şartımız yerine geldikten sonra vaadimizi yerine getirmeli, nezrimizi ifâ etmeliyiz. Âyet-i kerîmede Rabbimiz nezirlerini yerine getirenleri medih buyururken getirmeyenleri de mefhum-u muhalifle zemmetmiş oluyor. Böyle bir zemme müstehak olmamak için sözümüzde durmamız gerekir.

SUAL:

– Bir şey adamak, bir takım vaadlerde bulunmak işimizin daha kolay tahakkuk etmesi için faydalı olabilir mi? İsteğimizin yerine gelmesi için adağın kesin bir te'siri söz konusu mudur?

CEVAP:

– Adak, mecbur olmadığımız bir şeyi kendimize vâcib kılmak, borçlanmak demektir. Bu borçlanma ile Rabbimizin rızasını kazanmak istemişsek, bizden razı olan Rabbimiz işimizi de belki kolaylaştırır, belki arzumuza bizi nâil kılar. Ama bu sadece bir ümiddir. Adak sebebiyle gelecek belâ durur, yahut mahrum kalınacak nimete kavuşulur diye bir hüküm yoktur.

Bu yüzdendir ki, İslâm âlimleri ciddî bir sebeb yokken adak adayarak borçlanmayı, yük altına girmeyi teşvik etmezler, mübah olan bir takım şeyleri yapmaya mecbur kalmayı faydalı bulmazlar. Zira vaad edilen şeylerin yerine getirilmesi vâcib olur. Şayet adanan şeyler yerine getirilmezse kul Allah'a karşı vaadinde durmamış, borcunu ifa etmemiş olur. Bu da kulu sebebsiz yere borca ve mes'uliyete iter. Bunun için insan ya diline sahip olmalı, ya da vaad edip adamışsa mutlaka yerine getirmeli, borçlu kalmamalıdır.

Adağın kendine âit birçok şartları vardır.

– Şu işim şöyle olursa, yahut falan arzuma kavuşur, filân sözümü yerine getirirsem bir koyun, keçi, sığır keseceğim, yahut şu kadar oruç tutacağım veya şu kadar para vereceğim... gibilerden yapılan vaadler birer adaktır, yerine getirilmesi vâcibdir.

– Adak kurbanın etinden, adayan ve nafakası üzerine vâcib olan âile efrâdı yiyemez, istifade edemez, sadece

parasıyla satın alabilir. Nitekim adak paradan da bunların menfaatlanamayacakları gibi.

– Adakta yer, zaman ve şahıs adayanı bağlamaz. Bu itibarla dediği günden başka bir günde oruç tutulabilir, söylediği günün gayrısında hem de tâyin ettiği hayvanın başkasını kesebilir. Açıkca ismini söylediği İstanbul'da değil Ankara'da, Cuma günü değil de Salı günü yerine getirebilir. Aynı gün ve aynı şey olması şart değildir. Yeter ki yerine getirsin.

Günah olan, yapılması mümkün olmayan yahut cinsinden ibadet olmayan şeyler adanmaz. Nitekim horozdan kurban olmayıp, türbelere mum yakmak adak olmadığı gibi.

Dikkat edilecek bir husus:

İnsanlar diline hâkim olmalı, ağzından çıkacak kelimelerin yükleyeceği mükellefiyeti müdrik bulunmalı, kolay kolay yemin etmeyip adak adamamalıdır. Şayet içinden gelmiş; yemin etmiş, adak adamışsa artık yemininde durup, adağını yerine getirmeli, borçlu kalmamalıdır. Çünkü adamak borçlanmak gibidir.

Keffaretler

İBADETLERDE HANGİ HATALARIN KEFFARETLERİ VARDIR?

Bazı hata ve kusurların mes'uliyetinden kurtulmak için İslâm'ın ortaya koyduğu keffaret (telafi) müessesesi vardır. Bu müesseseyi iyi bilenler işledikleri belli hatalarının keffaretini verir, sorumluluktan kurtulmaya çalışırlar.

Burada hangi günahların keffareti olacağını, nasıl bir usulle bu keffareti vermekle mes'uliyetten kurtulmanın mümkün olduğunu arzetmeye çalışacağım.

Bilindiği gibi işlenen her günahın keffaretini vermekle mes'uliyetinden kurtulunacağı söylenemez. Keffaret vermekle mes'uliyetinden kurtulunan hata beş çeşittir. Yani beş hatanın keffaretini vermekle mânevî mes'uliyetinden kurtulmak mümkündür.

Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1 – Bilindiği üzere Ramazan orucu sabaha karşı imsakla başlar, akşam iftar dakikasıyla biter. Bir kimse, niyet ettiği Ramazan orucunu bu imsak dakikası ile iftar dakikası arasında kasden bozarsa buna keffaret gerekir, bu günahın mes'uliyetinden ancak arka arkaya tutacağı altmış keffaret orucuyla kurtulabilir. Başladığı Ramazan orucunu özürsüz bozma günahına giren bu kimse bu günahının cezasını fasıla vermeden tutacağı bu altmış oruçla çekmiş, yediği orucun mes'uliyetinden böylece kurtulmuş olur... Ancak bu kimse hasta veya yaşlı ise arka arkaya altmış keffaret orucu tuta-

cak sıhhî kudrete mâlik değilse ilerideki günlerde de böyle sıhhat ve tâkate sahip olacağı ümidi yoksa bu defa altmış fakiri doyurmak mânâsında altmış fakire birer fitre miktarı para verir, fakirlere verdiği bu altmış adet fitreyle altmış orucunu ödemiş, keffaretini yapmış sayılır.

Bunu daha da kolaylaştırmak isterse ya bir fakire altmış gün birer fitre miktarı para vererek altmışı tamamlar, ya da hergün ayrı ayrı birkaç fakire birer fitre vererek bu altmışı kısa zamanda tamamlama yolunu tercih eder. Burada dikkat edilecek husus bir fakire aynı günde iki tane keffaret parası vermemektir. Çünkü bir fakir bir günde iki adet orucu birden tutmaya muktedir olmaz.

Keffaret, orucu tutmamanın değil, başlayıp da bozmanın cezası olduğundan, oruca hiç niyet etmeyenler yedikleri Ramazan orucundan dolayı keffaret yüklenmez, sadece gününe gün olarak kazâ eder. Fakat özürsüz oruç yemek büyük günahtır.

Bir de, keffaret Ramazan ayı içinde bozulan oruçlar için farz olur. Ramazan dışında bozulan oruçlar için keffaret değil kaza gerekir.

2 – Yemin keffareti:

İnsan diline ve sözüne mâlik olmalı, ciddî bir sebeb yokken yemin etmemelidir. Ancak doğan zaruretten dolayı yemin etmişse artık yemininde durmalı, bozmamalıdır.

Bununla beraber ettiği yemini bozmak günahına girecek olursa bunun mes'uliyetinden de keffaret vermekle kurtulabilir. Yeminin keffaretinde sadece on fakire birer fitre miktarı para vermek vardır. Bu da diğer keffaretler gibi bir adama bir günde verilmez, ya bir fakire on günde birer fitre vermekle on fitre verilir, ya da ayrı ayrı on fakire verilerek bir günde bir adama iki tane verilmeden kısa zamanda işi bitirme tarafı tercih edilebilir.

Keffaretler birer tevbe mânâsına geldiği için hata işlemeden keffaret verilmez, günah işlenmeden tevbesi yapılmayacağı gibi.

Aynı zamanda bu keffaret paraları tamamen fakirin hakkı olduğundan hayır kurumlarına vermekle de mes'uliyetinden kurtulunmaz, mutlaka fakire verilmesi gerekir.

3 – Zıhar keffareti:

Karısının tamamını veya mahrem bir uzvunu nikâhı ebedî olarak haram olan bir mahremine benzetmek günahından doğan keffarettir. Bunun izahı fıkıh kitaplarındadır. Bunda cinsî duygu ile hürmet ve saygı hissi karıştırılmaması hikmeti vardır.

4 – Hacda iken zamanından önce tıraş olmaktan doğan hatanın keffareti.

5 – Bir Müslümanı veya zımmîyi hata yoluyla öldürmek günahından doğan keffaret.

SUAL:

– Bu son üç hatanın afvına vesile olan keffareti verecek kadar parası olmayan adam ne yapar?

CEVAP:

– Keffaret verecek kadar parası olmayan fakir üç gün oruç tutar, bir daha bu hatayı işlemeyeceğine Allah'a söz verir, istiğfarda bulunur. Bu üç gün oruca da sıhhati müsaade etmiyorsa bir daha aynı hataya düşmemeye dikkat edip tevbe istiğfarla iktifa eder. Mutlaka keffaret verme mecburiyeti olmaz.

SUAL:

– Birkaç defa keffaret gerektirecek şekilde Ramazan orucunu bozmuş kimseye bozduğu oruçlar sayısınca keffaret mi düşer, yoksa yediği oruçları bir bir kazâ edip sonra hepsine birden tek keffaret tutmak yeter mi?

CEVAP:

– Keffaret bir ceza demektir. Aynı günlerde yenen oruçların her biri için verilecek bu ceza hep aynı cezadır, ceza tek olunca tekrar etmesi gerekmez. Geçmişte yenen oruçların her biri ayrı ayrı kazâ edilir, sonra bunların hepsine birden tek keffaret tutularak, borçtan kurtulunur. Şayet bu keffa-

retten sonra yine oruç bozulursa yeniden keffaret gerekir. Eskisi kurtarmaz.

SUAL:

– Keffaret orucunu arka arkaya tutmak şarttır. Ara verilirse yeni baştan tutmak gerekir. Ancak kadınlar ay hâlinde iken ne yapacaklar? Bu hâlde iken de oruca devam mı edecekler, yoksa onlar için bu günlerde ara verme müsaadesi var mıdır?

CEVAP:

– Kadınların bu hâlden iki ay kurtulmaları mümkün olmadığından muayyen günlerin başlamasıyla keffaret orucuna ara verip temizlendikten sonra devam etmeleri gerekir. Ancak doğum yüzünden verilen ara, bu müsaadeye tâbi değildir. Onda yeni baştan başlamak mecburidir.

SUAL:

– Üç çeşit yemin vardır. Bunlara Yemin-i Lâğiv, Yemin-i Gamûs ve Yemin-i Mün'akide denmektedir. Bunların hangisine keffaret lâzım gelmez, hangisine gelir? Hangisini de keffaret dahi kurtaramaz?

CEVAP:

– Bu üç yeminden birincisine keffaret lâzım gelmez. Çünkü bu yemin yanlış olduğu, aslı olmadığı bilinmeden yapılan yalan yemindir. Yemini yapan kendini doğru ve yeminini sahih sanıyor, meselâ borcunu vermediği halde verdi sanarak "Vallahi borcumu verdim.." diyerek yemin ediyor. Kötü niyet taşımadan yalan olduğu ihtimali bile hatıra gelmeden yapılan bu yemine **"Yemin-i Lâğiv"** yani boş yemin denir, sahibini mes'ul etmediğinden ne keffaret, ne de başka bir şey lâzım gelir.

İkinci yemin ise; bunun tam aksine bilerek yalan yere yapılan yemindir ki bu öyle günah ve öyle hatalı bir yemin ki sahibini keffaret bile kurtaramamakta, bu yüzden kasıtlı olarak yapılan bu yemine keffaret dahi lâzım gelmemektedir. Meselâ: Vermediğini bildiği borcunu "Vallahi verdim" demesi, mahkemede görmediği şeye "Vallahi billâhi gördüm" diyerek yalancı şahidlik edip yalan yere yemin etmesi gibi. Buna

da **"Yemin-i Gamûs"** denmektedir ki, bu yemin sahibinin, yuvası bozulup sıhhatinin kaçacağı hadîsle sabittir.

Üçüncü yemine gelince: İşte keffaret gerektiren yemin bu yemindir. Buna **Yemin-i Mün'akide** denmektedir. İstikbâle âit şeyler üzerine yemin.

Meselâ şu işi "Vallahi böyle yapmayacağım, billâhi şunu bu vakitte vereceğim... Tallahi borcumu falan tarihte ödeyeceğim" gibilerden. Bu gibi yeminlerde mutlaka verilen sözde durulmalı, yapılan yeminde sabit kalınmalıdır. Ancak istikbâle âit bu yeminde durulmaz da bozulursa işte bu bozmaya keffaret lâzım gelir, bozmanın günahından kurtulmak için on fakire birer tane fitre miktarı para vermek vâcib olur.

Şu hale göre yeminin birincisinden kaçınmalı; ikincisine ise asla tenezzül edilmemeli, kasıtlı olarak yalan yere yemin edilmemeli; üçüncüsünde ise bozulduğu takdirde keffaretini vererek mes'uliyetinden kurtulma tarafı te'min edilmelidir.

SUAL:

– Yapılan yemin bir iyiliği yapmayacağına, yahut bir kötülüğü mutlaka işleyeceğine dairse bu yeminde de durmamalı, yoksa bu yemini bozup keffaret vermeyi tercih mi etmeli?

CEVAP:

– Bir iyiliği terketmeye, yahut bir kötülüğü yapmaya dair edilen yeminlerde durmamalı, bozup keffaretini vermelidir. "Vallahi, tallahi, anamla, babamla konuşmayacağım, komşumla küs duracağım.." gibilerden yapılan yeminler bozulmalı; birine şu hakareti yapıp, şu kötülüğü icrâ edeceğim... gibi günah olan yeminlerde ısrar etmemeli; keffaretini vermeyi tercih etmelidir. Çünkü o gibi yeminleri yerine getirmeyip de keffaret vermek sevaptır. Sevap varken günah işlemeye sebeb yoktur.

Yolculuk

HANIM TEK BAŞINA HACCA GİDEBİLİR Mİ?

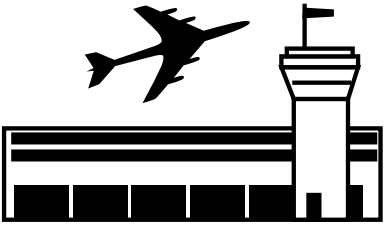

Hanefi mezhebine göre bir hanım yanında kocası, yahut ta nikah düşmeyecek kadar yakını bir erkek bulunmadıkça tek başına hacca gidemez.

Beraberinde erkeği bulunmayan bir kadının yalnız başına yolculuğu caiz görülmemiştir. Kendisine hac farz olacak kadar zengin olan böyle bir hanım, ancak kendi yerine bir bileni vekil olarak gönderir, hac görevini böyle eda etmiş olur.

Şafii Mezhebine göre ise yolculuk sırasında arkadaşlık ederek yol emniyetini sağlayacak kadınlarla birlikte kadın hacca gidebilir.

Bu durumda bir Hanefi hanım farz olan haccına mutlaka kendisi gitmeyi istiyorsa Şafii mezhebinin bu hükmüne uyarak kadın arkadaşları ile hacca gidebilir.

Elbette bu imkan, ancak farz olan hac için söz konusudur. Nafile hac, yahut ta umre için böyle bir zorlamaya cevaz verilmemiştir. Çünkü nafile ibadette bir mecburiyet yoktur ki ille de bir çıkış yolu arama gereği duyulsun.

● Sadece Hac yolculuğunda geçerli olmak niyetiyle yapılacak nikah ta sahih olmaz. çünkü müddeti belli nikah caiz olmadığı gibi helal da değildir. Evlilik ancak ömür boyu niyetiyle yapılır. Belli bir müddet için değil. Şu kadarı da var ki müddet kalpde olduğu halde dille söylenmezse nikah geçerlidir.

● **Kocanın hanımının hacca gitmesine engel olması caiz olmaz.**

Şayet koca, bu sene imkanımız el vermiyor, gelecek sene imkan bulur birlikte gideriz, gibi meşru bir gerekçe ileri sürüyorsa buna da itibar edilip gelecek sene beklenebilir. Aile huzuru mühimdir.. Seneye tehirde günah yoktur.

● **Hacda erkekler iki parçadan ibaret olan ihram giyerlerken kadınlar normal bir giyimle bunu yerine getirirler.** Tesettürü zedeleyecek bir ihram söz konusu olmaz.

Ayrıca erkekler ihramlı iken başlarını örtemezler. Ama hanımlar da başlarını açamazlar. Örtünün farziyeti hacda da devam eder.

• Hanımlar hac boyunca okuyacakları dualarını, getirecekleri tekbir ve telbiyelerini erkekler gibi sesli olarak yapmaz, gizliliklerini hac öncesindeki gibi muhafaza ederler, seslerini yükselterek okumaya yönelmezler.

• Ayrıca, hanımlar adetli iken (ister farz isterse nafile olsun) tavaf yapamazlar, yani Mescid-i Harama adetli iken giremezler.

Bundan dolayı hac ve umre günlerinde etkili olması için bazı hanımlar önceden ilaç alıyor, hap yutuyor, adetlerini engelleyerek bu tavaflarını da kolayca yapabiliyorlar bir zorluk söz konusu olmayabiliyor. Böyle bir tedbir de caizdir, mahzur söz konusu değildir.

• Hacda kurban kesme zorluğundan çekinen hanım baştan kurbansız hac olan (ifrat) haccına niyet ederse, kurban kesme mükellefiyetinden de kurtulmuş olur, böyle bir zorlanma ile de karşılaşmayabilir. Bunun için ihrama girerken niyet etmek gereklidir.

KADIN MAHREMİ OLMADAN UÇAKLA YURT DIŞINA ÇIKAMAZ MI?

Yol güvenliğinin varlığı halinde kadınlar mecbur oldukları yere uçakla gidebilirler. Varacağı yerde de yakınları karşılayarak emniyetle evlerine ulaşmaları mümkün olur.

– Biz Almanya'da çalışan işçileriz. Bazen memleketimizdeki ailemizden birini uçak bileti göndererek yanımıza çağırıyoruz. Bizim bizzat gidip getirmemiz ise hem zaman hem de masraf bakımından çok zor oluyor. Bu durumda bazıları: "kadın yanında yakını bir erkek olmaksızın yolculuk yapamaz, yalnız başına hacca dahi gidemez "diyorlar. Yani Türkiye'ye gelip kendimizin götürmemizi istiyorlar. Ülkemizden uçağa bindirseler biz de burada uçaktan inerken karşılasak caiz olmaz mı? İlle de bizim hem zaman ayırıp hem de masraf yaparak kendimiz mi gidip getirmemiz gerekiyor? Bunun bir çıkış yolu yok mu?

Efendim, Peygamberimiz:

– Ümmetimin ihtilafında rahmet vardır! buyurmuştur. Hak mezheplerden birinin günün koşullarına uygun düşen görüşüyle hareket edilerek böyle zorlanılan yerlerde bir çare bulunabilmektedir. Mezheplerin oluşunun bir hikmeti de budur zaten.

Nitekim Hanefi'de cevaz olmasa da Şafii ve Maliki mezheplerinden izin çıkarmak mümkündür. Şöyle ki:

Hanefi'ye göre, kadın seferilik getiren uzunlukta bir yola yanında kocası, yahut ta nikah düşmeyecek kadar yakını bir koruyucu erkek olmadan çıkamaz. Beraberinde emniyetini

sağlayan bir mahremi olmalı ki kadın güven ve huzur içinde yola çıkabilsin. Hac yolculuğu için de hüküm böyledir.

Ancak yine hak mezheplerden olan Şafii ve Maliki'lerin görüşünde ise kolaylık ve imkan vardır. Onlara göre, yolda kadın yolcular da varsa, yani tek başına giden kadın, yolda emniyet içinde olursa kendisini koruyacak erkeğe ihtiyaç duymadan da yola çıkabilir. Çünkü erkeğin sağlayacağı güvenli ortam mevcuttur.

Bu durumda Hanefi olan hanımlar mecburi olan yolculuklarına Şafii'ye uyarak yolculuk yapabilirler. Yani Türkiye'den uçağa bindirilen Hanefi bir hanımı, Almanya'da uçaktan inerken karşılayabilirsiniz. Mutlaka sizin Türkiye'ye gelmeniz, yahut ta Türkiye'den bir refakatçi mecburiyeti söz konusu olmayabilir.

Nitekim kendisine hac farz olan hanımların bazıları da Şafii'nin bu görüşüne uyarak kadınlarla birlikte mahremsiz hacca gitmekteler. İlk hac ve umre için böyle niyet etmekteler....

Bu konuda Prof, Dr, Hamdi Döndüren Hocaefendi değerli eseri (Aile İlmihali)nde şu geniş bilgiyi vermektedir:

– **"Şafiilere göre yol güvenliği olunca kadın başka güvenilir kadınlar topluluğu içinde hacca ve başka yolculuğa çıkabilir. Malikilere göre ise (daha kolay) kadın kendilerine emanet edilen bir kadın veya erkek topluluğu içinde de hac yapabilir. Bu iki mezhep haccın farz olduğunu bildiren ayetin genel anlamına dayanmıştır. Hac organizelerinin otobüs veya uçak yolculuklarının güvenli olması da yolculuk bakımından bu iki mezhebin lehinde durumlardır. Ancak, yolda güvenlik olması yanında hac sırasında veya başka yolculuklarda gidilen beldede, kadın için üstesinden gelemeyeceği özel bir zorluklar varsa bu durumu da dikkate almak gerekir. Günümüzde tavaf, say, şeytan taşlama, Arafat, Müzdelife ve Mina yolculuklarında yaşanan izdiham, ezilme ve ölüm tehlikeleri kadının yanında bir koruyucu mahreminin bulunmasını gerekli kılmaktadır. "**

"Diğer yandan günümüzde şehirlerarası veya Almanya, ya da Fransa gibi bir ülkeden hava yolu ile gidip gelmelerde kadının bir yakını tarafından yolcu edilmesi ve gidilen yerde karşılanması veya servis araçlarıyla güvenle varacağı yere ulaştırılması durumlarında Şafii ve Maliki mezhebinin (yol güvenliği) ilkesinden yararlanılması mümkündür!. Çünkü günümüz ekonomik şartlarında kadınların yanında sürekli olarak bir mahreminin bulunarak onu gideceği yere götürmesi ve yeniden geri dönmesi gereksiz ayrıntılara ve büyük masraflara yol açmaktadır."

" Özellikle ölüm, hastalık, düğün cemiyeti veya öğrencilik gibi özürler kadının güvenli yollarda ve güvenilir bir firma ile yolculuk yapmasını gerekli kılmaktadır." (s. 571).

Bu izahlardan anlaşılan odur ki yol güvenliğinin varlığı halinde kadınlar mecbur oldukları yere uçakla gidebilirler. Varacağı yerde de yakınları karşılayarak emniyetle evlerine ulaşmaları mümkün olur.

Bir zorluk ve imkansızlık söz konusu olmaz.

KADIN ARABA KULLANABİLİR Mİ?

Okuyucum "kadın dinen araba kullanabilir mi?" diye sormuş, görüşümüzü de mutlaka beklediğini ifade etmiş.

Efendim, Bediuzzaman Hazretlerinden şu mealde bir hatırlatma okumaktayız:

– Zaman en büyük yorumcudur. Yorumunu açıklasa itiraz edilmez!.

Bu sebeple, içinde yaşadığımız zaman dilimi, kadının araba kullanıp kullanamayacağı konusunda yorumunu yapıp hükmünü vermiştir. Artık bu hükme itiraz etmenin, bu

yoruma karşı koymanın geçerliliği olmaz, diye düşünüyorum.

Bugün yaşanan hayata baktığımızda günün yaygın anlayışı diyor ki:

– Hanımlar araba gibi bir nimetten istifade etmeli, mahrum kalmamalıdırlar.

Öyle olunca bizim içinde yaşadığımız asrın verdiği bu hükme pek itirazımız olmaz. **Peşin bir hükümle kadının araba kullanmasına yasak gözüyle bakamayız**. Çünkü araba hayatımıza sonradan girmiştir. Yasak koyacak olan Fıkıh kitapları önceden yazılmıştır. Önceden yazılan fıkıh kitaplarında sonradan çıkan araba kullanımı yasağı elbette aranmaz. Biz **bu olaya ancak, araba kullanacak hanımın yol emniyetinin olup olmaması açısından bakar, asayiş bakımından inceleme gereği duyarız.**

Şayet hanımın araba kullandığı şehir içinde emniyeti varsa, şaibeli durumlara maruz kalmayacağı yaşanan günlük hayattan anlaşılıyorsa mesele yoktur. Hanım neden araba kullanamasın şehir içinde?. Bu teknolojik nimetten neden istifade etmesin, cep telefonuyla birlikte? Neden ille de umumi vasıtalarda tanımadığı yabancıların içinde itişe kakışa yolculuk yapmaya mecbur tutulsun? Yasaklayan ayet, hadis yoktur ki dini emirlere aykırı düşer diyerek kendi arabasını kullanmaktan men edilsin. Bundan dolayıdır ki, kadının şehir içinde araba kullanmasında mahzur olmayacağını ifade etmekte tereddüt etmeyen bu günün fıkıh yazarları, şehirler arası yolculukta aynı cesareti gösterememekte, yol emniyetinin olmayacağı tenha yerlerde maruz kalabileceği muhtemel şaibeli durumları hesaba katarak: "Yanında mahremi olmayan hanım şehirler arası yolculuklarda tek başına araba kullanmamaya dikkat etmelidir!" demekteler.

Aslında mesele, fıkıhçıların konusu olmaktan ziyade, yol emniyetinin olup olmamasıyla ilgili bir asayiş meselesi olarak da görünmektedir.

Arabasıyla tek başına şehirler arası yolculuk yapan bir hanımın yol boyunca emniyeti ne durumdadır? Yolun tenha bir yerinde meydana gelebilecek bir arıza, kaza ve ya herhangi bir duraklama durumunda ne gibi durumlarla karşılaşabilir?

– Hiç bir emniyetsizlik olmaz, ülkemizde namus emniyeti her yerde olanca garantisiyle mevcuttur, şehir içi şehir dışı hiç fark etmiyor!." diyorsanız, kendiniz için geçerli cevabı kendiniz vermiş oluyorsunuz. Bunu diyemiyor da:

– "Ne olacağı pek belli olmaz, her türlü şaibeli durumlarla karşılaşması beklenebilir" diye endişe ediyorsanız, geçerli cevabı yine kendiniz vermiş oluyorsunuz, Yahut ta:

– Emin olunan yollar var, olunmayan yollar var, diyerek Avrupa Asya memleketleri ayrımı da yapabilirsiniz. Almanya'da şehirler arası yol emniyeti mevcuttur bile diyebilirsiniz.

Konuyu neden yol emniyetiyle bu kadar ilgili görüyorum? Onu da arz edeyim izninizle. Efendimiz (sav) Hazretleri Mekke'de Müslümanların maruz kaldıkları can, mal, namus emniyetsizliklerinden şikayet edip ümitsizleştikleri sırada şu mealde bir gelecek açıklamasında bulunarak buyurmuş ki:

– Siz acele ediyor, ümitsizliğe kapılıyorsunuz. Şunu iyi bilin ki, ileride öyle mal, can, namus emniyetinin sağlandığı günler gelecek ki, bir kadın Yemen'den kalkıp bindiği devesi üzerinde tek başına Mekke'ye gelecek, Kabe'yi tavaf edip tekrar bineğine binerek tek başına memleketine dönecektir. Bu sırada yolda vahşi hayvandan başka hiç bîr şeyden de korku ve endişe hissetmeyecektir!.

Demek ki, yol emniyetinin sağlandığı zaman ve mekanlarda bir kadın tek başına devesine, yani arabasına binerek uzaklardan yola çıkabilecek, hedefine varıp işini gördükten sonra da tekrar arabasına binerek evine dönebilecektir. Bu sırada yolda öylesine emniyet ve asayiş söz konusu olacak ki, bu kadın vahşi bir hayvan saldırısı ihtimali dışında her hangi bir şeyden korkup ta emniyetsizlik hissetmeyecektir.

Demek bizim görevimiz, saadet asrında sağlanmış olan bu yol emniyet ve asayişini bugün de sağlamaktır. Şimdi burada soru şudur:

– "Biz bu gün bu emniyeti sağlayabilmiş miyiz? Yanında mahremi olmadan şehirler arası araba kullanan hanımın böylesine bir emniyeti söz konusu mudur? Evetse, evet. Hayırsa. hayır!.

ARABAYI SİGORTALAMAK CÂİZ Mİ?

"Meşru sigorta sistemine izin verilmeyen ülkelerde kişilerin mevcut, primli sigortacılara muhtemel hasarları sigorta ettirmeleri ve bunun için para ödemeleri caizdir. Çünkü burada haksızlık yapan sigortalı değil sigortacıdır!."

Telefonun öbür ucundan gelen sesin ilk sorusu:

– Hocam arabanız var mı?

– Hayır! Ne arabam var, ne de cep telefonum.

Beklediğim cevap:

– Vah vaaah. Bu devirde arabasızlık ta çok kötü doğrusu.

Ama aldığım cevap öyle değil.

– Ne mutlu size hocam. Akşam rahat uyuyorsunuz öyleyse.

– Siz rahat uyuyamıyor musunuz?

– Nerede rahat uyumak. Araban var mı derdin var. Geceleri kalkıyor, iki de bir camdan sokaktaki arabamıza bakıyorduk. Nihayet bir gece bizim arabamızı da götürdüler. Sabah fazla hasar olmadan bulduk. Beyim:

– Arabayı sigorta ettirelim, bir gece yine götürebilirler, dedi. Ben de:

– "Sigorta caiz olmaz" diyerek mani oldum. Fakat o günün gecesinde korkulan oldu, arabamızı yine götürdüler. Sabah bir sokakta hurdasını bulduk. Tamiri yenisinden pahalı olur dediklerinden tamirden de vazgeçtik. Bu olay beni çok üzdü. Geceleri uykum iyice kaçtı.

– Sağlık olsun, bir araba için bu kadar üzülmeye değmez.

– Arabaya üzüldüğümden değil. Beyime mani olduğumdan. Keşke mani olmasaydım da, şimdi ona karşı mahcup duruma düşmeseydim. Bu mahcubiyet beni iyice sarstı. Düşündüm, Hocama bir sorayım dedim, arabasını sigorta ettirmiş mi diye. Ne yazık ki sizin de arabanız yokmuş. Ben burada sorumu değiştirebilir miyim?

– Nasıl değiştireceksiniz?

– Şayet arabanız olsaydı sigorta yaptırır mıydınız? diyecektim.

– Doğrusunu isterseniz arabam olmadığından sigorta yaptırma hiç aklıma gelmedi. Ama anlattığınıza bakılırsa herhalde sigorta yaptırırdım.

– Anlamadım! Sigorta yaptırırdım mı dediniz?

– Evet, öyle dedim.

– Aman Allahım!. Öyle ise şimdi ben beyime karşı daha da mahcup duruma düşeceğim. Ben ona sigorta yaptırmak caiz değildir diyerek vazgeçirmiştim.

– Beyiniz sizi dinliyor demek ki?

– Pek dinlemezdi. Ama bu konuda şüphesi varmış ki itiraz etmedi.

– Beyiniz haklıdır şüphe etmekte. Çünkü çoğu sigortalar riski paylaştırmak değil kazancını şahsileştirmek kastıyla ve faizle çalışmaktalar. Ancak faizsiz finans kurumlarına bağlı sigortaların bu ölçülere uygun davrandığı gözlenmektedir. Oralarda pek sorun yoktur. Bununla beraber meşru ölçülere uygun faaliyette bulunmasına izin verilmeyen ülkelerde mal, yine de sigorta yaptırılabilir. Burada sorumluluk sigortalının değil sigortacının olur. En iyisi, bu konuyu ilgili kitaptan okumak gerekir. Telefon sohbetiyle böylesine geniş konu doğru anlaşılmayabilir. Haklı olarak itiraz edenler de bulunabilir.

– Hangi kitaptan inceleyebiliriz bu konuyu?

– Hayreddin Karaman Hoca efendinin kitaplarına baktığınızda (Hayat Sigortası) dışındaki sigortaların caiz olacağı

hükmünü görebilirsiniz. (Helaller ve Haramlar) kitabında:

"Meşru sigorta sistemine izin verilmeyen ülkelerde kişilerin mevcut, primli sigortacılara muhtemel hasarları sigorta ettirmeleri ve bunun için para ödemeleri caizdir. Çünkü burada haksızlık yapan sigortalı değil sigortacıdır!."..denmektedir. Ayrıca (Hayatımızdaki İslam) kitabında geniş bilgi verilirken:

"-..Sigortalı olanlar, şirket aracılığıyla riske karşı (akitte zikretmeseler bile karşılıklı hibe yoluyla) dayanışma yapmaktadırlar ve bu dayanışma caizdir!." denerek aynı hüküm değişik ifadeyle tekrarlanmaktadır.

– Hocam şimdi ben yanlış mı yaptım?

– Hayır yanlış yapmadınız. Belki tercihinizi takva yönünde kullandınız. Ruhsatla değil azimetle amel ettiniz. Maddi zararınız olsa da manevi kazancınız var. Çalınan mal inşaallah sadaka hükmüne geçer.

– Öyle ise şimdi ben de rahat uyuyabilir miyim?..

– Hem de hiç şüphe etmeden!

Bilmem iyi, bilmem kötü ettik, telefonda ilmi bir konuyu böyle arz ettik.

HANGİ TRAFİK KAZASI KATİLLİK, HANGİSİ ŞEHİDLİK SAYILIR?

Bindiği arabanın şoförü fazla sürat yapınca okuyucum ikaz etmiş:

– Bu yolda bu kadar hızlı gidilmez. Kaza yapacaksın!. Şoförün cevabı ise ibretli:

– Korkmayın, demiş, kaza yapsak kaybımız olmaz. Ölürsek şehit oluruz, kalırsak gazi sayılırız.

İlave de etmiş:

– Hiç olmazsa dünyamızı kayıp edersek de ahiretimizi kazanmış oluruz. Trafikte ölenler şehit olurlar.

Bu yaklaşıma şaşıran okuyucum da bize sormuş:

– Trafik kazalarında ölen gerçekten şehit mi olur? Böyle sözleri başkalarından da duymuştum. Bir şoförün böyle düşünmesi doğru olur mu?. Böyle düşünen bir sürücünün arabasında insan kendini ne kadar emniyette hissedebilir?.

Konuya biraz geniş açıdan bakalım izin verirseniz. Şöyle ki:

Rabbimiz kulunun affını istiyor, ahirette cezaya maruz kalmasından memnun olmuyor. Bu sebeple de kulun dünyada kendi iradesi dışında başına gelen her türlü bela ve musibetlere sevaplar ihsan ediyor, gösterdiği sabır ve tahammülünü de kulun affına vesile kılıyor.

Hatta, trafik kazalarındaki ölümlere bile şehitlik rütbesi verecek kadar ikram ve ihsanını da ilerletiyor. Bu doğrudur.

Ancak bütün bu mükafatların bir vazgeçilmez şartı var.

Bu vazgeçilmez şart, başa gelen musibet, kaza ve belalar kulun kendi ihmal ve dikkatsizliği ile gelmiş olmayacak, tümüyle kulun iradesi dışında, kendi ihmali olmadan cereyan etmiş olacak.

Şayet kul kendi ihmal ve dikkatsizliğiyle belaya davetiye çıkarmış, hatta trafikte kendi ihmal ve kusuruyla kazaya sebep olmuşsa, bundan sevap ve şehitlik rütbesi beklemeye hakkı yoktur. Boşuna kendini aldatmış olur.

Çünkü kendi ihmal ve dikkatsizliğiyle kendisi davetiye çıkarmış, kendi kendini kazaya uğratmış, ölüme sürüklemiştir. İntihar gibi bir tercih halidir bu.

Hele bir de başkalarının da ölümüne sebep olmak gibi bir başka vebal de varsa, uhrevi bir mükafat şöyle dursun uhrevi ceza hemen akla geliyor.

Nitekim Suudi Arabistan'da toplanmış olan İslam alimlerinin verdiği fetvada da böyle denmiştir.

– **Kendi ihmal ve kusurlarıyla sebep olduğu trafik kazasındaki ölümde şehittik söz konusu olamaz!".**

Evet böyle fetva verdiler İslam alimleri.

Kendi ihmal ve dikkatsizliğiyle davetiye çıkardığı ölümlerde şehitlik rütbesi söz konusu olmaz. Aksine katillik gibi vebal akla gelebilir. Kendînin ve ölümüne sebep olduklarının katili.

Anlaşılan odur kî Rabbimiz, kulun kendi iradesi dışında maruz bıraktığı belalara, musibetlere, hatta ölümlere mükafatlar veriyor, şehitlik rütbesi bile ikram ediyor.

Ama kulun kendi ihmal ve ilgisizliğinden dolayı gelene, yolun hakkı olan sürati aşarak kuralları ihlal edene değil. Yüz kilometrelik bir yolda yüz elli ile giderken kazaya yapsa da ölüm vaki olsa burada büyük bir sorumluluk söz konusu olur, şehitlik akla gelmez. Çünkü kuralı aşmış, kendi isteğiyle kazayı tercih etmiştir. Öyle ise **bilhassa sürücüler dikkatli olmalı, ihmal ve ilgisizliklerine mükafat ve sevap verileceğini hayal etmemeli, aksine bir vebal ve sorumluluğun söz konusu olacağını düşünmeli,** trafik kurallarına uymayı dini ve ahlaki bir alışkanlık haline getirmeli; ne kendine, ne de başkasına zarar vermeme konusundaki hadisin ikazını da düşünmelidir.

Efendimiz (sav) Hazretleri bu ikazında mümini şöyle tarif etmiştir:

– **"Mümin ne zarar verir, ne de zarar görür!".**

İnanmış insanda kendine de başkasına da zarar vermeme sorumluluğu had safhada olacaktır. Ne kendine zarar verecek bir ihmalin içinde olur, ne de başkasına böyle bir zararın gelmesine sebep olmayı göze alabilecek sorumsuzlukta bulunur.

Çünkü kuralları çiğneyerek ölüme gitmekte vebal büyüktür. Kendi ölümüne sebep olmak intiharı, başkalarının ölümüne sebep olmak ta katilliği akla getirir. Sorumluluk taşıyan hiç bir sürücü de bunu göze alamaz. Dinin teselli telkin eden ölçülerini cinayet sebebi haline getirmek yanlıştır.

TRAFİK KAZASINDA ÖLENİN YAKINLARI TAZMİNAT ALIRSA HARAM MI OLUR?

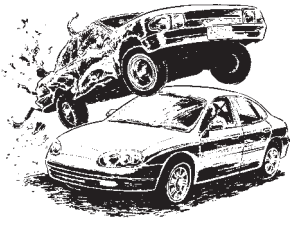

Kasıt yok da kaza varsa, hata ile ölüme sebep olmak söz konusu ise, artık ölenin mirasçılarına hata ile ölüme sebep olan suçlu, diyet öder, yani kan parası verir. Tazminat öder. Bu para, haram filan da olmaz. İslam hukukunun ayete dayalı hükmü böyledir...

Emekli babaları camiye giderken yolda bir trafik kazasına maruz kalmış, kaldırıldığı hastanede Rabb'imizin rahmetine kavuşmuş.

Kazayı yapan şoför, sorumluluk duygusuna sahip biri imiş ki, olayın başından sonuna kadar yanlarında olmuş, yapılan masrafları tümüyle karşılamış, en sonunda da gelip yakınlarına samimi teklifte bulunarak demiş ki:

– Ben dindar bir insanım. Her ne kadar bu kazada polisler yaşlı babanızın da kusuru olduğunu söyleseler de vicdanen rahat değilim. Bunun için size bir miktar yardımda bulunmak istiyorum. Yeter ki içinizde bana karşı bir beddua duygusu ve kırgınlık kalmasın. Siz de davadan vazgeçin. Helalleşelim!..

Bu teklifi düşünen akrabalar ikiye ayrılmışlar. Bir kısmı kesin olarak karşı çıkmış:

– Biz demişler, seni mahkemeye vereceğiz. Cezan ne ise çekeceksin. İntikamımızı alacağız! Parayla bizi satın alamazsın!..

Diğer bir kısmı ise olumlu muhatap olmuş:

– Madem bu bir kasıt değil kazadır. Öyle ise anlaşalım, demişler. Senin hapiste yatmandan bize bir fayda gelmeyeceği gibi, çoluk çocuğunun perişan olması da bizi üzer, karşılığını vermişler. Sonunda, şoförün mali duru-

muna uygun düşen bir miktar üzerinden anlaşma yapıp tazminatı alarak helalleşmişler.

Böylece hem ölenin geride bıraktığı yakınları, hem de şoförün çoluk çocuğu perişanlığa düşmekten kurtulmuşlar. Ne var ki ailenin uzak akrabaları bu defa ithamın dozunu yükselterek konuşmaya başlamışlar:

– Siz, demişler, **babanızın ölüsünü sattınız. Müslümanlıkta öldürenden para alarak barışıp davadan vazgeçmek var mı?**

Olayın bu safhasından sonra soruyu şöyle sormuşlar bize. Diyorlar ki:

– Ortada bir kasıt yok, sadece kaza vardır. Bu durumda ölenin yakınları kaza yapanı, kendilerine hiç faydası olmayacak şekilde hapse attırsalar mı İslam'a uygunluk arz eder? Yoksa belli bir miktar tazminat alarak barışıp iki tarafın da perişan olmamasını sağlamak mı İslam'a uygunluk arz eder?.. Hangisi doğrudur?

* * *

Efendim, aslında taraflar İslam'a uygun düşecek şekilde bir anlaşma yapmışlar. Tazminat alıp barışarak helalleşmişler. Mesele bitmiştir. Kaza yapanın hapiste yatmasından kime ne fayda var? Halbuki tazminat ödemesinde, Kur'an'ın tabiriyle (diyet) vermesinde hem ölenin geride kalanları için, hem de kazaya sebep olanın ailesi için fayda vardır. Kur'an, faydalı olanı tavsiye ve emreder, faydasızı değil. Bu sebeple İslam hukukunun ilgili maddesinde şu hükümleri görmek mümkündür. Deniyor ki:

– Ölümle biten bir olay sonunda öldürenin niyetine bakılır. Öldürme olayında kasıt varsa, katil kurtulamaz!.. Hakim onu da öldürdüğünün akıbetine uğratarak idamına karar verir. Çünkü kasıt var. Kasıt varsa kurtuluş yoktur.

– Kasıt yok da kaza varsa, hata ile ölüme sebep olmak söz konusu ise, artık ölenin mirasçılarına hata ile ölüme sebep olan suçlu, diyet öder, yani kan parası verir. Tazminat öder. Bu para, haram filan da olmaz. İslam hukukunun aye-

te dayalı hükmü böyledir...

Suudi Arabistan'da bir tanıdığım trafik kazasında bir kadının ölümüne sebep oldu. Hemen hapse attılar. Ancak ertesi günü diyetini ödeyince çıkardılar. Kasıt yoktu çünkü. Kasıt olmayınca diyet ödemek hem makul hem de meşru olur. Bunda iki tarafa da fayda vardır.

– Şayet tespit edilecek diyet, yani tazminat, kazayı yapanın tek başına ödeyemeyeceği miktarı buluyorsa akrabaları da ödemeye yardımcı olmak için devreye girmeleri gerekir. Seyirci kalmaları caiz olmaz. Bu diyet olayı her türlü yaralamalarda da geçerlidir. Mütecaviz taraf, mağdurun masraflarını öder, kayıplarını telafi etmeye mecbur tutulur.

Anlaşılan odur ki, gerek trafik kazalarında, gerekse başka kazalarda olsun mağdur tarafın suçluyu hapse attırması halinde eline hiçbir şey geçmez. İki tarafın da perişanlığı sürüp gider. Ancak suçlunun diyet ödemesi halinde ise mağdurun geride kalanlarının perişanlığına bir ölçüde mani olunmuş olur, hiç olmazsa merhumun yakınları, diyet sebebiyle korumaya alınmış sayılır. Bundan da ölenin ruhu muazzep değil, aksine memnun olur. Çünkü geride bıraktığı ailesine hiç olmazsa tazminatıyla bakmış durumuna girer. Nisa Suresi ayet 92'de görülebilir bu hükmün kaynağı. Bu ayetlerde: Kasdi öldürenin idam edileceği, kaza ile ölüme sebebiyet verenin ise diyet ödeyip, tazminat vereceği açıkça anlatılmaktadır. İsterlerse diyeti bağışlayabilecekleri de hatırlatılmaktadır...

Demek ki, ölünüzü parayla sattınız, şeklindeki iddia İslam'a uygun düşmemekte, dini bilgiye dayanan bir iddia değerini taşımamaktadır. Kazayı yapan hapiste yatsa, geride kalan mağdurların da eline hiçbir şey geçmese daha mı iyi olur? Allah korusun, herkes kaza yapabilir. İşi kin gütmeye götürmekte kimseye fayda yoktur. Kaderin de bunda hissesi vardır, deyip barışmakta herkese sevap vardır.

Ölüm

AHİRETİ NEDEN ARZULAMIYORUZ?

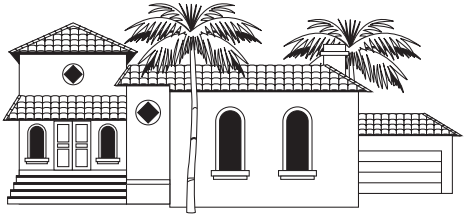

Şayet âhiret için içimizde bir meyil duyamıyorsak, bunun mânâsı açıktır. Malımızı hep buraya yığıyor, oraya bir şey gönderemiyoruz. Burası mamur, orası harap... İnsan ise harap ettiği yere gitmeyi arzulamaz. İmar ettiği yerde kalmayı ister...

Her ay özel ve güzeldir. Ancak Ramazan ayı başka... Her ayda zekât verilirse kabul edilir. Ancak Ramazan ayı başka...

Her ayda sadaka verilirse makbule geçer. Ancak Ramazan ayı başka...

Evet, Ramazan ayı başkadır. Çünkü diğer aylardaki iyiliklere bire on, belki bire yüz sevap söz konusu olabilir. Ancak Ramazan ayı öyle değildir. Onda bire yedi yüz ve daha fazlasından başlar sevaplar.

Bunun içindir ki, zekâtlar da, fitreler de, diğer bütün iyilikler de bu ayda yerini bulur, diğer aylardan farklı bir yardımlaşma sağanağı görülür.

Müminlerde uhrevî duygular bu ayda ve bugünlerde coşar, dünyanın faniliği, ahiretin bakiliği bu ayda daha çok düşünülür, daha şuurlu şekilde gereği yapılır.

Böyle kudsî günlerde âhiret istikbalini düşünen insanlar, oraya gitmeden tedbir alır, hazırlık yaparlar... Ta ki, varınca orasını harap görmesin, mamur bir yer olarak bulsunlar...

Nitekim ashaptan biri Rasûl–i Ekrem Efendimiz (sav)'e gelip sorar:

– **Yâ Rasûlullah, nedense ölümü hiç sevemiyorum. Ondan hep ürküyorum, ahirete ciddî bir meyil duyamıyorum!**

Şöyle buyurur Allah Resûlü:

– **Malın var mı?**

– Evet, var.

– Öyle ise ondan âhiret için harca. Göreceksin ki, oraya ilgi duyacak, meyil hissedeceksin.

Bundan sonra da şöyle buyurur:

– **Çünkü insan, malının bulunduğu yerden ayrılmak istemez. Senin malın ise hep buradadır. Oraya hiç göndermemişsin! Gönder de bak, gönlün de oraya nasıl meylediyor.**

Bundan dolayıdır ki, Süleyman bin Abdülmelik:

– **Ahirete hiç meyil duymuyorum, acep nedendir?** diye soran birine şöyle cevap vermiştir:

– **Hep dünyamızı imar ediyoruz, âhiretimizi ise harap bırakıyoruz da ondan. İnsan mamur ettiği yerde kalmayı ister, harap bıraktığı yere gitmeyi arzulamaz!**

Şu halde, kendimizi kontrol etmek kendi elimizdedir. Şayet âhiret için içimizde bir meyil duyamıyorsak, bunun mânâsı açıktır. Malımızı hep buraya yığıyor, oraya bir şey gönderemiyoruz. Burası mamur, orası harap... İnsan ise harap ettiği yere gitmeyi arzulamaz. İmar ettiği yerde kalmayı ister...

Öyle ise malımızı önceden oraya öylesine göndermeliyiz ki, içimizdeki meyil oraya kaymalı, oradaki malımızın yanına gitme hissini duymalıyız...

İslâm âlimi Sehl bin Abdullah'a birileri itiraz mahiyetinde sual sorar ve derler ki:

– **Sen elinde avucunda ne varsa hep İslâm'a hizmet için harcıyor, geride bir şey bırakmıyorsun. Halbuki sen yaşlı bir adamsın. Bunlara ihtiyacın var!**

Şöyle cevap verir Sehl:

– İyi ya, ben de yaşlılığımın gereğini yapıyorum. Ben artık yola çıkmış kimseyim. Akıllı yolcular mallarını bulundukları yere bırakmazlar, belki gidecekleri yere götürürler. Ben de öyle yapıyorum. Buraya değil, oraya gönderiyorum. Bunun yanlış görülecek nesi var? Akıllılık gereğidir bu.

* * *

Büyüklerin hayat anlayışlarını okumak, üzerinde düşünmek ne güzel...

İnsan kendi dünyasına işaretler bulur, kendi hayatına örnekler alır... Kendi çapında varacağı yer için bir imar ve inşa hareketine girer.

Tabii, fırsatlar kaçmadan, imkânlar uçmadan. Zamanı da geçmeden!..

İMANLI İNSANIN TUVALETTE ÖLMESİ KÖTÜLÜK İŞARETİ MİDİR?

Bence mühim olan imanlı ve amelli yaşamaktır. Ölmenin şekli ve yeri o kadar mühim değildir. İmanlı insan tuvalette ölse de imanın icabı olarak cennete gider. İmansız insan camide de ölse imansızlığının gereği cehennemi boylar. Mesele, imanlı ve amelli yaşamaktadır.

Sivas'tan yazan hanımefendi okuyucum bir tanıdığının ölümüne çok üzülmüş. Aslında ölümüne değil de ölümün vaki olduğu yere üzülmüş. Çünkü bu tanıdığı zat hemen birçok kimsenin sevip saydığı muhterem ve mübarek bir zatmış. Böylesine mübarek bir zatın tuvalette ölmesi, kir-

li bir yerde son noktayı koyması ümitsizliğe sebep olmuş. Bunun izahını istiyor. Böyle yerde ölmesi kötü biri olduğuna delil sayılmaz mı? Biz onu iyi biri bilmekle hata mı etmiş olduk?' diyor.

Efendim, bir âyet-i kerimeden öğrendiğimize göre, **bizim çirkin gördüğümüz şeyde aslında güzellik olabilir. Güzel gördüğümüzde ise çirkinlik söz konusu olabilir.**

Hangi sebep ve hikmetten dolayı öyle bir yerde öldü de bizim münasip gördüğümüz yerde ölmedi? Öldüğü yer onun ahirette kötülüğüne mi işaret sayılır? Yoksa iyiliğine mi?.. Bu ancak mahşerde terazideki amellerin tartışılmasından sonra belli olur.

Velilerin büyüklerinden Hazreti Geylani vefat ederken bir ara yüzündeki tebessüm kaybolur, bir sıkıntı ve üzüntü işareti meydana gelir.

Bunu görenlerden bazıları:

– **Geylani'nin de sonu iyi gitmedi, baksana son anda öylesine bir sarsıldı ki? Demek ki biz yanılmışız onun çok mübarek biri olduğunu kabul etmekle...** diye söylendiler.

Bu görünüşe çok üzülen bir talebesi bir gece onu rüyasında görünce hemen sordu:

–Son anda yüzündeki tebessüm kayboldu, sıkıntı ve ıstırap işaretleri meydana geldi. Buna çok üzüldük.

Şöyle cevap verdi Hazret-i Geylani:

– Melekler ruhumu almak isterken ana şefkatiyle yaklaşmışlardı. Ancak rabbimden bir ikaz geldi:

– Ona birazcık şiddet gösterin, kalan azıcık günahı da gitsin. Huzuruma tertemiz gelsin. Onun günahsız gelmesini istiyorum!

Büyük veli sözlerine şunu da ekler:

– Sizin aleyhime sandığınız o görüntü benim çok lehime oldu.

Evet, bizler perdenin arkasını bilemeyiz. Hangi yerde ne şekildeki ölüm hakkımızda hayırlıdır kestiremeyiz. Hüsnüzanna memuruz. Şunu biliriz ki, bir ömür boyu İslami hayat yaşayanların amellerini Rabbimiz zayi etmez. Bunu ayetinde kendisi buyurmaktadır.

– **Allah sizin imanınızı zayi etmez. İmanla işlediğiniz amelleriniz boşuna gitmez.** (Bakara, 143)

Bir diğer ayette de şöyle buyurulmaktadır:

– **Allah zerre kadar kuluna zulmetmez. Zerre kadar da amelinizi yok etmez.** (Nisa, 40)

Bence mühim olan imanlı ve amelli yaşamaktır. Ölmenin şekli ve yeri o kadar mühim değildir. İmanlı insan tuvalette ölse de imanın icabı olarak cennete gider. İmansız insan camide de ölse imansızlığının gereği cehennemi boylar. Mesele, imanlı ve amelli yaşamaktadır.

İslam'da piyangoculuk yoktur. Alın teriyle kazanmak vardır. Hayat boyu İslamı yaşayanın kötü görünüşlü ölmesi amelinin zayi olduğuna delil sayılmaz. Çünkü Allah iman etmiş kimsenin amelini zayi etmez. Hem de zerresini bile.

Üzülecek bir görünüş içinde ölmek günahının affına sebep de olabilir. Biz hüsnüzanna memuruz. Suizan bize layık olmaz. **Hüsnüzannımızda yanılmış olsak günah yoktur. Ama suizannımızda yanılsak günah vardır.** Bunu unutmamak gerek.

PAZARTESİ VE PERŞEMBE GÜNLERİ ÖLMÜŞLERİMİZE HEDİYE GÖNDERMEK GEREKİR Mİ?

Ölen insan, her türlü manevi yardıma muhtaç halde bekleyen insan demektir. Artık geride yaşayan yakınlarının yapacağı hayır ve sevaplar, yegane ümit kaynağıdır. Bu sebeple yaşayan yakınlarından her gün, hatta her saat hediyeler beklemektedir.

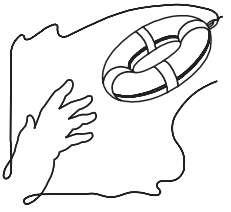

Denize düşen insana atılacak kurtarıcı can simidi ne kadar erken atılırsa o kadar makbule geçeceği gibi, ölen insan adına yapılacak iyilikler, hayır hasenatlar da aynen öyledir. Ne kadar erkene alınır da acele ile gönderilirse o kadar makbul olur.

Ne var ki yaşayan yakınları, ölmüşlerinin ardından yapacakları bu hayırları, yani sadaka ve Kur'an hediyelerini hemen değil de vefatın yedinci, yahut ta kırkıncı günü, ya da elli ikinci gecesinde göndermeyi beklerler. Bu beklemeyi de dini bir mecburiyetmiş gibi görüp, merhumun lehine bir erteleme zannederler..

Halbuki muhtaç insana yapılacak yardım için belli gün ve geceyi beklemek, susuzluktan ciğeri yanmışa elindeki suyu hemen değil de ilerideki bir tarihte vermeyi beklemek gibi bir duyarsızlıktır.

Bu yüzden İmam-ı Şarani Hazretleri, ölen insanın arkasından gönderilecek manevi hediyeler için ne yedinci, ne de kırkıncı günü beklemeyi tavsiye etmekte, ne de elli ikinci gece diye bir geceden söz etmekte; sadece şu düşündürücü misali vererek akla kapı açıp yaşayanları uyarmaktadır. Diyor ki Hazret-i İmam:

– Denize düşen insana atılacak kurtarıcı can simidi ne kadar erken atılırsa o kadar makbule geçeceği gibi, ölen insan adına yapılacak iyilikler, hayır hasenatlar da aynen öyledir. Ne kadar erkene alınır da acele ile gönderilirse o kadar makbul olur.

Evet manevi hediyeler ne kadar erken gönderilirse o kadar makbule geçer.

Çünkü verilen sadaka ve okunan Kur'an hediyeleri ölünün (varsa) azabını hafifletir, belki de tümüyle kaldırır. Azabı yoksa makamının yükselmesine sebep olur, huzur ve rahatında ilerleme sağlar. Bunlar ise ne kadar önce gerçekleşirse o kadar fazla sevinç duymaya sebep olur.

Öyle ise ölülerimize yapılacak bu yardım önce basite alınmamalı, sonra da ne kadar erken yapılırsa o kadar makbul olacağı hatırdan çıkarılmamalıdır. Mutlaka kırkıncı gün, elli ikinci gece gibi gelecek tarihleri beklemenin dini bir mecburiyet olmadığı bilinmelidir.

Yalnız şu kadarı da var ki, yedinci, yahut ta kırkıncı günü gibi belli tarihler olmasa, bu hediyeler de unutulup gidecek, ölmüşlerimizle olan irtibatımız kesilmiş olacaktır.

Nitekim Efendimiz (sav) Hazretleri, ümmetinin hediyelerinin kendisine takdim edildiği iki günü bildirdiği hadisinde şöyle buyurmuştur:

– Ümmetimin amelleri bana pazartesi, Perşembe günleri arz olunur!.

Bundan hareketle geçmiş büyüklerimiz bu hediyeleri daha yakın bir tarihe çekerek demişler ki:

– Pazartesi ve perşembe günleri Peygamberimize ve tüm ölmüşlerimize hediye günleridir!

Onun için perşembelik denen sadaka verme adeti vardır Anadolu insanında. Haftanın bu iki günü mutlaka ölmüşler hatırlanır, bilhassa Perşembe günleri Yasin, Tebareke Amme sûreleri, fatihalar, ihlaslar yani neler biliniyorsa onlar okunur, yoksullara sadakalar verilip yardımlar yapılır, güneş batmadan hediyeler gönderilir, böylece görevini yerine getirme mutluluğu yaşanır.

Bu konuda Peygamberimizin bir tavsiyesi de şöyledir.

– Ölmüşlerinize Yasin okuyun. Tebareke (Mülk suresi) hediye edin.

Bunları bizzat okuyup hediye etmek en güzelidir.

Ancak okuyabilen bir yoksula hediye nevinden yardım ederek okutmak ta mahzurlu değildir. Yeter ki okuyan pazarlık yaparak okuyup da manevi hediyeyi dünyevi ticaret vesilesi durumuna sokmasın. Allah rızası için okumuş olsun. Okutan da Allah rızası için okuyan bir yoksula yardım etmek zaten görevimiz diye düşünsün.

Bu bakımdan zengin okuyucuya para ile Kuran okutmak

okuyanın bereketsiz parasını artırır, ama okuduğunun sevabını artırır mı şüpheli. Çünkü zengine okuma parası vermek, yoksula yardım etme gibi sevaba sebep olmaz.

Bu sebeple Ramazan mukabelelerini mümkün oldukça ihtiyaç sahibi öğrencilere okutmalı, onlara yardımda bulunma görevi de bu vesile ile yerine getirilmiş olunmalıdır..

* * *

Sözün özü: Bilhassa ölenin mirasını almış olanlar, ölmüşlerinin arkasından sadakalar verip namazlardan sonra bildiği duaları okuyarak hediye göndermeyi bir vefa borcu bilmeli, bunları da adet haline getirmeli, hatta bir gün kendisinin de aynı şekilde yardıma muhtaç duruma düşeceği gerçeğini hatırdan hiç çıkarmamalıdır.

TÜRBE ZİYARETLERİNDE ÖLÜDEN BİR ŞEY İSTENEBİLİR Mİ?

İslam, ölünün elinde bu istekleri karşılayacak imkan ve selahiyetin bulunduğunu kabul etmez. Aksine ölüde böyle bir selahiyetin olduğuna inanmayı da şirke düşme olarak yorumlar.

Memleketimizde türbe ve mezar ziyaretlerinde bilgisizlikler yaşanmakta, Allah için ziyaret edilen türbede Kur'an okuyup dualar edilerek ölüye yardım edilecekken tam aksine, ölüden yardım isteyenler görülmekte, yalnızca Allah (c.c.)'dan istenecek şeyleri ölüden isteyenler de çoğalmaktadır.

Halbuki mezar ve türbeler ölüden bir şeyler istenmek için ziyaret edilmezler. Belki bir şeyler hediye etmek için ziyaret edilirler. Çünkü ölü artık hayır hasenat yapamaz

olmuştur. Yaşayanlar ise her türlü hayra gücü yetecek durumdalar. Gücü yetenler yetmeyenlere yardım ederler, yardım istemezler.

Bu yüzden ziyaretçiler Kur'an okur, dualar eder, mezarında eli kolu bağlı yatan ölmüşlere sevap bağışında bulunurlar. Şurası da bir gerçektir ki, manevi hediyelerle memnun etmek istedikleri bu ölülerin Allah yanındaki itibarını da asla bilemezler. Sadece iyi bir insan olabileceğini düşünür, hüsnü zanda bulunurlar. Bu konudaki bilgileri hüsnü zandan ibaret olur.

İşte bu hüsnü zandan hareketle yapacağımız duamızda diyebiliriz ki:

– Rabbimiz! ziyaretinde bulunduğum bu zatın senin yanında itibarının olduğunu sanıyorum. Şayet bu hüsnü zannım doğruysa bunun hatırı için benim şu duamı kabul eyle, şu isteğimi yerine getir, şu çıkmazdan beni kurtar!

Evet, türbede böyle dua edebiliriz. Zira bu duada ölüden bir şey istemiyoruz. Yine Rabbimizden istiyoruz Ancak hüsnü zanda bulunarak itibarı olduğunu zannettiğimiz ölünün hatırına duamızı kabul eyle diyoruz. **Yani türbe sahibini vesile ve vasıta yapıyoruz duamızın kabulü için. Yoksa ölüden bir isteğimiz olmuyor asla.** Bu noktayı iyi tespit etmek lazımdır. Şirk görüntüsü buradan kaynaklanmaktadır.

Şayet niyeti böyle yapmayıp ta ölünün kendisinden isteyerek:

– Ey bu türbe ve mezarda yatan büyük insan! Sen benim isteklerimi verecek kudret ve kuvvettesin. Lütfen benim çıkmazda olan şu işlerimi hallet. Oğlumu evlendir, kızımı gelin et, ailemle aramı düzelt!.. gibilerden ölünün kendisinden talepte bulunulursa, bu, Allahdan başka istekleri verecek kudret ve kuvvet sahibi birinin daha bulunduğuna inanmak olur ki, böyle ikili bir inancın sahibi şirke düşmüş, batıl inanca kaymış sayılır, şirk ithamından kendini kurtaramaz..

Zaten türbe ve mezar mekanları, şirke düşmelere çok müsait ruh hali de oluştururlar ziyaretçilerde. Bu ruh haliyle kimi ziyaretçiler ölünün kabrine mumlar yakar, kurban niyetiyle adak horozlar keser, mezar taş ve türbe demirlerine

yüz göz sürüp, ağaç dallarına allı yeşilli çaputlar bağlar, bunlara bir takım özel manalar yükleyerek beklentilere girerler. Çocuğu olmasını, kızının oğlunun sınav kazanıp evlenmesini, kocasıyla arasının düzelmesini, bilhassa böyle türbe ve mezarlarda isterler. Mekanın meydana getirdiği ruh hali bu türlü sapmalara çok müsait hava oluşturur ziyaretçilerde.

Ama İslam, ölünün elinde bu istekleri karşılayacak imkan ve selahiyetin bulunduğunu kabul etmez. Aksine ölüde böyle bir selahiyetin olduğuna inanmayı da şirke düşme olarak yorumlar.

Kaldı ki, türbede yakılan mumlar, kesilen horozlar, bağlanan allı yeşilli çaputlar ölüye hiç bir fayda da sağlamaz. Bu masraflarla bir yoksulun ihtiyacı karşılansa sadaka sevabı sağlar. Sadaka hürmetine Rabbimiz belki dilekleri kabul da edebilir.

Bu sebepledir ki Efendimiz (sav) Hazretleri:

İmam-ı Birgivi'nin (Ziyaret-ül kubur) risalesinde geçen bir tarihi olay, mezar ve türbe ziyaretlerinde geçmişteki durumla İslami titizliği olanca açıklığıyla ortaya çıkarmaktadır.

Müslümanlar İran fethi sırasında (Tetir)de tapınak haline getirilen bir türbede çürümemiş bir ceset bulurlar. Bunun Danyal peygambere ait olduğu söylenir. Halife Hazret-i Ömer'den ne yapmaları gerektiğini sorarlar. Gelen cevap kabir ziyareti konusunda fevkalade ölçüler vermektedir. Bu konulardaki titizliği bilinen halife Hazret-i Ömer der ki:

– İnsanlar henüz kabir, türbe ziyaretlerini bilmiyorlar, Allahdan isteyeceklerini ölüden de isteyerek şirke düşebiliyorlar. Danyal Peygambere ait olduğu söylenen mezarı da böyle bir şirke düşme yeri haline getirebilirler. Siz bir düzine mezar kazın, kimsecikler görmeden de bu mezarlardan birine bir gece cesedi gömün. İnsanlar hangisinde olduğunu bilemesinler, oraya toplanıp ta Peygamberin kabrini puthane haline getirme imkanı bulamasınlar.

Aynen öyle yapılır, ziyaretçilerin şirk görüntüsüne girmeleri de ancak böyle önlenir.

– Allah(c.c.) dan istenecek şeyleri benden isteyerek benim kabrimi tapınak haline getirmeyin!. buyurmuş, ziyaretçilerini açık seçik ikazda bulunmuştur.

Bir diğer hadisinde de :

– Sizler nerede olursanız olun okuduğunuz salavatlarınız bana ulaşır, kabrime yönelmeniz gerekmez!. buyurmuştur.. Nitekim Nuh suresindeki ayetlerin tefsirinden, ilk putperestliğin mezarlardaki ölü ziyaretlerinden başladığını öğrenmekteyiz. Kabir ziyaretlerinde zaman içinde ölüden medet umup yardım dilemeye başlanmıştır.

KADINLAR KABİRLERİ ZİYARET ETMEZ Mİ?

Sessiz bir hüzün içindeki ziyaretler insanın ihtiraslarını azaltır, ibretini çoğaltır, İslâmî hayata doğru meyil meydana getirir. Böylesine faydalı ziyaret haram olmaz, yasaklanmaz.

O kuyucumun ifade ettiğine göre, çevrede hoca olarak bilinen bir zat, kabir ziyareti konusunda konuşurken kadınların kabir ziyaretinde bulunamayacaklarını ısrarla iddia etmiş, iddiasına da bir hadîsi delil göstermiş. Hadîste diyormuş ki:

– **Kabirleri ziyaret eden kadınlara Allah lânet etsin!**

– Sizden istirhamımız, böyle bir hadîsin olup olmadığını bildirmeniz, şayet varsa mânasının ne olduğuna açıklık getirmeniz...

.....

Gerçekten de yazıldığı mealde bir hadîs vardır. Bu hadîste ifade edildiği gibi:

– Kabirleri ziyaret eden kadınlara Allah lânet etsin, buyurulmaktadır. Ama hangi kadınlara?

Hadîsi anlatanlar ya burasını bilmiyorlar, yahut da unutup ihmal ediyorlar.

– Kabir ziyaretinde bulunan kadınlar, ziyaret esnasında saçını başını yolup, bağıra çağıra bir taşkınlıkta olurlarsa lânete müstehak olurlar. Lânet böylelerine müteveccih, yasak bunlar için.

Yoksa herhangi bir huzursuzluğa sebep olmadan edep ve sükûnet içinde kabirleri ziyaret edip, geçmişlerine Kur'an'lar hediye etmek, hem erkek, hem de kadınlar için bir vefakârlıktır. Bundan, ölenler de müstefîd olur, kalanlar da...

Nitekim İslâm'dan önce kadınlar, kabirleri, ağlamayı yenileyip feryâd ü figanı tazelemek için ziyaret ederlerdi. Hadîsin yasakladığı ziyaret işte bu taşkınlıktaki ziyarettir. Yasağı aklımız da, mantığımız da kabul etmektedir zaten.

Sessiz bir hüzün içindeki ziyaretler insanın ihtiraslarını azaltır, ibretini çoğaltır, İslâmî hayata doğru meyil meydana getirir.

Böylesine faydalı ziyaret haram olmaz, yasaklanmaz.

DÜNYEVİ DOSTLUKLAR ÂHİRETTE NASIL DÜŞMANLIĞA DÖNECEK?

Ukbe bin Ebi Muayt Mekke müşriklerinden kötü niyetli olmayan bir adamdı. Resûlüllahla her karşılaştığında ona saygıyla bakar, iyi münasebetini bozmamaya gayret ederdi. Hatta uzun yolculuktan döndüğünde Mekke'de yemek yedirmeyi adet edinmişti. İşte yine böyle bir yolculuktan dönmüş, vereceği yemeğe Resûlüllahı da davet edecek kadar yakınlık göstermişti.

Efendimiz Ukbe'nin artık gönlünün imana hazır hale geldiğini düşünerek yemek davetine şöyle karşılık verdi:

– Ukbe, davetine gelirim ama yemeğini yemem. Yemeğinden yemem için seni yaratan Allahı inkar etmemeni, onun Resûlüne de şehadet etmeni beklerim. Senin gibi iyi niyetli bir insan küfürde ısrar etmemeli artık.

Ukbe bu teklife çok da direnmedi. Efendimizin isteğine olumlu cevap vererek iman eden herkesin söylediği şehadet kelimesini söyleyiverdi. Efendimiz sevinmişti. Ukbe'nin iman etmesine sebep olmuştu çünkü.

Ne var ki, Ukbe'nin Mekke'de putperest dostları da vardı. Haber bir anda onlara da ulaştı. Onların içinde Übey bin Halef katı bir müşrik dosttu.

Duyduğu haber hiç de hoşuna gitmemişti. Hemen gelip arkadaşını suçlayıcı sorular sormaya başladı:

– Duyduğuma göre Muhammed'i yemeğe davet etmişsin. Bununla da kalmayıp onun teklif ettiği şehadet kelimesini de söylemişsin.

– Evet, dedi, öyle oldu. Onun istediği şehadet kelimesini de söyledim.

Müşrik dostu, olamaz, dedi. İşte bu olamaz. Hem şehadet kelimesini söyleyeceksin hem de bizimle dost olacaksın. Bu, olacak şey değil.

İlave etti:

– Bu sana pahalıya mal olur. Bundan sonra hiçbir yerde iş bulamazsın.

Ukbe, müşrik dostunun sözlerinden endişe etmiş, getirdiği şehadet kelimesinden pişmanlık duymaya başlamıştı.

– Olayı büyütme, dedi. Ben sadece Ukbe'nin yemeğini yemeden gitti, diye bir söylenti çıkmaması için utandığımdan şehadet kelimesini getirdim, yoksa ona inandığımdan değil.

Übey kopardığı bu tavizden memnun olmuş, ama yeterli de bulmamıştı. Daha da ileri giderek yol gösterdi:

– Biz bu sözlerinin doğruluğunu ancak gidip ona tükürdükten sonra kabul ederiz. Gideceksin, Onu sevmediğini ifa-

de eden bir tükürük fırlatacaksın, o zaman anlarız senin ona inanmadığını. Yoksa bizi savamazsın boş sözlerle.

İmana karşı yeni ısınır hale gelmiş olan Ukbe'nin kalbi maalesef artık geriye dönüşe geçmiş, dostlarının baskısına dayanamayarak vazgeçmişti getirdiği şehadet kelimesinden. Doğruca Efendimizin Darunnedve'de ibadet ettiği yere gitti. Dilinin ucunda topladığı tükürüğü fırlatmak üzere hazırlanırken ansızın bir rüzgar çıktı. Dudakları arasından çıkan tükürük geriye dönerek kendi suratına yapışıp hem de ateş gibi yaktı. Ertesi günü Ukbe'yi yanağındaki yanık iziyle görenler sordular.

– Sende böyle bir yanık izi yoktu. Ne zaman oldu bu yara?

Ukbe saklamadan anlattı:

– O'na doğru tükürdüğüm tükürük kendime geri dönüp suratıma yapışarak ateş gibi yaktı, bu izi kaldı.

Ne yazık ki yarı iman etmişken dostlarının baskısı yüzünden gerisin geriye dönen Ukbe, Bedirde küfür üzere öldü.

İşte bu hadise üzerine Furkan suresi ayet (27-28) geldi. Burada dostlarının yanlış telkinlerine uyanların ellerini ısırarak ahirette nasıl pişmanlık duyacaklarını anlattı:

– Ah, ne olurdu keşke falanı dost edinmeseydim, onun isteğine boyun eğmese, sözlerine itimat etmeseydim. Getirdiğim şehadet kelimesinden vazgeçirip Peygamberle birlikte olmama mani oldu, şeytana uydurdu. Ne kötü dostmuş meğer onlar.

İmanına engel olan bu dost örneği, bizim de dostluğumuzu düşünmemize sebep olmalı, arkadaş ve dostlarımız bize neleri telkin ve talim ediyorlar, şöyle bir gözden geçirmeliyiz ki buradaki yakın dostluğumuz ahirette amansız düşmanlığa dönüşmesin.

CENAZE HELVASI VAR MI?

İslâm'ın emri, cenaze çıkan eve komşu evlerin bir müddet dışarıdan yemek getirmeleri, komşularının üzüntü ve elemlerine ortak olup, duydukları ıstırabı hafifletmeleridir.

Bâzı âdetler islâm'ın emri olarak hayatımıza girmiştir. Bâzıları da islâm öncesi kültürlerin âdeti olarak sokulmuşlardır.

İkisini ayırmak ise, hiçbir zaman zor değildir. Zira islâm'ın emirleri akla, mantığa uygundur.

İslâmî olmayanlar ise bunun tam aksinedir. Daha ilk bakışta aklî ve mantıkî olmadığı belli olur, akıl reddeder, mantık mâkul bulmaz.

Bir evden cenaze çıkması, o evin hem fiilen, hem de fikren meşgul olması demektir. O hâne halkının artık ne yemek yapmaya, ne de başka ikramla meşgul olmaya takat ve istekleri vardır,

Ama İslâm dışı kültürlerden alınma âdete bakın ki, cenaze helvası diye bir tatlı âdetini cenaze evine yerleştirmişler. Bunca acı ve kederi yetmiyormuş gibi taziye için gelenlere, yahut okumak için gelmiş olanlara helva yapacak, mutlaka helva tatlısı ikram edecekler, göz yaşlarına baka baka helva yenecek.

Niçin? Din böyle istiyor da onun için mi? Hayır.

İslâm'ın emri böyle değildir.

İslâm, böyle zamanlarda kederli aileye yük üstüne yük yükleme yerine, onların yüklerini üzerlerinden almayı ister; hattâ onların ikram etmeleri yerine, onlara ikram etmeyi emreder; ellerinin, ayaklarının tutmaz olduğu bir zamanda onlara yardımcı olunmasını ister.

Meşhur sahabî Hazret-i Ca'fer'in şehadet haberi gelmesi

üzerine bir ara merhumun evine giden Resûlüllah:

– Ca'fer'in evine yemek getirin; onların yemek yapıp, çocuklarını doyuracak vakitleri yoktur; buyurmuşlardır.

Tefsir sahibi Kurtubî der ki:

– Cenazeyi defnettikten sonra eve gelip de sesli ağlamaya devam etmek, sonra da yemek ve tatlı yedirmek cahiliyye adetlerindendir. Müslümana ise, cahiliyye âdetlerine tâbi olmak yakışmaz.

İslâm'ın emri, cenaze çıkan eve komşu evlerin bir müddet dışarıdan yemek getirmeleri, komşularının üzüntü ve elemlerine ortak olup, duydukları ıstırabı hafifletmeleridir.

Nitekim aziz Anadolu'muzda bu güzel îslârnî âdet el'an pek güzel örnekleriyle devam etmektedir. Cenaze çıkan eve en yakınından başlayarak komşuları yemekler getirirler. Onların tutmayan ellerini, bir lokma yemeye muktedir olmayan iştihalarını teselli ile harekete getirir, kara gün dostu olurlar.

Bu güzel âdet, ailenin duyduğu teessürün şiddetine göre uzayabilir. Bir, iki, üç gün... Hattâ hafta boyu bile vefalı komşuları onlara yemek getirir, dertlerine ortak olmaya devam ederler. Bu müddet içinde merhumun sadece iyiliklerinden bahsederler, bu bahsi uzatmazlar, tekrar tekrar akla getirip de zihni meşgul etmeye devam etmezler. Mümkünse unutulur, unutturacak başka mevzulara geçilir.

Zaten taziyenin müddeti üç gündür. Üç günden sonra tekrar aynı mevzuya girilip de başsağlığı dilemek, kederi yeniden ihyadan başka bîr netice vermez.

Âlimlerin ekserisi, vefat gününde yemek yenmesini vasiyet edenin vasiyetinin yerine getirilmesi gerekmez, demişlerdir.

Hele vefattan sonra cenaze helvası adında bir tatlı vasiyeti islâmî olmadığından büsbütün, bâtıl vasiyet olur.

Ancak, vefat teessürünü yendikten sonraki günlerde merhumun ruhu için fakirlere yemekler yedirip, hayırlar işleyerek ihsanlarda bulunmak, elbette bir kadirşinaslık eseridir,

Bir vefa borcudur.

Günahlardan Sakınmak İnancımızı Korumak

GÜNAH İŞLEMEK NE ZAMAN CAİZ OLUR?

Belh'in gönül sultanı İbrahim (bin) Edheme gelen biri, halinden şikayette bulunarak der ki:

– Efendim, nefsimden şikayetçiyim. Günah işlememe konusunda karar alıyorum, ama yine de kararımda duramıyor günaha giriyorum. Sonra da içimden feryatlarım Arşa yükseliyor, vicdan azabı çekiyorum. Bana birazcık nasihatta bulunsanız da şu vicdan azabı çektiğim günahlarımdan kurtulsam, bir daha girmesem bana azap veren bu günahlara..

İbrahim Edhem günaha girmemesi için adamı düşündürmek ister. Ancak bu düşünceyi sağlamak için şöyle bir yöntemi tercih eder, der ki:

– Fazla üzülmene gerek yoktur. Şartlarını yerine getirirsen günah ta işleyebilirsin, bir sakınca olmaz. Yeter ki şartlarını yerine getir, ondan sonra işle günahlarını!.

Adam şaşırır. O güne kadar kimseden duymadığı bir söz. Hayretle sorar:

– Ne demek günah işlemenin şartlarını yerine getirmek?. Böyle şart olur mu? Şartlarını yerine getireceksin, sonra günah işleyeceksin, olabilir mi böyle bir kolaylık?

İbrahim Edhem tebessüm ederek garanti verir:

– Sen, şartlarını yerine getir, gerisine karışma. İşleyeceğin günahın vebalini ben üzerime alıyorum. Yeter ki şartlarını yerine getir!.

Adam iyice heyecanlanır, sormadan edemez:

– Neymiş günah işlemenin şartları? Şunu bir anlat ta öğrenelim, ondan sonra rahatça işleyelim günahlarımızı öyleyse.

İbrahim Edhem de anlatır günah işlemenin vazgeçilmez üç şartını. Der ki:

– İçinde günah işleme duygusu başlayınca iyice düşün: Kendisine karşı günaha gireceğim Zatın bana verdiği rızkı da yemeyeceğim, de!...

Adam düşünmeye başlar:

– Bu mümkün mü? Ben Allahın ihsan ettiği rızkı yemezsem neyle yaşayacağım?.

– Öyleyse, der İbrahim Edhem, hem verdiği rızkı yiyeceksin hem de rızkını yediğin Zata karşı gelerek günah işleyeceksin, reva mı bu?

Adam acı bir tebessümle söylenir:

– Sen öteki günah işleme şartını söyle öyleyse der, bu şartı yerine getirmem mümkün değil.

İbrahim de anlatır:

– İçinden günah işleme duygusu geçirirken O'nun mülkünden dışarıya çıkıp ta günahı orada işlemeyi düşün. Sonra onun mülküne dön.

Adam :

– Bu mümkün mü? der. Her yer O'nun mülküdür. Dışarısı yoktur ki!

İbrahim de hatırlatma yapar:

– Öyle ise, hem verdiği rızkı yiyeceksin, hem mülkünde oturacaksın, hem de rızkını yeyip mülkünde oturduğun Zata karşı gelecek, isyan edeceksin, mert adama yakışır mı bu?

Adam başını sallayarak:

– Sen, der, öteki şartı söyle de, bir de ona bakalım.

O da söyler:

– İçinden günaha yönelme arzusu geçirirken hemen

düşün ve: "Onun görmediği bir yere gitmeli, bu günahı görmediği bir yerde işlemeliyim" de.

Adam, ümitsizce dudaklarını büküp omuzlarını silker:

– Bu, der, ötekilerden farksız bir şart. Onun görmediği bir yer var mı ki gidip de günahı orada işleyeyim de sonra dönüp O'nun mülküne geleyim..

İbrahim de sorularını şöyle sıralar:

– Peki, hem verdiği rızkı yemeden yaşayamayacaksın, hem mülkünden dışarıya çıkamayacaksın, hem de görmediği bir yer bulamayacaksın, bütün bunlara rağmen yine de ona karşı gelerek günah işleyip isyan etmekten vaz geçmeyeceksin, mert adama yakışır mı bu? Söyle bakalım?

Adam daha fazla bekleyemez iki elini birden yukarı kaldırarak bağırmaya başlar:

– Teslim oldum ey İbrahim, teslim! der. Ben bu günah işleme şartlarının hiç birini yerine getiremem. Öyle ise günaha hiç niyetlenmemeli, böyle bir nankörlüğe girmemeliyim. Vaz geçiyorum işlediğim bunca günahlardan. Tevbe estağfirullah!. diyerek başlar tevbe, istiğfara.

– Ne dersiniz, bu şartlar kadın-erkek tüm insanlar için de geçerli mi? Biz de sıkça tevbe, istiğfar etmeli miyiz?

GÜNAHLARIMIZ VARKEN DİNİ HAYATI SÜRDÜRMEK BOŞUNA MI?

Aziz okuyucularım! Günlük hayatımızı hemen hepimiz lekesiz tertemiz yaşamak isteriz. Rabbimizin huzurunda önümüze konacak amel defterimizin günah lekeleriyle kirlenmemiş olmasını hepimiz hem de çok arzularız.

Ne var ki yaşadığımız çağın ve toplumun günlük atmosferi bize bu imkanı bazen tam olarak vermez. Bunca gayret

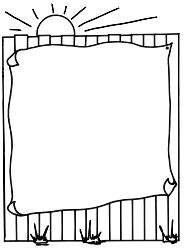

Rabbimiz günahsız kul şartı koşmuyor, belki günahına göre sevabı çok kul istiyor, sevabın çoğalması lazımdır ki kurtuluş söz konusu olsun, buyuruyor..

ve dikkatimize rağmen yine de hatalara maruz kalır, günah kirleriyle lekelenmekten kurtulamadığımız anlar olur. Bu sebeple de içimizden üzüntüler, pişmanlıklar alıp götürür bizleri; feryatlar yükselir vicdanımızdan..

İşte böyle üzgün ve bezgin anlar şeytanın arayıp ta bulamadığı anlar..

Şeytan bu hassas ve üzüntülü zamanda hemen devreye girer, vesvesesini doldurur içimize. Telkinlerinin özeti şudur. Der ki:

– Bu devir senin zannettiğin gibi öyle tertemiz dini hayat yaşanacak devir değildir. Baksana bunca gayretine rağmen bir türlü muvaffak olamıyor, yine günahlara düşüyor, yine kirleniyorsun. Boş ver, sonra yaşarsın istediğin o temiz dini hayatını, yapmak istediğin İslami hizmetini!.

Maalesef şeytanın bu vesvesesi nice temiz sinelerde etkili oluyor, bu defa yaşadığı günahlı İslami hayatından da mahrum kalıyor, bir boş vermişliğe sürüklenip gidiyor..

Halbuki insan, kalbine gelen bu gibi fikir suretindeki telkinlerin Rahmani mi, şeytani mi olduğunu mutlaka düşünmeli, kendini bir kontrol etmeli, sonra karar vermelidir.

Bir düşünce insanı dini hayattan soğutuyorsa hemen anlamalı ki: şeytanidir!.

Şayet aklına gelen bu düşünce dini hayatta ilerlemesini, İslami hizmetinde daha çok yük almasını telkin ediyorsa bilmelidir ki bu düşünce de Rahmanidir!.

İşte böyle bir kontrolden sonra uzaklaşma telkin eden şeytana demeli ki:

– Maruz kaldığım günahların çaresi, dini hayattan uzak-

laşmak, İslami hizmetten kaçmak değil, aksine daha çok dindarlaşmak, daha çok hizmet etmektir ki günahımın hizasına koyacağım sevabım çoğalsın da Rabbim ağır gelen sevabıma göre muamele eylesin.

Evet, günahından üzüntü duyan müminin düşüncesi böyle olmalıdır. Daha dindarlaşmak, daha çok hizmet edip sevap kazanmak. Çünkü Rabbimiz günahsız kul şartı koşmuyor, belki günahına göre sevabı çok kul istiyor, sevabın çoğalması lazımdır ki kurtuluş söz konusu olsun, buyuruyor..

Halbuki şeytan dini hayattan ve hizmetten tümüyle uzaklaştırmak suretiyle sevabı değil günahı daha da çoğaltmaya teşvik ediyor, ebedi hayatını tehlikeye atıyor...

Bu konuda beni çok etkileyen bir misali burada arz etmeme izin verin lütfen.

Herkesi çok düşündüren bu misal zannederim sizi de düşündürecek, **hatanız çoğaldıkça sadakatiniz da çoğalacak, gerilemeyi asla düşünmeyeceksiniz. Her günahın hizasına belki de onlarca iyilik ve sevaplar koyacak, tedbirinizi böyle alacak, şeytanın tuzağına düşmeyecekseniz inşaallah.**

Efendim, talebenin biri maneviyat dersi aldığı hocasından öylesine çok istifade eder ki bir ara insanların manevi durumunun yazıldığı yer olan (Levh-i mahv ve isbatı) dahi keşfedecek hale gelir. Bakar ki hocasının ismi şakiler arasında yazılıdır. Yani cehennemlikler listesindedir hocası.

Çok üzülür hocasının bu durumuna da, bir ara yutkunarak anlatır keşfini.

– Hocam, der, maalesef durumunuza vakıf oldum. İsminiz şakiler defterinde yazılıdır!.

Hocası acı bir tebessümle cevap verir:

– Oğlum, sen onu bugün görmüşsün, ben tam kırk yıldır görüyorum o yazıyı!.

Öğrencisi hayret eder:

– O halde, nasıl ümitsizliğe düşmüyor da yine tam bir sebatla devam ediyorsunuz?

Hocasının cevabı kesin olur:

– Ne yapayım evladım, gidecek başka kapım mı var ?

Şu gerçekleri ilave eder sözlerine:

– Biliyorum ki O, yanlış yazı yazmaz. Bir insan neye layıksa onu yazar!. Demek ki benim layığım şimdilik budur. Ben halimi değiştirir de iyiye layık olursam yazı da halime göre değişir, iyi yazılabilir. Onun için iyiye layık hale gelmeyi bekliyor, ümidimi yitirmiyorum.

O sırada öğrenci bakar ki yazı değişmiş, Cehennemlikler listesinden çıkarılan hocası Cennetlikler listesine yazılmış. Şöyle deniyor yazıda:

– Bu sebatı hürmetine onu artık şakiler listesinden çıkarıp Saidler listesine kaydettik. Sebatıyla buraya layık olduğunu gösterdi, biz de adaletimizle onu layık olduğu yere yazdık!

ALLAH SİZDEN NE ZAMAN RAZI OLUR?

Size anlattıklarımın özeti budur. Kendinizde olana kanaat edeceksiniz, başkasında olana da haset etmeyeceksiniz. Siz böyle bir teslimiyet içinde olur da, Allah'ın kendiniz ve başkaları hakkındaki takdirine böyle gönülden razı olursanız bilin ki, Allah da sizden razı olur.

Maneviyat büyüklerinden Hatem-i Asam Hazretleri sohbetini hiç kaçırmayan cemaatine şöyle bir soru sormuş. Demiş ki:

– Uzun zamandır beni dinliyorsunuz, ne öğrendiniz benden, anlatın bakayım?

Anlatmışlar anladıklarını.

Maneviyat büyüğü, mühimsememiş anlattıklarını da demiş ki:

– Siz benden asıl mühim olanı öğrenmemişsiniz. Benden sadece şu iki şeyi öğrenseniz yetip de artardı bile. Birincisi: kendinizde olana kanaat etmeniz. İkincisi de başkasında olana haset etmemeniz!

Hatem-i Asam ilave etmiş:

– İşte, demiş benim size anlattıklarımın özeti budur. Kendinizde olana kanaat edeceksiniz, başkasında olana da haset etmeyeceksiniz. Siz böyle bir teslimiyet içinde olur da, Allah'ın kendiniz ve başkaları hakkındaki takdirine böyle gönülden razı olursanız bilin ki, Allah da sizden razı olur. Bunu sakın unutmayın.

Evet, büyük mutasavvıf çok mühim bir gerçeği böyle kolayca dile getirmiştir.

Gerçekten de insanın önce kendi elinde olana kanaat etmesi, sonra konu komşusunda olana da haset etmemesi, öylesine büyük bir İlahi takdire razı olma halidir ki, bu kadere razı olma halinden hem kendisi mutlu olur, hem de haset duymadan baktığı komşuları.

Aksine, kendine ve çevresine böylesine teslimiyetle bakmayanlar ise, Cenab-ı Hakkın kendileri için takdirine kanaat etmeyip, daha iyisine, daha çoğuna, değişik nimetlere layık olduğunu, ama verilmediğini düşünmeye yönelirler; başkalarına ise, o nimetlere layık olmadığı halde verildiğini hayal edip haset etmeye başlarlar. Böylece ne kendi huzur bulur, ne de hasetle baktığı komşuları onun bakışından emin olurlar.

Durum böyle olunca.. Şimdi durup düşünme sırası bize gelmiş demektir. Biz nasıl düşünüyoruz acaba diyerek şöyle bir nefs muhasebesi yapsak mı? Biz de kendimizde olana kanaat ediyor, komşumuzda olana da haset etmekten kendimizi alıkoyuyor muyuz? İşte bütün mesele buradadır. Hakkımızdaki ilahi takdire razı olabilmekte.

Şayet bir kul, kafasındaki bir sürü hırslı isteklerine değil de, kendisine verilen ne ise nefsini ona razı eder de hakkındaki İlahi takdirden razı olursa ne olur?

İzin verirseniz bunun cevabını da Hazret-i Musa aleyhisselamdan alalım. **Tur dağındaki duasında der ki:**

– Rabbim! sen kulundan ne zaman razı olursun? Gelen cevap çok açık:.

– Kulum benden ne zaman razı olursa!

Evet, kul ne zaman Rabbinin kendisi hakkındaki takdirinden razı olursa Rabbi da kuldan o zaman razı olur!.

– Ne dersiniz, biz de Rabbimizin hakkımızdaki takdirine kanaat edip razı olmuş muyuz? Kafamızdaki bir sürü arzularımıza ulaşamayışın sıkıntısını çekmiyor da, nefsimizi, Rabbimiz bize neyi takdir etmişse ona razı etmiş bulunuyor muyuz? Yoksa çok daha büyük nimetlere layıktık ama verilmedi mi diyoruz? Şayet böyle gizli bir itiraz içinde isek, biz takdirine razı olmadığımız Rabbimizin bizden razı olmasını hangi yüzle isteyeceğiz? Böyle tek taraflı rıza olur mu?

Konuyu netleştiren bir misali İmam-ı Gazali Hazretleri şöyle anlatıyor:

Bir maneviyat büyüğü rüyasında Cennetteki komşusunun dağ başındaki bir çoban olduğunu görünce arayarak çobanı bulur, Cennetlik ne gibi işler yaptığını sorar. Şöyle cevap verir çoban:

– Benim öyle fazla nafile ibadetim falan yoktur. Ancak, Allahın hakkımdaki takdirlerine gönülden razı olma halim vardır. Çok verse de razıyım, az verse de. Sıhhat verse de razıyım hastalık verse de. Verdiğini, layık olduğum buymuş ki, bunu takdir etti, diyerek şükürle karşılarım. Başkalarınınkine de hiç haset etmem. Onlara da layık olduklarını veriyor diye düşünürüm. Hiç rahatsızlık duymam.

Çoban şunu ilave eder sözlerine:

– Demek ki ben Rabbimin hakkımdaki takdirinden razı olunca, O da benden razı olmuş ki, benim gibi bir çobanı Cennette sizin gibi bir büyüğün komşuluğuna layık görmüş. Elbette ben Rabbimin bu takdirine de rıza ile bakarım.

Ne dersiniz, herkes kendini bir kontrol mu etsin? Kalbinde, gönlünde haline razı olma duygusu var mı? Kendini İlahi takdirin lütuflar içinde görüyor, şükrünü edadan aciz olduğu nimetlerin farkında oluyor mu? En başta, elinin tutuşunu, gözünün görüşünü, ayağının yürüyüşünü, kalbinin atışını birer eşsiz ilahi lütuf biliyor mu? Yoksa hep hayalindeki arzularını elde edemeyişin şikayeti içinde, layık olduğunun verilmediği hayali içinde mi yaşıyor? Şimdi nefs muhasebesi sırası bizde anlaşılan.

– Kendimizdekine kanaat ile bakıyor, başkasındakine de haset etmekten uzak kalıyor muyuz? Biz O'nun takdirinden razı olunca O'nun da bizden razı olacağını düşünüyor muyuz?

İNANCIMIZA AYKIRI DÜŞEN İFADELER SORUMLULUK GETİRİR Mİ?

Kim İHLAS suresini seviyor ve onu çok okuyorsa bilsin ki Allah (cc) da onu seviyor, onu koruması altına alıyor.

Bu neden böyle?

Çünkü bu surede Rabb'imizin değişmez sıfatları izah edilip okuyanın zihnine yerleştiriliyor, Allah'ı doğru anlamaya sebep olacak kesin bilgiler veriliyor.

Nitekim bu surede verilen bilgilere göre Rabb'imiz asla birinden doğmamış, birini de doğurmamıştır. Yani Allah (cc) birinin babası değildir, oğlu da olmadığı gibi. Evet, ALLAH Teala'ya kullara ait böyle sıfatlar isnad edilmez. Şuurlu bir mü'min bu gibi inancı zedeleyici sözlerden, ifadelerden kaçınır.

İhlas suresi "Allah yukarıda" yahut da "Allah baba" gibi kullara mahsus sıfatlarla Allah'ı tarif ve tavsif etmeyi yasaklıyor; geçmiş kelam kitapları da bu sözlerin küfür olduğunu açıkça ifade ediyorlar.

Namaz kıldığımız caminin avlusunda konuşan bir Müslüman parmağıyla yukarıya doğru işaret yaparak diyordu ki;

– Yukarıda Allah BABA var. Allah BABA bunlara izin vermez!

Kendisine hatırlatmada bulundum:

– Sen namaz kılan bir insansın. Sende okuduğun İhlas suresinin ikazları yer tutmalı, bu konuda bilgi sahibi olmalısın. Parmağınla yukarıya işaret ederek yukarıda Allah var deyişin neyin ifadesi oluyor? Gerçekten de sen Allah'ın yukarıda bir mekanda olduğunu mu sanıyorsun ki işaret parmağınla yukarıyı göstererek "Yukarıda Allah var, Allah baba buna izin vermez." Diyebiliyorsun. Allah'a bir de haşa babalık isnat ediyorsun.

Hemen izah ediyor inancını:

– Haşa! Ben Allah'ın yukarıda olduğunu söyler miyim? O mekandan münezzehtir. Her yerde hazır ve nazırdır!. Hele baba olduğunu asla kabul etmem. Onu Hıristiyanlar söyler. O Müslüman'ın iddiası olamaz. İhlas suresi bunları reddeder!

Evet İhlas suresi "Allah yukarıda" yahut da "Allah baba" gibi kullara mahsus sıfatlarla Allah'ı tarif ve tavsif etmeyi yasaklıyor; geçmiş kelam kitapları da bu sözlerin küfür olduğunu açıkça ifade ediyorlar.

Buna göre hiçbir baba kucağına aldığı çocuğuna terbiye vermek için parmağıyla gökyüzünü göstererek:

– Sakın bir daha böyle yapma, yukarıda Allah baba kızar ha! dememeli, Allah'ı herhangi bir mekanda göstermemeli, hele babalık sıfatı isnad etmenin de küfür olacağını hiçbir zaman unutmamalıdır.

Akla şu soru geliyor.

– **Peki bu sözleri söyleyen Müslüman kâfir olmaz mı?**

Burada Bediüzzaman'ın bir cümlesi bizi kurtarıyor.

O, Müslüman'ın böyle bilmeyerek söylediği küfür manasına gelen sözlerinden dolayı kurtarıcı açıklamasını şöyle yapıyor ve diyor ki:

– **Bazen kelam küfür görünür, ama sahibi kâfir olmaz!**

Nitekim bu sözlerin sahibine bunların küfür manasına geldiği söylendiğinde hemen tövbe istiğfar ediyor, bu manada söylemediğini de heyecanlanarak ifade ediyor.

Demek ki böyle küfür manalarına gelen sözlerden ciddi şekilde çekinmeli, uzak kalmalı; ama bir imanlı insan ağzından böyle bir söz kaçırırsa hemen ön yargılı düşünüp küfür damgasını da basmamalıdır. Zira Bediüzzaman Hazretleri konuyu hem de vecizeleştirerek dile getirmiştir:

– **Bazen kelam küfür görünür; ama sahibi kâfir olmaz!**

Ne dersiniz, sıkça okuyup dinlediğimiz İhlas suresinin manasını merak edip de öğrensek böyle tehlikeli hatalara düşmeyiz değil mi? Neden kendini okur da manasını düşünmeyiz acaba?

SAHİP OLDUĞUNUZ NİMETLERİN FARKINDA MISINIZ?

İsa aleyhisselam bir ağacın altında dua eden birini gördü. Dikkatlice baktığında adamın ayakları yürümeyen bir kötürüm olduğunu anladı. İki gözü de görmüyordu. Vücudunda ise baras hastalığı olduğu anlaşılıyordu. Ama adam bütün bunlara rağmen ellerini kaldırmış mutluluktan uçacakmış gibi dua ediyordu:

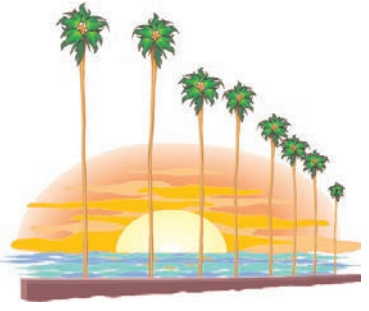

– Ey nice zenginlere vermediği nimeti bana ikram eden Rabbim! Sana ağaçların yaprakları sayısınca şükürler olsun!..

Hazret-i İsa kötürüm adama yaklaştı:

– Ayağın yürümüyor, gözün görmüyor. Bedenin de sıhhatli görünmüyor? Buna rağmen çoğu zenginlere verilmeyen nimetlerin sana verildiğini düşünmekte, bunun için de büyük bir mutlulukla şükretmektesin. Hangi nimettir nice zenginlere verilmediği halde sana verilen?

Kapalı gözleriyle sesin geldiği yana yönelen kötürüm adam dedi ki:

– Efendi! Allah bana öyle bir kalp vermiş ki, o kalple Onu tanıyorum. Öyle de bir dil vermiş ki, o dille de ona şükrediyorum. Halbuki, dünyanın serveti elinde olan nice zenginler var ki, kalbinde Onu tanıma sevinci, dilinde de Ona şükretme mutluluğu yoktur. Ama gel gör ki, ayakları topal, gözleri kör, bedeninde hastalıklar bulunan bu kötürüm adama Rabbim, bu sevgiyi ihsan eylemiş, bu nimetin farkına varma tefekkürünü nasip eylemiş. İşte bunu düşününce kendimi tutamıyor da:

– Nice zenginlere vermediği nimeti bana veren Rabbim! Sana ağaçların yaprakları sayısınca şükürler olsun! Diye teşekkürden kendimi alamıyorum.

Kafa gözü kapalı da olsa kalp gözü açık olan bu adama yaklaşan İsa aleyhisselam:

– Ver şu elini öyle ise! diyerek elinden tutar, eğilerek görmeyen gözlerinden öper.

Peygamberin dudaklarının değdiği gözler anında açılır. Karşısındakinin İsa aleyhisselam olduğunu görünce heyecanlanan adam:

– Sen şu ölüleri dirilten, hastalara şifalar bahşeden mucizelerin sahibi Peygamber değil misin? der. İsa Peygamber:

– Belli olmuyor mu? deyince:

– Gözlerimden belli oluyor da ayaklarımdan henüz

belli değil, der. Tebessüm eden Hz. İsa:

– Sen hele bir ayağa kalkmayı dene! Deyince, silkinen kötürüm adam dimdik ayağa kalkar.

Ayakları üzerine dikilebildiğini anlayınca söylediği ilk sözü şu olur:

– Ey Allahın Nebisi, sendeki bu mucizeler de O'ndan değil mi? Öyle ise izin ver de geç kalmayayım, O'na şükredeyim, diyerek hemen yere iner, başını secdeye koyar ve der ki:

– **Rabbim! Seni tanıyan bir kalple, şükreden bir dil nimetinin şükrünü yapmaktan acizken, şimdi gören bir çift gözle, yürüyen iki de ayak da lütfettin. Artık bilemiyorum nasıl şükretmem gerekiyor bu eşsiz nimetler karşısında?**

Bu sırada çevreden toplanan halk, gösterdiği bu mucizelerden dolayı İsa aleyhisselamın elini öpmek isterler. Ama Allahın Nebisi işaret eder:

– **Benim değil secdedeki şu kötürüm adamın elini öpün!..**

Derler ki:

– Onu secdeye indiren nimetlere biz baştan beri sahibiz. Ama hiç birimiz onun duyduğu gibi bir mutluluk duymadık.

– Öyle ise, der, tefekkür edin, siz de düşünün.

Sözünü şöyle bağlar Allahın Nebi'si:

– **Düşünen sahip olduğu nimetin farkına varır. Düşünmeyen ise kendisini mahrumiyette sanır!**

– Ne dersiniz, bizim de benzeri nimetlere sahip olduğumuz bir gerçek mi? Aynı mutluluğu bizim de duyup aynı şükrü bizim de yapmamız gerekmez mi? **Tutan elimiz, gören gözümüz, yürüyen ayağımız birer eşsiz nimet değil mi?** Bunların farkına varıyor, sevincini duyuyor, şükür duygusuna giriyor muyuz? Yoksa Allahın Nebi'sinin ikazı bizde de mi tecelli etmektedir?

– Düşünen insan, sahip olduğu nimetin farkına varır. Düşünmeyen ise, kendini mahrumiyette sanır!

EN OLUMSUZ OLAYLARIN BİLE OLUMLU SONUÇLARI OLABİLİR Mİ?

Demek mümin yaşadığı olayların her iki çeşidine karşı da bakışını tespit eder.

Nimete erişince şımarmaz şükreder, musibete maruz kalınca ümidini kesmez sabreder. Böylece hayat imtihanını kazanır, her olaydan kârlı çıkmasını bilmiş olur.

Hayat imtihandan ibarettir aslında. Yaşadığımız bütün olayların içinde vardır bu imtihan.

Bundan dolayı kimi olaylar bizi sevindirecek şekilde gelişir, kimileri de üzecek şekilde oluşur. Gerçek odur ki her iki halde de imtihan vardır. İnsan olaylara iman gözlüğüyle bakarsa her ikisinde de takınılacak tavrı bilir. Nitekim sevinilecek halle karşılaşınca **şükreder**, imtihanı kazanır, üzülecek olaylarla karşılaşınca da **sabreder**, imtihanı kazanır.

Bu, felsefi bir görüş değildir. Rasûlullah Efendimiz (sav)'in beyanlarıyla sabit olan bir gerçektir. Şöyle buyurmuştur Efendimiz Hazretleri:

– **Müminin haline hayret edilir. Çünkü o, bir nimete nail olunca şükreder, bir musibete maruz kalınca sabreder. Böylece her iki hali de hakkında hayra çevirmiş olur.**

Yani imtihanı kazanır.

Demek mümin başına gelen olayların her iki çeşidine karşı da bakışını tespit eder.

Nimete erişince şımarmaz **şükreder**, musibete maruz kalınca ümidini kesmez **sabreder**. Böylece hayat imtihanını kazanır, her olaydan kârlı çıkmasını bilmiş olur.

Esasen hadiselere ibret gözüyle bakılınca anlaşılır ki hiçbir olay bütünüyle şerden, kötülükten ibaret değildir. Her olayın içinde mutlaka bir iyi yan, bir mutluluk ciheti vardır. Yeter ki insan o iyilik yanını bulsun, mutluluk veren cihetini yakalasın, böylece üzüntüden kurtulup huzura ersin, hakkında hayra çevirmiş olsun.

Nitekim hayata böyle bakan zatlardan biri bir gün öylesine bir yağmura yakalanır ki üstü başı sırılsıklam halde iken kendisini görenler acırlar da derler ki:

– **Efendi neden şemsiyeni almadın da böyle acınacak hale düştün? Üzüldük şu haline.**

O zat tebessüm ederek karşılık verir:

– Benim halimde acınacak, üzülecek bir durum yoktur. Tam aksine sevinilecek, şükredilecek durum söz konusudur.

Şöyle yorumlar halini:

– **Baksana, Rabb'im başımdan aşağıya taş da yağdırabilirdi, yıldırım da. Ama rahmet yağdırdı. Ben bundan sadece sevinç duyar, şükrederim. Taş ve yıldırımlar değil de rahmet yağdırıyor çünkü...**

İşte bütün mesele burada, böyle bakışta. Birileri bakar acınacak, üzülecek durum olarak yorumlar, başka biri de bakar sevinilecek, şükredilecek hal olarak değerlendirir. Bakış meşalesidir bunlar.

Mümine özel bakış, insana huzur verir, teselli tarafını gösterir, mutluluk ve şükre sevk eder. Beterin beteri vardır, der.

Ne dersiniz, var mı böyle bakış açısından nasibimiz? Sevmediğimiz durumlarla karşılaşınca bir hikmet tarafını bulup da şekva yerine şükür duygusuna girebiliyor muyuz? 'Bunda da bir hayır vardır.' diyerek tevekkülle teslim oluyor, sabır içinde şükredebiliyor muyuz?

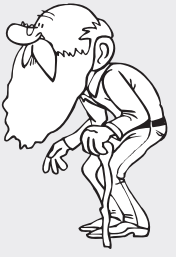

Musa Aleyhisselam Tur'a Rabb'iyle münacaata giderken yolda bir ihtiyar çıkar önüne. Şöyle anlatır dileğini:

– Ya Musa, ben senelerce burada ibadet ve dua ile meşgul olan bir kulum. Rabb'im bunca senedir el açıp ettiğim duamı kabul etmiyor. Ne olur bir de sen niyazda bulun da, Rabb'im bir türlü kabul etmediği duamı artık kabul buyursun.

Musa Aleyhisselam Tur'da ihtiyarın dileğini ifade eder:

– Sana malum, o kulunun senelerce yaptığı duasını kabul etmeni ben de diliyorum. Ne olur Rabb'im mahrum etme o ihtiyar kulunu da kabul eyle duasını.

Rabb'imiz cevap verir.

– Ya Musa madem sen de istiyorsun o kulumun duasının kabulünü. Öyle ise git duasının kabul edilişini sen de gör.

Sevinçle dönen Hazret-i Musa ihtiyarın bulunduğu mekana gelir, müjdesini vermek üzere aramaya başlar. Bir de ne görsün. İhtiyar, arslan tarafından paramparça edilmiş, her bir parçası bir yerde.

Acı manzaraya ibret ve tefekkürle bakan Hazret-i Musa ellerini açıp niyazda bulunur:

– Ya Rab, senin hikmetsiz tasarrufun yoktur kâinatta. Bunun hikmeti ne ola ki?

Şöyle cevap gelir Rabb'imizden:

– Ya Musa. O kulum benden öyle bir makam istiyordu ki o makamın bedeli; ancak böyle bir sonuçtu. Bedelini ödedi, istediği makama ulaştı. Bedel bir anda can vererek ödendi; ama karşılığı ebedî olarak elinde.

Rabb'imiz bundan sonra şöyle hatırlatmada bulunur:

– Ya Musa! Kullarıma söyle, olayların dışındaki çirkinliğe takılıp da kalmasınlar, içindeki güzellik ve hikmete de nazar etsinler, ebedî sonucunu da düşünsünler.

YILDIZ VE KAHVE FALI İLE GELECEKTEN HABER VERMEK DOĞRU OLABİLİR Mİ?

Gelecekte olacak hadisenin fincanın içinde ne yazısı vardır ne de krokisi. Fincan içindeki şekiller tamamen elin tutuşuyla meydana gelen şekillenmeden ibaret normal durumdur.

SUAL:

– **Bazı kadınlar bir fincanın içine bakıyor, meydana gelen şekillere göre manalar çıkarıp, istikbal hakkında iddialar ortaya atıyorlar. Bunların hakikatle bir ilgisi olabilir mi? Söylediklerinin doğru olma ihtimali var mı?**

CEVAP:

Bazı kadınların içtiği kahve fincanının dibindeki kahve artığı şekillerine bakarak yaptıkları tahmin ne ilmi ne de dini bir tahmindir. Tamamen kadının zekasının ürünü, yorumdan ibaret bir bilgiçliktir. Zira gelecekte olacak hadisenin fincanın içinde ne yazısı vardır ne de krokisi. Fincan içindeki şekiller tamamen elin tutuşuyla meydana gelen şekillenmeden ibaret normal durumdur.

Şayet bu kadınlar içtikleri kahvenin fincanını levh-i mahfuza benzetiyorlarsa, levh-i mahfuza bakar gibi fincana bakıyor, şekilleri levh-i mahfuz yazısı okur gibi okuyorlarsa bu da onların levh-i mahfuz anlayışlarının bir delili olur, inandırıcılıklarını büsbütün yok ederler. Kaldı ki levh-i mahfuzdaki yazıları ancak manevi inkişafları sebebiyle okuyabilen evliyanın verdiği istikbal haberleri de aynen çıkmaz, bazen te'villi, tefsirli çıkar, bazen da hiç çıkmaz. Bağlı olduğu şart vaki olmadığından yazılı hadise de vaki olmaz. Bu suretle veliler bile istikbalden kesin haber veremezler, baktıkları yer levh-i mahfuz olsa bile.

Bu itibarla kahve ve iskambil falı, şu ya da bu şeye bakarak haber verilen istikbal haberleri imanı sağlam insanları aldatmamalı. Boşu boşuna evhama kaptırıp, yahut ümidsizliğe sokmamalıdır. Bunlar asılsız ve delilsiz iddialardır. Gaybı Allah'dan başka kimse bilemez.

Nitekim bir hastalığın şifa bulması için kurşun döktürmek, boncuk bağlamak, türbeye çaput asmak gibi adetlerin de hiçbiri islami anlayış eseri değildir.

Şu kadar var ki, maruz kalınan bir hastalık için şifa aranabilir. Haram olmayan şifa çarelerine başvurulabilir. Ümit dünyası bu. Allah umulmadık yerden bir şifa ihsan edebilir. Ama dinin haram kıldığı, aslı astarı olmayan şeylerle değil. Dinin yasaklamadığı, ilmin de uygun gördüğü ilaçlarla, aklın kabul ettiği çarelerle. **Fincan dibine bakmak, kurşun dökmek, türbelere çaput bağlamak, dini de değildir. Akli, mantıki, ilmi de değildir. Sadece kendini aldatmaktır.**

İSLAMDA GÖZ DEĞMESİ VAR MIDIR?

İnsanlar çevrelerinin ihtiraslarını tahrik edecek görünüş ve gösterişten uzak kalmalı, dünyevî hisleri ayaklandırıp, ihtirasları coşturucu tavırlara girmemeliler. Yoksa kendilerine ihtirasla bakanların içinden birinin gözü değer, bir belâya, bir musibete mâruz kalır. Böylece etrafı rahatsız edip, dünyevî arzuları kamçılayıcı, uhrevi hisleri körletici tutumundan dolayı ceza görmüş sayılır.

Nazar değmesini soran okuyucum mektubunda diyor ki: – **Bizim burada "nazar değdi", yahut "göz değdi" şeklinde birtakım söylentiler vardır. Bazılarının da "isabet–i ayn" dediği böyle bir olay var mıdır? Bunun dinî mâhiyeti nedir?**

Osmanlıca ifadesiyle "isabet–i ayn", yani (göz değmesi) vardır ve vâkidir. Bazı insanların gözü, baktığı şeye büyük bir hasret ve iştiyakla bakar; erişilmesi güç bir mazhariyet ve nâiliyet hissiyle nazar eder. Böyle derin hasret ve arzu ile bakışlardan sonra bakılan o şeyde bir arıza meydana gelir, bir rahatsızlık söz konusu olabilir. Buna isabet–i ayn, yahut göz değmesi denir.

Rasûl–i Ekrem Efendimiz (sav), nazarın hak olduğunu bildirdiği bir hadis–i şerifinde:

– **Nazar deveyi kazana, insanı mezara götürür**, buyurarak, hasretli ve hasedli bakışların zararlarına, mühim te'sirlerine işarette bulunmuştur.

Nazarı önleme çareleri nelerdir?

Alelâde şeylere nazar değmez, isabet–i ayn vâki olmaz. Çünkü sıradan şeylere hasedle bakılmaz, hasret ve tutkuyla nazar edilmez.

Öyle ise, sahip olduğumuz farklı şeyleri, başkalarının ihtiraslı nazarlarına arz etmemeli, onların gıpta ve hasedlerini tahrik edecek gösterişte bulunmamalıyız ki, göz değmesini önlemiş olalım.

Bu yüzdendir ki, bazı binaların girişine hayvan kafası asarlar, görünüşü çirkinleştiren kemikler sallandırırlar. Maksat, göz değecek kadar güzel olan görünüşü çirkinleştirip dikkatleri dağıtmak, hasretle bakışı önlemektir.

Gür mahsullü tarlalara da aynı şeyi yaparlar.

Ortaya diktikleri bir sırığın üzerine eski paçavralar asıp, dikkati dağıtarak görünüşe çirkinlik vermek isterler.

Başka bir ifadeyle gösteriş ve mürailikle tahrikçi teşhirler 'isabet–i ayn'a davetiye çıkaran hallerdir.

Göz değmesinden çekinen kimseler, böyle gösterişe girmemeli, başkalarının ihtiras ve rekabetini celbeden tavırlardan uzak kalmalılar.

Bununla beraber, böyle dikkat çekici güzellikleri gören kimseler, ilk bakışlarında "Maşaallah" diyerek takdirlerini ifade ederlerse, gözlerinin değmesini önlemiş olurlar. Çünkü "Maşaallah" demekle "Allahü Teâlâ dilediği şeyi yaratır, bundan daha mükemmelini halk eder, bunda hasretle bakılacak taraf yoktur." demiş olurlar. Hasedleri ayaklanmaz.

Bu mevzuda hatırlanacak bir başka husus da şudur:

Her insanın gözü değmez, hem de gözü değen her insan meş'um ve uğursuz insan olmaz. Allahü Teâla ihtirasla bakan bazı kullarının gözlerine böyle bir te'sir vermiştir. Bu husus, kulun elinde ve ihtiyarında değildir. Ancak ona düşen, ihtirasla değil, kanaatle bakmak, baktığı nesnenin faniliğini düşünerek hased ve gıpta hissini gemlemektir.

Nazarın hikmetlerine baktığımızda görürüz ki, bu anlayışta içtimaî hayatımızı organize eden bir fayda mevcuttur. İnsanlar çevrelerinin ihtiraslarını tahrik edecek görünüş ve gösterişten uzak kalmalı, dünyevî hisleri ayaklandırıp, ihtirasları coşturucu tavırlara girmemeliler. Yoksa kendilerine ihtirasla bakanların içinden birinin gözü değer, bir belâya, bir musibete mâruz kalır. Böylece etrafı rahatsız edip, dünyevî arzuları kamçılayıcı, uhrevi hisleri körletici tutumundan dolayı ceza görmüş sayılır.

Nazar daha ziyade dünyevi varlık yüzünden meydana gelir. Şayet bir adamın nazarı uhrevi meziyetlere de değiyor, ona da zararlı oluyorsa o kimse, hislerini iyice saptırmış, İslâmî ölçü ve duygudan iyice mahrum kalmış demektir. Nazarın en kötüsü bu adamın nazarıdır. Bundan, muhteris adam mes'uldür.

PEYGAMBERSİZ KUR'AN MÜSLÜMANLIĞI OLUR MU?

Peygambersiz, sünnetsiz, hadissiz Kur'an Müslümanlığı olmaz, Kur'an da tam anlaşılamaz.

Bir tanıdığı okuyucuma soru sormuş. Okuyucum da bu soruya bir hadisle cevap vermiş. Ancak soru sahibi hadisle cevaptan pek memnun olmamış da demiş ki:

– Bize Kur'an müslümanlığı lazım. Başka şeylerden delil göstermeyin. Bizi Kur'an'dan başkası bağlamaz!...

Şaşıran okuyucumuz diyor ki:

– **Kur'andan sonra hadisler de dinimizi anlatan deliller değiller mi? Yani hadissiz Kur'an'ı anlamak mümkün mü? Peygamberimizin görevi Kur'an'ı yaşayışıyla, sözleriyle açıklamak değil mi? Sünneti, hadisi devre dışına iterek sadece "bize Kur'an müslümanlığı lazım, başkası bize delil olmaz" demek doğru bir iddia mı?**

Efendim, dinde tartışılamayan bir temel doğru da şudur:

– Rabbimiz gönderdiği Kur'an'ı, kullarının doğru anlamaları için bir de peygamber görevlendirmiştir. Peygambersiz Kur'an'ı anlamak mümkün değildir. bu itibarla, Peygamberimizin Kur'an'da geçen emir ve yasakları anlatma görevini hiçbir Müslüman basite alamaz, yok sayamaz. "Bize sadece Kur'an müslümanlığı gerek, sünnet bize delil olmaz, hadisler bizi bağlamaz" diyemez.

Hadisleri devreden çıkarmak, Peygamberi (haşa) görevden azledip, O'nun açıklamaları yerine kendi beşeri yorumlarını ikame etmek, demektir ki, bunun adına Kur'an müslümanlığı demek mümkün değildir. Böyle düşünen Müslüman var mı ülkemizde bilmiyorum.

– **Niçin Peygamberimiz olmadan Kur'an tam anlaşılmaz?**

Şu örnekleri bir düşünün lütfen. Kur'an'da;

– **Namazınızı kılın** emri veriliyor. Hangi vakitlerde, kaçar rekat, nasıl kılınacağı ise açıkça belli değildir.

Kur'an'daki böyle mücmel ayetleri Peygamberimiz hem yaşayışıyla hem de hadisleriyle açıklayarak bize örneklik edip ayeti tefsir ediyor, bundan sonra da şöyle buyuruyor:

– Kur'an'da emredilen namazı işte benim kıldığım gibi kılın!...

Artık namazın hangi vakitlerde kaç rekat, nasıl kılınacağı konularında en küçük bir şüphemiz yoktur. Çünkü Resûlullah (sav) bizzat vakitlerin başında ve sonunda namazları kılmış, fiilen örnek olmuş, cevapsız kalan bir soru bırakmamış, sonra da emrini vermiştir;

– Namazınızı benim kıldığım gibi kılın!..

Nitekim hac için de Kur'an'da:

– **Gücü yeten hacca gitsin!** buyuruluyor. Ama bu haccın birçok kaide ve adabı vardır. Ayette bunlardan bahis yoktur. Bunları da Efendimizden öğreniyoruz. O, fiilen haccını yapmış, gerekli usulleri bizzat uygulamış, sonra da şöyle buyurmuştur:

– Hac erkân ve adabını bende gördüğünüz gibi yerine getirin!. Haccınızı benim yaptığım gibi yapın!..

Ayetlerdeki emirleri Peygamberimizin böylesine açık seçik uygulayarak tefsir edişinden dolayıdır ki, kimse bizi namazın hangi vakitlerde kaçar rekat kılınacağı, haccın nasıl yapılacağı, zekatın ne türlü verileceği konularında şüpheye düşüremez. Hepsini de Efendimiz (sav) bizzat yaşayışıyla açıklamış, hadisleriyle de anlatıp netleştirmiştir.

Bunları açıklayan hadisleri delil olarak kabul etmeyenler, bu konuları açıklayacak çağdaş mürşitler bulacak, Peygamberin yerine (haşa) onların açıklamalarını ikame edeceklerdir. Belki de bazılarının hadisi, sünneti delil olarak görmeyişlerinin arkasında böyle bir görev alma niyeti söz konusudur.

Eğer bu gibi mücmel konular Kur'an'da mufassal şekilde, açıklamaya ihtiyaç olmayacak derece uzun anlatılacak olsaydı ortaya ezberlenmesi mümkün olmayan ciltlerle Kur'an çıkardı. Ama yine de fiilen örnek olan canlı birinin, hem yaşaması, hem de sözleriyle kesinleştirmesi kadar net olamazdı.

Bir misal daha verelim.

Kur'an'da miras anlatılmakta, ölenin mirası geride kalan yakınları tarafından pay edileceği bildirilmektedir. Ancak bunun bir istisnası vardır. O ayette yoktur. Onu da Resûlullah (sav)'tan öğrenmekteyiz. O buyuruyor ki:

– **Ölenin mirası yakınlarınındır. Ancak katil mirastan müstesnadır. Katil öldürdüğünün mirasını alamaz!**

Bunu Peygamberimiz açıklamış, "katil öldürdüğünün mirasını alma hakkını yitirmiş olur, cinayeti sebebiyle"

demiştir. Böylece servet sahipleri miraslarına konma kastıyla öldürülme tehlikesinden korunmuştur. Peygamberimizin bu açıklaması olmasa katilin mirastan mahrum kalacağını nasıl bilecektik? Miras ayetinde yoktur bu istisna çünkü.

Sözün özü: Peygambersiz, sünnetsiz, hadissiz Kur'an Müslümanlığı olmaz, Kur'an da tam anlaşılamaz.

Sünneti ve hadisi delil olarak kabul etmeyen, kendine yeni çağdaş deliller bulacak, onları sünnetin, hadisin yerine ikame etme mecburiyeti duyacaktır. Bunun adı ise, Kur'an Müslümanlığı değil, olsa olsa sünnet düşmanlığı olur.

Halbuki İslam'ın iki delili vardır: Kitap ve Sünnet. Kitabı görüp sünneti görmeyen kimse, görme özürlü, sakat kimse demektir. İkisini de görüp sağlam insan olmak varken, neden birine gözünü kapayıp da sakat insan olma tercih edilir, bilinmez doğrusu.

Aktüel Ticari Konular

TİCARÎ SORULAR ÜZERİNE...

– Bazen haciz malları satın alıyoruz. Bazıları hacizden mal satın almak caiz değildir diyorlar. Ağlayanın malı gülene hayır getirmez, diye de ekliyorlar. Siz ne diyorsunuz, icradan mal satın alınmaz mı?

icradan haczedilen malı satın almak caizdir. Bir mahzuru söz konusu olmaz. Mahzur, icra malı oluşunu fırsat bilip de değerinden çok aşağıya fiyat vermekte, fırsatçılık etmekte meydana gelir.

Şayet, satış günündeki değerine münasip düşen fiyat verilerek alınırsa icradan alınmış olması mahzur getirmez. Hatta mal sahibi bundan sevinç de duyar. Çünkü malı fırsatçıların eline düşmemiş, değerine yakın şekilde satılmıştır.

Bu durumda mal sahibinde bir ağlama söz konusu olmaz ki, alana hayır getirmemiş olsun, haramlık söz konusu hale gelsin.

Demek ki, icradan mal alınırken fırsatçılık etmemek, değerinden çok aşağıya düşürüp de almayı tercih etmemek gerek. Değerinden çok aşağıya düşürerek alınırsa işte o zaman mal sahibi ağlayan insan durumuna düşer, alan da ağlayanın malını kapan kimse sayılır. Bundan dolayı da ağlayanın malı, gülene hayır getirmez, denir.

Soru İki:

– Alış verişlerde aracılık ediyor, bu aracılığımızdan dolayı bir miktar para alıyoruz. Bu caiz olur mu? Bir adına da komisyonculuk denen böyle bir meslek var mı dinimizde?

İslam hukukunda komisyonculuk bir ticari meslek olarak kabul edilmiştir. Bu itibarla, ev kiralarken, yahut da herhangi bir şey satın alırken araya girenler, alıcı ile satıcıyı buluşturanlar, şartlarını duyurup, ticareti kolaylaştıranlar, bu emeklerinin karşılığını almakta hak sahibidirler. Aldıkları miktar emeklerinin karşılığı olduğundan helaldir. Yani komisyonculuk meşru bir meslektir.

Bunun ilk şartı, yalan söyleyerek tarafları aldatmamak, yalan söylemeden kazanmaktır.

Soru üç:

– Bazen açık artırma ile satışlar oluyor. Bizler de bu artırmaya giriyor, fiyatı yükselterek malı alıyoruz. Bazıları bunun caiz olmayacağını, bazıları da caiz olacağını söylüyorlar. Siz ne dersiniz?

Açık artırma ile mal almak satmak caizdir. Haramlık söz konusu olmaz. Haramlık, artırmaya iştirak edeceklerin önceden anlaşıp para karşılığında iştirakten vazgeçmekle, malı değerinden aşağıya düşürmeleri halinde söz konusu olur.

Bu durumda para karşılığında vazgeçenler, aldıkları parayı neyin karşılığı olarak almaktalar. Bunun izahı olmaz. Haramlıktan da kurtulamaz. Başkalarını vazgeçirip de malı değerinden aşağıya alanlar da doğru hareket etmiş olmazlar, haramdan kurtulamazlar.

Artırmaya iştirak edeceklerin hepsi de iştirak ederler. Fiyatın yükseğini verenin üzerinde kalır. Bu meşru alışveriş şekli olur. Bunun örneğini Efendimizin tatbikatında görmekteyiz.

Fakirin biri evindeki kilimini, su kabını getirir. Efendimiz onları açık artırmaya çıkarır. Biri bir dirhem verir. Biri de bir dirhem verir. Efendimiz tekrar sorar:

– Yok mu artıran?

Bunun üzerine bir diğer sahabi iki dirhem verir, mal iki dirhem verenin üzerinde kalır. Mal sahibi de bu parayı alıp ticaret yapar ve kazanır.

HELAL TİCARETTE KÂR HADDİ NE OLMALI, VADE FARKLARI FAİZ SAYILMAZ MI?

Kâr, semtine ve mevsimine göre değişir. O yüzden kâr haddini o malın satıldığı muhitin örfü, adeti, makul kârla satış yaptığı bilinen yaygın tüccarlar topluluğu tespit ederler.

Peygamberimiz, aldatmayan doğru tüccarın mahşerde Sıddıklarla beraber olacağı müjdesini vermiştir.

Böylesine yüksek mükafatın bir sebebi, ticarette zaman içinde doğruluğun azalması, çoğu kimselerin haram helal tanımadan yüklü kazançlar sağlamaya yönelecek olmalarıdır. Rakiplerinin meşru olmayan yollarla yüklü paralar kazanmalarına rağmen helal sınırı içinde mütevazı kâra nefsi razı etmek, her halde herkesin göze alacağı bir sadakat olmasa gerektir. Bundan dolayı Efendimiz (sav) Hazretleri:

– Doğruluktan ayrılmayan sadık tüccar mahşerde sıddıklarla birlikte olacaktır! müjdesini vermiş, her şeye rağmen meşru kârdan ayrılmayan sadık tüccarı tebrik ve teşvik etmiştir.

– Meşru kâr haddini kim tespit eder? Ne miktar kar konmalıdır ki meşru kâr olsun.?

Gerçekten de ticaretin can damarı, kârın meşru olması, helal kâra kanaat edip fahiş kazanca sapılmamasıdır.

Ancak helal kârın miktarı dondurulup ta şu kadardır, denmemiştir. Çünkü kâr, semtine ve mevsimine göre değişir. O yüzden kâr haddini o malın satıldığı muhitin örfü, adeti, makul kârla satış yaptığı bilinen yaygın tüccarlar topluluğu tespit ederler.

Çevrenin tespit ettiği bu kâr nispeti esas alınır, müşterinin bilgisizliğinden istifade ile kârı daha da yukarı çekip de fahiş kazanca gidilmez. Fazlası helal kazanca haram katmak olur.

Burada şu soru da sık sorulmaktadır.

– Taksitli satışlardaki (vade farkı denen) ilave kâr, helal mıdır? Faiz sayılmaz mı?

Bazıları bu vade farkını faize benzeterek şüpheyle karşılamaktalar. Halbuki, dindar bir tüccarın veresiye farkı koymayıp ta (faiz olur korkusuyla) vâdeliyi de peşin fiyatına satması, kısa zamanda ticari hayattan silinip yok olması demektir.

Bu da İslamın ticaret hukuku, günün ihtiyaçlarını karşılamıyor şeklinde anlaşılmasına da sebep olur. Halbuki, İslamın koyduğu ölçüler kıyamete kadar meydana gelecek yeniliklere cevap verecek elastikiyet ve özelliğe sahiptir. Yeter ki ehlinden öğrenilsin, ya da kaynağından okunsun.

Nitekim Serahsi gibi büyük fıkıh kaynakları:

– Peşin fiyatına veresiye farkı ilave ederek zamlı satmak caizdir, veresiye olduğu için ilave edilen fark faiz olmaz, haram da sayılmaz! demişlerdir.

Yeter ki ilave edilen bu veresiye farkı, fahiş miktara yükselmesin, müşterinin parasızlığı fırsat bilinerek aşırı kâr yüklemesine gidilmesin.

Burada tereddüt edilen şu ayrıntıya da dikkat çekmek isterim.

Vadeli satışlarda veresiye farkı koymak caiz olunca, vadenin de aylara bölünerek gelecek her aya uzaklığı nispetinde fiyat farkı ilave etmenin de caiz olacağı kendiliğinden anlaşılır.

Müşterinin önüne çok seçenek sunmanın caiz olmasının tek şartı; pazarlığı ortada bırakmayıp bu çok seçenekten peşin mi vadeli mi, vadeli ise kaç ay vadeli olacağını açık seçik tespit etmek, nizaı mucip belirsizlikte bırakmamak, listedeki şıklardan hangisi tercih ediliyorsa onda anlaşmayı kesinleştirmektir. Pazarlık ortada bırakılmayıp şıklardan birinde açıkça karar kılındıktan sonra mesele bitmiştir. Çok seçenekli vadeli satışlarda bir şüphe ve tereddüt artık söz konusu olmaz.

Aslında helal ticarete haram karıştıran mühim bir başka husus da:

– Satış sırasında, malı olduğundan fazla övmek, olmayan vasıflarını varmış gibi gösterip değerinden fazlaya satmak!.

Nitekim bazı pazarcılar tezgahın önüne sağlam ve temiz malları sıralıyor, arkasına ise çürüklerini yığıyorlar. Yani öndeki iyileri gösterip arkadaki çürükleri iyi fiyatına satıyor, böylece helal kazancına haram karıştırıyorlar. Bu türlü hiyleleriyle, sıddıklarla birlikte olacak sadık satıcılardan olmadıklarını ifade etmiş oluyorlar.

Halbuki, malı olduğu gibi göstermeli, malda olmayan vasıfları varmış gibi takdim etmemeli, ya da müşterinin kendi takdirine bırakarak, "mal meydanda takdir sizindir" demekle yetinmelidir.

Peygamberimiz müşterisini aldatmayan doğru sözlü sadık tüccarlara, sıddıklarla beraber olma müjdesini verdiği gibi, müşterisini aldatan yalancı satıcılara da :

– "Men gaşşena feleyse minna!" İkazında da bulunmakta, "Aldatan bizden değildir!"demektedir.

Evet, ister alırken olsun isterse satarken, aldatan, Resulüllahın sevdiği ümmetinden değildir!.

O'nun sevdiği ümmeti, hem alırken hem de satarken aldatmayan kimsedir.

Geniş bilgi için bakılacak kitap: Prof. Dr. Hamdi Döndüren'in (İslami ölçülerle Ticaret Rehberi)dir.

BORÇLAR ÖDENİRKEN ENFLASYON FARKI DİKKATE ALINIR MI?

Nişan, nikâh tamamdı. Ancak bir türlü oğlunun düğününü yapamıyordu. Hatta konu komşudan utanır da olmuştu. Nitekim bir gün iyi konuştuğu komşusu sordu:

– Düğünü neden hâlâ yapmıyorsun?

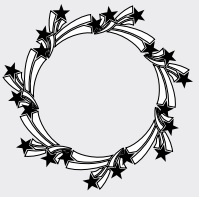

İmam-ı Âzam'a göre borç verilen paranın aynı alınır, fazlası alınamaz.

İmam-ı Ebu Yusuf'a göre ise, borç verilen para, verildiği günü kaç gram altın satın alıyorsa ödeneceği gün de o miktar altını satın alacak para ödenir, faiz olmaz. Fetva da Ebu Yusuf'un bu görüşüne göredir.

Mahcubiyetle cevap verdi:

– Para meselesi. Elimizde, avucumuzda olanı harcadık, düğüne gelinceye kadar bütün imkânlarımızı kullandık. Gerisini getiremedik. Kimseden de bir şey isteyemiyorum. Bu zamanda kim borç verir?

Hacıbey elini cebine attı, çıkardığı bir tomar parayı uzattı:

– Bunu al, düğünü hemen yap. Eline geçince ödersin!

Dünyalar kendisinin olmuştu. Kızara bozara parayı aldı, hemen düğünü yaptı ve yavrusunun yuvasını kurmuş oldu.

Sıra geldi aldığı parayı ödemeye.

Ne var ki, işleri bir türlü yolunda gitmedi. Komşunun kadirşinaslık ederek verdiği parayı bir türlü ödeyemedi. Arada sırada rastladığı sokakta kızara bozara özür diliyor, inşaallah yakında borcumu ödeyeceğim diyor, ama bir türlü de ödeyemiyordu.

Aradan tam bir yıl geçmiş, borcunu hâlâ ödeyememenin mahcubiyetini iyice duymaya başlamıştı.

Nihayet Allah imkânlar ihsan etti, biriktirmeye başladığı para, borcunu ödeme fırsatını da verdi. Hemen Hacıbey'in kapısını çaldı.

– Geciktiğim için kusura bakmayın, ancak toparlayabildim. Borcum ne kadar acaba bildirir misiniz?

Hacıbey biraz hayretli karşılık verdi:

– Sen bilmiyor musun ne kadar borcun olduğunu?

– Biliyorum!

– Öyle ise neden bana soruyorsun?

– Efendim, benim sorduğum aldığım paranın kendisi değildir. Benin öğrenmek istediğim bana verdiğin paranın bugünkü kıymetidir. Enflasyon sebebiyle o para bugün pul oldu nerdeyse. Bu yüzden o günkü paranın fazlasını ödemeliyim ki, benim yüzümden ziyana girmiş olmayasın. Onu soruyorum. Ne kadar borçluyum size?

Hacıbey bu teklife kızdı ve çıkıştı da:

– Rica ederim, bana bu yaştan sonra fâiz mi yedireceksin? Ben sana ne kadar ödünç vermişsem ancak o kadarını alırım, fazlasını asla!

– Olur mu efendim, paranın kıymeti düştü. Aynını ödersem ziyan etmiş olursun. Bana yaptığın iyilik yetmiyormuş gibi bir de ziyana mı sokayım seni?

Derken iş uzar ve meseleyi itimat ettikleri bir hocaefendiye götürürler. Hocaefendi durumu şöyle izah eder:

– İmam-ı Âzam'a göre borç verilen paranın aynı alınır, fazlası alınamaz.

İmam-ı Ebu Yusuf'a göre ise, borç verilen para, verildiği günü kaç gram altın satın alıyorsa ödeneceği gün de o miktar altını satın alacak para ödenir, faiz olmaz. Fetva da Ebu Yusuf'un bu görüşüne göredir.

Bu takdirde borç veren ziyan etmez. Borç almış olan da alacaklısını ziyana sokmaktan kurtarmış olur, mahcubiyet hissetmez.

Sonuç, Ebu Yusuf'un görüşüne göre düzenlenir.

Hacıbey böylece ziyan etmekten kurtulmuş olur. Borçlu da ziyana sokmamış oldum hissiyle mahcubiyetten kurtulur. İki taraf da gönül huzuru içinde tokalaşır, ayrılırlar.

Size bir şey söyleyeyim mi.

Aramızda böyle borçlu ile böyle alacaklı bulunduğu müddetçe kıyamet kopmaz, endişe etmeyin.

KREDİ KARTI İLE ALIŞ VERİŞ CAİZ MİDİR?

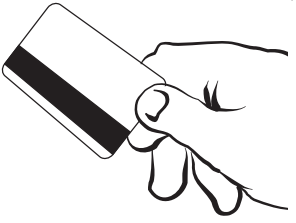

– Yaygınlaşan kredi kartı ile yapılan alış verişlerde faiz olduğu, bankanın belli bir miktar ücret aldığı söyleniyor, bu yüzden caiz olmayacağı iddia ediliyor. Bu konuda sizin bilginiz nedir? Kredi kartı ile alış veriş yapmak caiz midir?

Efendim, kredi kartı tek çeşit değildir. Faizli olanı var, faizsiz olanı vardır. Gününde ödeneni var, geciktirileni var.

Şayet kartla satın aldığınız malın parasını (sözleştiğiniz) günü geçirmeden öderseniz, faize düşmeden ödemiş olursunuz. Böylece kredi kartınızdan gelen bir mahzur söz konusu olmaz.

Kartın borcunu gününde ödemez de geciktirirseniz, elbette borcunuzu faizli ödemek zorunda kalırsınız. Böylece kartınızın mahzuru söz konusu hale gelmiş olur,

Bütün mesele, karta tanınan faizsiz ödeme müddetinin geçirilmemesinde, geç kalıp ta faiz ödemek zorunda kalınmamasındadır. Faiz ödemeden kullanıyorsanız, mahzuru yok. Faiz ödeyerek kullanırsanız mahzuru çok.

Ayrıca kredi kartını veren kurum, alıcıdan tahsil edeceği parayı satıcıya öderken belli bir miktar hizmet ve risk karşılığı kesebilir. Bu faiz değil, yüklendiği hizmet karşılığıdır. Çünkü kimse satıcının müşterideki alacağını kendisi ödeyip de sonra alacak tahsili için uğraşmaya mecbur tutulamaz. Bu hizmet yapılıyorsa bir karşılığı olması gerekir. İslam'da komisyonculuk meşru bir meslektir. Verilen hizmetin karşılığı olan komisyon alınacaktır. Mebsut sahibi Serahsi, ileri bir görüşle yaşadığı beşinci asırda bunu ifade etmiştir.

Aslında en güzeli, kredi kartıyla alış verişe alışmamaktır. Çünkü kredi kartı sanki parasız alış veriş yapıyormuş gibi bir rahatlık sağlıyor sahibine. Ancak ödeme günü gelince biriken borçların yekun tuttuğu anlaşılıyor. Bu defa da piş-

manlık başlıyor, hatta hepsini birden ödeme zorluğuyla karşılaşılıyor. Bu durumda ya aile bütçesini zorlayarak ödeme yapılıyor, ya da günü geçirilmek zorunda kalınıyor, faizli ödemeye düşülüyor. Böylece istemeden de faize bulaşma söz konusu hale geliyor.

Bu durumda faizsiz finans kurumlarının kredi kartını kullanmak faiz ihtimalini önlemekte, bir ölçüde emniyet söz konusu olmaktadır, denebilir.

FAİZSİZ FİNANS KURUMU İLE BANKANIN FARKI NEDİR?

Kâr ve zararı esas alan fînans kurumu, faizi esas alan bankayla aynı sayılamaz. İkisinin de verdiği aynıdır, denemez.

– Faizsiz finans kurumları da müşterilerine belli miktarda fazla para veriyor, sanki faizli bankadan bir farkları olmuyor gibi görünüyorlar. Bankanın verdiği neden faiz oluyor da finans kurumunun verdiği aynı miktara yakın fazlalık kâr sayılıyor? O da faiz değil mi?

Efendim, finans kurumunu işletenler elbette piyasa şartlarını düşünecek, faizli kurumlarla rekabet edecek bir kâr miktarıyla çalışacaklardır. Yoksa rekabet etme kabiliyetlerini kaybetmiş olur, piyasadan silinmeye mahkum hale gelirler. Bunun için kâr nispetlerini piyasa şartlarına göre ayarlamak zorundalar.

Bu sebeple, bankayla finans kurumunu aynı saymak mümkün değildir. Çünkü baştaki akit (anlaşma) ikisini de birbirinden kesin çizgiyle ayırmaktadır. Şöyle ki:

– Bankalar parayı, vereceği miktar kesin olan faizle alır, verilecek yere de yine miktarı kesin olan faizle verirler. Yani para hep faizde çalışır. Zaten parayı yatıran da faiz alma şartıyla yatırır, teslim alan da faiz verme şartıyla teslim alır. Yani baştaki anlaşma, faiz anlaşmasıdır.

Finans kurumundaki anlaşma ise bunun tam aksinedir. Kâr-zarar ortaklığında çalıştırılmak şartıyla para verilir, alan da kâr-zarar ortaklığında çalıştırmak şartıyla alır. Bu da bir kâr-zarar ortaklığı anlaşmasıdır.

Demek ki: ikisi aynı değildir. Biri kâr-zarar ortaklığı anlaşmasıdır. Öteki de faizli anlaşmadır.

Bu sebeple kâr ve zararı esas alan finans kurumu, faizi esas alan bankayla aynı sayılamaz. İkisinin de verdiği aynıdır, denemez. Çünkü, anlaşma şartları ikisini birbirinden kesin çizgileriyle ayırmış olur. Bankaya para yatıran, ben miktarı belli olmayan kâr değil, kesin olan faiz istiyorum demiş olur. Finansa para yatıran da, ben miktarı kesin de olsa faiz istemiyorum, riskli de olsa kâr ortaklığı istiyorum, demiş olur. Gayet tabiidir ki, kim neyi istemişse onun sorumlusu ve muhatabı olacaktır. Bundan daha makul bir sonuç beklenileme.

Bu konularda bakılacak kitap: Prof.Dr. Hamdi Döndüren'in "İslami Ölçülerle Ticaret Rehberi" adlı eseridir

GAYRİMÜSLİM ÜLKEDE MÜSLÜMAN FAİZ ALIP VEREBİLİR Mİ?

Almanya'dan gelen telefon sorusu:

– Almanya, Hollanda, Belçika, Fransa gibi gayrimüslimlerin yaşadığı ülkelerde bulunan Müslümanlar faiz alıp verebilirler mi? Bu konuda kimi, faiz alamaz da, veremez de, derken; kimileri de faiz alabilirler ama veremezler, demekteler. Hıristiyanların ülkelerinde Müslümanların faiz alıp vermelerine nasıl bakıyorsunuz?

– Bu konuda iki görüşün olduğunu biliyorum. Avrupa'daki Müslümanlar bulundukları ülkenin gayrimüslim vatandaşından faiz alabilir de verebilir de, diyen müctehit'lerimiz olduğu gibi, alamaz da veremez de, diyen müctehitlerimiz de vardır.

Her iki görüşün özetini arz edecek olursak şöyle diyebiliriz.

– İmam-ı Azam ve İmam-ı Muhammed'e göre, darülharp'de Müslüman'la o ülkenin gayrimüslim vatandaşı arasında faizli alış verişi caizdir, Yani Müslüman hıristiyan'lardan düşük faizli kredi alabileceği gibi, bankalarına bıraktığı dövizinin faizini de alabilir. Ancak bu faizli para almanın tek şartı, bunun Müslüman'ın lehine olmasıdır. Müslüman'ın bundan menfaati olmuyorsa faiz alması da vermesi de caiz değildir.

Hanefî alimlerinden meşhur Serahsi (490) el-Mebsut'unda bu konuda bilgi verirken diyor ki:

– Müslüman darülharb'e pasaportla girdiğinde onlarla yaptığı anlaşmalara sadık kalacağına söz vermiş demektir. Verdiği söze uymalı, anlaşmalarına sadık kalmalıdır. İtimat edilmeyen insan durumuna düşmemelidir. Onlara göre caiz ve meşru olan faizli alış verişle mallarını alması da caiz ve meşrudur. Anlaşmalarına aykırı değildir. Ancak bu faiz alış verişi gayrimüslimlerle olur. Orada bulunan Müslümanların kendi aralarında birbirinin faizle mallarını almaları caiz değildir.

Bu konuda Caferi mezhebinin görüşü de Hanefi'lerle birliktedir. İmam-ı Şafii, İmam-ı Malik ve Hanbeli mezhebiyle Hanefilerden Ebu Yusuf a göre ise:

– **Müslümanların darülharp'de gayrimüslimlerden faiz alıp vermeleri caiz değildir. İslamın kendi ülkesinde yasakladığı şey yabancı ülkelerde de yasaktır. Faiz yasağında ülke ayrımı yoktur.!**

Her iki görüsü de delileriyle geniş bir şekilde inceleyen ilahiyatçı Prof. Dr. Hamdi Döndüren Hoca efendi "İslami Ölçülerle Ticaret Rehberi" kitabında vardığı sonucu şöyle özetliyor:

– Sonuç olarak: Hanefilerde ağırlıklı görüş, darülharp sayılan yerde; bir Müslüman'ın faizli alış veriş yapmasının caiz olduğu yönündedir. Ancak ilk temel kaynaklarda faiz alma veya verme ayırımının yapılmadığı dikkate alınarak, ya-

pılacak faiz işleminin veya fasit bir ticaretin, dış görünüş ve tecrübelere göre "Müslüman'ın lehine olması" gerekir. Buna (lehine olma kaidesine) göre Avrupa ülkelerinde gayrimüslim bankalara yatırılan dövizin faizi alınabileceği gibi, dış görünüş ve tecrübelere göre yıllık yüzde üç, beş gibi çok düşük bir faizle verilen mesken, iş kurma, işi büyütme, ya da kendi ülkesine transfer edebilme gibi nitelikleri bulunan kredilerin Müslüman'ın lehine olduğunda şüphe yoktur. (Bunlar da bu düşük faizle alınıp istifade edilebilir.)

– Bununla birlikte İslam'ın üzerinde çok durduğu ve ağır yaptırımlar koyduğu faiz meselesini sürekli bir gelir kaynağı gibi düşünmemelidir. Özellikle hangi ülke olursa olsun, bir mümin, faizli bankacılık, kumarhane, içki üretimi ve dağıtımı, içkili yerlerin işletilmesi veya domuz üretme çiftliği kurma gibi ticari faaliyetlerden uzak durması gerekir. Bunların gayrimüslimlerle ortak olarak işletilmesi de sonucu değiştirmez.

Belirttiğimiz gayrimüslim ülkede faizi meşru sayan ilk görüşün, mümin için yalnız zaruret veya ihtiyaç durumunda yararlanabilecek bir ruhsattan ibaret olduğu düşünülmelidir.

Bu konuda çoğunluğun görüşünü esas almak ihtiyata ve takvaya daha yakındır!."

Adı geçen eserden naklettiğimiz bu açıklamalardan anlaşılan odur ki, Müslüman buralarda menfaatine olan faizli işlerde ruhsattan istifade edebilir. Başka türlü elde edemeyeceği ucuz maliyetli mesken kredisi gibi faizli kredileri alabilir. Elbette bu da ihtiyaç kadar olacaktır. Zaten ruhsattan ihtiyaç kadar istifade edilmektedir. Faizli işi meslek edinmek huzur vermeyen bir kazanç yoludur.

Daha geniş bilgi için adı geçen kitaba bakılabilir.

ÇEK VE SENET KIRDIRMADA HANGİSİ FAİZ HANGİSİ CAİZ?

Okuyucum ticaretle meşgul oluyormuş. Prensip olarak hep peşin satış yaparken bazen veresiye satış da yapıyor, parasını birkaç aylık çek, senetle tahsil edebiliyormuş.

Ancak bazen peşin paraya ihtiyaç duyunca elindeki çeki, senedi ödeme günü gelmeden götürüp bir bankada peşin paraya çeviriyormuş. Yani banka çek ve senetteki paranın bir miktarını kesiyor, gerisini peşin olarak kendisine ödüyor, böylece eksik de olsa eline peşin para geçiyormuş. Kendisine:

– Senin bu yaptığın faizle borç para almaktan başka bir şey değildir, diyerek şu misali vermişler. Mesela demişler, bankaya beş yüz milyonluk çek veriyorsun, dört yüz milyon peşin para alıyorsun. Kalan yüz milyonunu vadesi gelince alınmak üzere bankaya bırakıyorsun. Böylece yüz milyon faiz veriyor, dört yüz milyon peşin borç para almış oluyorsun. Lamı cimi yok bunun, faizle para alıyorsun, diye de ısrar etmişler. O da bize sorma gereği duymuş. Diyor ki:

– Benim bankaya verdiğim çek ve senedin peşin olarak aldığım miktardan arta kalan parayı alan adam, faiz mi almış oluyor? Böylece ben faiz vererek borç para mı almış sayılıyorum?

.....

Anladığım kadarıyla soru sahibi, ileride ödenecek senet ve çekin parasını peşin olarak ödeyenden eksik alıyor, kalan parayı da ödeyen adama vermiş oluyor. Bu durumda peşin para ödeyene vermiş olduğu bu para neyin karşılığı oluyor?

Elbette aldığı peşin paranın faizini teşkil ediyor. Biz buna:

– Bu, faizle borç almaktır, desek daha da açıklayıcı olur

sanıyorum. Bu insan, çek ve senedi verdiği kimseye demiş oluyor ki:

– Günü gelince bu çek, senetle fazlasını alacaksın. Öyle ise şimdi bana peşin olarak şu kadarını ver, kalan şu kadarı da bana verdiğin paranın faizi olarak sen al.

Olayın özü budur. Faiz verip borç almak.

.....

Burada caiz olan ikinci şık var, karıştırılan bu olsa gerektir. Onu da şöyle ifade edebiliriz.

.....

– Şayet çek ve senedin asıl sahibi, borcunu günü gelemeden ödemek isterse, alacaklı alacağından dilediği kadar indirim yapabilir. Bunda mahzur söz konusu değildir. Çünkü bu olay alacaklı ile verecekli arasında ikili bir anlaşmadır. Burada çek senet kıran üçüncü şahıs yoktur. Alacaklı borçluya indirim yapıyor, borçlu da gününden önce ödemede bulunuyor. Acilen ihtiyacı olan peşin parayı böyle temin ediyor. Bu, faiz değil, caiz oluyor.

.....

Bu konuda "İslami Ölçülerle Ticaret Rehberi" kitabında Prof. Dr. Hamdi Döndüren Hocaefendi şöyle diyor:

– Eğer (çek ve senedi veren) asıl borçlu, vadesinden önce borcunu erken ödemek isterse, bu mümkün ve caizdir. Alacaklı bu erken ödemeden dolayı bir miktar indirim de yapabilir!. Çünkü bir alacağın tamamını bile almama ve borçluya bağışlama hakkına sahip olan alacaklının, bunun bir bölümünü almama hakkının bulunduğunda şüphe yoktur!"

– "Ancak, çek ve senedin bedelini üçüncü bir kişi veya bir banka, vadesinden önce öder ve alacaklı, çek bedelinde indirim yapmış olursa, bu zimmet borcu olan bir alacağı (deyni) miktarı farklı başka bir deyn'le veresiye mübadele etmek olur ki, aradaki fark "faiz" olur!"

– "Günümüzde senet kırdırma daha çok üçüncü kişiler tarafından yapılmaktadır." S. (169)

.....

Bu konunun diğer caiz olan ve olmayan cihetlerini de şöyle ifade edebiliriz.

.....

Şayet, **verdiği çek ve senedin günü geldiği halde borçlu ödeyememişse, vadeyi biraz daha uzatıp borca biraz daha zam yapmak da faiz olur.**

Ancak, ödeyemeyen bu borçluya biraz daha mühlet vermek için, ödeme tarihinden itibaren, **borcu altın fiyatına çevirip, ödeyeceği güne kadarki enflasyon farkını almak caiz olur.**

Böylece borçlu biraz daha zaman kazanır, alacaklı da maruz kalacağı enflasyonist ziyandan bir ölçüde korunmuş olur. İki taraf da zihnen rahat edebilirler.

DEVLET MALINI HORTUMLAMANIN HÜKMÜ NEDİR?

Makam yükseldikçe vebali de çoğalır, mükellefiyeti de artar. Getireceği imkânın yanında yükleyeceği mesuliyetin ağırlığı da sahibini düşündürmesi gerekir. Hatta bu düşünce ile o makama gelenlerin geceleri uykularından olmaları, gündüzleri de rahat bir nefes alma fırsatı bulamamaları icabeder...

İnsanlarda mesuliyet hissi azaldıkça makam ve mevki hırsı da artıyor, belli mevkilere gelebilmek için adeta savaşlar veriliyor, büyük mücadeleler yapılıyor.

– Neden böyle büyük mücadeleler göze alınıyor?

– O makam ve mevkiin getireceği imkânlar, vereceği ikballer hesaba katılıyor da ondan.

– Ya oranın mesuliyeti, vebali, mükellefiyeti?

– Hayır. Onu hesaba katan yok!. Sadece getireceği imkân, bahşedeceği fırsat düşünülüyor.

Mevki sahipleri bu hale gelince, düşün sen onlara iş yaptıracak milletin halini...

Halbuki kanundur, makam yükseldikçe vebali de çoğalır, mükellefiyeti de artar. Getireceği imkânın yanında yükleyeceği mesuliyetin ağırlığı da sahibini düşündürmesi gerekir. Hatta bu düşünce ile o makama gelenlerin geceleri uykularından olmaları, gündüzleri de rahat bir nefes alma fırsatı bulamamaları icabeder... Ehliyetli, mesuliyetli insanların değerlendirmesi budur.

Size bu konuda ibretli bir hâdise nakledeyim bugün. Memuriyetini kötüye kullanan insanların kabir halini gösteren bu olay, herhalde günümüzün mesuliyetsiz insanına bir şeyler söylüyor olsa gerek...

Tesbit, onuncu asır alimlerinden İbn-i Hacer Heytemî'nin "Ez-Zevacir"inden.

* * *

Resûlüllah'ı bir gölge gibi takip eden Ebu Rafi, şahit olduğu bir hâdiseyi şöyle anlatıyor:

Resûl-i Ekrem Hazretleri, ikindi namazını kıldıktan sonra Abdül-Eşhel oğullarına gider, akşama kadar da orada konuşurdu. Yine bir gün böyle bir sohbetten sonra, oradan dönmüş, akşam namazına erişmek için acele ile yürüyordu. Bakî mezarlığının yanından geçerken Resûl-i Ekrem iki defa:

– Yazıklar olsun sana! Yazıklar olsun sana! diye hitap etti.

Ben buna üzüldüm, üzüntümden dolayı da süratimi azaltıp geride kaldım. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem Hazretleri:

– Ne oluyor, yürüsene, diye seslendi.

Ben de durumu sormak istedim:

– Yâ Resûlallah, ben bir şey mi yaptım? dedim.

– Nerden böyle sordun? buyurdu.

– Yazıklar olsun sana, yazıklar olsun sana! dediniz ya, deyince, şöyle izah etti durumu:

– Ben sana demedim onları. Şu mezardaki adam için söyledim bunları. Onu ben falan kabileye zekât memuru olarak göndermiştim. O da memuriyetini kötüye kullanmış, topladıklarının içinden bir hırkayı kendine ayırmış, çalmış. Şimdi aldığı bu hırka sırtında ateşten bir gömlek, bir hırka olarak giydirilmiş vaziyette bulunmaktadır. Ona üzüldüm, ona hitap ediyorum.

* * *

Bir hırka hortumlamanın neticesi böyle olunca, acaba deveyi hamuduyla yutanlar, yutulmasına göz yumanlar nasıl olacak. Bunu hiç düşünüyorlar mı?

NEMALAR FAİZ SAYILIR MI?

Verilen nema, ancak anlaşma ve akitle tahakkuk eden faiz niteliğine büründürülemez, faiz olduğuna kesin gözüyle bakılamaz.

Devletin, memurunun kestiği parasını çalıştırarak mağduriyetini giderme yardımı diye de düşünmek mümkündür. Alınmasında mahzur söz konusu olmaz.

Nemalarla ilgili sorularda şöyle deniyor: **– Maaşlarımızdan kesintiler oluyordu uzun zamandır. Şimdi bu kesintiler ödeniyor nema adıyla. Bazıları bu kesintilerin fazlasına faiz gözüyle bakıyor, alınamayacağını**

söylüyorlar. Bazıları da bunun faizle ilgisi olmadığını söylüyor, tereddüt edilmeden alınabileceğini ileri sürüyorlar. Siz nasıl bakıyorsunuz duruma. Ödenen bu nemalar faiz mi, yoksa paramızın kazancı, devletin bizim irademize bırakmadan verdiği fazlalık mı?.

* * *

Konu üzerinde şöyle ya da böyle yorumlar yapılabilir. Çünkü yoruma müsait yanları vardır.

Biz zihinleri karıştırmadan şu temel ölçüyü nazara alarak yorum yapmayı tercih ediyoruz.

Bir gelirin faiz olması için baştan bir akit, bir anlaşma olması şarttır. Anlaşma ve akit olmadan faiz tahakkuk etmez.

Bu açıdan bakınca görüyoruz ki, maaşlardan yapılan kesintiler, sahibine sorulmadan yapılmıştır. Şayet baştan maaş sahiplerine, şu kadar paranızı şu kadar faizle kesiyor, sonra ödeyeceğimizi bildiriyoruz, kabul ediyor musunuz? diye sorulsa da para sahipleri böyle faizli bir anlaşmayı kabul etmiş olsalardı şimdi düşünülebilirdi. Çünkü karşılıklı faiz anlaşması sonunda para kesilmiş, verilen fazlalık ta böyle bir faiz şartı sonunda verilmeye başlanmıştır.

Halbuki böyle bir faiz anlaşması yapılmamış, para sahiplerinden faizli kesinti izni alınmamıştır.

Bu itibarla verilen nema, ancak anlaşma ve akitle tahakkuk eden faiz niteliğine büründürülemez, faiz olduğuna kesin gözüyle bakılamaz.

Devletin, memurunun kestiği parasını çalıştırarak mağduriyetini giderme yardımı diye de düşünmek mümkündür. Alınmasında mahzur söz konusu olmaz.

Bununla beraber içinizdeki tereddüt sizi huzursuz ediyorsa, (yeme- giyme) dışındaki ihtiyaçlara kullanmak ta akla gelebilir. Yahut ta bir hizmet yerine hibede bulunmak ta söz konusu olabilir.

Bu konuda bilgi için Hamdi Döndüren Hoca efendinin (Ticaret ve İktisat İlmihali-6O4)e bakılabilir. Ayrıca Faruk Beşer Hoca efendinin (Fetvalar-I)inden de bilgi edinmek mümkündür.

ALFABETİK İNDEKS

– A –

Abdest Niçin Alınır?.....333
Abdesti Bozan Ve Bozmayan Haller Nelerdir?.....335
Adak.....412
Ahireti Neden Arzulamıyoruz?.....435
Aile İçinde Hiç Tartışma Olmaz mı?.....27
Aile İçinde Kimin İsteklerine Boyun Eğmeli?.....72
Aile Mahremiyetinde Mutluluğu Artıran Tedbirler Câiz mi?.....230
Aile Sırları Anlatılır mı?.....55
Ailede Ekonomi.....75
Ailede Geçim Ve Mutluluk.....47
Ailede Hayırlı Erkek, Hayırlı Kadın Nasıl Olunur?.....29
Ailede Tüketim Alışkanlıklarımızı İstekler mi Belirlemeli, İhtiyaçlar mı?.....75
Ailenin Vazgeçilmez Şartı, Niçin Sabırdır?.....36
Akraba Evliliği Yapılabilir mi?.....186
Aktüel Ticari Konular.....474
Allah Sizden Ne Zaman Razı Olur?.....456
Allah'ı Tazim, Namazdan Başka Şekilde Olamaz mı?.....357
Ana- Baba, Yavrusunun Yuvasını Yıkan Kişi Olabilir mi?.....101
Arabayı Sigortalamak Câiz mi?.....427
Ay Hâlinde İken Nelere Dikkat Etmeli?.....340

– B –

Babalar Çocukları Arasında Ayrımcılık Yapabilir mi?.....298
Başarılı Ve Becerikli Bir Ev Hanımı mısınız?.....47
Başı Açık Resim Çektirmek Caiz Olabilir mi?.....279
Başlık, Mehir Yerine Geçer mi?.....178
Bekârlık - Sultanlık mı?.....140
Beyler Hanımların Sitemlerini Niçin Hoşgörmeli?.....14
Birden Fazla Evlilik Yapan Hanım Cennette Hangi Kocasıyla Olacak?.....201
Boşama Hakkı Yalnız Erkekte mi, Kadın da Boşayabilir mi?.....257
Boşanan Kadının Tekrar Evlenmesi İçin Bir Müddet Var Mıdır?.....262
Büyü Ve Sihirle Geçimsizlik Durumu Ortadan Kaldırılabilir mi?.....56

– C-Ç –

Caiz ve Mahzurlu Olan el Öpmeler Ve Tokalaşmalar.....136
Cebinde Kitapla Tuvalete Girilir mi?.....329
Cenaze Helvası Var mı?.....449
Cenaze Namazı Nasıl Başladı Kimlerin Cenaze Namazı Kılınmaz?.....380
Cennet Hanımlarının Ablaları Kimler?.....21
Cinsel Baskıdan Kurtulma Çaresi Nedir?.....247

Cuma Namazı Kaç Rekattır, Hanımlara Cuma Farz mıdır? 371
Çocuğun Kulağına Ezan Ve Kamet Okumak Gerekir mi? 303
Çocuklarımıza Ad Koyarken Neye Dikkat Etmeliyiz? 306
Çocukta Dini Mükellefiyet Nasıl Başlar, Ana-Babanın Sorumluluğu Nedir? 309
Çöpçatanlığın Sorumluluğu Var mı? 144

– D –

Damat Kayınvalideye Anne Diyemezse Saygısızlık Olur mu? 106
Dinimiz Flörte İzin Verir mi? 142
Doğum Kontrolünde Kaç Görüş Vardır? 204
Doğum Kontrolünü Meşru Kılan Haller Nelerdir? 206
Doğum Kurbanı Kesilir mi? Çocuğun Sünnet Yaşı Kaçtır? 304
Doğumda Okunacak Bir Dua Var Mıdır? 302
Duygusal Kararlar Pişmanlık Getirir mi? 155
Dünyevi Dostluklar Âhirette Nasıl Düşmanlığa Dönecek? 446

– E-F –

Efendimizin Evliliğinde Neden Cinsellik Akla Gelmez? 254
Eften Püften Sebeblerle Boşanmayı Düşünmek Doğru mu? 18
Elle Dövmek, Dille Uyarmak Şeklinde Anlaşılabilir mi? 119
En Olumsuz Olayların Bile Olumlu Sonuçları Olabilir mi? 464
Erkekler Nişan Yüzüğü Olarak Altın Takabilir mi? 170
Estetik Ameliyat Yaptırmanın Hükmü Nedir? 95
Eşler Ayrılınca Çocukların Bakımı Kime Aittir? 296
Ev Hizmetlerini Görmek İstemeyen Hanıma Kocasının Şakası 128
Evde Kadın Erkek Karışık Oturulabilir mi? 243
Evlat Edinmede Uyulması Gereken Kurallar Nelerdir? 300
Evlenirken Önce İstişare mi Yapmalı, Yoksa İstihare mi? 154
Evlilik Hayatı Nasıl Bir Anlayışla Kurulmalı? 23
Evlilik Ve Doğum Yıldönümü Kutlanabilir mi? 200
Evlilikte Denklik Aranmalı mı? 157
Evlilikte Sabır Ve Uyum 11
Evlilikte Sıra Şartı Var mı? İnsanın Kısmeti Bağlı Olur mu? 151
Fatıma Annemizin Çeyizini Biliyor Musunuz? 176

– G –

Gelin, Kayınvalide Ve Kayınpedere Bakmaya Mecbur mu? 108
Gelinle Kayınvalidenin Arasını Düzelten Büyü Var mı? 109
Gelinlik Kıyafeti Giymenin Dini Hükmü Nedir? 167
Genç Kızın Evlilikte Tercih Hakkı Yok mu? 148
Gerçekten Sihir Ve Büyü Var mı? 58
Gizli Dini Nikah Yaptırmak Doğru Olur mu? 161
Gusül Sırasında Gelen Akıntılar Gusülü Bozar mı? 321
Günah İşlemek Ne Zaman Caiz Olur? 451
Günah İşlenen Düğüne Gidilir mi? 180
Günahlardan Sakınmak İnancımızı Korumak 451
Günahlarımız Varken Dini Hayatı Sürdürmek Boşuna mı? 453
Güzellik Sahiplerini Namusunu Korumak İmtihanı mı Bekliyor? 219

– H –

Hac Kime Farz Olur?.....399
Hacıların Kestiği Kurbanların Hükmü Nedir?.....400
Hamamda Toplu Halde Yıkanmak Câiz mi?.....319
Hamile Kadın Ölünce Çocuğu Ne Olur?.....311
Hangi Pislikler (Necaset) İbadete Engel Olur?.....323
Hangi Trafik Kazası Katillik, Hangisi Şehidlik Sayılır?.....429
Hanım Açık Yerlerde de Namazlarını Ayakta mı Kılar?.....364
Hanım Beyini Adıyla Çağırabilir mi?.....138
Hanım Beyinin Elini Öper mi?.....135
Hanım Eline Değince Abdest Bozulur mu?.....336
Hanım Ev İşlerini Yapmaya Mecbur Değil mi?.....123
Hanım Tek Başına Hacca Gidebilir mi?.....420
Hanım, Beyin Cebinden Habersiz Para Alabilir mi?.....77
Hanımını Aldatmaya Niyetlenen Adamın Başına Neler Geldi?.....223
Hanımının Şikayet Ettiği Kocayı Peygamberimiz Nasıl İkaz Etti?.....63
Hanımlar Beylerinden Neler Bekliyor?.....52
Hanımlar Cenaze Namazı Kılamazlar mı?.....382
Hanımlar Fazilet Ve Sevapta Erkeklere Nasıl Ortak Olurlar?.....65
Hanımlar Güzelleşmek İçin Harcama Yapabilirler mi?.....88
Hanımlar Kocalarının Karşısına Neden Bakımlı Çıkmalı?.....85
Hanımlar Peçe Takmak Zorunda mı?.....277
Hanımların Altın Günü Toplantıları Caiz mi?.....83
Hanımların Namazdaki Farklılıkları Nelerdir?.....351
Hanımların Pantolon Giymesi Caiz mi?.....282
Hatice Annemizi Unutulmaz Kılan Hizmeti Neydi?.....40
Hayırlı Ve Başarılı Bir Aile Reisi misiniz?.....49
Hiç Böyle Evlenme Olayı Duydunuz mu?.....190

– İ –

İbadete Engel Pisliklerden Temizlik.....323
İbadetlerde Hangi Hataların Keffaretleri Vardır?.....415
İbadette Fetva Nedir, Takvâ Nedir ?.....325
İbadetten Zevk Duymak Şart mı?.....360
İlk Mükellefiyet Niçin Gusüldür?.....315
İmanlı İnsanın Tuvalette Ölmesi Kötülük İşareti midir?.....437
İnancımıza Aykırı Düşen İfadeler Sorumluluk Getirir mi?.....459
İnsanın Oturmadığı Ama Doğup Büyüdüğü Yer de Vatanı Sayılır mı?.....379
İslamda Göz Değmesi Var mıdır?.....468
İslâmda Cinselliği Teşhir Ve Tahrikin Hükmü Nedir?.....245
İslâmın Başında Toplum ve Ailede Kadının Yeri Nasıldı?.....113

– K –

Kadın Araba Kullanabilir mi?.....424
Kadın Çocuğuna Bakmaya Mecbur Değil mi?.....125
Kadın Kocasından Boşanmayı İsteyebilir mi?.....260
Kadın Kocasının Haram Kazancından Yiyebilir mi?.....134
Kadın Konuşmak Zorunda Olduğu Erkeğe Selam Verebilir mi?.....243

Kadın Mahremi Olmadan Uçakla Yurt Dışına Çıkamaz mı? 422
Kadın Saçı Ne Ölçüde Kesilebilir? 92
Kadın Sesi Haram mı? 139
Kadın, Erkek Doktora Muayene Olabilir mi? 242
Kadın, Namusuna Saldıran Erkeğe Cezasını Kendisi Verebilir mi? 216
Kadın, Ölmüş Kocasının Yüzünü Göremez mi? 385
Kadından Evliya Olmaz mı? 68
Kadının Başını Ve Kollarını Örtmek Zorunda Olmadığı Akraba Erkekler Kim..287
Kadının Kocasından Kısas Hakkı Var mıdır? 120
Kadının Yüzündeki Tüyler Alınamaz mı? 91
Kadınlar Ev Dışında Çalışabilirler mi? 130
Kadınlar Kabirleri Ziyaret Etmez mi? 445
Kadınlarda İbadete Engel Özel Haller Nelerdir? 339
Karı-Koca Arasına Nasıl Fitne Düşer? 42
Karı-Kocaya Cenneti Kazandıran Anlayış Nedir? 44
Kayınvalidelerin Kızlarına Kocaları Aleyhine Telkinde Bulunmaları Doğru mu?..97
Kaza Namazı Borcu Olan Sünnet Kılamaz mı? 369
Kendini Hem Erkek, Hem Kadın Hissedenlere İslâm Ne Hüküm Vermiştir? ...239
Kendinizi Ve Ailenizi Ateşten Koruyunuz, Emrini Nasıl Anlamalıyız? 289
Kendisini İhmal Eden Kocasını Devlet Başkanına Nasıl Şikayet Etti? 60
Kız Kaçırma Yoluyla Evlenmek Caiz mi? 188
Kızın Çehiz Parasını Kim Verecek? 174
Kime Özür Sahibi Denir? 344
Kimlerle Evlenmek Haramdır, Kiminle Yapılacak Nikah Geçerli Olmaz? 184
Kimsesiz Çocuklara Bakmanın Hükmü Nedir? 291
Koca Karısının Cenazesini Niçin Yıkayamaz? 387
Kocasının Misafirlerine İkramdan Kaçınan Kadının Akıbeti Ne Oldu? 132
Kolonya Kullanmak Caiz mi? 330
Kötü Huylu Bir Erkekle Evlenen Hanım Nasıl Düşünmeli? 34
Kurban Bayramında Tekbir Getirmenin Hükmü Nedir? 407
Kurban Kesmekle İlgili Hükümler Nelerdir? 406

– M-N –

Mahkeme İle Boşanmanın Hükmü Nedir? 268
Mahrem Konularda Soru Sormanın Ayıp Ve Günahı Var Mıdır? 228
Müslüman Erkeğin Hristiyan Hanımla Evlenmesi Caiz mi? 197
Müslüman Kız, Gayr-i Müslim Erkekle Evlenebilir mi? 195
Müslümanın Hayatında Kıblenin Yeri Nedir? 353
Müstehcen Görüntülere Bakmanın Hükmü Nedir? 249
Müstencenlik, Nasıl Fitne Unsuru Haline Gelir? 251
Müt'a Nikahı Yaparak Evlenmek Caiz midir? 193
Namaz Kılınması Sakıncalı (Kerahetli) Vakit Var mıdır? 363
Namazın Farzları Nelerdir? 347
Namazın Hareketleri Ne Mana İfade Eder? 356
Namazın Sünnetleri Nelerdir? 349
Namazın Vâcibleri Nelerdir? 348
Nemalar Faiz Sayılır mı? 491

Nezir - Adakta Bulunmak İşlerin Olmasını Veya Kolaylaşmasını Sağlar mı?.....412
Nifas (Lohusalık).....343
Nikaha Rağmen Kızla Erkeği Görüştürmemek Dinin Emri mi?.....166
Nişan Ve Düğün Masrafları Nasıl Olmalı?.....172
Nişanlılık Döneminde Dini Nikah Kıymak Doğru mu?.....164
Nişanlılık Döneminde Dini Nikahta Ve Düğünde Nelere Dikkat Etmeli?.....159
Nişapur Vaizinin Hanımına Sabrı... 25

– O-Ö –

Orucunuz Hangi Cinsten?.....389
Oruçla İlgili Fetvalar.....391
Otobüste Namaz Kılınır mı?.....374
Ölü Doğan Bebeğin Namazı Kılınır mı?.....313
Öz Anne-Babadan Başkasına Anne-Baba Denilebilir mi?.....104
Özel Hayatın Mahremiyetine Saygı Emirleri Nasıl Geldi?.....233

– P –

Pazartesi Ve Perşembe Günleri Ölmüşlerimize Hediye Göndermek Gerekir mi?439
Peruk Takmak Caiz mi?.....281
Peygamber Efendimiz Teravih Namazını Nasıl Kılmıştı?.....376
Peygamberimiz Kadın Dövmeye Ne Gözle Bakıyor?.....118
Peygamberimizin Huzurunda Hanımların Sözcülüğünü Yapan İlk Kadın Kim?..70
Peygambersiz Kur'an Müslümanlığı Olur mu?.....470
Pijama İle Namaz Kılınır mı?.....365

– S –

Sadece Hac Dönemi İle İlgili Süreli Nikah Caiz Olur mu?.....192
Sahabi Hanımların Savaşlardaki Hizmetleri.....116
Sahip Olduğunuz Nimetlerin Farkında mısınız?.....461
Sakat Doğma İhtimali Olan Çocuk Aldırılabilir mi?.....214
Sevapta Ve Manevi Kazançta Kadının Yeri.....65
Spiral Takmanın Hükmü Nedir? Gusle Engel Olur mu?.....211
Suni Tohumlama Ve Tüp Bebek Caiz mi?.....209

– T-U –

Tesettürde Temel Ölçü Nedir?.....275
Ticarî Sorular Üzerine: Çek, Senet, Vade Farkı.....474
Trafik Kazasında Ölenin Yakınları Tazminat Alırsa Haram mı Olur?.....432
Transparan Giyimle Tesettür Olur mu?.....284
Tuvalette Kağıt Kullanmak Caiz mi?.....327
Türbe Ziyaretlerinde Ölüden Bir Şey İstenebilir mi?.....442
Uyumsuz Bir Hanım nasıl Uyumlu Hale Geldi?.....32

– Y-Z –

Yabancı Bir Kapıyı Çalmada Nelere Dikkat Etmeli?.....236
Yaşayanlar Ölmüşlerinin İbadet Borçlarını Ödeyebilirler mi?.....408
Yıldız Ve Kahve Falı ile Gelecekten Haber Vermek Doğru Olabilir mi?.....467
Zalim de Olsa Kocamın Cehenneme gitmesini İstemiyorum!.....11
Zekat Vermenin Şartı Nedir?.....393
Zekât Verirken Nelere Dikkat Edilmeli?.....394
Zenginin Haccı Te'hir Etmesi Caiz mi?.....403
Zifafta Bakirelik Problemi Boşama Sebebi Olur mu?.....241